आवधिक विकास योजना

२०७९/८०–२०८३/८४

“शिक्षा स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधार पहिचान सहित जानकी गाउँपालिका को मुल आधार”

जानकी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

दुर्गौली, कैलाली

२०७९

जानकी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

दुर्गौली, कैलाली

सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल।

शुभकामना मन्तव्य

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संवैधानिक मर्म बमोजिम हाम्रो शासनसत्ता तीन तहको संरचनामा छ । राज्यशक्तिको बाँडफाँड पनि तीन वटै तहबिच एकल तथा साझा अधिकार क्षेत्रको पनि स्पष्ट उल्लेख भए बमोजिम स्थानीय सरकार जनताको दिन दैनिकीसँग नजिकबाट जोडिएको छ र विकास निर्माणका विषयलाई बढी भन्दा बढी जनता केन्द्रित बनाउने दायित्व स्थानीय सरकारमा रहेको छ । त्यस्तै सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीचको अन्तरसम्बन्ध, सहकार्य, सहअस्तित्व एवं समन्वयका आधारमा शासन व्यवस्थाको माध्यमबाट दिगो विकास, सुशासन, समृद्धिको लक्ष्य हासिल गर्न स्थानीय सरकारको विशेष भूमिका छ । एक्काईसौं शताब्दीको विकास आयाम तथा सामाजिक रुपान्तरणका लागि समुदायस्तरको "आवाज, सहभागिता र उत्तरदायित्व" लाई मार्गचित्र बनाउनका लागि स्थानीय सरकार नीति, योजना स्रोत परिचालन तथा बजेट निर्माणमा व्यवस्थित, पूर्ण र गतिशील हुनुपर्ने जरुरी छ । विकास नीति, योजना कार्यान्वयन प्रक्रिया, स्रोत तथा बजेट बिच सामन्जस्यता कायम गर्न सकेमात्र सुखी, समृद्ध, स्वस्थ, स्वच्छ, समानतामा टेकेको विकास पद्धति र सेवा प्रणालीले मात्र राष्ट्रिय, प्रदेश र जानकी गाउँपालिकाको दीर्घकालीन विकास सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्न सकिनेछ । त्यस्तै सेवा प्रवाह बढी भन्दा बढी जनमुखि बनाउन र सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनमा अनुशासन कायम गर्न पनि योजनाबद्ध विकासको थालनी अपरिहार्य छ। विगतको प्रयास र अनुभवलाई आत्मसात गर्दै जानकी गाउँपालिकाले आफ्नो विकास प्रतिको जिम्मेवारी, सेवा प्रवाहमा प्रतिवद्धता तथा समाज र पर्यावरणीय स्थितिप्रति प्रतिवद्ध भै आगामी पाँच वर्षको अवधि तथ्यमा आधारित विकास योजना बैंकको निर्माण तथा सफल कार्यान्वयनका लागि आ.ब.

जानकी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
दुर्गौली, कैलाली
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल।

जानकी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

दुर्गौली, कैलाली
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल।

२०७९/०८० देखि २०८३/०८४ सम्मको आवधिक योजना तर्जुमा गरेको छ । भर्खरै नवनिर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुले आफ्नो कार्यकालको प्रारम्भबाटै यो आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्ने अवसर प्रास गरेका छौं । विकास आयोजनाको सफल कार्यावन्वयन र खर्च संरचना विचको अन्तर सम्बन्धलाई तादाम्यता राखी बार्षिक विकास कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न यो आवधिक योजना दस्तावेजले मार्ग प्रसस्त गर्ने पूर्ण आशा छ । यो आवधिक योजनाले विशेषतः स्थानीय प्राथमिकता, सङ्घ र प्रदेश विकास योजनालाई समेत ध्यान दिदै स्रोतको उपलब्धता प्रविधिको स्तर तथा सरोकार सबैपक्षको अधिकतम सहभागिता, साझेदारी तथा सहयोग परिचालनमा स्पष्ट कार्यदिशा स्थापित गर्न सफल हुनेछ ।

समग्रमा यो आवधिक योजनाले पाँच वर्षमा जानकी गाउँपालिका बासीहरुको आर्थिक, सामाजिक, वन, वातावरण, भौतिक पूर्वाधार निर्माण र गाउँपालिकाको स्रोत परिचालन, सेवा प्रवाह एवं अन्तर सरकार समन्वय र सहकार्यलाई उन्नत अवस्थामा पुऱ्याउने छ । जानकी गाउँपालिकाको सन्तुलित विकास तिब्र गतिमा हुनेछ।

अन्त्यमा, जानकी गाउँपालिकाको सर्वाङ्गीण विकासको निमित्त आवधिक योजना निर्माणमा आर्थिक सहयोग गर्ने प्रादेशिक सुशासन केन्द्र, पुन्ना, डोटी, सक्रिय एवं नेतृत्वदायी भूमिका खेल्ने कार्यपालिकाका सम्पूर्ण सदस्यहरु, वडा सदस्यहरु, कर्मचारी, विज्ञ, परामर्शदाता एवं संलग्न सबै संघसंस्था तथा महानुभावहरु प्रति हार्दिक आभार तथा कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

गणेश चौधरी
अध्यक्ष

गणेश चौधरी
अध्यक्ष

जानकी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
दुर्गौली, कैलाली
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल।

मन्तव्य

जानकी गाउँपालिकाको समग्र तथा सन्तुलित विकास निर्माण र वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि आगामि पाँच वर्षको विकास आयोजनाहरुको संगालोको रपमा तर्जुमा भएको यो आवधिक योजना (२०७९/०८०-२०८३/०८४) ले मार्गचित्रको काम गर्नेछ । गाउँपालिकाको सन्तुलित, व्यवस्थित, नियोजित, समावेशी तथा वातावरणमैत्री विकास र सामाजिक रुपान्तरणमा यो आवधिक योजनाले महत्वपूर्ण आधारशिला तयार गर्नेछ भन्ने मेरो पूर्ण विश्वास छ । जानकी गाउँपालिकामा भर्खरै जननिर्वाचित भएर आएका हामी जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, नागरिक समाज एवं स्थानीय संघसंस्थाहरुलाई गाउँपालिकाको मूल कार्यक्रम एवं बजेट विनियोजन भित्र रही क्रियाशिल, वित्तिय अनुशासन, जनताप्रति उत्तरदायी बनाउने कुरामा निर्देशित गर्नेछ। स्थानीय सरकारले जनताको नजिकको सरकारको भूमिका निर्वाह गर्न आवश्यक पर्ने नीतिगत विकास योजना, स्रोत, जनसहभागिता तथा विकासको प्रतिबद्धतामा सबैको समान अवसर प्रदान गर्दै पिछडिएका, पछि पारेका तथा विपन्न समुदायलाई समेत विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउन आवधिक योजना पूर्णतः सफल हुने अपेक्षा गर्दछु।

अन्तमा, जानकी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना (२०७९/०८०-२०८३/०८४) तर्जुमामा आ-आफ्नो तह र तप्काबाट सहयोग गर्नुहुने गाउँपालिका अध्यक्ष, कार्यपालिका सदस्यहरु, कर्मचारी, विज्ञ परामर्शदाता संस्था, आर्थिक सहयोग गर्ने प्रादेशिक सुशासन केन्द्र, पुन्ना, डोटी, लगायत सबैप्रति आभार प्रकट गर्दछु ।

लालमति देवी कठरिया
उपाध्यक्ष

हार्दिक कृतज्ञता

नेपालको संविधान २०७२ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले स्थानीय सरकारलाइ जनमुखि सेवा तथा विकास निर्माण प्रति जवाफदेहि र उत्तरदायी भै दीगो तथा वातावरण मैत्री विकास र सामाजिक रुपान्तरणमा कृयाशील हुने स्पष्ट दिशा निर्देश गरेको छ। गाँउपालिका स्तरीय विकास निर्माण तथा जनसेवालाई सन्तुलित, व्यवस्थित एवं नतिजामुखि बनाउन संघीय र प्रदेश सरकारसँग सहकार्यको जगमा स्थानीय तहको स्रोत क्षमता, आवश्यकतालाई समय सिमा भित्र लक्ष्य हाँसिल गर्न आवधिक विकास योजनाको महत्वपूर्ण भूमिका हुने विश्वव्यापी मान्यता अनुरुप जानकी गाँउपालिकाले स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ बमोजिम यो आवधिक विकास योजना (२०७९/०८० देखि २०८३/०८४) तर्जुमा गर्ने अवसर क्युव इन्फो कम्पनी प्रा. लि., विशालनगर काठमाण्डौंलाइ दिइ कार्य सम्मादन गर्न पाएकोमा, यस कार्यका लागि आर्थिक सहयोग गर्ने प्रादेशिक सुशासन केन्द्र, पुन्ना, डोटीलाइ क्युव इन्फो कम्पनी प्रा. लि.हार्दिक आभार प्रकट गर्दछ। जानकी गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कार्यपालिका सदस्यहरु, जनप्रतिनिधिहरु, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत लगायत कर्मचारीहरुले आवधिक योजना तर्जुमा अवधिमा गर्नुभएको सहयोग, सद्भाव तथा सहकार्यका लागि क्युव इन्फो कम्पनी प्रा. लि. हार्दिक कृतज्ञ छ।

आवधिक विकास योजना तर्जुमा कार्यमा संलग्न विज्ञ तथा कर्मचारीहरुको अथक खटाई तथा मेहेनतको उच्च कदर गर्दै क्युव इन्फो कम्पनी प्रा. लि. हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछ।

अन्तमा, निकै मेहेनतका साथ तयार गरिएको जानकी गाउँपालिकाको् यो आवधिक विकास योजना (२०७९/०८० देखि २०८३/०८४)को पूर्ण कार्यान्वयन भै गाउँपालिकावासीको जीवनस्तर माथि उठाउने पहलकदमीमा यसले उपयोगी दस्तावेजको भूमिका पुरा गर्ने छ भन्ने शुभकामना समेत व्यक्त गर्दछ।

क्युव इन्फो कम्पनी प्रा. लि.

विशालनगर काठमाण्डौं

२०७९

परिच्छेद १: परिचय १
१.१ पृष्ठभूमि १
१.२ आवधिक योजनाको उद्देश्य २
१.३ आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया २
परिच्छेद २: जानकी गाउँपालिकाको विकासको विद्यमान स्थिति र उपलब्धिको समीक्षा ६
२.१ गाउँपालिकाको परिचय ६
२.१.१ भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक र प्रशासनिक संरचना ६
२.१.२ प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा ८
२.१.३ जनसांख्यिक अवस्था १०
२.२ आर्थिक विकास अवस्था १२
२.२.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा १२
२.२.२ पर्यटन तथा संस्कृति १३
२.२.३ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय र आपूर्ति १४
२.२.४ आम्दानी, रोजगारी र वित्तीय सेवा १७
२.२.५ सहकारी २२
२.३ सामाजिक विकासको अवस्था २५
२.३.१ स्वास्थ्य तथा पोषण २५
२.३.२ शैक्षिक विकास २७
२.३.३ खानेपानी तथा सरसफाइ ३४
२.३.४ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण ३६
२.४ पुर्वाधार तथा शहरी विकासको अवस्था ३७
२.४.१ वस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण ३७
२.४.२ सडक, पुल तथा यातायात ३८
२.४.३ विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा ४१
२.४.४ सुचना, सञ्चार तथा प्रविधि ४३
२.५ वन, वातावरण तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको अवस्था ४३
२.५.१ वन तथा जैविक विविधता ४३
२.५.२ भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन ४६
२.५.३ वातावरण व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन ४७
२.५.४ महामारी तथा विपद् व्यवस्थापन ५१

२.६ सुशासन तथा संस्थागत व्यवस्था ५२
२.६.१ स्थानीय नीति, ऐन तथा सुशासन ५२
२.६.२ संगठनात्मक विकास ५३
२.६.३ स्रोत परिचालन ५८
२.६.४ योजना व्यवस्थापन ५९
परिछेद ३: सोच तथा विकासको अवधारणा ६१
३.१ पृष्ठभूमि ६१
३.२ प्रमूख समस्या तथा चुनौती ६१
३.३ प्रमूख सम्भावना तथा अवसर ६४
३.४ निर्देशक सिद्धान्त ६६
३.५ सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य ६६
३.६ परिमाणात्मक लक्ष्य ६८
३.७ रणनीति तथा प्राथमिकता ७३
३.८ लगानी, खर्च बा□डफा□ड ७६
परिच्छेद ४: आर्थिक क्षेत्र ८४
४.१ कृषि तथा पशूपन्छी ८४
४.१.१ पृष्ठभूमि ८४
४.१.२ समस्या तथा चुनौती ८४
४.१.३ संभावना तथा अवसर ८५
४.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ८५
४.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ९७
४.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ९८
४.२ सिंचाई ९८
४.२.१ पृष्ठभूमि ९८
४.२.२ समस्या तथा चुनौती ९९
४.२.३ सम्भावना तथा अवसर ९९
४.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ९९
४.२.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १०५
४.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष १०६
४.३ पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा १०६
४.३.१ पृष्ठभूमि १०६

४.३.२ समस्या तथा चुनौती १०७
४.३.३ सम्भावना तथा अवसर १०७
४.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १०८
४.३.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ११६
४.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ११७
४.४ उद्योग, व्यापार, व्यावसाय तथा आपूर्ति ११७
४.४.१ पृष्ठभूमि ११७
४.४.२ समस्या तथा चुनौती ११८
४.४.३ संभावना तथा अवसर ११८
४.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ११८
४.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १२५
४.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष १२६
४.५ श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा १२७
४.५.१ पृष्ठभूमि १२७
४.५.२ समस्या तथा चुनौती १२७
४.५.३ संभावना तथा अवसर १२७
४.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १२८
४.५.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १३२
४.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष १३२
परिच्छेद ५: सामाजिक क्षेत्र १४७
५.१ स्वास्थ्य तथा पोषण १४७
५.१.१ पृष्ठभूमि १४७
५.१.२ समस्या तथा चुनौती १४७
५.१.३ संभावना तथा अवसर १४७
५.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १४८
५.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १५७
५.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष १५८
५.२ शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन १५९
५.२.१ पृष्ठभूमि १५९
५.२.२ समस्या तथा चुनौती १५९
५.२.३ संभावना तथा अवसर १५९
५.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १६०

५.२.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १६८
५.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष १६९
५.३ खानेपानी तथा सरसफाइ १६९
५.३.१ पृष्ठभूमि १६९
५.३.२ समस्या तथा चुनौती १७०
५.३.४ संभावना तथा अवसर १७०
५.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १७०
५.३.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १७७
५.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष १७९
५.४ महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग १७९
५.४.१ पृष्ठभूमि १७९
५.४.२ समस्या तथा चुनौती १७९
५.४.३ संभावना तथा अवसर १८०
५.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १८०
५.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १८९
५.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष १९१
५.५ यूवा तथा खेलकुद १९२
५.५.१ पृष्ठभूमि १९२
५.५.२ समस्या तथा चुनौती १९२
५.५.३ संभावना तथा अवसर १९२
५.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १९३
५.५.४ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १९९
५.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष २००
परिच्छेद ६: पूर्वाधार क्षेत्र **२१६**
६.१ वस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण २१६
६.१.१ पृष्ठभूमि २१६
६.१.२ समस्या तथा चुनौती २१६
६.१.३ संभावना तथा अवसर २१६
६.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २१७
६.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका २२२
६.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष २२३
६.२ सडक, पुल तथा यातायात २२३

६.२.१ पृष्ठभूमि २२३
६.२.२ समस्या तथा चुनौती २२४
६.२.३ संभावना तथा अवसर २२४
६.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २२४
६.२.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका २४४
६.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष २४६
६.३ जलस्रोत, विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा २४६
६.३.१ पृष्ठभूमि २४६
६.३.२ समस्या तथा चुनौती २४६
६.३.३ संभावना तथा अवसर २४७
६.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २४७
६.३.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका २५२
६.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष २५२
६.४ सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि २५३
६.४.१ पृष्ठभूमि २५३
६.४.२ समस्या तथा चुनौती २५३
६.४.३ संभावना तथा अवसर २५३
६.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २५४
६.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका २५७
६.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष २५९
परिच्छेद ७: वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र २६८
७.१ वन तथा जैविक विविधता २६८
७.१.१ पृष्ठभूमि २६८
७.१.२ समस्या तथा चुनौति २६८
७.१.३ संभावना तथा अवसर २६९
७.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २६९
७.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका २७४
७.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष २७४
७.२ भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन २७६
७.२.१ पृष्ठभूमि २७६
७.२.२ समस्या तथा चुनौती २७६
७.२.३ संभावना तथा अवसर २७६

७.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २७७
७.२.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका २८०
७.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष २८०
७.३ वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन २८१
७.३.१ पृष्ठभूमि २८१
७.३.२ समस्या तथा चुनौती २८१
७.३.३ संभावना तथा अवसर २८१
७.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २८२
७.३.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका २९१
७.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष २९२
७.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता २९३
७.४.१ पृष्ठभूमि २९३
७.४.२ समस्या तथा चुनौती २९३
७.४.३ संभावना तथा अवसर २९३
७.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २९४
७.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ३००
७.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ३००
परिच्छेद ८: संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र ३११
८.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन ३११
८.१.१ पृष्ठभूमि ३११
८.१.२ समस्या तथा चुनौती ३११
८.१.३ संभावना तथा अवसर ३१२
८.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ३१२
८.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ३१९
८.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ३२२
परिच्छेद ९: कार्यान्वयन व्यवस्था ३२७
९.१ पृष्ठभूमि ३२७
९.२ संस्थागत व्यवस्था तथा मानव संशाधन योजना ३२७
९.३ विषयक्षेत्र अनुसार अनुमानित बजेट ३३२
९.४ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण ३३६
९.५ स्रोत परिचालन रणनीति ३३७

९.६ आवधिक योजना कार्यान्वयन ३३८
९.७ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना ३३८
९.७.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको आवश्यकता ३४१
९.७.२ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी ३४१
९.७.३ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया ३४१
सन्दर्भ सामाग्री ३४४
अनुसूचि १: गाउ□पालिकाको प्रस्तावित दरवन्दी ३४६
अनूसुची २: जानकी गाउ□पालिकाका गौरवका योजना तथा स्याटेलाइट बजार केन्द्रहरू ३४७
अनुसूचि-३:निर्देशक समिति तथा बिषयगत समितिहरुको विवरण ३५०
अनुसूचि-४:आवधिक योजना तर्जूमा कार्याशाला गोष्ठिका वैठका निर्णयहरु ३५३
अनुसूचि-५:आवधिक योजना तर्जूमा कार्याशाला गोष्ठिका झलकहरु ३५४

चित्र सुची

पृष्ठ

चित्र १: आवधिक योजना तर्जूमा प्रक्रिया ४
चित्र २: जानकी गाउँपालिकाको अवस्थिति ७
चित्र ३: वडा कार्यालयहरुको अवस्थिति ८
चित्र ४: वर्तमान भु-उपयोग १०
चित्र ५: शैक्षिक संस्थाको अवस्थिति २९
चित्र ६: सडक संजालको अवस्था ३८
चित्र ७: गाउँपालिकामा जलस्रोतको विद्यमान अवस्था ४७
चित्र ८: गाउँपालिकाको सांगठनिक स्थिति ५७
चित्र ९: गाँउपालिकाको योजना व्यवस्थापन ५९
चित्र १०: खर्चको अनूमान तथा क्षेत्रगत अनूपात विवरण ८२
चित्र ११: पर्यटन, सांस्कृति तथा सम्पदाहरुको अवस्थिति १०७
चित्र १२: गाउँपालिकाको सांगठनिक संरचना ३२८

तालिका सूची

पृष्ठ

तालिका १: गाउँपालिकाको वडागत क्षेत्रफल ७
तालिका २: गाउँपालिकाको भु-उपयोग ९
तालिका ३: वडागत जनसङ्ख्या विवरण ११
तालिका ४: गाउँपालिकाका मुख्य बस्तीहरु ११
तालिका ५: कृषियोग्य जमीनको प्रकार र क्षेत्रफल १२
तालिका ६: कृषि उत्पादनको विवरण १३
तालिका ७: फलफूल तथा नगद बाली उत्पादन १३
तालिका ८: पर्यटन व्यवसाय सम्बन्धी विवरण १४
तालिका ९: उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा खपत विवरण १४
तालिका १०: उद्यम तथा व्यवसायिक फर्मको वडागत विवरण १५

तालिका ११: आयात निर्यात विवरणको अवस्था १६
तालिका १२: सरदर वार्षिक पारिवारिक आम्दानीको विवरण १७
तालिका १३: पशुपालन कार्यमा संलग्न घरपरिवारसम्बन्धी वडागत विवरण १८
तालिका १४: बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी विवरण १९
तालिका २१: स्वास्थ्य संस्था तथा सेवाको विवरण २६
तालिका २१: अन्य स्वास्था सेवा सम्बन्धी विवरण २६
तालिका २४: विद्यालयमा तहगत विद्यार्थी भर्ना विवरण २८
तालिका २५: विद्यालयको भौतिक पुर्वाधारको अवस्था ३०
तालिका २६: शिक्षक विवरण ३०
तालिका २७: विद्यार्थी भर्ना दर उपलब्धी तथा विद्यालय बाहिर रहेका विद्यार्थी सङ्ख्या विवरण ३१
तालिका २८: छात्रवृति तथा लक्षित सूविधाको विवरण ३२
तालिका ३०: खानेपानी स्रोतको आधारमा घरपरिवारको विवरण ३४
तालिका ३०: खानेपानी आयोजनाको विवरण ३५
तालिका ३१: लैगिंकताका आधारमा घरपरिवार सङ्ख्या ३६
तालिका ३२: खेलाडी सम्बन्धि विवरण ३६
तालिका ३३: बस्तीको वडागत विवरण ३७
तालिका ३४: सार्वजनिक तथा सामूदायिक भवन ३७
तालिका ३५: पुल पुलेसा सम्बन्धी विवरण ३९
तालिका ३६: खाना पकाउने इन्धन स्रोतको विवरण ४१
तालिका ३७: बत्ती बाल्ने स्रोतको विवरण ४२
तालिका ३८: आधुनिक सुविधामा पहुँचको विवरण ४२
तालिका ३९: हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेशनसम्बन्धी विवरण ४३
तालिका ४०: सामुदायिक वनको विवरण ४४
तालिका ४१: जैविक विविधताको विवरण ४५
तालिका ४२: जलस्रोत सम्बन्धी विवरण ४६

तालिका ४३: विपदको प्रभाव ४७
तालिका ४४: जोखिमयुक्त घर परिवारको विवरण ४८
तालिका ४५: विपदबाट भएको भौतिक क्षतिको विवरण ५०
तालिका ४७: गाउँपालिकाका विषयगत शाखा तथा मानव संसाधन विवरण ५३
तालिका ४८: गाउँपालिकाको आय व्ययको स्रोत परिचालन विवरण ५८
तालिका ४९: अचल सम्पत्ति सम्बन्धि विवरण ५८
तालिका ५०: अवसर तथा विकासको मार्ग चित्र सबल पक्ष, निर्बल पक्ष, अवसर तथा चूनौति ६४
तालिका ५१: आवधिक विकास योजनाका परिमाणात्मक लक्ष्य ६८
तालिका ५२: बजेटको स्रोत अनुसार प्रक्षेपण ७८
तालिका ५३: आवधिक योजनाको बहुक्षेत्रगत अनुमानित लगानी (आ.व. २०७८/०७९ को मुल्यमा) ८१
तालिका ५४: उदेश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ८५
तालिका ५५: वडास्तरीय आयोजना तथा प्राथमिकिकरण ८८
तालिका ५६: उदेश्य, र०ानीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ९९
तालिका ५७: वडागत विकासका आयोजनाहरू १०१
तालिका ५८: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १०८
तालिका ५९: वडागत विकासका आयोजनाहरू ११०
तालिका ६०: उद्देश्य रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ११८
तालिका ६१: वडागत विकासका आयोजनाहरू १२३
तालिका ६२: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १२८
तालिका ६३: वडागत विकासका आयोजनाहरू १३०
तालिका ६४: कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण खाका १३३
तालिका ६५: कार्यक्रम तथा आयोजनाको सांकेतिकिरण खाका १३७
तालिका ६६: नतिजा खाका १३८
तालिका ६७: उदेश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १४८

तालिका ६८: वडागत विकासका आयोजनाहरू १५२
तालिका ६९: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १६०
तालिका ७०: वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू १६४
तालिका ७१: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १७०
तालिका ७२: वडागत विकासका आयोजनाहरू १७४
तालिका ७३: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १८०
तालिका ७४: वडागत विकास आयोजनाहरू १८५
तालिका ७५: उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १९३
तालिका ७६: वडागत विकासका आयोजनाहरू १९५
तालिका ७७: कार्यक्रम तथा आयोजना खाका २०१
तालिका ७८: कार्यक्रम तथा आयोजनाको सांकेतिकरण खाका २०६
तालिका ७९: नतिजा खाका २०८
तालिका ८०: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २१७
तालिका ८०: वडागत विकासका आयोजनाहरू २१९
तालिका ८२: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २२५
तालिका ८३: वडागतका विकास आयोजनाहरू २२८
तालिका ८४: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २४७
तालिका ८५: वडागत विकासका आयोजनाहरू २४८
तालिका ८६: कार्यक्रम तथा आयोजनाको ढाँचा तथा कार्यक्रम तथा आयोजनाको सांकेतिकरण २५४
तालिका ८७: वडागत विकासका आयोजनाहरू: २५५
तालिका ८८: कार्यक्रम तथा आयोजना विवरण खाका २६०
तालिका ८९: कार्यक्रम तथा आयोजनाको साकेतिकरण खाका २६२
तालिका ९०: नतिजा खाका २६३
तालिका ९१: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २६९
तालिका ९२: वडागत विकासका आयोजनाहरू २७२

तालिका ९३: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २७७

तालिका ९४: वडागत विकासका आयोजनाहरू २७८

तालिका ९५: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २८२

तालिका ९६: वडागत विकासका आयोजनाहरू २८५

तालिका ९७: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना २९४

तालिका ९८: वडागत विकासका आयोजनाहरू २९६

तालिका ९९: कार्यक्रम तथा आयोजना विवरण खाका ३०१

तालिका १००: कार्यक्रम तथा आयोजनाको सांकेतिकरण खाका ३०३

तालिका १०१: नतिजा खाका ३०४

तालिका १०२: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ३१२

तालिका १०३: वडागत विकासका आयोजनाहरू ३१५

तालिका १०४: कार्यक्रम तथा आयोजना विवरण खाका ३२३

तालिका १०५: कार्यक्रम तथा आयोजनाको सांकेतिकरण खाका ३२४

तालिका १०६: नतिजा खाका ३२४

तालिका १०७: गाउँपालिका कार्यालयको प्रस्तावित दरबन्दी ३२९

तालिका १०८: मानव संशाधन विकास योजना ३३१

तालिका १०९: क्षेत्रगत कार्यक्रमको अनुमानित बजेट (रु. लाखमा) ३३२

तालिका ११०: गाउँपालिकाको सञ्चित कोषबाट हुने सार्वजनिक खर्चको अनुमान तथा क्षेत्रगत अनुपात विवरण आ.व. २०७८/०७९ को मूल्यमा ३३६

तालिका १११: आवधिक योजनाको अनुगमन, मुल्यांकन ढाँचा ३३९

तालिका ११२: आवधिक योजनाको अनुगमन र मुल्यांकन ढाँचा ३४२

तालिका ११३: अनुगमन तथा मुल्यांकन प्रतिवेदन गर्ने ढाँचा ३४२

परिच्छेद १: परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

योजनाले स्थानीय तहको विकास प्रयासहरूलाई निर्दिष्ट दिशा प्रदान गर्ने व्यवस्थित रूपरेखा तयार गर्दछ । त्यसैले स्थानीय आवधिक योजनाले स्थानीय जनता र स्थानीयस्तरको आर्थिक, सामाजिक, भौगोलिक परिवेशबिचमा अर्न्तसम्बन्ध कायम गरी नागरिकको आर्थिक सामाजिक सुविधा र समृद्धिलाई प्रवर्द्धन गर्दछ । यस्तो योजना स्थानीय तहको विकास र समृद्धिको रूपरेखा मात्र नभएर उक्त क्षेत्रको सुन्दरता, प्रकृतिको संरक्षण तथा मानव र प्रकृतिबिचको तालमेलको रूपरेखा पनि हो । राष्ट्रिय एवम् प्रादेशिक विकास लक्ष्य हाँसिल गर्न तथा स्थानीय विकासका सरोकारवालाहरूको साझा प्रतिवद्धता र दायित्व सिर्जना गर्न आवधिक योजना महत्वपूर्ण हुन्छ ।

नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, पन्ध्रौं राष्ट्रिय योजना तथा स्थानीय तहको योजना तर्जमा दिग्दर्शन २०७८ ले निर्दिष्ट लक्ष्य, उदेश्य तथा प्रतिवद्धता बमोजिम यस आवधिक योजना दस्तावेजले जानकी गाँउपालिकाको आवश्यकता र स्रोत क्षमतालाइ सम्बोधन गर्दै पालिकाबासीको जीवनस्तरमा गुणात्मक सुधार गर्न स्थानीक सम्भावना (Spatial Perspective) तथा समस्या पहिचान गरि स्रोत विश्लेषण, उपयुक्त रणनीति तथा कार्यनीति तयार गरी कार्यक्रम तथा आयोजना बैंकहरुको कार्यान्वयन एवम् अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको स्पष्ट खाकासमेत तयार गरेको छ । गाउँपालिकाको मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा वार्षिक योजना तर्जुमाको मूल आधारका रूपमा रहेको यस आवधिक योजनाले वित्तीय अनुशासन कायम राख्न समेत महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नेछ ।

आवधिक योजना तर्जुमाले स्थानीय तहको क्षमता के छ आवश्यकता के हो, प्रमुख समस्याहरू के के हुन् सीप विकास, प्रविधि तथा स्थानीय समदायको क्षमता केहो आदी पक्षमा गहन विश्लेषण गरी स्थानीय विकास र समृदिका सम्भावनालाइ स्थानिक आधार (Spatial Base) मा समृदितर्फ उन्मख हुने मार्गचित्र भएकाले यसलाइ बढि भन्दा बढि यथार्थ (Practical), पूर्ण (Complete), पाको (Perfect), प्रभावकारी (effective) एवं आर्थिकरुपले मितव्ययी (economically efficient); दस्तावेजका रुपमा स्थानीय निकायले प्रयोग गर्नुपर्दछ । नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले पुर्‍याउनु पर्ने सहयोग के के हुन्, सो समेत पहिचान तथा विगतका योजनाको वस्तुस्थितिको समीक्षाबाट गाउँपालिकाको विकाससंग सम्बन्धित सबै पक्ष सरकारी, गैरसरकारी, र निजक्षित्रसमेतको आवधिक योजना तर्जमा तथा कार्यान्वयनमा सहभागिता, समन्वय तथा स्वामित्वको विकास गर्ने निर्देशिकाको रुपमा ग्रहण गर्नपर्छ । यसबाट साझा दृष्टिकोण, साझा अठोट र समझदारीले स्थलगत विशेषता, र तुलनात्मक लाभ हांसिल गर्न सकिने अनभवबाट प्राप्त ज्ञान (empirical information), त्यसको व्यवस्थित ब्याख्या (systematic reasoning) तथा तथ्यांक, सम्वाद, परामर्श एवं छलफल तथा सहमतिबाट आवधिक योजना तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गर्ने नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोगले तयार गरेको दिग्दर्शनले निर्देशित गरेको छ । अवधिक योजनाले

सबै क्षेत्रगत विकासको सन्तलित अवस्था निर्माण गर्दै स्थानीय तहको लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन मूलप्रवाहीकरण तथा सङ्कटासन्नटा विश्लेषण क्षमताको विकासमा समेत जोड दिएको छ ।

१.२ आवधिक योजनाको उद्देश्य

स्थानीय तहको आवधिक विकास योजनाले उपलब्ध स्रोत साधनलाई परिचालन गरी निश्चित अवधिभित्र निर्धारित लक्ष्य, उद्देश्य र प्रतिफल हासिल गर्ने मार्गचित्र प्रस्तुत गर्दछ। आवधिक योजनाका उद्देश्य निम्न प्रकार रहेका छन् ।

- सीमित स्रोत साधनलाई प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा उपयोग गर्न ,
- सामाजिक तथा आथिर्क विकासमा तीव्रता ल्याउन;
- विगतको उपलब्धि र गति समीक्षा गर्दै आगामी दिनको नतिजा आंकलन गर्न;
- नतिजामुखी विकास पद्धतिको अवलम्वन र पवर्द्धर्न गर्न;
- विकास प्रक्रियामा सरोकारवाला विशेष गरी जोखिममा रहेका वर्गको संलग्नता र जवाफदेही वृद्धि गर्न;
- समाजलाई विकास र समृद्धितर्फ अग्रसर गराउन;
- विपद् जोखिम सवंदनशीलता तथा उत्थानशीलतालाई विकास प्रक्रियाको मूलप्रवाहमा ल्याउन;
- समुदायका मनिसहरुको विश्वास अभिवृद्धि गर्न;
- स्थानीय आथिर्क विकासको माध्यमबाट स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन; र
- लैङ्गिक उत्तरदायी बजटेको माध्यमबाट सामाजिक रुपान्तरण ल्याउन ।

१.३ आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया

जानकी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना (२०७९/८०-२०८३/८४) तर्जुमा गर्दा पन्ध्रौं पञ्च वर्षीय योजना (२०७६/७७-२०८०/८१), स्थानीय तहको वकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८, स्थानीय शासन सञ्चालन ऐन २०७४ तथा गाउँपालिकाका वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमका आधारमा तर्जुमा गरिएको छ। स्थानीय तह योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ मा उल्लेख निर्देशिका बमोजिम सहभागितात्मक (Participatory) पद्धतिबाट, आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा सङ्घीयगणतन्त्र नेपालको संविधान २०७२ मा व्यवस्था भएका राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति, दीगो विकास लक्ष्य, नेपाल सरकारका प्राथमिकता र प्रतिवद्धतालाई ध्यानमा राखि स्रोत-साधनको व्यवस्था, क्षमता विकास र समन्वय र साझेदारीमा जोड दिँदै पूँजी निर्माणमा विशेष जोड दिएको छ । नीजि क्षेत्रको लगानी तथा संघ, प्रदेश सरकार मार्फत वैदेशिक सहायकता समेतलाई उत्पादनशील क्षेत्रमा परिचालन गर्न आवधिक रणनीति प्रस्तावित गरेको

छ। आवधिक विकास योजनाको अवधि पछि गाउँपालिकाको आर्थिक-सामाजिक रुपान्तरणको दीगो रुपरेखा प्राप्त हुने गरी योजना तर्जुमामा निम्न प्रक्रिया अवलम्बन गरिएको छ।

(क) आवधिक विकास योजनाको अवधारणा, पद्धति, प्रकृया विधि सहभागिता, गाउँपालिकाको योजना तर्जुमामा नेतृत्वदायी भूमिका एवं तथ्यपरक (Data Base) योजना बैंकबाट गाउँपालिकाले पाउने प्रतिकूल (Output) सम्बन्धी विषयवस्तु समेटेर कार्याशाला गोष्ठी सञ्चालन गरियो । आवधिक विकास योजना तर्जुमा निर्देशक समिति, पाँचवटा विषयगत समिति (आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वनवातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र संस्थागत विकास) निर्माण गरियो । गठित निर्देशक समिति तथा विषयगत समितिहरूको कार्यक्षेत्र एवं भूमिका बारे छलफल गरी विषयगत समितिका विकास योजना (लक्ष्य, उद्देश्यसहित) सूचिकरण, प्राथमिकीकरण तथा योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक स्रोत पहिचान समेत गर्ने गरी विषयगत समितिहरूलाई आवधिक विकास योजना तर्जुमा प्रकृयामा सक्रिय बनाइयो । निर्देशक समिति, विषयगत समिति तथा परामर्शदातासँग समन्वय गर्ने, सूचना संकलन गर्ने र कार्याशाला गोष्ठी, छलफल तथा बैठकसम्बन्धी सहजीकरण एवं समन्वय गर्दै आवधिक विकास योजना तर्जुमा समग्र व्यवस्था गर्न गाउँपालिकाको प्राविधिक शाखा प्रमुखको संयोजकत्वमा आवधिक विकास योजना तर्जुमा समन्वय तथा सहजीकरण समितिको गठन र सोको सहयोगमा सूचना संकलन, प्रशोधन, विश्लेषण तथा अभिलेखिकरण कार्य गरियो ।

(ख) निर्देशक समितिको निर्देशन, समन्वय समितिको सहजीकरणमा वडा स्तरीय भेला आयोजना गरी वडा स्तरीय विकास योजनाहरूको संकलन, प्राथमिकीकरण एवं सम्भाव्यस्रोतको पहिचान गर्ने कार्य वडा बासिहरूको सक्रियतामा गरियो ।

(ग) वडास्तरीय विकास योजनाहरूलाई विषयगत समिति अन्तर्गत छलफल, प्राथमिकीकरण तथा वडा र पालिका स्तरीय विकास योजनाको स्तरीकरण एवं सूचिकरण दोस्रो कार्यशाला गोष्ठीमा गरियो।

(घ) विषयगत समितिले दोस्रो कार्यशाला गोष्ठीमा तय गरेका विषयगत विकास योजनाहरूको अन्तिम रुप तथा प्राथमिकताका आधारमा गाउँपालिकाका सरोकारवालाहरूको सहभागितामा गाउँपालिकाको विकासको मार्ग चित्र (Road Map) एवं नेपाल सरकारले अघि सारेको “समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली” को परिकल्पना एवं “कसैलाई पछि नछोड्ने” रणनीतिलाई पालिकास्तरमा सरकार पार्न दीर्घकालीन सोच निर्धारण गरियो ।

(ङ) गाउँपालिकाको स्रोत पहिचान तथा सम्भाव्य विकास निर्माणको आधारहरू (Base level) एवं विकास योजनाको स्थानीयकरण (spatialization) गर्नका लागि विभिन्न सवाल (themes) का GIS मार्फत् स्रोत नक्शा (Resource maps) निर्माण गरियो ।

(च) क्षेत्रगत विकास योजनाको विवरण लगफ्रेम (log frame) मा योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, लागत, अवधि, स्रोत, जिम्मेवारी र जोखिम पक्ष उल्लेख गरी आवधिक योजनाको मस्यौदा तयार गरी चौथो कार्यशाला गोष्ठीमा परामर्शदाताद्वारा प्रस्तुत गरी आवश्यक सुझाव संकलन गरी अन्तिम आवधिक विकास योजना दस्तावेज तयार गरियो ।

(छ) तर्जुमा गरिएको आवधिक विकास योजनाको प्रमाणिकरणका लागि निर्देशक समितिको अनुमोदन तथा सिफरिसमा गाउँपालिकाको कार्यपालिका, गाउँपालिका सभा, प्रदेश स्तरीय निकाय तथा सङ्घीयसरकारको सम्बन्धित विभागीय मन्त्रालयको अनुमोदन तथा प्रमाणिकरणपछि कार्यान्वयन हुने गरी यो आवधिक विकास योजना तजुमा गरिएको छ ।

आवधिक विकास योजना तर्जुमा गर्दा अपलाइएका प्रकृयाहरु चित्र १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

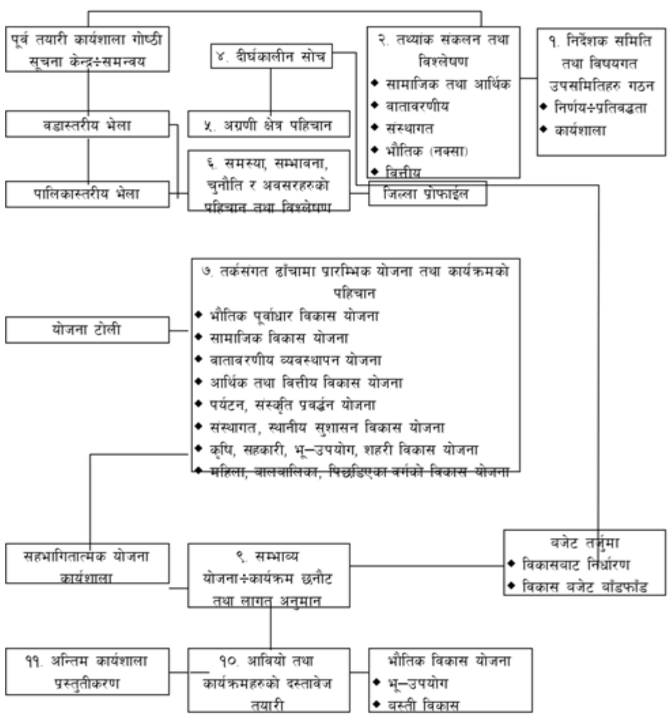

चित्र १: आवधिक योजना तर्जूमा प्रक्रिया

यो आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा नेपालको संविधान, पन्ध्रौं राष्ट्रिय योजना, स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८, प्रचलित सङ्घीयर प्रादेशिक नीति तथा कानून, दीगो विकासका लक्ष्य, स्थानीय तहका लागी सङ्घीयतथा प्रदेश तहबाट जारी गरिएका कानून, जानकी गाउँपालिकाको नीतिगत तथा कार्यक्रम सञ्चालन दस्तावेजलाई आधार मानिएको छ । लैङ्गिक समानता, समावेशीकरण, सुशासन, बालमैत्री, वातावरण मैत्री स्थानीय शासन, विपद व्यवस्थापन, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन क्षमता विकासका प्रावधानहरूलाई विशेष ध्यान दिइएको छ। जानकी गाउँपालिकाको पार्श्व चित्र, २०७७, कार्यशाला गोष्ठी, वडास्तरीय भेला, छलफलबाट प्राप्त सूचना, सुझावका आधारमा यो आवधिक योजना तयार गरिएको छ । योजना दसतावेजले राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक प्राथमिकता समेत समावेश गरिएका छन् । यो जानकी गाउँपालिकाको पाँच वर्षे योजना हो । त्यसैले यसले गाउँपालिकाको विकास निर्देशित गर्न रणनीति तथा

कार्यनीति, नतिजा एवं सूचक र प्रमुख कार्यक्रमहरू मात्र समावेश गरिएका छन् । समाविष्ट नतिजा र सूचकहरू असर तह (effect level) का छन् भने केही तहगत छन् । आवधिक योजनाका समग्र लक्ष्य र नतिजालाई योगदान पुग्ने किसिमले गाउँपालिकाले आफ्नो वार्षिक योजना तथा बजेट र विषयगत योजना तयार गरी यो योजना दस्तावेजलाई गाउँपालिकाले वार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा प्रमुख आधार मान्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद २: जानकी गाउँपालिकाको विकासको विद्यमान स्थिति र उपलब्धिको समीक्षा

२.१ गाउँपालिकाको परिचय

कैलाली जिल्लाको सुदुर पूर्वमा अवस्थित जानकी गाउँपालिका ऐतिहासिक काल देखिनै थारुहरुको बाहुल्यता रहेको बस्ती हो। यस गाउँपालिकामा हाल थारु तथा पहाडी समुदायको मिश्रित खालको बसोबास रहेको छ। थारु समुदायमा राम जानकी प्रति अगाढ श्रद्धा रहनुका साथै राम जानकीप्रति आस्थावानहरुको बाहुल्यताका कारण हालको वडा नं. २ को एक गाउँलाई आधारमानी जानकी गाउँपालिका नामाकरण गरिएको छ । हाल यस गाउँपालिकामा पहिलेका दुर्गौली गा.वि.स., जानकी नगर गा.वि.स., मुनुवा गा.वि.स. र पथरैया गा.वि.स. मिलि यो गाउँपालिकाको ९ वार्डको प्रशासन संरचना निर्माण भएको छ।

२.१.१ भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक र प्रशासनिक संरचना

जानकी गाउँपालिका सुदूर पश्चिम प्रदेशअन्तर्गत कैलाली जिल्लाको पूर्वी भागमा अवस्थित रहेको छ। गाउँपालिकाको भौगोगिक अवस्थिति २८°३१'१७" देखि ३०°३६'५२" उत्तरी अक्षांश र ८१°२'३१" देखि ८१°१५'४४ पूर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ। यस गाउँपालिकाको पूर्वी सिमानामा कर्णाली नदी र बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज पर्दछ। पश्चिममा जोसीपुर गाउँपालिका, उत्तरमा लम्कीचुहा नगरपालिका र दक्षिणमा टिकापुर नगरपालिका अवस्थित रहेको छ। जानकी गाउँपालिकाको भौगोलिक स्थिति, सीमाना र वडा विभाजन भएको अवस्थिति चित्र १ मा देखाइएको छ।

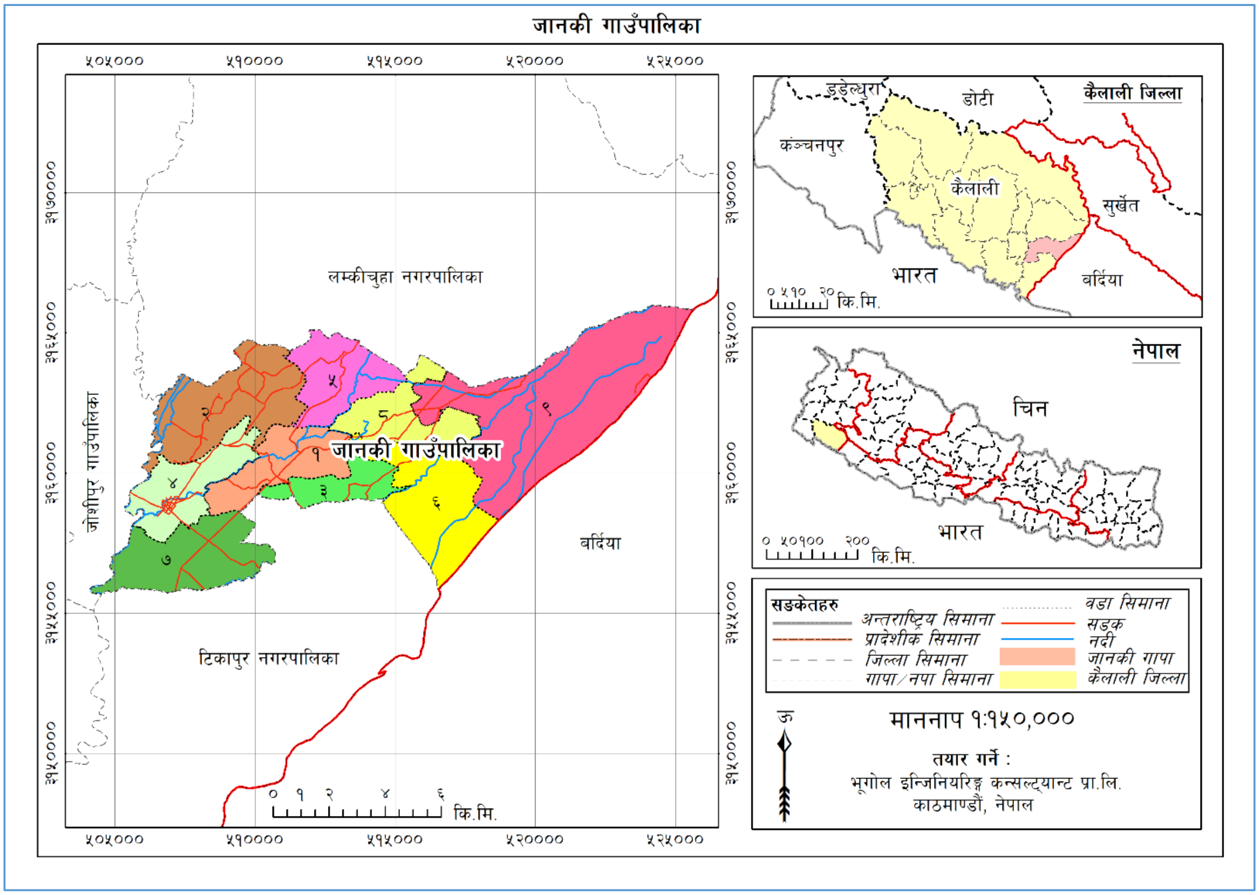

चित्र २: जानकी गाउँपालिकाको अवस्थिति

जानकी गाउँपालिकाको विद्यमान वडागत संरचना तथा वाडा क्षेत्रफल तालिका १ मा देखाइएको छ ।

तालिका १: गाउँपालिकाको वडागत क्षेत्रफल

वडा नं.	**समावेश गाविसका वडा**	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.)	प्रतिशत
१	दुर्गौली गाविसको वडा नं. १, ३ र ४	८.२९	७.७३
२	जानकीनगर गाविसको वडा नं. १ देखि ९	१४.०३	१३.०८
३	दुर्गौली गाविसको वडा नं. २, ६ र ७	४.७५	४.४३
४	मुनुवा गाविसको वडा नं. १-३ र ६	८.६२	८.०४
५	पथरैया गाविसको वडा नं. १ देखि ३	८.३६	७.७९
६	दुर्गौली गाविसको वडा नं. ५, ८ र ९	१२.९९	१२.११
७	मुनुवा गाविसको वडा नं. ४, ५, ७, ८ र ९	११.५९	१०.८०
८	पथरैया गाविसको वडा नं. ४, ५ र ६	८.१७	७.६२
९	पथरैया गाविसको वडा नं. ७, ८ र ९	३०.४७	२८.४०
जम्मा	१०७.२७		१००.००

स्रोत: सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, २०७८

वडा कार्यालय अवस्थिति चित्र ३ मा देखाइएको छ ।

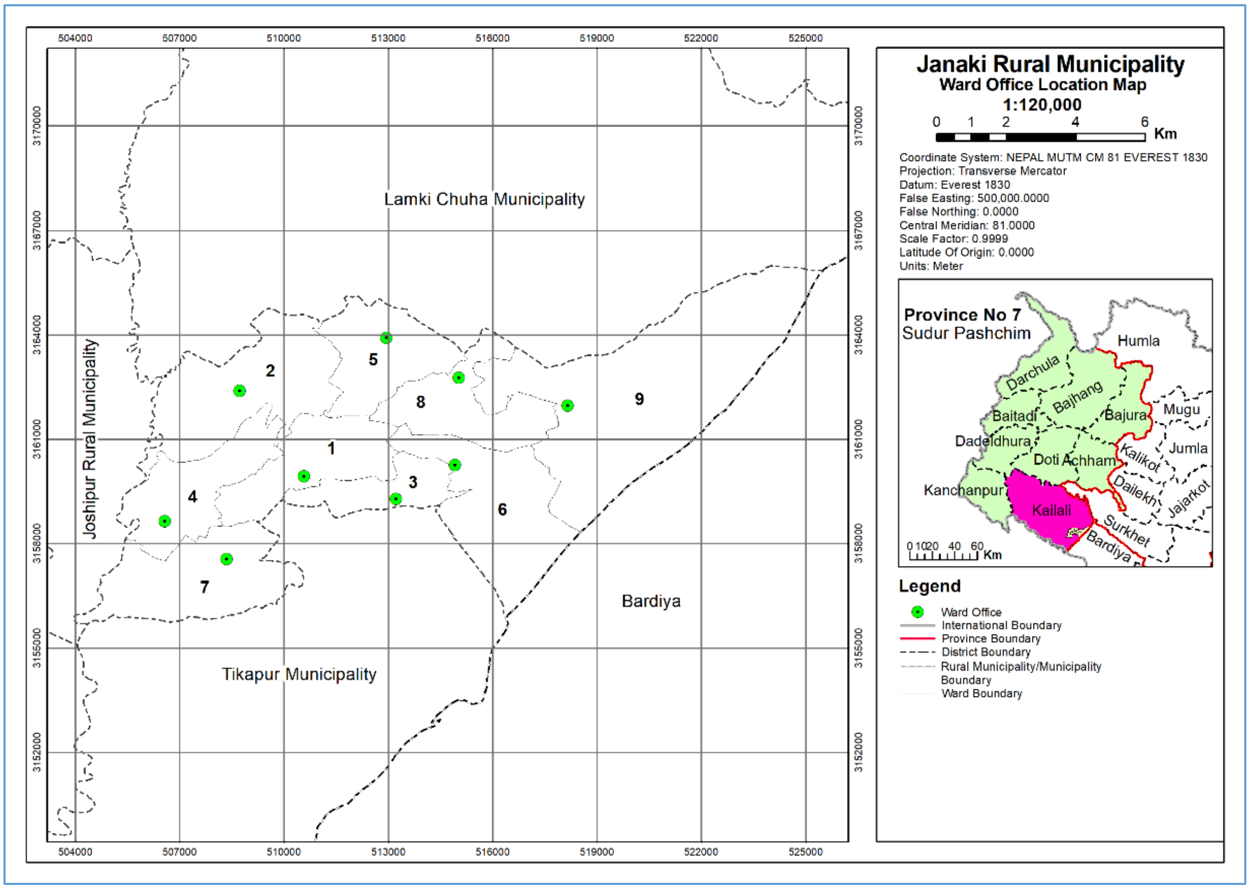

चित्र ३: वडा कार्यालयहरुको अवस्थिति

२.१.२ प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा

जानकी गाउँपालिका सुदूर पश्चिम प्रदेशअन्तर्गत कैलाली जिल्लाको पूर्वी भागमा अवस्थित रहेको छ । मिश्रित खालको संस्कृति रहेको यस गाउँपालिकाभित्र जात/जातिगत तथा धार्मिक विविधता रहेको छ । धार्मिक रुपमा हिन्दु धर्मालम्बीको बाहुल्यता रहेको छ । अन्य धर्ममा इस्लाम तथा इसाइ धर्म मान्नेहरु पनि रहेका छन् । चाडपर्वहरुमा कृष्ण जन्माष्टमी (अष्टिम्की), अतवारी, अनत्तर, हरितालिका तिज, विजयादशमी (वडा दशैं), तिहार (डेवारी), क्रिसमस डे, ईद उल फितर, बकर ईद, मोहर्रम, माघे संक्रान्ति (माघी), होली (फागु पूर्णिमा) र चैते दशैं रहेका छन् । मेला जात्राहरुमा माघी मेला, होली मेला, भुवा मेला, पुतला मेला, शिवरात्री मेला र डेउडा साँस्कृतिक मेला मुख्य रहेका छन् । भेषभुसामा थारु समुदायका पुरुषहरुले सदरी, अंगुच्छा, धोटी, कमिज, सुरुवाल, टोपी तथा महिलाहरुले अंगिया, चोलिया, गोनिया, लेहङ्गा, लारा, गतिया लगाउने र पहाडी समुदायका पुरुषहरुले दौरा सुरुवाल, कोट, टोपी तथा महिलाहरुले सारी वा गुन्यु, चोलो र पटुकी लगाउने प्रचलन रहेको छ । मुस्लिम समुदायमा कुर्था सरवाल तथा वुर्का

लगाउने प्रचलन पनि रहेको छ । गाउँपालिकाको भू-उपयोग सम्बन्धि विवरण तालिका २ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २: गाउँपालिकाको भु–उपयोग

भू-उपयोगका आधारमा जानकी गाउँपालिकाको विवरण			
क.सं.	भू-उपयोग	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	प्रतिशतमा (%)
१	कृषि	६६.००४	६१.६६
२	जङ्गल	१९.२५१	१७.९९
३	बालुवा	८.५९९	८.०३
४	नदी	४.२९८	४.०२
५	झाडी	३.४३९	३.२१
६	बस्ती	३.७८७	३.५४
७	सडक	१.२८१	१.२०
८	नहर	०.२४२	०.२३
९	पोखरी	०.१३७	०.१३
कुल क्षेत्रफल		१०७.०४	१००

श्रोत् : जानकी गाउँपालिका कार्यलय, २०७९

भू-उपयोग स्थाननिक विवरण चित्र ४ मा दिइएको छ ।

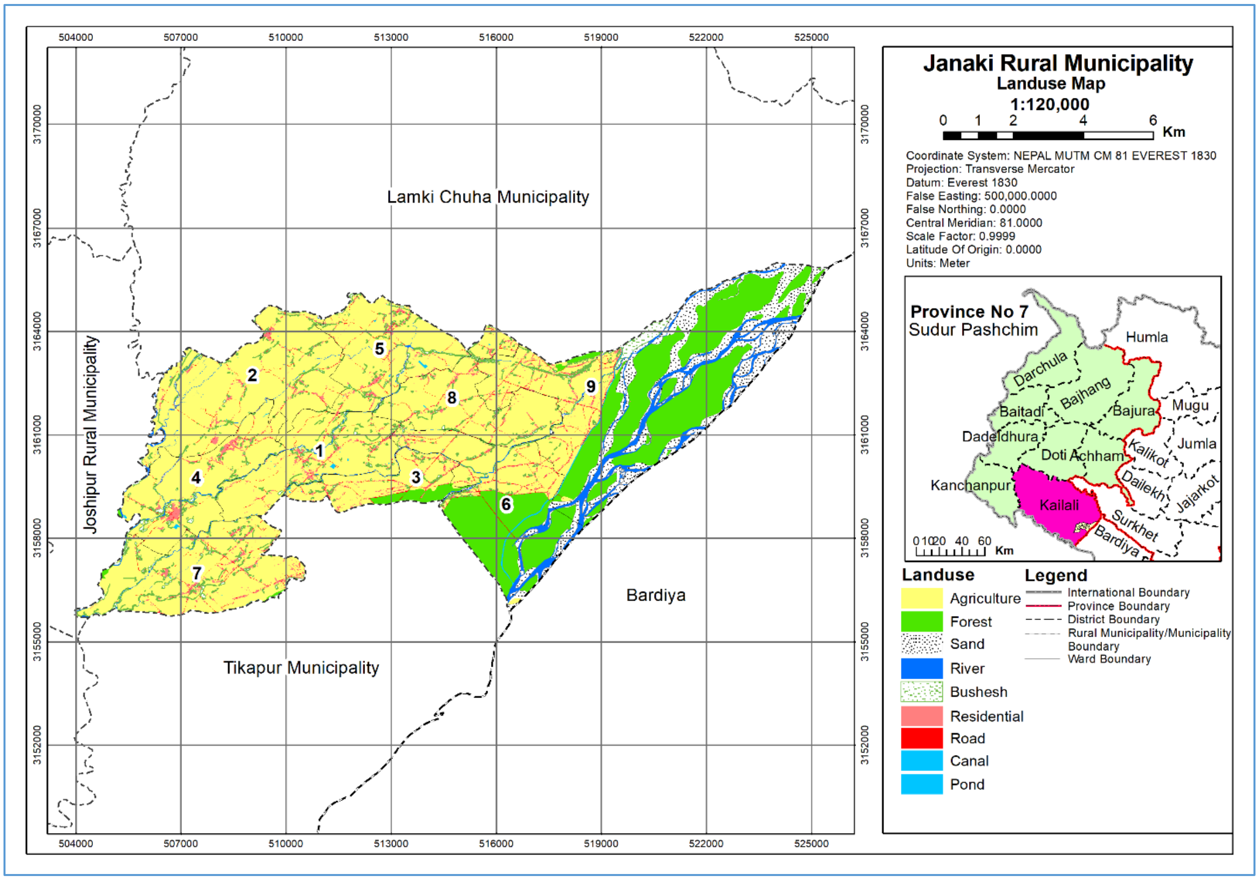

चित्र ४: वर्तमान भु-उपयोग

२.१.३ जनसांख्यिक अवस्था

वि.सं. २०७७ को सर्भेक्षणअनुसार गाउँपालिकाको कुल जनसङ्ख्या ६४८१२ र घरपरिवार सङ्ख्या ११५२७ रहेका छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ तुलनामा हाल १६२७२ जनसङ्ख्या र २४७६ घरपरिवार सङ्ख्या बृदि भएको देखिन्छ । घरपरिवार सर्भेक्षण २०७७ ले कुल घरपरिवार सङ्ख्या ११५२७, जनसङ्ख्या ६४८१२, औषत घरपरिवारको आकार ५.६२ र लैंगिक अनुपात १०२.७५ देखाएको छ। कुल जनसङ्ख्याको ३२८४५ पुरुष, ३१९६५ महिला र वडा नं. ३ मा २ जना तेस्रो लिङ्गी रहेका छन् । वडागत रुपमा सबै भन्दा धेरै जनसङ्ख्या वडा नं.९ मा ११००३ र सबैभन्दा कम जनसङ्ख्या वडा नं. ६ मा ५१९७ जनसङ्ख्या रहेको छ। गाउँपालिकाको वडागत जनसङ्ख्या वितरण तालिका ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३: वडागत जनसङ्ख्या विवरण

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार						घरपरिवार सर्वेक्षण २०७७ अनुसार						
	घरपरिवार सङ्ख्या	जनसङ्ख्या			औषत घरपरिवार आकार	लैंगिक अनुपात	घरपरिवार सङ्ख्या	जनसङ्ख्या				औषत घरपरिवार आकार	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला				जम्मा	पुरुष	महिला	अन्य		
१	९३७	४९७४	२३५९	२६१५	५.३१	९०.२१	१२५७	६७८६	३४६१	३३२५	०	५.४	१०४.०९
२	९९२	५९०५	२९५९	२९४६	५.९५	१००.४	१२२३	७१६६	३६५२	३५१४	०	५.८६	१०३.९३
३	९३२	४७६९	२२१०	२५५९	५.१२	८६.३६	११९७	६५६५	३३३५	३२२८	२	५.४८	१०३.३१
४	९५३	५५१०	२६७८	२८३२	५.७८	९४.५६	११४१	६३०४	३१५२	३१५२	०	५.५२	१००.००
५	८०१	४४५९	२१८६	२२७३	५.५७	९६.१७	१०९१	५६०४	२८४८	२७५६	०	५.१४	१०३.३४
६	७५७	३९४०	१७७१	२१६९	५.२	८१.६५	८५७	५१९७	२६५२	२५४५	०	६.०६	१०४.२०
७	१०३७	६०४६	२९२२	३१२४	५.८३	९३.५३	१२६५	७१९१	३६३७	३५५४	०	५.६८	१०२.३४
८	१२२८	६२०३	२८४४	३३५९	५.०५	८४.६७	१६३५	८९९६	४५३६	४४६०	०	५.५	१०१.७०
९	१४१४	६७३४	३०२७	३७०७	४.७६	८१.६६	१८६१	११००३	५५७२	५४३१	०	५.९१	१०२.६०
जम्मा	९०५१	४८५४०	२२९५६	२५५८४	५.४	८९.९२	११५२७	६४८१२	३२८४५	३१९६५	२	५.६२	१०२.७५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ तथा घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

जानकी गाउँपालिकाभित्र कुल ८७ वटा बस्तीहरु रहेका छन् । वडागत रूपमा वडा नं. २, ७ र ८ मा सबैभन्दा उच्च सङ्ख्यामा १५ वटा बस्ती रहेका छन् भने सबैभन्दा न्यून सङ्ख्यामा वडा नं. ६ मा ३ वटामा बस्तीहरु रहेको देखिन्छ । बस्तीहरुको नाम, वडा र जनसङ्ख्यासम्बन्धी विवरण तालिका ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४: गाउँपालिकाका मुख्य बस्तीहरु

वडा नं.	बस्तीको सङ्ख्या	बस्तीको नाम
१	१४	दुर्गौली, तोरैंयापुर, धर्मापुर, झप्टी, बेलासपुर, तीनघरुवा, मिलपुरवा, टिकलहिया, गुजेरुवा, नवलपुर, पत्थरपुरवा, बेतहनी, डँरुवा, रगरगंज
२	१५	जानकीनगर, पालकोट, कटघर, दक्षिण बढरिया, उत्तर बढरिया, भुरडाँरा, खैरेनी, परागीपुर, फरेण्डा, कालिकापुर, प्रगतिनगर, मिलनपुर, खर्गौली, गौढी, प्रकृतिनगर
३	४	सुवर्णपुर, लायकपुर, भगतपुर, लायकपुर शिविर
४	५	डाँडाटोल, कञ्चनपुर, मुनुवा, बेलपुर, गिर्धरपुर
५	७	पथरैया, अमौरा, अमौरी, नवलपुर, सातविघा, स्कुलपुर, फरेण्डा
६	३	जगतपुर, सुवर्णपुर, धर्मापुर कटान
७	१५	गोलौरी, खल्ला गोलौरी, मकरी, शिवशक्तिटोल, मोतीनगर, ओखरपुर, हिम्मतपुर, लट्कनिया, भुलटोल, सन्तपुर, टिकलीगढ, भुर्सा, फरेला, शंकरपुर, जवलपुर
८	१५	खैरीपुर, बन्देवीपुर, पहाडीपुर, जादुपुर, भोक्सी, जवलपुर, टँगरटुट्ली, मटेरा, पालबजार, जितपुर, बर्का भगरैया, आमपुर भगरैया, घोलपुर भगरैया, पछला भगरैया, मगरटोल
९	९	अमरावती, सुकुम्बासी टोल, बक्लहवा, कटाक्ष, खैरीफाँटा, पूर्व खैरीफाँटा, मुर्तिया, धनवाफाँटा, कुन्ती
जम्मा	८७	

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

२.२ आर्थिक विकास अवस्था

२.२.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा

कुल ११५२७ घरपरिवारमध्ये ७० प्रतिशत घरपरिवार कृषि कार्यमा संलग्न रहेका छन् भने कृषि कार्यमा उपयोग भएको कुल जग्गा मध्य ९६२०१ कट्ठा जग्गा कृषि कार्यमा उपयोग भएको छ । कृषि कार्यमा उपयोग गरिएको जग्गामध्ये आफ्नो परिवारको नामको जग्गा उपभोग गर्ने घरपरिवार सङ्ख्या ३४३८, ऐलानी जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार सङ्ख्या १५९८, अरुको नाममा रहेको जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार सङ्ख्या २१३१ र अन्य स्वामित्वको जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार सङ्ख्या १६२ रहेको छ । कुल खेती गरिएको जमिन मध्ये वडा नं. २ मा सबैभन्दा बढि रहेको छ भने सबैभन्दा कम वडा नं. ६ मा रहेको देखिन्छ (तालिका ५) ।

तालिका ५: कृषियोग्य जमीनको प्रकार र क्षेत्रफल

वडा नम्बर	कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गाको प्रकार र क्षेत्रफल								कृषि कार्य नगर्ने घरपरिवार
	आफ्ना परिवारका नामको जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार	क्षेत्रफल (कठ्ठा)	ऐलानी जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार	क्षेत्रफल (कठ्ठा)	अरुको नाममा रहेको जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार	क्षेत्रफल (कठ्ठा)	अन्य स्वामित्वको जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार	क्षेत्रफल (कठ्ठा)	
१	४५०	४८६७.३	१५९	२७३.१	१७५	४२८३.४	१९	२९६.०	३७५
२	५६४	७२५५.१	२५८	७५८.३	३७१	१०५१०.८	६	५१.८	२१७
३	१०३	५७३.०	३०	९२.३	९५	२६९१.०	८	११९.०	३४३
४	२२७	३३७१.६	८६	४६०.३	२९९	६८९१.५	४०	६९१.७	३८३
५	३६८	४८८८.३	१६०	५०८.६	२५६	५०८०.५	२	११९.०	४२८
६	२३८	२०२३.७	४०	१३०.५	९७	२३३८.५	२	४०.०	२३७
७	५१६	६७८७.०	२९७	१३६३.९	३१६	८५८३.०	२५	६३७.०	३३२
८	४९४	४३६८.७	३२१	१२१८.०	३१७	६२१४.५	१२	१५५.०	४६१
९	४७८	३८७५.५	२४७	७८६.०	२०५	३१०९.१	४८	७८८.५	६२२
जम्मा	३४३८	३८०१०.१	१५९८	५५९१.०	२१३१	४९७०२.३	१६२	२८९८.०	३३९८

स्रोतः घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

कृषिजन्य उत्पादनअन्तर्गत गत वर्षको खाद्यान्न, दलहन र तेलहन बालीको उत्पादनको स्थिति हेर्दा अन्नबाली २००१८५ कठ्ठा जग्गामा (एउटै जमिनमा तीन किसिमको अन्न उत्पादन पनि हुने गरेको) १९२६९७ क्विन्टल उत्पादन भएको देखिन्छ । दलहन बालीतर्फ ३१९०२.६ कठ्ठा क्षेत्रफलमा कुल उत्पादन ५३९८ क्विन्टल र तेलहन बालीतर्फ ४१८९१ कठ्ठा जग्गामा ९९४८ क्विन्टल उत्पादन हुने गरेको छ ।

बिक्रि हुने गरेको परिमाण अन्नबाली ७२७५०.८ क्विन्टल, दलहन बाली १०२९ क्विन्टल र तेलहन १०५४ क्विन्टल रहेको छ (तालिका छ) ।

तालिका ६: कृषि उत्पादनको विवरण

वडा नम्बर	अन्नबाली			दलहन बाली			तेलहन बाली		
	क्षेत्रफल (कट्ठ)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्रि (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (कट्ठ)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्रि (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (कट्ठ)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्रि (क्विन्टल)
१	२२४९८.५	२२२७८	८६३२.८	४६८.४	५६.३	१६.२	४५१२	९७०.८	१३९
२	३९८९५.३	३२२४०	१५५४२.२	१०३१.८५	१३१.६	११.५	३४६६	१०७५	५४.४५
३	१२५५२.१	१०५७१	१८८२.३	२८२६.७	३०४.९	३६	२८७१	५९४.५	२१
४	२५८४९.५	२५८३४	१३१४७.७	९०३.७	३३२.५	२०.१	२३३२	९८७.९	१८१.१
५	१८६८०.२	२०५९७	६३२७.४	७४९	११८.६	११.२७	४३४९	९७२.७	८४
६	८७४७.८३	९६७५.१	१०६३.१६	३७६९.७	६३७	६७.५	३०७४	५९१.८	१४
७	३७२०५.५	३४९६३	१८२०४.७	२४९५.५	१३१.९	४.८	५१८९	१३१९	६६
८	२११४०.१	२४४९८	६४८९.८	९६२०.१	२३२३	६२७.२	९१९९	२६१७	४५८.८
९	१३६१५.६	१२०४१	१४६०.८	१००३७.७	१३६३	२३४.८	६९००	८१८.३	३६.१
जम्मा	२००१८५	१९२६९७	७२७५०.८	३१९०२.६	५३९८	१०२९	४१८९१	९९४८	१०५४

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

गाउँपालिकमा उत्पादन हुने फलफुल तथा नगदे वालिको विवरण तालिका ७ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७: फलफूल तथा नगद बाली उत्पादन

वडा नं.	तरकारी			फलफुल			नगदे बाली		
	क्षेत्रफल (कट्ठा)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्रि (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (कट्ठा)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्रि क्विन्टल)	क्षेत्रफल (कट्ठा)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्रि (क्विन्टल)
१	४७२	८८३.१	३१२.७	१३६.५	१०७३	५९९	१९०.५	४२०.९१	१७९.५५
२	३४९.७	५८७.८	२१४.१	८४.१६	९४९.२	१४३.२	२१३.४२	३८४.८४	४४.६१
३	४१७.८	७५२.९	२२०	१०९.३	१८६५	६५३	१८०.११	३५४.९३	६२
४	४९८.४	५९९.८	७७.११	२९४.९	४९१.१	१२८.७	५०५.०५	६०७.९५	९३.३
५	१७९.४	६२२.१	३०८.९	१२०.४	८९७.९	९६.४३	९०.१५	२४३.१५	१७८.६१
६	२६६.६	४८३.५	१४६.१	४४.५८	११७.६	२६.१	११४.९२	२३०.७५	८.४
७	३३२.७	६४६.६	३७८.८	१६९.९	९७९.३	४७७.५	२८८.४२	७६२.२२	६०२.१४
८	६७६.४	१५७१	९१०.३	४५.०३	७५७	३३५.५	४०८.५२	११०४.७६	२२८.८८
९	४४४.१	७३४.१	२०५.६	१८७	७२१.२	५७.२५	२०३.१४	२८५.९८	१७.६७
जम्मा	३६३७	६८८१	२७७३	११९२	७८५१	२५१७	२१९४.२	४३९५.४९	१४१५.१६

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

२.२.२ पर्यटन तथा संस्कृति

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र मुख्य पर्यटकीय क्षेत्रका रुपमा वडा नं. ९ मा अवस्थित नेपाल जातीय संग्राहलय रहेको छ । यस पर्यटक क्षेत्रमा वार्षिक रुपमा करिब १००० पर्यटकहरु आउने गरेको देखिन्छ । पर्यटनसम्बन्धी विवरणलाई तालिका ८ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८: पर्यटन व्यवसाय सम्बन्धी विवरण

स्थलको नाम	वडा नम्बर	भौतिक पूर्वाधार			स्वामित्व	विशेष्ता	बार्षिक पर्यटक आगमन सङ्ख्या
		सडकको पहुँच	होटल, लज, रेष्टुराँ सङ्ख्या	नजिकको बजार केन्द्र सम्मको दुरी (कि.मी			
नेपाल जातीय संग्रहालय	९	पुगेको	०	६	सार्वजनिक	पर्यटकीय	१०००

स्रोतः सहभागितामूलक छलफल, २०७७

२.२.३ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय र आपूर्ति

यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र ४१ वटा विद्युत मिल, ४ वटा कृषि संकलन केन्द्र र १० वटा उद्योग सञ्चालनमा रहेका छन् । कुटानी तथा पिसानी मिल सबै वडामा भएता पनि कृषि संकलन केन्द्र वडा नं. ३, ४ र ९ मा मात्र र उद्योगहरु वडा नं. १, ३ र ४ मा मात्र रहेको देखिन्छ (तालिका ९) ।

तालिका ९: उद्योग, व्यापार, व्यवसायतथा खपत विवरण

वडा नम्बर	चिस्यान केन्द्र	कुटानी, पिसानी र पेलानी (मिल सङ्ख्या)			संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र			बिक्री केन्द्र वा कोसेली घर
		पानी मिल	डिजेल मिल	विद्युत मिल	कृषि	जडिबुटी	उद्योग	
१	०	०	०	५	०	०	७	०
२	०	०	०	५	०	०	०	०
३	०	०	०	३	१	०	२	०
४	०	०	०	६	२	०	१	०
५	०	०	०	५	०	०	०	०
६	०	०	०	४	०	०	०	०
७	०	०	०	४	०	०	०	०
८	०	०	०	५	०	०	०	०
९	०	०	०	४	१	०	०	०

स्रोतः सहभागितामूलक छलफल, २०७७

जानकी गाउँपालिकमाा उद्यम तथा व्यवसायको सङ्ख्या १०४७ रहेको छ । जसमध्ये किराना पसलको सङ्ख्या ३३८, माछा तथा मासु पसलको सङ्ख्या ५९, मर्मत सेवा केन्द्र सङ्ख्या ५७, चिया/खाजा/नास्ता पसल सङ्ख्या ५०, मदिरा पसल सङ्ख्या ६९, सिलाई कटाई तथा बुनाई पसल सङ्ख्या ५०, कुटानी पिसानी तथा पेलानी २८ र सैलुन सङ्ख्या १९ रहेको छ । सबै व्यवसायबाट करीब रु. १ अरव ४ करोड ३० लाख बरावरको वार्षिक कारोवार हुने गरेको छ । वडागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा धेरै सङ्ख्यामा वडा नं. १ मा २२७ वटा व्यवसायिक फर्महरू रहेका छन् भने सबैभन्दा कम सङ्ख्यामा वडा नं. ६ मा ५९ वटा व्यवसायिक फर्महरू रहेको देखिन्छ । व्यवसायिक फर्महरुको नाम, ठेगाना, प्रकार, स्वामित्व, वार्षिक कारोबार तथा दर्ताको अवस्था वडागत विवरण तालिका १० प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १०: उद्यम तथा व्यवसायिक फर्मको वडागत विवरण

क.स.	व्यवसायको प्रकार	वडा अनुसार व्यापार व्यवसायको सङ्ख्या										वार्षिक कारोबार (रु. हजारमा)
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा	
१	किराना पसल	३४	३९	३८	४२	४५	३०	३४	३४	४२	३३८	१०४४९५
२	किराना तथा विविध	१९	६	५	३	७	८	११	२१	५	८५	३६०००
३	कपडा तथा फेन्सी	१७	१	१	१	२	०	६	१	१	३०	२४३३०
४	माछा तथा मासु पसल	८	३	११	९	८	७	७	२	४	५९	१२६९०
५	तरकारी तथा फलफूल पसल	८	०	०	०	२	०	०	१	०	११	१८५०
६	दुध चिस्यान तथा बिक्री केन्द्र	१	०	०	०	१	०	२	१	१	६	१४००
७	हार्डवयर तथा निर्माण सामाग्री	८	०	०	०	२	०	३	०	०	१३	८०३००
८	औषधी पसल वा क्लिनिक	७	३	२	८	३	३	३	१	३	३३	१७३६५
९	मर्मत सेवा केन्द्र	१०	३	८	९	५	२	११	६	३	५७	११९९०
१०	इलेक्ट्रिकल तथा इलेक्ट्रोनिक्स पसल	५	१	२	५	४	१	२	४	१	२५	४६३९०
११	एग्रोभेट तथा कृषि सामग्री	७	२	०	३	३	१	३	३	०	२२	१८९५५०
१२	चिया, खाजा वा नास्ता पसल	६	३	४	७	६	३	७	५	९	५०	९६००
१३	कस्मेटिक, ब्युटी पार्लर तथा गिफ्ट पसल	२०	३	३	८	६	०	४	१	४	४९	१८९६०
१४	फोटो फ्रेमिङ्ग तथा स्टुडियो	३	०	०	१	०	०	१	०	०	५	११५०
१५	मोबाईल पसल	४	१	०	१	२	२	३	०	३	१६	४८५०
१६	मदिरा पसल	७	१	०	१	१	१	२	२	०	१५	८९५०
१७	मदिरा तथा विविध	११	२	८	१९	८	०	१२	७	२	६९	२४८४०
१८	कटाई सिलाई तथा बुनाई पसल	१३	१	७	५	३	१	१०	४	६	५०	७५३०
१९	सुनचाँदी पसल	१	०	०	०	१	०	०	१	०	३	१४००
२०	पुस्तक पसल	४	०	०	१	०	०	३	२	१	११	५४१५
२१	भाँडा पसल	४	०	१	०	०	०	०	०	०	५	३६००
२२	ग्रील उद्योग	२	०	०	२	२	०	०	३	०	९	७८५०
२३	फर्निचर पसल	१	०	०	०	१	०	०	०	०	२	१४००
२४	कुटानी, पिसानी र पेलानी	३	४	१	५	४	०	३	६	२	२८	२०५००
२५	सैलुन	५	१	१	४	१	०	५	१	१	१९	३०६०
२६	जुत्ता चप्पल पसल	४	०	०	०	०	०	०	०	०	४	२२००
२७	कम्प्युटर पसल	३	०	०	१	०	०	०	०	०	४	८५०

२८	विविध सामग्री खरिद बिक्री	२	०	०	०	०	०	०	०	०	२	१७००
२९	खाद्यान्न सामग्री	५	०	०	३	१	०	३	०	०	१२	२४६३००
३०	अन्य	५	१	१	२	३	०	१	१	१	१५	१४६५८३
जम्मा		२२७	७५	९३	१४०	१२१	५९	१३६	१०७	८९	१०४७	१०४३०९८

आपूर्ति (आयात तथा निर्यात) को अवस्था

यस क्षेत्रबाट निर्यात हुने प्रमुख वस्तुहरूमा खाद्य वस्तु, तरकारी, दलहन, तेलहन, माछा तथा मासुजन्य पशुपन्क्षी रहेको छ। आयात हुने प्रमुख वस्तुमा खाद्यान्न, बालुवा तथा गिट्टी रहेको छ। यस क्षेत्रबाट आयात र निर्यात हुने वस्तुहरूको विवरण तालिका ११ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ११: आयात निर्यात विवरणको अवस्था

निर्यात/आयात हुने प्रमुख वस्तु	इकाई	गापा भित्र आयात परिमाण	गापाबाट निर्यात हुने परिमाण
खाद्यान्न			
धान वा चामल	क्विन्टल	२१४२४.१६	३८८४३.४६
गहुँ वा पिठो	क्विन्टल	३२८५.३८	३१४१८.४५
मकै	क्विन्टल	६६९६.७१	६९१
कोदो	क्विन्टल	७	२०
आलु	क्विन्टल	२२४९.३४	१०१८.५
जौं	क्विन्टल	१	१७२
अन्य	क्विन्टल	२०	१२
तरकारी			
बन्दा, काउली, रायो	क्विन्टल	०	१२८७.१३
बोडी	क्विन्टल	०	३०.०२
गोलभेडा	क्विन्टल	०	४४२.२
काँक्रो, लौका, फर्सी	क्विन्टल	०	७७१.५४
पर्वल, कुन्द्रुक	क्विन्टल	०	१.२५
करेला, घिरौला, चिचिण्डो	क्विन्टल	०	१५४.४९
अन्य	क्विन्टल	०	७४.६५
फलफुल			
आँप, लिचि	क्विन्टल	०	९६८.८४
केरा, मेवा	क्विन्टल	०	७८२.३
सुन्तला, कागती, अमिलो जात	क्विन्टल	०	४९३.६
अन्य	क्विन्टल	०	१
कटहर	क्विन्टल	०	२५४.९७
नास्पाती	क्विन्टल	०	१५.८५
दलहन			
कालो दाल	क्विन्टल	०	८.५

निर्यात/आयात हुने प्रमुख वस्तु	इकाई	गापा भित्र आयात परिमाण	गापाबाट निर्यात हुने परिमाण
रहर	क्विन्टल	०	६.५
मसुरो	क्विन्टल	०	१००१.६२
चना	क्विन्टल	०	०.२
भट्टमास	क्विन्टल	०	८
अन्य	क्विन्टल	०	०.५
तेलहन			
तोरी वा सर्स्यु	क्विन्टल	०	१०१२.३
आलस वा तिल	क्विन्टल	०	०
सुर्यमुखी	क्विन्टल	०	०
अन्य	क्विन्टल	०	०
नगदेबाली			
अदुवा, बेसार	क्विन्टल	०	७३.२३
प्याज, लसुन	क्विन्टल	०	७७६.७५
च्याउ	क्विन्टल	०	५३.५
उखु	क्विन्टल	०	०
खुर्सानी	क्विन्टल	०	४६८.२६
अन्य	क्विन्टल	०	२०.०१५
पशुजन्य उत्पादन			
माछा	क्विन्टल	०	११०.६६
मह	क्विन्टल	०	१४.६२
दुध र दुधजन्य उत्पादन	लिटर	०	१९४३६.२
मासु र मासुजन्य उत्पादन	केजी	०	५९३३०.९०
अण्डा	क्यारेट	०	१५१३७
जडिबुटी	क्विन्टल	०	०
गिट्टी वा बालुवा	घ.मि.	१५००००	१२००००

स्रोतः सहभागितामूलक छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७९

२.२.४ आम्दानी, रोजगारी र वित्तीय सेवा

वार्षिक पारिवारिक आम्दानीको आधारमा वर्गिकरण गर्दा वर्षिक रु. ५० हजार भन्दा कम आम्दानी हुने घरपरिवार ७.९७ प्रतिशत, रु. ५० हजार देखि १ लाख ५० हजारसम्म आम्दानी हुने घरपरिवार २७.०९ प्रतिशत, रु. १ लाख ५० हजारदेखि रु. २ लाख ५० हजारसम्म आम्दानी हुने घरपरिवार २८.७५ प्रतिशत, रु. २ लाख ५० हजारदेखि रु. ५ लाखसम्म वार्षिक आम्दानी हुने घरपरिवार २५.२८ प्रतिशत र ५ लाखभन्दा बढी आम्दानी हुने घरपरिवार १०.९० प्रतिशत रहेको छ । आम्दानीको परिमाण अनुसारको विवरण तालिका १२ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १२: सरदर वार्षिक पारिवारिक आम्दानीको विवरण

वडा नं.	पारिवारिक आम्दानी विवरण रकम (रु. हजारमा)					जम्मा (रु.)
	५० हजार भन्दा कम	(५०-१५०) हजार	(१५०-२५०) हजार	(२५०-५००) हजार	५०० हजार भन्दा बढी	
१	९५	३३०	३०३	२४८	२८१	१२५७
२	११६	३०२	३५८	३२०	१२७	१२२३

३	२९४	५५०	२०७	९०	५६	११९७
४	१२२	३२९	३६९	२५२	६९	११४१
५	३१	१९२	४३३	३५४	८१	१०९१
६	२९	२०६	२५५	२०४	१६३	८५७
७	५३	३३४	३८५	३३४	१५९	१२६५
८	४९	३०१	४५८	६०७	२२०	१६३५
९	१३०	५७९	५४६	५०५	१०१	१८६१
जम्मा	९१९	३१२३	३३१४	२९१४	१२५७	११५२७
प्रतिशत	७.९७	२७.०९	२८.७५	२५.२८	१०.९०	१००.००

जानकी गाउँपालिकाको जनसङ्ख्यालाई मुख्य पेशाका आधारमा वर्गिकरण गर्दा कुल ६४८१२ जनसङ्ख्याको २२.०७ प्रतिशत जनसङ्ख्याको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालन, अध्ययन (विद्यार्थी) १७.९३ प्रतिशत, वैदेशिक रोजगारी १३.२६ प्रतिशत, ज्याला मजदुरी १०.४८ प्रतिशत, गृहिणी ४.५२ प्रतिशत, नोकरी ३.४ प्रतिशत, उद्योग व्यापार २.६८ प्रतिशत, र बेरोजगार जनसङ्ख्या १.८५ प्रतिशत रहेको छ। गाउँपालिकाको कुल ११५२७ घरपरिवार मध्ये पशुपालन व्यावसायमा सम्लगन घरपरिवार सङ्ख्या ८४४८ (७३.२९ प्रतिशत) छ। यहाँ बाख्रा, गाई, भैंसी, गोरु, घोडा, सुंगुर पालन परम्परादेखि नै प्रचलनमा रहेको छ । वडागत रुपमा हेर्दा पशुपालन गर्ने घरपरिवार मध्ये सबैभन्दा धेरै वडा नं. ७ मा ८३.६४ प्रतिशत रहेको छ । भने सबैभन्दा कम वडा नं. ९ मा ६२.३९ प्रतिशत घरपरिवारले पशुपालन गर्ने गरेको देखिन्छ । पशुपालन कार्यमा संलग्न घरपरिवारसम्बन्धी वडागत विवरण तालिका १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १३: पसूपालन कार्यमा संलग्न घरपरिवारसम्बन्धी वडागत विवरण

वडा नं.	पशुपालन गर्ने घरपरिवार		पशुपालन नगर्ने घरपरिवार		जम्मा घरपरिवार सङ्ख्या
	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत	
१	९०९	७२.३२	३४८	२७.६८	१२९७
२	९७९	८०.०५	२४४	१९.९५	१२२३
३	८१९	६८.४२	३७८	३१.५८	११९७
४	८९६	७८.५३	२४५	२१.४७	११४१
५	८२६	७५.७१	२६५	२४.२९	१०९१
६	६८९	८०.४०	१६८	१९.६०	८५७
७	१०५८	४३.६४	२०७	१६.३६	१२६५
८	११११	६८.९५	५२४	३२.०५	१६३५
९	११६१	६२.३९	७००	३७.६१	१८६१
जम्मा	८४४८	७९.२९	३०७९	२६.७१	११५२७

बैंक तथा वित्तीय संस्था

यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र एउटा वाणिज्य बैंकको शाखा र १२ वटा लंघु वित्त संस्था सञ्चालनमा रहेका छन् । यस्ता संस्थाहरूमध्ये वाणिज्य बैंकको वार्षिकरुपमा करिब ५ करोडको कारोबार तथा सोही परिमाणमा लगानी हुने गरेको छ भने लंघु वित्तमार्फत वार्षिकरूपमा करिब ६५ करोड भन्दा बढीको कारोबार र ६८ करोड भन्दा बढी लगानी हुने गरेको

देखिन्छ। यी संस्थाहरूबाट मुख्यतया कृषि र व्यापार तथा व्यवसायमा लगानी हुने गरेको छ। बैंक तथा वित्तीय संस्थाको बार्षिक कारोबार तथा लगानी र लगानीको मुख्य क्षेत्र सम्बन्धी विवरण तालिका १४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १४: बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बैंक तथा लघुवित्त नाम र ठेगाना	वडा नं	बार्षिक कारोबार रकम (रु.हजार)	लगानी रकम (रु. हजारमा)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
क.	**वाणिज्य बैंक**				
१	सिभिल बैंक लिमिटेड	१	५००००	५००००	कृषि, शिक्षा, व्यापार, व्यवसाय
ख.	**लघु वित्त संस्था**				
१	एनआईसी एशिया लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१	४९०००	४४६८९.२	कृषि, व्यापार, व्यक्तिगत ऋण
२	इन्फिनिटी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१	९३००	३००००	कृषि, व्यापार, व्यक्तिगत ऋण
३	सबैको लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१	२५००००	६००००	कषि, पशुपालन, मत्स्यपालन, व्यापार
४	नेरुडे लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१	६७२०१	५५३०७.५	कृषि, पशुपालन तथा व्यापार व्यवसाय
५	डिप्रोक्स लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१	३९०००	९१५२६.१	कृषि, पशुपालन तथा व्यापार व्यवसाय
६	एनआरएन लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१	१३९९३०.८	१४२४३०.४	कषि, पशुपालन, व्यापार, व्यवसाय
७	फरवार्ड कम्युनिटी माइक्रोफाइनान्स वित्तीय संस्था लि.	१	६८६७.५	२७९५०	कृषि, व्यापार र निर्माण कार्य
८	एनआरएन लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	४	२५९२८.९	२३७९१.५	कृषि, व्यापार, व्यक्तिगत ऋण
९	युनिक नेपाल लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	५	१७०४९.१	३९२०६.८	कृषि तथा पशुपालन, व्यापार,
१०	छिमेकी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	५	१५२८२.८	१४१२२३.४	कृषि
११	मिरमिरे लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	५	५०००	४५००	कृषि, व्यापार, शिक्षा, स्वास्थ्य
१२	एनआरएन लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	८	३००१९.७	२१४४३.७	परियोजना, कृषि तथा पशुपालन, व्यापार
जम्मा			**७०४५७९.८**	**७३२०६८.६**	

गाउँपालिकाको दुध उत्पादन अवस्था तालिका १५ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १५: वडागत रुपमा गाउँपालिकामा दूध उत्पादनको अवस्था

वडा नं.	गाई		भैसी/राँगा		जम्मा	
	सङ्ख्या	दुध/ध्यु उत्पादन (लिटर)	सङ्ख्या	दुध/ध्यु उत्पादन (लिटर)	पशु सङ्ख्या	दुध/ध्यु उत्पादन (लिटर)
१	५१	५१	२३६	१११४	२८७	११६५
२	१५२	१२९	३१३	६३९	४६५	७६८
३	६३	४५	२२३	३२३	२८६	३६८
४	५७	५७	१५०	२४४	२०७	३०१
५	३१	३२५	२२०	१०३६७	२५१	१०६९२
६	३९	२६	१९५	९६	२३४	१२२
७	८८	३५	५०९	३६७३	५९७	३७०८
८	१२२	९९	५३२	६००	६५४	६९९
९	२७४	१७५	४४६	३७२	७२०	५४७
जम्मा	८७७	९४२	२८२४	१७४२८	३७०१	१८३७०

स्रोतः घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

मासुजन्य पशुपन्छीपालनमा प्रमुख रूपमा खसी बोका, कुखुरा, सुँगुर, टर्की, राँगाको उत्पादन हुने गरेको छ । गाउँपालिकाभित्र उत्पादनको अवस्था हेर्दा कुल बाखा वा खसी बोका १३९४८, कुखुरा ५५२४६, भैंसी राँगा २८२४, सुँगुर बंगुर ९५३, टर्की २०७ र अन्य १४४७ वटा पालन गरिएको देखिन्छ । वार्षिक मासु उत्पादनको अवस्था हेर्दा खसी बोकाबाट ३१५१० केजी, कुखुरा हाँसबाट २७०२९ केजी, सुंगुर बंगुरबाट २२९८१ केजी बराबरको पशुपन्छीको मासु वार्षिक रूपमा उत्पादन हुने गरेको छ । गाउँपालिकाभित्र पालन गरिएका घोडाको कुल सङ्ख्या १७ रहेको छ (तालिका १६) ।

तालिका १६ : वडागत मासु उत्पादनको अवस्था

वडा नम्बर	मासुजन्य उत्पादन (केजी)														घोडा
	बांखा/खसीबोका		सुँगुर बंगुर		कुखुरा			राँगा तथा भैसी		टर्की		अन्य			
	सङ्ख्या	मासु	सङ्ख्या	मासु	सङ्ख्या	अण्डा (गोटा)	मासु	सङ्ख्या	मासु	सङ्ख्या	मासु	सङ्ख्या	मासु		
१	१२८४	१०४६	१२१	१८९३	४८५७	११७९३	५०१	२३६	०	८	२०	४८०	०		०
२	२२७५	५३४३	३७	८०१	४९६०	२६२६५	५८३६	३१३	०	०	०	५०	०		२
३	११५४	९६६	१११	२२६	५३७४	८९९७	३३६	२२३	०	१२	१७	१२२	०		०
४	१३६१	२८३०	९३	५२८६	६०८२	१२२३६७	६३९४	१५०	०	११२	११८	७८	०		०
५	१२११	२७०७	११७	२६७६	१०१५१	३०५८८	२५१२	२२०	०	६०	५०	२८०	५०		०
६	७६५	८११	१०१	२६९८	२७७३	३७६३२	२४७	१९५	०	१३	२०	१०५	१५		०
७	२२५५	६२०१	१२३	२७२१	७४८३	३८९१४	२२९७	५०९	१२७६	०	०	१८८	०		२
८	१७८४	९३२३	१८३	६३९५	९५९६	१०५६४५	७६१४	५३२	६४६	२	०	१३७	२		१३
९	१८५९	२२८३	६७	२८५	३९७०	३४७७२	१२९२	४४६	७११	०	०	७	०		०
जम्मा	१३९४८	३१५१०	९५३	२२९८१	५५२४६	४१६९७३	२७०२९	२८२४	२६३३	२०७	२२५	१४४७	६७		१७

यस क्षेत्रमा कुल २२१ वटा व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन फर्महरूमध्ये कतिपय फर्महरुमा एकभन्दा बढी उत्पादन हुने भएकोले उत्पादनका आधारमा कुल २६४ वटा फर्म हाल सञ्चालनमा रहेका छन् । जसमध्ये कुखुरा फर्म १०२ वटा, बाख्रा फर्म ४९, बंगुर ३४ वटा, गाई भैंसी फर्म ३३ वटा, तरकारी तथा फलफुल फर्म १८ वटा, माछापालन फर्म २५ वटा र मौरीपालन फर्म ३ वटा रहेको देखिन्छ । यी फर्मबाट २७९ महिला र २७० पुरुष गरी कुल ५४९ जनाले प्रत्यक्ष रोजगारी पाएका छन् । कृषि तथा पशुपालन फर्मको उत्पादित वस्तु र वार्षिक उत्पादन परिमाण, रोजगार व्यक्ति सङ्ख्यासहितको विवरण तालिका १७ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १७: कृषि तथा पशूपान फर्महरुको विवरण

वडा नं.	व्यवसायिक फर्म सङ्ख्या							जम्मा
	बाख्रा	कुखुरा	भैंसी तथा गाई	तरकारी तथा फलफुल	बंगुर	मछा	मौरी	
१	२	५	२		४	७		२०
२	२	२०	२	१	१	१		२७
३		१२	५	३	३	१		३०
४	९	१७	७	३	४	१		४१
५	९	१३	१	१	१	४		२९
	३	२	१	१	३	१	१	१२
७		११	५	१		५		३४
८	२	८	७	१	८	३	१	३०
९	१०	१४	३	७	४	२	१	४१
जम्मा	४९	१०२	३३	१८	३४	२५	३	२ ४

स्रोतः संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

यस क्षेत्रमा ५ वटा कृषि तथा पशुपालन समूह रहेका छन् । समूहमा कुल ९२ सदस्य रहेका छन् भने कुल वचत ३ लाख ४५ हजार तथा कुल लगानी ३ लाख रहेको छ (तालिका १८) ।

तालिका १८: कृषि तथा पशूपालन समूह

क्र. स.	समूह तथा संस्थाको ना र ठेगाना	वडा नं.	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							वतच रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
			सदस्य सङ्ख्या			जातजातीगत सदस्य सङ्ख्या						
			महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			
१	गौरीगंगा मुक्तकमैया बाख्रापालन कृषक समूह, परागीपुर	२	२	२३	२५	०	२५	०	२५	५००००	३५०००	कृषि

क्र. स.	समूह तथा संस्थाको ना र ठेगाना	वडा नं.	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							वतच रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
			सदस्य सङ्ख्या			जातजातीगत सदस्य सङ्ख्या						
			महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			
२	जगतपुर बाखापालन समूह, जगतपुर	६	१८	०	१८	०	१८	०	१८	६००००	५००००	कृषि, स्वास्थ्य, शिक्षा
३	मोती महिला बाखापालन कृषक समूह, मोतीनगर	७	१५	०	१५	०	१५	०	१५	१२५०००	१०५०००	कृषि, शिक्षा
४	भूमीपुत्र पशुपन्छी तथा मत्स्यपालन कृषक समूह, मोतीनगर	७	१९	०	१९	०	१९	०	१९	७००००	७००००	कृषि, शिक्षा, घरखर्च
५	प्रगतिशील बँगुरपालन कृषक समूह, जवलपुर	८	७	८	१५	०	१५	०	१५	४००००	४००००	कृषि
जम्मा			६१	३१	९२	०	९२	०	९२	३४५०००	३०००००	

स्रोतः सहभागितामूलक छलफल, २०७८

२.२.५ सहकारी

यस क्षेत्रमा ६८ वटा सहकारी संस्था सञ्चालनमा रहेका छन् । जसमध्ये सबैभन्दा उच्च सङ्ख्यामा वडा नं. ८ मा १३ वटा रहेका छन् भने वडा नं. ५ मा २ वटा सहकारी संस्था रहेका छन् । सहकारीहरु मध्ये २६ वटा ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था, २९ वटा कृषि सहकारी संस्था र १३ वटा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था रहेका छन् । सहकारीहरुको कुल वार्षिक लगानी रु. ७ करोड लाख रहेको छ। सहकारी संस्थाहरुको विवरण तालिका १९ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १९: सहकारी सम्बन्धीको विवरण

क्र.सं.	सहकारी संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्वर	बार्षिक कारोबार रकम (रु.हजारमा)	लगानी रकम (रु. हजारमा)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
१	फुलवारी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	१	२९८८८	७०४८	व्यापार तथा व्यक्तिगत खर्च
२	राधा कृष्ण साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.	१	२२५४	४९८८	कृषि
३	ठुलो दुर्गौली ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	१	७६२.२	०	विद्युत खरिद बिक्री

क्र.सं.	सहकारी संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	बार्षिक कारोबार रकम (रु.हजारमा)	लगानी रकम (रु. हजारमा)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
४	शिवशक्ति कृषि सहकारी संस्था लि.	१	०	०	कृषि
५	हातेमालो महिला कृषि सहकारी संस्था लि.	१	१२१८.१	७६९.५	कृषि
६	उज्वल महिला कृषि सहकारी संस्था लि.	१	०	०	कृषि
७	नवदिप ज्योती महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	२	२५७९.४	२५७९.९	कृषि, व्यापार, स्वास्थ्य, व्यक्तिगत ऋण
८	पञ्चकोटी कृषि सहकारी संस्था लि.	२	१३५०.६	५९७	कृषि तथा पशुपालन
९	नव प्रभात कृषि सहकारी संस्था लि.	२	२९६६४.५	७३१७	कृषि, व्यापार
१०	जीवन ज्योती ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	२	१०८४.७	०	विद्युत खरिद बिक्री
११	बढरिया ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	२	२०२०.८	०	विद्युत खरिद बिक्री
१२	सोनपुर जानकीनगर ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	२	१०९.५	०	विद्युत खरिद बिक्री
१३	मातृभुमी ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	२	१४७१.२	०	विद्युत खरिद बिक्री
१४	दोभान ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	२	१२०५.६	०	विद्युत खरिद बिक्री
१५	कालिकापुर ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	२	५८७९.३	०	विद्युत खरिद बिक्री
१६	गौरा पार्वती कृषि सहकारी संस्था लि.	२	४००	२००	कृषि
१७	सुवर्णपुर ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	३	१६९५.२	०	विद्युत खरिद बिक्री
१८	छिमेकी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	३	१३७७४.२	८२६४	कृषि, व्यापार, व्यक्तिगत ऋण
१९	पारिजात महिला विकास वहुउद्देश्य सहकारी संस्था लि.	३	२४७५.२१	१२९४.८	कृषि, पशुपालन, व्यापार
२०	दुर्गौली महिला साना किसाना सहकारी संस्था लि.	३	०	०	-
२१	जागरण उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	३	०	०	-
२२	श्री बचत सहकारी संस्था लि.	४	३१२२.४	१०२२१.२	कृषि, व्यापार, व्यक्तिगत ऋण
२३	कालिका साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.	४	१५३०	१५००	कृषि, व्यापार, व्यक्तिगत ऋण
२४	मेलमिलाप बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	४	४९१८.९	३३१०.५	कृषि, व्यापार, पशुपालन, शिक्षा, स्वास्थ्य
२५	रोशनी ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	४	५०६७.५	०	विद्युत खरिद बिक्री
२६	शिव प्रकाश ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	४	१७८३.५	०	विद्युत खरिद बिक्री
२७	जगन्नाथ ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	४	२५२६.४	०	विद्युत खरिद बिक्री
२८	बिजबृद्धि कृषि सहकारी संस्था लि.	४	७०७६१.५	२४४.९९	कृषि
२९	पशुपति किसान लघुउद्यमी सहकारी संस्था लि.	४	७००	६००	कृषि
३०	मुनुवा महिला साना किसान सहकारी संस्था लि.	४	०	०	-
३१	अमरज्योती ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	५	१८३५	०	विद्युत खरिद बिक्री
३२	जुनतारा महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	५	२८१७.६४	२०२९.५	कृषि, व्यापार, शिक्षा, स्वास्थ्य
३३	धर्मापुर कटान ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	६	६९८.७	०	विद्युत खरिद बिक्री
३४	न्यू त्रिपुरा ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	६	१५५०	०	विद्युत खरिद बिक्री
३५	सुवर्ण ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	६	११९६.५५	०	विद्युत खरिद बिक्री
३६	एकता कृषि सहकारी संस्था लि.	६	०	०	-

क्र.सं.	सहकारी संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	बार्षिक कारोबार रकम (रु.हजारमा)	लगानी रकम (रु. हजारमा)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
३७	नवरत्न कृषि सहकारी संस्था लि.	६	०	०	-
३८	सयपत्री ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	७	१७७.५	०	विद्युत खरिद बिक्री
३९	न्यु त्रिवेणी ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	७	१८२४.६	०	विद्युत खरिद बिक्री
४०	मुनुवा आर्दश अपाङ्ग तथा दृष्टि विहिन बचत समाज	७	३००	१८८.६	व्यक्तिगत ऋण, औषधी उपचार
४१	महालक्ष्मी महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	७	१६९१.२	१४२७	कृषि, व्यक्तिगत ऋण
४२	न्यु जनसेवक ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	७	१६३४	०	विद्युत खरिद बिक्री
४३	शिवशक्ति कृषि सहकारी संस्था लि.	७	१३०८.९२	४८२	कृषि
४४	प्रगतिशील कृषि सहकारी संस्था लि.	७	१०००	६७९	कृषि
४५	देउथान कृषि सहकारी संस्था लि.	७	५०	०	कृषि
४६	जानकी कृषि सहकारी संस्था लि.	७	३२४.१	०	कृषि
४७	जवलपुर कृषक सहकारी संस्था लि.	८	१६२९.७	०	कृषि, व्यापार, व्यक्तिगत ऋण
४८	पथरैया महिला साना किसान सहकारी संस्था लि.	८	१८०७.५	१९४.४	कृषि, व्यापार, व्यक्तिगत ऋण
४९	खैरिपुर ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	८	७५०	०	विद्युत खरिद बिक्री
५०	नवजीवन ज्योती ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	८	१५३५.९	०	विद्युत खरिद बिक्री
५१	पहाडिपुर ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	८	२३३०.८	०	विद्युत खरिद बिक्री
५२	मटेरा ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	८	१८९८.२	०	विद्युत खरिद बिक्री
५३	न्यु सुर्योदय ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	८	१५६७.९	०	विद्युत खरिद बिक्री
५४	साहारा कृषि सहकारी संस्था लि.	८	०	०	-
५५	सयपत्री महिला वहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	८	६०५	६००	कृषि, व्यवसाय, भैपरी
५६	बिपन्न उत्थान कृषि सहकारी संस्था लि.	८	०	०	-
५७	जुनेली महिला वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	८	०	०	-
५८	सामुहिक थारु कृषि सहकारी संस्था लि.	८	२६२५	११९४.४६	कृषि, उपचार
५९	अरुणोदय ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	९	२५६९.८	०	विद्युत खरिद बिक्री
६०	मनकामना साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.	९	२५५३३.२	८११६.३	कृषि, व्यापार, व्यक्तिगत ऋण
६१	सक्रिय कृषि सहकारी संस्था लि.	९	१९४१.८	११६४.५	कृषि, व्यापार, व्यक्तिगत ऋण
६२	आधुनिक कृषक बहुमुखी सहकारी संस्था लि.	९	४८६६.१	३९९०	कृषि, व्यापार, व्यक्तिगत ऋण
६३	असल छिमेकी कृषि सहकारी संस्था लि.	९	८६०१.९	५९०७.६	कृषि, व्यापार, व्यक्तिगत ऋण
६४	कटाक्षे ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	९	५५०	०	विद्युत खरिद बिक्री
६५	अमरावती ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था लि.	९	७३५.३७	०	विद्युत खरिद बिक्री
६६	रामारोशन वहुउद्देश्यीय महिला सहकारी संस्था लि.	९	०	०	-
६७	पथरैया कृषि सहकारी संस्था लि.	९	०	०	-

क्र.सं.	सहकारी संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	बार्षिक कारोबार रकम (रु.हजारमा)	लगानी रकम (रु. हजारमा)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
६८	रामारोशन कृषि सहकारी संस्था लि.	९	२५०	१२५	कृषि
जम्मा			२६४४९.०९	७५०३३.२५	

स्रोतः संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

२.३ सामाजिक विकासको अवस्था

२.३.१ स्वास्थ्य तथा पोषण

जानकी गाउँपालिका भित्र दुर्गौली स्वास्थ्य चौकी, जानकीनगर स्वास्थ्य चौकी, मुनुवा स्वास्थ्य चौकी, पथरैया स्वास्थ्य चौकी र आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र गरी ५ वटा स्वास्थ्य संस्था रहेका छन् । स्वास्थ्य संस्थामा स्वीकृत दरबन्दी २४ रहेकोमा हाल ५२ कार्यरत रहेका छन् । चार वटा स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुती सेवा तथा प्रयोगशाला सेवा उपलब्ध रहेको छ । परिवार नियोजना सेवा, खोप सेवा तथा नसर्ने रोग परामर्श तथा उपचार सेवा सबै स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध रहेको छ । त्यसैगरी एउटा स्वास्थ्य चौकीमा औषधीद्वारा सुरक्षित गर्भपतन सेवा उपलब्ध रहेको छ । स्वास्थ्य संस्थाहरुमा क्लिनिक तथा एक्सरे सुबिधा भने उपलब्ध छैन । स्वास्थ्य संस्थाको, कार्यरत जनशक्ति र उपलब्ध सेवा सम्बन्धी विवरण तालिका २० मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १५: स्वास्थ्य संस्था तथा सेवाको विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नं.	स्वास्थ्यकर्मी		शैया सङ्ख्या	उपलब्ब सेवा तथा सुविधा							
		स्वीकृत दरबन्दी	कार्यरत		प्रसुती सेवा	प्रयोग शाला	क्लिनिक	एक्सरे	परिवार नियोजन	खोप सेवा	नसर्ने रोग उपचार सेवा	औषधी द्वारा सुरक्षित गर्भपतन सेवा
दुर्गौली स्वास्थ्य चौकी	१ र ३		१०	०	छ	छ	छैन	छैन	छ	छ	छ	छैन
जानकीनगर स्वास्थ्य चौकी	२		१३	०	छ	छ	छैन	छैन	छ	छ	छ	छैन
मुनुवा स्वास्थ्य चौकी	४ र ७		१५	०	छ	छ	छैन	छैन	छ	छ	छ	छ
पथरैया स्वास्थ्य चौकी	५ र ८		११	०	छ	छ	छैन	छैन	छ	छ	छ	छैन
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	९	०	३	०	छैन	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छ	छैन
जम्मा		२४	५२	०								

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

जम्मा ५ वटा स्वास्थ्य संस्था रहेको यस क्षेत्रका सबै स्वास्थ्य चौकी तथा सेवा केन्द्रमा सुरक्षित मातृत्व, पोषण, स्वास्थ्य शिक्षण, परामर्श, क्षयरोग उपचार र औलो उपचार सेवा उपलब्ध रहेको छ। ग्रामीण अल्ट्रासाउण्ड सेवा एउटा स्वास्थ्य चौकीमा उपलब्ध रहेको छ भने अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरुमा महिनाको एक पटक घुम्ती ग्रामीण अल्ट्रासाउण्ड सेवा संचालन गर्ने गरिएको छ। रक्त संचार सेवा, फार्मेसी सेवा र आँखा उपचार सेवा कुनै पनि स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध छैन। स्वास्थ्य संस्थाले उपलब्ध गराउने सेवासम्बन्धी विवरण तालिका २१ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १६: अन्य स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	अन्य स्वास्थ्य सेवा उपलब्त्र									
		सुरक्षित मातृत्व	पोषण सेवा	रक्त संचार सेवा	फार्मेसी	आँखा उपचार सेवा	स्वास्थ्य शिक्षण सेवा	परामर्श सेवा	डट्स (क्षयरोग उपचार सेवा)	औंलो उपचार सेवा	ग्रामीण अल्ट्रासाउण्ड सेवा
दुर्गौली स्वास्थ्य चौकी	१ र ३ र ६	छ	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छ	छ	छ
जानकीनगर स्वास्थ्य चौकी	३	छ	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छ	छ	छैन
मुनुवा स्वास्थ्य चौकी	४ र ७	छ	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छ	छ	छैन
पथरैया स्वास्थ्य चौकी	५ र ८	छ	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छ	छ	छैन
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	९	छ	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छ	छ	छैन

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत कुल ५२ जनशक्ति मध्ये सिनियर अहेव तथा हेल्थ असिस्टेन्ट १३ जना, अहेव १० जना, अनमी १६ जना, ल्याव टेक्निसियन तथा ल्याव असिस्टेन्ट ४ जना र अन्य ९ जना कार्यरत रहेको छ। विशेषज्ञ चिकित्सक तथा सामान्य चिकित्सक कुनै पनि स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध छैनन् (तालिका २२)।

तालिका २२: उपलब्ध स्वास्थ्य जनशक्तिको विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	कार्यरत स्वास्थ्यमकार्मी सङ्ख्या							
		विशेषज्ञ चिकित्सक	सामान्य चिकित्सक	सि.अहेव/हे.अ.	नर्स	अहेव	अनमी	ल्याव टेक्निसियन/असिस्टेन्ट	अन्य
दुगौली स्वास्थ्य चौकी	१/३/६	०	०	३	०	१	३	१	२
जानकीनगर स्वास्थ्य चौकी	२	०	०	३	०	२	५	१	२
मुनुवा स्वास्थ्य चौकी	४/७	०	०	३	०	५	४	१	२
पथरैया स्वास्थ्य चौकी	५/८	०	०	३	०	२	३	१	२
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	९	०	०	१	०	०	१	०	१
जम्मा		०	०	१३	०	१०	१६	$	९

स्रोतः संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

२.३.२ शैक्षिक विकास

जानकी गाउँपालिका क्षेत्रभित्र ३३ वटा सामुदायिक विद्यालय तथा १५ वटा संस्थागत विद्यालय गरी कुल ४८ वटा विद्यालय सञ्चालनमा रहेका छन्। कुल ३३ वटा विद्यालयमा ५२ वटा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र रहेका छन्। जसमध्ये ३ वटा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र हुने २ विद्यालय, २ वटा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र हुने १५ वटा विद्यालय र एक वटा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र रहेका १६ वटा विद्यालय रहेका छन्। तहगत रूपामा आधारभूत तहसम्म पठनपाठन हुने ३५ वटा र माध्यमिक तहसम्मको पठनपाठन हुने १३ वटा विद्यालयहरु रहेका छन्। वडागत रुपमा वडा नं. ९ मा सबैभन्दा उच्च सङ्ख्यामा ८ वटा विद्यालय रहेका छन् भने सबैभन्दा न्यून सङ्ख्यामा वडा नं. १ र ४ मा ४ वटा विद्यालय रहेको देखिन्छ। शैक्षिक संस्थाको विवरण तालिका २३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २३: शैक्षिक संस्थाको विवरण

क्र.स.	शैक्षिक संस्थाको किसिम	वडागत रुपमा विद्यालय संस्था									
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
१	सामुदायिक विद्यालय (१-१२)				१		१			२	४
२	सामुदायिक विद्यालय (१-१०)	१	१	१		१	१	१		१	७
३	सामुदायिक विद्यालय (१-१८)		३	१	१	२			२	१	१०
४	सामुदायिक विद्यालय (१-५)	१	१	३	१	१	१	१		३	१२
५	संस्थागत विद्यालय (१-१०)			१						१	२
६	संस्थागत विद्यालय (१-८)	२		१			१	१	३		८

क.स.	शैक्षिक संस्थाको किसिम	वडागत रुपमा विद्यालय संस्था									
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
७	संस्थागत विद्यालय (१-५)		१		२	१					$
८	संस्थागत विद्यालय (१-३)							१			१
कुल		४	६	७	५	५	४	४	५	८	४८

स्रोतः संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको कुल सङ्ख्या १०८६९ रहेकोमा छात्रा सङ्ख्या ५०१६ र छात्रको सङ्ख्या ५४४६ रहेको छ। तहगत रूपमा हेर्दा पूर्व प्राथमिक तहमा १४८९ जना, आधारभूत तहअन्तर्गत कक्षा १ देखि ५ सम्म ५६४० र कक्षा ६ देखि ८ सम्म अध्ययन गर्ने २१२५ जना, माध्यमिक तहमा कक्षा ९ देखि १० कक्षामा अध्ययनरत १२८५ जना र कक्षा ११ देखि १२ सम्म अध्ययनरत ३३० रहेका छन्। जातजातिगत रूपमा दलित विद्यार्थी सङ्ख्या ३०४०, जनजाति विद्यार्थी सङ्ख्या ६९८७ र अन्य समुदायका विद्यार्थीको सङ्ख्या ८४२ रहेको छ। तहगत तथा जातगत छात्र छात्राहरूको विवरण तालिका २४ प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १७४: विद्यालयमा तहगत विद्यार्थी भर्ना विवरण

विवरण	पूर्व प्राथमिक			आधारभूत (१-५)			आधारभूत (६-८)			माध्यमिक (९-१०)			माध्यमिक (११-१२)			जम्मा		
	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
क. सामुदायिक विद्यालय																		
दलित	१४८	८३	२३१	८४७	५८०	१४२७	३४७	२२९	५७६	२०९	१२७	३३६	६७	२६	९३	१६१८	१०४५	२६६३
जनजाति	३२९	२६९	५९८	१५८२	१३७२	२९५४	६८५	६४९	१३३४	४०३	४२६	८२९	८१	१४३	२२४	३०८०	२८५९	५९३९
जम्मा	४९०	३७९	८६९	२६०६	२०३८	४६४४	१०८१	९१३	१९९४	६८१	५८६	१२६७	१५८	१७२	३३०	५०१६	४०८८	९१०४
ख. संस्थागत विद्यालय																		
दलित	२६	१११	१३७	२४८	१४९	१९४	३४३	१७	३८	५५	८	८	१६	०	०	०	२८५	३७७
जनजाति	५०	३५४	४०४	७५८	३९०	५७२	९६२	५०	६२	११२	११	१०	२१	०	०	०	८०५	१०४८
जम्मा	९५	५२५	६२०	११४५	७१८	९९६	१७१४	९६	१३१	२२७	१९	१८	३७	०	०	०	१३५८	१७६५
ग. कुल जम्मा																		
दलित	१७४	१९४	३६८	१०९५	७२९	१६२१	६९०	२४६	६१४	२६४	१३५	३४४	८३	२६	९३	१६१८	१३३०	३०४०
जनजाति	३७९	६२३	१००२	२३४०	१७६२	३५२६	१६४७	६९९	१३९६	५१५	४३७	८३९	१०२	१४३	२२४	३०८०	३६६४	६९८७
जम्मा	५८५	९०४	१४८९	३७५१	२७५६	५६४०	२७९५	१००९	२१२५	९०८	६०५	१२८५	१९५	१७२	३३०	५०१६	५४४६	१०८६९

स्रोतः संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक तथा संसथागत विद्यालयहरुको अवस्थिति चित्र ५ मा देखाइएको छ।

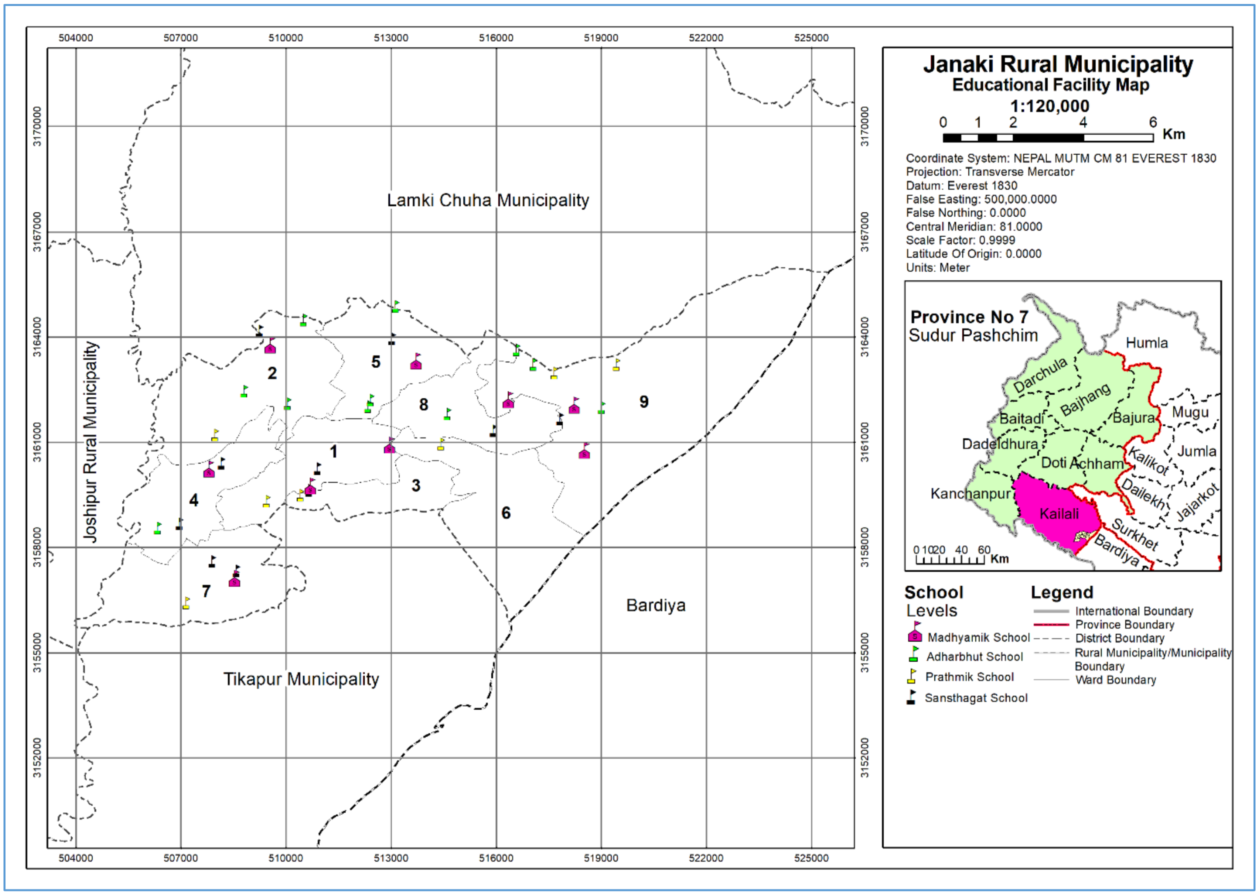

चित्र ५: शैक्षिक संस्थाको अवस्थिति

जम्मा ४८ विद्यालयहरूमा १४० पक्की तथा ८० वटा कच्ची गरी २२० वटा भवन रहेका छन्। उपर्युक्त भवनहरूमा ४१४ वटा पक्की कोठा र २११ वटा कच्ची कोठा रहेका छन्। जसमध्ये सामुदायिक विद्यालयहरूमा ११५ वटा पक्की भवन र ६८ वटा कच्ची भवनमा क्रमशः २९६ वटा पक्की र १३७ वटा कच्ची कोठाहरू रहेका छन्। सबै विद्यालयमा शौचालयको व्यवस्था रहेको छ भने १० वटा विद्यालयमा पुस्तकालय, ६ वटा विद्यालयमा विज्ञान प्रयोगशाला र १६ वटा विद्यालयमा स्वच्छ खानेपानी सुविधा उपलब्ध रहेको छ। डेस्क वा बेन्च क्षमता ४०९९ जना रहेको छ। कुल विद्यालय मध्ये ४४ वटा विद्यालयमा घेरबार रहेको छ । भवन तथा कोठाको सङ्ख्यालगायत पुस्तकालय, विज्ञान प्रयोगशाला, चर्पी सुविधा, स्वच्छ खानेपानी र घेरबारको अवस्थाका आधारमा विद्यालयको सङ्ख्यात्मक विवरण तालिका २५ मा देखाइएको छ।

तालिका १८५: विद्यालयको भौतिक पुर्वाधारको अवस्था

विद्यालयको प्रकार	भवन सङ्ख्या		कोठा सङ्ख्या		उपलब्ध सुविधाअनुसार विद्यालय सङ्ख्या				बेञ्चको क्षमता (जना)	घेरवारको अवस्थाअनूसार विद्यालय संस्था	
	पक्की	कच्ची	पक्की	कच्ची	पुस्तकालय	विज्ञान प्रयोगशाला	चर्पीको सुविधा	स्वच्छ खानेपानि		भएको	नभएको
सामुदायिक	११५	६८	२९६	१३७	१०	६	३३	१६	२९११	३१	२
संस्थागत	२५	१२	११८	७$	६	३	१५	१५	११८८	१३	२
जम्मा	१४०	८०	४१४	२११	१६	९	३८	३१	४०९९	४४	४

स्रोतः संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

विद्यालयहरूमा कुल ४४९ शिक्षक कार्यरत रहेका छन् । सामुदायिक विद्यालय अन्तर्गत जम्मा ११२ स्वीकृत दरबन्दी रहेकोमा कुल २७३ शिक्षक कार्यरत रहेको देखिन्छ । सामुदायिक विद्यालयमा स्थायी शिक्षक सङ्ख्या ११०, अस्थायी शिक्षक सङ्ख्या ५, राहत शिक्षक सङ्ख्या ८९ र निजी स्रोतका शिक्षक सङ्ख्या ६९ जना रहेको छ । सामुदायिक विद्यालयमा महिला शिक्षक सङ्ख्या १७६ र पुरुष शिक्षक सङ्ख्या २७३ रहेको छ भने संस्थागत विद्यालयमा महिला शिक्षक सङ्ख्या ९४ र पुरुष शिक्षक सङ्ख्या ८२ रहेको छ । यस क्षेत्रमा रहेका विद्यालयका शिक्षकहरूको तहगत तथा विद्यालयगत रूपमा स्वीकृत दरबन्दी, कार्यरत शिक्षक, महिला शिक्षक तथा विषयगत शिक्षकसम्बन्धी विवरण तालिका २६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १९६: शिक्षक विवरण

विद्यालय को प्रकार	तह	स्वीकृत दरबन्दी	राहत दरबन्दी	कार्यरत शिक्षक सङ्ख्या													बिषयगत शिक्षक सङ्ख्या				
				स्थायी		अस्थायी		राहत		निजी स्रोत		जम्मा			गणित	विज्ञान	अंग्रेजी	नेपाली	सामाजिक
				म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	जम्मा					
सामुदायिक	प्रावि	८३	४२	२०	६३	१	०	२३	२०	२१	२०	६५	१०३	१६८	४	७	९	११	७
	निमावि	१५	२६	२	१३	०	०	५	२१	६	१२	१३	४६	५९	१५	१२	१६	१४	१७
	मावि	१२	१६	१	११	०	२	२	१४	०	१०	३	३७	४०	९	८	७	६	९
	उमावि	२	४	०	०	०	२	१	३	०	०	१	५	६	०	०	२	०	०
	जम्मा	११२	८८	२३	८७	१	४	३१	५८	२७	४२	८२	१९१	२७३	२८	२७	३४	३१	३३
संस्थागत	प्रावि	०	०	०	०	०	०	०	०	८२	५२	८२	५२	१३४	१७	१०	२०	२०	१८

विद्यालय को प्रकार	तह	स्वीकृत दरबन्दी	राहत दरबन्दी	कार्यरत शिक्षक सङ्ख्या											बिषयगत शिक्षक सङ्ख्या				
				स्थायी		अस्थायी		राहत		निजी स्रोत		जम्मा			गणित	विज्ञान	अंग्रेजी	नेपाली	सामाजिक
				म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	जम्मा					
	निमावि	०	०	०	०	०	०	०	०	११	२२	११	२२	३३	६	५	६	६	५
	मावि	०	०	०	०	०	०	०	०	१	८	१	८	९	२	२	२	२	२
	उमावि	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	०	०	०	०	०	०	०	०	९४	८२	९४	८२	१७६	२५	१७	२८	२८	२५
जम्मा	प्रावि	८३	४२	२०	६३	१	०	२३	२०	१०३	७२	१४७	१५५	३०२	२१	१७	२९	३१	२५
	निमावि	१५	२६	२	१३	०	०	५	२१	१७	३४	२४	६८	९२	२१	१७	२२	२०	२२
	मावि	१२	१६	१	११	०	२	२	१४	१	१८	४	४५	४९	११	१०	९	८	११
	उमावि	२	४	०	०	०	२	१	३	०	०	१	५	६	०	०	२	०	०
कुल जम्मा		११२	८८	२३	८७	१	४	३१	५८	१२१	१२४	१७६	२७३	४४९	५३	४४	६२	५९	५८

स्रोतः संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

सामुदायिक विद्यालयको आधारभूत तहको खुद भर्नादर ७१.४१ र माध्यमिक तहको खुद भर्नादर ६६.८३ देखिन्छ । विद्यालय सेवा क्षेत्रभित्र विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाको सङ्ख्या हेर्दा ५ देखि १२ वर्ष उमेर समूहको ६०५ जना र १३ देखि १६ वर्ष उमेर समूहको ५७७ जना रहेको देखिन्छ। सिकाई उपलब्धीको औषत जिपिए कक्षा ५ को २.०९, कक्षा ८ को औषत जिपिए २.११, कक्षा १० को औषत जिपिए २.३१ र कक्षा १२ को औषत जिपिए २.०२ छ। पुर्व प्राथमिक तहको सहजै देखिने भर्नादर ५७.५६ र प्रारम्भिक बाल विकासको अनुभवसहित कक्षा १ मा भर्ना दर ४८.५७ रहेको छ। (तालिका २७)।

तालिका २०७: विद्यार्थी भर्ना दर उपलब्धी तथा विद्यालय बाहिर रहेका विद्यार्थी सङ्ख्या विवरण

खुद भर्नादर		सेवा क्षेत्रमा विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिका सङ्ख्या		सिकाई उपलब्धी औषत (GPA)				पुर्व प्राथमिक तहको सहजै देखिने भर्नादर	पुर्व प्राथमिकको अनुभवसहित कक्षा १ मा भर्ना दर
आधारभूत	माध्यमिक	५-१२ वर्षका	१३-१६ वर्षका	कक्षा ५	कक्षा ८	कक्षा १०	कक्षा १२		
७१.४१	६६.८३	६०५	५७७	२.०९	२.११	२.३१	२.०२	५७.५६	४८.५७

स्रोतः संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

जम्मा ३८८३ जना विद्यार्थीले विभिन्न खालको छात्रवृत्ति तथा लक्षित सुविधा पाउने गरेका छन् । जसमध्ये सामुदायिक विद्यालयमा ३२८३ जना र संस्थागत विद्यालयका ६०० जना विद्यार्थीले यस खालको सुविधा प्राप्त गरेका देखिन्छ । विद्यार्थीहरू मध्ये दलित समुदायका १६५९ जना, अपाङ्ग ३५ जना, छात्रा ११०८ जना, विपन्न ६५४ जना, जेहेन्दार २१३ जना र अन्य सुविधा प्राप्त गर्ने २१४ जना रहेका छन् । सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा छात्रवृत्ति प्राप्त गर्ने छात्र तथा छात्राहरूको विवरण तालिका २८ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २१८: छात्रवृति तथा लक्षित सूविधाको विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वडा नं.	छात्रवृत्तिको किसिम अनुसार										
			दलित		अपाङ्ग		छात्रा	विपन्न		जेहेन्दार		अन्य सुविधा	
			छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा
१.	सरस्वती मावि, दुर्गौली	१	२४	२७	३	०	०	०	०	०	०	०	०
२.	कालिका आवि, बेलासपुर	१	७	१२	०	०	२५	०	०	०	०	०	०
३.	आदर्श मावि, खगौली	२	३	३	०	०	७४	०	०	०	०	०	०
४.	जयपार्वती आवि, परागीपुर	२	४	१	०	०	७२	०	०	०	०	०	०
५.	राष्ट्रिय आवि, खैरेनी	२	०	३	०	०	०	०	०	३	५	०	०
६.	कालिका आवि, कालिकापुर	२	१०	२७	०	०	०	०	०	०	०	०	०
७.	हिरा आवि, बढरिया	२	०	०	०	२	३९	०	०	०	०	०	०
८.	भृकुटी मावि, सुवर्णपुर	३	४५	५७	०	०	९८	०	०	३	१	०	०
९.	जनकल्याण आवि, लायकपुर	३	४९	२९	०	०	३८	०	०	०	०	०	०
१०.	मुक्त कमैया बा.सं. आवि, लायकपुर शिविर	३	४३	६२	१	०	८२	०	०	०	०	०	०
११.	गौरीशंकर आवि, भगतपुर	३	५	४	०	१	१९	०	०	०	०	०	०
१२.	बालमुक्ति आवि, लायकपुर शिविर	३	०	०	०	०	०	५	७	३	४	०	०
१३.	जनता नमुना मावि, कञ्चनपुर	४	१५	१९	०	०	१५६	०	०	०	०	०	०
१४.	राष्ट्रिय आवि, मुनुवा	४	०	०	०	०	११७	०	०	०	०	०	०
१५.	गायत्री आवि, कञ्चनपुर	४	०	०	०	०	०	०	१६	०	०	०	०
१६.	राष्ट्रिय मावि, अमौरा	५	२८	४५	०	०	०	०	०	०	०	०	०

१७.	राष्ट्रिय आवि, अमौरी	५	०	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०
१८.	बाल विद्यामन्दिर आवि, पथरैया	५	१	१	१	१	०	०	०	०	०	०	०
१९.	रुकमणि आवि, सातबिघा	५	५	४	०	०	३८	०	०	०	०	०	०
२०.	बालज्योति मावि, जगतपुर	६	१०	२२	०	०	७५	०	०	०	५	०	०
२१.	कालिका आवि, धर्मापुर कटान	६	३४	२९	०	०	१७	०	०	०	०	०	०
२२.	महेन्द्र शिशु मावि, धर्मापुर	६	१३	०	२	०	१०८	०	०	०	०	२०	३१
२३.	मोति मावि, मोतीनगर	७	१८	२३	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२४.	राष्ट्रिय आवि, गोलौरी	७	०	२	०	१	४६	०	०	०	०	०	०
२५.	राष्ट्रिय आवि, खैरीपुर	८	६	१२	०	४	०	०	०	०	०	०	०
२६.	ऐश्वर्य आवि, पालबजार	८	१३	२१	०	१	०	२०	२८	४	५	२	४
२७.	हिमालय राष्ट्रिय मावि, लम्कीफाँटा	९	१०८	१७०	०	०	८६	०	०	०	०	०	०
२८.	अरुणोदय मावि, खैरीफाँटा	९	१६९	९१	०	०	०	१८८	१७९	२०	१०	१	२
२९.	राष्ट्रिय मावि, पाताभार	९	४७	५०	०	०	०	०	३४	०	०	०	०
३०.	जनता आवि, अमरावती	९	१२	३०	१	२	०	०	०	०	०	०	०
३१.	कालिका आवि, पूर्व खैरीफाँटा	९	११	१३	०	०	१४	०	०	०	०	०	०
३२.	पारस आवि, अमरावती	९	२५	५५	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३३.	विन्ध्यवासिनी आवि, कटाक्षे	९	१७	२३	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३४.	जम्मा		७२२	८३५	९	१३	११०४	२१३	२६४	३३	३०	२३	३७
ख.	संस्थागत विद्यालय												
१.	शिवबाबा ई.बो. स्कुल, दुर्गौली	१	१	२	१	१	०	२०	३०	६	७	०	०
२.	पतञ्जली विद्यास्थली एकेडेमी, दुर्गौली	१	९	११	०	०	०	१०	२०	५	५	२०	३०
३.	कैलाली जनसेवा ई.बो. स्कुल, खर्गौली	२	२	१	१	२	०	११	०	१०	३	०	०
४.	आदर्श एकेडेमी, भगतपुर	३	५	६	०	०	०	०	०	३	३	२	३

५.	करुणा विद्यास्थली, सुवर्णपुर	३	२	२	०	०	०	५	७	२	२	०	०
६.	सर्वोशिखर ई.बो. स्कुल	४	३	३	०	१	०	०	०	०	०	०	०
७.	रेम्बो ई.बो. स्कुल, कञ्चनपुर	४	२	२	१	०	०	१२	१७	५	५	२	२
८.	ट्रि-स्टार ई.बो. स्कुल, अमौरा	५	१५	२५	१	२	०	२	४	१०	१२	१०	१३
९.	ज्ञानोदय एकेडेमी विद्यालय, जगतपुर	६	२	३	०	०	०	२	२	६	३	०	०
१०.	शिवलक्ष्मी एजुकेशन होम, ओखरपुर	७	०	०	०	०	०	०	०	०	०	८	५
११.	गोल्डेन क्रियटिभ ई.बो. स्कुल, टिकुलिगढ	७	०	०	१	०	०	६	५	५	५	०	०
१२.	मनअमृत ई.बो. स्कुल, मटेरा	८	१	०	०	०	०	५	५	२	३	५	२
१३.	ज्ञानज्योति शिशु सदन, भगरैया	८	२	३	१	१	४	५	९	२	७	०	०
१४.	ओसिस एकेडेमी, भगरैया	८	०	०	०	०	०	०	०	३	१	१३	९
१५.	आदर्श बालविकास एकेडेमी, अमरावती	९	०	०	०	०	०	०	०	२०	१५	१८	१२
जम्मा			४४	५८	६	७	४	७८	९९	७९	७१	७८	७६
कुल जम्मा			७६६	८९३	१५	२०	११०८	२९१	३६३	११२	१०१	१०१	११३

स्रोतः संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

२.३.३ खानेपानी तथा सरसफाइ

यस क्षेत्रमा भूमिगत जलस्रोत नै खानेपानीको प्रमुख स्रोतका रुपमा रहेको छ। ट्युवेल हेण्ड पम्पको पानी उपयोग गर्ने घरपरिवार ९७.५ प्रतिशत रहेको छ भने घरमै धाराको पानी उपयोग गर्ने घरपरिवार २.३६ प्रतिशत र अन्य (प्रसोधित पानी) उपयोग गर्ने घरपरिवार ०.१४ प्रतिशत रहेको छ। विभिन्न स्रोतअनुसार खानेपानी उपयोग गर्ने घरपरिवारसम्बन्धी विवरणलाई तालिका २९ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २२: खानेपानी स्रोतको आधारमा घरपरिवारको विवरण

वडा नं.	खानेपानी स्रोतअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या					
	पाइप धारा घर कम्पाउण्डमा	सार्वजनिक धारा	डिप बोरिङ्ग	ट्युवेल हेण्ड पम्प	अन्य	जम्मा
१	५	०	०	१२५२	०	१२५७

२	७	०	०	१२१६	०	१२२३
३	१	०	०	११९६	०	११९७
४	२३१	८	०	९०२	०	११$१
५	५	०	०	१०८६	०	१०९१
६	०	०	०	८५७	०	८५७
७	१	०	०	१२५६	८	१२६५
८	३	०	०	१६३२	०	१६३५
९	१९	०	०	१८$२	०	१८६१
जम्मा	२७२	८	०	११२३९	८	११५२७
प्रतिशत	२.३६	०.०७	०.००	९७.५०	०.०७	१००.००

स्रोतः घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

गाउँपालिक क्षेत्रभित्र जम्मा ९ वटा खानेपानी आयोजना रहेकोमा वडा नं. ४ को मुनुवा खानेपानी आयोजना बाहेक सबै निर्माणाधिन अवस्थामा छन् । खानेपानी आयोजनाको विवरणलाई तालिका ३० मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २३०: खानेपानी आयोजनाको विवरण

वडा नम्बर	खानेपानी आयोजनाको नाम	समेटिएको बस्ती	धारा सङ्ख्या	लाभान्वित घरपरिवार सङ्ख्या
१	दुर्गौली खानेपानी आयोजना	दुर्गौली, बेलासपुर, तोरैयापुर (निर्माणाधिन)	०	०
२	जानकी खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	निर्माणाधिन	०	०
३	जगतपुर सुवर्णपुर खानेपानी आयोजना	सुवर्णपुर, लायकपुर, भगतपुर (निर्माणाधिन)	०	०
४	मुनुवा खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	कञ्चनपुर, मुनुवा, बेलपुर ,गिर्धरपुर	२७०	१६०
५	अमौरी अमौरा खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	निर्माणाधिन	०	०
६	जगतपुर खानेपानी आयोजना	जगतपुर, जमराटोल (निर्माणाधिन)	०	०
६	धर्मापुर कटान खानेपानी आयोजना	धर्मापुर कटान, सुवर्णपुर (निर्माणाधिन)	०	०
७	मोतीनगर खोपानी आयोजना	निर्माणाधिन	०	०
८	हजारी खानेपानी आयोजना	पालबजार, जीतपुर, मटेरा, जवलपुर, टङ्गरटुट्ली, भोक्सी (निर्माणाधिन)	०	०
९	अरुणोदय खानेपानी आयोजना	अमरावती, बक्लहवा, पूर्व खैरीफाँटा, मूर्तिया, कटाक्षे, कुन्टी, धनवाफाँटा, सल्यानी टोल (निर्माणाधिन)	०	०

स्रोतः घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

२.३.४ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

घरमूलीका आधारमा घरपरिवार सङ्ख्या वर्गिकरण गर्दा पुरुष घरमूली हुने घरपरिवार सङ्ख्या ९९४६ (९०.६८ प्रतिशत) र महिला घरमूली हुने घरपरिवार सङ्ख्या १५८१ (९.३२ प्रतिशत) रहेको छ। लैङ्गिकताका आधारमा घरमूलीको विवरण तालिका ३१ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २४१: लैगिंकताका आधारमा घरपरिवार सङ्ख्या

वडा नम्बर			
पुरुष घरमूली	महिला घरमूली	जम्मा	
१	११११	१४६	१२५७
२	१११०	११३	१२२३
३	१०७६	१२१	११९७
४	१०३२	१०९	११४१
५	१००४	८७	१०९१
६	७२३	१३४	८५७
७	११८४	८१	१२६५
८	१४१६	२१९	१६३५
९	१२९०	५७१	१८६१
जम्मा	९९४६	१५८१	११५२७
प्रतिशत	८६.२८	१३.७२	१००.००

स्रोतः घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

२.३.५ युवा, खेलकुद तथा कला

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हाल जिल्लास्तरका १ जना तथा राष्ट्रियस्तरका ५ जना खेलाडी रहेका छन्। जस मध्ये भलिवल खेलका ४ जना र मार्सल आर्टका २ जना खेलाडी रहेको देखिन्छ। जसमध्ये एकजना भलिवलका जिल्लास्तरका खेलाडी रहेका छन्। खेलाडीको नाम, लिङ्ग, उमेर र खेलाडीको स्तरसम्बन्धी विवरण तालिका ३२ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २५२: खेलाडी सम्बन्धि विवरण

वडा नम्बर	खेलाडीको नाम	लिङ्ग	उमेर	खेलको नाम	खेलाडीको स्तर	पाएको सम्मान वा पुरस्कार
४	किरण भण्डारी	पुरुष	३५	भलिबल	राष्ट्रिय	
७	बाल कुमार महत्तो	पुरुष	५१	कराते	राष्ट्रिय	
	दुर्गा चौधरी	महिला	१८	भलिबल	जिल्ला	
८	आशा राम चौधरी	पुरुष	३७	मार्सल आर्ट	राष्ट्रिय	
९	शिव राज भाट	पुरुष	३८	भलिबल	राष्ट्रिय	

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हाल जिल्लास्तरका १ जना तथा राष्ट्रियस्तरका ५ जना खेलाडी रहेका छन्। जस मध्ये भलिवल खेलका ४ जना र मार्सल आर्टका २ जना खेलाडी रहेको देखिन्छ। जसमध्ये एकजना भलिवलका जिल्लास्तरका खेलाडी रहेका छन्।

२.४ पुर्वाधार तथा शहरी विकासको अवस्था

२.४.१ वस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण

जानकी गाउँपालिकाभित्र कुल ८७ वटा बस्तीहरु रहेका छन्। वडागत रूपमा वडा नं. २, ७ र ८ मा सबैभन्दा उच्च सङ्ख्यामा १५ वटा बस्ती रहेका छन् भने सबैभन्दा न्यून सङ्ख्यामा वडा नं. ६ मा ३ वटामा बस्तीहरु छन्। बस्तीहरुको विवरण तालिका ३३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २६३: बस्तीको वडागत विवरण

वडा नं.	बस्तीको सङ्ख्या	बस्तीको नाम
१	१४	दुर्गौली, तोरैंयापुर, धर्मापुर, झप्टी, बेलासपुर, तीनघरुवा, मिलपुरवा, टिकलहिया, गुजेरुवा, नवलपुर, पत्थरपुरवा, बेतहनी, डँरुवा, रगरगंज
२	१५	जानकीनगर, पालकोट, कटघर, दक्षिण बढरिया, उत्तर बढरिया, भुरडाँरा, खैरेनी, परागीपुर, फरेण्डा, कालिकापुर, प्रगतिनगर, मिलनपुर, खर्गौली, गौढी, प्रकृतिनगर
३	४	सुवर्णपुर, लायकपुर, भगतपुर, लायकपुर शिविर
४	५	डाँडाटोल, कञ्चनपुर, मुनुवा, बेलपुर, गिर्धरपुर
५	७	पथरैया, अमौरा, अमौरी, नवलपुर, सातविघा, स्कुलपुर, फरेण्डा
६	३	जगतपुर, सुवर्णपुर, धर्मापुर कटान
७	१५	गोलौरी, खल्ला गोलौरी, मकरी, शिवशक्तिटोल, मोतीनगर, ओखरपुर, हिम्मतपुर, लट्कनिया, भुलटोल, सन्तपुर, टिकलीगढ, भुर्सा, फरेला, शंकरपुर, जवलपुर
८	१५	खैरीपुर, बन्देवीपुर, पहाडीपुर, जादुपुर, भोक्सी, जवलपुर, टँगरटुट्ली, मटेरा, पालबजार, जितपुर, बर्का भगरैया, आमपुर भगरैया, घोलपुर भगरैया, पछला भगरैया, मगरटोल
९	९	अमरावती, सुकुम्बासी टोल, बक्लहवा, कटाक्ष, खैरीफाँटा, पूर्व खैरीफाँटा, मुर्तिया, धनवाफाँटा, कुन्ती
जम्मा	८७	

जानकी गाँउपालिका क्षेत्रभित्र २१ वटा सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन रहेका छन्। भवनहरुको उपयोग संघ संस्थाको बैठक, तालिमलगायत सार्वजनिक प्रयोजनका लागि लागि उपयोग हुने गरेको छ। सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन अवस्थासम्बन्धी विवरण तालिका ३४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २७४: सार्वजनिक तथा सामूदायिक भवन

वडा नम्बर	भवनको नाम	भवन भएको टोलको नाम	उपयोग	क्षेत्रफल (वर्ग मी.)		अवस्था	लाभान्वित घरपरिवार
				जग्गा	भवन		
१	आदिवासी जनजाति भवन	रौतान चोक	बैठक, तालिम	१६९.२	८४.६	राम्रो	६००
	हाटबजार भवन	दुर्गौली	साप्ताहिक हाटबजार	३३८	१६९.२	राम्रो	१५००
	ग्रामीण विद्युत भवन	दुर्गौली	छलफल, बैठक	१६९.२	८४.६५	ठिकै	५००
	दुर्गौली सामुदायिक भवन	दुर्गौली	छलफल, बैठक	१६९.२	१०१.५९	राम्रो	५००

२	सामुदायिक भवन	खर्गौली	बैठक, धार्मिक कार्यक्रम	१०१४	६७६	राम्रो	२१५
४	उच्च भवन	गिर्धरपुर	सुरक्षित बासस्थान	६७६	३३८	राम्रो	३२
५	सामुदायिक भवन	अमौरा	बैठक, छलफल	३३८	११८.५	निर्माणाधिन	१४००
६	जगतपुर सामुदायिक भवन	जगतपुर	बैठक, छलफल, तालिम	१६९०	१६९.२	राम्रो	९००
	योग भवन	जगतपुर	योगा, प्राणायम		३३८	निर्माणाधिन	०

स्रोतः जानकी गाउँपालिका प्राविधिक शाखाको, २०७९

२.४.२ सडक, पुल तथा यातायात

गाउँपालिका भित्र कुल ३२१.१८ किमि सडक रहेको छ। जसमध्ये कालोपत्रे सडक २२.६ किलोमिटर, ग्राभेल सडक १८१ किलोमिटर, कच्ची सडक १८.१२ छ। गाउँपालिकाको सबै वडा तथा बस्तीमा सडकको सुविधा पुगेको देखिन्छ (चित्र ६) ।

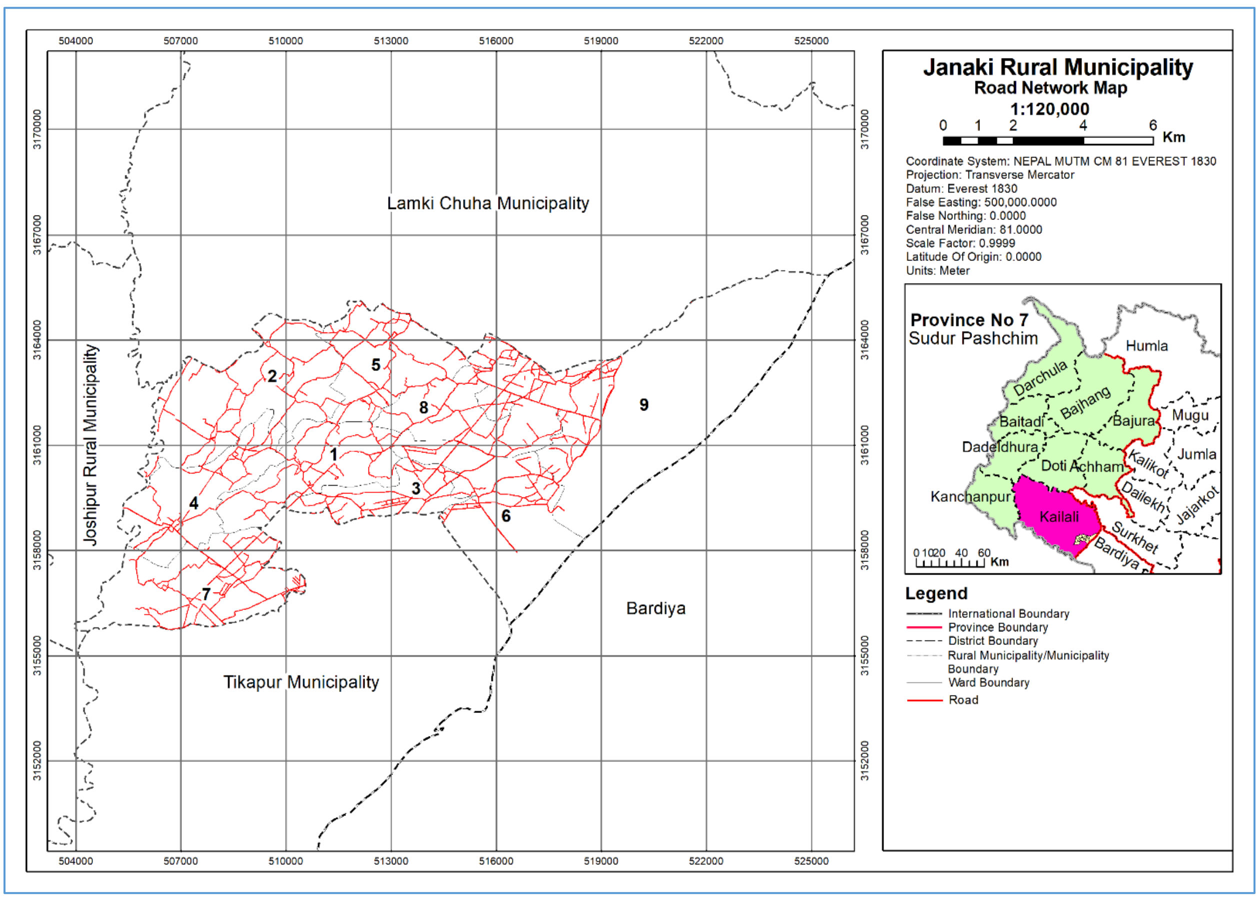

चित्र ६: सडक संजालको अवस्था

गाउँपालिका क्षेत्रमा कुल ४८ स्थानमा पुलहरू रहेकोमा १ स्थानमा ट्रष्ट, ५ स्थानमा काठे र ४२ स्थानमा पक्की पुल रहेका छन् (तालिका ३५)

तालिका २८५: पुल पुलेसा सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	पुलको नाम	पुल भएको खोला/खोल्सीको नाम	जोडिने वस्तीहरु		झोलुङ्गे/काठे/ट्रष्ट/पक्की	लम्बाई (मि.)	अवस्था	निर्मित साल
			देखि	सम्म				
१	बिजुलिया पुल	बिजुलिया खोला	दुर्गौली	भगतपुर	पक्की	५१	जिर्ण	२०५६
	कुलहरिया पुल	कुलहरिया कुलो	दुर्गौली	कञ्चनपुर	पक्की	४७	ठिकै	२०६६
	कुलहरिया नहर पुल	कुलहरिया कुलो	तोरैयापुर	दुर्गौली	पक्की	२५	ठिकै	२०७३
	कुलहरिया पुल	कुलहरिया कुलो	दुर्गौली	तोरैयापुर	पक्की	२०	जिर्ण	२०५७
२	रोरा पुल (बढरिया)	रोरा कुलो	उ. बढरिया	द. बढरिया	पक्की	२५	जिर्ण	२०५७
	रोरा पुल (कुटी)	रोरा कुलो	बढरिया	कञ्चनपुर	पक्की	२०	राम्रो	२०७४
	रोरा पुल (परागीपुर)	रोरा कुलो	परागीपुर	खगौली	पक्की	२२	ठिकै	२०६३
	बुढीकुला पुल	बुढी कुलो	प्रकृतिनगर	परागीपुर	पक्की	१२	जिर्ण	२०५८
	बुढीकुला पुल (मन्दिर नजिक)	बुढी कुलो	प्रकृतिनगर	खगौली	पक्की	१०	जिर्ण	२०५४
	कालिका पुल	बुढी कुलो	कालिकापुर	फरेण्डा	पक्की	१०	जिर्ण	२०५४
	रोरा काठे पुल	रोरा कुलो	परागीपुर	अमौरी	काठे	२५	जिर्ण	२०६३
३	जमरा काठे पुल	जमरा खोला	लायकपुर	लायकपुरशिविर	काठे	११०	जिर्ण	२०३४
	लट्कनिया पुल	लट्कनिया खोला	सुवर्णपुर	धर्मापुर कटान	काठे	१००	जिर्ण	२०१६
	बिजुलिया पुल(नयाँ)	बिजुलिया खोला	भगतपुर	दुर्गौली	पक्की	४०	राम्रो	२०७३
	बिजुलिया पुल (पुरानो)	बिजुलिया खोला	भगतपुर	दुर्गौली	पक्की	६४	ठिकै	२०५४
	लट्कनिया पुल	लट्कनिया खोला	सुवर्णपुर	सुवर्णपुर	पक्की	५०	राम्रो	२०७२
४	कुलहरिया पुल क	कुलहरिया कुलो	मुनुवा	कञ्चनपुर	पक्की	५०	ठिकै	२०६५

	कुलहरिया पुल ख	कुलहरिया कुलो	मुनुवा	बेलपुर	पक्की	५०	ठिकै	२०७१
५	कुलहरिया पुल	कुलहरिया कुलो	अमौरा	स्कुलपुर	पक्की	७०	जिर्ण	२०४९
	खर्गौली कुला पुल क	खर्गौली कुलो	अमौरा	फरेण्डा	पक्की	४०	राम्रो	२०७५
	खर्गौली कुला पुल ख	खर्गौली कुलो	पथरैया	अमौरा	पक्की	१५	ठिकै	२०४८
	बर्का कुला पुल क	बर्का कुलो	अमौरा	पथरैया	पक्की	१५	ठिकै	२०७०
	बर्का कुला पुल ख	बर्का कुलो	अमौरा	पथरैया	पक्की	२०	ठिकै	२०४८
	रोरा कुला पुल	रोरा कुलो	पथरैया	गुजेरुवा	पक्की	२५	ठिकै	२०४८
	मुर्गहवा पुल	कुलहरिया कुलो	पथरैया	पहाडीपुर	पक्की	६०	राम्रो	२०७०
	नहर पुल	कुलहरिया कुलो	पथरैया	खैरीपुर	पक्की	६०	राम्रो	२०७३
	खर्गौली कुला पुल	खर्गौली कुलो	अमौरी	फरेण्डा	पक्की	१५	राम्रो	२०६४
	ढोंडवा पुल	रौतेनी खोला	अमौरी	व्यवस्थितनगर	पक्की	१५	जिर्ण	२०४८
	रोरा कुला पुल	रोरा कुलो	पथरैया	सातविघा	पक्की	१५	ठिकै	२०६०
६	लट्कनिया पुल	लट्कनिया कुलो	सुवर्णपुर	धर्मापुर	काठे	४०	जिर्ण	२०२८
	तीनडुंड पुल	लट्कनिया कुलो	सुवर्णपुर	सुवर्णपुर	काठे	३५	जिर्ण	२०३२
	बन्द्रहीया पुल	बन्द्रहीया कुलो	मोतीनगर	शिवशक्ति	पक्की	५	राम्रो	२०६२
	बन्द्रहीया पुल क	बन्द्रहीया कुलो	गोलौरी	शंकरपुर	पक्की	५	राम्रो	२०७१
	बन्द्रहीया पुल ख	बन्द्रहीया कुलो	गोलौरी	टिकापुर	पक्की	७	जिर्ण	२०५६
	बिजुलिया पुल	बिजुलिया खोला	उ.गालौरी	ख. गोलौरी	पक्की	५	राम्रो	२०७३
	दशगजवा पुल	दशगजवा खोला	ख.गोलौरी	शंकरपुर	पक्की	२१	राम्रो	२०७७
	भूर्सा पुल	भूर्सा खोला	भूर्सा	टिकलीगढ	पक्की	१७	राम्रो	२०७६
७	मुर्गहवा पुल	कुलहरिया कुलो	पहाडीपुर	पथरैया	पक्की	१०	राम्रो	२०७३
	कुलहरिया पुल	कुलहरिया कुलो	जवलपुर	मटेरा	पक्की	१२	जिर्ण	२०५५
	टाङटुट्ली ट्रष्ट	धोबिनीया खोला	टाङटुट्ली	व्यवस्थितनगर	ट्रष्ट	३२	राम्रो	२०७६
८	खैरीफाँटा पुल	जमरा कुलो	पू.खैरीफाँटा	खैरीफाँटा	पक्की	१२	राम्रो	२०७३
	रानीकुला पुल	रानी कुलो	खैरीफाँटा	कालिका वन	पक्की	१०	राम्रो	२०७३
	कुलहरिया पुल	कुलहरिया कुलो	अमरावती	महेन्द्र राजमार्ग	पक्की	१२	राम्रो	२०७४
	ठेकी पुल	कुलहरिया कुलो	बक्लहवा	खैरीफाँटा	पक्की	१०	राम्रो	२०७३

	कुलहरिया पुल	कुलहरिया कुलो	अमरावती	सल्यानी टोल	पक्की	१०	जिर्ण	२०६०
	कटाक्षे पुल	कुलहरिया कुलो	कटाक्षे	महेन्द्र राजमार्ग	पक्की	१०	ठिकै	२०५२
	जमरा कुला पुल	जमरा कुलो	कटाक्षे	पू. खैरीफाँटा	पक्की	१०	राम्रो	२०७२
	कुलहरिया कुला पुल	कुलहरिया कुलो	बक्लहवा	चिउरी टोल	पक्की	१०	ठिकै	२०६८

स्रोतः जानकी गाउँपालिका प्राविधिक शाखाको, २०७९

२.४.३ विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा

कुल ११५२७ घरपरिवारमध्ये खाना पकाउने प्रमुख स्रोतका रुपमा दाउरा उपयोग गर्ने घरपरिवार सङ्ख्या ६२.७७ प्रतिशत रहेको छ भने एलपी ग्याँस उपयोग गर्ने २५.९ प्रतिशत, बायोग्याँस उपयोग गर्ने ११.१९ प्रतिशत र अन्य स्रोत प्रयोग गर्नेको प्रतिशत १ छ। पछिल्लो समय स्वच्छ उर्जाको उपयोगमा सुधारिएको चुलो तथा बायोग्याँस र एलपी ग्याँसको उपयोग विस्तार हुँदै गएको देखिन्छ (तालिका ३६)।

तालिका २९६: खाना पकाउने इन्धन स्रोतको विवरण

वडा नं.	खाना पकाउने प्रमुख स्रोत अनुसार घरपरिवार सङ्ख्या							
	दाउरा	मट्टितेल	एलपी ग्याँस	गुँईठा	बायोग्याँस	विद्युत	अन्य	जम्मा
१	६५४	०	४८८	०	११५	०	०	१२५७
२	५८४	१	४०२	०	२३३	०	३	१२२३
३	८२९	१	३२३	०	४३	१	०	११९७
४	३४६	०	५२९	१	२५६	९	०	११४१
५	४४३	०	५०२	०	१४६	०	०	१०९१
६	८२४	०	२८	०	५	०	०	८५७
७	५१६	०	३५०	०	३९९	०	०	१२६५
८	१२८९	०	२७४	१	७१	०	०	१६३५
९	१७५०	०	८९	०	२२	०	०	१८६१
जम्मा	७२३५	२	२९८५	२	१२९०	१०	३	११५२७
प्रतिशत	६२.७७	०.०२	२५.९०	०.०२	११.१९	०.०९	०.०३	१००.००

स्रोतः घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

जानकी गाउँपालिकाभित्र बत्तीको प्रमुख स्रोतको रूपमा विद्युत नै रहेको छ। कुल घरपरिवारको ९९.७३ प्रतिशत घरपरिवारमा विद्युतलाई बत्तीको प्रमुख स्रोतका रुपमा उपयोग गरिएको छ भने मट्टितेल/डिजेल, सोलार र अन्य स्रोतबाट बत्ती बाल्ने घरपरिवार सङ्ख्या १४, ७ र १० मात्र रहेको छ (तालिका ३७)।

तालिका ३०७: बत्ती बाल्ने स्रोतको विवरण

वडा नं.	बत्तीको प्रमुख स्रोतअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या					
	विद्युत	मट्टितेल/डिजेल	बायो ग्याँस	सोलार	अन्य	जम्मा
१	१२५	१	०	०	०	१२५७
२	१२१	१	०	१	५	१२२३
३	११९५	१	०	१	०	११९७
४	११४१	०	०	०	०	११४१
५	१०९०	०	०	०	१	१०९१
	८५७	०	०	०	०	८५७
७	१२५८	४	०	१	२	१२ ५
८	१ ३१	०	०	४	०	१ ३५
९	१८५२	७	०	०	२	१८ १
जम्मा	११४९	१४	०	७	१०	११५२७
प्रतिशत	९९.७३	०.१२	०.००	०.००	०.०९	१००.००

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

आधुनिक सुविधामा घरपरिवारको पहुँचको अवस्था हेर्दा मोबाईल अथवा टेलिफोनमा पहुँच रहेको घरपरिवार ९३.१८ प्रतिशत, रेडियोको पहुँच रहेको घरपरिवार ७.२४ प्रतिशत, टेलिभिजनको पहुँच रहेको घरपरिवार ४२.६४ प्रतिशत, मोटरसाइकल रहेको घरपरिवार १७.६४ प्रतिशत र रेफ्रिजेरेटर रहेका घरपरिवार ६.०६ प्रतिशत रहेकोछ (तालिका ३८)।

तालिका ३१८: आधुनिक सुविधामा पहुँचको विवरण

वडा नम्बर	रेडियो	टेलिभिजन	मोबाईल टेलिफोन	कम्प्युटर	इन्टरनेट	मोटरसाइकल	मोटर,कार	रेफ्रिजरेटर	बस,ट्रक आदि	कुनै नभएको
१	६८	६४७	१२१६	११८	१३०	३०६	२	१९२	४	३१
२	१२७	४९८	११६८	७४	५५	२२२	२	७७	३१	३२
३	१३३	४९५	१०६२	३३	६७	१६१	२	१०६	१९	९६
४	४९	४३३	१११७	६०	६९	१७७	७	२६	७८	१८
५	३२	५०१	१०५२	८५	७७	२४१	२	८७	५२	३२
६	६१	३५७	७९६	४३	४६	१००	३	११	११	३४
७	७७	५०८	१२२६	७८	७३	२३९	५	८९	८८	२७
८	१६६	६७५	१५०३	८६	९७	२९८	७	५४	४१	९२
९	१२१	८०१	१६०१	६२	९१	२८९	१	५६	२६	२२४
जम्मा	८३४	४९१५	१०७४१	६३९	७०५	२०३३	३१	६९८	३५०	५८६
प्रतिशत	७.२४	४२.६४	९३.१८	५.५४	६.१२	१७.६४	०.२७	६.०६	३.०४	५.०८
प्रतिशत	९९.७३	०.१२	०.००	०.०६	०.०९	१००.००				

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

२.४.४ सुचना, सञ्चार तथा प्रविधि

जानकी गाउँपालिका क्षेत्रमा वडा नं. ४ को कञ्चनपुरमा एक ईलाका हुलाक कार्यालय र वडा नं. १ दुर्गौलीमा एक अतिरिक्त हुलाक कार्यालय गरी दुई वटा हुलाक कार्यालय र १४ वटा दुर संचार सेवा प्रदायक संस्थाका टावर रहेका छन् । गाउँपालिका को वर्तमान उपलब्ध सूचना, सञ्चार तथा प्रविधिको विवरण तालिका ३९ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३९३२: हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेशनसम्बन्धी विवरण

विवरण	नाम	ठेगाना
हुलाक	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	जानकी-१, दुर्गौली
दुरसंचार टावर	ईलाका हुलाक कार्यालय	जानकी-४, कञ्चनपुर
	नेपाल टेलिकम टावर	जानकी-१, दुर्गौली
	नेपाल टेलिकम टावर	जानकी-२, भुरडाँरा
	ऐनसेल टेलिफोन टावर	जानकी-२, बढरिया
	ऐनसेल टेलिफोन टावर	जानकी-२, खर्गौली
	नेपाल टेलिकम टावर	जानकी-३, सुवर्णपुर
	ऐनसेल टेलिफोन टावर	जानकी-३, भगतपुर
	ऐनसेल टेलिफोन टावर	जानकी-३, भगतपुर भागेश्वर मन्दिर नजिक
	नेपाल टेलिफोन टावर	जानकी-४, मनुवा
	ऐनसेल टेलिफोन टावर	जानकी-४, मनुवा
	नेपाल टेलिकम टावर	जानकी-५, अमौरा
	ऐनसेल टेलिफोन टावर	जानकी-८, भोक्सी
	नेपाल टेलिफोन टावर	जानकी-९, खैरीफाँटा
	ऐनसेल टेलिफोन टावर	जानकी-९, खैरी फाँटा

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण, २०७७

२.५ वन, वातावरण तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको अवस्था

२.५.१ वन तथा जैविक विविधता

जानकी गाउँपालिकाभित्र २० वटा सामुदायिक वन रहेका छन् । सामुदायिक वन क्षेत्रले ओगटेको कुल क्षेत्रफल ४३१८.१६ हेक्टर रहेको छ भने सामुदायिक वनले समेटेको लाभान्वित घरपरिवार सङ्ख्या १०४१० रहेको छ । वडागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा उच्च सङ्ख्यामा वडा नं. ९ मा ८ वटा सामुदायिक वन रहेका छन् भने वडा नं. १, २ र ४ मा सामुदायिक वन क्षेत्र नरहेको देखिन्छ । सामुदायिक वन क्षेत्रबाट वार्षिक रूपमा ६०७२२८ क्यु. फिट काठ र २०७२७ भारी दाउरा उत्पादन हुने गरेको छ । सामुदायिक वनको क्षेत्रफल, संचिति दर, उत्पादन हुने काठ तथा पोल र उत्पादन हुने दाउरासम्बन्धी विवरण तालिका ४० मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३३०: सामुदायिक वनको विवरण

वडा नम्बर	वनको किसिम	समेटेको घरपरिवार	वनको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	संचिति दर (क्यू.मि./हे)	वन पैदावरको बार्षिक उत्पादन		
						काठ (क्यू.फि.)	दाउरा (भारी)	जडिबुटी (केजी)
३	सामुदायिक	४५३	लायकपुर सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	५८.९०	-	९००	६०७	०
५	सामुदायिक	१२५	शिवपार्वती महिला सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	११.८२	-	२०१	१३५	०
६	सामुदायिक	६६०	जगतपुर सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	२८८.८०	-	२९१८	१९०६	०
६	सामुदायिक	१९५७	कैलाशेश्वर सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	४६०.०८	-	११२२.९	१५९८	०
६	सामुदायिक	३६२	सुवर्णपुर सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	६२.०९	-	३५९.१०	२९०४	०
६	सामुदायिक	१९७	रानीटप्पा महिला सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	३५.५६	-	४५३.१६	१७१६	०
७	सामुदायिक	१९०	जुनेली महिला सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	९.३१	-	२४३.५	६५	०
८	सामुदायिक	८२५	ऐश्वर्य सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	२३८.४३	२२८.३३	१११२४.०८	७२६	०
८/९	सामुदायिक	४३२	कर्णाली करिडोर सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	३००.२३	२१२.७३	१०३०१.९१	७६६	०
९	सामुदायिक	१०८९	अमरावती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	३३२.५९	२७१.९२	१३४९०.६१	९१८	०
९	सामुदायिक	१८३	महिला जागृती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	५३.२४	१६३.८६	४९७.२८	९९	०
९	सामुदायिक	३४२	कालिका सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	२२०.४८	१४७.९५	९४५	२६५०	०
९	सामुदायिक	५७५	शिवशक्ति सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	३७८.८४	-	५१२८.२६	६५०	०

९	सामुदायिक	२३४	चेतना सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	२४६.५९	-	८५९७.९६	४३६७	०
९	सामुदायिक	९०	हरियाली महिला सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	१३	-	२२१.९०	१३२	०
९	सामुदायिक	६७३	छतिवन सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	४९८.११	-	३९३८	३३०	०
९	सामुदायिक	८५८	भलढुङ्गी सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	३१२.१७	-	२५५५	३००	०
९	सामुदायिक	५८५	अमिलिया सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	४७४	-	२११६	०	०
९	सामुदायिक	४७५	मूलपानीसामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	३०५.१७	-	२०२५	१३८	०
९	सामुदायिक	१०५	सरस्वती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	१८.७५	-	८९.८८	७२०	०
जम्मा		१०४१०		४३१८.१६	औषत २०५	६७२२८.५४	२०७२७	०

स्रोतः संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

जौविक विविधताको अवस्था

उपोष्ण क्षेत्रीय जैविक विविधता रहेको यस क्षेत्रमा जैविक विविधताका दृष्टिले सम्पन्न क्षेत्रका रुपमा रहेको छ। लोपउन्मुख तथा संकटापन्न अवस्थामा रहेका दुर्लभ वन्यजन्तु तथा वनस्पति यस क्षेत्रमा पाइन्छ। साल, सिसौ, चाँप तथा जामुन आदि वनस्पति तथा दुर्लभ पन्छीहरूमा लाटोकोसेरो, वन कुखुरा, न्याउली, बाज, कोइली आदि पाइने गर्दछ। जनावरहरूमा स्याल, फ्याउरो, बाँदर, बँदेल, निलगाई, हात्ती, जरायो, हरिण, बाघ, न्याउरी, खरायो, चित्तल, गैंडा पाइने गर्दछ। यस क्षेत्रमा पाइने महत्वपूर्ण जीव तथा वनस्पतिको विवरण तालिका ४१ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३४१: जैविक विविधताको विवरण

महत्वपूर्ण पन्छीको नाम	महत्वपूर्ण जनावरको नाम	महत्वपूर्ण जडिबुटीको नाम	महत्वपूर्ण वनस्पतिको नाम
जलहाँस, वन कुखुरा, लाटोकोसेरो, हुचिल, ढुकुर, गिद्ध, न्याउली, बाज, कोइली, भंगेरा, मयुर, ढकचिल्वा, गोबर गिद्ध, हाँरिल, सुगा, मैना, खेहा, पितरुङ्ग, चहरमुन, मुनिया, दैंगरजुवा, सेमदरङ्गी,	स्याल, फ्याउरो, बाँदर, बंदेल, निलगाई, हात्ती, जरायो, हरिण, बाघ, न्याउरी, खरायो, चित्तल, गैंडा	सिकाकाई, गुर्जो, पिपली, महुवा, निम, गिठा, भ्याकुर, घोडातापे्र, भिरङ्गीराज, मेन्था, मेटाकेड, पाटी, पिपला, बज, मानगाढ, कन्जा, बटुलिया, आँख, चिरचिरा	साल, सिसौ, खयर, सिमल, आँप, चिराइतो, सगुन, जामुन, बबुल, लिप्टिस, कुसुम, हल्दु, फल्दु, भेलर, गुल्लर, दबदबे, असना

नमगोड्डी, भुँईचेप्टा, बटैं, तितिरिया, पल्टैया, ख्योरा, छुरिया गन्डाली, धनसुहिया, कोकुम्मा			

स्रोतः संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

२.५.२ भु–संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन

जलस्रोतका रुपमा भूमिगत पानीको सहज उपलब्धता रहेको यस गाउँपालिका मा नदी, खोला, ताल तथा सिमसार मुख्य जलाधार तथा जलासय क्षेत्र हुन् । कर्णाली नदीलगायत ९ वटा नदी तथा खोला, ४ वटा ताल र ३ स्थानमा सिमसार क्षेत्र रहेको देखिन्छ । जलस्रोत सम्बन्धी वडागत विवरण तालिका ४२ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३५२: जलस्रोत सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	तालको नाम	झरनाको नाम	नदी, खोलाको नाम	सिमसार क्षेत्रको नाम
१	-	-	कुलहरिया खोला, बिजुलिया खोला	-
२	-	-	रोरा खोला, पथरैया नदी	-
३	-	-	जमरा खोला, लट्कनिया खोला	-
४	-	-	कुलहरिया खोला, रोरा खोला, पथरैया नदी	-
५	मट्गौरा ताल	-	कुलहरिया खोला	मट्गौरा ताल
६	-	-	लट्कनिया खोला, जमरा खोला, कर्णाली नदी	-
७	शंकर ताल, बर्का फँटवा ताल, इतिहिनीया ताल	-	कुलहरिया खोला, पथरैया नदी, बिजुलिया खोला, जमरा खोला	शंकर ताल, बर्का फँटवा ताल
८	-	-	कुलहरिया खोला, धोबिनिया खोला	-
९	-	-	कुलहरिया खोला, जमरा खोला, रानी खोला, कर्णाली नदी	-

स्रोतःस्थलगत अध्ययन्, २०७८

जस्रोत तथा जलासयको स्थानिक अवस्थिति चित्र ७ मा देखाइएको छ ।

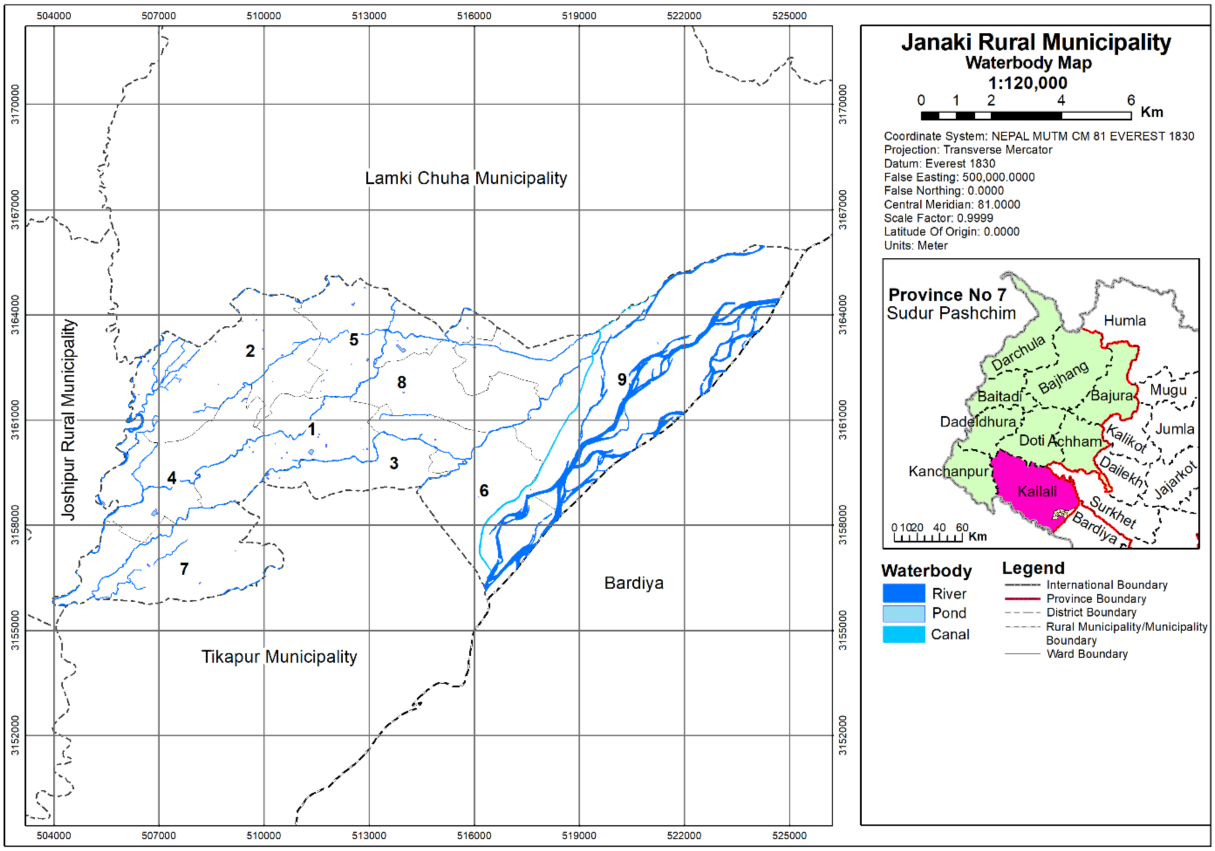

चित्र ७: गाउँपालिकामा जलस्रोतको विद्यमान अवस्था

२.५.३ वातावरण व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन

जलवायु परिवर्तनको प्रभाव सम्बन्धमा केन्द्रिय तथ्याङ्क विभागले सन् २०१६ मा प्रकाशन गरेको राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन प्रभाब सर्भेक्षण प्रतिवेदन २०१६ अनुसार अघिल्लो ५ वर्षमा नेपालको तत्कालिन सुदूरपश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रको तराई क्षेत्रमा जलवायु उत्पन्न विपदहरू मध्ये प्रमुख रूपमा खडेरी, असिना, बाढी, शीतलहर र महामारी रहेका देखाएको छ। जसअनुसार खडेरीको प्रभाव सबैभन्दा अधिक घरपरिवारमा हुने गरेको छ (तालिका ४३)।

तालिका ३६३: विपदको प्रभाव

प्रकोप/विपद्	विपद्को प्रभावअनुसार घरपरिवार			
	असर रहेको (%)	देखिएको तर प्रभाव नभएको (%)	विपद नभएको (%)	जम्मा
खडेरी	७१.३२	१७.४	११.२८	१००.००
वन डढेलो	१५.७६	२०.९८	६३.२७	१००.००
आगलागी	५.६३	१४.७२	७९.६५	१००.००

बाढी	४३.७९	११.९५	४४.२६	१००.००
डुवान	३२.८८	४.३५	६२.७७	१००.००
हुरी वतास	१८.३३	२९.९९	५१.६९	१००.००
चट्टयाङ	१४.६	२५.०६	६०.३४	१००.००
असिना	४९.४७	११.४५	३९.०८	१००.००
भू-क्षय	३.६५	९.५३	८६.८२	१००.००
शीत लहर	४३.१४	१७.८३	३९.०३	१००.००
तातो हावा	१०.२	८.६१	८१.१९	१००.००
महामारी	४७.५४	२५.६३	२६.८२	१००.००

स्रोतः राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन प्रभाव प्रतिवेदन, २०१६

जोखिमयुक्त (संवेदनशिल) स्थानमा वसोवास गरेका परिवारको विवरण

जानकी गाउँपालिकाभित्र जोखिमयुक्त स्थानमा बसोबास गर्ने घरपरिवार सङ्ख्या १९८२ छ। जसमध्ये सबैभन्दा अत्यधिक १४८५ घरपरिवार बाढीका कारण जोखिमयुक्त क्षेत्रमा रहेका छन् भने नदी कटानका कारण जोखिमयुक्त क्षेत्रमा रहेका घरपरिवार सङ्ख्या ४९७ छ। सबैभन्दा अधिक जोखिमयुक्त स्थानमा बसोबास गर्ने घरपरिवार वडा नं. १ मा रहेका छन् भने सबैभन्दा न्यून वडा नं. ६ मा रहेका छन् । सम्भावित जोखिमको प्रकार लगायत जोखिममा रहेका वस्ती र घरपरिवारसम्बन्धी विवरण तालिका ४४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३७४: जोखिमयुक्त घर परिवारको विवरण

वडा नम्बर	जोखिमयुक्त स्थान	घरपरिवार सङ्ख्या					
		पहिरो	नदी कटान	बाढी	अति भिरालो	अन्य	जम्मा
१	तोरैयापुर	०	१३	५५	०	०	६८
	धर्मापुर	०	१०	६५	०	०	७५
	दुर्गौली	०	७०	२९३	०	०	३६३
	झप्टी	०	१०	४०	०	०	५०
	बेलासपुर	०	०	३	०	०	३
२	कटघ	०	१५	१४	०	०	२९
	जानकीनगर	०	५०	५०	०	०	१००
	कालिकापुर	०	८०	१५	०	०	९५
	पालकोट	०	३०	१५	०	०	४५
३	सुवर्णपुर	०	०	६०	०	०	६०
	लायकपुर शिविर	०	०	३५	०	०	३५
	लायकपुर	०	०	२५	०	०	२५
	भगतपुर	०	०	४५	०	०	४५
४	मुनुवा झाला टोल	०	५	२७	०	०	३२

	गिर्धरपुर	०	२	३१	०	०	३३
	बेलपुर	०	८	१५	०	०	२३
	नहरटोल	०	४	२५	०	०	२९
	मुनुवा पछला टोल	०	१४	२०	०	०	३४
	कञ्चनपुर	०	३	०	०	०	३
	टावा टोल	०	०	२०	०	०	२०
५	सातविघा	०	८	१०	०	०	१८
	स्कुलपुर	०	१२	१५	०	०	२७
	छघरवा	०	०	१०	०	०	१०
	अमौरी	०	६	१२	०	०	१८
	कुटी टोल	०	२	८	०	०	१०
	भुतैया टोल	०	४	१५	०	०	१९
	पथरैया (पूर्व)	०	०	१५	०	०	१५
	गुजेरवा	०	७	२०	०	०	२७
	नवलपुर	०	०	१०	०	०	१०
	फरेण्डा टोल	०	०	५	०	०	५
६	जगतपुर खल्ला टोल	०	२५	२५	०	०	५०
	अमरहान टोल	०	१०	३	०	०	१३
७	फरैला	०	०	१७	०	०	१७
	जवलपुर	०	०	३४	०	०	३४
	शंकर	०	०	१९	०	०	१९
	मकरी	०	०	४२	०	०	४२
	भुल टोल	०	०	८	०	०	८
	मनपरी टोल	०	०	३४	०	०	३४
	पिपरकोटहान टोल	०	०	६	०	०	६
	ओखरपुर	०	०	९	०	०	९
	मोतीनगर	०	०	११	०	०	११
	लौबस्ता	०	०	३	०	०	३
	खल्ला गोलौरी	०	०	३	०	०	३
	टिकलीगढ	०	०	६	०	०	६
८	जादुपुर	०	१८	१८	०	०	३६
	टाङ्टुट्ली	०	६	२	०	०	८
	जीतपुर	०	११	४६	०	०	५७
	मगर टोल	०	७	०	०	०	७
	राजी खल्ला	०	०	९	०	०	९

	जिम्दार टोल	०	०	७	०	०	७
	खैरीपुर	०	०	२०	०	०	२०
	मटेरा	०	७	०	०	०	७
९	धनवाफाँटा	०	०	३५	०	०	३५
	बक्लहवा	०	०	१००	०	०	१००
	अमरावती	०	०	४०	०	०	४०
	कुन्ती टोल	०	०	१५	०	०	१५
	पूर्व खैरीफाँटा	०	५०	०	०	०	५०
	चिउरी टोल	०	१०	०	०	०	१०
जम्मा		०	४९७	१४८५	०	०	१९८२

स्रोत: सहभागितामूलक छलफल, २०७८

विपद्बाट भएको भौतिक क्षती

विपद्का कारण विगत तीन वर्षमा रु. ६ करोड ९५ लाखभन्दा बढीको क्षति भएको देखिन्छ। क्षतीको अवस्था हेर्दा ४३० परिवारको घर गोठ, १४३ घरपरिवारको पशुपन्छी र २२६५ परिवारको बालीनाली तथा जग्गा र ९ घरपरिवारको अन्य क्षती भएको छ। वडागत रुपमा हेर्दा सबैभन्दा अधिक क्षति वडा नं. ५ मा भएको देखिन्छ (तालिका ४५)।

तालिका ३८५: विपदबाट भएको भौतिक क्षतिको विवरण

विपद्को प्रकार	विपद्को क्षेत्र अनुसार क्षती विवरण								
	वडा नम्बर	घरगोठ		पशुपन्छि		बाली र जग्गाजमीन		अन्य क्षती	
		परिवार	क्षती रकम (रु.)	परिवार	क्षती रकम (रु.)	परिवार	क्षती रकम (रु.)	परिवार	क्षती रकम (रु.)
आगलागी	१	१	१०००००	१	३००००	१	५००००	०	०
	२	२	१५००००	०	०	०	०	१	२५०००
	३	२	३०००००	१	१८०००	०	०	२	२०००००
	५	४	४०००००	१	५००००	०	०	४	४०००००
	७	१	१००००	०	०	०	०	०	०
	८	२	३००००	०	०	०	०	०	०
	९	२	४५००००	१	२७०००	०	०	२	६००००
बाढी डुवान	१	३६	२५०००००	०	०	०	०	०	०
	२	४	२०००००	०	०	७५	६००००००	०	०
	३	९	७०००००	२	२५००००	०	०	०	०
	४	९	७०००००	०	०	५	४००००	०	०
	५	१५०	४५००००	१००	७०००००	१००	५०००००	०	०
	६	१५७	१५७००००	७	११००००	०	०	०	०
	७	२२	१११००००	०	०	६००	१५००००००	०	०

	८	४	४०००००	२०	२००००	१५०	३०००००	०	०
	९	२५	२००००००	१०	१०००००	४	५००००	०	०
नदी कटान	१	०	०	०	०	५०	५००००००	०	०
	२	०	०	०	०	१७५	१५००००००	०	०
	५	०	०	०	०	५७	१४२५०००	०	०
	६	०	०	०	०	३०	५००००००	०	०
	७	०	०	०	०	३	३०००००	०	०
	८	०	०	०	०	५५	२००००००	०	०
	९	०	०	०	०	६०	४००००००	०	०
जंगली जनावर बाट क्षति	३	०	०	०	०	४००	८०००००	०	०
	८	०	०	०	०	५००	१००००००	०	०
जम्मा	४३०	११०७००००	१४३	१३०५०००	२२६५	५६४६५०००	९	६८५०००	

स्रोतः सहभागिता मूलक छलफल, २०७८

२.५.४ महामारी तथा विपद् व्यवस्थापन

गत दइ बर्षमा जानकी गाउँपालिकामा विश्वब्यापि कोभिड १९ को असर देखियो। झण्डै २४०० जनामा कोभिड परिक्षण गरिएकोमा ५० जनालाई पोजेटिभ देखिन पुग्यो। अस्थायी कोभिड अस्पतालको व्यवस्थापनका साथ यस महामारी नियन्त्रणमा पालिकाको अथक प्रयास बाट मानवीय क्षति भएन। कोभि माहामारीको समयमा गाउपपालिकाले २७ वटा क्वारेन्टाइन को व्यवस्था गरि ११६० जनालाइ उपचार गरेको देखिन्छ भने झण्डै ८० प्रतिशत जनसङ्ख्यालाइ कोभिड विरुद्धको खोप लागाउन सफल भएको देखिन्छ। कोभिड नियन्त्रण तथा उपचारका लागि गाउँपालिका ले १करोड २८ लाख रकम खर्च गरेको छ। त्यस्तै आउँ, ज्वरो लगायतका विषय बाहेक खासै महाँमारिको अवस्था यस पालिकामा रहेको छैन।

डुबान, नदीकटान, बाढी र आगलागिबाट हुने क्षतिबाट प्रारम्भिक रूपमै नियन्त्रण गर्न गाउँपालिकाले विभिन्न विपद् जोखिम नियन्त्रण , व्यवस्थापनमा तालिम दिने, विपद् व्यबस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन समिति मार्फत् गाउँपालिका स्तरीय विपद् प्रतिकार्य योजनाको निर्माण गर्ने, बाढी प्रभावित क्षेत्रका जनताहरूको तत्काल उद्धार गर्नका लागि लाइफ ज्याकेट, डोरी, नाउआदि खरिद गरी सुरक्षा निकाय तथा जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिसँग समन्वय गरी तयारी अवस्थामा रहने, गाउँपालिकामा बिपद् व्यवस्थापन कोषको व्यवस्थपन गर्ने, विपद्व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने, नदी कटान र डबानको खतरा हुने स्थानको पहिचान गरी ढुङ्गा, वालुवा र गिटी लगायत उत्खनन गर्ने कार्यमा वन्देज लगाउने, जलधार क्षेत्रमा पानीको वहावलाई न्युनिकरण गर्न सम्बन्धित विज्ञहरूको परामर्समा जलाधार क्षेत्रको संरक्षण एवम् व्यवस्थापन कार्ययोजना निर्माण गर्ने, गाउँपालिका भित्र रहेका बाढी प्रभावित क्षेत्रहरूमा खोलाको दुबै तर्फ निश्चित क्षेत्र तोकी खनजोत गर्न निशेध गर्ने, हात्ती आक्रमणबाट जोगिन बढी प्रभावित क्षेत्रमा पूर्व सूचना प्रणाली जडान एवम् साइरन वा अन्य उपयुक्त र आवश्यक सामाग्रिहरुको व्यवस्था मिलाउने लगायत खोला वाढीको कटान लाई नियन्त्रण तथा रोकथाम (न्युनिकरण) गर्न उपयुक्त व्यवस्था मिलाउने नीतिगत निर्णय समेत गरी अति जोखिम रहेको तथा प्रभावित क्षेत्रमा विपद् व्यवस्थापनको कार्य हुँदै आएको छ। तर पनि विपद जोखिम न्यूनिकरण र विपद व्यवस्थापनका

लागि विपद् व्यवस्थापन कोषलाई अझ प्रभावकारी बनाउँदै सम्भावित जोखिम युक्त क्षेत्रको विवरण अध्यावधिक गर्ने, विपद जोखिम न्यूनिकरण गुरु योजना तर्जुमा गर्ने र सोहि गुरु योजना बमोजिम भावि कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने तर्फ यस आवधिक योजना मार्फत सम्बोधन हुन अनिवार्य देखिएको छ ।

२.६ सुशासन तथा संस्थागत व्यवस्था

२.६.१ स्थानीय नीति, ऐन तथा सुशासन

जानकी गाउँपालिकाअन्तरगत गाउँसभा तथा गाउँ कार्यापालिकाले स्वीकृत गरेका १२ वटा ऐन, ३ वटा नियमावली, १२ वटा निर्देशिका तथा कार्यविधि र ३ मापदण्ड गरी कुल ३० वटा स्थानीय कानून स्वीकृत गरेको देखिन्छ । गाउँपालिका ले निर्माण गरेका स्थानीय ऐन, नीति, नियम, निर्देशिका तथा मापदण्डहरु तालिका ४६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४६ जानकी गाउँपालिकामा तर्जुमा गरिएका आवश्यक ऐन्, नीति, नियम, निदेर्शीका र मापदण्ढ

क.सं.	विवरण	सङ्ख्या
१	**ऐनहरु** प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७४ यायिक समिति (कार्यविधि सम्बन्धि) ऐन, २०७४ सहकारी ऐन, २०७४ आर्थिक ऐन, २०७४ विनियोजन ऐन, २०७४ आर्थिक ऐन, २०७५ विनियोजन ऐन, २०७५ आर्थिक ऐन, २०७६ विनियोजन ऐन, २०७६ आर्थिक ऐन, २०७७ विनियोजन ऐन, २०७७ वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण ऐन, २०७७	१२
२	**नियमावलीहरु** कार्यपालिका (कार्य सम्पादन) नियमावली, २०७४ कार्यपालिका (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४ कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकार पत्रको प्रमाणिकरण (कार्य विधि) नियमावली, २०७४	३
३	**कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरु**	१२

	गाउँ सभा सञ्चालन कार्यविधि, २०७४ कार्यपालिकाको बैठक सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४ उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४ एफ.एम. रेडियो (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) कार्यविधि, २०७४ एकिकृत सम्पत्ति कर व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५ करारमा प्राविधिक कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५ घ वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजत पत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको परिचय पत्र वितरण कार्यविधि, २०७५ बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७५ कोरोना भाइरस (कोभिड १९) संक्रमण, रोकथाम तथा उपचार कोष सञ्चालन एवं राहत वितरण कार्यविधि, २०७६ विद्यालय शिक्षा व्यवस्थापन तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७७ संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७	
४	**मापदण्डहरु** पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता, २०७४ लैगिंक हिंसा निवारण कोष सञ्चालन मापदण्ड, २०७७	२

स्रोतः जानकी गाउँपालिका कार्यालय प्रशासन शाखा, २०१९

२.६.२ संगठनात्मक विकास

गाउँ कार्यपालिकाअन्तर्गत ९ वटा विषयगत शाखासहित, ९ वडा कार्यालय, उपशाखा, इकाई र केन्द्रमा कुल ७६ दरबन्दी रहेकोमा हाल १४३ जना कर्मचारी कार्यरत रहेको देखिन्छ । कर्मचारीको दरबन्दी र उपलब्ध जनशक्ति विवरणलाई तालिका ४७ र चित्र ८ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३९: गाउँपालिकाका विषयगत शाखा तथा मानव संसाधन विवरण

क.सं.	विषयगत शाखा तथा इकाई	दरबन्दी	उपलब्ध जनशक्ति	नाम	पद	सेवाको प्रकार
क	गाउँ कार्यपालिका					
१	प्रशासन, योजा तथा अनुगमन शाखा	१	१	नारायण बहादुर विष्ट	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	स्थायी
१.१	प्रशासन इकाई	१	१४	राजकुमार चौधरी	कम्प्युटर अपरेटर (पाँचौ)	स्थाथी
				सन्तराम कठरिया	कम्प्युटर अपरेटर (पाँचौ)	स्थायी

				मेवालाल चौधरी (डमौरा)	खरिदार (चौथो)	स्थायी
				गंगाराम उपाध्याय	का.स.	स्थायी
				संगम बडायक	का.स.	करार
				जगदिश चौधरी	का.स.	करार
				समर चौधरी	का.स.	करार
				सन्तोष कुमार थारू	का.स.	करार
				कुसुम चौधरी	का.स.	ज्यालादारी
				रामलाल चौधरी	हे.स.चा.	करार
				चन्द्र प्रसाद डगौरा	हे.स.चा.	करार
				जितेन्द्र डगौरा	हे.स.चा.	करार
				चित्र बहादुर चौधरी	हे.स.चा.	करार
				सन्देश कुमार राई	हे.स.चा.	करार
१.२	राजस्व इकाई	१	१	भरत बहादुर थापा	सहायक पाँचौं (प्रशासन)	अस्थायी
१.३	कानुनी मामिला इकाई	१	३	खेम बहादुर	सहायक पाँचौं (कानुन)	करार
				गंगाराम चौधरी	सहायक पाँचौं (प्रशासन)	करार
				नेत्रप्रसाद जैसी	सहायक चौथो (प्रशासन)	करार
२	पूर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखा (सडक, सिचाई तथा अन्य पूर्वाधार विकास इकाई र भवन तथा मापदण्ड कार्यान्वयन इकाई)	१३	९	योगेन्द्र शाही	ईन्जिनियर (छैठौं)	स्थायी
				लेखानाथ उपाध्याय	सब-ईन्जिनियर (पाँचौ)	स्थी
				हरिप्रिया जोशी	सब-ईन्जिनियर (पाँचौ)	करार
				अशोक चौधरी	सब-ईन्जिनियर (पाँचौ)	स्थायी
				विक्रम बहादुर बोहरा	अ.स.ई. (चौथो)	स्थायी
				विपिन चौधरी	अ.स.ई. (चौथो)	स्थायी
				पुष्पा अवस्थी	अ.स.ई. (चौथो)	स्थायी
				नम्रता विष्ट	अ.स.ई. (चौथो)	करार
				रामकृष्ण चौधरी	अमिन (चौथो)	स्थायी
३.	मुनुवा स्वास्थ्य चौकी अन्तर्गत कार्यरत	६	१५	हेमराज बुढा	सि.अ.हे.व. अधिकृत (छैठौं)	स्थायी
				बृख विष्ट	ज.स्वा.नि. अधिकृत (छैठौं)	स्थायी
				विश्व माया पोखेल	सि.अ.न.मि. अधिकृत (छैठौं)	स्थायी
				नरेन्द्र चौधरी	हे.अ	स्थायी
				राज कुमार बडायक	अ.हे.व.	स्थायी
				बल बहादुर चौधरी	अ.हे.व.	स्थायी
				ठम राज बिनाडी	अ.हे.व.	स्थायी
				सुरेश कुश्मी	अ.हे.व.	स्थायी
				लक्ष्मण कुमार भण्डारी	अ.हे.व.	स्थायी

				रुपा कठरिया	अ.न.मि.	स्थायी
				राजेश चौधरी	ल्या.अ.	करार
				किरण चौधरी	अ.न.मि.	करार
				सरस्वती शर्मा	अ.न.मि.	करार
				रामभजन चौधरी	का.स	स्थायी
				फुलपती चौधरी	स्विपर	करार
४	पथरैया स्वास्थ्य चौकी	६	११	मिन बहादुर वि.क	सि.अ.हे.व. अधिकृत (छैठौं)	स्थायी
				बद्रिनारायण चौधरी	सि.अ.हे.व. अधिकृत (छैठौं)	स्थायी
				कृष्ण प्रसाद चौधरी	हे.अ.	स्थायी
				रेखा कुमारी बम	अ.हे.व	स्थायी
				रण बहादुर के.सी	अ.हे.व	स्थायी
				ज्योति बडु	अ.न.मि.	स्थायी
				भावना महतरा	अ.न.मि.	स्थायी
				टंकु भण्डारी	अ.न.मि.	करार
				भारती रावल	ल्या.अ.	करार
				जयराज रोकाया	का.स	करार
				लक्ष्मी चौधरी	स्वीपर	करार
५	आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र	-	३	विष्णु थापा	हे.अ	स्थायी
				उर्मिला रावल	अ.न.मि.	करार
				शिला चौधरी	का.स	करार
ग.	वडा कार्यालय					
१	वडा नं. १	१	३	पुरन बहादुर कठरिया थारु	मुखिया	स्थायी
				विरेन्द्र कु.चौधरी कठरिया	का.स.	स्थायी
				सिर्जना चौधरी	का.स.	करार
२	वडा नं. २	१	३	रेनुका उपाध्याय	सहायक पाँचौ र वडा सचिव	स्थायी
				परमभक्त ओझा	मुखिया	स्थायी
				नाथुराम चौधरी	का.स.	स्थायी
३	वडा नं. ३	१	३	ईश्वर भट्टराई	सहायक पाँचौ र वडा सचिव	स्थायी
				गणेश बहादुर थापा	सहायक पाँचौ	अस्थायी
				सूर्य बहादुर चौधरी	का.स	करार
४	वडा नं. ४	१	२	गगन सिंह साउद	खरिदार र वडा सचिव	स्थायी
				नरविर कुमाल	का.स.	स्थायी
५.	वडा नं. ५	१	३	ईश्वर जैसी	सहायक पाँचौ र वडा सचिव	स्थायी
				दुर्गा प्रसाद जोशी	सहायक पाँचौ	करार
				भुवन चौधरी	का.स.	करार
६.	वडा नं.६	१	३	बासुदेव अधिकारी	खरिदार र वडा सचिव	स्थायी

				हरि बहादुर विष्ट	मुखिया	स्थायी
				गोपी टमट्टा	का.स	करार
७.	वडा नं. ७	१	२	संदिप साउँद	सहायक पाँचौ र वडा सचिव	स्थायी
				रामकृष्ण चौधरी	का.स.	करार
८.	वडा नं. ८	१	२	श्यामकिशोर चौधरी	सहायक चौथो र वडा सचिव	स्थायी
				पूर्ण बहादुर विष्ट	सहायक चौथो	करार
९.	वडा नं. ९	१	२	प्रेम बहादुर बुढा	सहायक चौथो	करार
				सोनम कठरिया	का.स	करार
जम्मा		७६	१४३			

क्र.सं.	पद	तह	सेवा	समूह	उपसमूह	स्वीकृत दरबन्दी	अन्य सेवाबाट समायोजन हुने दरबन्दी	बाँकी दरबन्दी	कैफियत
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	८ औं	प्रशासन	सा.प्र.		१			
२	इन्जिनियर	७/८ औं	इन्जि.	सिभिल		१		१	
३	अधिकृत	७/८ औं	शिक्षा	शि.प्र.		१		१	
४	अधिकृत	७/८ औं	प्रशासन	लेखा		१		१	
५	अधिकृत	६ औं	प्रशासन	सा.प्र.		२		२	
६	आन्तरिक लेखापरीक्षक	५ औं	प्रशासन	लेखा		१		१	
७	सहायक	५ औं	प्रशासन	सा.प्र.		४		४	
८	कम्प्यूटर अपरेटर	५ औं	विविध			१		१	
९	लेखा सहायक	५ औं	प्रशासन	लेखा		१		१	
१०	प्रा.स.	५ औं	शिक्षा	शि.प्र.		१		१	
११	हे.अ.	५/६ औं	स्वास्थ्य	हे.ई.		१		१	
१२	सव-इन्जिनियर	५ औं	इन्जि.	सिभिल		१		१	
१३	अ.सव.इन्जिनियर	चौथो	इन्जि.	सिभिल		१		१	
१४	स. महिला विकास निरिक्षक	चौथो	विविध			१		१	
१५	खा.पा.स.टे.	चौथो/पाचौं	इन्जि.	सिभिल	स्यानीटरी	१		१	
	कार्यालय तर्फ जम्मा					१९	०	१८	
वडा कार्यालय (९ वटा)								०	
१	सहायक	५ औं	प्रशासन	सा.प्र.		४		४	
२	सव-इन्जिनियर	५ औं	इन्जि.	सिभिल		४	१	३	
३	सहायक	चौथो	प्रशासन	सा.प्र.		२	१	१	
४	अ. सव-इन्जिनियर	चौथो	इन्जि.	सिभिल		५		५	
५	मुखिया	तेस्रो	प्रशासन	सा.प्र.		३	३	०	
	वडा कार्यालय तर्फ जम्मा					१८	५	१३	
	कुल जम्मा					३७	५	३१	

चित्र ८: गाउँपालिकाको सांगठनिक स्थिति

२.६.३ स्रोत परिचालन

गत आर्थिक वर्षको अनुमानित र यथार्थ विवरण तथा चालु आर्थिक वर्षको अनुमानित आय तथा व्ययको विवरण तालिका ४८ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४०: गाउँपालिकाको आय व्ययको स्रोत परिचालन विवरण

शीर्षक	गत वर्ष (रू. हजारमा)		चालु वर्ष (रू. हजार)
अनुमानित	यथार्थ		अनुमानित
क. आन्तरिक आय र राजश्व	२४११०९	२०१४१।२	२८२३३३।२९
शुरू मौज्दात र गत वर्षको मौज्दात र अन्य	८००००।००	११३७७४११	१३००००।००
सम्पति कर	१००।००	०।००	०।००
मालपोत वा भुमिकर	५०००।००	२१५७।००	०००।००
घर वहाल कर	५०।००	११।९	१००।००
वहाल विटौरी कर	५०।००	९४।१५४	१००।००
सवारी साधन कर (साना सवारी)	२०।००	२०।३५	२०।००

स्रोतः लेखा शाखा, जानकी गाउँपालिका कार्यालय, २०७८

गाउँ कार्यपालिका कार्यालयको मातहतमा लोडर, ट्रिपर, जीप, स्कुटर, मोटरसाइकल लगायत जग्गा जमिनको कुल अनुमानित मुल्य रु. २ करोड भन्दा बढी रहेको छ। अचल सम्पत्तिका विवरण तालिका ४९ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४१: अचल सम्पत्ति सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिकको अचल सम्पत्तिको विवर(अचल सम्पत्तिको नाम	अनुमानित मुल्य (रु.)	कैफियत
जग्गा	१-१२-१०	
वडा नं. १ स्थित जग्गा	०-८-० ऐलानी	
जग्गा	१-१२-१०	
वडा नं. १ को बेलासपुर स्थित जग्गा	०-१०-०	
वडा नं. १ को बेलासपुर स्थित जग्गा र शौचालय	०-५-०	
वडा नं. २ स्थित जग्गा र भवन	०-१५-० ऐलानी, वडा कार्यालय र स्वास्थ्य चौकी	
वडा नं. ४ स्थित जग्गा र भवन	०-६-० र वडा कार्यालय	
वडा नं. ८ स्थित जग्गा	०-२-० र वडा कार्यालय भवन	
साबिक कृषि सेवा केन्द रहेको जग्गा	०-६-० ऐलानी र भवन	
मोटरसाईकल	५६३२३००.००	२७ थान
स्कुटर	२५४३५७.००	१ थान
जीप	९२२०६९५.००	२ थान
ब्याक हो लोडर	३६५००००.००	१ थान
ट्रिपर	६२६५०००.००	२ थान
जम्मा	२५०२२३५२.००	

स्रोतः लेखा शाखा, जानकी गाउँपालिका कार्यालय, २०७८

२.६.४ योजना व्यवस्थापन

संबिधान तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन मार्फत स्थानीय तहहरूलाई प्राप्त विकास निर्माण र सेवा प्रवाह सम्बन्धिका जिम्मेवारी व्यवस्थापन गर्न जानकी गाउँपालिकामा सामान्य प्रशासन शाखा, वित्तीय व्यवस्थापन शाखा, योजना शाखा, पूर्वाधार विकास तथा प्राविधिक शाखा, भूमि व्यवस्थापन शाखा, सामाजिक विकास शाखा, शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा, कृषि विकास शाखा, पशुसेवा शाखा, स्वास्थ्य शाखा र आन्तरिक लेखा परीक्षण शाखा गरी ११ वटा शाखा रहने व्यवस्था गरिएको छ भने प्रत्येक शाखा मातहत केहि उपशाखा र इकाईहरूको समेत व्यवस्था गरिएको छ । योजना तर्जुमा समिति मार्फत पेश भएका विषयगत तथा क्षेत्रगत योजनाहरू क्रमस गाउँ कार्यपालिका हुँदै गाउँसभा बाट पारित भए पछि कार्यान्वयनमा आउने गरेको अवस्था छ । सवै शाखाहरूलाई निर्धारण गरिएको कार्य विवरणका आधारमा विषयगत शाखा अन्तरगतका योजनाहरू सञ्चालन तथा व्यवस्थपन गर्ने जिम्मेवारी मुख्य गरी सम्बन्धित शाखाको रहेको छ । गाउँ सभा बाट स्वीकृत भएका योजना, आयोजना तथा परियोजनाहरूको वास्तविक लागत तयार पारी बार्षिक खरिद योजना बमोजिम सम्बन्धित शाखा प्रमुखले प्रस्ताव तयार पारी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट कार्यान्वयनका लागि स्वीकृत भए पछि नियमानुसार कार्यान्वयनमा जाने व्यवस्था रहेको छ ।

गाउँ सभा बाट पारित वा स्वीकृत भएका विषयगत योजनाहरू मध्ये सवै विषयगत भौतिक पूर्वाधारका योजनाको हकमा योजना शाखा र पूर्वाधार विकास तथा प्राविधिक शाखाको जिम्मेवारी रहने व्यवस्था रहेको छ । निर्माण व्यवसायी, उपभोक्ता समति वा परामर्शदाता सँग भएको निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्झौता बमोजिम कार्यान्वयनमा गएका योजनाहरूको गुणस्तर कायम राख्न पालिकाको हकमा उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा गठित अनुगमन समिति मार्फत अनुगमन गर्ने तथा वडाको हकमा वडा अध्यक्षको संयोजकत्वमा गठित अनुगमन समितिले अनुगमन गरी यथार्थ विवरणका आधारमा पेश भएको प्रतिवेदनका आधारमा निर्माण प्रगति, गुणस्तर सुधार वा योजना सम्पन्न पछि फरफारक हुने व्यवस्था रहेकोछ । गाँउपालिकाको योजना व्यवस्थापन चित्र ९मा देखाइएको छ ।

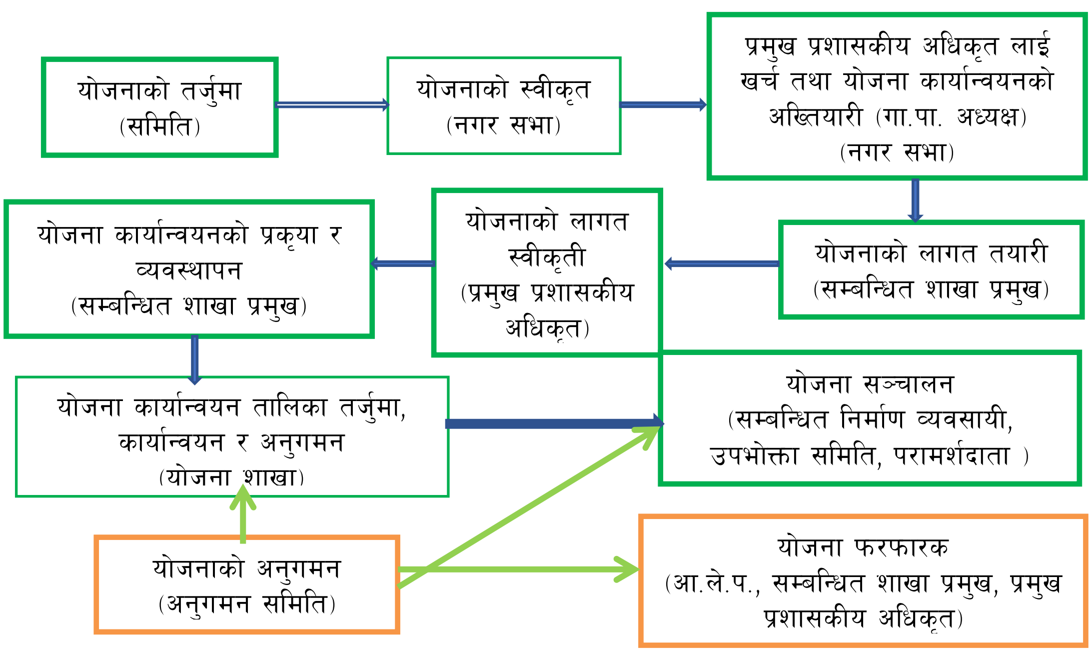

चित्र ९: गाँउपालिकाको योजना व्यवस्थापन

जानकी गाउँपालिका स्थापना कालदेखि आफ्नो भू-भागमा बसोबास गर्ने समुदायको सन्तुलित भौतिक पूर्वाधार विकास, सामाजिक सेवा सुविधामा सबैको पहुँच पुर्‍याउने र वातावरणीय क्षेत्रमा बढ्दै गएको विकरालतालाई यथोचित नियोजित सम्बोधन गर्ने किसिमले योजना तर्जुमा गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने र विकास योजनाको नतीजा तथा कार्यान्वयन पक्षको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने परिपाटी विकासको प्राथमिक चरणमा छ । वार्षिक योजना तर्जुमा गरि गाउँपालिका सभा तथा कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरि कार्यान्वयन गर्ने प्रचलन देखिन्छ । तर योजना सूचि र योजनाले समेट्ने सबै क्षेत्रलाइ अनुपातिक रुपमा बजेट र विकास योजनामा समावेश गरेको देखिदैन । कतिपय अवस्थामा तथ्य र सूचनामा आधारित भन्दा भावनात्मक रुपमा र दवावका आधारमा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने प्रचलन विद्यमान छ । गाउँपालिकाको समग्र, सन्तुलित, समावेशी र वातावरण मैत्री विकास अभियानलाइ गति प्रदान गर्न स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ तथा नेपाल सरकारको पन्ध्रौं पञ्चवर्षिय योजना (२०७६/०७७ -२०८०/०८१) का विकास योजनाले अंगिकार गरेका दीर्घकालिन लक्ष, सैद्धान्तिक आधार तथा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन प्रकृया अवलम्बन गरि गाउँपालिकाका विकास योजनाहरुको व्यवस्थापन गर्न आवश्यक छ । यस आवधिक योजनाले गाउँपालिकालाई समग्र पूर्ण, परिपक्व, यर्थाथवादी, प्रभावकारी र मितव्ययी विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा ठूलो योगदान दिने अपेक्षा गरिएको छ ।

परिच्छेद ३: सोच तथा विकासको अवधारणा

३.१ पृष्ठभूमि

देशले अबलम्बन गरेको दीर्घकालीन विकास रणनीति अनुसार सहभागिता एवं सशक्तिकरणको माध्यमबाट स्थानीय तहलाई सार्वभौम बनाई शासन सत्ता एवं विकास निर्माणको कार्यमा अत्याधिक मात्रामा जनतालाई सक्रिय बनाउने कुरामा जोड दिएकोछ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ एवं स्थानीय तहको योजना तर्जमा दिग्दर्शन २०७८ ले बिकास योजनाको निर्माण तथा कार्यावन्यन र विकासको प्रतिफलमा सबैलाइ साझा हकदार बनाउने गरि स्थानीय तहको विकास कार्यलाई स्थानीय संभाव्यता र विशेषताका आधारमा वस्तुपरक एवं यथार्थवादी बनाउन आवधिक योजनाको महत्व औंल्याएको छ । तसर्थ आवधिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनबाट दिगो शान्ति सहित समुन्नत आर्थिक सामाजिक विकासको लागि जानकी गाउँपालिका ले विद्यमान चूनौतीलाई आत्मसात गर्दै योजनावद्ध रुपमा अगाडि बढन् उपलब्ध अवसर र सम्भावनाहरुलाइ आर्थिक सामाजिक सम्बृद्धिका लागि रुपान्तरण गर्न दीर्घकाली सोच, लक्ष्य तथा रणनितिको स्पष्ट मार्ग चित्र प्रदान गर्न यस आवधिक योजनाले गाउँपालिका विकासको अवधारणा तथा दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य एवं उदेश्य निर्धारण गरेको छ ।

३.२ प्रमूख समस्या तथा चुनौती

विकासका प्रमुख समस्याहरु

भू-संरचना, भौगोलीक अनुकूलता तथा हावापानीका कारण प्रसस्त खेतीयोग्य जमिन भएता पनि गाउँपालिका का सबै भागमा सडक नपुग्नु, अधिकांश जनतालाई जीविकोपार्जनको दिगो स्रोतको अभाव रहनु, स्थानीय स्रोत साधनको समुचित उपयोगको लागि क्षमता विकासका अवसरहरुको अभाव जस्ता समस्याहरुले विकास कार्यले गतिलिन सकिरहेको छैन् । समग्र गाउँपालिकाको विकासमा देखिएका चुनौती एवम् समस्याहरुलाई विषयगत क्षेत्रको रुपमा ताल उल्लेख गरिएको छ ।

१. कृषि

१. कृषि बाली, फलफल तथा पशुपालनमा व्यवसायीकरण नहुनु,
२. कृषकहरुमा पर्याप्त प्राविधिक सेवा पुग्न नसक्नु,
३. कृषि बजारको विकास हुन नसक्नु,
४. पर्याप्त सिंचाई सुविधाको अभाव,
५. पशु स्वास्थ्य सेवा पर्याप्त नहुनु,
८. कृषि आधुनिकिरणबारे कृषकहरुमा चेतनाको कमी हुनु,
९. व्यावसायिक खेती तथा पशुपालन व्यवसायको प्रवर्द्धनका लागि संस्थागत प्रयास हुन नसक्नु,

२. पर्यटन

१. विभिन्न पर्यटकिय स्थल तथा बैकल्पिक पदमार्गहरुको पहिचान तथा प्रचार प्रसार नहुनु,
२. पर्यटकिय भौतिक पूर्वाधारको विकास नहुनु,
३. निजी क्षेत्रसँग समन्वय गर्न नसक्नु,

स्रोतः संस्थागत सर्भेक्षण, २०७७

३. उद्योग तथा व्यपार

१. स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित संभाव्य उद्ययम, साना तथा मझौंला द्योगहरुको पहिचान नहुनु,
२. स्थानीय व्यक्तिहरुमा उद्यम सम्बन्धी सीपमुलक तालिमको अभाव हुनु,
३. उद्योग प्रवर्द्धनको लागि संस्थागत सेवाको अभाव हुनु,
४. आवश्यक वित्तीय साक्षरता एवम् सेवा सुविधाको कमि हुनु,

४. सामाजिक विकास

(क) शिक्षा

१) चेतनाको कमी हुनु,
२) छरिएर रहेका र पातलो बस्तीले गर्दा विद्यालय संचालनको लागि आवश्यक विद्यार्थी सङ्ख्या नहुनु,
३) अभिभावक तथा विद्यार्थीहररुमा सामुदायिक विद्यालयको शिक्षा सेवाबाट सन्तोष नहुनु,
४) सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थि अनुपात कम हुनु ,
५) दक्ष र तालिम प्राप्त शिक्षकको कमी हुनु ,
६) प्राविधिम शिक्षाको कमि हुनु ,
७) साक्षरता कार्यक्रम अभियानको रुपमा संचालन हुन नसक्नु ,

(ख) स्वास्थ्य

१. गाउँपालिकास्तरीय अस्पताल नहुनु,
२. स्वास्थ्य/उप-स्वास्थ्य चौकीहरु पर्याप्त नहुनु ,
३. औषधि तथा उपकरणहरु पर्याप्त मात्रामा उपलब्ध नहुनु ,
३. स्वास्थ्य/उप-स्वास्थ्य चौकीहरुको भौतिक पूर्वाधार कमजोर रहनु ,
४. प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी विषयमा जन चेतनाको कमी हुनु ,
५. व्यक्तिगत स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धमा जनचेतनाको कमी हुनु ,

(ग) बालबालिका विकास

१. वाल बालिका बिकास सम्बन्धी निर्देशिका निर्माण भै कार्यान्वयन नहुनु ,
२. वाल समूह, वाल सञ्जाल र वाल क्लब को विकास नहुनु ,
३. विपन्न तथा दलित परिवारका वालवालिकाहरुको पठन पाठनको लागि छात्रवृत्ति लगायत अन्य सेवा सुविधाको उचित व्यवस्था हुन नसक्नु ,
४. वाल श्रम तथा वाल अधिकार बारे जनचेतनाको कमी रहनु ,

(घ) महिला विकास

१. महिलाहरुको लागि आय आर्जनका कार्यक्रमहरु प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन नहुनु ।
२. महिलाको सामाजिक शशक्तिकरणको अवस्था कम्जोर हुनु,
३. महिलाहरुको राजनैतिक सहभागिता न्यून हुनु,।

५. दलित, उत्पिडित तथा पिछडिएको जाति/जनजाति

१. अपाङ्ग, दलित, उत्पिडित तथा पिछडिएको जाति जनजातिको लागि पर्याप्त विशेष कार्यक्रम नहुनु,

६. खानेपानी तथा सरसफाई

१. सुरक्षित खानेपानीको सुविधा नहुनु,

२. खानेपानी मुहानको सरसफाई नहुनु,

३. वस्तीहरुमा सहती ढलको व्यवस्था नहुनु,

७. भौतिक पूर्वाधार

१. गाउँपालिकाको केन्द्रबाट सबै वडाँहरुमा पक्कि सडकको कमि,

२. सबै वडाहरुमा पर्याप्त सिंचाइ सुविधा तथा कार्यालयहरुमा भौतिक पूर्वाधारको कमी,

३. स्थानीय तहमा प्रशासनिक भवन तथा सभाहल नहुनु,

५. साना जलविद्युत् आयोजना सञ्चालनमा निजी क्षेत्रलाइ प्रोत्साहित गर्ने कार्यको कमी ।

८. विपद व्यवस्थापन

१. जलधार, पोखरी तथा तालहरुको संरक्षणको लागि ध्यान नदिइनु,

२. नदी किनारको खेतीयोग्य जग्गा बर्षेनी कटान हुनु,

३. वन अतिक्रमण तथा चोरी कटानी बढि हुनु,

४. जलवायु परिवर्तन अनुकुलन क्षमता तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा स्थानीय मानिसको क्षमता विकास नहुनु

९. जडिबुटी तथा वनस्पती

१. पालिकामा उपलब्ध प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन, संरक्षण तथा उपयोग सम्बन्धी गुरु योजना नहुनु ,

२. उपलब्ध जडिबुटीको पहिचान, प्राथमिकिरण र प्रयोग र बजार व्यवस्थापन् सम्बन्धी अनुसन्धान नहुनु ,

३. जडिबुटीको प्रशोधन, खपतका लागि कार्यक्रम नहुनु ।

३. जडिबुटीको जथाभावी संकलन गर्ने परम्परा रहनु र राजस्व संकलनमा योगदान नदेखिनु,

४. जडिबुटीको संकलनमा आधुनिक सीप र ज्ञानको कमी हुनु ,

५. जटिबुटी पाइने क्षेत्र संरक्षणमा ध्यान नदिइनु ,

१०. वन तथा वातावरण

१. बैज्ञानिक वन व्यवस्थापन तथा जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी प्रभावकारी कार्यक्रम नहुनु,

२. वन पैदावरको विकास, उपयोग र संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम नहुनु ,

३. वन सम्पदा संरक्षण तथा वृक्षारोपण जस्ता कार्यक्रममा स्थानीय बासिन्दाको सहभागीता नहुनु ,

४. तिब्ररुपमा वन क्षेत्र अतिक्रमण हुनु,

११. वित्तिय तथा संस्थागत स्रोत, क्षमता विकास र व्यवस्थापन

१. गाउँपालिका भित्रको आन्तरिक आयका संभाव्य स्रोतको पहिचान तथा उपयोग र परिचालन पर्याप्त मात्रामा नहुनु ,

२. परियोजना कार्यान्वयनमा पर्याप्त मात्रामा जनसहभागिता नहुनु,

३. नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकनको प्रभावकारी संयन्त्र नहुनु ,

४. आर्थिक मितब्ययिता, संस्थागत जिम्मेवारी , सेवागत अनुशासन तथा विकासका काममा पार्दर्शिताको कमी ,

५. कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकासका अवसरहरुको अभाव , र

६. विषयगत शाखाहरुबाट सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा समन्वयको कमी ।

७ वित्तीय साक्षरता तथा वित्तीय अनुसाशनको कमि ।

३.३ प्रमूख सम्भावना तथा अवसर

सम्भावना

- अन्नबाली (गहुँ, धान), तोरी, केरा उत्पादनका लागि उपयुक्त हावापानी तथा कृषि भूमि रहेको,
- गाउँपालिकाको अवस्थिति दुईवटा नगरपालिकाको विचमा रहेकाले गाउँपालिकाको बजारीकरण तथा औद्योगिकरणको अवस्था रहेको,
- बहुजातीय समुदायको बसोबास क्षेत्र भएकाले साँस्कृतिक, सामाजिक रुपान्तरणको प्रबल सम्भावना रहेको,
- कूल जनसङ्ख्याको झण्डै ६४ प्रतिशत जनसङ्ख्या आर्थिक रूपले सक्रिय रहेकोले ठूलो श्रम शक्तिको उपलब्धता,
- स्थानीय संस्कृति, जैविक आकर्षण तथा कर्णाली कोरिडोरको अवस्थितिले गर्दा पर्या-पर्पटन प्रवर्द्धन गर्ने सम्भावना रहेको र
- छिमेकी मुलुक भारतको सीमा नजिक भएका कारण जडिबुटी, प्रशोधन, तरकारी खेती, दुध उत्पादन तथा केरा खेती पकेट क्षेत्रबाट पालिकाको अर्थतन्त्रमा यथेस्ट योगदान पुग्ने सम्भावना रहेको छ ।

अवसर

- सुदूरपश्चिम प्रदेश तथा कैलाली जिल्लाको कृषि उर्बर क्षेत्रमा रहेको,
- जानकी गाउँपालिकाका धेरैजसो वडाहरू कृषि, व्यापार र उद्योगका लागि उपयुक्त अवस्थिति हुन्,
- बजारक्षेत्र विस्तार, साना उद्यम तथा व्यापारको द्रुतगतिमा विकास हुने अवस्था रहेको,
- पर्या-पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने उपयुक्त अवस्था रहेको,
- लम्कीचुहा-टिकापुर सडकले गाउँपालिकाको धेरै वडाहरू छुने र ढुँडेझारी सडक गाउँपालिकाको क्षेत्रफल वारपार हुने भएकोले टिकापुर पार्क हेर्न आउने पर्यटकलाई आकर्षण गर्ने भौतिक सुविधा, खानाका परिकार, सांस्कृतिक क्रियाकलाप, जात्रा, आदिको विकास गरी आय आर्जन वृद्धि गर्ने अवस्था रहेको
- सुदूर-पश्चिम प्रदेशकै एक मुख्य आर्थिक केन्द्रको रूपमा स्थापना गरी देशभरी नै प्रचार-प्रसार गर्न सकिने

समग्रमा जानकी गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति विश्लेषणबाट सम्भावना, दिगो विकासका लक्ष्य हाँसिल गरी गाउँबासीको जिवनस्तर सम्मुनत बनाउने अवसर तथा विकासको मार्ग चित्र (Road Map) मा निम्न लिखित सबल पक्ष, निर्बल पक्ष, अवसर तथा चुनौतिहरुको (SWOT) चित्रण गरिएको छ ।

तालिका ४२: अवसर तथा विकासको मार्ग चित्र सबल पक्ष, निर्बल पक्ष, अवसर तथा चूनौति

सबल पक्ष	सुधार गर्नुपर्ने पक्ष
• अन्नबाली (गहुँ, धान), तोरी, केरा उत्पादनका लागि उपयुक्त हावापानी तथा पर्याप्त कृषि भूमि रहेको • गाउँपालिकाको अवस्थिति दुईवटा न.पाको विषयमा रहेकाले गा.पा. को बजारीकरण तथा औद्योगिकरणको अवस्था रहेको	• कृषि प्रणालीलाई सुधार गरी आधुनिक सुविधा मौलिक प्रयासको माध्यमबाट कृषि उत्पादनमा वृद्धि गर्नुपर्ने • वर्षौभरी सिंचाइ तथा सडक सञ्जालको व्यवस्था गर्नुपर्ने • भौगोलिक/प्राकृतिक स्रोतको सही प्रयोग एवं वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्नुपर्ने ।

• बहुजातीय समुदायको बसोबास क्षेत्र भएकाले साँस्कृतिक, सामाजिक रुपान्तरणको प्रबल सम्भावना रहेको • कूलजनसङ्ख्याको झण्डै ६४ प्रतिशत जनसङ्ख्या आर्थिक रूपले सक्रिय रहेको • स्थानीय संस्कृति, जैविक आकर्षण तथा कर्णालीको कोरिडोरको अवस्थितिले गर्दा पर्या-पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने सम्भावना रहेको • छिमेकी मुलुक भारतको सीमा नजिक भएका कारण जडिबुटी, प्रशोधन, तरकारी खेती, दुध उत्पादन तथा केरा खेती पकेट क्षेत्रबाट पालिकाको अर्थतन्त्रमा यथेस्ट योगदान पुग्ने अवस्था ।	• भू-उपयोग वर्गिकरण (Zoning) का आधारमा गाउँपालिकाको भू-उपयोग अवस्थालाई सुदृणीकरण गर्नुपर्ने • कृषि खेती तथा पशुपालन व्यवसायलाई व्यवसायीकरण गर्नुपर्ने । • छाडा तथा स्थानान्तरण हुने पशुचौपायहरूको उचित व्यवस्थापन गर्ने • पालिकाको वन, वातावरण व्यवस्थापनमा सुधार गर्नुपर्ने । • शिक्षा स्वास्थ्य तथा सामाजिक सुरक्षा जस्ता आम पालिका बासीको पहुँच सुनिश्चित गर्ने । • भू-उपयोग वर्गिकरणका आधारमा औद्योगिक भूमि क्षेत्रमा उद्योग स्थापनाका पूर्वाधार निर्माण गर्ने । • बजार क्षेत्र विस्तार तथा व्यवस्थित गर्ने । • सडक क्षेत्राधिकार, भवन निर्माण आचारसंहिताको पूर्ण पालना गरी सडक सञ्जाल निर्माण, बस्ती विकास तथा जग्गा विकास गर्ने • वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको विकास योजना कार्यान्वयनमा समूचित ध्यान दिने । • स्थानीय अनुकूल कार्ययोजना तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई एकिकृत गरी वार्षिक योजनामा समावेश गर्ने । • कृषि विमा तथा पशु विमा कार्य प्रवर्द्धन गर्ने • गाउँपालिकाको विद्युतीय सूचना प्रणाली, विद्युतीय सेवा तथा सूचना अध्यावधिलाई सुदृण गर्ने • गाउँपालिकाको सेवाप्रवाहमा सुधार ल्याउन कार्यरत जनशक्तिको क्षमता विकास तथा विषयगत दक्ष कर्मचारीको व्यवस्था गर्ने ।
	•
अवसर	• **चुनौति**
• सुदूरपश्चिम प्रदेश तथा कैलाली जिल्लाको कृषि उर्बर क्षेत्रमा रहेको । • जानकी गाउँपालिकाका धेरैजसो वडाहरू कृषि, व्यापार र उद्योगका लागि उपयुक्त अवस्थिति हुन् । • बजारक्षेत्र विस्तार, साना उद्यम तथा व्यापारको द्रुतगतिमा विकास हुने अवस्था रहेको • पर्या-पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने उपयुक्त अवस्थिति भएको • लम्कीचुहा-टिकापुर सडकले गाउँपालिकाको धेरै वडाहरू छुने र ढुँडेझारी सडक गा.पा. को क्षेत्र	• कृषि, पशुपालन सम्बन्धी आवश्यक सीप र प्रविधिको विकास नहुनु • गाउँपालिकामा उपलब्ध प्राकृतिक स्रोत, साँस्कृतिक सम्पदा एवं मौलिक ज्ञान सीपको उचित प्रयोग नहुनु • वन सम्पदाको संरक्षण तथा पाइने जडिबुटीको संरक्षण उपयोग तथा प्रशोधन संस्थागत रूपमा नहुनु • भू-उपयोग ऐन २०७९ बमोजिम भू-क्षेत्र तथा क्षेत्राधिकार निर्धारण नहुनु । • युवा रोजगारी तथा स्थानीय उत्पादनमा कम जोड दिनु

भै वारपार हुने भएकोले टिकापुर पार्क हेर्न आउने पर्यटकलाई आकर्षण गर्ने भौतिक खानाका परिकार, सांस्कृतिक क्रियाकलाप, जात्रा, आदिको विकास गरी आय आर्जन वृद्धि गर्ने अवस्था ● सुदूर-पश्चिम प्रदेशकै एक मुख्य आर्थिक केन्द्रको रूपमा स्थापना गरी देशभरी नै प्रचार-प्रसार गर्न सकिने ।	● जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको क्षमता विकास र सहज सार्वजनिक सेवाको सुनिश्चितता नहुनु ● गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोत परिचालन ● स्थानीय बासिन्दाको जनचेतनाको स्तर अभिवृद्धि गरी सहभागितात्मक विकासको प्रयास नहुनु ।

३.४ निर्देशक सिद्धान्त

१ कृषि, उद्योग, व्यपार तथा पर्यटन क्षेत्रलाइ गाउँपालिका को आर्थिक विकासको अग्रिम क्षेत्र (Lead sector)को रुपमा विकास गरिने छ ।
२ प्राकृतिक स्रोत सम्पदाको संरक्षण र उपलब्ध साधनको समुचित विकासको अवधारणालाई मूल आधार बनाइनेछ ।
३ स्थानीय संस्कृति, मानवीय तथा प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण तथा सम्वर्द्धन गरिनेछ ।
४ सामाजिक रुपमा पिछडिएका जनजातिलाई विकासको मूलधारमा समाहित गरिनेछ ।
५ कार्यक्रम तर्जुमा र सञ्चालनमा लैङ्गिक समानतलाई केन्द्रविन्दुको रुपमा लिइनेछ ।
साामाजिक न्याय र मानव अधिकारको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
६ कार्यक्रम सञ्चालनमा सामाजिक परिचालन तथा जनसहभागितालाई जोड दिइनेछ ।
७ विकास निर्माण कार्यहरुमा सरकारी, निजी क्षेत्र, सहकरी संघ/संस्था र नागरिक समाजको सहकार्यमा जोड दिइनेछ ।
८ सामाजिक न्याय र मानव अधिकारको सुनिश्चितता प्रति सचेत रहनेछ ।
९ हस्तान्तरण सिद्धान्तलाई मूल आधारमानी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
१० स्थानीय विकासका कार्यहरुलाई प्रभावकारी, कम खर्चिलो र पारदर्शी बनाई गाउँपालिकाबासीलाई सुशासनको प्रत्याभूति दिइनेछ ।

३.५ सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य

दीघकालीन सोच

"शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधारः पहिचान सहित जानकी गाउँपालिका विकासको मुल आधार"

२.३ समष्टिगत लक्ष्य

"आर्थिक, सामाजिक तथा वातावरणीय क्षेत्रको सन्तुलित विकास भै पालिका बासिको समग्र जीवनस्तरमा दीगो एवं गुणस्तरीय सुधार भएको हुनेछ" ।

गाउँपालिकाले सञ्चालन गर्ने विकासात्मक कृयाकलापको गुणातमक तथा परिमाणात्मक रुपमा निर्धारित निम्न लक्ष्य अनुसारको प्रगति हांसिल भै जानकी गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, वातावरण, संस्थागत सेवा प्रवाह, वित्तीय व्यवस्थापन सुशासनमा अभिबृदि गरि गाउँपालिका बासकेो जीवनस्तरमा सुधार आएको हुने छ । विशिष्टिकृत लक्ष्य निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. तुलनात्मक लाभका कृषि, पर्यटन, उद्योग तथा व्यापार प्रवर्द्धन गर्ने;

२. कृषि, पशुपक्षी र वनजन्य उपजको व्यवसायीकरण, विविधीकरण र औद्योगीकरण गर्ने;

३. प्रारम्भिक बालविकास, गुणस्तरीय शिक्षा, स्तरीय स्वास्थ्य सेवा, सुदृढ सरसफाई तथा खानेपानी सुविधा, सामाजिक सुरक्षामा सहज पहुँच र उपभोग सुनिश्चित गर्ने;

४. यातायात, बजार र सुरक्षित आवास, स्वच्छ ऊर्जा तथा संञ्चारका पूर्वाधारको विस्तार र स्तरोन्नति गर्ने;

५. विकास प्रक्रिया तथा नतिजालाई वातावरणमैत्री, जलवायु उत्थानशील र दिगो बनाउने; र

६. अन्तर सरकार, सहकारी, निजी क्षेत्र, समुदाय र नागरिक समाजको समन्वय, साझेदारी र सहकार्यलाई अभिवृद्धि गर्ने ।

२.४ उदेश्य

- अन्नबाली,फलफुल, तरकारीखेती र पशुजन्य वस्तुहरुको उत्पादनमा बृदि तथा व्यावशायीकरण गरी खाध सुरक्षा एवं आयआर्जनमा बृदि गर्ने,
- स्थानीय संस्कृतीको पहिचान एवं प्रवर्धन र पर्यटकीय आर्कषणका पक्षहरुको बिकास गरी पर्यटन व्यवशायलाइ प्रर्बर्धन गर्ने,
- आधुनिक सीप, वित्तीय साक्षरता एवं सेवाको बिकास गरी स्थानीय स्रोतमा आधारित उद्यम, ब्यवशाय,ब्यपार तथा पर्यटन सम्बन्धी सुबिधा सर्बसुलभ बनाउने,
- जडिबुटी पहिचान, प्राथमिकिकरण संरक्षण तथा प्रशोधनको बिकास गरी आय आर्जनमा बृद्धि गर्ने,
- वन तथा जैबिक विविधताको संरक्षण गरी समुदाय स्तरमा बातावरण मैत्री बिकास कार्यहरु संचालन गर्ने,
- विपद जोखिम ब्यवस्थापन तथा जलवायु अनुकुलन क्षमता िवकास गरि समदाय विचको जल, जमिन र जंगलसंगको सम्बन्धलाइ सुदृण एवं बिस्तार गर्ने,
- होमस्टेको बिस्तार गरी पर्यटन ब्यवसायबाट आयआजर्नमा बृदि गर्ने,
- ग्रामिण तथा कृषि सडकको स्तरउन्नती गरी यातायातको सुबिधालाइ बृदि गर्ने,
- कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व अभिबृदि गर्न खेतबारीमा सिंचाइ सुविधा बर्षभरि नै पुरयाउने,
- पुशपालन ब्यवशायलाइ ब्यवस्थित, उत्पादक र रोजगारीमुलक बनाउने,
- शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, ढलनिकास, र बजार बिकासको अवस्थामा सुधार गर्ने,
- उधोग बाणिज्य तथा भौतिक पुर्वाधार बिकास एवं लघुजलबिधुत बिकासमा निजी क्षेत्रको सहभागिता अभिबृद्धि गर्ने,
- स्थानीय कला संस्कृति परम्परा एवं सम्पदाको संरक्षण गर्ने,
- पालिकामा उपलब्ध स्रोतसाधन परिचालनमा स्थानीय निकायहरुको क्षमता बिकास गरी बिकास निर्माणमा संस्थागत ब्यवस्थापनको प्रत्याभुतिदिने,

- महिला बालबालीका उपेक्षित उत्पीडित समुदायहरुको मुल प्रबाहीकरणका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने,
- दीगोवस्ती विकास गर्ने,
- उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिबृदि गर्ने,
- सार्वजनिक सेवामा सुदृढिकरण गर्ने,
- दीगो विकासका लक्ष्यको आन्तरिकरण गर्ने, र
- नियमित अनुगमन तथा मुल्याङकन पद्धतिको विकास गर्ने,

३.६ परिमाणात्मक लक्ष्य

यस आवधिक विकास योजनाका परिमाणात्मक लक्ष्य तालिका ५१ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४३: आवधिक विकास योजनाका परिमाणात्मक लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	इकाई	आ.व. २०७८/०७९ को यथार्थ	आ.व. २०८३/०८४ को लक्ष्य	पुस्टयाइँका आधार
क.	**आर्थिक विकास क्षेत्र**				
१.	कृषि बिमा	प्रतिशत	-	२५	कृषिशाखा
२.	पशुपंक्षी बिमा	प्रतिशत	-	१५	पशुसेवा शाखा
३.	बाखा फार्म	सङ्ख्या	४४	६०	पशुसेवा शाखा
४.	कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	सङ्ख्या	२३	४०	
५.	कोल्ड स्टोर (निर्माणाधिन)	सङ्ख्या	-	३	
६.	कृषि हाटबजार	सङ्ख्या	१	५	
७.	बैंकको शाखा (क र ख वर्ग)	सङ्ख्या	१	७	
८.	लघुवित्त संस्थाको शाखा	सङख्या	१२	१८	
९.	बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	सङ्ख्या	६	१२	
१०.	कृषि सहकारी संस्था	सङ्ख्या	३२	४५	
११.	ग्रामिण विद्युत सहकारी	सङ्ख्या	२४	२८	
१२.	बहु उद्देश्यीय सहकारी संस्था	सङ्ख्या	३	६	
१३.	महिला सहकारी संस्था	सङ्ख्या	१२	१५	
१४.	सहकारी संस्थाको निक्षेप संकलन	रू. हजारमा	२०००	३५००	
१५.	सहकारी संस्थाको ऋण परिचालन	रू. हजारमा	५००	१०००	
१६.	सहकारीमा आवद्ध कर्मचारी	सङख्या	१००	१५०	

१७.	सहकारी सुपथ मूल्यका पसल स्थापना	सङ्ख्या	०	५	
१८.	भूमिहिन घरपरिवार	सङ्ख्या	२१७४	१२००	
१९	आन्तरिक राजस्व	रू.हजारमा	१५०००	३०००००	
२०.	आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक आगमन	सङ्ख्या	१०००	२०००	
२१.	होमस्टे (सामुदायिक र निजि)	सङ्ख्या	१	५	
२२.	पर्यटन पदमार्ग	सङ्ख्या	२	५	
२३.	औद्योगिक ग्रामको स्थापना	सङ्ख्या	०	१	
२४.	वेरोजगारी दर	प्रतिशत	१२	७	
२५.	आर्थिक थपले सकिय जनसङ्ख्या	प्रतिशत	६३.३६	६५	
२६.	निरपक्ष गरीवीको रेखामुनि रहेको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	९.२५	५.५६	
ख.	**सामाजिक विकास क्षेत्र**				
२७.	नमुना विद्यालय क्रमागत (प्रदेश र केन्द्र)	सङ्ख्या	१	५	शिक्षा शाखा
२८.	प्राविधिक शिक्षा अध्ययन गराउने विद्यालय	सङ्ख्या	-	९	शिक्षा शाखा
२९.	बालमैत्री पूर्वाधार भएका विद्यालय	सङ्ख्या	३३	४५	शिक्षा शाखा
३०.	पुरुष साक्षरता दर ६ वर्ष देखी माथीको	प्रतिशत	९५	१००	शिक्षा शाखा
३१.	महिला साक्षरता दर ६ वर्ष देखी माथीको	प्रतिशत	९५	९८	शिक्षा शाखा
३२.	कम्प्युटर ल्याव स्थापना भएको विद्यालय	सङ्ख्या	४	२५	शिक्षा शाखा
३३.	विज्ञान प्रयोगशाला स्थापना भएका विद्यालय (६ -१२)	सङ्ख्या	८	१६	शिक्षा शाखा
३४.	स्नातक तह अध्ययन गराउने क्याम्पस	सङ्ख्या	-	१	शिक्षा शाखा
३५.	नमुना बालविकास केन्द्र	सङ्ख्या	१		शिक्षा शाखा
३६.	इ- हाजिरी भएका विद्यालय	सङ्ख्या	३३	४८	शिक्षा शाखा
३७.	सिसि क्यामरा जडान भएका विद्यालय	सङ्ख्या	१	३०	शिक्षा शाखा
३८.	कोभिडको भ्याक्सिन लगाउने जनसङ्ख्या	संङख्या	४८१४८	शतप्रतिशत	स्वास्थ्य शाखा

३९.	सुत्केरी भत्ता लिने	प्रतिशत	१००	१००	
४०.	दक्ष प्रसुतिकर्मीबाट जन्मने बच्चा	प्रतिशत	२१%	६०	
४१.	संस्थागत प्रसुति	प्रतिशत	६२%	९०	
४२.	परम्परागत उपचारमा संङ्लग्न जनशक्तिलाई क्षमता विकास तालिम	सङ्ख्या	-	२०	
४३.	खोपकेन्द्र	सङ्ख्या	२२	३०	
४४.	आयुर्वेद औषधालय	सङ्ख्या	-	१	
४५.	गाउँपालिकको जम्मा जनसङ्ख्या	जना	६४८१२	६७८९०	
४६.	घरधुरी	सङ्ख्या	११५२७	१२०७३	
४७.	जनघनत्व (जना प्रति वर्ग. कि. मि.)	जना	१८४.१७	६३४.४२	
४८.	प्रति परिवार औषत सदस्य सङ्ख्या	जना	५.६२	५.००	
४९.	वार्षिक औषत जनसङ्ख्या वृद्धिदर	प्रतिशत	-०.९५	०.९५	
५०.	५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको जन्मदर्ता	प्रतिशत	८१.५४	९८	
५१.	गैससका कार्यक्रम गाउँपालिकाको योजना प्रणालीमा आबद्धता	सङ्ख्या	-	४०	
ग.	**भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्र**				
५२.	३० मिनेट सम्मको दुरिमा यातायात पहुँच भएको परिवार	प्रतिशत	६०	८५	
५३.	कालोपत्रे सडक	कि. मि.	२५	६०	
५४.	ग्राभेल सडक	कि. मि.	२००	४००	
५५.	कृषि सडक	कि. मि.	१६	४०	
५६.	कच्ची सडक स्तरोन्नती	कि. मि.	२०	३२	
५७.	पक्की पुल	सङ्ख्या	१०	३०	
५८.	झोलुङ्गे पुल	सङख्या	१	३	
५९.	काठको पुल	सङख्या	३	१	
६०.	कल्भर्ट	सङ्ख्या	४८	६८	
६१.	सवै मौसममा सडक सगँ आबद्ध वडा	सङ्ख्या	६	९	

६२.	वडालाई स्मार्ट वडाका रूपमा विकास गर्ने	सङ्ख्या	-	५	
६३.	ट्राफिक पोष्ट स्थापना	सङख्या	-	३	
६४.	ट्राफिक संङकेत	सङख्या	-	८	
६५.	जेब्रा कसिङ्ग	सङख्या	-	३२	
६६.	बसपार्क निर्माण	सङ्ख्या	-	१	
६७.	प्रयाप्त खानेपानी सुविधा पुगेको घरधुरी	प्रतिशत	९९	१००	
६८.	नीजि धाराबाट खानेपानी पुगेको घरधुरी	प्रतिशत	२.३६	२५	
६९.	विद्युत्मा पहुँच प्राप्त घरधुरी	प्रतिशत	९९.७३	१००	
७०.	गोबरग्यास जडित् घरधुरी	सङख्या	११.९९	१५	
७१.	खर, झिंगटी/स्लेट को छाना भएको घरधुरी	प्रतिशत	३.२८	१.५	
७२.	आरसिसि भएका व्यत्तिगत घरधुरी	प्रतिशत	१०.२९	५.६०	
७३.	वर्षभरी सिँचाइ हुने खेतीयोग्य जमिन	हेक्टर	९७४७.७५	११५००	
७४.	नियमित मर्मत तथा पुर्नस्थापना सिँचाइ योजना	सङ्ख्या	१०	२५	
घ.	**वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन विकास क्षेत्र**				
७५.	सामुदायिक वन	संङ्ख्या	२०	२५	
७६.	वनले ढाकेको क्षेत्रफल	हेक्टर	४३१८.१६ हेक्टर	४५००	
७७.	जलाधारको संरक्षण	सङख्या	-	१५	
७८.	जोखिममा परेका बस्ती स्थान्तरण	सङख्या	-	१००	
७९.	विपद् जोखिम नक्सांङ्कन	सङ्ख्या	९	४५	
८०.	विपद वाट भएको वार्षिक क्षति	रुपैयाँमा	५६४६५०००	३५७८२०००	
८१.	विपद् वाट मृत्युभएको जनसङ्ख्या	सङ्ख्या	१७	०	
८२.	विपद् वाट प्रभावित परिवार	सङ्ख्या	१९८२	४००	

	सङ्ख्या				
८३.	प्रकोप वाट पूर्वाधारमा भएको क्षति	रुपैयाँमा	१३३७८०००	३४५२००	
८४.	पहिरो रोकथाम तथा नियन्त्रण	सङ्ख्या	-	-	
ङ.	**संस्थागत तथा सुशासन विकास क्षेत्र**		-	-	
८५.	गाउँसभामा महिलाको प्रतिनिधित्व	प्रतिशत	२२.४७	३३	
८६.	वडा अध्यक्षमा निर्वाचित महिला सदस्य	सङ्ख्या	-	४	
८७.	गाउँसभामा दलित महिलाको प्रतिनिधित्व	सङ्ख्या	११	१८	
८८.	रेडियो प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	-	५	
८९.	टेलिभिजन प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	४२.६४	७५	
९०.	मोवाइलमा पहुँच पुगेको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	९३.१८	१००	
९१.	इन्टरनेट प्रयोगकर्ता	प्रतिशत	१५	६०	
९२.	सूचना माग गर्ने	सङ्ख्या	५०	५००	
९३.	सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने वडा	सङ्ख्या	९	१८	
९४.	इ-विडिङ्ग मार्फत आयोजनाको सार्वजनिक खरिद	प्रतिशत	१५	१००	
९५.	योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	प्रतिशात	९५	१००	
९६.	अध्ययन, अनुसन्धान तथा परामर्श सेवा	सङ्ख्या	७	३०	
९७.	बजार अनुगमन	पटक	१	४	
च.	**अन्तरसम्बन्धित विकास क्षेत्र**				
९८.	प्रहरी चौकी स्थापना र भवन निर्माण	सङ्ख्या	२	३	

९९.	मानव अधिकार उलङ्घनका घटना	सङ्ख्या	-	०	
१००	राष्ट्रिय परिचयपत्र प्राप्त गरेका नागरिक	प्रतिशत	२५	७५	
१०१.	दर्ता भएका लैङ्गिक हिंसा लगायत अपराध अनुसन्धानको अनुपात	सङ्ख्या	१२:१००	१८: १००	
१०२.	गाउँपालिकाको कूल खर्चमा बेरूजुको अनुपात	प्रतिशत	३.०३८	०	
१०३.	साना होटल तथा रेष्टुरेन्ट	सङ्ख्या	१	९	
१०४.	थोक तथा खुद्रा व्यापार	सङ्ख्या	१०४७	१५००	

३.७ रणनीति तथा प्राथमिकता

विकासका प्रमुख रणनीतिहरु

१. गाउँपालिकाको अग्रिमक्षेत्र (Lead Sector), कृषि,उद्योग, व्यपार, जडिबुटी, जलविद्युत, पर्यटन क्षेत्रको प्रवर्द्धन,

२. स्थानीय स्रोत, सीप, र प्रविधि (State- of- art-and -technology) मा आधारित विकास,

३. सामाजिक परिवर्तन, वातावरणीय संरक्षण तथा जीविकोपार्जनमा सुधार ,

४. जनसहभागिता तथा रोजगारमुलक विकास पद्धति,

५. दीगो, समावेशी तथा अन्तर विषयक सवालहरुको एकिकृत विकास,

६. जलवायु परिवर्तन अनुकूलन क्षमाता विकास तथा विपद जोखिम व्यवस्थापन क्षमता विकास,

७. स्थानीय परम्परा, सांस्कृतिक मान्यता तथा सम्पदाको संरक्षण एवं संवर्द्धन, ।

८. नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन पद्धति ।

विकास योजनाका प्राथमिकता

यस आवधिक योजनामा समावेश क्षेत्रगत प्राथमिकता र सम्बद्ध प्रमुख कार्यक्रमहरू एवं आयोजनाको रूपमा गाउँपालिकाले वार्षिक विकास योजनामा समावेश गर्नुपर्ने प्राथमिककिरण गरिएका विकास योजनाहरु निम्नानसार छन ।

१. आर्थिक क्षेत्र-कृषि व्यवसायिकरण, उद्यम तथा व्यापार, उत्पादनमुलक रोजगार, पर्या-पर्यटन

- उत्तर-दक्षिण सिमा अवस्थित छिमेकी नगरपालिकाहरूका उद्योगी, व्यापारी, व्यवसायीहरूलाई आकर्षित गर्ने निजी क्षेत्र लगानी मैत्री वातावरण निर्माण ।
- कृषिमा आधारित उद्यम विकास कार्यक्रम
- कृषि व्यवसायीकरण, बजारीकरणकालागि प्रदेशका मुख्य बजार केन्द्रसँग व्यपारिक सम्बन्ध प्रवर्द्धन गर्ने कार्यक्रम
- दुग्ध उत्पादन, प्रशोधन तथा उपयोग सम्बन्धी कार्यक्रम
- कृषि र गैर कृषि उत्पादनमा निजी क्षेत्रलाई प्रात्साहन ....
- पशुपालन व्यवसायलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यक्रम
- पर्या-पर्यटन, धार्मिक साँस्कृतिक पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम
- स्थानीय वनजन्य र कृषिजन्य उत्पादनमा स्थानीय सीप प्रविधिमा आधारित स्वरोजगार कार्यक्रम ।

२. शिक्षा, स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षा

- शैक्षिक संस्था तथा शैक्षिक जनशक्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम
- शिक्षाको गुणस्तर सुधार, पूर्वाधार निर्माण, सामुदायिक विद्यालयको स्तरउन्नति कार्यक्रम
- बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन
- स्वास्थ्य क्षेत्रको भौतिक पूर्वाधार निर्माण (१५ सैयाको अस्पताल वाड नं. ६ को धर्मापुर कटान कालिका मा वि.को क्षेत्रमा निर्माण कार्यक्रम),
- स्वास्थ्य सेवाका जनशक्तिको गुणात्मक एवं परिमाणात्मक विकास कार्यक्रम,
- टोल क्लिनिक सेवा (mobile) सेवा विस्तार कार्यक्रम
- सिकल सेल एनिमिया रोग लगायत विभिन्न स्वास्थ्य समस्या पहिचान तथा निदान सम्बन्धी अनुसन्धान अध्ययन अनुसन्धान कार्यक्रम
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा पर्याप्त जनशक्ति व्यवस्थापनका लागि स्थानीय विद्यार्थीलाई चिकित्सा शास्त्र (Medicine science) को स्नातक एवं स्नातकोत्तर तहको अध्ययन गर्न प्रोत्साहन कार्यक्रम
- कृषि विमा, पशुविमा तथा स्वास्थय विमा प्रवर्धन
- गुणस्तरीय खानेपानी सुविधामा सबैको पहुँच
- जेष्ठ नागरिक, महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, अल्पसंख्यक समुदाय क्षमता विकास कार्यक्रम
- जनजाती पहिचान, भाषाभाषि उत्थान एवंम सांस्कृतिक परम्पराको प्रवर्द्धन कार्यक्रम
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यक्रम

३. भौतिक पूर्वाधार विकास

- गाउँपालिकाका सबै वडाहरूमा बाह्रै महिना सडक यातायात सुविधाको पहुँचका लागि सडक स्तरोन्नति तथा विस्तार कार्यक्रम
- गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन, वडा कार्यालय भवन वडा नं. ५,६,७ मा, गाउँपालिका स्तरीय अस्पताल भवन निर्माण
- दीगो एकिकृत बस्ती विकासको अवधारणालाई अवलम्बन गरी गाउँपालिकाको सबै वडाहरूमा सुरक्षित, आधुनिक सुविधायुक्त तथा वातावरण मैत्री वस्ती विकास योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- आधुनिक सुविधायुक्त सभाहल निर्माण कार्यक्रम
- गाउँपालिका स्तरीय चक्रपथ निर्माण कार्यक्रम
- गाउँपालिकाको सबै वडाहरूमा खेलकुद मैदान निर्माण
- गाउँपालिकाका विभिन्न वडाहरूमा, पार्क, योगशाला, बाल उद्यान निर्माण
- सिंचाइ सुविधा विस्तार कार्यक्रम
- पुलपुलेसा, कल्भर्ट निर्माण, मर्मत तथा सुधार
- जग्गा विकास कार्यक्रम

४. वन वातावरण तथा विपद जोखिम व्यवस्थापन

- वन संरक्षण तथा वन्यजन्य उत्पादनको संकलन, प्रशोधन तथा उपयोग सम्बन्धी कार्यक्रम
- गाउँपालिका भित्रका सबै सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको नियमित नियमन, सञ्चालन तथा नियन्त्रण एवं संस्थागत विकास प्रकृियाका लागि गाउँपालिकाको वार्षिक कार्यक्रममा समायोजन गरी सञ्चालन गर्ने कार्यक्रम
- वन क्षेत्र, वन्यजन्तु, वन उत्पादन एवंम वन क्षेत्रमा पूर्वाधार निर्माण पूर्व प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) वा आवश्यकतामा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) कार्यान्वयन गर्ने कार्यक्रम
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन क्षमता एवं विपद् जोखिम व्यवस्थापन क्षमता विकास कार्यक्रम
- सडक किनारा तथा नदी/खोला किनारा भागमा हरियाली निर्माण गर्ने कार्यक्रम

५. संस्थागत विकास, सुशासन र सेवा प्रवाह

- गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवालाई प्रभावकारी तथा जनमैत्री बनाउन कार्यरत कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम,

- गाउँपालिकाको सेवा तथा खरिद विक्री प्रकृयालाई विद्युतीय माध्यमबाट सञ्चालन,
- गाउँपालिकाको सम्पूर्ण तथ्य तथ्याङ्क तथा जानकारीको अध्यावधिक (update) गर्न विद्युतीय प्रणली चुस्त दुरुस्त राख्ने,
- सूचना प्रविधि, भू-उपयोग क्षेत्र, संस्थागत विवरणको विद्युतीय तथ्याङ्क आधार Digital-data base) निर्माण प्रयोग सम्बन्धी तालिम प्रशिक्षणको व्यवस्था गर्ने,
- विद्युतीय शासनको विकास,
- विकास प्रशासन र सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा अभिवृद्धि,
- सीप तथा क्षमता विकास र रोजगारी सिर्जना
- जनसहभागिता र सामाजिक जिम्मेवारी र जवाफदेहिता अभिवृद्धि कार्यक्रम,
- स्रोत पहिचान, परिचालन र गाउँपालिकाको संस्थागत विकास कार्यक्रम,
- गाउँपालिकाको राजस्व अभिवृद्धि, सुशासन तथा वातावरण मैत्री विकासको सुनिश्चितता प्रदान गर्ने कार्यक्रम,
- गाउँपालिकाको स्थानीय पहिचान र सामाजिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम
- स्थानीय, कानून, नीति निर्देशिका, कार्यविधि, स्रोत सामाग्री तर्जुमा, परिमार्जन
- अभिलेखिकरण, अनुगमन, मूल्याङ्कन र प्रतिवेदन प्रणालीमा सुधार ।

३.८ लगानी, खर्च बाँडफाँड

गाउँपालिकाको आर्थिक सम्वृद्धि हाँसिल गर्न पालिकामा प्राप्त हुने सबै स्रोत, सहायता, सहयोग र सद्भावलाई संगठित एवंम सुदृढीकरण गर्ने कार्यनीति लिएको छ । सरकारी, सहकारी सामुदायिक, निजी र गैह्र सरकारी क्षेत्र तथा विकास साझेदारको एकिकृत एवं समन्वयात्मक भूमिकालाई गाउँपालिकाको मुख्य वित्तीय स्रोत मानिएको छ । जानकी गाउँपालिकाको यस आवधिक विकास योजिनाको दीर्घकालीन सोच अनुसारका समष्टिगत लक्ष्य, उद्देश्य तथा क्षेत्रगत नतिजामूलक सूचक हाँसिल का लागि अग्रिम क्षेत्र (Lead sector) सहितको कार्यक्रम पहिचान तिनीहरूको प्राथमिकीकरण गरी सो कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक स्रोतहरूमा ब्यवस्थापन गर्न सम्भाब्य स्रोतहरूको आँकलन र नयाँ स्रोतहरूको पहिचान गरी परिचालन गरिने छ ।

नेपालको संविधान र अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन अनुसार यस पालिकालाई सङ्घ र प्रदेशबाट निम्नानुसारका वित्तीय स्रोतहरू हस्तान्तरण हुनेछ ।

- सङ्घीय सरकारद्वारा वार्षिक रूपमा उपलब्ध हुने समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, विशेष अनुदान, समपुरक अनुदान र राजस्व बाँडफाँड बाप्त प्राप्त हुने रकम

- प्रदेश सरकारद्वारा वार्षिक रूपमा उपलब्ध हुने समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, विशेष अनुदान, समपुरक अनुदान र राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम,
- सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारबाट प्रत्यायोजित अधिकार अन्तर्गत यस गाउँपालिकालाई प्राप्त हुने कार्यक्रम बजेट जस्तै सामाजिक सुरक्षा रकम, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम रकम आदि
- वैदेशिक अनुदानतर्फ अन्तर्राष्ट्रिय विकास सहायता नीति २०७६ बमोजिम सङ्घीय अर्थमन्त्रालयको संयोजनमा प्राप्त हुने रकम ।

आन्तरिक आय

यस गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोत परिचालनबाट के-कति रकम प्राप्त हुन्छ भन्ने कुरा गाउँपालिकाले विगतका वर्षमा असुल गर्दै आएको आन्तरिक स्रोतलाई प्रक्षेपण गर्दा औषत आर्थिक वृद्धिदर र राजस्व वृद्धिको सम्भावना तथा गाउँपालिकाले गर्न सक्ने थप प्रयासलाई आधार मानी यो आवधिक योजना अविधीमा जानकी गाउँपालिकाको आन्तरिक आय तथा स्रोत परिचालनको अनुमान तालिका ५२ मा दिएको छ ।

तालिका ४४: बजेटको स्रोत अनुसार प्रक्षेपण

क्र.सं.	बजेटको स्रोतहरु	गत वर्षको यथार्थ (रु. लाखमा)	चालु आ.ब. को अनुमान (रु.लाखमा)	आगामी ५ वर्षको स्रोतअनुसार प्रक्षेपण (रु लाखमा)					५ वर्षको जम्मा
				पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व.	पाचौं आ.व.	
१	**आन्तरिक आय**								
	क. कर राजस्व	२२९.५	६९	१५५	१६०	१७५	१८०	१९०	८६०
	ख. गैर कर राजस्व	३०२	१४६	१६२	१७०	१७५	१८५	२००	८९२
२	**राजस्व बाँडफाँट**								
	क. नेपाल सरकार	१२९५	१४५१	१५५२	१७५०	१८००	१९००	२०००	९००२
	ख. प्रदेश सरकार	२५	२६	३१	३३	३५	४०	४४	१८२
३	**रोयल्टी बाँडफाँट**								
	क. वन रोयल्टी			२	२.५	३	३	३	१३.५
	ख. खानी रोयल्टी								
	ग. विद्युत् रोयल्टी								
	घ. पर्वतारोहण रोयल्टी								
	ङ. पानी तथा अन्य रोयल्टी								
४	**नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान**								
	क. वित्तीय समानीकरण अनुदान	१४०४	१५०१	१५८६	१६००	१६५०	१७००	१८००	८३३६
	ख. सशर्त अनुदान	२६२३	२५००	२४३०	२५००	२६००	२७००	२८००	१३०३०
	ग. समपुरक अनुदान	१६०	२६३	१८०	२००	२५०	२८०	३००	५९८०
	घ. विशेष अनुदान		२४९	१२०	१५०	२००	२५०	३००	१०२०
५	**प्रदेश सरकारबाट पाप्त हुने अनुदान**								
	क. वित्तीय समानीकरण अनुदान	७५	१०९	११५	१२०	१२५	१३०	१३५	६२५
	ख. सशर्त अनुदान	८३	८६		८५	९०	९५	१००	३७०
	ग. समपुरक अनुदान	११९	८१	४०	५०	६०	६५	७०	२०५
	घ. विशेष अनुदान	५५	३०	६५	७०	७५	८०	८५	३७०
६	**अन्य अनुदान (सामाजिक सुरक्षा..)**	१५००	१८००	१९००	२००००	२४००	२८००	३०००	१२१००

क्र.सं.	बजेटको स्रोतहरु	गत वर्षको यथार्थ (रु. लाखमा)	चालु आ.ब. को अनुमान (रु.लाखमा)	आगामी ५ वर्षको स्रोतअनुसार प्रक्षेपण (रु लाखमा)					५ वर्षको जम्मा
				पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व.	पाचौं आ.व.	
७	जनसहभागिता			४	६	७	१०	१२	३९
८	निजी लगानी			५०	६५	७५	८०	८०	३५०
९	अन्तर स्थानीय तह साझेदारी रकम			१२	१२	१४	१५	१५	६८
१०	गैसस र सामुदायिक क्षेत्रको लगानी			१०	२०	२५	२८	३०	११३
११	आन्तरिक ऋण परिचालन			४०	५०	७०	८०	१००	३४०
	कुल जम्मा	७८७०.५	८३११	८४५४	९०५१.५०	९८२९	१०६२१	११२६४	५३८९५.५०

अन्य आय

गाउँपालिकाको बजेट संरचना बाहिर संघद्वार प्रत्यायोजित कार्यक्रम अन्तरगत सामाजिक सुरक्षाका लागि प्राप्त हुने रकम, निर्वाचन क्षेत्र पूर्वाधार विकास कार्यक्रमबाट प्रावहित हुने रकम, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनका लागि प्राप्त हुने रकम, प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना कार्यक्रम सञ्चालनको लागि यस गा.पा. क्षेत्रमा लगानी हुने रकम, प्रदेश निर्वाचन क्षेत्र कार्यक्रम तथा सङ्घीयएवं प्रदेश सरकारबाट अन्य विभिन्न विषय क्षेत्रमा परियोजना सञ्चालनको लागि कार्यक्रम सहित प्राप्त हुने रकम आदि । यसका अतिरिक्त गाउँपालिकामा

(i) अन्य स्थानीत तहबाट यस गा.पा. मा राजस्व बाँडफाँड वा अन्य कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्राप्त हुने रकम,

(ii) संघ तथा प्रदेशबाट गाउँपालिकामा सोझै लगानी हुने रकम र

(iii) सहकारी, औद्योगिक प्रतिष्ठान, सामुदायिक वन, नदीजन्य पदार्थ विक्री वितरणबाट प्राप्त हुने रकम र नीजि क्षेत्रबाट यस गा.पा.मा हुने लगानी रकम आवधिक विकरण योजनाका सम्भाव्य वित्तीय स्रोत हुन् ।

वित्तीय लगानी

गाउँपालिकाको आवधिक योजनाको वित्तीय प्रक्षेपण गर्दा आ.व. ०७८/०७९ लाई आधार वर्ष मानी उक्त आर्थिक वर्षको आय-व्ययको अनुमानित अङ्क प्रविष्ट गर्नका लागि निम्न आधार लिएको छ ।

- आ.व २०७७/०७८ को यथार्थ आय तथा व्ययको आर्थिक विवरण,
- आ.व २०७८/०७९ को स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेट
- २०७९ सम्म गाउँपालिकाले खर्च गरेको रकम र असुल गरेको आन्तरिक राजस्वको रकम,
- आ.व २०७८/०७९ को स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेट अन्तर्गत गाउँपालिकाको बजेटमा समावेश भई विषयगत निकायहरूबाट गाउँपालिकाको क्षेत्रमा सिधै खर्च हुन विनियोजित रकमको प्रगति विवरण,
- आ.व. २०७८/०७९ मा सङ्घीयतथा प्रदेश सरकारबाट गाउँपालिका क्षेत्रमा सञ्चालित प्रत्यायोजित कार्यक्रमहरूको वित्तीय विवरण र आगामी वर्षहरूमा सञ्चालन हुनसक्ने सम्भाव्य प्रत्यायोजित कार्यक्रमहरू र
- आ.व. २०७८/०७९ को स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेट अन्तर्गत गाउँपालिकाको बजेटमा समावेश भई निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र, गैह्र सरकारी क्षेत्र र जन सहभागिताबाट गाउँपालिकासंगको सहकाईमा खर्च हुने अनुमानित रकमको प्रगति विवरण

- आ.व. २०७८/०७९ लाई आधारवर्षको रूपमा लिई आ.व. २०७९/८० को आय-व्यय प्रक्षेपण गर्दा संघ र प्रदेशबाट उपलब्ध हुने गरी विभिन्न अनुदान रकम, राजस्व बाँडफाँड (मू.अ.कर, अन्त शुल्क र प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँड) रकमलाई समावेश गरिएको छ।
- आ.व. २०७९/०८० को आयव्यय प्रक्षेपण गर्दा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ६५ अनुसार स्थानीय राजस्व परामर्श समिति, दफा ६६ अनुसारको स्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण समिति र दफा ६७ अनुसार बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिका निर्णयहरूलाई समेत प्रक्षेपणको आधार मानिएको छ।

माथि उल्लेखित जानकी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना (२०७९/८०-२०८३/०८४) को समग्र आर्थिक, सामाजिक पूर्वाधार, संस्थागत विकास तथा वातावरणीय व्यवस्थापन अन्तर्गतका कार्यक्रम सञ्चालनका लागि कूल रु ५३८९५.५० करोड वित्तीय लगानी हुने अनुमान गरिएको छ। सार्वजनिक क्षेत्र अन्तर्गत ५२९८५.५० करोड लगानी हुने अनुमान गरिएको छ भने न्यून हुन आउने रु ९१० करोड निजी, सहकारी तथा गैह्र सरकारी संघसंस्थाबाट हुने अनुमान गरिएको छ। गाउँपालिकास्तरीय छलफल, वहस तथा उपलब्ध विवरणका आधारमा आवधिक योजना अवधिमा सार्वजनिक, सहकारी, निजी र गैह्र सरकारी (राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय) क्षेत्रबाट परिचालन हुने कूल रु ९१०. करोड लगानी विवरण तालिका ५३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४५: आवधिक योजनाको बहुक्षेत्रगत अनुमानित लगानी (आ.व. २०७८/०७९ को मुल्यमा)

क्र.सं.	वित्तीय स्रोत	रकम (रु करोडमा)	प्रतिशत
१	सार्वजनिक क्षेत्र	५२९८५.५०	९८.३१
२	सहकारी क्षेत्र जनसहभागिता अन्तर सरकारी साफेदारी	१०७	०.१९
३	निजी क्षेत्र	३५०	०.६४
४	सामुदायिक तथा गैर सरकारी (राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय गै.स.स)	११३	०.२०
५	आन्तरीक ऋण परिचालन	३४०	६३.००
	जम्मा	५३८९५.५०	१००

स्रोतः जानकी गाउँपालिका लेखा शाखा, २०७९

खर्चको वर्गीकरण एवं बाँडफाँड

गाउँपालिकाको सञ्चित कोषबाट आवधिक योजना अवधिमा कूल रु ५२९८५.५० करोड. खर्च हुने अनुमान गरिएको छ। खर्च हुने कूल रकम मध्ये राजस्व बाँडफाँड, वित्तीय हस्तान्तरण र प्रत्यायोजित कार्यक्रम बापत सङ्घबाट रु.

४९४६८००००००... लाख ९१.७८%) र प्रदेशबाट रु १५७००००००० करोडख (२.९१%), तथा आन्तरिक स्रोतबाट रु.१७५२००००० लाख (३.२५%), आन्तरिक ऋणबाट रु ३४००००००. लाख(०.६३%) प्रक्षेपण गरिएको छ। आवधिक योजना अवधिमा सार्वजनिक क्षेत्रबाट हुने लगानी रु. ५२९८५५०००० लाख (९८.३१%) तथा निजी, सहकारी र गैर सरकारी क्षेत्रको लगानी रु.९१०००००० लाख (१.६९%) समेत कूल रु ५३८९५५०००००० लाख लगानी हुने अनुमान गरिएको छ।

वर्गीकरण एवं क्षेत्रगत बाँडफाँड सार्वजनिक क्षेत्रबाट गाउँपालिकाको आवधिक योजनामा हुने प्रक्षेपित खर्च आवधिक योजना अवधिमा सार्वजनिक क्षेत्रबाट कूल रु. ५२९८५.५० करोड खर्च हुने प्रक्षेपण मध्य चालु खर्च ३० प्रतिशत र पूँजिगत खर्च ७० प्रतिशत हुने अनुमान गरिएको छ। आ.व. २०७४/०७५ देखि आ.व. २०७८/२०७९ सम्मको सङ्घीयर प्रदेश सरकारबाट प्राप्त भएको अनुदानमा औषत वृद्धि प्रतिशतलाई आधार मानी अन्तर सरकारी वित्तिय हस्तान्तरण अनुमान गरिएकाले योजना अवधिमा यो रकम अझ बढी अनुपातमा वित्तीय हस्तान्तरण हुने देखिन्छ। आधार वर्ष २०७८।०७९ मा गाउँपालिकाले स्वीकृत क्षेत्रगत बाँडफाँडको अनुपातलाई आधार मानी आवधिक योजना अवधिमा गाउँपालिकाको सञ्चित कोषबाट हुने प्रक्षेपित कूल खर्चलाई क्षेत्रगत बाँडफाँड गर्दा आर्थिक क्षेत्रमा २४ प्रतिशत, सामीजक क्षेत्रमा २३ प्रतिशत, वनवातावरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनको क्षेत्रमा १५प्रतिशत, पूर्वाधार विकासको क्षेत्रमा २५ प्रतिशत र सुशासन, संस्थागत विकास र सेवा प्रवाह क्षेत्रमा १३ प्रतिशत रकम छुट्याइएको छ।

उल्लेखित खर्चको अनुपातलाई आधार मान्दा सार्वजनिक क्षेत्रबाट आवधिक योजना अन्तर्गत पूर्वाधार विकास क्षेत्रमा ९४३१.९६ करोड ,आर्थिक क्षेत्रमा रु.९०५४.६८. करोड, सामाजिक क्षेत्रमा रु.८६७७.४० करोड, वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा रु ५६५९.१७ करोड र सुशासन, संस्थागत विकास र सेवा प्रवाहको क्षेत्रमा रु ४९०४.६२. करोड खर्च हुने अनुमानको विवरण चित्र १० मा प्रस्तुत गरिएको छ।

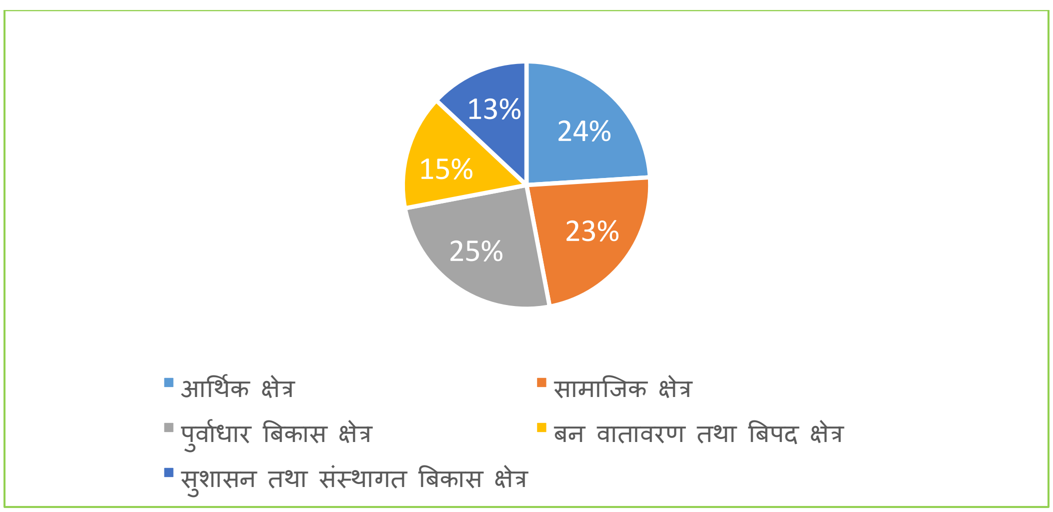

चित्र १०: खर्चको अनूमान तथा क्षेत्रगत अनूपात विवरण

जानकी गाउँपालिकाको यस आवधिक योजना अन्तर्गत प्रक्षेपित खर्च जुटाउन अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणका साथै आन्तरिक राजस्वका स्रोतहरू परिचालन गर्नुपर्ने हुन्छ। गाउँपालिकामा आन्तरिक राजस्व स्रोतबाट परिचालन गर्न सकिने रकम तथा क्षेत्र क्रमिकरूपमा वृद्धि हुने र सङ्घ तथा प्रदेशबाट प्राप्त हुने विभिन्न अनुदान लगायतका रकमहरूको वृद्धि हुने भएकाले गाउँपालिकाको आवश्यकता अनुसार वार्षिक बजेट बढ्दै जाने देखिएको छ। आधार वर्ष मानिएको आ.व. २०७८/०७९ मा आन्तरिक स्रोतको अनुपात ३.२५ प्रतिशत छ। संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने रकमको निर्भरता ९४.६९ प्रतिशत छ। आगामी वर्षहरूमा पनि संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने वित्तीय हस्तान्तरणमा क्रमिक वृद्धि हुनेछ।

परिच्छेद ४: आर्थिक क्षेत्र

४.१ कृषि तथा पशूपन्छी

४.१.१ पृष्ठभूमि

जानकी गाउँपालिकाको मुख्य आर्थिक क्षेत्र कृषि हो । यहाँका झण्डै ६५ प्रतिशत भन्दा बढि जनसङ्ख्या कृषि क्षेत्रमा आवद्ध छ । त्यसैले गाउँपालिकाको आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने मूल आधार कृषि र कृषिसँग सम्बन्धित पेशा नै हुन् । त्यसैले गाउँपालिकाको दीगो, समावेशी आर्थिक वृद्धिमा महत्वपूर्ण योगदान दिने कृषि क्षेत्रको बैज्ञानिक ढङ्गले सुधार तथा रूपान्तरण गर्ने संघन प्रयासलाई यस आवधिक योजनामा उच्च प्राथमिकता दिई कृषिक्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने लक्ष्य रहेको छ। आम गाउँपालिका बासीको खाध्य सुरक्षा तथा पोषणको सुनिश्चितता गर्न कृषि अन्तर्गतको बाली उत्पादन, फलफूल खेती, तरकारी खेती, पशुपालन तथा मत्स्य पालन संबद्ध उद्यमक्षेत्र समेतलाई योजनावद्ध रूपमा विकास गरी गाउँपालिकाको समग्र विकासलाई मार्गचित्र गर्ने पक्षको रूपमा लिन आवश्यक छ। कृषि तथा पशुपालन व्यवसायलाई परम्परागत अनउत्पादक एवम जीविकोनिर्वाहको साधनबाट रुपान्तरण गरी व्यवसायीकरण, आधुनिकीकरण, विविधिकरण गरी यस क्षेत्रलाई प्रतिस्पर्धी बनाउने कुरामा यो आवधिक योजना केन्द्रित तथा परिलक्षित छ। कृषि तथा पशुपंक्षी उपक्षेत्रगत निर्धारित लक्ष्य, उद्देश्य योजना अवधीमा हाँसिल भएमा खाद्यसुरक्षा तथा पोषण सुनिश्चितता हुने, दिगो कृषि व्यवसायको प्रवर्द्धन हुने र यस क्षेत्रको आधुनिकीकरण एवम व्यावसायिककिरणबाट थप रोजगारी र्सिजना गर्नेछ। आय-आर्जन तथा निर्यात प्रवर्द्धन हुनेछ।

४.१.२ समस्या तथा चुनौती

कृषि तथा पशुपंक्षिको उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने आवश्यक साधन स्रोतको अपर्याप्तता, आवश्यक भौतिक पूर्वाधार जस्तै कृषि सडक, सिँचाइ बजार शेर बजार, गोदाम घर, संकलन केन्द्र र नियमित बिजुली सेवा मुख्य समस्या देखिएका छन् । त्यस्तै पशुपंक्षी तर्फ छाडा पशु यस क्षेत्रका मुख्य समस्या हुन । नस्ल सुधारको अभाव, पालिका बाँसीमा पशु घरमै राखेर, घाँस जंगलबाट काटेर खुवाउने (cut-carry-feeding system) को कमि, पशुजन्य उत्पादन मासु, दुग्ध परिकारको उचित खपतको समस्या छ । विशेषत यस गाउँपालिकामा अनुसन्धानबाट कृषि र पशुपन्छीसँग सम्बन्धित प्रविधिको पर्याप्त प्रयोग नहुनु, वैज्ञानिक जनशक्तिको पनि पर्याप्त व्यवस्थापन नहुनु, कृषिक्षेत्र मौलिक अभ्यास तथा प्रयोगलाई अनुसन्धानात्मक कार्यबाट प्रवद्धन गर्न नसक्नु आदि कारणले कृषि क्षेत्र व्यवसायिकरण विविधिकरण र आधुनिकीकरण हुनुमा अवरोध र्सिजना भएको छ।

यस गाउँपालिकामा अधिकांश कृषक साना र मझौला स्तरका, लालपूर्जा बिना भोग चलन (ऐलनी) गरेका कारण तिनको दक्षता अभिवृद्धि गरी व्यवसायिकरण एवं यस क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन अनूकुलन कृषिको अभ्यास गर्दै, सुख्खा, डुबान, शितलहर जस्ता प्रकोपसँग जुध्ने क्षमता विकास गर्न चुनौतिपूर्ण छ भने ठूलो मात्रा छाडा छोडिएका पशुहरूको व्यवस्थापन तथा व्यवसायिक पशुपालनतर्फ किसानलाई आकर्षित गर्न पनि चुनौति रहेको छ । उत्तर-दक्षिणमा अवस्थित दुई नगरपालिकाको शहरीकरणका कारण यहाँको गुजरामुखी कृषिलाई रुपान्तरण गरी प्रतिस्पर्धात्मक एवं व्यवसायिक बनाउँदै औद्योगिकरणसँग आवद्ध गर्ने कार्य चुनौतिपूर्ण रहेको छ।

४.१.३ संभावना तथा अवसर

गाउँपालिकाको कृषि क्षेत्रलाई व्यावसायिकरण गर्दै औद्योगिक विकाससँग आवद्ध गर्न सक्ने भौगोलिक अनुकूलन, अवस्थिति, उत्तर-दक्षिण तथा पश्चिमतिर बढ्दै गएको सडक सञ्जाल, विदेश गएर फर्किएर केही युवाहरूमा कृषि व्यावसाययलाई उत्पादनशील बनाउने कुरामा आकर्षित हुँदै जानु, कृषि उत्पादनसँग उद्यम विकासलाई जोड्ने प्रयास हुनु, जैविक खेती र कृषि वनप्रति उद्यमी र किसानको आकर्षण बढ्नु, उत्पादित वस्तुको खपत तथा बजारीकरणमा गाउँपालिका भित्र विस्तार हुँदै गरेका व्यपारिक तथा औद्योगिक क्रियाकलापलाई उपयोग गर्न सक्ने अवसर र सम्भावना रहेका छन् । केरा पकेट क्षेत्र विकास, कृर्षि तथा पशुपंक्षी विमा कार्यक्रम, पशुजन्य उत्पादनको भाग आपूर्तिभन्दा बढी हुनु, प्राङ्गरिक कृषि तथा खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी बढ्दै गएको जनचेतना, पर्या-पर्यटन व्यावसाययमार्फत स्थानीय उत्पादनको महत्व वृद्धि गर्न सक्ने थप अवसर रहेका छन् ।

४.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य: गाउँपालिकाको आर्थिक क्षेत्रमा समयानुकूल सुधार गरि रोजगारी, गाह्रस्थ उत्पादन, प्रतिब्यक्ति आय बृदि गरि गाउँपालिका बासिको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने ।

तालिका ४६: उदेश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.स.	उदेश्य	रणनिति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१	कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व अभिबृदि गर्ने	आधुनिक सुविधायुक्त व्यवसायिक कृषि र पशुपालनको विकास गरि खाद्यान्न, पशुजन्य उत्पादन र उत्पादकत्व बृदि गरि खाद्यसरक्षा एवं वातावरणमैत्रि कृषि प्रणालीको विकास गर्ने।	• कृषि तथा पशुपालन व्यवसायलाइ आधनिम सुविधायुक्त बनाउने, • व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन विकास गर्ने निति तर्जमा गरि कार्यान्वयन गर्ने, • भू-उपयोग बर्गिकरण योजना तर्जमा गरि कृषि उत्पादनमा विविधिकरण गर्ने, • प्राविधिक संमावनाका आधारमा कृषि तथा पशुपालन पकेट क्षेत्र विकास गर्ने, • कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको बजारिकरण गर्ने, • सहकारी खेतीको सम्भावना अध्ययन गरि कार्यान्वयन गर्ने, • एक वडा एक उत्पादन कार्यक्रम लागू गर्ने, • कृषि तथा पशु बिमा विस्तार गर्ने, • कृषक तथा पशुपालन समूह विस्तार गर्ने,

			• प्रांगारिक खेतीको विकास गर्ने, • कृषि विकास तथा पशुपालन सेवा शाखाको क्षमता विकास गर्ने, • तरकारी खेतीको क्षेत्रफल विस्तार गर्ने, • तरकारी खेती प्रविधिमा ज्ञान र सीपको वृद्धि गर्ने, • तरकारी खेतीका उन्नत जातहरुको उपलब्धता वृद्धि गर्ने, • कृषि यान्त्रीकरणलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
२	भू-व्यवस्थापन भूमिको समुचित उपयोग गर्नु	भू-उपयोग ऐन तथा नितिको अवलम्बन गर्ने	• भू-उपयोग बर्गिकरण योजना तर्जमा गरि कार्यौन्वयन गर्ने, • भूमि प्रशासनलाइ विद्युतिय सूचना प्रणालीसंग आब्द्ध गर्ने, • खेतितयोिग्य जमिन बांझो राख्ने प्रवृति लाइ निरुत्साहित गर्ने, • जग्गा विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • उत्पादनका आधारमा किसान पहिचान गरी कृषि कार्यक्रम संचालन गर्ने, • जग्गा धनी र बटैया किसानको समस्यालाई उचित तरिकाले सम्बोधन गर्ने, • किसानको बाली जोखिम न्युनिकरणका लागि स्थानीय कृषि बिमा कोष स्थापना गरी राहत तथा क्षतिपुर्तिको व्यवस्था गर्ने, • कृषि उपज बजारीकरणका लागि व्यवसायिक कृषक, कृषि समुह तथा सहकारीसित समन्वय र सहकार्य गरी कार्यक्रमहरु लागु गर्ने, • कृषि उपजको बजारीकरणको लागि उत्पादक र उपभोक्ताको समन्वयमा बजार मुल्य निर्धारण गर्ने, • व्यवसायिक पशुपालक किसानका लागि विशेष अनुदानको व्यवस्था गर्ने, • सामुहिक खेती कार्यक्रमलाई प्रोत्साहित गर्ने,

			• गाउँपालिका मा विशेष बाली क्षेत्र (पकेट क्षेत्र) निर्धाण गर्ने, • गाउँपालिका मा रहेको अव्यवस्थित बसोबासी सुकुम्बासी तथा मुक्त कमैयाको भुमी सम्बन्धी समस्या समाधान गर्ने ।
३	औद्योगिक विकासको माध्यम बाट स्थनीय स्तरमा थप रोजागरी सिर्जना गर्नु साथै औद्योगिक उत्पादन बृद्धि गरी गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा गणनायोग्य योगदान पुऱ्याउनु	औद्योगिक, व्यापारिक तथा सहज आपुर्ति व्यवस्थापन र विकासकालागि नीतिगत व्यवस्था, संस्थागत तथा प्रकृयागत सुधारका साथ आवश्यक स्थानीय ऐन कानून निर्माण गरी कार्यान्वनयमा ल्याउन	• उद्योग, व्यापार तथा व्यवसायको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने साथै गाउँपालिका स्तरीय औद्योगिक तथा व्यापारिक विकास र प्रवर्द्धन ऐनको निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने • अनौपचारिक क्षेत्रको कारोवारलाई औपचारिक क्षेत्र अन्तरगत ल्याई गणनायोग्य बनाउने • उद्योग तथा व्यापार क्षेत्रको विकसकालागि सम्बन्धित उद्योगि तथा व्यवसायीलाई व्यवस्थापकीय ज्ञान र शिप प्रदान गरी व्यवसायिक क्षमता विकास गर्ने • गाउँपालिका क्षेत्र भित्र लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना र विकासमा साथै संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न साथै उत्पादित बस्तुको बजारीकरण, रोजगारी सिर्जना र गरिवी निवारण जस्ता कार्यमा सङ्घीय तथा प्रदेश सरकार साथै विकास साझेदार सँग सहकार्य गर्ने • लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • विद्युतीय पुर्वाधारको विकास गरी औद्योगिक उत्पादनको लागत न्यूनिकरण गर्ने
४	गाउँपालिका क्षेत्र भित्र खाद्यान्न, आधारभुत उपभोग्य बस्तु र तुलनात्मक लाभको बस्तुको उत्पादकत्व र उत्पादनमा बृद्धि गरी निर्यात योग्य क्षमतको विकास गर्नु	व्यापार क्षेत्रको पूर्वाधार विकास र व्यवास्थापन बाट आपुर्ति व्यवस्थालाई पर्याप्त, गुणस्तरीय र उपभोक्ता मैत्री बनाउने	• औद्योगिक उत्पादनको सहज बजारिकरणकालागि आवश्यक सहयोग गर्न निजी क्षेत्रको समेत सहभागितामा उपयुक्त स्थानको पहिचान र छनौट तथा व्यवस्थापन गरी निर्यात तथा विकि प्रवर्द्धन केन्द्रको स्थापना, विकास र सञ्चालन व्यवस्थापन गर्ने • स्थानीय बाजर केन्द्रहरूको न्यूनतम भौतिक पूर्वाधार निर्माण विकास गर्ने • आधुनिक र अत्याधुनिक प्रविधिको खोजी र व्यापार विस्तारकालागि गाउँपालिकाले विशेष दुतको भुमिका निर्वाह गर्ने

			• बजार सूचना सञ्जालको स्थापना र व्यवस्थापन गर्ने • पुरानो बजारको रुपमा स्थापित भई बिद्यामान अवस्था सम्म सञ्चालनमा रहेका बजार केन्द्रहरू लगायतका विभिन्न वडामा सञ्चालन भईरहेका बजारहरूलाई प्राथमिकताका आधारमा स्याटलाईट स्मार्ट ग्रामिण बजारको रुपमा निर्माण बिकास सहितको दिगो व्यवस्थापनकालागि जग्गाको व्यवस्थापन साथै सुविधा सम्पन्न एकीकृत बजार सेडहरू, खानेपानी, शौचालय, प्रतिक्षालय लगायतका आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्ने • आवश्यक जग्गा जमिनको व्यवस्थापन सहित खाद्य शुरक्षा भण्डर तथा चिस्यान केन्द्रहरूको निर्माण गर्ने • गाउँपालिकाबासीलाई कम्तिमा ३ महिनाको आवश्यकता धान्ने गरी खाद्य पदार्थ (धान, चामल, गहुँ, मकै तथा दालहन आदी) को भण्डारणको व्यवस्था गर्ने • कोल्ड स्टोरेज, एकीकृत सपिङ सेन्टर, खरिद विक्रि केन्द्र जस्ता पूर्वाधार निर्माणकालागि निजी क्षेत्र तथा साझेदार र सहयोगी सस्थालाई विशेष सहुलियत प्रदान गर्ने • सार्वजनिक निजी साझेदारी, सामुदायीक निजी साझेदारी, सार्वजनिक सामुदायीक निजी साझेदारी जस्ता विधि र प्रकृयालाई विशेष प्राथमिकतामा राखि कार्यविधि समेत निर्माण गर्ने • निजी क्षेत्र बाट प्रवर्द्धित हुने र भएका आर्थिक विकास सँग सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रलाई विशेष सहुलियत र सुविधा उपलब्ध गराउने

गाउँपालिकाको वडास्तरीय आयोजना तिनीहरूको प्राथमिकिकरण निम्न अनुसार सूचिकृत गरिएको छ।

तालिका ४७: वडास्तरीय आयोजना तथा प्राथमिकिकरण

विषय क्षेत्र		इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय /स्रोत			प्राथमिकीकरण		
१.	**वार्ड नं १**					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
१.१	**कृषि तथा पशुपन्छी**										
१.१.१	उत्पादन पकेट विकास कार्यक्रम (कृषि फार्म स्थापना समेत)	सङ्ख्या	३	८० लाख	धर्मपुर, तोरैयापुर दुगौली	√	√	√	√		
१.१.२	जैविक मल तथा विषादी प्रयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम (गोठ सुधार कार्यक्रम समेत)	सङ्ख्या	-	-	-	-					
१.१.३	कृषि प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	-	-	-						
१.१.४	बहुउद्देश्यीय कृषि नर्सरी स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	३	५० लाख	तोरैयापुर, दुगौली धर्मपुर	√	√		√		
१.१.५	फलफूल, मसलाजन्य खेतीको विकास र विस्तार गर्ने	रोपनी	१२ विगाह	३० लाख	दुगौली, तोरैयापुर	√	√		√		
१.१.६	संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने	स्थान	१	१५ लाख	दुगौली	√	√		√		
१.१.७	खाद्यान्न तथा वीउ भण्डारण गृह निर्माण	मेट	१	२० लाख	दुगौली	√	√				
१.१.८	शीतभण्डार गृह निर्माण	मेट	१	२० लाख	दुगौली	√	√				
१.१.९	उन्नत घाँसेबाली विस्तार कार्यक्रम	रोपनी	-	-	-	-					
१.१.१०	गाईभैसी नमूना फर्म स्थापना र सञ्चालन गर्ने	सङ्ख्या	-	-	-						
१.१.११	वोयर वाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	१	३० लाख	दुगौली, हाल भएको	√	√		√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय /स्रोत			प्राथमिकीकरण		
१.१.१२ कृत्रिम गर्भाधान केन्द्र स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	१								
१.१.१३ चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	१	५० लाख	दुगौली	√	√	√	√		
१.१.१४ माछापालन कार्यक्रम	पटक	३	५० लाख	दुगौली, धर्मापुर, तोरैयापुर	√	√	√			
१.१.१५ व्यवसायिक मौरीपालन कार्यक्रम	पटक	१ वटा	२० लाख	दुगौली	√	√		√		
२. वार्ड नं.२										
१.१ कृषि तथा पशुपन्छी										
१.१.१ उत्पादन पकेट विकास कार्यक्रम (कृषि फार्म स्थापना समेत)	सङ्ख्या	३	१ करोड	कालिकापुर, जानकीनगर खरगौली	√	√		√		
१.१.२ जैविक मल तथा विषादी प्रयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम (गोठ सुधार कार्यक्रम समेत)	सङ्ख्या	१	४० लाख	जग्गा खरिद खरैनी	√	√	√		√	
१.१.३ कृषि प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	×	×	×						
१.१.४ बहुउद्देश्यीय कृषि नर्सरी स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	३	३५ लाख	खरगौली, बढरिया जानकी नगर	√	√			√	
१.१.५ फलफूल, मसलाजन्य खेतीको विकास र विस्तार गर्ने	रोपनी	३ ठाउँमा	४० लाख	खरगौली, बढरिया जानकीनगर		√		√		
१.१.६ संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने	स्थान	१	५० लाख	खैरेनी		√	√	√		
१.१.७ खाद्यान्न तथा वीउ भण्डारण गृह निर्माण	मेट	१	३० लाख	खैरेनी		√	√	√	√	
१.१.८ शीतभण्डार गृह निर्माण	मेट	१	२५ लाख	खैरेनी		√	√	√		
१.१.९ उन्नत घाँसेबाली विस्तार कार्यक्रम	रोपनी	३	४५ लाख	खरगौली जानाकीनगर बढरिया	√	√		√		
१.१.१० गाईभैसी नमूना फर्म स्थापना र सञ्चालन गर्ने	सङ्ख्या	३	४५ लाख	कालिकापुर, खरगौली जानकी नगर	√	√				
१.१.११ वोयर वाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	३ वटा (४०)	२५ लाख	बढरिया, परागीपुर	√	√		√		
१.१.१२ कृत्रिम गर्भाधान केन्द्र स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	-	—	-	-	-				

विषय क्षेत्र	इकाई	अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत	विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय /स्रोत			प्राथमिकी करण		
१.१.१३ चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	१	१ करोड	खैरेनी		√	√			
१.१.१४ माछापालन कार्यक्रम	पटक	१	२० लाख	खरगौली						
१.१.१५ व्यवसायिक मौरीपालन कार्यक्रम	पटक									
शिवशक्ति मौरीपालन		२ वटा	१५ लाख	बढरिया दक्षिणपुर	√	√			√	
३. वार्ड नं ३										
१.१ कृषि तथा पशुपन्छी										
१.१.१ उत्पादन पकेट विकास कार्यक्रम (कृषि फार्म स्थापना समेत)	सङ्ख्या	३	१ करोड	भगतपुर, सुवर्णपुर नयाँ लायकपुर		√	√	√		
१.१.२ जैविक मल तथा विषादी प्रयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम (गोठ सुधार कार्यक्रम समेत)	सङ्ख्या	३	५० लाख	सुवर्णपुर, भगतपुर, लायकपुर	√	√		√		
१.१.३ कृषि प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	-								
१.१.४ बहुउद्देश्यीय कृषि नर्सरी स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	२	३० लाख	नयाँ लायकपुर, सुवर्णपुर	√	√		√		
१.१.५ फलफूल, मसलाजन्य खेतीको विकास र विस्तार गर्ने आँप, केरा	रोपनी	२	३० लाख	भगतपुर, सुवर्णपुर	√	√			√	
१.१.६ संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने	स्थान	१	५० लाख	सुवर्णपुर		√	√		√	
१.१.७ खाद्यान्न तथा वीउ भण्डारण गृह निर्माण	मेट	१	५० लाख	लायकपुर		√	√			
१.१.८ शीतभण्डार गृह निर्माण	मेट	१	३० लाख	लायकपुर	√	√				
१.१.९ उन्नत घाँसेबाली विस्तार कार्यक्रम	रोपनी	३	४० लाख	भगतपुर, लायकपुर सुवर्णपुर	√	√				
१.१.१० गाईभैसी नमूना फर्म स्थापना र सञ्चालन गर्ने	सङ्ख्या	२	३० लाख	भगतपुर, सुवर्णपुर		√	√		√	
१.१.११ वोयर वाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	१	३० लाख	भगतपुर वडाभरि		√	√		√	
१.१.१२ कृत्रिम गर्भाधान केन्द्र स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	-	-	-						
१.१.१३ चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	१	१ करोड	लायकपुर (सामुदायिक वन)		√	√		√	
१.१.१४ माछापालन कार्यक्रम	पटक	३	५० लाख	सुवर्णपुर, भगतपुर	√	√	√			

विषय क्षेत्र	इकाई	अनुमानित लागत (रु. हजार)		स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय /स्रोत			प्राथमिकीकरण		
				लायकपुर						
१.१.१५ व्यवसायिक मौरीपालन कार्यक्रम	पटक									
४. वार्ड नं ४					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
१.१ कृषि तथा पशुपन्छी										
१.१.१ उत्पादन पकेट विकास कार्यक्रम (कृषि फार्म स्थापना समेत)	सङ्ख्या	३ वटा	५० लाख	बेलपुर, कञ्चनपुर, मुनुवा	√	√		√		
१.१.२ जैविक मल तथा विषादी प्रयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम (गोठ सुधार कार्यक्रम समेत)	सङ्ख्या	२ वटा	३० लाख	मुनुवा, बेलपुर	√	√				
१.१.३ कृषि प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	×								
१.१.४ बहुउद्देश्यीय कृषि नर्सरी स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	×								
१.१.५ फलफूल, मसलाजन्य खेतीको विकास र विस्तार गर्ने	रोपनी	४ विगाहा	३० लाख	मुनुवा, कञ्चनपुर	√	√			√	
१.१.६ संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने	स्थान	मुनुवा	२० लाख	मुनुवा	√	√			√	
१.१.७ खाद्यान्न तथा वीउ भण्डारण गृह निर्माण	मेट	१० कठ्ठा	१५ लाख	बेलपुर	√	√				
१.१.८ शीतभण्डार गृह निर्माण	मेट	×	×	×						
१.१.९ उन्नत घाँसेबाली विस्तार कार्यक्रम	रोपनी	×	×	×						
१.१.१० गाईभैसी नमूना फर्म स्थापना र सञ्चालन गर्ने	सङ्ख्या	२ वटा	१० लाख	कञ्चनपुर, डाँडा, टोल	√	√			√	
१.१.११ वोयर वाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	२ जना	२५ लाख	बेलपुर मुनुवा	√	√				√
१.१.१२ कृत्रिम गर्भाधान केन्द्र स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	×	×	×						
१.१.१३ चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	१	१ करोड	कञ्चनपुर			√	√		
१.१.१४ माछापालन कार्यक्रम	पटक	१	३० लाख	मुनुवा	√	√				√
१.१.१५ व्यवसायिक मौरीपालन कार्यक्रम	पटक	३ जना	५० लाख	कञ्चनपुर, मुनुवा	√	√	√	१	२	३
५. वार्ड नं. ५										

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय /स्रोत			प्राथमिकीकरण		
१.१.१ उत्पादन पकेट विकास कार्यक्रम (कृषि फार्म स्थापना समेत)	सङ्ख्या	३	८० लाख	पथरैया, अमौरी अमौरा		√	√	√		
१.१.२ जैविक मल तथा विषादी प्रयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम (गोठ सुधार कार्यक्रम समेत)	सङ्ख्या	३	६० लाख	पथरैया अमौरी अमौरा	√	√		√		
१.१.३ कृषि प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गर्ने		-								
१.१.४ बहुउद्देश्यीय कृषि नर्सरी स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	१	४० लाख	अमौरा		√		√		
१.१.५ फलफूल, मसलाजन्य खेतीको विकास र विस्तार गर्ने	रोपनी	३	६० लाख	पथरैया, अमौरा अमौरी	√	√		√		
१.१.६ संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने	स्थान	१	८० लाख	अमौरी		√	√	√		
१.१.७ खाद्यान्न तथा वीउ भण्डारण गृह निर्माण	मेट	१	८० लाख	अमौरी		√	√	√		
१.१.८ शीतभण्डार गृह निर्माण	मेट	-	-	-						
१.१.९ उन्नत घाँसेबाली विस्तार कार्यक्रम	रोपनी	३	४० लाख	पथरैया, अमौरी अमौरा		√	√	√		
१.१.१० गाईभैसी नमूना फर्म स्थापना र सञ्चालन गर्ने	सङ्ख्या	३	४५ लाख	पथरैया, अमौरी, अमौरा	√	√		√		
१.१.११ वोयर वाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	३	३५ लाख	पथरैया, अमौरा, अमौरी	√	√			√	
१.१.१२ कृत्रिम गर्भाधान केन्द्र स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	-	-	-						
१.१.१३ चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	१	६० लाख	अमौरी		√			√	
१.१.१४ माछापालन कार्यक्रम	पटक	३	३५ लाख	पथरैया, अमौरी, अमौरा	√	√			√	
१.१.१५ व्यवसायिक मौरीपालन कार्यक्रम	पटक									
मौरीपालन क्षेत्र	३	४० लाख		अमौरा, अमौरी, पथरैया	√	√		√		
६. वार्ड नं. ६										
१.१.१ उत्पादन पकेट विकास कार्यक्रम (कृषि फार्म स्थापना समेत)	सङ्ख्या	३	६० लाख	सुवर्णपुर, जगतपुर धर्मापुर	√	√		√		

विषय क्षेत्र		इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय /स्रोत			प्राथमिकी करण		
१.१.२	जैविक मल तथा विषादी प्रयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम (गोठ सुधार कार्यक्रम समेत)	सङ्ख्या	१३	४० लाख	जगतपुर, सुवर्णपुर धर्मापुर	√	√			√	
१.१.३	कृषि प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	-	-	-						
१.१.४	बहुउद्देश्यीय कृषि नर्सरी स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	३	५० लाख	जगतपुर, सुवर्णपुर कैलासेरवर		√	√	√		
१.१.५	फलफूल, मसलाजन्य खेतीको विकास र विस्तार गर्ने (केरा, आँप)	रोपनी	३	४५ लाख	सुवर्णपुर, जगतपुर, धर्मापुर	√	√		√		
१.१.६	संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने	स्थान	१	८० लाख	सुवर्णपुर		√	√	√		
१.१.७	खाद्यान्न तथा वीउ भण्डारण गृह निर्माण	मेट	१	५० लाख	सुवर्णपुर		√		√		
१.१.८	शीतभण्डार गृह निर्माण	मेट	१	३० लाख	सुवर्णपुर		√			√	
१.१.९	उन्नत घाँसेबाली विस्तार कार्यक्रम	रोपनी	३	५० लाख	धर्मापुर, जगतपुर, सुवर्णपुर		√	√		√	
१.१.१०	गाईभैसी नमूना फर्म स्थापना र सञ्चालन गर्ने	सङ्ख्या	२	५० लाख	जगतपुर, सुवर्णपुर	√	√	√		√	
१.१.११	वोयर वाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	३	३५ लाख	जगतपुर, सुवर्णपुर, धर्मापुर		√	√		√	
१.१.१२	कृत्रिम गर्भाधान केन्द्र स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	-	-	-						
१.१.१३	चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	१	८० लाख	सुवर्णपुर			√	√		
१.१.१४	माछापालन कार्यक्रम	पटक	२	४० लाख	सुवर्णपुर, जगतपुर	√	√				
१.१.१५	व्यवसायिक मौरीपालन कार्यक्रम	पटक	१	२० लाख	जगतपुर		√	√			
७.	**वार्ड नं. ७**										
१.१.१	उत्पादन पकेट विकास कार्यक्रम (कृषि फार्म स्थापना समेत)	सङ्ख्या	३	५० लाख	मिलनचोक, गोलौरी, मकरी	√	√		√		
१.१.२	जैविक मल तथा विषादी प्रयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम (गोठ सुधार कार्यक्रम समेत)	सङ्ख्या	३	३० लाख	मोतिनगर, ओखरपुर सन्तपुर	√	√			√	
१.१.३	कृषि प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	-	-	-						
१.१.४	बहुउद्देश्यीय कृषि नर्सरी स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	-	-	-						

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय /स्रोत			प्राथमिकीकरण		
१.१.५ फलफूल, मसलाजन्य खेतीको विकास र विस्तार गर्ने	रोपनी	३	४० लाख	मोतिनगर, गोलौरी ओखरपुर		√			√	
१.१.६ संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने	स्थान	मिलनचोक	१ करोड	मिलनचोक		√	√	√		
१.१.७ खाद्यान्न तथा वीउ भण्डारण गृह निर्माण	मेट	१	५० लाख	मिलनचोक			√			
१.१.८ शीतभण्डार गृह निर्माण	मेट	-								
१.१.९ उन्नत घाँसेबाली विस्तार कार्यक्रम	रोपनी	२	३० लाख	मोतिनगर, शङकरपुर	√	√		√		
१.१.१० गाईभैसी नमूना फर्म स्थापना र सञ्चालन गर्ने	सङ्ख्या	३	२० लाख	मोतिनगर, उच्च गौलौरी, गोलौरी	√			√		
१.१.११ वोयर वाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	३	४० लाख	स्कुलटाडी, सन्तपुर	√	√				
१.१.१२ कृत्रिम गर्भाधान केन्द्र स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	-	-	-						
१.१.१३ चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	-	-	-						
१.१.१४ माछापालन कार्यक्रम	पटक	३	४० लाख	गोलौरी, सङ्खरपुर मोतिनगर खल्ला गौलौरी	√	√		√		
१.१.१५ व्यवसायिक मौरीपालन कार्यक्रम	पटक	१	१० लाख	मोतिनगर	√	√				
१.१.१६ पशुपन्छी		५	४० लाख	मोतिनगर, सन्तपुर, ओखरपुर, सङ्करपुर हिम्मतपुर	√	√		√		
८. वार्ड नं.८										
१.१.१ उत्पादन पकेट विकास कार्यक्रम (कृषि फार्म स्थापना समेत)	सङ्ख्या	५	५० लाख	आमपुर, पहाडीपुर, जबलपुर भोक्सी, खैरीपुर		√		√		
१.१.२ जैविक मल तथा विषादी प्रयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम (गोठ सुधार कार्यक्रम समेत)	सङ्ख्या	१७ वटै टोलमा		पहाडीपुर, जबलपुर, भोक्सी, खैरीपुर						
१.१.३ कृषि प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	-	-	-						
१.१.४ बहुउद्देश्यीय कृषि नर्सरी स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	२	२० लाख	पाहडीपुर, जबलपुर	√	√			√	
१.१.५ फलफूल, मसलाजन्य खेतीको विकास र विस्तार गर्ने	रोपनी	४	३० लाख	आमपुर, भगैया, पाहाडीपुर बन्दीपुर	√	√		√		
१.१.६ संकलन तथा प्रशोधन	स्थान	१	४० लाख	जबलपुर	√	√		√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय /स्रोत			प्राथमिकीकरण		
केन्द्र स्थापना गर्ने										
१.१.७ खाद्यान्न तथा वीउ भण्डारण गृह निर्माण	मेट	१	३० लाख	जबलपुर	√	√				
१.१.८ शीतभण्डार गृह निर्माण	मेट	-								
१.१.९ उन्नत घाँसेबाली विस्तार कार्यक्रम	रोपनी	२	३० लाख	बन्देबिपुर भगरिया	√	√		√		
१.१.१० गाईभैसी नमूना फर्म स्थापना र सञ्चालन गर्ने	सङ्ख्या	२	१५ लाख	भगरैया, भोवसी	√	√		√		
१.१.११ वोयर वाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	४	४० लाख	भोक्सी, पाहडीपुर वडाभरि	√	√		√		
१.१.१२ कृत्रिम गर्भाधान केन्द्र स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	-	-							
१.१.१३ चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	१	५० लाख	जबलपुर			√	√		
१.१.१४ माछापालन कार्यक्रम	पटक	४		भोक्सी, खैरीपुर मटेरा, भगरैया						
१.१.१५ व्यवसायिक मौरीपालन कार्यक्रम	पटक	१		भोक्सी						
९. वार्ड नं. ९										
१.१.१ उत्पादन पकेट विकास कार्यक्रम (कृषि फार्म स्थापना समेत)	सङ्ख्या	४	१ करोड	अमरावति, बक्लाहुवा शान्ति खेत, अमरपुर		√		√		
१.१.२ जैविक मल तथा विषादी प्रयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम (गोठ सुधार कार्यक्रम समेत)	सङ्ख्या	४	१ करोड ५० लाख	कटासे, पूर्व खैरीफाट अमरावति, मुर्तिवा		√	√	√		
१.१.३ कृषि प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	-	-							
१.१.४ बहुउद्देश्यीय कृषि नर्सरी स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	३	५० लाख	अमरावति, मर्तिवा पूर्व खैरीफाँट	√			√		
१.१.५ फलफूल, मसलाजन्य खेतीको विकास र विस्तार गर्ने	रोपनी	४	३० लाख	अमरावति, मुर्तिवा कलहवा, कटसि	√	√				
१.१.६ संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने	स्थान	१	५० लाख	खैरीफाटा						
१.१.७ खाद्यान्न तथा वीउ भण्डारण गृह निर्माण	मेट	१	३० लाख	अमरावति	√	√		√		
१.१.८ शीतभण्डार गृह निर्माण	मेट	-	-	-						
१.१.९ उन्नत घाँसेबाली विस्तार कार्यक्रम	रोपनी	४	५० लाख	खैरीफाट, अमरावति मुर्तिवा, कटासे पूर्व		√		√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय /स्रोत			प्राथमिकी करण		
१.१.१० गाईभैसी नमूना फर्म स्थापना र सञ्चालन गर्ने	सङ्ख्या	४	१ करोड	मुर्तिवा, खैरीफाटा कटासे, अमरावति		√	√	√		
१.१.११ वोयर वाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	३		मुर्तिवा, अमरावति कटासे						
१.१.१२ कृत्रिम गर्भाधान केन्द्र स्थापना र संचालन गर्ने	सङ्ख्या	-	-	-						
१.१.१३ चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने	सङ्ख्या	१	५० लाख	खैरीफाटा			√	√		
१.१.१४ माछापालन कार्यक्रम	पटक	२	३० लाख	पूर्वखैरीफाटा, अमरपुर अमरावति		√	√			
१.१.१५ व्यवसायिक मौरीपालन कार्यक्रम	पटक	२	१५ लाख	अमरावति, खैरीफाटा	√	√		√		

स्रोतः

४.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलव्धि

जानकी गाउँपालिकाको कुल भू(भागको करिव ७५प्रतिशत को हारहारिमा रहेको कृषि तथा पशुपालन योग्य जमिनलाई पूर्वाधार युक्त व्यवसायिक कृषि तथा पशुपन्छी र माछापालन क्षेत्रको रुपमा विकास गरी आगामि ५ वर्ष भित्र कृषि तथा पशुपन्छी जन्य उत्पादन (अन्न, दलहन, तेलहन, फलफुल, तरकारी, नगदेबाली, माछा मासु, अण्डा, दुध तथा दुग्ध पदार्थ) मा आन्तरकि रुपले आत्मनिर्भर र व्यवसायिक रुपले निर्यात योग्य क्षमताको विकास भई पालिका क्षेत्रका कृषि तथा पशुपालन ब्यवसायमा सम्लग्न पालिकाबासीको वार्षिक आयमा दोब्बरले वृद्धि भएको हुनेछ।

ख. नतिजा/सूचक

१ आ.व. २०७९र८० बाटै **अन्न बालिमाः** धान, गहुँ, मकै, **तेलहन बालिमाः** भटमास तोरी, रायो, सरसीउ, सुर्यमुखी, तिल, आलस आदी, **दलहन बालीमाः** मसुरी, केराउ, मटर, सिमी, चना, बोडी, मासु, रहरी, **नगदे बालीमाः** तोरी **फलफूल बालीमाः** केरा, अम्बा, अनार, मेवा, आँप, लिची आदि तथा **तरकारी बालीमाः** गोलभेडा, आलु, रायो साग, काउली, मुला, गाजर, काक्रो, फर्सि, सिमी, लसुन, प्याज, स्कुस, लौका आदी लगायतका अर्ग्यानिक कृषि उत्पादनलाई व्यवसायिक रुप प्रदान गरी उत्पादनको बिविधिकरण र उत्पादकत्व वृद्धिको प्रसस्त सम्भावना रहेका प्रत्येक वडा र स्थान मा स्पष्ट रुपले पकेट क्षेत्र किटान गरी कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ

२ व्यवसायिक कृषि कार्यमा सम्लग्न कम्तिमा ७५ प्रतिशत पकेट क्षेत्रहरूमा आ.व. २०८३/८४ भित्र सिचाइको पर्याप्त सुविधा पुगेको हुनेछ

३ आ.व. २०७९र८० बाटै बर्तमान गुजरामुखी कृषि प्रणली व्यवसायिक कृषि प्रणालीमा रुपान्तरण हुने कार्य प्रारम्भ हुनेछ

४ कृषि उत्पादनहरूको निर्यातको मात्रामा वृद्धि भई गाउँपालिकाबासीको आयमा वृद्धि हुनुको साथै क्रयशक्तिमा विकास भएको हुनेछ

५ बैंक तथा वित्तीय संस्था, सहकारी, थोक तथा खुद्रा बजार, आवागमन, रहन सहन लगायत मानिसका दैनिक आर्थिक क्रियाकलापमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ

६ आ.व. २०८३/८४ सम्ममा गाउँपालिका को आन्तरिक आयमा कृषि क्षेत्रको उल्लेख्य योगदान र हिस्सा रहनुको साथै कुल आन्तरिक आयको २५प्रतिशत हिस्सा यसै बाट पुरा भएको हुनेछ

७ आ.व. २०७९/८० बाटै गाउँपालिका क्षेत्रका कृषिबाली उत्पादनका लागि उपयुक्त नरहेका समेत सम्भाव्य सवै क्षेत्रको पहिचान गरी पशु पन्छी पालन, माछापालनका पेकेट क्षेत्र किटान गरी कार्यान्वयनमा आएका हुनेछन्

८ हालसम्म दर्ता वा सूचिकरण भएका गाई, भैसी, बाखा, सुंगुर तथा बंगुर, कुखुरा र माछा पालन व्यवसायमा सम्लग्न व्यक्ति तथा फर्महरू पूर्णतः व्यवसायिक स्वरुप विकास गरी योजना अवधिमा सवै प्रकारका फर्महरु गरी कम्तिमा २० प्रतिसत नयाँ व्यवसायिक फर्महरू नियमित र व्यवस्थित रुपमा सञ्चालनमा आएका हुनेछन्

९ सूचक मा उल्लेख भए बमोजिमका फारमहरूबाट दैनिक कम्तिमा ३ हजार देखि ५ हजार लिटर दुध तथा दुग्ध पदार्थ, ५०० देखि १ हजार के.जी मासु, २५० के.जी देखि १ हजार के.जी माछाको उत्पादन भई देनिक १० लाख भन्दा माथिको आर्थिक कारोवार भएको हुनेछ

१० आवधिक योजना भित्र बर्तमान गुजरामुखी पशुपन्छी तथा माछा पालन कार्य व्यवसायिक प्रणालीमा रुपान्तरण हुने कार्यले तिब्रता पाएको हुनेछ

११ गाउँपालिकाबासिको आयमा वृद्धि भई क्रयशक्तिको विकास भएको हुनेछ

१२ बैंक तथा वित्तीय संस्था, सहकारी, थोक तथा खुद्रा बजार, आवागमन, रहन सहन लगायत मानिसका दैनिक आर्थिक क्रियाकलापमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ

१३ यस आवधिक योजनाको अन्त्यमा गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा पशुपन्छी पालन र उत्पादन क्षेत्रको उल्लेख्य योगदान र हिस्सा रहनुको साथै कुल आन्तरिक आयको २५ प्रतिशत हिस्सा यसै क्षेत्रबाट पुरा भएको हुनेछ ।

४.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो योजना अवधिको अन्तमा कृषि उत्पादन आधार वर्षको तुलनामा ३० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ। गाउँपालिका पूर्णरूपमा खाद्य तथा पोषण सुरक्षा पुगेको हुनेछ। कृषि विमा तथा पशु, विमान हालको १० प्रतिशतबाट वृद्धि भै २५-३० प्रतिशत पुगेको हुनेछ। छाडा पक्ष पूर्णतः नियन्त्रण भएको हुनेछ। जंगलमा पशु चराउने प्रथा अन्त भै cut-carry-feeding system विकास भई कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय व्यावसायीकरण भई औद्योगिक विकाससँग आवद्ध हुने क्रममा अघि बढेको हुनेछ। समग्रमा व्यवसायीकरण भएको कृषि तथा पशुपंक्षि क्षेत्रले रोजगारी सिर्जना, आयआर्जनमा उल्लेख बृद्धि भएको हुनेछ।

माथि उल्लेखित उपलब्धी हाँसिल गर्न आवधिक योजना अवधिमा अनुमान गरिएको बजेट, स्रोत परिचालन, योजना कार्यान्वनयन सरोकार सबै पक्षसँग समझदारी तथा सहकार्य तथा प्राकृतिक प्रकोप आदि जस्ता पक्ष जोखिमको रूपमा रहन सक्छन्।

४.२ सिंचाई

४.२.१ पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाको कृषि योग्य भूमिमा बाह्रै महिना सिंचाई सुविधा पुऱ्याई कृषिको विविधिकरण एवंम बहुवालि चक्रबाट कृषिको उत्पादकत्व बढाउन सिंचाइ सुविधारको दिगो व्यवस्था गर्न जरुरी छ। आधारवर्षमा गाउँपालिकाको कूल खेतीयोग्य भूमि मध्य लगभग ६० प्रतिशत कृषि क्षेत्रमा मनसुनी मौसम सिंचाई सुविधा पुगेकोछ । रानी जमरा सिंचाइ आयोजनाको क्षेत्र बिस्तर कार्यमा गाउँपालिकाको सहकार्यबाट सबै कृषि योग्य भूमिमा सिंचाई सुविधा पुऱ्याउने कार्य

योजना अवधीमा सम्पन्न गर्नुपर्ने हुन्छ । परम्परागत सिंचाई प्रणालीको सुधार, मर्मत, सम्भार, र नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाई प्रणालीबाट सिंचाइ सुविधा बिस्तारको आवश्यकता छ । सिंचाइ पूर्वाधार रणनैतिक महत्वको ठूलो, सिँचाई आयोजना रानीजमरा सिंचाई आयोजनाबाट सिंचाई सुविधा सुदृढीकरण तथा व्यवस्थित गर्न आवश्यक छ ।

४.२.२ समस्या तथा चुनौती

गाउँपालिकामा भएका अधिकांश सिँचाइ कला प्राकृतिक नदी/खोलाको मुहानबाट Run-of-the River प्रणालीमा निर्माण भएका र वर्षैभरि सिँचाइ सुविधा पुऱ्याउन नसकिने स्थिति छ। विद्यमान सिँचाइ कुलाहरूको उचित मर्मत-सम्भार नहुनु, रानी जमरा सिंचाई आयोजनाबाट पर्याप्त सिँचाइ सुविधा प्राप्त नहुनु, निजी लगानीमा वोरिङबाट सिँचाइ गर्नु जस्ता समस्या छन् भने अर्कोतिर सिंचाइ योग्य जमिन खण्डिकरण हुँदै जानु र खेती गरीने जमिनमा बस्ती विकास जानु, भूमिगत जलतह घट्दै जानु, सतह सिँचाई एवंम भूमिगत सिंचाइको संयोजनात्मक उपयोग नहुनु, उपलब्ध पानीको स्रोत माथि चाप बढ्दै जानु, नदी/खोलाको नदीजन्य पदार्थको दोहनले नदी/खोलाको तह घट्दै जानु सिंचाई क्षेत्रका प्रमुख समस्या हुन् ।

कृषि योग्य भूमिमा सिंचाई सुविधा पुऱ्याउने दृष्टिले निर्माणाधिन सिंचाई आयोजना समयमै सम्पन्न गर्नु, रानी जमरा सिंचाई आयोजनाबाट बढीभन्दा बढी लाभ लिनु, भूमिगत जल तथा सतह जलस्रोतको संयोजनात्मक उपयोग गर्नु, प्रविधिको विकास गर्नु, जलवायु परिवर्तनबाट पानीको उपलब्धतामा हुन सक्ने प्रतिकूल असरलाई न्यूनिकरण गर्नु, जलस्रोतको बहुआयमिक उपयोग गर्नु यस क्षेत्रका मुख्य चुनौती हुन् ।

४.२.३ सम्भावना तथा अवसर

राष्ट्रिय गौरवको रानीजमरा सिंचाइ आयोजनाको विस्तारित क्षेत्र हुनु, भूमिगत तथा सतहको जलस्रोतको बहुआयामिक प्रयोग हुने, तथा सिंचाई सम्बन्धी नयाँ प्रविधिको प्रयोग गर्न सकिने सम्भावना छन् ।

रानीजमरा सिँचाइ आयोजनासँग सहकार्य गरी सिँचाई सुविधा प्रायः सबै कृषियोग्य भूमिमा विस्तार गर्न सिंचाई विकास र व्यवस्थापनमा कृषक समूहको पहुँच र सहभागिता बढाउन तथा नयाँ प्रविधिको प्रयोग मार्फत सिँचाइको माग पूरा गर्न सकिने यस क्षेत्रका प्रमुख अवसर हुन् ।

४.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य :गाउँपालिकाको कुल कृषि तथा सिंचाई योग्य जमिनको अधिकांस भूभागमा दिगो र भरपर्दो सिंचाई पूर्वाधार पुऱ्याउने ।

तालिका ४८: उदेश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं.	उदेश्य	रणनीति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१	भूमिगत तथा सतह सिंचाई पूर्वाधारको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकास गरी उपयुक्त प्रविधि	सिंचाई विकास तथा व्यवस्थापन र प्रयोग सम्बन्धी स्थानीय ऐन	• सिंचाई स्रोत उपयोग तथा व्यवस्थापनका लागि पालिकास्तरीय ऐन कानून निर्माण गर्ने • सिंचाई पूर्वाधार र सेवा तथा सेवा व्यवस्थापनको यथार्थ विवरण अध्यावधिक गर्ने

	मार्फत कृषि योग्य जमिनमा सिंचाई सेवा विस्तार गर्नु	नियम कार्यान्वयनमा ल्याउने	
२	सम्भावित प्राकृतिक प्रकोप बाट हुन सक्ने सम्भावित जोखिमलाई पूर्व व्यवस्थापन गरी बषैभरी सिंचाईको भरपर्दो आधार तयार पार्नु	सिंचाई गुरु योजना तर्जुमा गरी प्रस्तावित सिंचाई योजना तथा आयोजनाहरू विकास एवं विस्तार गर्ने साथ नयाँ सिंचाई प्रविधिको विकास र विस्तारमा कृषकहरूलाई अभ्यस्त बनाउने	● सिंचाई पूर्वाधारको विकास र एकीकृत प्रणालीको दिगो व्यवस्थपन गर्न सिंचाई एकीकृत गुरुयोजना तर्जुमा गर्ने ● प्राविधक, आर्थिक र वातावरणीय पक्ष बाट सम्भाब्यता रहेका साना भूमिगत सिंचाई प्राथमिकताका साथ निर्माण, विकास र विस्तार गर्ने
३	सिंचाई प्रणालीमा रहेका निर्माणाधिन तथा मर्मत सम्भारको गर्नु पर्ने पूर्वाधारहरूको नियमित मर्मत सम्भार गरी सिंचाई व्यवस्थापनलाई दिगो बनाउनु	संचाई प्रणालीको विकास गर्न सङ्घीय तथा प्रदेश सरकार साथै विकास साझेदार र स्थानीय उपभोक्त बिच समन्वय र साझेदारी विकास गर्ने	● अन्तर सरकर समन्वय सम्यन्त्रको निर्माण गरी प्रदेश र सङ्घीय सरकार साथै छिमेकी पालिकाहरू सँग समन्वय र साझेदारी विकास गर्ने ● प्रदेश सरकारको सहयोगमा पालिकाका सम्भाव्य वडामा डिप ट्यवेल सिंचाई कार्यक्रम विस्तार गर्ने
४.	पर्याप्त र दिगो सिंचाई पूर्वाधारको व्यवस्थापन गरी कृषि कार्यमा लाग्ने कृषकहरूको लगानीको संरक्षण गर्नु	विद्यमान, निर्माणाधिन तथा भविश्यमा निर्माण हुने सिंचाई पूर्वाधारको दिगो व्यवस्थापनकालागि उपभोक्ताको सार्थक सहभागिता बनाउन सम्भाब्यता अध्ययन गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने	● सवै वडाका कृषि योग्य जमिनमा सिँचाईका लागि वर्षातको पानीको मात्र निर्भरताको अन्त्यकालागि वडागत रुपमा प्रस्ताव भएका प्रथम प्राथमिकतामा परेका नयाँ तथा पुराना सिंचाई पूर्वाधारको प्राथमिकताका आधारमा निर्माण विकास गर्ने र सञ्चालनमा रहेका वा बिभिन्न कठिनाईका कारण नियमित सञ्चालन हुन नसकेका पुराना सिंचाई पूर्वाधारको मर्मत सम्भार र स्तरोन्नती गरी कृषकहरूलाई सुलभ सिचाई सुविधा उपलब्ध गराउने ● बर्तमान स्रोत र पूर्वाधार बाट सिंचाईको सुविधा पुग्न नसक्ने सवै क्षेत्रमा नविनतम प्रविधि समेतका अन्य बैकल्पिक व्यवस्थाको खोजी गरी सिंचाईको सुविधा पुऱ्याउने

			• रानीजमरा सिंचाइ आयोजनासंग सहकार्य गरि सिचाई सुविधा सबै वाडाहरमा विस्तार गर्ने
५.	समग्रमा दिगो एवं भरपर्दो सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराई कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धिमा योगदान पुऱ्याउनु	गाउँपालिका, सम्बन्धित सरोकारवाला उपभोक्त, र जनशक्तिको क्षमता विकास गर्ने	• विद्यमान अवस्थामा यस गाउँपालिका भित्र कृषि तथा पशुबालिका पकेट क्षेत्र, तीनमा आधारित सेवा केन्द्र र कृषक समुहहरूको क्षमता विकास र बिस्तारकालागि थप सहयोग गर्ने • पानिको उपयोग, उपादेयता र सदुपयोग, वितरण प्रणालीका बारेमा क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गर्ने • पर्याप्त पानीको उपयोगका कारण कृषि उपजमा हुने पौष्टिक तत्वको गुणस्तर र बृद्धिमा हुने प्रभावका बारेमा स्थानीय कृषक तथा कृषक समूहलाई तालिमा प्रदान गर्ने

तालिका ४९: वडागत विकासका आयोजनाहरू

	विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१.	वडा नं. १					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
१.२.१	सिंचाई योजना पुनर्निर्माण	किमि									
१.२.२	सिंचाई कूलो निर्माण	किमि									
१.२.३	बैकल्पिक (लिफ्ट तथा पोखरी) सिंचाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
१.२.४	सार्वजनिक पोखरी निर्माण	सङ्ख्या									
१.२.५	सार्वजनिक कूलो निर्माण										
१.२.६	सार्वजनिक कूलो मर्मत सम्भार गर्ने	कि.मि.									
कुलरिया उपसाँखा तटबन्ध मर्मत			७ कि.मि.	२ करोड	वडा नं. १ मा पुरै बस्ती सिंचाई	√	√	√	√		
जमरा उपशुाखा मर्मत			७ कि.मि.	२ करोड	वडा नं. १ मा पुरै बस्ती सिंचाई	√	√	√	√		
२.	वडा नं.२										
१.२.१	सिंचाई योजना	किमि									

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
पुनर्निर्माण										
१.२.२ सिंचाई कूलो निर्माण	किमि									
१.२.३ बैकल्पिक (लिफ्ट तथा पोखरी) सिंचाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
१.२.४ सार्वजनिक पोखरी निर्माण	सङ्ख्या									
१.२.५ सार्वजनिक कूलो निर्माण										
१.२.६ सार्वजनिक कूलो मर्मत सम्भार गर्ने	कि.मि.									
कुलरिया सिचाई निर्माणाधिन		२००० विगा		खरगौली कालिकापुर प्रगतिनगर परागीपुर, खरेग खैरेनी, बढरिया जानकीनगर, पालकोट, कटघर, सिञ्चित क्षेत्र, निर्माणाधिन अवस्था			√			
३. वडा नं.३										
१.२.१ सिंचाई योजना पुनर्निर्माण	किमि									
१.२.२ सिंचाई कूलो निर्माण	किमि									
१.२.३ बैकल्पिक (लिफ्ट तथा पोखरी) सिंचाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
१.२.४ सार्वजनिक पोखरी निर्माण	सङ्ख्या									
१.२.५ सार्वजनिक कूलो निर्माण										
१.२.६ सार्वजनिक कूलो मर्मत सम्भार गर्ने	कि.मि.									
रानिजमरा कुलहरीया सिँचाई आयोजना मर्मत		२५०० विगा	१ करोड ५० लाख	१५ विगा सिंचाई ??? वडा नं. ३ भरिनै		√	√	√		
४. वडा नं.४										
१.२.१ सिंचाई योजना पुनर्निर्माण	किमि	५ कि.मि.	४ करोड	सोनाहा, अजरैली सिंचाई			√	√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१.२.२ सिंचाई कूलो निर्माण	किमि									
१.२.३ बैकल्पिक (लिफ्ट तथा पोखरी) सिंचाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम	सङ्ख्या	×								
१.२.४ सार्वजनिक पोखरी निर्माण	सङ्ख्या	×								
१.२.५ सार्वजनिक कूलो निर्माण										
१.२.६ सार्वजनिक कूलो मर्मत सम्भार गर्ने	कि.मि.									
असनोहेरी सिंचाई प्रणाली मुनुवा मर्मत	१५ कि.मि.	१० करोड		मुनुवा, भुरसो, बिलपुर कुसुनघाट		√	√	√		
५. वडा नं.५										
१.२.१ सिंचाई योजना पुनर्निर्माण	किमि									
१.२.२ सिंचाई कूलो निर्माण	किमि									
१.२.३ बैकल्पिक (लिफ्ट तथा पोखरी) सिंचाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
१.२.४ सार्वजनिक पोखरी निर्माण	सङ्ख्या									
१.२.५ सार्वजनिक कूलो निर्माण										
१.२.६ सार्वजनिक कूलो मर्मत सम्भार गर्ने	कि.मि.									
रानिजमरा कुलरिया सिचाई निर्माणाधीन				वडाभरिका खेतिबस्ति						
६. वडा नं.६										
१.२.१ सिंचाई योजना पुनर्निर्माण	किमि									
१.२.२ सिंचाई कूलो निर्माण	किमि									
१.२.३ बैकल्पिक (लिफ्ट तथा पोखरी) सिंचाई	सङ्ख्या									

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
प्रवर्द्धन कार्यक्रम										
१.२.४ सार्वजनिक पोखरी निर्माण	सङ्ख्या									
१.२.५ सार्वजनिक कूलो निर्माण										
१.२.६ सार्वजनिक कूलो मर्मत सम्भार गर्ने	कि.मि.									
१.२.७ जमरा सिँचाई आयोजना		निर्माणाधिन		वडाभरिका जग्गा		√	√	√		
७. वडा नं.७										
१.२.१ सिंचाई योजना पुनर्निर्माण	किमि									
१.२.२ सिंचाई कूलो निर्माण	किमि									
१.२.३ बैकल्पिक (लिफ्ट तथा पोखरी) सिंचाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
१.२.४ सार्वजनिक पोखरी निर्माण	सङ्ख्या									
१.२.५ सार्वजनिक कूलो निर्माण										
१.२.६ सार्वजनिक कूलो मर्मत सम्भार गर्ने	कि.मि.									
१.२.७ मुरसा सिँचाई आयोजना		४८५ हेक्टर	४० लाख	गोलौरी खल्लागो हिम्मतपुर, लनकनीय ओखरपुर, सन्तपुर खिलीगढ मुरसा	√	√				
८. वडा नं.८										
१.२.१ सिंचाई योजना पुनर्निर्माण	किमि									
१.२.२ सिंचाई कूलो निर्माण	किमि									
१.२.३ बैकल्पिक (लिफ्ट तथा पोखरी) सिंचाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
१.२.४ सार्वजनिक पोखरी निर्माण	सङ्ख्या									

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१.२.५ सार्वजनिक कूलो निर्माण										
१.२.६ सार्वजनिक कूलो मर्मत सम्भार गर्ने	कि.मि.									
१.२.७ कुलरिया कुलो सिँचाई				वडाभरिका टोल	√	√	√			
१.२.८ जमरा कुला				वडाभरिका टोल						
९. वार्ड नं. ९										
१.२.१ सिंचाई योजना पुनर्निर्माण	किमि									
१.२.२ सिंचाई कूलो निर्माण	किमि									
१.२.३ बैकल्पिक (लिफ्ट तथा पोखरी) सिंचाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
१.२.४ सार्वजनिक पोखरी निर्माण	सङ्ख्या									
१.२.५ सार्वजनिक कूलो निर्माण										
१.२.६ सार्वजनिक कूलो मर्मत सम्भार गर्ने	कि.मि.									
१.२.७ रानीजमरा, सिलाई आयोग हुलरिया		१ वटा टोलमा बाँकी	३० लाख	पक्कि भरि सिँचाई		√	√	√		
१.२.८ जमरा सिँचाई आयोग										

४.२.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

जानकी गाउँपालिकाको कुल भू/भागको करिव ७५ प्रतिशतको हारहारिमा रहेको कृषि तथा पशुपालन योग्य जमिन मध्ये सिंचाई पूर्वाधार पहुँच पुग्न सक्ने कृषि क्षेत्रको ८५ प्रतिसत भू/भागमा सिंचाई सुविधा पुग्न गई आवधिक योजना अवधि भित्र कृषि जन्य उत्पादन (अन्न, दलहन, तेलहन, फलफुल, तरकारी, नगदेबाली) दोब्बरले वृद्धि भएको हुनेछ।

ख. नतिजा/सूचक

१. आवधिक योजना अवधिको प्रथम बर्ष भित्र सिंचाई पूर्वाधारको विकास र सिंचाई प्रणालीको विकास सम्बन्धी स्थानीय ऐन कानून निर्माण भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ साथै जमिन बाँझो राख्ने प्रबृतिको अन्त्य भएको हुनेछ ।

२. आवधिक योजनाको दोश्रो बर्ष भित्र सिंचाई गुरु योजना तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ

३. आवधिक योजना अवधि भित्र प्रदेश, तथा सङ्घीयसरकार, रानीजमरा सिंचाइ आयोजना र स्थानीय उपभोक्ता र विकास साझेदारको सहयोग र साझेदारीमा प्रस्तावित सिंचाई आयोजनाहरूको निर्माण कार्य सम्पन्न भई सञ्चालनमा आएका हुनेछन्

४. व्यवसायिक कृषि कार्यमा सम्लगन कम्तिमा ८० प्रतिशत पकेट क्षेत्रहरूमा आवधिक योजनाको अन्त्यमा सिंचाईको पर्याप्त सुविधा पुगेको हुनेछ

५. सम्बन्धित उपभोक्ता, गाउँपालिकाका जनशक्ति र जनप्रतिनिधिको क्षमता विकास भई सिंचाई पूर्वाधारको दिगो सञ्चालन व्यवस्थापन भएको हुनेछ

६. समग्रमा कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि भई गाउँपालकाको समृद्धिको मार्ग प्रसस्त हुनुको साथै युवा शक्तिको विदेश पलायनको प्रतिशत खुम्चिएको हुनेछ ।

४.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

रानीजमरा सिंचाई आयोजनासँगको सहकार्यमा गाउँपालिकाको प्रायः सबै कृषि भूमिमा सिंचाइ सुविधा पुगेको हुनेछ । जलस्रोतको बहुआयामिक उपयोगमा कृषक समूहको पहुँचले सतह र भूमिगत सिँचाइ आयोजनाको संयोजनात्मक उपयोग, परम्परागत सिंचाइ कुलाहरूको संरक्षण, मर्मत-सम्भार र जलस्रोत क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कर्यायोजनाको कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।

रानीजमरा सिंचाई आयोजना विस्तारित कार्यक्रमसँग गाउँपालिकाको सिंचाइ गुरुयोजनाले मेल नखान, कृषक समूह सिंचाई विकास र व्यवस्थापनमा सक्रिय अनइच्छुक हुनु, सिंचाई पूर्वाधार विकासमा ठूलो र कामको आवश्यकता पर्ने र सो बमोजिम स्रोत उपलब्ध नभएमा र सिंचाईका पूर्वाधार प्राकृतिक प्रकोपबाट नस्ट हुनसक्ने आदि जोखिम पक्ष हुन् ।

४.३ पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा

४.३.१ पृष्ठभूमि

पर्यटन गाउँपालिकाको आर्थिक विकास तथा गैरकृषि क्षेत्रमा युवा उद्यमीहरूलाइ उद्यम तथा रोजगारको अवसर सिर्जना गर्ने मुख्य आधारको रूपमा भविष्यमा विकास गर्न सकिन्छ । कर्णाली नदीको कोरीडोर क्षेत्र, उष्ण तथा उपोष्ण प्रदेशीय हावापानी क्षेत्रमा पाइने जैविक स्रोत र सौन्दर्यता, थारु समुदायको बाहुल्यता, टिकापुर पार्कको सन्निकटमा रहेको तथा पछिल्लो समयमा विभिन्न जाती, समुदायको बसोबास हुँदै गएकाले जानकी गाउँपालिकामा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने अवसर रहेका छन् । विद्यमान अवस्थामा अन्य अवस्थामा रहेको पर्यटन व्यवसायप्रति युवा वर्गको आकर्षण तथा निजी क्षेत्रको लगानी वातावरण निर्माण गरी गाउँपालिकाको मुख्य आर्थिक क्षेत्रको रूपमा विकास गर्न आवश्यक छ । प्राकृतिक तथा भौगोलिक स्थल र सम्पदाको पहिचान, संरक्षण, साँस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण तथा विकास र मौलिक कला संस्कृति

अभिलेखिकरण गर्दै उपर्जानको एक सरल, कम खर्चमा चल्ने व्यवसायको रुपमा यसलाई योजनाबद्ध ढङ्गले विकास गर्न जरुरी छ ।

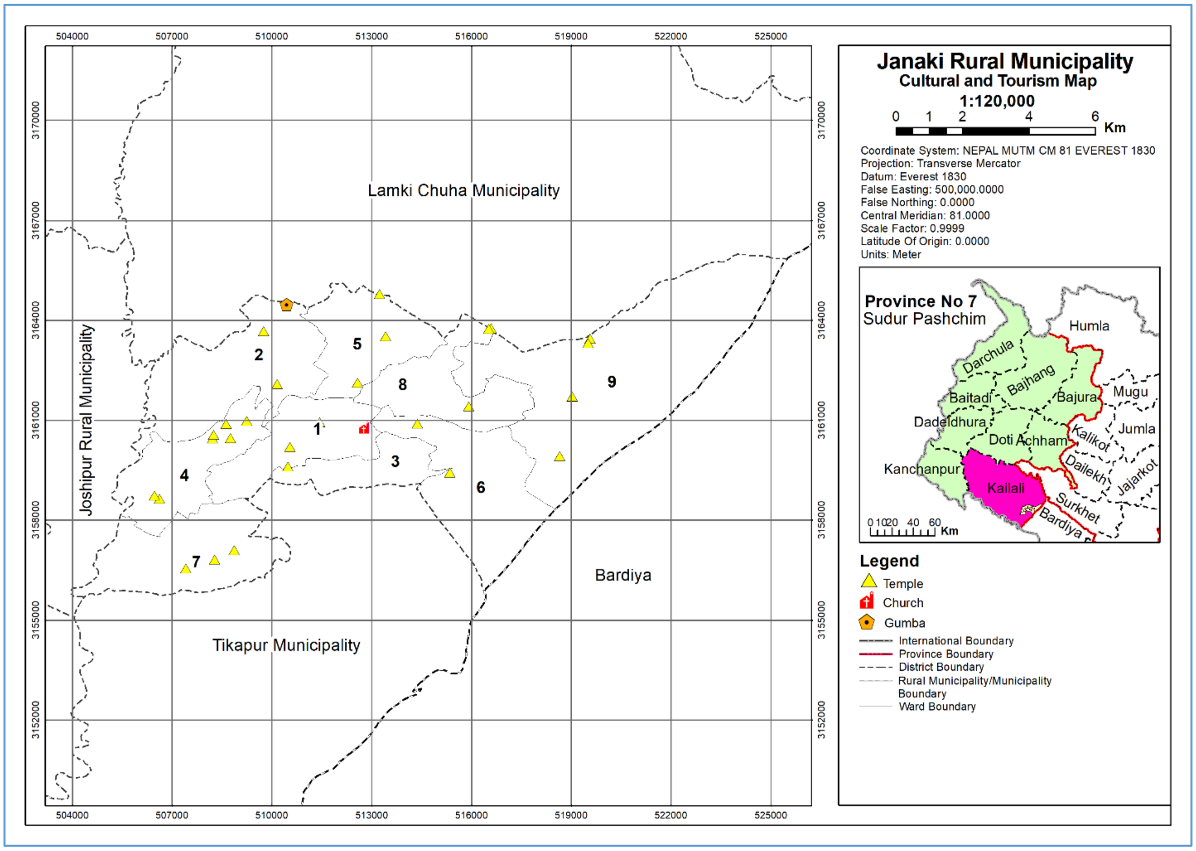

चित्र ११: पर्यटन, सांस्कृति तथा सम्पदाहरुको अवस्थिति

४.३.२ समस्या तथा चुनौती

गाउँपालिकाभित्र पर्यटन आकर्षक स्थल, सम्पदा र स्रोतको पहिचान सहित बजारीकरण नहुनु, कृषि-उपजबाट हुने पर्यटन व्यावसाययलाई प्रोत्साहन नमिल्नु, पर्यटनका लागि आवश्यक पूर्वाधार जनशक्ति नहुनु, पर्यटन विकासमा उद्यमशीलता विकास सँग एकाकार गर्न नसक्नु, पर्यटकीय प्रविधि, सूचनाको अभाव जस्ता प्रमुख समस्या रहेका छन् ।

यस गाउँपालिकाले आफ्नो सम्भावनायुक्त क्षेत्रमा पर्यटकीय गन्तब्य (destination) को रूपमा स्थापित गर्नु स्थानीय उत्पादन, कला सांस्कृतिको प्रवर्द्धन गर्न, पर्यटन क्षेत्रको विकासमा निजी क्षेत्रको सहभागिता गराउनु एवंम जलवायु परिवर्तनजन्य जोखिमबाट आउने असर कम गर्नु मुख्य चुनौतिका रुपमा रहेका छन् ।

४.३.३ सम्भावना तथा अवसर

जानकी गाउँपालिका भित्रका विभिन्न ठाउँमा पर्यटकीय गन्तब्य स्थलको विकास हुन सक्ने, छिमेकी मुलुक भारतबाट धार्मिक तथा साँस्कृतिक दृष्टिले भारतीय पर्यटकको आगमन हुने, कर्णाली वेसिन तथा कर्णाली टापु क्षेत्रको उत्पादन र

जैविक स्रोत, जलक्रिडाबाट पर्यटक आकर्षण गर्न सक्ने र पर्यटनलाई एक बलियो अर्थतन्त्रको खम्बा बनाउने सम्भावना छन् ।

त्यस्तै कर्णाली नदीको कोरीडोर, कर्णाली वेसिन, थारु समुदायको साँस्कृतिक परम्परा, रहनसहन, आदिको प्रवर्द्धन गरी पर्यटन केन्द्र बन्न सक्ने प्रबल सम्भावनाले गाउँपालिकाको समृद्धिको मुख्य सम्भावनाहरुको रूपमा पर्यटन क्षेत्र स्थापित हुन सक्ने अवसर रहेको छ ।

४.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटनका लागि जानकी गाउँपालिकालाई पर्यटन गनतव्यस्थल स्थापित गरी पालिकाको समृद्धि निर्माणको महत्वपूर्ण अङ्गको रुपमा विकास गर्नु ।

तालिका ५०: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	उदेश्य	रणनीति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१.	गाउँपालिकालाई पर्यटन गनतव्यस्थल को रुपमा विकास गर्नु	आवश्यक स्थानीय ऐन कानून निर्माण गरी कार्यान्वनयमा ल्याउने	• पर्यटन विकासकालागि पालिका स्तरीय ऐन कानून निर्माण गर्ने • पर्यटकीय स्थल र क्षेत्रको यथार्थ विवरण अध्यावधिक गर्ने
२.	यस पालिका भित्र पहिचान भएका र अवहुने समेतका पर्यटकीय स्थलहरूमा आवश्यक पर्यटन पूर्वाधार विकास गरी आन्तरिक र वाह्य पर्यटकको आगमनलाई बढाउनु	एकीकृत पर्यटन विकास गुरु योजना तयार गरी योजनबद्ध विकासको थालनी गर्ने	• पर्यटनको सम्भावना बोकेका धार्मिक तथा साँस्कृतिक महत्वका क्षत्रे, प्राकृतिक सुन्दरताले भरिएको स्थल, शिक्षा, स्वास्थ्य, खेलकुद जस्ता सम्भाव्य सवै क्षेत्र समेटेर एकीकृत पर्यटन विकास गुरुयोजना तर्जुमा गर्ने
३.	पर्यटकको संङ्ख्यामा बृद्धि, बसाई समयको विस्तार बाट आन्तरिक कृषि उत्पादनको खपत समेतमा बनेरी गरी पालिकाको आन्तरिक	स्थानीय, स्वदेशी तथा विकास साझेदारको लगानी आकर्सित र प्रोत्साहन गर्ने साथै सार्वजनिक, निजी, सहकारी तथा सामुदायीक साझेदारीको विकास गरी दृष्यवलोकान	• गाउँपालिका भित्र रहेका विभिन्न प्राकृतिक दृर्श्यहरूमा आवश्यक पर्यटकीय पूर्वाधारको निर्माण, संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने • गाउँपालिका ५ र ९ मा पर्यटन केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने

	आय आर्जनको महत्वपूर्ण अङ्गको रुपमा स्थापित गर्नु	केन्द्र साथै सिमसार तथा पार्क र मनोरञ्जन स्थल निर्माणको विकास र व्यवस्थापन गरी पर्यटन गन्तव्य केन्द्रको रुपमा स्थापित गरिनेछ	● स्रोत व्यवस्थापनकालागि सङ्घीय तथा प्रदेश सरकार साथै स्थानीय, राष्ट्रिय साथै अन्तराष्ट्रिय सहयोगी र साझेदारहरू सँग समन्वय गर्ने ● एतिहासिक महत्वको मठ मन्दिर सम्म सहज आवागमनका लागि सम्भाब्य सडक पूर्वाधार समेतका अन्य पर्यटक क्षेत्र निर्माण विकासकालागि सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारको सहायोग र छिमेकी पालिकाहरूको संयुक्त समन्वय, साझेदारी तथा व्यवस्थापनमा बृहत्त पर्यटन बिकास कार्यक्रमलाई कार्यान्वयनमा ल्याउने
४.	मौलिक परम्परा सांकृतिक मुल्य तथा धर्मको जर्गेना गरि आयआजर्न बृद्धि गर्नु	स्थानिय परम्परा मुल्य मार्नेतालाई पहिचान सहित जर्गेना गर्ने कार्यक्रम गरिनेछ	● जातिय/साम्प्रदायिक/धार्मिक सामाजिक मेलमिलापका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । ● सबै जाति समुदायको मुख्य/मुख्य पर्व तथा कला संस्कृतिको सरंक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्न गाउँपालिका ले आवश्यक व्यवस्था मिलाउने नीति लिनेछ । ● सबै जाति समुदायको धार्मिक सस्कार स्थापित गर्नको लागि पुजा स्थल (ठन्वा/गुम्बा/ चर्च/ मस्जिद/ मन्दिर) संरक्षण गरिनेछ । ● पुर्खौली पेशाका रुपमा जिविकोपार्जन गरिरहेका शिल्पी समुदायको सिपकलाको विस्तार, आधुनिरकण र बजारीकरणमा जोड दिइनेछ । ● गाउँपालिका मा हरेक जातिय पहिचानको संरक्षण तथा प्रर्वद्धनका लागि संग्रहालय स्थापना गरिनेछ । ● दाह सस्कारका लागि स्थान छनौट गरी व्यवस्थित गरिनेछ ।
५.	पर्यटन क्षेत्रको विकास बाट प्राप्त लाभलाई स्थानीयबासीको पहुँच सम्म पुग्ने सहज वातावरणको विकास गर्नु साथै लाभको वितरण समन्यायीक बनाउनु	व्यापक प्रचारप्रसार गरी पर्यटकको आगमन र बसाईलाई प्रभावकारी बनाउने पर्यटकीय उपजलाई मूल्य श्रृङ्खला सँग आवद्ध गरी यस क्षेत्रको लाभलाई सर्वसाधार	● गाउँपालिकालाई राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय रुपमा चिनाउन सञ्चार सूचना प्रविधिको सवै उपाय अवलम्बन गर्ने ● गाउँपालिकालाई पर्यटकीय गन्तब्यको रुपमा परिचित गराउन सञ्चार दुतको व्यवस्था गर्ने ● स्थानीय तथा राष्ट्रिय स्तरका सञ्चार माध्यम सँग समन्वय र साझेदारी गरी बृत्तचित्र सहितको प्रचार प्रसार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● पर्यटन उपजको विकासमा स्थानीय स्रोत र साधनलाई प्रोत्साहन गर्ने

		गाउँपालिकाबासिको पहुँचसम्म पुऱ्याउने	● पर्यटकीय क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापनका लागि गाउँपालिका र स्थानीय समुदाय साझेदारीताको विकास गर्ने ● समुदाय स्तरमा सामुदायिक होमस्टे समेतको विकास गरी स्थानीय विशेषता सहितको पर्यटकीय गन्तव्य स्थल व्यवास्थापन गरी यस क्षेत्रको लाभ स्थानीय टोल बस्ती सम्म पुऱ्याउने ● स्थानीय कृषि तथा पशुपन्छी जन्य उत्पादनलाई पर्यटन विकास सँग आवद्ध गर्ने ● जैविक विभिदता सहितका बनजङ्गललाई पर्यटक मनोरञ्जन स्थलको रुपमा विकास गर्ने ● लघु उद्यानको सम्भाव्यता अध्ययन गरी निमार्ण गर्ने ● हरियाली गाउँ, स्वच्छ हावापानी र सुन्दर वातावरणको सन्देशमूलक पर्यटन केन्द्र विकास गर्ने ।

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन ।

तालिका ५१: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड न.१										
१.३.१ पर्यटन गुरुयोजना तयारी	सङ्ख्या	२	३० लाख	लयकपुर, भगतपुर		√	√	√		
१.३.२ कृषि पर्यटन कार्यक्रम	स्थान	१	२५ लाख	भगतपुर	√	√		√		
१.३.३ पर्यटकीय पदमार्ग मार्ग विकास	कि.मि.	–								
१.३.४ कोतघरको विकास	स्थान	-								
१.३.५ पर्यटकीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	सङ्ख्या	२	१ करोड	लयकपुर भगतपुर		√	√	√		
१.३.६ साँस्कृतिक महोत्सव	पटक									
१.३.७ सम्पदा अध्ययन तथा	वटा									

वृत्तचित्र										
१.३.८ स्थानीय सम्पदा संरक्षण	वटा									
होली	१	३० लाख		लयकपुर		√			√	
सखिया नाँच अतवारी	१	३० लाख		सुवर्णपुर		√			√	
चिरैयी पर्छे, माघी	२	३० लाख		भगतपुर		√			√	
मजहर, दशैं दिपावली		३० लाख		भगतपुरवडा भरि		√			√	
२. वार्ड नं. २										
१.३.१ पर्यटन गुरुयोजना तयारी	सङ्ख्या	२ वटा	१ करोड	पूर्वाधार निर्माण शिवमन्दिर, गौरामन्दिर		√	√	√		
१.३.२ कृषि पर्यटन कार्यक्रम	स्थान									
१.३.३ पर्यटकीय पदमार्ग मार्ग विकास	कि.मि.	×								
१.३.४ कोतघरको विकास	स्थान	×								
१.३.५ पर्यटकीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	सङ्ख्या	२	५० लाख	खरगौली, परागीपुर	√	√				
१.३.६ साँस्कृतिक महोत्सव	पटक	२	३० लाख	गौरामेला, शिवरात्रि मेला	√	√				
१.३.७ सम्पदा अध्ययन तथा वृत्तचित्र	वटा	×								
१.३.८ स्थानीय सम्पदा संरक्षण	वटा									
मनुव (देवथान)	वटा	९	१ करोड	प्रत्येकटोलमा एउटा जम्मा		√	√	√		
३. वार्ड नं. ३										
१.३.१ पर्यटन गुरुयोजना तयारी	सङ्ख्या	२	३० लाख	लयकपुर, भगतपुर		√	√	√		
१.३.२ कृषि पर्यटन कार्यक्रम	स्थान	१	२५ लाख	भ्गातपुर	√	√		√		

१.३.३ पर्यटकीय पदमार्ग मार्ग विकास	कि.मि.	–								
१.३.४ कोतघरको विकास	स्थान	-								
१.३.५ पर्यटकीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	सङ्ख्या	२	१ करोड	लयकपुर भगतपुर		√	√	√		
१.३.६ साँस्कृतिक महोत्सव	पटक									
१.३.७ सम्पदा अध्ययन तथा वृत्तचित्र	वटा									
१.३.८ स्थानीय सम्पदा संरक्षण	वटा									
होली	१	३० लाख		लयकपुर		√			√	
सखिया नाँच अतवारी	१	३० लाख		सुवर्णपुर		√			√	
चिरैयी पर्छे, माघी	२	३० लाख		भगतपुर		√			√	
मजहर, दशैं दिपावली		३० लाख		भगतपुरवडा भरि		√			√	
४. वार्ड नं. ४										
१.३.१ पर्यटन गुरुयोजना तयारी	सङ्ख्या	१	१ करोड	बेलपुर, पूर्वाधार		√	√	√		
१.३.२ कृषि पर्यटन कार्यक्रम	स्थान	१	५० लाख	मुनुवा		√	√	√		
१.३.३ पर्यटकीय पदमार्ग मार्ग विकास	कि.मि.	×	×	-						
१.३.४ कोतघरको विकास	स्थान	×	–	-						
१.३.५ पर्यटकीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	सङ्ख्या	×	–	-						
१.३.६ साँस्कृतिक महोत्सव	पटक	३	२० लाख	मुनुवा, बेलपुर	√	√				√
१.३.७ सम्पदा	वटा	×	×	×						

अध्ययन तथा वृत्तचित्र										
१.३.८ स्थानीय सम्पदा संरक्षण	वटा	×	×	×						
१.३.९ पञ्चेबाजा, देउडा, सखिया नाँच, होली, सोरठ्ठी नाँच										
५. वार्ड नं. ५										
१.३.१ पर्यटन गुरुयोजना तयारी	सङ्ख्या	१	२५ लाख	अमौरी		√	√			
१.३.२ कृषि पर्यटन कार्यक्रम	स्थान	-	–	-						
१.३.३ पर्यटकीय पदमार्ग मार्ग विकास	कि.मि.	–	–	-						
१.३.४ कोतघरको विकास	स्थान	-	–	-						
१.३.५ पर्यटकीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	सङ्ख्या	१	१ करोड	अमौरी		√	√	√		
१.३.६ साँस्कृतिक महोत्सव	पटक									
१.३.७ सम्पदा अध्ययन तथा वृत्तचित्र	वटा									
१.३.८ स्थानीय सम्पदा संरक्षण	वटा									
माघी, चिरहीभजहर, लवाङगी, प्रागणिक खेलकुद		२० लाख		पथरैया, अमौरा अमौरी	√	√	√			
६. वार्ड नं.६										
१.३.१ पर्यटन गुरुयोजना तयारी	सङ्ख्या	१	२० लाख	जगतपुर		√		√		
१.३.२ कृषि पर्यटन कार्यक्रम	स्थान	१	३० लाख	सुवर्णपुर		√	√	√		

१.३.३ पर्यटकीय पदमार्ग मार्ग विकास	कि.मि.	–	–	-						
१.३.४ कोतघरको विकास	स्थान	-	–	-						
१.३.५ पर्यटकीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	सङ्ख्या	३	१ करोड	जगतपुर, धर्मपुर, सुवर्णपुर			√	√		
१.३.६ साँस्कृतिक महोत्सव	पटक	-	–							
१.३.७ सम्पदा अध्ययन तथा वृत्तचित्र	वटा									
१.३.८ स्थानीय सम्पदा संरक्षण	वटा									
१.३.९ धामी झाक्री, सखिया नाँच, माघी, होली, भुव, देउडा			२० लाख	वडाभरिका टोलमा, जगतपुर, धर्मापुर, सुवर्णपुर		√		√		
७. वार्ड नं. ७										
१.३.१ पर्यटन गुरुयोजना तयारी	सङ्ख्या	२	२० लाख	मोतिनगर, गोलौरी	√	√		√		
१.३.२ कृषि पर्यटन कार्यक्रम	स्थान									
१.३.३ पर्यटकीय पदमार्ग मार्ग विकास	कि.मि.	४	३० लाख	मोतिनगर, गोलौरी, ओखरपुर, लप्कनि		√		√		
१.३.४ कोतघरको विकास	स्थान	-	–	-						
१.३.५ पर्यटकीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	सङ्ख्या	२	५० लाख	मोतिनगर, गोलौरी मिलनचोक		√		√		
१.३.६ साँस्कृतिक महोत्सव	पटक	-	–	-						
१.३.७ सम्पदा अध्ययन तथा वृत्तचित्र	वटा	-	–							
१.३.८ स्थानीय	वटा			मोतिनगर गोलौरी,	√	√		√		

सम्पदा संरक्षण										
१.३.९ जन्मअष्टमी, मागी, होली			१० लाख	वडाभरिका टोलमा						
८. वार्ड नं. ८										
१.३.१ पर्यटन गुरुयोजना तयारी	सङ्ख्या	२	३० लाख	भगरैया सिमसार क्षेत्र, पालबजार		√	√	√		
१.३.२ कृषि पर्यटन कार्यक्रम	स्थान	२								
१.३.३ पर्यटकीय पदमार्ग मार्ग विकास	कि.मि.	३					√	√		
१.३.४ कोतघरको विकास	स्थान	-	-							
१.३.५ पर्यटकीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	सङ्ख्या	३	१ करोड	भगरैया, सिमसार पाल बजार			√	√		
१.३.६ साँस्कृतिक महोत्सव	पटक									
१.३.७ सम्पदा अध्ययन तथा वृत्तचित्र	वटा									
१.३.८ स्थानीय सम्पदा संरक्षण	वटा									
१.३.९ देउडा, संरक्षण				वडाभरि	√	√				
१.३.१० डोली, पर्व, भुवा				वडाभरि	√	√				
९. वार्ड नं. ९										
१.३.१ पर्यटन गुरुयोजना तयारी	सङ्ख्या	३	४० लाख	कटासे अमरावति धनुवाफाटा		√	√	√		
१.३.२ कृषि पर्यटन कार्यक्रम	स्थान	२	५० लाख	अमरावति, वकलहवा कटासे टिकापुर			√			
१.३.३ पर्यटकीय पदमार्ग मार्ग विकास	कि.मि.	-								
१.३.४ कोतघरको विकास	स्थान	-								

१.३.५ पर्यटकीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	सङ्ख्या	३	१ करोड	अमरावति, कटासे धनुवाफाटा			√	√		
१.३.६ साँस्कृतिक महोत्सव	पटक									
१.३.७ सम्पदा अध्ययन तथा वृत्तचित्र	वटा									
१.३.८ स्थानीय सम्पदा संरक्षण	वटा									
१.३.९ पञ्चेबाजा, देउडा, सखिया नाँच, होली, सोरठ्ठी नाँच		२० लाख		वडा भरिका टोलहरूमा		√	√		√	

४.३.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

आगामि ५ वर्ष भित्र जानकी गाउँपालिकाका ऐतिहासिक, धार्मिक तथा साँस्कृतिक महत्वका साथै प्राकृतिक सुन्दरता सहितका बिभिन्न पर्यटकीय क्षेत्र र स्थानहरूलाई एकीकृत, संरक्षण र सम्बर्द्धन साथै कृषि तथा पशुपन्छी पालनको ब्यवसायिकिकरण र वनजङ्गलको संरक्षण र प्रवर्धन भई धार्मिक, सांस्कृतिक, व्यवसायिक तथा जैबिक बिभिदता युक्त एकीकृत पर्यटन क्षेत्रको रुपमा स्थापित भएको हुनेछ । यस आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा बार्षिक पर्यटक आगमनको सङ्ख्या ३००० भन्दा माथि पुग्नुको साथै कम्तिमा ३५० जनाले प्रत्यक्ष रोजगारी पाएका हुनेछन ।

ख. नतिजा/सूचक

१. आवधिक योजनाको पहिलो बर्षमा आवश्यक स्थानीय ऐन कानून र दोस्रो बर्षमा गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृति र प्राकृतिक क्षेत्र तथा स्थल समेत समेटिने गरी एकिकृत पर्यटन विकास गुरु योजना तयार भएको हुनेछ

२. आवधिक योजनाको तेस्रो बर्षमा गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको पुरातात्विक महत्वका मठ मन्दिर सङ्घीयतथा प्रदेश सरकारको सहयोग र सरोकारवाोल स्थानीय तहको समन्वय र व्यवस्थापन पूर्ण व्यवस्थित हुनुको साथै उक्त स्थान सम्म सहज आवत जावतकालागि सडक सञ्जालको विकास भएको हुनेछ र वडागत योजनामा समाविष्ट ऐतिहासिक

महत्वका मठमन्दिर, धार्मिक तथा सास्कृतिक र प्राकृतिक महत्वका गुफा, डाँडा, झर्ना, पार्क, पोखरी लगायतको मर्मत सम्भार साथै स्तरोन्नती भएका हुनेछन्

३. आवधिक योजनाको चौथो बर्षमा गाउँपालिका भित्र रहेका ऐतिहासिक महत्वका पोखरी तथा सिमसार क्षेत्रको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन भई सुविधा सम्पन्न पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकास भएका हुनेछन

४. आवधिक योजनाको अन्तइसम्ममा गाउँपालिकाको उच्च स्थानमा रहेको गाउँपालिकाको गौरवको आयोजना अन्तरगत समेटिएका प्राकृतिक सुन्दरता सहितका दृष्यावलोकन केन्द्रको रुपमा निर्माण विकास भएको हुनेछ

५. वर्तमान अवस्थमा आन्तरिक आयमा यस क्षेत्रको योगदान करिव सून्यको अवस्थमा रहेकोमा यस आवधिक योजना अवधिमा गाउँपालिकाको कुल आन्तरिक आयको ५ देखि १० प्रतिसत हिस्सा लिन सफल भएको हुनेछ

४.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो योजना अवधिको अन्तमा गाउँपालिकाका सम्भाव्य सबै वडा र स्थानहरूमा पर्यटकीय गन्तव्य स्थान बनिसकेका हुनेछन् । स्थानीय सम्पद, संस्कृति, कला, जौविक तथा भौगोलिक विशिष्टता एवं स्थानीय उत्पादन र सेवाको पहिचान, प्रचार-प्रसार भै आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक यस गाउँपालिका पर्यटकीय स्थलको अवलोकन गर्न उल्लेख्य सङ्ख्यामा पर्यटक आइसकेका हुनेछन् । पर्यटन क्षेत्रबाट रोजगार तथा आयआर्जन गर्ने स्थानीय युवा उद्यमीहरूमो सङ्ख्या १०० औंले बढेको हुनेछ ।

पर्यटन क्षेत्र पूँजीभन्दा सेवा तथा स्थानीयताको विशेष आकर्षणबाट पुष्ट्याउने व्यवसाय भएकाले, यस जनशक्ति, आधुनिक सूचना प्रविधिको विकास र प्रयोग तथा स्थानीय संस्कृति एवं उत्पादनको बजारीकरण हुन नसकेमा र जलवायु परिवर्तनजन्य घटना एवं महामारी रोग संक्रमणले यस क्षेत्रलाई अवरोध गर्ने जोखिम पक्ष हुन् ।

४.४ उद्योग, व्यापार, व्यावसाय तथा आपूर्ति

४.४.१ पृष्ठभूमि

उद्योग, व्यापार, व्यावसायय र आपूर्ति गाउँपालिकाको आर्थिक विकासको प्रमुख आधार रहेको छ । गाउँपालिकाको उत्तर तथा दक्षिणमा नगरपालिकाहरूको शहरीकरणको तिव्र गतिले यस गाउँपालिकामा उद्योग, व्यापारिक प्रतिष्ठान तथा उद्यम व्यवसायहरू विकास तथा विस्तार हुने् अवसर सिर्जना गरेको छ । गाउँपालिकाको राजस्व परिचालन तथा आर्थिक समुन्नतिमा उद्योग स्थापना तथा व्यापारिक प्रतिष्ठानको विकासले ठूलो योगदान पुग्ने प्रबल सम्भावना छ । गाउँपालिकाले उद्योग, व्यापार र स्रोत साधनको संरक्षण र सम्वर्द्धनमा स्थानीय श्रम, सीप र कच्चापदार्थमा आधारित स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिई गाउँपालिका बासीको हित अनुकूल प्रविधि समेतलाई आकर्षित गर्न जरुरी छ । यसका लागि योजना अवधिमा औद्योगिक पूर्वाधार, स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि तयार गरी निजी क्षेत्रको नेतृत्वदायी भूमिकामा जोड दिन आवश्यक छ । यसका लागि गाउँपालिकाले प्रभावकारी उत्प्रेरक, नियमक र सहजकर्ताको भूमिका खेल्नुपर्छ । राष्ट्रिय औद्योगिक नीति अनुसार सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको सहयोगमा अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाउने व्यापार उद्योग तथा उद्यम व्यवसायको प्रवर्द्धन गर्नु यस आवाधिक योजनाको प्राथमिकता रहेको छ । त्यसैले आवाधिक योजना अवधिमा गाउँपालिकाको ध्येय विशेष आर्थिक क्षेत्र, औद्योगिकग्राम, औद्योगिक तथा व्यपारिक कोरीडोर लगायतका पूर्वाधार विकास गर्नुपर्छ । त्यस्तै आद्योगिक विकासका लागि स्थानीय सीप, श्रम र स्रोत साधनको परिचालनबाट साना

तथा घरेलु उद्यम व्यवसायलाई संरक्षण तथा ठूला उद्योग व्यवसायबाट आयात-निर्यात व्यवस्थापन गर्ने लगानीमैत्री वातावरण निर्माण गर्नुपर्छ ।

४.४.२ समस्या तथा चुनौती

उद्यमशील सोचको विकास नुहुन, नेपाल सरकारको भूमि ऐन २०७९ अनुसार भू-उपयोग वर्गिकरण अनुसार स्पष्ट औद्योगिक, व्यापारिक क्षेत्र निर्धारण नहुनु , उत्पादनशील क्षेत्र र उद्यम व्यावसाययमा पूँजी परिचालन उत्पादनशील क्षेत्र र उद्यम व्यावसाययमा पूँजी परिचालन तथा उपलब्धता नहुनु, निर्यातयोग्य वस्तुहरूको उत्पादन तथा विविधिकरण नहुनु यस क्षेत्रमा रहेका प्रमुख समस्या हुन् । उद्योग प्रवर्द्धनमा पूँजी, सीप, कच्चा पदार्थ र प्रविधिको संयोजन गराउन र निजी क्षेत्रको सक्रियता नहुनु, सार्वजनिक निजी सहकारी साझेदारीको विकास नहुनु, सिमावर्ति क्षेत्र तथा उदार व्यपार नीतिका कारण अल्पकालीन मुनाफाका लागि व्यपारिहरू आयात व्यापारमा आकर्षित हुनु यस क्षेत्रका थप समस्या हुन् ।

लगानी मैत्री वातावरण, सिर्जना गरी तुलनात्मक लाभ र प्रतिस्पर्धी क्षमताका स्वदेशी लगानी आकर्षित गर्नु, सिमापरिको अल्पकालीन मुनाफाका व्यापार नियन्त्रण गर्न, औद्योगिक क्षेत्र, व्यापारिक क्षेत्र निर्धारण गरी उद्योग स्थापना गर्नु, स्थानीय वस्तु तथा सेवाको लेवलिङ र ब्राण्डिङको माध्यमबाट निर्यात वृद्धि गर्न तथा उत्पादनशील क्षेत्रका उद्योगमा वित्तीय उत्प्रेरणा विकास गर्न यस क्षेत्रका मुख्य चुनौति हुन् ।

४.४.३ संभावना तथा अवसर

उद्योग, व्यापार, उद्यम व्यवसायमा निजी-सार्वजनिक सहकारी साझेदारीको माध्यमबाट आर्थिक विकास गर्न, तुलनात्मक लाभका क्षेत्र र स्थलगत क्षमताको पहिचान सहित लचिलो एवं ल गानी मैत्री हुने गरी स्थानीय नीतिगत, कानूनी, संरचनागत तथा प्रकृयागत सुधार गरी उद्योग, व्यापार कोरीडोर बनाउने, सूचना प्रविधिको विकास मर प्रयोगबाट उद्योग, व्यापारका क्षेत्रमा प्रोत्साहित गर्न, वन, शिक्षा, स्वास्थ्य एवं पर्यटन क्षेत्रमा प्रोत्साहित गर्न, वन, शिक्षा, स्वास्थ्य एवं पर्यटन क्षेत्रलाई उद्योगसँग आवद्ध गरी विस्तार गर्ने प्रथा सम्भावना छन् । युवावर्गको उद्योग, व्यपारिक प्रतिष्ठान, उद्यमप्रति आकर्षण वृद्धि हुँदै जानु तथा स्थानीय तथा प्रदेशस्तरीय लगानीकर्तालाई कृषि, वन उत्पादन, तथा जडिबुटी प्रशोधनका क्षेत्रमा आकर्षण बढ्दै जानु, उत्तर-दक्षिणको विकास लहर गाउँपालिकातिर आकर्षित हुनु अवसरको रूपमा रहेका छन् ।

४.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य: औद्योगिक ग्रामको स्थापना,औद्योगिक क्षेत्र तथा ब्यपारिक प्रतिष्ठानको विस्तार व्यवस्थापन गरि उत्पादनको मात्रा बढाउने तथा गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा उद्योग र व्यापार क्षेत्रको बर्तमान योगदानलाई दोब्बरले बृद्धि गर्ने साथै गुणस्तरीय सेवा तथा बस्तुको सहज, सर्वसुलभ र नियमित आपुर्तिको व्यवस्था मिलाई उपभोक्ता हित संरक्षणका साथ आपूर्ति प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाउने ।

तालिका ५२: उद्देश्य रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	**उद्देश्य**	**रणनीति**	**कार्यक्रम तथा आयोजना**

१.	औद्योगिक विकासको माध्यम बाट स्थनीय स्तरमा थप रोजागरी सिर्जना गर्नु साथै औद्योगिक उत्पादन बृद्धि गरी गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा गणनायोग्य योगदान पुऱ्याउनु	औद्योगिक, व्यापारिक तथा सहज आपुर्ति व्यवस्थापन र विकासकालागि नीतिगत व्यवस्था, संस्थागत तथा प्रकृयागत सुधारका साथ आवश्यक स्थानीय ऐन कानून निर्माण गरी कार्यान्वनयमा ल्याउने	● उद्योग, व्यापार तथा व्यवसायको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने साथै गाउँपालिका स्तरीय औद्योगिक तथा व्यापारिक विकास र प्रवर्द्धन ऐनको निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ● अनौपचारिक क्षेत्रको कारोवारलाई औपचारिक क्षेत्र अन्तरगत ल्याई गणनायोग्य बनाउने ● उद्योग तथा व्यापार क्षेत्रको विकसकालागि सम्बन्धित उद्योगि तथा व्यवसायीलाई व्यवस्थापकीय ज्ञान र शिप प्रदान गरी व्यवसायिक क्षमता विकास गर्ने ● गाउँपालिका क्षेत्र भित्र लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना र विकासमा साथै संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न साथै उत्पादित बस्तुको बजारीकरण, रोजगारी सिर्जना र गरिवी निवारण जस्ता कार्यमा सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार साथै विकास साझेदार सँग सहकार्य गर्ने ● लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● विद्युतीय पुर्वाधारको विकास गरी औद्योगिक उत्पादनको लागत न्यूनिकरण गर्ने
२.	गाउँपालिका क्षेत्र भित्र खाद्यान्न, आधारभुत उपभोग्य बस्तु र तुलनात्मक लाभको बस्तुको उत्पादकत्व र उत्पादनमा बृद्धि गरी निर्यात योग्य क्षमतको विकास गर्नु	औद्योगिक विकास गुरु योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने	● विभिन्न प्रकारका उद्यम, फलफूल, जडिबुटी प्रशोधन उद्योग, प्लाई उद्योग, कुटानि पिसानी, आरन, काठ उद्योग जस्ता लघु, घरेलु तथा साना उद्योग लगायत कृषि बनमाआधारित उद्योग सञ्चालन समेतको प्रसस्त सम्भावना रहेकाले औद्योगिक विकास र बिस्तारलाई प्रमुख प्राथमिकतामा राखि औद्योगिक विकास गुरु योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने
३	उद्योग क्षेत्रमा लगानीमैत्री वातावरणको विकास गरी पालिका स्तरमा उत्पादिन बस्तु तथा सेवाको राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय मूल्य	आवश्यक न्यूनतम र आधारभुत सुविधा सहितको औद्योगिक ग्रामको निर्माण विकास गरी उद्योगको स्थापना, विकस र व्यवस्थापन बाट औद्योगिक उत्पादनको विविधिकरण गर्ने साथै स्थानीय कच्चा पदार्थमा	● गाउँपालिका स्तरीय औद्योगिक ग्राम तथा वडा स्तरीय पकेट औद्योगिक ग्रामको स्थापनाकालागि क्षेत्र निर्धारण गर्ने ● गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रोजगारमुलक ठूला उद्योग तथा व्यपारिक प्रतिष्ठान स्थापना र विकासमा सहुलियत पूर्ण मापदण्ड निर्धारण गरी विशेष आकर्षण गर्ने

	श्रृङ्खलामा आवद्धता स्थापित गर्नु	आधारित उद्योगको स्थापना र विकासमा सार्वजनिक(निजी(सहकारी सहकारीमा लगानी परिचालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने	• निर्धारित औद्योगिक ग्राममा विद्युत, सडक, खानेपानी लगायतका पूर्वाधारको व्यवस्थापन गरी उद्योगको स्थापना र सञ्चालन गर्ने सुरक्षित वातावरण तयार गर्ने • औद्योगिक ग्राम कार्यान्वयनमा नआउँदका बखत सम्म यस गाउँपालिकाका सम्भाब्य बजारमा दुग्ध पदार्थ प्रशोधन केन्द्रको स्थापना र विकास गर्ने • स्वस्थ र सुरक्षित मासु उत्पादन र बिक्रि बितरणकालागि सुरक्षित स्थानको पहिचान र छनौट गरी पशुबधस्थाल तथा बिक्रि कक्षहरूको निर्माण गरी वा गराई सुरक्षित र स्वस्थ मासु उत्पादन तथा बिक्रि बितरणको सुनिस्चितता गर्ने • पशु पालन स्थलमा गोवर ग्यास प्लान्ट स्थापना गरी उर्जाको समेत व्यवस्थापन गर्ने • बिभिन्न स्थानमा छरिएर रहेका उत्पादनमुलक कुटिर, घेरलु तथा साना उद्योगलाई औद्योगिक ग्राममा स्थानान्तरण कालागि प्रोत्साहान गर्ने • निस्चित मापदण्ड तयार गरी रोजगारमुलक, अधिक मात्रामा स्थानीय कच्चा पदार्थको प्रयोग गरी निर्यातमुखि र गुणस्तरीय उद्योग स्थापना, सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने उद्योगकालागि ५ वर्ष सम्म स्थानीय कर तथा राजश्वमा ५० ५ छुट सहित आवश्यक सहुलियत प्रदान गर्ने साथै सम्बन्धित उद्योगिलाई विशेष सम्मान प्रदान गर्ने • फलफूल, दुग्ध पदार्थ तथा मासु जन्य परिकार वनाउने उद्योग सञ्चालनकालागि साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • प्रतिस्पर्धि क्षमता र तुलनात्मक लाभ भएका स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगको स्थापना र विकासमा सार्वजनिक(निजी(सहकारी साझेदारीमा लगानी गर्ने वातावरण विकास गर्ने
४.	गाउँपालिकाबासिलाई खाद्य सुरक्षाको प्रत्याभुति गर्नु, सवै प्रकृतिका उपभोग्य बस्तुको सहज र	व्यापार क्षेत्रको पूर्वाधार विकास र व्यवास्थापन बाट आपुर्ति व्यवस्थालाई पर्याप्त,	• औद्योगिक उत्पादनको सहज बजारिकरणकालागि आवश्यक सहयोग गर्न निजी क्षेत्रको समेत सहभागितामा अनुसूची १ तथा २ मा उल्लेख भएका समेत गरी उपयुक्त स्थानको पहिचान र छनौट तथा व्यवस्थापन गरी निर्यात तथा बिक्रि प्रवर्द्धन

	पर्याप्त आपुर्तिको व्यवस्था मिलाउनु साथै बजार प्रणालीलाई उपभोक्ता मैत्री र जिम्मेवार बनाउनु	गुणस्तरीय र उपभोक्ता मैत्री बनाउने	केन्द्रको स्थापना, विकास र सञ्चालन व्यवस्थापन गर्ने ● स्थानीय बाजर केन्द्रहरूको न्यूनतम भौतिक पूर्वाधार निर्माण विकास गर्ने ● आधुनिक र अत्याधुनिक प्रविधिको खोजी र व्यापार विस्तारकालागि गाउँपालिकाले विशेष दुतको भुमिका निर्वाह गर्ने ● बजार सूचना सञ्जालको स्थापना र व्यवस्थापन गर्ने ● पुरानो बजारको रुपमा स्थापित भई बिद्यामान अवस्था सम्म सञ्चालनमा रहेका बजार केन्द्रहरू लगायतका विभिन्न वडामा सञ्चालन भईरहेका बजारहरूलाई प्राथमिकताका आधारमा स्याटलाईट स्मार्ट ग्रामिण बजारको रुपमा निर्माण बिकास सहितको दिगो व्यवस्थापनकालागि जग्गाको व्यवस्थापन साथै सुविधा सम्पन्न एकीकृत बजार सेडहरू, खानेपानी, शौचालय, प्रतिक्षालय लगायतका आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्ने ● आवश्यक जग्गा जमिनको व्यवस्थापन सहित खाद्य शुरक्षा भण्डर तथा चिस्यान केन्द्रहरूको निर्माण गर्ने ● गाउँपालिकाबासीलाई कम्तिमा ६ महिनाको आवश्यकता धान्ने गरी खाद्य पदार्थ (धान, चामल, गहुँ, तथा दालहन आदी) को भण्डारणको व्यवस्था गर्ने ● कोल्ड स्टोरेज, एकीकृत सपिङ सेन्टर, खरिद विकि केन्द्र जस्ता पूर्वाधार निर्माणकालागि निजी क्षेत्र तथा साझेदार र सहयोगी सस्थालाई विशेष सहुलियत प्रदान गर्ने ● सार्वजनिक निजी साझेदारी, सामुदायीक निजी साझेदारी, सार्वजनिक सामुदायीक निजी साझेदारी जस्ता विधि र प्रकृयालाई विशेष प्राथमिकतामा राखि कार्यविधि समेत निर्माण गर्ने ● निजी क्षेत्र बाट प्रवर्द्धित हुने र भएका आर्थिक विकास सँग सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रलाई विशेष सहुलियत र सुविधा उपलब्ध गराउने
५		पालिका स्तरमा रहेका तुलनात्मक लाभ र प्रतिस्पर्धि	● निर्यात व्यापार अभिबृद्धि गर्न अन्य पालिका, प्रदेश तथा सङ्घीयसरकार सँग समन्वयात्मक कार्यप्रणालीको बिकास गर्ने

		क्षमताका बस्तु तथा सेवाहरूको थप पहिचान गरी उत्पादन र उत्पादकत्व अभिबृद्धिका साथ आयात व्यवस्थापन र निर्यात प्रवर्द्धनको कार्यमा नेत्रीत्व प्रदान गर्ने	● पालिका स्तरमा सम्भावना रहेका उच्च मूल्य अभिबृद्धि हुने तरकारी, फलफल, जडिबुटीको निर्यात प्रवर्द्धनकालागि पालिका स्तरीय निर्यात प्रवर्द्धन केन्द्र सञ्चालनमा ल्याउने ● प्रत्यक्ष रुपमा स्थानीयबासिको स्वास्थ्यमा असर गर्ने प्रकृतिका खाद्य तथा पेय पदार्थ साथै जीवजन्तुको स्वस्थ्यमा असर गर्ने बस्तुको आयातलाई निरुत्साहित गर्ने ● व्यापार पूर्वाधार विकासकालागि निजी क्षेत्र सँग सहकार्य गर्ने ● सूचान प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गरी पालिका क्षेत्र भित्रको व्यापार व्यवसायको बढोत्तरीमा योगदान पुऱ्याउने
६		उद्योग तथा व्यापार व्यवसायका क्षेत्रमा लगानीको सुनिस्चिताकालागि स्थानीय बैंक, वित्तीय संस्थ साथै सहकारीहरू सँग समन्वयात्मक साझेदारी विकास गरी वित्तीय पहुँच स्थापित गर्ने तथा प्रवर्द्धनात्मक कार्य गर्ने	● उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय सञ्चालनकालागि आवश्यक पूँजीको विकास र व्यवस्थपन गर्न बैंक, वित्तीय संस्था साथै सहकारीहरूलाई कृयाशिल गराउने ● नयाँ प्रविधिको प्रयोग, तोकिएको गुणस्तर कायम, व्यवसायिक किसान र महिला उद्यामीलाई सहुलियत, वित्तीय उत्प्रेरणा र सहजीकरण, निर्माण सामाग्रिको सहज आपुर्ति, कच्चा पदार्थको उपलब्धता, बजार सञ्जालको विकास र विस्तार जस्ता कार्यकालागि गाउँपालिकाले मध्यस्थकर्ता र संरक्षकको भूमिका निर्वाह गर्ने
७		उद्योग, व्यापार क्षेत्रको विकास र विस्तार साथै आपुर्ति व्यवस्थापनकालागि पुरस्कार, प्रत्साहन तथा दण्ड जरिवानाको व्यवस्थाका साथ नियमन प्रणालीको दिगो आधार निर्माण गर्ने	● स्थानीय उत्पादनको विकास, भण्डारण र बजारिकरणका क्षेत्रमा योगदान पुऱ्याउने उद्योगी तथा व्यापारीलाई योगदान मापन सूचकका आधारमा प्रोत्साहन युक्त कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● न्यूनतम ९० प्रतिसत सम्म स्वदेशी कच्चा पदार्थमा आधारित निकासीजन्य बस्तु उत्पादन गर्ने उद्योगमा नयाँ प्रविधि अपानाउन र उत्पादन प्रकृयामा सुधार गर्न प्रोत्साहन सहितका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● स्थानीय उत्पादनको पहिचान, विभिदिकरण र बजारीकरणकालागि बर्षमा एक पटक निजी क्षेत्र सँगको सहकार्यमा प्रदर्शनी मेलाको आयोजना गर्ने ● निर्यात योग्य स्थानीय बस्तुको ब्राण्ड दर्ताकालागि सहजिकरण र आवश्यक सहयोग गर्ने

			• कालोबजारी, एकाधिकार, कृत्रीम अभाव सिर्जना गर्ने कृयाकलापमा सम्लग्न उद्योगी, व्यापारी तथा उद्योग साथै व्यापारिक प्रतिष्ठनलाई कानून अनुसार सुधारात्मक नीति लिने साथै सो नभएमा दण्ड जरिवानाको व्यवस्था गर्ने • प्रचलित सङ्घीयतथा प्रादेशिक कानून साथै स्थानीय कानून समेतका आधारमा उपभोक्ता हित संरक्षण र सम्बर्द्धनका क्षेत्रमा सरोकारवालाको सहभागितामा नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी नियन्त्रणात्मक पद्धतिलाई भरपर्दो र विश्वासिलो बनाउने । • उपभोक्ता हित संरक्षणका क्षेत्रमा सङ्घीयतथा प्रदेश सरकारका सम्बन्धित निकाय सँग समन्वय विस्तार गर्ने • पालिका भित्र सञ्चालन हुने निजी तथ सार्वजनिक यातायातका साधन, शिक्षा तथा स्वास्थ्य क्षेत्रका सेवाहरूमा हुने सम्भावित कार्टेलिङ र एकाधिकारको अन्त्य गरी स्वस्थ, स्वच्छ एवं प्रतिस्पर्धि बनाई नियमित सर्वसुलभ ढङ्गबाट सेवा प्रवाहको सुनिस्चितता गर्ने • सहकारी तथा लघुवित्तीय संस्थाहरुको अभिलेखीकरण गरि पालिकाबासीलाई छिटोछरितो सेवा प्रवाहका लागि प्रोत्साहित गर्ने

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्

तालिका ५३: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	**इकाई**		**अनुमानित लागत (रु. हजार)**	**स्थानगत विवरण/टोल/वडा**	**सम्पन्नगर्ने निकाय**			**प्राथमिकीकरण**		
१. वाड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
१.४.१ उद्योगको संभाव्यता अध्ययन	पटक	१० वटा	५० लाख	दुगौली इट्टाउद्योग (छ)		√	√	√		
१.४.२ कृषि, जडिबुटी र पशुपंक्षीजन्य उपजको प्रशोधन उद्योग स्थापना	सङ्ख्या									
१.४.३ दक्ष जनशक्ति उत्पादन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
२. वार्ड नं. २										

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१.४.१ उद्योगको संभाव्यता अध्ययन	पटक	५ वटा इट्टा उद्योग	३० लाख	इट्टा उद्योग, टायल उद्योग, खरगौली	√	√				
१.४.२ कृषि, जडिबुटी र पशुपंक्षीजन्य उपजको प्रशोधन उद्योग स्थापना	सङ्ख्या									
१.४.३ दक्ष जनशक्ति उत्पादन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
३. वार्ड नं.३										
१.४.१ उद्योगको संभाव्यता अध्ययन	पटक									
१.४.२ कृषि, जडिबुटी र पशुपंक्षीजन्य उपजको प्रशोधन उद्योग स्थापना	सङ्ख्या	-								
१.४.३ दक्ष जनशक्ति उत्पादन कार्यक्रम	सङ्ख्या	१००								
४. वार्ड नं. ४										
१.४.१ उद्योगको संभाव्यता अध्ययन	पटक	३	३० लाख	कञ्चनपुर, बेलपुर, ग्रील, इट्टा, मुनुवा	√	√				
१.४.२ कृषि, जडिबुटी र पशुपंक्षीजन्य उपजको प्रशोधन उद्योग स्थापना	सङ्ख्या	×								
१.४.३ दक्ष जनशक्ति उत्पादन कार्यक्रम	सङ्ख्या	२	५० लाख	बेलपुर, मुनुवा	√	√				
५ वार्ड नं. ५										
१.४.१ उद्योगको संभाव्यता अध्ययन	पटक	४	३५ लाख	पथरैया, राइसमिल	√	√				
१.४.२ कृषि, जडिबुटी र पशुपंक्षीजन्य उपजको प्रशोधन उद्योग स्थापना	सङ्ख्या	१	१० लाख	वडाभरिमा	√					
१.४.३ दक्ष जनशक्ति उत्पादन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
६. वार्ड नं. ६										
१.४.१ उद्योगको संभाव्यता अध्ययन	पटक	४	४० लाख	सुवर्णपुर, इट्टाउद्योग		√				
१.४.२ कृषि, जडिबुटी र पशुपंक्षीजन्य उपजको प्रशोधन उद्योग स्थापना	सङ्ख्या	-	–	-						
१.४.३ दक्ष जनशक्ति उत्पादन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
७ वार्ड नं. ७										
१.४.१ उद्योगको संभाव्यता	पटक	२	२५ लाख	मोतिनगर मकेरी	√	√				

विषय क्षेत्र		इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
	अध्ययन										
१.४.२	कृषि, जडिबुटी र पशुपंक्षीजन्य उपजको प्रशोधन उद्योग स्थापना	सङ्ख्या	-	–	-						
१.४.३	दक्ष जनशक्ति उत्पादन कार्यक्रम	सङ्ख्या	५० ०	१० लाख	मिलनचोक	√					
८.	वार्ड नं.८										
१.४.१	उद्योगको संभाव्यता अध्ययन	पटक	१	१५० लाख	पहाडी पुर		√				
१.४.२	कृषि, जडिबुटी र पशुपंक्षीजन्य उपजको प्रशोधन उद्योग स्थापना	सङ्ख्या	-	-							
१.४.३	दक्ष जनशक्ति उत्पादन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
९.	वार्ड नं. ९										
१.४.१	उद्योगको संभाव्यता अध्ययन	पटक	-	–	-						
१.४.२	कृषि, जडिबुटी र पशुपंक्षीजन्य उपजको प्रशोधन उद्योग स्थापना	सङ्ख्या	४	४० लाख	अमरावति, शिवशृठी चेतना हुतिवन		√				
१.४.३	दक्ष जनशक्ति उत्पादन कार्यक्रम	सङ्ख्या									

४.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजना अवधि भित्र जानकी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र लघु, घरेलु तथा साना उद्योगकालागि औद्योगिक ग्रामको स्थापना र सञ्चालन, मझौला र ठूला उद्योगहरूको स्थापना, ब्यपारिक प्रतिष्ठनको विस्तार, र विकास भई रोजगारीको सिर्जना, औद्योगिक उत्पादनमा बढोत्तरी, निर्यात योग्य उत्पादनमा विस्तार भै गाउँपालिकाका उपरोक्त व्यवसायमा सम्लग्न गाउँपालिकाबासीको वार्षिक आयमा दोब्बरले वृद्धि भएको हुनेछ र गाउँपालिकाको कुल आन्तरिक आयमा २० प्रतिसत सम्मको योगदान पुगेको हुनेछ

ख. नतिजा/सूचक

१ आवधिक योजनाको प्रथम बर्षमा उद्योग, व्यापार तथा आपुर्ति व्यवस्थापकालागि आवश्यक स्थानीय निती तथा कानून तर्जुमा भई पूर्ण रुपले कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ

२ आवधिक योजनाको प्रारम्भ मै भूउपयो बर्गिकरण योजना तर्जुमा भै जग्गाको व्यवस्थपन गाउँपालिका स्तरीय औद्योगिक ग्रामको स्थपना र विकासको थालनी भएको हुनेछ र सम्भाव्यता अध्ययन गरी गाउँपालिकाका सम्भाब्य

सवै वडाहरूमा साना तथा मझौला पकेट औद्योगिक ग्राम समेतको स्थापना र विकास हुने क्रमको सुरुवात भएको हुनेछ ।

३ आवधिक योजनाको दोस्रो बर्षमा औद्योगिक ग्राम,औद्योगिक क्षेत्र , ब्यपारिक प्रतिष्ठान तथा उद्यम ब्यवशाय क्षेत्रमा विद्युत, सडक, खानेपानी लगायतका पूर्वाधारहरूको विकास भएको हुनेछ

४ आवधिक योजनाको तेस्रो बर्षमा औद्योगिक क्षेत्र तथा औद्योगिक ग्राममा स्थानीय स्तरमा उत्पादन हुने कच्चा पदार्थ, स्रोत साधन र सीपमा आधारित लघु, घरेलु तथा साना लगायतका उद्योगहरूको स्थापना र सञ्चालन एवं स्थान अभाव र न्यूनतम औद्योगिक पूर्वाधार नभएका कारण अब्यवस्थित रुपमा सञ्चालना रहेका लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरूको स्थानान्तरण र स्थापना हुन थालेको हुनेछ

५ गाउँपालिका क्षेत्रका सम्भाब्य बाजार केन्द्रहरूमा व्यापार व्यासायकोलागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण विकास भएको हुनेछन र वर्तमानको तुलनामा व्यापार व्यवसायमा सम्लग्न घरपरिवारको सङ्ख्या ५० प्रतिसतले बृद्धि भएको हुनेछ ।

६ गाउँपालिका स्तरीय निर्यात प्रवर्द्धन केन्द्रको स्थापना भई निर्यातयोग्य बस्तुको उत्पादनमा बढोत्तरी हुनुको साथै वर्तमानमा रहेको निर्यात कारोवारको मात्रामा सत प्रतिसत बृद्धि भएको हुनेछ ।

७ उपभोक्ता हित संरक्षण समेतका कार्य बाट कालोबजारी, कार्टेलिङ, एकाधिकार, मिसावट जस्ता गम्भिर प्रकृतिका कृयाकलाप पूर्णत निरुत्साहित भएको हुनेछ ।

८ जानकी गाउँपालिकाबासीको आयमा वृद्धि भई क्रयशक्तिको विकास भएको हुनेछ

९ बैंक तथा वित्तीय संस्था, सहकारी, थोक तथा खुद्रा बजार, आवागमन, रहन सहन लगायत मानिसका दैनिक आर्थिक कृयाकलापमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ

१० आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा उद्योग व्यवसाय क्षेत्रको उल्लेख्य योगदान हने र गाउँपालिका को कुल आन्तरिक आयको ३० ५ योगदान यस क्षेत्रबाट हुनेछ ।

४.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

गाउँपालिकाको वार्षिक राजस्व रकममा उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय क्षेत्रको योगदान आधारवर्षको तुलनामा २५ प्रतिशतले वृद्धि हुनेछ । भू-उपयोग वर्गिकरण अनुसार तोकिएको औद्योगिक क्षेत्रमा साना, ठूला उद्योग उल्लेख्य सङ्ख्यामा स्थापना भएका हुनेछन् । टिकापुर न.पा.- जानकी गाउँपालिका- लम्की चुहा नगरपालिका बीचमा औद्योगिक व्यपारिक कोरीडोर बन्ने प्रकृया तिव्र रूपमा अघि बढेको हुन्छ । उद्यम, व्यवसायको सङ्ख्या वृद्धि भएको हुनेछ । आपत प्रतिस्थापन भै निर्यात वृद्धि हुनेछ । उद्योग, व्यापार, व्यवसायमा निजी सार्वजनिक सहकारी क्षेत्रको साझेदारी विकास भै यस क्षेत्रले गाउँपालिकाको राजस्व संकलन, रोजगार सिंजना तथा आयआर्जनमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको हुनेछ ।

औद्योगिक नीति, कानून र कार्यविधिभन्दा बाहिर रही पालिका क्षेत्रमा स्थापना भएका उद्योगहरूको नियमन, स्वदेशी तथा विदेशी लगानी तथा स्थानीय श्रमभन्दा बाहिरको श्रमशक्ति प्रयोग तथा प्राकृतिक प्रकोप यस क्षेत्रका लक्ष्य हाँसिलमा वाधक एवं जोखिम पक्ष हुनसक्छन् ।

४.५ श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा

४.५.१ पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाको आर्थिक विकासमा युवावर्गको उल्लेख्य योगदान प्राप्त गर्न श्रमबजारको आवश्यकता अनुरुप सीपमुलक श्रमशक्तिको रोजगारको सिर्जना अति आवश्यक पक्ष हुन् । गुणस्तरीय संसाधनको विकास मार्फत् श्रमको उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरी रोजगारी र आयआर्जनको अवसर सिर्जना गरी गाउँपालिकाको आर्थिक विकासलाई सबल बनाउन उत्पादनशील क्षेत्रलाई क्रियाशील बनाउन यस आवधिक योजनाले श्रमबजारको विकास, रोजगारीको सिर्जनालाई विशेष प्राथमिकता दिएको छ । उत्पादनमुलक रोजगारी सिंजना गरी उपलब्ध युवा श्रमशक्तिको उपयोग मार्फत कृषि क्षेत्रमा विद्यमान अनुत्पादक, अधिक श्रम शक्ति, वर्षेनि बढ्दै गएको शिक्षित बेरोजगारी श्रमलााई उद्यम, व्यापार, उद्योग, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता क्षेत्रमा उपयोग गर्न सकेमा गा.पा.को आर्थिक विकासको संरचनामा परिवर्तन हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ । आवधिक योजना अवधिमा गाउँपालिकाले स्थानीय सीप तथा प्रविधिको प्रवर्द्धन हुने गरी मध्य तथा उच्च स्तरीय सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादनमार्फत दक्ष र व्यावसाययीक श्रमशक्तिको विकास गर्ने, श्रम र उद्यमबिच सिधासम्बन्ध कायम गरी रोजगारी सिर्जना गर्ने लक्ष्य राखेको छ । त्यस्तै राज्यले अंगिकार गरेको लोक कल्याणकारी शासन प्रणालीको अवधारणा बमोजिम, कमजोर, विपन्न र विभिन्न जोखिममा रहेका समुदायको जीवनयापनलाई सहज बनाउन र गाउँपालिकाभित्रका सबै नागरिकको जीवन सुरक्षित, संरक्षित र गुणस्तरीय बनाउन सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरी सबै गाउँपालिका बासीलाई गुणस्तरीय जीवनयापनमा सुनिश्चितता कायम गर्ने लक्ष्य केन्द्रित छ ।

४.५.२ समस्या तथा चुनौती

श्रम, सीप र उत्पादन बिच तारतम्यता नमिल्नु, श्रमप्रतिको सम्मानको कमि हुनु, उद्यमशीलता विकास, स्वरोजगार प्रवर्द्धन, उत्पादनशील रोजगारीको सिंजना नहुने, वैदेशिक रोजगारीबाट आर्जित सीप र पूँजिको परिचालन नहुनु विभिन्न प्रकृतिका बालश्रम कायमै हुनु, उद्योग, व्यापार र श्रमसँगको सम्बन्ध विकास गरी रोजगारी मैत्री लगानी प्रोत्साहित गर्न नसक्नु र श्रम, रोजगार तथा सूचना प्रणाली, श्रम प्रशासन स्पष्ट तथा सहज नहुनु मुख्य समस्या रहेका छन् । त्यस्तै सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई व्यापक बनाउन नसक्नु, लगानी आँकलन गर्न नसक्नु एवं अध्यावधिक सूचना तथा तथ्य व्यवस्थित नहुनु थप समस्या हुन् ।

श्रम, रोजगार, र उत्पादनशील क्षेत्रको स्पष्ट पहिचान तथा रोजगारी सिर्जना गर्नु, अनौपचारिक क्षेत्रको रोजगारीलाई गाउँपालिकाको औपचारिक दायरामा ल्याउनु, श्रम, रोजगारी क्षेत्र र सामाजिक सुरक्षा एवं संरक्षण नियमन र निरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउनु, श्रम बजारको मात्र अनुसार सीपयुक्त श्रमशक्तिको विकास गर्न, शिक्षालाई व्यवहारिक र रोजगारमुलक बनाउन, उद्यमको विकास गर्न, श्रमको उत्पादकत्व वृद्धि मार्फत गाउँपालिकाको आर्थिक विकासका सम्भावनाहरूलाई फराकिलो एवं लचिलो बनाउनु आदि मुख्य चुनौति रहेका छन् ।

४.५.३ संभावना तथा अवसर

श्रम, सामाजिक सुरक्षा र रोजगारी सम्बन्धी नयाँ नियम, कानून, कार्यविधि तथा निर्देशिका निर्माण तथा कार्यान्वयन, प्राविधिक शिक्षा तथा सीपमुलक तालिम प्रवर्द्धन गर्नु, शैक्षिक बेरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका व्यक्तिलाई आर्थिक सहयोग (ऋण) को व्यवस्था गर्ने तथा श्रम, उत्पादनशील क्षेत्रको रोजगार, सूचनामा आधारित सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम प्रभावकारी बनाउने अवसर सम्भावना छन् ।

४.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य: औपचारिक क्षेत्रको बढोत्तरी गरी उत्पादनशील क्षेत्रमा रोजगारी अभिबृद्धि गर्दै पालिकाको वर्तमान बेरोजगारी दर ५० प्रतिसतले घटाउने साथै श्रमको पूर्ण प्रयोगमा गणनायोग्य बढोत्तरी ल्याउने ।

तालिका ५४: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	उदेश्य	रणनीति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१.	गाउँपालिका क्षेत्र भित्र पर्याप्त रुपमा उत्पादनशील र मर्यादिन रोजागरीका अवसर श्रृजना गरी बेरोजगारी दर घटाउने	श्रम तथा रोजगार श्रृजना र व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय ऐन तथा कानून निर्माण गरी श्रम बजार र कामलाई मर्यादित र प्रभावकारी बनाउने	● गाउँपालिका स्तरीय श्रम तथा रोजगार व्यवस्थपन ऐन तथा कार्यविधि निर्माण गर्ने ● पालिका भित्र रहेका बेरोजगारहरूको वास्तविक विवरण अध्यावधिक गर्ने ● संस्थागत सञ्जाल समन्वय समितिको निर्माण तथा सञ्चालन कार्यविधि तयार गरी सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार सँग समन्वयात्मक कार्यसञ्जाल निर्माण गर्ने ● गरिव परिवारको पहिचान गरी परिचय पत्र बितरण गर्ने ● सम्बन्धित रोजगारदाताले अनिवार्य रुपमा श्रमिक परिचय पत्र दिने व्यवस्था मिलाउने
२.	असल औद्योगिक, व्यापारिक तथा व्यवसायिक श्रम सम्बन्ध स्थापित गर्नु	रोजगार कार्यक्रमलाई विस्तार गरी लक्ष्य बमोजिमको न्यूनतम रोजगारीको सुनिस्चितता गर्ने	● प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याउने ● प्रविधिको पहूँच बिस्तार गरी सचेतना कार्यक्रम मार्फत व्यवसायिक कृषि तथा पशुपन्छी पालनमा यूवा यूवतीलाई विशेष सुविधाको व्यवस्था गरी आकर्षण गर्ने ● व्यापार व्यवसाय अभिवृद्धिकालागि सम्बन्धित सरोकारवालालाई उत्पादन, व्यवस्थापन र बजारिकरणका विषयमा तालिम प्रदान गर्ने ● पालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहका लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको क्षमता विकासमा सहयोग गर्ने ● औद्योगिक ग्राम भित्र रोजागरमुलक नयाँ उद्योगको स्थापनालाई प्रथम प्राथमिकतामा राखि कार्यान्वयनमा ल्याउने ● लघु, साना, मझौला तथा ठूला उद्योग स्थापना र सञ्चालनको सम्भाब्यता अध्ययन गरी निजी क्षेत्रलाई आकर्सित गर्ने ● गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सहकारी संस्थाहरूको व्यवस्थित सञ्चालन तथा विकासकालागि आवश्यकताका आधारमा विभिन्न विषयगत तालिम तथा सुविधा प्रदान गर्ने ● सहकारी सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी नीति र कार्यविधि समेत तयार गरी उनीहरूको पूर्वाधार विकास र क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सहकारी उद्योग, सहकारी कृषि

			तथा पशु पालन व्यवसाय, सहकारी पर्यटन विकास, सुपथ मूल्यका पसल लगायतका सहकारीमा आधारित उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय सञ्चालनमा विशेष सहायोग गर्ने ● गाउँपालिका क्षेत्र भित्र स्थापित भई कृयाशिल रहेका कृषि सहकारीहरूले निजहरूको स्थापित उद्देश्य बमोजिम गाउँपालिकाको समग्र नीति, योजना र कार्यक्रम सँग आवद्ध भई आर्थिक विकासमा सकृय रहने प्रतिवद्धताका साथ कार्यान्वयनमा आउने कृषि सहकारी संस्थालाई पूँजिगत अनुदान सहित प्रोत्साहन गर्ने
३.	सवै प्रकारका बालश्रमको अन्त्य गर्नु	विद्यमान तथा अव बन्ने श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी कानूनहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन मार्फत असल औद्योगिक, व्यापारिक तथा व्यवसायिक श्रम सम्बन्धको विकास गर्ने	● पालिका स्तरमा असल श्रम सम्बन्ध स्थापित गर्न, श्रम विवादलाई सरल माध्यम बाट समाधान गर्न, रोजगारदाता र ट्रेड युनियन विच नियमित सम्बादको वातावरण सिर्जना गर्न सञ्चालन व्यवस्थापन विधि समेत निर्माण गरी श्रम सामाजिक सम्बाद कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● उद्योग, व्यापार तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठानहरूमा श्रमिक मैत्री वातावरण निर्माणकालागि अनुगमन तथा नियमन प्रणालीको विकास गर्ने ● विद्यमान श्रम ऐन समेतका आधारमा अनौपचारीक क्षेत्रमा रहेका श्रम बजारलाई औपचारीक क्षेत्रमा प्रवेश गर्नकालागि सहज वातावारणको सिर्जना गर्ने साथै पालिकाले समन्वयकारी र व्यवस्थापकीय भूमिका निर्वाह गर्ने
४	श्रमप्रतिको सम्मानमा बढोत्तरी ल्याएर बैदेशिक रोजगारीमा जाने सङ्ख्या घटाउनु	श्रम क्षेत्रको उचित सम्मान तथा प्रोत्साहित कार्यक्रमबाट श्रमाको उत्पादकत्व अभिबृदि गर्ने	● बालमैत्री गाउँपालिकाको घोषण र दिगो व्यवस्थापन बाट सवै प्रकारका बालश्रमको अन्त्य गर्ने ● श्रम बजारको मागका आधारमा सम्बन्धित तालिमा प्रदायक संघ संस्था सँगको साझेदारीमा शिप विकास तथा रोजगारमुलक तालिमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● औद्योगि, व्यापारिक र व्यवसायिक प्रतिष्ठान तथा संघ संस्था, श्रमिक आवद्ध संघ संगठन समेतको सहयोगमा मापदण्ड निर्माण गरी प्रत्येक बर्ष २ जना महिला र २ जना पुरुष गरी जम्मा ४ जना असल श्रमिकलाइ सम्मानित गर्ने ● रोजगारी श्रृजना र असल श्रम सम्बन्ध कायमा राख्न उत्कृष्ट योगदान गर्ने उद्योगि, व्यापारी तथा व्यवसायी वा प्रतिस्ठानलाई सम्मानित गर्ने ● गाउँपालिका मा स्वरोजगार तथा उद्यमशिलता उन्मुख कार्यक्रम संचालन गर्ने

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्

तालिका ५५: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण /टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
१.५.१ सिलाइकटाई तालिम	५०		१० लाख	दुगौली वडाभरि	√	√		√		
१.५.२ भेदबास तालिम	५०		५ लाख	वडा नं. १ भरिका टोल	√	√		√		
१.५.३ राजमिस्त्री तालिम	२००		१५ लाख	वडा नं. १ भरिका टोल	√	√		√		
१.५.४ मोटरसाइकल तालिम	२५०		१५ लाख	वडा नं. १ भरिका टोल	√	√		√		
२. वार्ड नं. २										
१.५.१ सिलाइकटाई तालिम	३००		१५ लाख	वडाभरिका टोलभित्रबाट	√	√		√		
१.५.२ मोटरसाइकल मर्मत तालिम	३०		१० लाख	वडाभरिका टोलभित्रबाट	√	√		√		
१.५.३ कम्प्युटर तालिम	५००		१० लाख	वडाभरिका टोलभित्रबाट	√	√		√		
१.५.४ हाउस वायरिङ तालिम	५००		१५ लाख	वडाभरिका टोलभित्रबाट	√	√		√		
१.५.५ प्लम्बर तालिम	५००		१५ लाख	वडाभरिका टोलभित्रबाट	√	√		√		
३. वार्ड नं. ३										
१.५.१ कम्प्युटर शिक्षा	१००		३० लाख	लायकपुरमा वडाभरिबाट	√	√			√	
१.५.२ सिलाईकटाई तालिम	१००		३० लाख	लायकपुरमा वडाभरिबाट	√	√			√	
१.५.३ अटोरिक्सा तालिम	१००		३० लाख	लायकपुरमा वडाभरिबाट	√	√			√	
१.५.४ कृषि सम्बन्धी सिपमुलक	१५०		५० लाख	लायकपुरमा वडाभरिबाट	√	√			√	
१.५.५ डकर्मी, सिकर्मी, प्लमबर	१५०		५० लाख	लायकपुरमा वडाभरिबाट	√	√			√	
४. वार्ड नं. ४										
१.५.१										
१.५.२										
१.५.३										
१.५.४										
१.५.५										
१.५.६										
१.५.७										
१.५.८										
५. वार्ड नं. ५										

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण /टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१.५.१ कम्प्युटर तालिम	५००		१५ लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
१.५.२ मोबाईल मर्मत	५००		१५ लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
१.५.३ सिलाई कटाई	५००		१५ लाख	वडाभरिका टोलबाटञ	√	√		√		
१.५.४ ढकिया बनाउने	१५०		१० लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
६. **वार्ड नं. ६**										
१.५.१ सिलाइकटाई तालिम	५०		१० लाख	वडाभरिका टोलबाट छनौट गर्ने		√		√		
१.५.२ कम्प्युटर शिक्षा तालिम	१००		१५ लाख	वडाभरिका टोलबाट छनौट गर्ने		√		√		
१.५.३ ड्राइभिङ तालिम	५०		१३ लाख	वडाभरिका टोलबाट छनौट गर्ने		√		√		
१.५.४ प्लमबर	१००		१८ लाख	वडाभरिका टोलबाट छनौट गर्ने		√		√		
१.५.५ टेलिग्राम	५०		२० लाख	वडाभरिका टोलबाट छनौट गर्ने		√		√		
७. **वार्ड नं. ७**										
१.५.१ कम्प्युटर तालिम	५० जना		५ लाख	वडाभरिका टोलमा	√	√		√		
१.५.२ सिलाई कटाई	७५ जना		७ लाख	वडाभरिका टोलमा	√	√		√		
१.५.३ अटो मोबाईल	१०० जना		१२ लाख	वडाभरिका टोलमा	√	√		√		
८. **वार्ड नं. ८**										
१.५.१ सिलाइकटाई तालिम	१००									
१.५.२ कम्प्युटर तालिम	५०									
१.५.३ ड्राइभिङ तालिम	३०									
१.५.४ प्लम्बर	८०									
९. **वाड नं. ९**										
१.५.१ सिलाइकटाई तालिम		५०	५ लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
१.५.२ पल्भवर तालिम		१००	१० लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
१.५.३ ब्युटिसियन तालिम		५०	५ लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
१.५.४ ड्राइभिङ तालिम		५०	५ लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
१.५.५ इलेक्ट्रिकल तालिम		१००	१० लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		

४.५.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

यस आवधिक योजना अवधि भित्र कृषि, उद्योग, पर्यटन, व्यापार व्यवसाय लगायतका सम्पूर्ण आर्थिक विकास सँग सम्बन्धित कृयाकलापकामा रोजगारी तथा स्वरोजगारीको विकास भई वर्तमान निरपेक्ष गरिविको मात्रा तथा समग्र ग्रामिण गरीवीको मात्रा कम्तिमा ६० ५ ले घटेको हुनेछ ।

ख. नतिजा/सूचक

१ आवधिक योजनाको पहिलो बर्षमा जानकी गाउँपालिका संस्थगत सञ्जाल समन्वय समितिको गठन भई कृयाशिल भएको हुनेछ र आवश्यक स्थानीय ऐन कानून निर्माण भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछन्

२ आवधिक योजनाको पहिलो बर्षको मध्यसम्म जानकी गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने गरिव घरपरिवार तथा बेरोजगारहरूको विवरण तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक भएको हुनेछ

३ आवधिक योजनाको दोस्रो बर्षमा सहकारीमा आधारित तथा सो भन्दा बाहिरबाट समेत हाल रहेको उद्योग, व्यापार तथा व्यवसायहरूको सञ्चालनमा ३० ५ बढोत्तरी आएको हुनेछ

४ आवधिक योजनाको तेस्रो बर्षमा कम्तिमा थप १००० रोजगारी श्रृजना भई बर्तमान समग्र ग्रामिण गरिवीमा ६५ ५ ले कमि आएको हुनेछ

५ आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा सामाजिक सुरक्षा कोषमा हुने आवद्धता ७० प्रतिसत भन्दा माथि पुगेको हुनेछ

४.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो योजना अवधिमा गाउँपालिकाले श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सम्बन्धी, नियमन, परिचालन तथा क्रियाशील बनाउने स्थानीय कानूनी व्यवस्था विकास गरी श्रमको उत्पादकत्व, रोजगारीको विकास तथा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई व्यवस्थित बनाएको हुनेछ ।

तालिका ५६: कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण खाका

उद्देश्य नं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार बर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित स्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)						प्रति एकाई लागत	जिम्मेवारी	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण
					पहिलो बर्ष	दाश्रो बर्ष	तेश्रो बर्ष	चौथो बर्ष	पाँचौ बर्ष	जम्मा			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१. कृषि तथा पशुपन्छी				३२०	५४६.७५	६०८७.७५	७१०.९५	९४८.१२	९९२.००	३७८१.१३	१२६०.३८		
१	कृषि तथा पशुपालनको व्यवसायिकिकरण	सङ्ख्या	व्यवसायीक फर्मको सङ्ख्या १००	१५०	१०८	१२०	१३०	१४०	१५०	१५०		गाउँ कार्यपालिका कृषि विकास शाखा सम्बन्धित कृषक तथा कृषि समूह	४.१.४.३ को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	रोजगारी श्रृजना	सङ्ख्या	गणना नभएको	५००	५०	१००	१००	१५०	१००	५००	-		
३	कृषक तथा कृषक समूहहरूको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकास तथा उत्पादनको उत्पादकत्व बृद्धि	प्रतिशत	गणना नभएका साथै गुजारामुखी	५०	८	१०	१२	१५	१०	५०			
२. **सिंचाइ**				३५००	३१०	४००	४५०	४६०	४००	२०२०.००	६७३.३३		
१	कृषि योग्य जमिनमा सिंचाई सेवा विस्तार	विघा	१११६ विघा ७ कठ्ठा ३ धुर	१६००	९८.८	९६.८	१०५.८	९६.८	९६.८		१६००	गाउँ कार्यपालिका	४.२.४.३ को रणनीति

२	बषैभरी सिंचाईको भरपर्दो आधार तयार पार्नु	प्रतिशत		७५	५००	६००	७००	८००	९००	३५००		कृषि विकास शाखा सम्बन्धित कृषक तथा कृषि समूह उपभोक्ता समिति	तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
३	पूर्वाधारहरूको नियमित मर्मत सम्भार	सङ्ख्या	२४	३७	४०	४२	४५	४८	४९	५०	-		
४	भरपर्दो सिंचाई सुविधा मार्फत कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि	मे.ट.	गणना नभएको	आधार बर्षमा गणना गरी दोवरले बृद्धि गर्ने	१०/ मे.ट.	१५/ मे.ट.	१६/ मे.ट.	१८	१८	१८/	१८/ मे.ट.		
३. पर्यटन, सँस्कृति तथा सम्पदा					१००.३	१५०.५	२१०.६	२५०.८	३१०.५	१०२०.२५			
१	गाउँपालिकालाई पर्यटन मैत्री सुरक्षित पर्यटन केन्द्रको रुपमा विकास	प्रतिशत	सामान्य रुपमा रहेको	२५	३०	५०	७०	८०	८५	८५		गाउँ कार्यपालिका आर्थिक विकास शाखा सम्बन्धित पर्यटन क्षेत्रमा कार्यरत व्यक्ति साथै निजी तथा सामुदायिक संघ संस्था	४.३.४.३ को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	पर्यटन पूर्वाधार विकास गरी आन्तरिक र वाह्य पर्यटकको आगमनलाई बढाउनु	सङ्ख्या	गणना नभएको	१०००	४००	४००	४००	४५०	४५०	२००			
३	आन्तरिक कृषि उत्पादनको	प्रतिशत	गणना नभएको	२०	२५	३	५	६	५	५	-२५		

	खपत समेतमा बढोत्तरी गरी												
४	पर्यटन क्षेत्रको विकास बाट प्राप्त लाभलाई स्थानीयबासीको पहुँच सम्म पुग्न	प्रतिशत	गणना नभएको	८०	१०	१२		२०	२०	२२	८०		
४. उद्योग, व्यापार, व्यावसाय तथा आपूर्ति					३४०	५८०	६८०	७५५	६२२	३२७७	८१९.२५		
१	रोजागरी सिर्जना गर्नु	सङ्ख्या	गणना नभएको	५००	५०	७५	१००	१२५	१५०	५००		गाउँ कार्यपालिका आर्थिक विकासररोजगार शाखा सम्बन्धित उद्योगि, व्यापारी, औद्योगिक, व्यापारिक तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठान	४.५.४.४ को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	निर्यात योग्य क्षमतको विकास गर्नु	प्रतिशत	गणना नभएको	६०	८०	१२	१५	१५	१५	६०			
३	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय मूल्य श्रृङ्खलामा आवद्धता स्थापित गर्नु	प्रतिशत	गणना नभएको	१०	१	२	३	३	१	१०			
४	उपभोग्य बस्तुको सहज र पर्याप्त आपुर्तिको व्यवस्था मिलाउनु	प्रतिशत	गणना नभएको	३५	१५	२०	२५	३०	३५	३५			
५.श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा					२५०	२९०	३००	३००	३२०	१४६०	३६५	गाउँ कार्यपालिका	४.५.४.५ को रणनीति
१	रोजागरीका अवसर श्रृजना	प्रतिशत	२९	१३	२५	१८	१५	१४	१३	१३			

	गरी बेरोजगारी दर घटाउने											आर्थिक विकासररोजगार शाखा सम्बन्धित उद्योगि, व्यापारी, औद्योगिक, व्यापारिक तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठान	तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	असल औद्योगिक, व्यापारिक तथा व्यवसायिक श्रम सम्बन्ध स्थापित गर्नु	प्रतिशत	गणना नभएको	७५	१०	२५	५०	६०	७५	७५			
३	सबै प्रकारका बालश्रमको अन्त्य गर्नु	सङ्ख्या	३४६	१	२५०	२००	१५०	१००	०	०			
४	बैदेशिक रोजगारीमा जाने सङ्ख्या घटाउनु	सङ्ख्या	१०९	१००	१८	२०	२२	२०	२०	१००			
५	**सहकारी विकास**				१००	१२०	२१०	२४०	३१०	९८५	४९२.५		
१	सहकारी सङ्ख्या वृद्धि	सङ्ख्या	६८	१२०	७०	८०	९०	१००	१२०	१२०			
२	सहकारी निक्षेप	प्रतिशत	–	२०	३०	३५	४०	५०	५०				

तालिका ५७: कार्यक्रम तथा आयोजनाको सांकेतिकिरण खाका

उद्देश्य नं.	कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण	स्थानीय दीर्घकालिन लक्ष्यररणनीतिक स्तम्भ सङ्केत	दिगो विकास लक्ष्य सङ्केत	दिगो राष्ट्रिय लक्ष्य सङ्केत	प्रदेश समृद्धि सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलबायु सङ्केत
१. कृषि तथा पशुपन्छी							
१	कृषि तथा पशुपालनको व्यवसायिकिकरण बाट उत्पादन बृद्धि	४.१.४	८, २	१.३	१.४, ३.४		
१.१	कृषि बाली तथा पशुपन्छी जन्य उत्पादन र विकास सम्बन्धी स्थानीय ऐन, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिका निर्माण						
१.२	नश्ल सुधार, उन्नत जातको बिउ विजन तथा यन्त्र उपकरणको प्रयोग बाट कृषि तथा पशुपन्छी पालन व्यवसायलाई आधुनिकिकरण र प्रविधिमैत्री बनाउने						
२	रोजगारी श्रृजना र गरिवी निवारण	४.१.४	१	२.१	२.१		
२.१	कृषि स्रोत केन्द्र, कृषि उपज सङ्कलन केन्द्रको स्थापना र विकास गर्ने, व्यवसायमुलक तालिम तथा सुरक्षित र सुनिस्चित बजार सञ्जाल निर्माण साथै प्रोत्साहन समेत गरी केषि तथा पशुपन्छी पालन व्यवसाय प्रति आकर्शण बृद्धि गर्ने						
३	कृषक तथा कृषक समूहहरूको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकास तथा उत्पादनको उत्पादकत्व बृद्धि	४.१.४	८	१.३	१.४, ३.४		
३.१	कृषि उपजकालागि प्राङ्गरिक (अर्गानिक) रोगनिरोधक विषादी र पशुपन्छीकालागि रोग निरोधन औषधीलाई सर्वसुलभ बनाउँदै उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउने						
२. सिंचाई		४.२.४	१, २, ८, १०	१.४	३		
२.१	कृषि योग्य जमिनमा सिंचाईको पूर्ण व्यवस्थापन						
२.२	कृषि बालिको उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि						
३. पर्यटन, सँस्कृति तथा सम्पदा		४.३.४	१, २, ८, १०	१	१		
३.१	धर्मिक, पुरातात्वीक तथा प्राकृतिक सम्पदानको संरक्षण र प्रवर्द्धन						

३.२	पर्यटन विकासको माध्यम बाट आर्थिक बृद्धि र रोजगारी श्रृजना						
४. उद्योग, व्यापार, व्यावसाय तथा आपूर्ति		४.४.४	१, २, ८, ९, १०	१.१, १.४	१.३, १.४		
४.१	वर्तमान उद्योग, व्यापार र व्यवसायको संरक्षण, सम्वर्द्धन र विकास						
४.२	आर्थिक बृद्धि, आय आर्जन तथा रोजागरी श्रृजना						
५.श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा		४.५.४	१, २, ८, १०	१.१	१.४		
५.१	रोजागरीका अवसर श्रृजना गरी बेरोजगारी दर घटाउने						
५.२	श्रमको सम्मान र सामाजिक सुरक्षाको सुनिस्चितता						

तालिका ५८: नतिजा खाका

नतिजा तह	नतिजा	सूचक	एकाई	आधार बर्षको अवस्था	योजना अवधिको लक्ष्य (आर्थिक बर्ष र कुल)						पुष्ट्याइका आधार	जोखिम पक्ष र अनुमान
					पहिलो बर्ष	दाश्रो बर्ष	तेश्रो बर्ष	चौथो बर्ष	पाँचौ बर्ष	जम्मा		
१	२	३	४	५							१२	१३
१. कृषि तथा पशुपन्छी												
प्रभाव	कृषि तथा पशुपन्छी पालन पेकेट क्षेत्र विस्तार हुने	१	सङ्ख्या	पकेट क्षेत्र निर्धारण गर्ने प्रयास भईरहेको	–	१	१	२	१	५	कृषि तथा पशुवाली सर्वेक्षण	स्थानीय कृषक समूहको सकृयतामा बृद्धि हुनेछ
	कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय प्रति सम्मान र आकर्शण बढ्ने	३	प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	२	७	१०	१२	२५	२५	स्थालगत सर्वेक्षण	
	दैनिक आर्थिक कृयाकलापमा अभिवृद्धि हुने	५	प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	५	८	१२	१८	३२	३०	बैंकिङ कारोवार सर्वेण तथा आर्थिक सर्वेक्षण	

असर	गुजरामुखी कृषि प्रणली व्यवसायिक कृषि प्रणालीमा रुपान्तरण गर्नु	१	प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	१०	१२	१५	२०	३०	३०	आर्थिक सर्वेक्षण	विपद जोखिमका आस्था न्यून रहनेछ साथै जालाधार संरक्षित भएका हुनेछन, जलबायु अनुकुलन हुने
	कृषि तथा पशुपन्छी जन्य उत्पादनमा बृद्धि	२	मे.ट.	यकिन नभएको	८	१०	१२	१३	१४	१४	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	
	कृषि योग्य जमिनमा सिचाईको पर्याप्त सुविधा पु¥याउनु	२	विघा	१११६.५	१६१९.९	२१३३.३	२६२६.७	३१३०.९	३६३३.५	३६३३.५	स्थालगत विवरण तथा प्रथति समिक्षा	
प्रतिफल	कृषि तथा पशुपन्छी बालिको उत्पादनमा बृद्धि भएको हुनेछ	४	प्रतिशत	गणना नभएको	१०	१०	१२	१५	१८	१५	बजार सर्वेक्षण	उन्नत जानको विउ विजन र नश्ल सुधार भएको हुनेछ । बजार मूल्य स्थिर रहनेछ
	निर्यातको मात्रामा वृद्धि भएको हुनेछ	४	प्रतिशत	गणना नभएका							बजार सर्वेक्षण	
	गरिवी निवारण योगदान पुगेको हुनेछ	४	प्रतिशत	२९	२५	२०	१८	१५	१४	१३	आर्थिक सर्वेक्षण	
	गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा बृद्धि भएको हुनेछ	६	रु हजारमा	नगन्य	१०	५०	१५०	१७५	२००	२००	पालिकाको राजश्व अध्ययन	
प्रमुख कार्यक्रम	स्थानीय ऐन कानून निर्माण	१	प्रतिशत	नभएको	५	२०	३०	५०	६०	१००	पालिका स्तरीय दस्तावेज	स्रोत र साधनको पर्याप्तता रहने छ।
	माटो परिक्षण	२	प्रतिशत	सामान्य	२	४	७	९	१२	१२	कार्यक्रम विवरण तथा स्थलगत सर्वेक्षण, आर्थिक सर्वेक्षण	
	पकेट क्षेत्र निर्धारण	२, ३	प्रतिशत	प्रयास भएको	–	१	१	२	१	५		
	उन्नत विउविजन तथा नश्ल सुधार	४, ५	प्रतिशत	सामान्य	१०	१५	२५	५०	७५	७५		
	बजार सञ्जाल निर्माण, विकास र व्यवस्थापन		प्रतिशत	स्थानीय बाजर	२०	४०	५५	७५	८५	८५		
१. २. सिंचाइ				प्रतिशत								

प्रभाव	स्थानीय ऐन कानून र गुरु योजना तर्जुमा हुने	१	प्रतिशत	नभएको	५	१५	२०	३०	३०	१००	गाउँ सभा र कार्यपालिकाको अभिलेख	गाउँपालिका र स्थानीय कृषक समूहको सकृयतामा बृद्धि हुनेछ
	कृषि कार्य प्रतिको आकर्शण मा बृद्धि हुने	१	प्रतिशत	सामान्य	७	१२	१८	२४	३०	३०	स्थानीय सर्वेक्षण	
	रोजगारीका अवसर श्रृजना हुने	१	सङ्ख्या	गणना नभएको	५०	१००	१२५	१२५	१००	५००	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण	
असर	कृषि योग्य जमिन उत्पादन मूखि क्षेत्रमा विकास गर्नु	१, २	प्रतिशत	सामान्य	१२	१८	२५	४०	५०	५०	स्थानीय सर्वेक्षण तथा प्रगति समिक्षा प्रतिवेदन	स्थानीय बासिको चेतनामा अभिबृद्धि भएको हुनेछ
	जमिन बाँझो राख्ने प्रवितिको अन्त्य गर्नु	१,२	प्रतिशत	केही	७	१२	१६	२०	३०	३०	स्थलगत अवस्था	
प्रतिफल	कृषि योग्य जमिनमा सिंचाईको सुनिस्चितता भएको हुनेछ	४, ५	प्रतिशत	१११६.५ विघामा	१६१९.९	२१३३.३	२६२६.७	३१३०.१	३६३३.५	३६३३.५	पालिकाको योजना पुस्तिका र स्थालगत अवस्था	मौसम अनुकुलन, विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा बजार सञ्जालको निर्माण विकास भएको हुने
	स्थानीय उत्पनदमा बृद्धि भएको हुनेछ	६	प्रतिशत	गणना नभएको	३	३.५	४	५	५.५	५.५	आर्थिक सर्वेक्षण	
	निर्यातमा बृद्धि भएको हुनेछ	६	प्रतिशत	गणना नभएको	२	३	५	७	१०	१०	आर्थिक सर्वेक्षण	
	स्थानीय कृषकको आयमा बृद्धि भएको तथा गरिवी न्यूनिकरणमा योगदान पुगेको हुनेछ	६	प्रतिशत	गरिवीको दर २९	२५	२०	१५	१४	१३	१३	आर्थिक सर्वेक्षण	

प्रमुख कार्यक्रम	पालिका स्तरीय ऐन कानून निर्माण	१	प्रतिशत	नवनेका	१५	२०	४०	६०	१००	१००	गाउँ सभा र कार्यपालिकाको अभिलेख	अन्तर सरकार समन्वयमा विस्तार, गाउँपालिकाको सकृयतामा बृद्धि, विपद जोखिम कम साथै स्रोत र साधनको पर्याप्तता रहने छ।
	सिंचाई एकीकृत गुरुयोजना तर्जुमा	२	प्रतिशत	नभएको	५	१५	३०	४५	७५		गाउँ सभा र कार्यपालिकाको अभिलेख तथा दस्तावेज	
	अन्तर सरकार र विकास साझेदार सँग समन्वय विस्तार र विकास	३	प्रतिशत	सामान्य	३०	५०	६०	७०	८५	१००	कार्यपालिका तथा सभाको समिक्षा प्रतिवेदन	
	सिंचाई पूर्वाधारको विकास र नविनतम प्रविधिको प्रयोग	४, ५, ६	प्रतिशत	सामान्य	६	९	१२	१८	२५	२५	प्रगति समिक्षा थता स्थालगत अवस्था	
३. पर्यटन, सँस्कृति तथा सम्पदा				प्रतिशत								
प्रभाव	पालिका स्तरीय ऐन कानून निर्माण हुने	१	प्रतिशत	नभएको	५	२०	४०	६०	८०	१००	गाउँ सभा र कार्यपालिकाको अभिलेख	गाउँपालिका र स्थानीय पर्यटन व्यवसायिको सकृयतामा बृद्धि हुनेछ
	एकीकृत पर्यटन विकास गुरुयोजना तर्जुमा हुने	१	प्रतिशत	नभएको	३	१५	४५	७५	८५	१००	गाउँ सभा र कार्यपालिकाको अभिलेख	
	गाउँपालिका भित्र रहेका विभिन्न डाँडा, थुम्का, झर्ना, पार्क, पोखरीहरूमा आवश्यक पर्यटकीय पूर्वाधारको निर्माण, संरक्षण र सम्बर्द्धनका साथमा दिगो व्यवस्थापन हुने	१	प्रतिशत	सामान्य	५	१८	३०	५०	७०	८५	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण तथा स्थलगत अवस्था	

असर	प्राकृतिक रुपमा रहेका डाँडा हरू दृष्यावलोकन केन्द्रको रुपमा विकास गर्नु	१, २	प्रतिशत	प्राकृतिक रुपमा मात्र रहेका	३	१२	२०	२५	३०	३५	स्थानीय सर्वेक्षण तथा प्रगति समिक्षा प्रतिवेदन	स्थानीय पर्यटन विकासमा अभिबृद्धि भएको हुनेछ
	सडक सञ्जाल निर्माण व्यवस्थापनमा बढोत्तरी गर्नु	१, २	प्रतिशत	पूर्वाधार भएको	२०	३०	३५	५०	७५	७५	स्थलगत अवस्था प्रगति समिक्षा प्रतिवेदन	
प्रतिफल	प्राकृतिक सुन्दरता सहितका बिभिन्न स्थानहरू पर्यटकीय गन्तब्यको रुपमा विकास पर्यटक आगमनमा बृद्धि हुनेछ	२, ३	प्रतिशत	गणना नभएको	१०	१५	२५	३५	५०	६०	पालिकाको योजना पुष्तिका र स्थालगन अवस्था	विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा पर्यटन विकास मा बढोत्तरी र मूल्यमा स्थिरता भएको हुने
	प्राकृतिक सुन्दरता सहितका बिभिन्न पर्यटकीय क्षेत्र र स्थानहरूमा थप रोजगारी श्रृजना हुनेछ	२, ३	प्रतिशत	गणना नभएको	८	१२	१६	२०	२५	२५	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण	
	स्थानीयबासिको आयमा बृद्धि तथा गरिवी न्यूनिकरणमा योगदान पुगेको हुनेछ	४, ५	प्रतिशत	२९	२५	२०	१५	१४	१३	१३	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण	
	गाउँपालिकाको कुल आन्तरिक आयको योगदान पुगेको हुनेछ	५	रु हजारमा	नभएको	१००	१५०	२५०	२००	४५०	५५०	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण	
प्रमुख कार्यक्रम	पालिका स्तरीय ऐन कानून निर्माण साथै एकीकृत पर्यटन	१	प्रतिशत	नभएको	२०	३०	४०	५०	८०	१००	गाउँ सभा र कार्यपालिकाको अभिलेख	अन्तर सरकार समन्वयमा विस्तार,

	विकास गुरुयोजना तर्जुमा											गाउँपालिकाको सकृयतामा बृद्धि, विपद जोखिम कम साथै स्रोत र साधनको पर्याप्तता रहने छ।
	पर्यटकीय पूर्वाधारको निर्माण, संरक्षण र सम्बर्द्धन	१, २	प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	२५	३५	५०	५५	७५	७५	गाउँ सभा र कार्यपालिकाको अभिलेख तथा दस्तावेज	
	पर्यटकीय उपजलाई मूल्य श्रृङ्खला सँग आवद्ध गरी यस क्षेत्रको लाभलाई सर्वसाधार गाउँपालिकाबासिको पहुँच स्थापित	१, २, ५	प्रतिशत	गणना नभएको	८	१६	२४	३५	४०	४०	कार्यपालिका तथा सभाको समिक्षा प्रतिवेदन तथा स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण	
४. उद्योग, व्यापार, व्यावसाय तथा आपूर्ति												
प्रभाव	औद्योगिक ग्रमको स्थापना र विकास बाट उद्योग, व्यापार र व्यवसायको स्थापनामा अभिरुची बृद्धि हुने	१	प्रतिशत	नभएको	२	५	७	१२	२०	२०	कार्यपालिकाको अभिलेख तथा प्रगति समिक्षा	गाउँपालिका र निजी क्षेत्रको सकृयतामा बृद्धि हुनेछ
	थप रोजागरी सिर्जनामा योगदना पुग्ने	२, ३	सङ्ख्या	गणना नभएको	५०	६०	१००	१५०	१४०	५००	स्थानीय सर्वेक्षण	
	स्थानीय कच्चा पदार्थको प्रयोग भई मूल्य श्रृङ्खलामा अभिबृद्धि हुने	४	प्रतिशत	सामान्य अवस्था	३	७	९	१५	२०	२०	स्थानी सर्वेक्षण	
असर	औद्योगिक ग्रमका स्थापना गरी लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना र	१	सङ्ख्या	१७९	२००	२२०	२४०	२६०	३००	१२२०	प्रगति समिक्षा तथा पालिकाको अभिलेख	स्थानीय उद्योग, व्यापार र व्यवसायको विकासमा

	विकास गर्नु साथै व्यापार व्यवसायका विस्तार गर्नु											अभिबृद्धि भएको हुनेछ
	राजगारी श्रृजना गर्नु	२	सङ्ख्या	गणना नभएको	२००	२६०	३६०	५१०	६५०	६५०	स्थानीय सर्वेक्षण	
	स्थानीय कृषि तथा पशुपन्छी जन्य बस्तुको मूल्य श्रृङ्खला अभिबृद्धि गर्नु		प्रतिशत	गणना नभएको	३	७	९	१५	१५	१५	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण	
प्रतिफल	लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको सङ्ख्यात्मक बृद्धि भएको हुनेछ	१	सङ्ख्या	२८	३८	५३	६३	७५	१००	१००	गा.पा.को अभिलेख तथा प्रथति समिक्षा	स्थानीय उद्योग, व्यापार र व्यवसाय अभिबृद्धि भएको हुनेछ साथै मूल्य स्थिरता भएको हुने
	व्यापार व्यवसायमा बृद्धि भएको हुनेछ	१, २	सङ्ख्या	१५१	१६६	१८८	२००	२१५	२३०	२३०	गा.पा.को अभिलेख तथा प्रथति समिक्षा	
	थप रोजागरी सिर्जनामा योगदना पुगेको हुनेछ	२	सङ्ख्या	गणना नभएको	५०	७५	१२५	१३०	१३०	३८५	स्थानीय सर्वेक्षण	
	स्थानीयबासिको आयमा बृद्धि तथा गरिवी न्यूनिकरण भएको हुनेछ	३ –५	प्रतिशत	गणना नभएको	३	५	७	१२	१५	१५	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण	
	गाउँपालिकाको कुल आन्तरिक आयको योगदान पुगेको हुनेछ	६	रु हजारमा	अनुमान रु ५००००।०	७५०००	१५००	४०००००	४५००००	७०००००	१००००००	पालिकाको अभिलेख र प्रगति समिक्षा	
प्रमुख कार्यक्रम	स्थानीय ऐन तथा औद्योगिक विकास गुरु योजना को निर्माण	१	प्रतिशत	नभएको	१५	३०	५५	७५	९५	१००	गाउँ सभा तथा कार्यपालिकको निर्णय अभिलेख	अन्तर सरकार समन्वयमा विस्तार, गाउँपालिकाको सकृयतामा बृद्धि, निजी क्षेत्रको

	औद्योगिक ग्रामको स्थापना र विकास	२, ३	प्रतिशत	नभएको	३	१०	२०	३०	३५	४०	प्रगति समिक्षा साथै स्थालगत अवस्था	सकृयता साथै स्रोत र साधनको पर्याप्तता रहने छ।
	औद्योगिक उत्पादनमा बृद्धि र बजारको सुनिस्चिता	४-५	प्रतिशत	गणना नभएको	२	६	१५	२०	२५	३०	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण	
५. श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा												
प्रभाव	श्रम तथा रोजगार श्रृजना र व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय ऐन तथा कानून निर्माण हुने	१	प्रतिशत	नभएको	५	२०	५०	७५	८५	८५	गाउँ सभा तथा कार्यपीलिकाको निर्णय अभिलेख	गाउँपालिका र निजी क्षेत्रको सकृयतामा बृद्धि हुनेछ
	न्यूनतम रोजगारीको सुनिस्चितता हुने	२	प्रतिशत	गणना नभएको	१०	२५	३०	६०	८०	८०	गाउँ सभा तथा कार्यपीलिकाको निर्णय अभिलेख	
	कानूनहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन हुने	१	प्रतिशत	सामान्य	८	१८	३०	५०	७५	८०	प्रगति समिक्षा तथा प्रतिवेदन	
असर	स्थानीय श्रम कानूनको निर्माण तथा विद्यामान ऐन कानूनको सफल कार्यान्वयन गर्नु	१	प्रतिशत	सामान्य	१०	२५	५०	७५	१००	१००	गाउँपालिकाको निर्णय अभिलेख	स्थानीय उद्योग, व्यापार र सेवा व्यवसायको विकासमा अभिबृद्धि भएको हुनेछ
	पालिका स्तरमा रोजागरीको श्रृजना गर्नु	२	प्रतिशत	न्यून	५	८	१२	१५	१८	१८	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण	
	काम प्रतिको सम्माना अभिबृद्धि गर्नु	२, ३	प्रतिशत	नगन्य	१०	२५	५०	७५	८५	८५	स्थानीय आर्थिक	

											सर्वेक्षण तथा स्थालगत अवस्था	
प्रतिफल	थप रोजगारी श्रृजना भएको हुनेछ	४	सङ्ख्या	गणना नभएको	१००	१५०	१००	१००	१००	५५०	प्रगति समिक्षा प्रतिवेदन	स्थानीय उद्योग, व्यापार र व्यवसाय अभिबृद्धि भएको हुनेछ साथै मूल्य स्थिरता भएको हुने
	स्थानीयबासिको आय बृद्धि भएको हुनेछ	२, ३	रु हजारमा	सामान्य	१८	२०	२५	२५	२५	२५	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण	
	गरिवीको दर घटेको हुनेछ	२	प्रतिशत	२९	२५	२८	१८	१५	१४	१३	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण	
	बैदेशिक रोजगारीमा जानेको सङ्ख्या घटेको हुनेछ	४	सङ्ख्या	१०९	८०	६०	३०	२५	१०	९	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण	
प्रमुख कार्यक्रम	आवश्यक स्थानीय ऐन कानूनको निर्माण	१	प्रतिशत	सामान्य	१०	२०	३०	२५	१०	९	गाउँपालिकाको अभिलेख	अन्तर सरकार समन्वयमा विस्तार, गाउँपालिकाको सकृयतामा बृद्धि, निजी क्षेत्रको सकृयता साथै स्रोत र साधनको पर्याप्तता रहने छ।
	रोजगारमूलक क्षेत्रको विकास र विस्तार	२	प्रतिशत	सामान्य	५	१२	१८	२४	३०	३०	प्रगति समिक्षा तथा प्रतिवेदन	
	लघु, साना, मझौला तथा ठूला उद्योग स्थापना	२, ३	सङ्ख्या	१७९	२००	२२०	२४०	२६०	३००	६५०	प्रगति समिक्षा तथा प्रतिवेदन	
	न्यूनतम ज्यालको सुनिस्चितता	१	प्रतिशत	१०	२५	५०	७५	८५	९०	९०	प्रगति समिक्षा तथा प्रतिवेदन	
	सहकारीहरूको परिचालन	१, ३	प्रतिशत	सामान्य	१०	२५	४०	८०	९०	१००	प्रगति समिक्षा तथा प्रतिवेदन	

परिच्छेद ५: सामाजिक क्षेत्र

५.१ स्वास्थ्य तथा पोषण

५.१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले नागरिकलाई आधारभूत सेवा प्राप्त गर्ने तथा सरकारी निकायले समाजको रुपान्तरण एवं आर्थिक विकासमा स्वास्थ्य र उत्पादनशील नागरिक उत्पादनमा लगानी वृद्धि गर्नु पर्ने स्पष्ट प्राब्धान छ । तसर्थ यो आवधिक योजनाले गुणस्तरीय एवं सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवामा सबै समुदाय र क्षेत्रको समतामुलक पहुँच सुनिश्चित गर्ने कुरालाई प्राथमिकता दिएको छ । गाउँपालिकाले प्रद्यान गर्ने सर्वसुलभ एवं गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको विकास तथा विस्तार सेवामुलक अवधारणाबाट गरी नाफामूलक स्वास्थ्य सेवालाई निरुत्साहित गर्ने मापदण्ड, विधि तथा प्रकृयमा जोड दिन आवश्यक छ । आवश्यक नीति, मापदण्ड तथा कार्यविधिको कार्यान्वयनबाट शिशु मृत्युदर घटाउने, बालमृत्युदर कम गर्ने, मातृशिशु दर घटाइ, स्वास्थ्य बालविकासको अवस्था सृजन ागर्न र दीगो विकासका लक्ष्यहरूको आन्तरिकरण गरेका स्वास्थ्य सूचक आवधिक योजनाअवधिमा हाँसिल गर्न आधुनिक चिकित्सा, आयुर्वेदिक, प्राकृतिक स्वास्थ्य सेवालाई स्वास्थ्य सुशासन र अनुसन्धान कार्यमा विशेष लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ । आयोजना अवधिमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा पालिका भित्रका सबे वडामा घरदैलो सम्मै पुऱ्याउने र स्वास्थ्य क्षेत्रको प्रवर्द्धनका लागि निजी-सार्वजनिक सहकारी क्षेत्रको योगदान सुनिश्चित गर्न जरूरी छ ।

५.१.२ समस्या तथा चुनौती

गाउँपालिकाको बासिन्दाको अपेक्षा र आवश्यकता अनुरुप गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच नहुनु, सेवामुलक एवं जनस्वास्थ्यप्रति उत्तरदायी सेवा तथा जनशक्तिको विकास नहुनु, स्वास्थ्य क्षेत्रको लगानी अनुपात कम हुनु, सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यकता अनुसारका आधुनिक उपकरण र विज्ञ सेवा कम हुनु, जनतामा गुणस्तरीय जीवनका लागि पालना गर्नुपर्ने नियम, मापदण्ड एवं जीवनशैली सम्बन्धी जनचेतनाको कमि हुनु संक्रमित सरुवा रोग लगायत नसर्ने रोगको वृद्धि हुनु, अनुवंशिक रोगका कारण थारु समुदायको स्वास्थ्य जीवन जोखिमपूर्ण हुनु, कुपोषण, दुर्घटना, विपद्जन्य स्वास्थ्य समस्या बढ्दै जानु प्रमुख समस्या रहेका छन् । जलवायु परिवर्तनको जोखिम, खाद्य मिसावट तथा खाद्य असुरक्षा र समुदायस्तरमा प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवाको प्रभावकारी नियमन नहुनु जस्ता समस्या समेत छन् ।

गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने सबै परिवार तथा घरदैलोमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा पुऱ्याउनु, अति विपन्न र जोखिममा परेका व्यक्तिहरूलाई आवश्यक सेवा पुऱ्याउनु, स्वास्थ्य सेवामा बढ्दै गएको व्यक्तिगत खर्च घटाउनु, स्वास्थय क्षेत्रलाई सेवामुलक बनाई मानव स्वास्थ्यप्रति जिम्मेवार, उत्तरदायी र समर्पित हुन सक्ने दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्नु, शहरीकरण तथा आधुनिकीकरणको प्रभावको जोखिममा परेको जीवनशैलीको सम्बन्धित स्वास्थ्य समस्या समाधान गर्नु, स्वास्थ्य सेवासँग सम्बन्धित सूचना प्रणालीको व्यवस्थापन गर्नु यस क्षेत्रका चुनौति हुनु ।

५.१.३ संभावना तथा अवसर

संविधान प्रदत्त स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी स्थानीयतहलाई स्वास्थ्य नीति, कार्यक्रम, स्वास्थ्इय पूर्वाधार, जनशक्ति, विमा तथा अन्य कार्यक्रम गर्ने प्रावधान हुनु, स्वास्थ्य क्षत्रेमा लगानी वृद्धि गर्दै गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धित कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्ने परिस्थिति हुनु, नयाँ सूचना प्रविधि, उपकरण, औषधी उपलब्ध हुनु, पूर्वाधार र जनचेतनाको स्तर क्रमिक

रुपमा विकास हुनु तथा समुदाय स्तरसम्म स्वास्थ्य गतिविधि बढ्दै जानु र स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थित गर्ने कानुनी वातावरण बन्दै जानु यस क्षेत्रका प्रमुख अवसर रहेका छन् । तसर्थ गाउँपालिकाले आधुनिक, आयुर्वेदिक स्वास्थ्य सेवा गुणस्तरीय एवं सर्वसुलभ बनाउन सक्ने सम्भावनाहरू विद्यमान छन् ।

५.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको विकास र विस्तार गरी गाउँपालिकाका सवै वडामा आर्थिक, भोतिक तथा मानवीय पूर्वाधार सहितको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच सुनिस्चित गर्नु

तालिका ५९: उदेश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	उद्देश्य	रणनीति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१.	गाउँपालिकाका सवै वडामा सवै प्रकारका आधारभुत स्वास्थ्य सेवाहरूको सन्तुलित विकास र विस्तार गर्नु	स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्थापन र नियमनकालागि स्थानीय ऐन कानून समेत निर्माण गर्ने	• स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधि तयर गरी कार्यान्वनयमा ल्याउने • गाउँपालिका स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिलाई थप कृयाशिल गर्ने • नियमित रुपमा आधारभुत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र प्रभावकारिता सम्वन्धी तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने
२.	पालिकाबासी सर्वसाधारण नागरिकको सहज पहुँच स्थापित गरी सवैको स्वस्थ्य रक्षा गनु	अस्पताल, स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी लगायत गाउँघर क्लिनिकका लागि समेत भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा व्यवस्थापन गरी सुविधा सम्पन्न बनाउने	• सङ्घीयसरकारको लक्ष्य बमोजिम पालिका स्तरीय सुविधा सम्पन्न १५ शैय्याको अस्पताल निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने • गाउँपालिकाका ५ र ७ वडामा आधारभुत स्वास्थ्य केन्दभवन निर्माण गर्ने • निर्धारित प्राथमिकता कमका आधारमा सबै वाडामा आवश्यक न्यूनतम भौतिक पूर्वाधार (जग्गा भवन, परिक्षण कक्ष, बिरामी आराम कक्ष, औषधि भण्डारण तथा वितरण कक्ष, प्रतिक्षालय, खानेपानी पूर्वाधार, शौचालय, बिद्युतीय सेवा लगायत) को व्यवस्थापन गर्ने
३.	प्रतिकारात्मक, प्रवर्द्धनात्मक, स्वास्थ्य सेवा अभिबृदि गर्न तथा वर्तमान बाल तथा मातृ मृत्यू दर घटाउनु	प्रतिकारात्मक, प्रवर्द्धनात्मक, उपचारात्मक, पुनरस्थापनात्मक र प्रशामक (Palliative Care) जस्ता आधारभूत गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सवै गाउँपालिकाबासिको	• निशुल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सवै गाउँपालिकाबासी पहुँच स्थापित गर्ने • टोल क्लिनिक सेवा सञ्चालन गर्ने • सवै वडामा स्थायी खोपकेन्द्रहरूको निर्माण तथा व्यवस्थापन गरि महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरूले जुनसुकै मौषम र परिस्थितिमा समेत सहज सेवा प्रवाह गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाउने • गउँपालिका स्तरमै स्वास्थ्य सेवामा दक्ष जनशक्ति उत्पादन गनै स्थानीय प्रतिभाहरुलाइ चिकित्सा विज्ञानको सनातक तह एवं

		सहज पहुँचको सुनिस्चितता गर्ने	स्नातककोत्तर तहको अध्ययनमा प्रोत्साहित गर्न छात्रबृतिको व्यवस्था गर्ने ● सुत्केरी गराउदै आएका परम्परागत सुडेनीको क्षेमता विकासको लागि तालिमको व्यवस्था गर्ने, ● अस्पतालमा बिशेषज्ञ डाक्टर, मेडिकल अधिकृत, हेल्थ असिस्टेन्ट, फिजियोथेरापिष्ट, रेडियोग्राफर, साइकोसोसियल काउन्सिलर, नर्स, तथा शहरी आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्रमा हेल्थ असिस्टेण्ट सहितको आवश्यक जनशक्तिको दरबन्दि किटान गरी दक्ष स्वास्थ्य कर्मिहरूको व्यवस्था यस आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा व्यवस्थापन गर्ने ● सवै स्वास्थ्यकर्मि तथा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको सीप र दक्षता वृद्धिका लागि नियमित तथा प्रशिक्षणको व्यवस्था मिलाउने ● गाउँकार्यपालिकामा स्वास्थ्य हेल्प डेक्सको व्यवस्था गर्ने ● दिर्घरोगी, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, असहाय, बृद्धहरूको विशेष पहिचानका साथ स्वास्थ्य रक्षा र स्वास्थ्य व्यवस्थापनका क्षेत्रमा अभियान सञ्चालन गर्ने साथै सवै वडाहरूमा सुलभ औषधी पसलको समेत व्यवस्था गरी सुगर र प्रेशरको रोग भएका ७० वर्ष नाघेका जेष्ठ नागरिकलाई निशुल्क औषधि वितरण गर्ने तथा किड्नी फेलभएकाकालागि कार्यविधि निर्माण गरी आर्थिक सहयोग समेत उपलब्ध गराउने ● गाउँपालिका बासिको स्वस्थ जीवनशैली विकासका लागि विभिन्न ठांउमा योशाला, हरियाली पार्क निर्माण गर्ने ● समग्र स्वास्थ्य उपचार साथै महिला तथा बालबालिकाका लागि अनिवार्य खोप, सुत्केरी गराउने तथा महिला तथा बाल पोषण, स्वास्थ्य सरसफाई, प्रजनन् स्वास्थ्य, एच् आई भी एड्स नियन्त्रण, परिवार नियोजन, महामारी, क्षयरोग, कुष्ठरोग तथा सरुवा रोग लगायत स्वास्थ्य सँग सम्बन्धित सवै विषय र क्षेत्रका बारेमा सञ्चार स्रोत, एसएमएस लगायतका सम्भाब्य सवै खाले प्रविधिको प्रयोग गरी जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने साथै गर्भिणी महिलाले स्वास्थ्य चौकी तथा अस्पतालमा गई सुत्केरी गराए बापत सुत्केरी स्याहार भत्ताको व्यवस्थालाई अझ प्रभावकारी बनाउँदै लैजाने ।

			• विभिन्न किसिमका खोप, भिटामिन ए, पोलियो थोपा, अल्वेण्डाजोल वितरण जस्ता अभियानगत कार्यक्रमको नियमित सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने • स्वास्थ्य विमालाई बिस्तार गर्ने • स्वास्थ्य केन्द्र मार्फत गर्भवती जांच सेवालाई प्रभावकारी वनाउने साथै आ.व. ०८०/०८१ मा ग्रामिण भिडियो एक्स रे सेवालाई थप विस्तार गर्ने • कुपोषित बालबालिका तथा गर्भवति र सुत्केरी महिलाकालागि पोषण शिक्षा तथा पोषण सहयोग कार्यक्रम साथै आईरन चक्की तथा क्यालसियम चक्की वितरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र गाउँपालिको स्वास्थ्य शाखालाइ पोषणमैत्री स्वास्थ्य संस्था घोषणा गर्ने • सिमान्तकृत परिवारका गर्भवती महिलााई सरसफाई को लागि निशुल्क सावुन, सेम्पु तथा तेल वितरण गर्ने • आ.व. ०८२ /०८३ भित्र बिद्यालयमा अध्ययनरत तथा सार्वजनिक सेवामा कार्यरत किसोरीहरूका लागि सेनिटरी प्याडको प्रयोगको विकास तथा प्रयोग र उपलब्धताको सुनिस्चितता गर्दै डिस्पोजल साइड निर्माण गर्ने । • गाउँपालिकाका टोल बस्तीलाई लक्षित गरी एम्बुलन्सको सेवा सञ्चालनमा ल्याउने • विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाको सम्लग्नता र सहयोगमा कम्तिमा बर्षकोएक पटक गाउँपालिकाका बिपन्न वर्ग, पिछडिएका तथा गरिब समुदायहरू बसोवास गरेका क्षेत्रहरूलाई लक्षित गरी निशुल्क औषधी र बिशेषज्ञ चिकित्सक सहितको घुम्ति स्वास्थ्य सिविर सञ्चालनलाई अझ प्रभावकारी बनाई निरन्तरता दिने • वच्चा जन्मने बितिकै नाभि मलमको प्रयोग तथा एक घन्टा भित्र आमाको बिगौति दुध खुवाउनकालागि आमाहरू लाई सूशुचित गर्ने गराउने कुरालाई शत प्रतिशत सुनिश्चित गर्ने • नवजात शिशुको नियमित तौल लिने व्यवस्था मिलाउने

			• नेपालले अनुमोदन गरेको दिगो विकास लक्ष्यलाई सहयोग पुऱ्याउन पूर्ण सरसफाई युक्त गाउँपालिका अभियान सञ्चालन गर्ने • होमडेलिभरीको नीति अवलम्बन गर्ने, जटिलता भएका गर्भवतीहरुलाई निशुल्क यातायात व्यवस्थापन मिलाइ माथिल्लो निकायमा प्रेशण गर्ने व्यवस्था मिलाउने • बिशेसगरी थारु समदायमा देखिने सिकल सेल रोगको कारण सम्भाब्यताको अध्ययन गरि उपचार केन्द्रको स्थापना गर्ने • व्यवस्थित परिवार प्रोत्साहन पुरस्कार वितरण गर्ने • ऋावधिक योजना अवधिमा स्वास्थ्य सेवामा सर्वसाधारण जनताको पहुँच वृद्धि गर्न साविकका स्वास्थ्य चौकी बाट १ घण्टाभन्दा टाढा रहेका सडक सञ्जाल नपुगेका बस्तीहरूमा क्रमस: सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइहरू स्थापना गर्दै लगिने • महिला स्वास्थ्य स्वयम्‌सेविकाहरूको पूर्ण स्वास्थ्य बिमा गरी निजहरूको सेवालाई थप प्रोत्साहन गर्ने साथै निजहरूलाई परिचालन गरी प्राथमिक उपचार विधी र प्रकृयाका बारेमा जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • पशु विकास शाखासँगको समन्वयमा रेविज रोग नियनत्रण तथा पशुपन्छी स्वास्थ्य कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने
		आयुर्वेद, प्राकृतिक चिकित्सा पद्धती समेतको योजनाबद्ध विकास र विस्तार गर्ने	• प्राकृतिक चिकित्सा क्षेत्रको विकासकालागि आयुर्बेद सेवा केन्द्रको व्यवस्था गर्ने • गाउँपालिका क्षेत्र भित्र तथा छिमेकी पालिका समेतका स्थानीय स्तरमा उपलब्ध औषधिजन्य जडीबुटी, खनिज एवं जान्तव द्रव्यको पहिचान, सङ्कलन, संरक्षण र प्रवर्द्धनकालागि पालिका स्तरीय संरचना निर्माण गरी कृयाशिल गराउने • प्रचलित प्राकृतिक चिकिन्सा, बैकल्पिक तथा अन्य चिकित्सा पद्धती तथा सेवाहरूलाई सङ्घीयतथा प्रादेशिक मापदण्ड बमोजिम पालिका स्तरमा सूचिकृत तथा व्यवस्थित गरी आयुर्वेद, पञ्चकर्म, योग, र प्राकृतिक चिकिन्सा सेवालाई स्थानीयकरण गर्ने
४.	सरकारी, निजी तथा सामुदायिक सहभागिता र	दिगो विकासमा आधारित स्वास्थ्य	• दिगो विकासमा आधारित अवधारणलाई स्थानीयकारण गर्ने

	साझेदारीको माध्यम बाट बहुक्षेत्रगत स्वास्थ्य सेवामा उपभोग बढाई सेवा प्रदायक र सेवाग्रहीलाई थप जिम्मेवार बनाउने साथै पालिका क्षेत्र भित्र स्वस्थ्य जीवनशैली कार्यक्रमको प्रवर्द्धन गर्ने	सेवाको राष्ट्रिय लक्ष्य तथा प्रादेशिक लक्ष्य पुरा गर्न समन्वयात्मक कार्य प्रणालीको विकास गरी प्रभावकारी बनाउने	• जीवनचक्रको अवधारणा बमोजिम मातृशिशु, बालबालिका, किशोरकिशोरीको सर्वाङ्गिण विकास र परिवार व्यवस्थपन सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउने साथै स्वास्थ्य सेवालाई जेष्ठ नागरिक, लैङ्गिक तथा अपाङ्गमैत्री बनाउने • विभिन्न उमेर समूहमा हुन सक्ने स्वास्थ्य जोखिम तत्काल पहिचान गर्न नियमित रुपमा गरिने स्वास्थ्य सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउने • एक वडा एक स्वास्थ्य चौकीको अवधारणा अबलम्बन गर्ने ।

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्

तालिका ६०: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
२.१.१ स्वास्थ्य सेवा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	वटा									
२.१.२ स्वास्थ्य पूर्वाधार	सङ्ख्या	भवन	५० लाख	दुगौली		√	√	√		
२.१.३ स्वास्थ्य सेवा विस्तार कार्यक्रम	पटक	१	१० लाख	दुगौली		√		√		
२.१.४ क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	१	५ लाख	दुगौली	√				√	
२.१.५ बर्थिङ सेन्टर स्थापना	वटा	६	–							
२.१.६ बर्थिङ्ग सेन्टर कुरुवा घर निर्माण	सङ्ख्या	६	–							
२.१.७ नर्सिङ्ग कलेज स्थापना तथा संचालन	वटा	५	×	-	-	-				
२. वार्ड नं. २										
२.१.१ स्वास्थ्य सेवा	वटा	१ वटा	२० लाख	खैरेनी	√	√		√	√	

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
गुणस्तर सुधार कार्यक्रम										
२.१.२ स्वास्थ्य पूर्वाधार	सङ्ख्या	भवन १	५० लाख	खैरेनी		√	√	√	√	
२.१.३ स्वास्थ्य सेवा विस्तार कार्यक्रम	पटक	१ ठाउँमा	४० लाख	खैरेनी	√	√		√	√	
२.१.४ क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	१ वटा	२० लाख	खैरेनी	√	√		√	√	
२.१.५ बर्थिङ सेन्टर स्थापना	वटा	१ वटा	३० लाख	खैरेनी	√	√		√	√	
२.१.६ बर्थिङ्ग सेन्टर कुरुवा घर निर्माण	सङ्ख्या	१ वटा	४० लाख	खैरेनी	√	√		√	√	
२.१.७ नर्सिङ्ग कलेज स्थापना तथा संचालन	वटा	×	×							
एम्बुलेन्स	वटा	१	३० लाख	खैरेनी	√	√				
३. वार्ड नं. ३										
२.१ स्वास्थ्य तथा पोषण आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र लायकपुर										
२.१.१ स्वास्थ्य सेवा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	वटा									
२.१.२ स्वास्थ्य पूर्वाधार	सङ्ख्या	१	५० लाख	पूर्वाधार		√	√		√	
२.१.३ स्वास्थ्य सेवा विस्तार कार्यक्रम	पटक									
२.१.४ क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक									
२.१.५ बर्थिङ सेन्टर स्थापना	वटा	१	३० लाख	लायकपुर	√	√				
२.१.६ बर्थिङ्ग सेन्टर कुरुवा घर निर्माण	सङ्ख्या	१	२५ लाख	लायकपुर		√	√			

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
२.१.७ नर्सिङ्ग कलेज स्थापना तथा संचालन	वटा	×								
४. वार्ड नं. ४										
२.१.१ स्वास्थ्य सेवा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	वटा	३ वटा	३० लाख	मुनुवा, बेलपुर, कञ्चन		√	√		√	
२.१.२ स्वास्थ्य पूर्वाधार	सङ्ख्या	१	भएको	बेलपुर						
२.१.३ स्वास्थ्य सेवा विस्तार कार्यक्रम	पटक									
२.१.४ क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	१	३० लाख	बेलपुर		√	√			
२.१.५ बर्थिङ सेन्टर स्थापना	वटा	१		भएको						
२.१.६ बर्थिङ्ग सेन्टर कुरुवा घर निर्माण	सङ्ख्या	१	४० लाख	बेलपुर		√	√		√	
२.१.७ नर्सिङ्ग कलेज स्थापना तथा संचालन	वटा	×	×	×						
५. वार्ड नं. ५										
२.१.१ स्वास्थ्य सेवा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	वटा									
२.१.२ स्वास्थ्य पूर्वाधार	सङ्ख्या	१	५० लाख	अमौरा		√	√	√		
२.१.३ स्वास्थ्य सेवा विस्तार कार्यक्रम	पटक	१	१० लाख	अमौरा	√			√		
२.१.४ क्षमता विकास	पटक	१	१० लाख	अमौरा	√			√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
कार्यक्रम										
२.१.५ बर्थिङ सेन्टर स्थापना	वटा									
२.१.६ बर्थिङ्ग सेन्टर कुरुवा घर निर्माण	सङ्ख्या									
२.१.७ नर्सिङ्ग कलेज स्थापना तथा संचालन	वटा									
६. वार्ड नं. ६										
२.१.१ स्वास्थ्य सेवा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	वटा	-								
२.१.२ स्वास्थ्य पूर्वाधार	सङ्ख्या	१	५० लाख	जगतपुर		√	√	√		
२.१.३ स्वास्थ्य सेवा विस्तार कार्यक्रम	पटक	१	१० लाख	जगतपुर	√			√		
२.१.४ क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	३	५ लाख	जगतपुर	√			√		
२.१.५ बर्थिङ सेन्टर स्थापना	वटा	१	४० लाख	जगतपुर		√	√	√		
२.१.६ बर्थिङ्ग सेन्टर कुरुवा घर निर्माण	सङ्ख्या	१	२५ लाख	जगतपुर		√	√	√		
२.१.७ नर्सिङ्ग कलेज स्थापना तथा संचालन	वटा									
७ वाड नं.७										
२.१.१ स्वास्थ्य सेवा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	वटा									
२.१.२ स्वास्थ्य	सङ्ख्या	१	४०	शिवशक्ति टोल	√	√		√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
पूर्वाधार			लाख							
२.१.३ स्वास्थ्य सेवा विस्तार कार्यक्रम	पटक	१	२० लाख	शिवशक्ति टोल	√	√		√		
२.१.४ क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	२	१० लाख	शिवशक्ति टोल	√			√		
२.१.५ बर्थिङ सेन्टर स्थापना	वटा	१	१५ लाख	शिवशक्ति टोल	√			√		
२.१.६ बर्थिङ्ग सेन्टर कुरुवा घर निर्माण	सङ्ख्या	२			√			√		
२.१.७ नर्सिङ्ग कलेज स्थापना तथा संचालन	वटा	-	—	—						
८. वार्ड नं.८										
२.१.१ स्वास्थ्य सेवा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	वटा									
२.१.२ स्वास्थ्य पूर्वाधार (मर्मत)	सङ्ख्या	१								
२.१.३ स्वास्थ्य सेवा विस्तार कार्यक्रम	पटक									
२.१.४ क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक									
२.१.५ बर्थिङ सेन्टर स्थापना	वटा									
२.१.६ बर्थिङ्ग सेन्टर कुरुवा घर निर्माण	सङ्ख्या									
२.१.७ नर्सिङ्ग कलेज स्थापना तथा संचालन	वटा									

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
९. वार्ड नं.९										
२.१.१ स्वास्थ्य सेवा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	वटा									
२.१.२ स्वास्थ्य पूर्वाधार	सङ्ख्या	१	५० लाख	अमरावति		√	√		√	
२.१.३ स्वास्थ्य सेवा विस्तार कार्यक्रम	पटक									
२.१.४ क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	-								
२.१.५ बर्थिङ सेन्टर स्थापना	वटा	-								
२.१.६ बर्थिङ्ग सेन्टर कुरुवा घर निर्माण	सङ्ख्या	१	२० लाख	अमरावति		√				
२.१.७ नर्सिङ्ग कलेज स्थापना तथा संचालन	वटा									

५.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

यस आवधिक योजना अवधिभित्र जानकी गाउँपालिकामा कम्तिमा १५ सैयाको बिशेषज्ञ जनशक्ति र न्यूनतम भौतिक पूर्वाधार सहितको सुविधा सम्पन्न अस्पाताल, आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्रमा सेवा सुविधा बिस्तार सहितको स्तरोन्नती, औषधालयहरूको स्थापना र विकास भई सम्पूर्ण गर्भवती महिला, नवजात शिशु, जेष्ठ नागरिक लगायत सवै गाउँपालिकाबासीले सर्वसुलभ रुपमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य उपचार सेवा ,गर्भिणि महिलाले भरपर्दो प्रसुती सेवा आवश्यक खोप सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन र पूर्ण स्तन पान, पोषणको सुनिस्चितता भई बर्तमान मात्रृ तथा बाल मृत्यूदरमा ९० ५ ले कमी आएको हुनेछ।

ख. नतिजा/सूचक

१ आ.व. २०७९र८० को मध्यसम्ममा जानकी गाउँपालिका स्वास्थ्य ऐन, तथा कार्यविधि तयार भई कार्यान्वयनमा आएका हुनेछन

२ आवधिक योजनाको दोस्रो बर्षमा नेपाल सरकारको घोसित नीति बमोजिम सम्पूर्ण सेवा सुविधा सहित १५ सैयाको जानकी आधारभूत अस्पतालमा निर्माण भई सञ्चालनमा आएको हुनेछ

३ आ.व. २०८१र८२ भित्र आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा बर्थिङ सेन्टरको समेत सुविधा थप गरी सबै केन्द्रहरूको स्तरोन्नती भई दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन सहित सञ्चालनमा आएका हुनेछन्

४ आ.व. २०८२ र ८३ भित्र गाउँपालिकाका गर्भवती महिलाहरूले कम्तिमा प्रसूति पूर्व ४ पटक र प्रसूति पशुचात आमा र नवजात शिशुको कम्तिमा ३ पटक स्वास्थ्य जाँच गराएका, टिटानस विरुद्धको २ वटा खोप लिएका, आवश्यक मात्रामा आईरन चक्की खाएका तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट सुत्केरी गराएका हुनेछन्

५ जन्मेको १ वर्ष भित्रका सवै बालबालिकाले नियमित रुपमा पूर्ण खोप पाएका तथा ६ महिनादेखि पाँच वर्षमुनिका सबै बालबालिकालाई वर्षको २ पटक भिटामिन ए क्याप्सुल खाएका हुनेछन

६ आगामि २ वर्ष भित्र अस्थाई रुपमा रहेका सवै खोप केन्द्रको स्थायी संरचना निर्माण गरी खोप प्रदान गर्न योग्य स्थलको रुपमा विकास भएका हुनेछन्

७ आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा ६ महिना सम्म उमेर समुहका ९० ५ बालबालिकाले आमाको दुध मात्र खाएका साथै एच् आई भी संक्रमित आमाबाट जन्मिएका सबै बालबालिकाहरूले ब्च्ख एचयउजथबिहष्क पाएका हुनेछन्

८ आवधिक योजनाको अवधिमा थारु समदायमा दखिने सिक्सेल रोगको अध्ययन अनसन्धान भै उपचारकेन्द्रको स्थापना भइसकेको हनेछ

९ स्वास्थ्य क्षेत्रमा आवश्यक जनशक्ति स्थानीय समदायबाट गनै प्रोत्साहित कार्यक्रम सञ्चालन भएको हनेछ ।

५.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

गाउँपालिका सबै नागरिकको स्वास्थ्य, सबल र सक्रिय जीवन सहित औषत आयु ७० वर्षभन्दा बढी पुगेको हुनेछ। शिशु मृत्यु, मातृशिशु मृत्यु, बालमृत्यु दर आधारवर्षको तुलनामा ५० प्रतिशतले घटेको हुनेछ। पोषणयुक्त आहार र बालविकास भएको हुनेछ। आधारभूत स्वास्थ्यसेवा निःशुल्करूपमा सबैले पाएका हुनेछन् । गाउँपालिकामा १५ सैया एकसुविधा सम्पन्न अस्पताल निर्माण भई सर्वसुलभ, गुणस्तरीय सेवा प्रदान गरको हुनेछ । स्वास्थ्य बिमामा आव४ भएको अज्ञात ६० प्रतिशतभन्दा बढी हुनेछ । व्यक्तिगत स्वास्थ्य खर्च अहिलेको तुलनामा ५० प्रतिशतले घटेको हुनेछ । थारु समुदायमा व्याप्त सिक्कल सेलको अनुसन्धान भै रोकथामका लागि उपचार केन्द्र स्थापना भएको हुनेछ । घरदैलो स्वास्थ्य सेवा सबैको पहुँचमा पुगेको हुनेछ । सबैखाले खोप प्राप्त भएको हुनेछ । योगशाला, व्यायमशालाको स्वास्थ्य तथा प्रयोगबाट समुदायस्तरमा स्वास्थ्य जीवनशैलीको विकास भएको हुनेछ ।

गाउँपालिकाले लक्ष्य लिए अनुसार स्वास्थ्य क्षेत्रको पूर्वाधार विकास र सेवा सञ्चालन आवश्यक स्रोत उपलब्ध हुने, नहुने, सरकारी सार्वजनिक निजि क्षेत्रको सहभागिता (P4) मोडेलमा स्वास्थ्य सेवा विकास गर्ने कानूनी, ब्यवधान निजी क्षेत्र सेवामूलक क्षेत्रमा लगानी गर्न अनइच्छुक हुन सक्ने र अपेक्षित दातृ निकायको सहयोग प्राप्त हुने नहुने जोखिम पक्ष रहेका छन् ।

५.२ शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन

५.२.१ पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाका सबै नागरिकको परिष्कृत एवं मर्यादित जीवन र सम्मानित रोजगारी तथा उद्यमव्यावसाययको सुनिश्चितताको लागि व्यवहारिक, वैज्ञानिक शिक्षा सेवा अनिवार्य विषय हो । ज्ञान र सीपमा आधारित समाजबाट मात्र दीगो विकास, समृद्धिको लक्ष्यमा पुग्न सकिन्छ । गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्रमा पर्ने विद्यालय तथा महाविद्यालयको शिक्षा सेवा, शिक्षा जनशक्ति तथा शिक्षा पर्वाधार विकास गर्ने कुरालाई यस आवधिक योजनाले महत्व दिएको छ । आधारभूत तथा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षालाई निशुःल्क रूपमा प्रदान गर्न सामुदायिक विद्यालयहरूको शिक्षण, व्यवस्थापन र विज्ञान तथा प्राविधिक शिक्षालाई प्रवर्द्धन गर्नेगरि । विद्यालयको व्यवस्थापन, समायोजन, जनशक्ति परिचालनका पक्षलाई प्राथमिकतामा राखेको छ । त्यस्तै महाविद्यालय तहको शिक्षा गाउँपालिकाभित्रै दिने वातावरण सृजन ागर्ने र विज्ञान प्रविधि तथा नव-प्रवर्तन (Innovation) लाई गाउँपालिकाको विकास, वातावरण तथा परिवर्तनसँग आवद्ध गरी अध्ययन, अनुसन्धान, वैज्ञानिक, खोज, नवर्तनका विषयलाई संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरी गाउँपालिकाको स्वास्थ्य क्षेत्र, वातावरण, खाद्य उत्पादन, सूचना प्रणाली, व्यवहारिक शिक्षा, विज्ञान शिक्षा प्रवर्द्धनमा विज्ञान प्रविधि तथा नवर्तन (Innovative) कार्यमा योजना आवधिमा उचित लगानी तथा उत्साहजनक उपलब्धीको लक्ष्य लिएको छ ।

५.२.२ समस्या तथा चुनौती

सबैका लागि गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्न नसकिनु, विद्यालय व्यवस्थापन तथा पूर्वाधार विकास गर्न नसकिनु विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाको पहुँच सुनिश्चित गर्न नसकिनु, विद्यालय तथा विद्यार्थी विवरण शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (EMIS) अनुरुप अध्यावधिक नहुनु, शिक्षण पेशामा शिक्षकलाई जवाफदेहि तथा उत्तरदायी बनाउन नसक्नु, स्थानीय विशेषता र अवश्यकता अनुसार स्थानीय पाठ्यक्रम लागु गर्न नसक्नु, प्राविधिक शिक्षा, विज्ञान शिक्षा र व्यवहारिक शिक्षाको पठनपाठन गर्ने वातावरण नहुनु । विज्ञान तथा प्रविधिको क्षेत्रमा विकसित प्रविधिको पहिचान तथा स्थानीय तहमा प्रयोग नहुनु, प्रयोजिक तथा औद्योगिकरणका कारण परेको प्रतिकूल असर न्यूनिकरण गर्न सचेत नहुनु, विज्ञान तथा प्रविधिलाई सन्तुलित विकासको नीतिगत संरचनामा ल्याई व्यवहारिक शिक्षा, व्यवसायिक शिक्षा, विज्ञान शिक्षा र नवर्तन (Innovation) लाई व्यवहारत अध्ययन अनुसन्धान मार्फत समुदायस्तरको विकास र परिवर्तनको संवाहक बनाउन नसक्नु जस्ता यस क्षेत्रका विद्यमान सममस्या हुने ।

विद्यालय शिक्षाको सर्वशुलभता, उपयुक्त पूर्वाधार विकास, गुणस्तर सुनिश्चितता सहित सामुदायिक विद्यालय प्रतिको आकर्षण अभिवृद्धि गर्न, विद्यार्थी सङ्ख्याका आधारमा विद्यालय, शिक्षक दरबन्दी समायोजन तथा व्यवस्थापन गर्न शैक्षिक सुशासन, आकर्षक सिकाइ, उपयोगी शिक्षणको वातावरण र्सिजना गर्न व्यवहारिक एवं स्थानीय सीप प्रविधिमा आधारित उद्यमशील, अन्वेषक, उत्सुक तथा नव-प्रवर्तन गर्ने नागरिक तयार गर्नु लक्षित उमेरका सबै बालिकाको विद्यालयमा पहुँच तथा कक्षा छोड्ने दर शून्यमा झार्ने जस्ता चुनौति विद्यमान छन् ।

५.२.३ संभावना तथा अवसर

विद्यालय शिक्षामा सहभागिता र पहुँचमा वृद्धि गरी गुणास्तरीय सुधार गर्न सकिने, साक्षरता दर वृद्धि हुने, विद्यालयतहको भर्नादर सतप्रतिशत बनाउन सकिने लैङ्गिक समानता सूचकाङ्क सुधार हुनु, सामुदायिक, विद्यालयको चुस्त दुरुस्त व्यवस्थापन प्रतिको आमचासो तथा जनअपेक्षा, प्राविधिक, व्यवहारिक तथा विज्ञान शिक्षालाई प्रवर्द्धन गरी श्रमशक्तिको

विकासमार्फत रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने स्थानीय विशेषता, मौलिकता तथा परम्परागत चिन्तन, अभ्यास र आधुनिक प्रविधिको एकिकृत पहलबाट नव-प्रवर्तनका थुप्रै सम्भावना तथा अवसर रहेका छन् । गाउँपालिकाले शैक्षिक क्षेत्रको क्षमता विकास गर्दै वैज्ञानिक व्यवस्थापन मार्फत गुणस्तरीय शिक्षा सेवा प्रवाह गर्ने अवसर रहेको छ ।

५.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : गाउँपालिका क्षेत्रका सामुदायिक तथ संस्थागत विद्यालयहरूलाई न्यूनतम आधारभुत पूर्वाधार साथै स्रोत साधन युक्त बनाएर गुणस्तरीय शिक्षा प्रवाहको माध्यम बाट सिर्जनशिल, दक्ष, प्रतिस्पर्धी, उत्पादनशील, नवप्रवर्तनशील, सुयोग्य र क्षमताावन मानव संसाधनको विकास गर्ने

तालिका ६१: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	उद्देश्य	रणनीति	(कार्यक्रम तथा आयोजना)
१.	विद्यालय उमेरका सवै बालबालिकालाई विद्यालयको पहुँच सुस्चित गरी विद्यालय भर्नालाई सतप्रतिसत बनाउन	गाउँपालिका शिक्षा योजना तयार गर्ने तथा त्यसमा आधारित आवश्यक ऐन, नियम, निर्देशिका,तथा कार्यविधि तयार गर्ने	• गाउँपालिकाको गाउँ शिक्षा योजना तयार गर्ने तथा त्यसमा आधारित आवश्यक ऐन, नियम, निर्देशिका,तथा कार्यविधि तयार गर्ने • सामुदायिक विद्यालय समायोजन तथा शिक्षक दरबन्दी मिलान सम्बन्धी मापदण्ड बनाइ कार्यान्वयन गर्ने • विद्यालया प्रधानाध्यापक नियुक्ति सम्बन्धी निति निर्माण गरि विद्यालय व्यवस्थापन पक्ष चुस्त बनाउने • गाउँपालिका शिक्षा समितको गठन र परिचालन र व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी वनाउने • सवै विद्यालयहरूमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिको गठन तथा पुनरगठन गरी थप कृयाशिल गराउने • बालक्लव गठन, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि निर्माण गर्ने • मानव संसाधन, स्थानीय प्राकृतिक स्रोत र सम्पदाको पहिचान, पूर्वाधार तथा प्रविधिको विकास, जीवनउपयोगि सीपमा आधारित गाउँपालिका स्तरीय पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामाग्रि निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने • मातृभाषामा शिक्षण सिकाईलाई प्राथमिकताका साथ अघि बढाउने • कृषि, पशुपन्छी, इन्जिनियरिङ, स्वास्थ्य लगायतका प्राविधिक शिक्षालाई विद्यालय स्तरबाटै अघि बडाउन आवश्यक व्यवस्थाकालागि सङ्घीयसरकार समक्ष आवश्यक पहल र पैरवी गर्ने • सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयको पाठ्यक्रम, भौतिक पूर्वाधार, विद्यालय वातावरण, शिक्षक तथा कर्मचारी व्यवस्थापन

			र आर्थिक व्यवस्थापन र परिचालनका विषयमा आवश्यक नियमन गर्ने व्यवस्था मिलाउने
२.	विद्यालयलाई भौतिक पूर्वाधार युक्त, प्रविधि तथा बालमैत्री बनाउन	गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका बालविकास केन्द्र र पूर्व प्राथमिक विद्यालय,सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालय तथा उच्च शिक्षाकालागि स्थापित शिक्षण संस्थाहरू मापदण्ड बमोजिमका न्यूनतम भौतिक पूर्वाधार निर्माण गरी सुविधा सम्पन्न बनाउने	● बालमैत्री विद्यालयकालागि भौतिक पूर्वाधार, सेवा प्रवाह र गुणस्तर सुधार सम्वन्धी निर्धारित न्यूनतम सूचकहरूको अवस्था सुदृढीकरण गर्ने ● गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सवै वडाका बालविकास केन्द्र तथा सवै सामुदायिक बिद्यालय, उच्च शिक्षालायमा बालमैत्री सूचकका आधारमा सुविधायुक्त न्यूनतम भौतिक पूर्वाधार (भवन, कार्यालय तथा कक्षा कोठा, फर्निचर तथा डेष्क बेञ्च, छात्र र छात्राकालागि अलग अलग सौचालय, छात्राहरूकालागि आवश्यक सामाग्रि सहितको चेन्जिङ कक्ष, खानेपानी, इन्डोर तथा आउटडोर खेलमैदान, विज्ञान प्रयोगशाला, पुष्तकालय, कम्प्यूटर सहितका शैक्षिक उपकरण, बगैंचा, जनशक्ति ब्यवासथपन समेत) लगायतका भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण, विकास तथा व्यवस्थापन गर्ने ● संस्थागत विद्यालयहरूले बालमैत्री विद्यालय सूचक बमोजिमका भौतिक पूर्वाधारहरूको अनिवार्य व्यवस्था गर्नु पर्ने बाध्यकारी व्यवस्था गर्ने ● संरचनागत विकास तथा नियमनकारी व्यवस्था मिलाई साधारण एवं प्राविधिक गरी दुवै धारको पठान पाठन गराउने विद्यालयहरूलाई नगद अनुदानको व्यवस्था मिलाउने
३.	आधारभूत शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक शिक्षा निःशुल्कको पूर्ण प्रत्याभुतीको सुनिस्चितता गर्ने	विद्यालय उमेरका सवै बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना गर्ने साथै बिचैमा विद्यालय छाड्ने दर घटाउने बालमैत्री वातावरण विकास गरी शैक्षिक गुणस्तर सुधार गन	● सामाजिक नक्साङ्कनका आधारमा विद्यालय उमेरका तर विद्यालय जाने अवसर बाट बन्चित रहेका बालबालिकाहरूको अवस्था विवरण सहितको तथ्याङ्क संकलन गर्ने ● लक्षित वर्गका बालबालिकाको विद्यालयमा पहुँच वृद्धिकालागि अभिभावक शिक्षा तथा पिछडिएका गरिव टोलबस्ती लगायतमा विद्यालय भर्नाका लागि जनचेतनामुलक घरदैलो कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● गाउँपालिकाका सवै विद्यालयमा पूर्व प्राथमिक शिक्षा कार्यक्रम तथा गाउँपालिका क्षेत्रका गरिव, सुकुम्बासी वस्तिहरूमा आवश्यकता बमोजिम प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरूको स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने ● सवै सामुदायिक विद्यालायमा अध्ययनरत बालिकाहरूका लागि सेनिटरी प्याडको प्रयोगको विकास र सुनिस्चितता गर्ने ● अनौपचारिक शिक्षा तथा बालशिक्षा कार्यक्रम सञ्चालनगर्ने ● अति गरिव तथा बिपन्न बर्गका बालबालिकाहरूलाई निशुल्क शैक्षिक सामग्री र छात्रबृतिको व्यवस्थापन गर्ने ● अनाथ, असहाय साथै सडक बालबालिकाहरूकालागि खाना, नाना र बास सहितको शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● गाउँपालिकाका सवै वडामा साक्षरता अभियान सञ्चालन गर्ने ● कक्षा ६ देखि माथिका विद्यालयमा कम्प्यूटर शिक्षा सहितको प्राबिधिक शिक्षालाई अनिवार्य गर्ने

			• बालबालिकाकालागि विद्यालय खाजा कार्यक्रमलाई अनिवार्य र व्यवस्थित गर्ने • सवै बिद्यालयहरूले बालमैत्री वातावरणमा आफ्ना शैक्षिक कार्यकम्रहरू व्यवस्थित गरी सञ्चालन गर्ने गराउने साथै सवै वडामा सम्भाव्य १(१ वटा नमुना विद्यालय घोषणाका साथ आवशयक न्यूनतम पूर्वाधार तयारगरी त शिक्षण कार्यक्रम सञ्चालनको सुरुवात गर्ने
४	स्थानीय संरचना बमोजिम सवै तहका शैक्षिक संस्थामा सुशासन कायम गन	`	• विद्यालय शैक्षिक गुणस्तर सुधार अभियान अन्तरगत गुणस्तर सुधार, बिद्यालय व्यवस्थापन विकासमा सिप, दक्षता र अनुभवको आदान प्रदान गर्न सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालय बिच सिप तथा दक्षता साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • सवै विद्यालयमा आवश्यक दरवन्दी मिलान सहित स्वयंसेवक शिक्षक व्यवस्थापनबाट समेत दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने • सवै विद्यालयमा खेलकुद सामग्रीको व्यवस्थापन गर्ने गराउने • गाउँपालिकाका सवै सामुदायिक तथा सस्थागत विद्यालयहरूले कक्षा ५ देखि माथिका बालबालिकाको संम्लगनता रहने गरी अनिवार्य बिद्यालय स्तरीय बालक्व गठन तथा परिचालन तथा दर्ता एवम् दर्ता अध्यावधिक भइरहेकोमा सो को व्यवस्थित निरन्तरता दिने • बिद्यालयको समग्र विकासकालागि क्ञ्ऋ र एत्ब को बैठक नियमित गर्ने साथै बालबालिकाको शैक्षिक विकासमा नियमित अन्तरकृया कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • सामुदायिक तथा संस्थागत बिद्यालयका शिक्षकहरूको क्षमता विकासकालागि आवश्यक तालिमको व्यवस्था गर्ने तथा कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन सूचक निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने • प्राविधिक विषयमा माध्यमिक तथा उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने अति गरिब तथा बिपन्न, पिछडा वर्ग, दलित, जानजाती तथा आदिवासी समुदायका बालबालिकालाई छात्रवृति प्रदान गर्ने • सिकाई उपलब्धी र उतिर्ण सङ्ख्याको आधारमा १ विद्यालय १ शिक्षकका दरले उत्कृष्ठ विद्यालय र उत्कृष्ठ शिक्षक, कर्मचारी, स.का लाई पुरस्कार तथा सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने संस्कारलाई थप व्यवस्थित बनाइ निरन्तरता दिने • सवै बिद्यालयमा आवधिकक योजनाको अन्त्य सम्ममा स्मार्ट बोर्ड निर्माण (फ्रि वाई फाई जोन निर्माण) तथा सिसिटिभि जडान गरी झोला रहित विद्यार्थी कार्यक्रम सँग जोड्ने • बिद्यार्थि सङ्ख्या ज्यादै न्यून रहेका विद्यालयहरु समायोजन गर्ने (मर्जर गर्ने

			● प्रत्येक विद्यालयमा उजुरी तथा सुझाव पेटिकाको व्यवस्था गर्ने र भएका विद्यायलयहरूमा सुझाव तथा उजुरी व्यवस्थापनको व्यवस्था मिलाउने ● गाउँपालिका शिक्षा शाखाको नेत्रीत्वमा नियमति अनुगमनकालागि सरोकारवाला सहभागि रहेको अनुगमन सम्यन्त्र निर्माण गरी विद्यालयमा बालबालिकाको उपस्थिति, भर्नादर, बिद्यालय गतिविधिको जानकारीकालागि सफ्टवयरको निर्माण गरी गाउँपालिका शिक्षा शाखामा आवद्ध गर्ने कार्यको सुरुवात गर्ने ● सवै विद्यालयमा शिक्षक, कर्मचारी, विद्यार्थी, अभिभवक तथा सहयोगी र साझेदार संस्थाहरूको समेत अलग अलग आचार संहिता निर्माण गरी कार्यान्वनयमा ल्याउने ● आर्थिक पारदर्शिता र गुणस्तर सुधारकालागि प्रत्येक विद्यालायले सार्वजनिक सुनुवाईलाई कार्यान्वनयमा ल्याउने ● गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका प्रतिनिधिमूलक विद्यालय, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, सरोकारवाला समेतको सहभागीतामा गठित बालमैत्री स्थानीय शासन गाउँ समिति तथा बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समितिलाई थप कृयाशिल बनाई गाउँपालिका शिक्षा समितिको प्रमुख साझेदार सहयोगीको रुपमा स्थापित गर्ने
५.	गाउँपालिका स्तरिय शिक्षाको गुणस्तर सुनिष्चित गर्नु र शिक्षा सेवालाई प्रभावकारी बनाउनु	स्थानिय शासन ऐन २०७४ ले निर्देशित शैक्षिक निउम कानुन निमार्ण गरि नियमन गर्ने	● सामुदायिक तथा संस्थागत शैक्षिक संस्थामा नियमित अनुगमन गरी जिम्मेवार शिक्षकलाई प्रोत्साहित गर्ने कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने । ● आधारभुत तहसम्म स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरी मातृभाषामा पठनपाठनको व्यवस्था गर्ने । ● गाउँपालिकाका विद्यार्थीलाई आफ्नै गाउँपालिकाभित्रका विद्यालयमा पढ्न उत्प्रेरित गर्ने । ● एक विद्यालय एक स्वाथ्यकर्मीको अवधारणा लागु गर्ने । ● करार तथा निजी शिक्षकहरुका लागि गाउ शिक्षकको रुपमा स्थापित गर्ने । ● अतिरिक्त कार्यक्रममा स्थानीय सँस्कृतिको जर्गेना गर्न मौलिक भेषभुषाको प्रयोगका वातावरण सिर्जना गर्ने । ● गाउ शिक्षा ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने । ● गाउँपालिकाका विपन्न, लोपोन्मुख, सिमान्कृत, अल्पसंख्यक समुदायका बालबालिकाका लागि विशेष छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्ने । ● गाउँपालिकामा आवश्यकता अनुसार मदरसा शिक्षा लागु गर्ने । ● जानकी गाउँपालिकामा पुस्तकालय स्थापनाको पहल गर्ने ।

			• बाल विकास केन्द्रका सहयोगी शिक्षकहरुको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
५.	गाउँपालिकाबासिका लागि जीवन पर्यन्त शिक्षाको अवसर सिर्जना गरी शैक्षिक क्षेत्रको विकास र व्यवस्थपन बाट गाउँपालिकाको आन्तरिक अर्थतन्त्रलाई बलियो र दिगो बनाउने	प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षाको विकास र विस्तार बाट दक्ष, क्षमतावान र सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन गर्ने	• प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयको कक्षा ६ देखि माथि प्राविधिक धारको पठन पाठन सञ्चालन गर्ने • सीपको बदलिदो आवश्यकतालाई परिपूर्ति गर्न पेशा र व्यवसाय सँग सम्बन्धित सल्लाह सेवा प्रवाह गर्ने ९ऋबचचष्भच ऋयगलकभष्लिन क्भचखष्अभ० प्रणालीको विकास गर्ने • प्राविधिक धारको पठापाठन गराउने विद्यालय साथै व्यावासायिक तालिमा प्रदायक शैक्षिक संस्थालाई आवश्यक प्राविधिक ज्ञान र सीप विकासकालागि विश्वविद्यालय तथा क्याम्पसहरू सँग साझेदारी गर्ने • प्राविधिक ज्ञान र सीप भएका जनशक्तिको रोजागारीको सुनिस्चितताकालागि रोजागार दाता फर्म, उद्योग, प्रतिष्ठानहरूसँग समन्वयात्मक साझेदारी गर्ने • अनौपचारिक तथा बैकल्पिक सिकाई मार्फत सिकेका ज्ञान र सीपलाई आयमूलक कार्यक्रम सँग आवद्ध गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने • यस पालिका भित्र रहेका परम्पारगत ज्ञान, सीप र प्रविधिको खोजी, संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्दै वर्तमानमा विकसित भएका नयाँ ज्ञान, सीप र प्रविधि सँग आवद्ध गरी पालिकाको सर्वाङ्गिण विकासमा सदुपयोग गर्ने • यस पालिकामा रहि सेवा प्रवाह गरिरहेका शिक्षा, विज्ञान र प्रविधि सम्बद्ध सवै पक्षलाई सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिताका साथ शैक्षिक विकासकालागि तोकिएको कार्य सम्पादन र उपलब्धि प्रति जिम्मेवार बनाउने

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्:

तालिका ६२: वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
२.२.१ विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम	सङ्ख्या	२००	१५ लाख	दुरगौली	√	√		√		
२.२.२ स्नातकोत्तर तहको क्याम्पस संचालन	वटा	×	–	-						
२.२.३ अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन	सङ्ख्या	१ वटा	१५ लाख	सरस्वती मा.वि.	√	√				
सरस्वति मा.वि.		(१-१०)	५० लाख	पूर्वाधार विकास दुगौली	√	√		√		
कालिका प्र.वि.		(१-८)	३० लाख	बेलासपुर पूर्वाधार विकास	√	√		√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
२. वार्ड नं. २										
२.२.१ विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम	सङ्ख्या	२०००० जना	१० लाख	पाँच वटै विद्यालयहरू		√	√	√	√	
२.२.२ स्नातकोत्तर तहको क्याम्पस संचालन	वटा	×	×	-						
२.२.३ अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन	सङ्ख्या	५ वटा सामुदायिक विद्यालयमा आवश्यकता	३० लाख			√	√			
२.२.४ आदर्श मा.वि. खरगौली +२ निर्माण पूर्वाधारहरू			५० लाख			√	√	√		
२.२.५ कालिका आ.वि. कालिकापुर पूर्वाधारहरू शिक्षक			५० लाख			√	√	√		
२.२.६ जय पार्वती आ.वि. परागीपुर पूर्वाधारहरू घेरावार			५० लाख			√	√	√		
२.२.७ राष्ट्रिय आ.वि. खैरेनी पूर्वाधार			१५ लाख			√	√	√		
२.२.८ हिरा प्रा.वि. बडारिया पूर्वाधारहरूमा गेट			३० लाख			√	√	√		
३. वार्ड नं ३										
२.२.१ विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम	सङ्ख्या									
२.२.२ स्नातकोत्तर तहको क्याम्पस संचालन	वटा									
२.२.३ अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन	सङ्ख्या									
४. वार्ड नं. ४										
२.२.१ विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम	सङ्ख्या	८०० जना	५० लाख	मुनुवा, कञ्चनपुर		√	√	√	√	√
२.२.२ स्नातकोत्तर तहको क्याम्पस संचालन	वटा	×								
२.२.३ अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन	सङ्ख्या	१ वटा	५० लाख	जनता नमुना उच्च मा.वि.		√	√	√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
राष्ट्रिय आ.वि. मुनुवा		(१-८)	१ करोड	खानेपानी पूर्वाधारहरू, भवन आवश्यकता		√	√	√	√	
गायत्री प्र. वि		(१-५)	५० लाख	खानेपानी पूर्वाधारहरू भवन आवश्यकता		√	√	√	√	
५. वार्ड नं. ५										
२.२.१ विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम	सङ्ख्या	७००	५० लाख	पूर्वाधार सर्छ		√	√	√		
२.२.२ स्नातकोत्तर तहको क्याम्पस संचालन	वटा									
२.२.३ अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन	सङ्ख्या									
६. वार्ड नं.६										
२.२.१ विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम	सङ्ख्या	५०० जना	३० लाख	वडाभरिका विद्यालय	√	√	√	√		
२.२.२ स्नातकोत्तर तहको क्याम्पस संचालन	वटा	-	—	-						
२.२.३ अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन	सङ्ख्या	१-३ सम्म	१० लाख	दक्ष शिक्षक	√	√		√		
७. वार्ड नं.७										
२.२.१ विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम	सङ्ख्या	५०० जना	१५ लाख	मोतिनगर, गोलौरी	√	√	√	√		
२.२.२ स्नातकोत्तर तहको क्याम्पस संचालन	वटा	-	—	-						
२.२.३ अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन	सङ्ख्या	३००	३० लाख	मोतिनगर, गोलौरी	√	√				
२.२.४ मोति मा.वि मोतिपुर	१-१०		६० लाख	भवन, घेरावार, खा		√		√		
२.२.५ राष्ट्रिय आ.वि			३० लाख	भवन, घेराबार खा.		√		√		
८. वार्ड नं. ८										
२.२.१ विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम	सङ्ख्या	४०० जना			√	√				
२.२.२ स्नातकोत्तर तहको क्याम्पस संचालन	वटा	×								
२.२.३ अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन	सङ्ख्या	२०० जना			√	√				
९. वार्ड नं.९										
२.२.१ विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम	सङ्ख्या	५०० जना	१५ लाख	वडाभरिका विद्यालय	√	√		√		
२.२.२ स्नातकोत्तर तहको क्याम्पस संचालन	वटा	-								

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
२.२.३ अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन	सङ्ख्या	७ वटै विद्यालय	२० लाख	वडाभरिका १-४ सम्मका विद्यालय	√	√	√	√		

५.२.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सवै सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालय तथा उच्च शिक्षाकालागि स्थापित शिक्षण संस्थाहरू साथै बालविकास केन्द्र र पूर्व प्राथमिक विद्यालयहरूको न्यूनतम भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा स्तरोन्नती भई सुविधा सम्पन्न भएका हुनेछन् । विद्यालय उमेरका सतप्रतिसत बालबालिका विद्यालय भर्ना भएका हुनेछ । विद्यालय निरन्तरता दर ९५ प्रतिसत पगेको र शिक्षाको अवसर बाट बन्चित पूर्व प्राथमिक विद्यालय तथा विद्यालय र उच्च शिक्षा उमेर समुहका सवै बालबालिकाको शिक्षामा पहुँच पुगेको हुनेछ । जानकी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका तथा हुने सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालय तथा शिक्षालयमा बालमैत्री वातावरणको विकास र बर्तमान शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार भई सतप्रतिसत बालबालिकाहरूले बालमैत्री वातावरणमा शिक्षा प्राप्त गरेका तथा गरिरहेका हुनेछन् ।

ख. नतिजा/सूचक

१ गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सवै सामुदायिक तथा सस्थागत विद्यालय तथा उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने शिक्षालयहरूमा यस योजना अवधि भित्र बिद्यार्थिको उपस्थिति तथा वडाबाट प्रस्ताव गरिएका योजनाका आधारमा सुविधा सम्पन्न भवन, कक्षा कोठा तथा फर्निचर ८०५ कम्पाउण्ड घेराबारा ८०५ विद्युतिकरण १००५ र विद्यालय तथा सवै शिक्षालयमा छात्र छात्रा को लागि अलग अलग र र वास (Wash) सहितको पर्याप्त शौचालयको व्यवस्था १०० ५ एवं सामुदायिक सिकाई केन्द्रमा सुबिधा सम्पन्न वास (Wash) सहितको शौचालय निर्माण भएको हनेछ ।

२ योजना अवधिमा सबै सामदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरुमा शुद्ध र सुरक्षित खानेपानीको सुविधा १०० ५,कक्षा ६ भन्दा माथिका कक्षामा अध्ययन गर्ने बालिकाकालागि चेन्जिङ कक्ष १००५ खाजा कक्ष निर्माण १००५ फोहरमैला व्यवस्थापन १०० ५ पुस्तकालय (ई(पुष्तकालय समेत) ५०५ र विज्ञान प्रयोगशाला ७५५ स्थापना भएको हने छ ।

३ गाउँपालिका क्षेत्रका सामदायिक विद्यालयहरुविद्यार्थि सङ्ख्या तथा भौतिक सुविधाका आधारमा समायोजन एवं विस्तार, जनशक्ति तथा भोतिक पर्वाधार सुविधा र सम्भाव्यताका आधारमा माध्यमिक विद्यालयहरुमा पशुज्ञान, कृषि विज्ञान र प्राविधिक शिसभिल इन्जीनियरिङ विषयको पठन पाठन सञ्चालन भएको हुनेछ ।

४ जानकी गाउँपालिका भित्र सञ्चालनमा रहेका सवै विद्यालयहरुका प्रधानाध्यापक नियक्ति सम्बन्धि नियम बनाइ विद्यालय व्यवस्थापन व्यवस्थित भएका हनेछन भाषिक पाठशालाहरुलाई बर्तमान ऐन कानूनको परिधि भित्र रहि आ.व.२०८०र८१ भित्र सामुदायिक विद्यालयबाट अलग गरी छुट्टै विशेष व्यवस्था गरी (विद्यार्थी सङ्ख्याका आधारमा केन्द्र स्थापना गर्ने) सञ्चालन भएका हुनेछन्

५ आवधिक योजना अवधिमा सवै बिद्यालयहरूमा न्यूनतम पूर्वाधार सहितका बाल विकास केन्द्रहरूको स्थापना र व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

६ गाउँपालिका क्षेत्रका ४ वर्ष सम्मका ९८ ५ बालबालिकाहरू प्रारम्भिक बालविकास कक्षामा भर्ना भएका हुनेछन् ।

७ आ.व. २०८०र८१ भित्र कक्षा १ को लागि विद्यालय जाने उमेर समूहका सत्प्रतिशत बालबालिका हरू विद्यालय भर्ना गर्नदविद्यालय भर्ना अभियान अभिभावक शिक्षा दिवा खाजा कार्यक्रमहरु प्राथमिकताका साथ सञ्चालन भएका हुनेछन्

८ आ.व. २०८३र८४ भित्र ५ देखि १२ वर्ष उमेर समूहका ९५ ५ बालबालिकाले आधारभूत शिक्षा (१ कक्षा देखि ८ सम्म) कमिक रुपले पुरा गर्दै गरेका हुनेछन्

९ अनौपचारिक शिक्षाको लागि हाल सञ्चालित सामुदायिक सिकाइ केन्द्र थप व्यवस्थित गर्ने र आवश्यकताको आधारमा अन्य वडामा समेत आवश्यक न्यूनतम पूर्वाधारको व्यवस्थापन गरी औपचारिक शिक्षाबाट वञ्चित बालबालिकाको लागि अनौपचारिक शिक्षा प्राप्त गर्ने व्यवस्था थप सुदृढ भएको हुनेछ

१० योजना अवधिमा बालबालिकाले विचैमा विद्यालय छाड्ने (Dropout) दर ९५ ५ ले घटेको हुनेछ

११ आवधिक योजनाको तेस्रो् बर्षसम्ममा सवै सामुदायिक तथा संस्थागत रुपमा सञ्चालित बालकक्षा, पूर्व प्राथमिक विद्यालय र शिक्षालयमा बालमैत्री वातावरणमा पठनपाठन प्रकृया र पद्धतिको विकास भई बालमैत्री बिद्यालय घोषणा भएका हुनेछन

१२ आवधिक योजनाको प्रारम्भ बाटै प्रत्येक वर्ष प्रत्येक वडाका कम्तिमा १(१ वटा स्रोत साधन युक्त नमुना विद्यालय विकास हुँदै जानेछन र आवधिक योजनाको अन्त्यमा कनै एक माध्यमिक बिद्यालयमा बिद्यार्थि कृषि सहकारी कार्यक्रम सञ्चालन भई प्राविधिक कृषि शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ

१३ आ.व. २०८०र८१ बाट गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतक पक्ष समेत समेटेको स्थानीय पाठ्यक्रमको विकास भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ

१४ आवधिक योजनाको अन्त्यमा बालबालिकाको सिकाई उपलब्धि ८० पगेको हुनेछ ।

१५ आवधिक योजना अवधिमा सङ्घीयतथा प्रदेश सरकारको समेत सहयोगमा तालिम प्राप्त विषयगत दिक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन शतप्रतिशत पुगेको हुनेछ

१६ आवधिक योजनाको अन्त्इमा सामुदायिक सिकाई केन्द्र (CLC) लाई भौतिक पूर्वाधार सहित सुविधा सम्पन्न भएका हुने छन् ।

५.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा १५ वर्षभन्दा माथिको साक्षरता दर १०० प्रतिशत पुगेको हुनेछ । आधारभूत तहको भर्नादर ९९ प्रतिशत र माध्यमिक तहको भर्नादर ६५ प्रतिशत पुगेको हुनेछ । केही विद्यालयहरू समायोजन भईसकेका हुनेछन् भने विदालय व्यवस्थापन, शिक्षा सुशासन, प्राविधिक तथा व्यवहारिक शिक्षा सबै माध्यमिक विद्यालयमा भैसकेको हुनेछ । प्रविधि, सूचना प्रणाली तथा मौलिक अभ्यास र ज्ञानको विकास निर्माण क्षेत्रमा उपयोग हुने गरी अध्ययन अनुसन्धान भईरहेका हुनेछन् । माध्यमिक तथा महाविद्यालय तहको व्यवहारिक, वैज्ञानिक एवं व्यावसायियिक शिक्षा र उद्यम, व्यवसायमा सम्वृद्ध भैसकेको हुनेछ । माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा हासिल गर्न पालिका बाहिर जाने प्रवृत्ति पूर्णतः रोकिएको हुनेछ ।

शिक्षा क्षेत्रको विकस र सेवा अभिवृद्धिका लागि योजनाले अघि सारेका आयोजना तथा कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक स्रोत तिनै तहका सरकार, दातृ निकाय एवं सार्वजनिक क्षेत्रबाट प्राप्त हुने सहयोग, योगदान तोकिएको समयावधिमा प्राप्त नहुने, विद्यालय समावयोजन तथा दरबन्दी मिलान कार्यमा पेशागत संघसंगठनको अवरोध हुने, नव-प्रवर्तन कार्यका लागि आवश्यक स्रोत नजुट्ने, संस्थागत विद्यालयहरूका गाउँपालिकाको नियमन दाँचामा आउन अनइच्छुक हुने र प्राकृतिक प्रकोप, विपद् तथा आकास्मिक घटनाको असर यसका जोखिम पक्ष हुन् ।

५.३ खानेपानी तथा सरसफाइ

५.३.१ पृष्ठभूमि

खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा गाउँपालिकाको एक महत्वपूर्ण सेवा हो जसले समुदाय जीवनस्तरमा बहुआयामिक प्रभाव पारेको हुन्छ । त्यसैले नेपाल सरकार, दीगो विकास लक्ष्यका आन्तरिकरण सूचकले स्वच्छ, शुद्ध खानेपानीको पहुँच तथा घरपरिवारदेखि जनसमुदायस्तरको सरसफाइ सेवा विस्तारमा स्थानीय तहको विशेष जिम्मेवारी उल्लेख गरेको छ । जानकी गाउँपालिकामा प्राय सबै घरधुरी टुवेल हेण्ड पाइपको खानेपानी सुविधाको पहुँचमा छन् तर पनि शुद्धिकरण गरेको पानीको सुविधा निकै कम छ । त्यस्तै सरसफाइको हकमा अधिकांश घरपरिवारसँग साधारण शौचालयको सुविधा

छ। जानकी गाउँपालिका क्षेत्रमा कर्णाली बेसिनको जलाधारबाट चार्ज भएको भूमिगत जल प्रयोग हुन्छ जुन आर्सनिक प्रभावित छ । तसर्थ यो योजना अवधिमा गाउँपालिकाका सबै घरधुरीमा शुद्धिकरण गरेको आसमर्सनिक रहित शुद्ध खानेपानीको सुविधा तथा आधुनिक फ्लस सहितको शौचालय सुविधा पुऱ्याउने लक्ष्य रहेको छ ।

५.३.२ समस्या तथा चुनौती

जलवायु परिवर्तन लगायत प्राकृतिक तथा मानवजन्य कारणले गाउँपालिकाको सतह तथा भूमिगत जलको क्रमिक ह्रासका कारण आवश्यक पानीको उपलब्धतामा कमि आएको छ। त्यसैले खानेपानी सेवा सुनिश्चित एवं सुरक्षित छैन । बस्ती बाक्लिँदै जाने र फोहोरजन्य पदार्थको उत्पादन तथा गलत उत्सर्जन तरिकाले गाउँपालिकाका सार्वजनिक स्थल, नदी, खोला/नाला, जलासय, वातावरण प्रदुषित हुँदै गएका छन् । फोहोरको उचित व्यवस्थापन तथा स्रोत संरक्षणमा देखिएका मुख्य समस्या हुन् । सतहगत र भूमिगत जलको स्रोत जोगाउन चुनौतिपूर्ण कार्य बनेको छ ।

५.३.४ संभावना तथा अवसर

गाउँपालिका भित्रका सबै घरधुरीलाई स्वच्छ शुद्ध खाने पानीको सुविधाको पहुँचमा ल्याउने, पानीका स्रोत (सतह र भूमिगत) संरक्षण गर्ने खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाका संरचनालाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् व्यवस्थापन मैत्री बनाउँदै लैजानु, अव्यवस्थित बस्ती विकास तथा उद्योग, व्यापारको असरलाई खानेपानी तथा सरसफाइको सेवामा परेको चापको व्यवस्था गर्न तथा फोहोर पानीको संकलन र प्रशोधन तथा प्रयोगमा ल्याउने अवसर रहेका छन् ।

परिवर्तित संरचना र परिवेशमा समुदायस्तरमा स्रोत पहिचान, आयोजना पहिचान, योजनातजुमा र कार्यान्वयनबाट गुणस्तरयुक्त खानेपानी र सरसफाइ सेवाको मात्र, उपलब्ध जलासयको स्वच्छता सम्बन्धी बढ्दो जनचेतना, खानेपानी तथा सरसफाइ सेवामा निजीक्षेत्रको आकर्षण एवं निजी, सार्वजनिक र सहकारी क्षेत्र साझेदारीमा गाउँपालिकाको लागि तथा विदेश निर्यात गर्न सकिने गरी खानेपानीको सेवामा द्रुतर गतिमा विकास गर्ने सम्भावनाहरू देखिन्छन् ।

५.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : खानेपानी र सरसफाईकालागि आवश्यक न्यूनतम पूर्वाधार समेतको निर्माण विकास गरी सबै गाउँपालिकाबासिलाई खानेपानी तथा सरसफाई सेवाको पहुँचको सुनिस्तितता गर्ने ।

तालिका ६३: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	उद्देश्य	रणनीति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१.	असुरक्षित खानेपानी र अनियन्त्रीत फोहोरमैला बाट स्वास्थ्य क्षेत्रमा सिर्जना हुन सक्ने सम्भावित जोखिम बाट गाउँपालिका	खानेपानी व्यवस्थापनका आवश्यक भौतिक पूर्वाधार निर्माण विकास गरी का साथमा जानकी गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सबै गाउँपालिकाबासिले सहज रुपमा शुद्ध, स्वच्छ,	**<u>भौतिक पूर्वाधार, सेवा प्रवाह र गुणस्तर सुधार</u>** • आवश्यक स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने • खानेपानीका मुहान तथा स्रोतहरूको संरक्षण सम्बर्द्धन एवं विकास गर्ने र खानेपानी व्यवस्थापन गुरुयोजना तयार गर्ने

	बासिलाई सुरक्षित राख्नु	सफा खानेपानी उपभोगको सुनिस्चिता गर्ने	• बर्तमान खानेपानी सुविधाको वास्तविक अवस्थाको तथ्याङ्क अध्यवधिक गर्ने • सबै वडाहरुबाट प्रस्ताव गरिए बमोजिमका खानेपानी आयोजनाहरू गाउँपालिका, विश्वबैंक तथा समदायको सहकार्यमा सबै वडाका सबै घरपरिवार लाभान्वित हुने गरी निर्माण गर्ने • स्वच्छ खानेपानिकालागि समुदाय स्तरीय खानेपानी सङ्कलन टैंङ्कीको निर्माण तथा सम्भव रहेसम्म सडक सञ्जालमा आधारित पाईपलाईन र खानेपानी वितरणको व्यवस्था गर्ने • एक घर एक खानेपानी धारा निर्माण कार्यक्रम अन्तरगत खानेपानी पूर्वाधार विस्तार तथा उपभोगलाई गाउँपालिका बाट प्रवाह हुने सेवा सँग आवद्ध गर्ने • सबै बिद्यालाय तथा सार्वजनिक भवन र स्थानमा शुरक्षित खानेपानी पूर्वाधारको विकास अनिवार्य गर्ने • प्रत्येक टोल बस्तीमा शुद्ध र सुरक्षित पानीको उपभोगका बारेमा जनचेतना अभियान सञ्चालन गर्ने • सबै घरपरिवावरले पानीको प्रयोग गर्दा फिल्टर गर्ने वा शुद्धिकरण गर्ने तथा उमालेर मात्र पिउने बानिको विकासकालागि सचेतना अभियानसञ्चालन गर्ने • छिमेकी पालिका तथा परिक्षण प्रयोगशाला समेतको साझेदारीमा गाउँपालिकाले खाद्य तथा पानीकोनियमित परिक्षणको मिलाउने साथै विपद् पछिको खानेपानी को सम्भावित समस्यालाई व्यवस्थापन गर्ने आवश्यक पूर्वाधार तयार गर्ने
२.	जलवायु परिवर्तन अनुकूल तथा विपदव्यवस्थापन मैत्री खानेपानी तथा सरसफाई सेवाको सुनिस्चित गर्नु	गाउँपालिका क्षेत्रमा बसोबास गर्ने सबै घरपरिवार र सर्वजनिक स्थलहरूमा सुविधा सम्पन्न शौचालयको निर्माण गरी खुला दिसा मुक्त क्षेत्रको पूर्ण कार्यान्वयन गर्ने साथै	• गाउँपालिका भित्र शौचालय नभएका घरपरिवारको बिबरण सङ्कलन गर्ने • सबै वडाबाट प्रस्ताव गरिएका साथै सम्भाव्य अन्य घना बस्ति भएका वडाहरूमा आवश्यकताका आधारमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्नु पर्ने स्थानको पहिचान गरी जग्गाको व्यवस्थापन गरी नयाँ शौचालय निर्माण गर्ने • सार्वजनिक सेवा प्रवाह हुने सबै सरकारी तथा गैरसरकारी कार्यालय, सभा सम्मेलन केन्द्र, पर्यटकीय क्षेत्र, खेलमैदान लगायतका स्थान र क्षेत्रमा सम्बन्धित सरोकारवालाले प्रयोग गर्न मिल्ने गरी व्यवस्थित शौचालय निर्माणलाई अनिवर्य गर्ने

		सुरक्षित र व्यवस्थित शौचालयको पूर्ण प्रयोगको सूनिस्चितता गर्ने	● पारिवारिक तथा सार्वजनिक शौचालयमा पर्याप्त पानीको व्यवस्थापन सहित सरसफाईको विश्वासिलो र भरपर्दो आधार तयार पार्ने ● अति बिपन्न परिवार (जस्ले शौचालयको निर्माण गर्न सक्ने अवस्था छैन) को हकमा शौचालय निर्माणकालागि गाउँपालिका बाट अनुदान सहयोग उपलब्ध गराउने/बैकल्पिक व्यवस्था गरी शौचालय निर्माण गर्ने गराउने ● पारिवारिक तथा सार्वजनिक सवै शौचालयहरू बालमेत्री तथा अपाङ्गमेत्री समेत वनाउन अनिवर्या गर्ने ● शौचालयको नियमित प्रयोग र त्यस बाट पुग्ने फाईदा लगायत शौचालयको प्रयोग पछी सावुनपानीले हातधुनु पर्ने आवश्यकताका बारेमा जनचेतना अभियान सञ्चालन गर्ने ● पारिवारिक शौचालयको निर्माण र नियमित सरसफाईलाई गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह सँग आवद्ध गर्ने तथा अनुगमन मूल्याङ्कन मापदण्ड निर्धारण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने
३.	फोहोरमैलाको उचित प्रयोग बाट मानव जीवन उपयोगि बस्तुको उत्पादन गर्नु	गाउँपालिका क्षेत्र भित्र फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रको स्थापना गर्ने साथै सरसफाईको दिगो व्यवस्थपन गरी पूर्ण सरसफाईको सुनिस्चिता गर्ने	● गाउँपालिका क्षेत्र भित्र दैनिक रुपमा उत्पादन हुने फोहोर र तीनको प्रकृतिको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने ● गाउँपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा वातावरण संरक्षण र सम्बर्द्धन गुरु योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ● फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा नियमन ऐन तथा कार्यबिधि निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ● फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्र स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनकालागि निजी क्षेत्रहरू संग समन्वय र साझेदारी गर्ने ● फोहोरमैलाको प्रकृतिका आधारमा प्रशोधनकालागि आवशयक मेसिन तथा उपकरणको व्यवस्थापन गर्ने साथै फोहोरमैला प्रशोधन गरी सम्भाब्य वस्तुको उत्पादन गरी बजारिकरण गर्ने ● फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा यसको उपादेयता सम्वन्धी जनचेतनामुलक तालिम, गोष्ठी तथा सेमिनारहरू सञ्चालन गर्ने ● सवै घरपरिवार, पर्यटन तथा सार्वजनिक स्थल लगायत व्यवसायिक र व्यापारिक प्रतिष्ठानमा फोहोरमैला लाई प्रकृति अनुसार कुहिने नकुहिने र पुनचक्र हुने नहुने गरी अलग अलग राख्ने तथा छुट्याउने व्यवस्था मिलाउने

			● फोहोरमैला प्रशोधनको कार्य सञ्चालन नहुँदा सम्म गाउँपालिकाका सम्भाब्य सबै वडाहरूमा (बिशेषत मुख्य बजार केन्द्र) सामुदायिक कम्पोष्ट पलान्टको स्थापना र विकास गर्ने साथै कृषि उत्पादनमा कम्पोष्ट मलको प्रयोगलाई अनिवार्य गर्ने ● बजार क्षेत्र बाहेकका स्थानमा सहयोगि सस्था सँगको साझेदारी तथा समन्वयमा घरघरमा कम्पोष्ट खाल्डे कम्पोष्ट प्रविधिको प्रयोग गर्ने साथै फोहोरको उत्पादनमानै कमि ल्याउने ● फाहोरमैला प्रशोधन केन्द्र सञ्चालनमा नआउँदा सम्मकालागि उपयुक्त स्थानमा ल्याण्डफिल साईड वा डम्पिङ साईडको पहिचान तथा व्यवस्था गर्ने ● गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका मुख्य बजार क्षेत्रमा समय तालिकाका आधारमा सबै घरधुरी, व्यापारिक तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठान बाट फोहोरमैला सङ्कलन, सुरक्षित ढुवानी र विसर्जन गर्ने साथै सडक सफाई लाई नियमित र ब्यवस्थित गर्ने ● आफुले उत्पादन गरेको फोहोरमैलाको व्यवस्थापन आफै गर्नु पर्ने व्यवस्था मिलाउने साथै नदी तथा सडक पेटी किनारा र खाली तथा खुला क्षेत्रमा फोहोर फाल्ने कार्यमा प्रतिवन्ध लगाउने ● फोहोरमैला उत्पादनका आधारमा सफाई शुल्कको व्यवस्था गरी तोकिएको क्षेत्र र स्थान बाहेकका ठाउँमा जथाभावी फोहोरमैला फाल्नेलाई आवश्यक दण्डजरिवानाको व्यवस्था गर्ने ● फोहोरमैलाको सुरक्षित ढुवानीकालागि मुख्य बजार केन्द्रलाई लक्षित गरी प्रत्येक वडामा कम्तिमा १(१ वटा उपयुक्त फोहोरमैला ढुवानीका साधन खरिद गरि सञ्चालनमा ल्याउने ● ५ के.जी भन्दा माथिको खाद्यान्नको प्याकिङमा अनिवार्य जुट तथा कपडाको थैलीको प्रयोग गर्नुपर्ने साथै २० माइकोन भन्दा कमका प्लाष्टिका झोला तथा थैलाको प्रयोगमा पूर्ण प्रतिवनध लगाउँने ● प्रत्येक घरपरिवार, विद्यालय र सार्वजनिक तथा पर्यटन स्थल, वसपार्कहरूमा फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि विशेष अभियान सञ्चालन गर्ने ● अस्पताल तथा स्वास्थ्य चौकी वा केन्द्र जन्य फोहोरमैलाको उपयुक्त र सुरक्षित व्यवस्थापनकालागि इन्सिनरेटरको प्रयोगमा अन्य स्थानीय तह वा स्वास्थ्य संस्थाहरू संग समन्वय र साझेदारी गर्ने

			• ढल तथा नाला निर्माण गर्दा अनिवार्य ढक्कनको व्यवस्था गर्ने साथै खुल्ला ढल तथा नालालाई अनिवार्य ढक्कन लगाउने तथा सुरक्षित र वातावरण मैत्री वनाउने • औधोगिक भवन तथा सामुदायिक र संस्थागत भवनको नक्सा पास गर्दा फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा वातावरण संरक्षण कार्यविधिमा भएको व्यवस्था बमोजिम मात्र जाँच पास गर्ने • पुर्ण सरसफाई र वातावरण मैत्री टोल तथा वडा को थप व्यवस्थापन गरी समग्र गाउँपालिकालाई वातावरण मैत्री गाउँपालिकाको रुपमा स्थापित गर्ने • सवै वडाका मुख्य बजार केन्द्रमा एक एक वटा सुविधा सहितका पशु बधस्थलको निमार्ण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने
४.	खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाहरूलई जलवायु अनुकूलत तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण मैत्री बनाउनु	खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाहरूलई जलवायु अनुकूलत तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण हुने गरी दिगोपना कायम गर्ने	• खानेपानी तथा सरसफाई सेवाको डिजाईन सहितको प्रारुप तथा निर्माणमा जलवायु परिवर्तन प्रभाव न्यूनिकरणका मूलभूत सिद्धान्तर र प्राविधिक पद्धती अवलम्बन गर्ने • भूमिगत पानीको पुनर्भरण गर्ने उपाय र प्रविधिको प्रयोग गर्ने • सडक, पुल तथा भवन जस्ता भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा तथा बनजङ्गलको सदुपयोग गर्दा पानीका प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र सम्बर्द्धनकालागि विशेष अभियान सञ्चालन गर्ने • खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धि आयोजनाको छनौट, प्राथमिकिकरण र निर्माणमा गाउँपालिकाको क्षमता विकास गर्न प्रदेश तथा सङ्घीयसरकार साथै विकास साझेदारको सहयोग र सहकार्यमा व्यवस्थापन गर्ने • खानेपानी तथा सरसफाई सेव प्रवाहालाइ प्र्भावकारी बनाउने

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्:

तालिका ६४: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
२.३ खानेपानी तथा सरसफाई										
२.३.१ एकघर एकधारा कार्यक्रम	प्रतिशत									
२.३.२ खानेपानी उपभोग	जना	५०० जना	१५ लाख	वडाभरिका टोलहरूमा	√	√		√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
र सरसफाई तालिम										
२.३.४ खानेपानी प्राविधिक तालिम	जना	१०० जना	३० लाख	वडाभरिका टोलहरूमा		√	√	√		
२.३.५ खानेपानी कार्यक्रम	वटा	×								
२.३.६ खानेपानी टंकी निर्माण तथा मर्मत	१ वटा	१५०० घर	२० लाख	मर्मत दुगौली	√	√	√	√		
२. वार्ड नं. २										
२.३.१ एकघर एकधारा कार्यक्रम	प्रतिशत	निर्माणाधिन								
२.३.२ खानेपानी उपभोग र सरसफाई तालिम	जना	५०० जना	१० लाख	वडाभरिका टोल	√	√		√		
२.३.४ खानेपानी प्राविधिक तालिम	जना	१० जना		वडाभरिका टोल	√	√		√		
२.३.५ खानेपानी कार्यक्रम	वटा	-	—							
२.३.६ खानेपानी टंकी निर्माण तथा मर्मत	वटा	-	—							
जानकी सरसफाई ताथ निर्माण उपभोक्ता समिति		१००० घरधुरी	७ करोड ५० लाख	वडाभरि निर्माणाधिन			√	√		
३. वार्ड नं.३										
२.३.१ एकघर एकधारा कार्यक्रम	प्रतिशत									
२.३.२ खानेपानी उपभोग र सरसफाई तालिम	जना	१५०	२० लाख	वडा नं. ३ मा वडाभरि		√				
२.३.४ खानेपानी प्राविधिक तालिम	जना	५०	१० लाख	वडा नं. ३ मा वडाभरि		√				
२.३.५ खानेपानी कार्यक्रम	वटा									
२.३.६ खानेपानी टंकी निर्माण तथा मर्मत	वटा									
जगतपुर सुवर्णपुर खानेपानी	१००० घरधुरी			सुवर्णपुर निर्माणाधिन						
४. वार्ड नं.४										
२.३.१ एकघर एकधारा कार्यक्रम	प्रतिशत	५%								
२.३.२ खानेपानी उपभोग र सरसफाई तालिम	जना	७ जना	१५ लाख	कञ्चनपुर	√	√			√	
२.३.४ खानेपानी प्राविधिक तालिम	जना	×								

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
२.३.५ खानेपानी कार्यक्रम	वटा	×								
२.३.६ खानेपानी टंकी निर्माण तथा मर्मत	वटा	१ वटा	५० लाख	कञ्चनपुर	√	√			√	
५. वार्ड नं.५										
२.३.१ एकघर एकधारा कार्यक्रम	प्रतिशत	-								
२.३.२ खानेपानी उपभोग र सरसफाई तालिम	जना	१००	१० लाख	वडाभरिका टोल	√	√			√	
२.३.४ खानेपानी प्राविधिक तालिम	जना	५०	५ लाख	वडाभरिका टोल	√	√			√	
२.३.५ खानेपानी कार्यक्रम	वटा									
२.३.६ खानेपानी टंकी निर्माण तथा मर्मत	वटा									
अमौरा अमौरी खानेपानी संस्था निर्माणाधिन		१५००		घरधुरी निर्माणाधिन अमौरी निर्माणाधिन						
६. वार्ड नं. ६										
२.३.१ एकघर एकधारा कार्यक्रम	प्रतिशत	छैन								
२.३.२ खानेपानी उपभोग र सरसफाई तालिम	जना	१००	५ लाख	वडाभरिका टोल	√			√		
२.३.४ खानेपानी प्राविधिक तालिम	जना	२०	१० लाख	वडाभरिका टोल	√	√		√		
२.३.५ खानेपानी कार्यक्रम	वटा	१								
२.३.६ खानेपानी टंकी निर्माण तथा मर्मत	वटा	३	३ करोड	जगतपुर, सुवर्णपुर, धर्मापुर		√	√	√		
२.३.७ अरुणदय खा.पा. (निर्माणाधिन)	१५००									
७. वार्ड नं. ७										
२.३.१ एकघर एकधारा कार्यक्रम	प्रतिशत									
२.३.२ खानेपानी उपभोग र सरसफाई तालिम	जना	३०० जना	१० लाख	मिलनचोक						
२.३.४ खानेपानी प्राविधिक तालिम	जना	३०० जना	१५ लाख	मिलनचोक						
२.३.५ खानेपानी कार्यक्रम	वटा									
२.३.६ खानेपानी टंकी निर्माण तथा मर्मत	वटा									
२.३.७ मुनुवा खा.पा. (निर्माणाधिन)	१३००		५० लाख	मोतिनगर		√	√	√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
८. वार्ड नं. ८										
२.३.१ एकघर एकधारा कार्यक्रम	प्रतिशत	छैन			√	√				
२.३.२ खानेपानी उपभोग र सरसफाई तालिम	जना	५०			√	√				
२.३.४ खानेपानी प्राविधिक तालिम	जना	३०								
२.३.५ खानेपानी कार्यक्रम	वटा	२ वटा			√	√	√			
२.३.६ खानेपानी टंकी निर्माण तथा मर्मत	वटा									
२.३.७ पथरिया हजारी खा.पा.		निर्माणाधिन		वडाभरिका टोल	√	√	√			
९ वार्ड नं.९										
२.३.१ एकघर एकधारा कार्यक्रम	प्रतिशत									
२.३.२ खानेपानी उपभोग र सरसफाई तालिम	जना	१०००	२० लाख	वडाभरिका टोलबाट	√				√	
२.३.४ खानेपानी प्राविधिक तालिम	जना	५०	१० लाख	वडाभरिको टोलबाट	√				√	
२.३.५ खानेपानी कार्यक्रम	वटा	१ वटा ट्याङ्की	२० लाख	अमरावति			√		√	
२.३.६ खानेपानी टंकी निर्माण तथा मर्मत	वटा									
२.३.७ अरुणदय खा.पा. (निर्माणाधिन)	१५००		१० करोड	अमरावति निर्माणाधिन			√		√	

५.३.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

खानेपानीका आवश्यक भौतिक पूर्वाधार निर्माण विकास मार्फत गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सवै गाउँपालिकाबासिले सहज रुपमा शुद्ध, स्वच्छ, सफा र सुरक्षित खानेपानीको उपभोग गर्न पाएका हुनेछन र पिउने पानीका कारण लाग्ने रोगको प्रकोपमा ९५ ५ ले कमी आएको हुनेछ ।जानकी गाउँपालिका क्षेत्रमा बसोबास गर्ने सवै घरपरिवारले अनिवार्य रुपमा सुरक्षित र व्यवस्थित शौचालयको पूर्ण प्रयोग गरेका हुनेछन् र सर्वजनिक स्थलहरूमा सुविधा सम्पन्न शौचालयको निर्माण भई खुला दिसा मुक्त क्षेत्रको पूर्ण कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रको स्थापना भई फोहोरमैलाको उपयुक्त प्रशोधन बाट वस्तुको उत्पादन, रोजगारीको सिर्जना हुनुको साथै यत्रतत्र फालिने फोहोरमैलाबाट गाउँपालिका पूर्ण रुपले मुक्त भएको हुनेछ र फोहोरमैलाका कारण उत्पन्न हुने रोगव्याधिमा कमि आएको हुनेछ ।

ख. नतिजा/सूचक

१ आवधिक योजनाको पहिलो बर्षमा खानेपानी व्यवस्थापन सम्वनधी स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ

२ आ.व. २०८२/८३भित्र वडाथत योजनाहरुको प्राथमिकता नं. P1 मा परेका आवश्यक खानेपानीका पूर्वाधारहरू मर्मत सम्भार, नयाँ निर्माण तथा पुनरनिर्माण भई सञ्चालनमा आएका हुनेछन साथै एक घर एक खानेपानी धारा अभियान अन्तरगत सवै वडाका कम्तिमा ९०% घरपरिवारमा स्वच्छ खानेपानीको सुविधा पुगेको हुनेछ

३ आवधिक योजना अवधिमा गाउँपालिकाक्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका तथा सञ्चालनमा आउने सवै विद्यालय, सार्वजनिक स्थलमा रिजर्वायर टेङ्की सहितको पाइपलाईन बाट स्वच्छ र सुरक्षित खानेपानीको सुविधा उपलब्ध भएको हुनेछ

४ आवधिक योजना अवधि भित्र गाउँपालिकामा खाद्य पदार्थ तथा खानेपानी परिक्षाणकालागि उपयुक्त परिक्षण प्रयोगशाला सँग साझेदारी गरी नियमित परिक्षणको कार्य सञ्चालनमा आएको हुनेछ

५ आवधिक योजनाको अन्त्यमा गाउँपालिका क्षेत्रा भित्र खानेपानीका कारण मानिसमा लाग्ने रोगमा ९५% ले कमि आएको हुनेछ ।

६ आ.व. २०८०/८१ भित्र गाउँपालिका क्षेत्र भित्र बसोबास गर्ने सवै घरपरिवारको आ(आफ्नै पारिवारिक शौचालय निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन भई पूर्ण रुपले प्रयोगमा ल्याएका हुनेछन्

७ आ.व. २०८२/८३ भित्र बसपार्क, हाटबजार क्षेत्र, मुख्य बजार क्षेत्र, पर्यटकीय स्थल, सरकारी तथा गैरसरकारी कार्यालय लगायतका सार्वजनिक स्थालहरूमा सुविधयुक्त सार्वजनिक शौचालयहरूको निर्माण भई पूर्ण रुपले सञ्चालनमा आएका हुनेछन्

८ आ.व. २०८३/८४ सम्ममा जानकी गाउँपालिका सार्वजनिक शौचालयको सुव्यवस्थापन सहित पूर्ण रपले खुला दिसा मुक्त क्षेत्रको रुपमा विकास भएको हुनेछ र खुला शौचका कारण उत्पन्न हुने रोगब्याधिमा ९५% ले कमि आएको हुनेछ ।

९ आ.व. २०८०/८१ भित्र समग्र गाउँपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापन र वातावरण संरक्षण सम्बर्द्धन गुरु योजना तयार भएको हुनेछ

१० आ.व. २०८१/८२ भित्र फोहोरमैला प्रशोधन तथा व्यवस्थपनकालागि आवश्यक जग्गा जमिनको सुनिस्चितता भई डिपिआर तयार भएको हुनेछ

११ आ.व. २०८२/८३ भित्र तयार भएको डिपिआर बमोजिम फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रका लागि आवश्यक मेसिनरी तथा उपकरणहरूको खोजि र व्यवस्थापन भएको हुनेछ र आवश्यक पूर्वाधारको निर्माण विकास गर्ने कार्य प्रारम्भ भएको हुनेछ

१२ आ.व. २०८३/८४ भित्र फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रमा आवश्यक मेसिनरी जडान गरी परिक्षण उत्पादन समेत पुरा भई वस्तु उत्पादनको कार्य प्रारम्भ भएको हुनेछ साथै रोजगारीको अवस्थामा १०५ तथा गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा कम्तिमा १५ ५ बृद्धिको योगदान पुगेको हुनेछ भने गाउँपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापन खर्चमा कटौति भएको हुनेछ ।

१३ फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रको स्थापना भई पूर्ण कार्यान्वयनमा नआउँदाका बखत सम्म अस्थाई फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि २०७९/८० साल भित्र ब्यवस्थित र सुरक्षित ल्याण्डफिल साईडहरू वा डम्पिङ साईडहरूको व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

१४ फोहोरमैलाको उचित र उपयुक्त ब्यवस्थस्थापन बाट जानकी गाउँपालिका स्वास्थ, सफा र ब्यवस्थ्ति भएको हुनेछ साथै सडक पेटी किनारामा फोहोरमैला फाल्ने प्रकृया र पद्धतीको अन्त्य भएको हुनेछ ।

५.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो आवधिक योजनाको अन्त्यमा जानकी गाउँपालिकाभित्रका सबै घरधुरीमा सुरक्षित, शुद्ध र पिउन योग्य खानेपानीको सुविधा पुगेको हुनेछ। गाउँपालिकाभित्रका सतह तथा भूमिगत जलस्रोत तथा जलासयहरूको संरक्षण र दीगो व्यवस्थापन भै नदी/खोलानाला प्रदुषण रहित भएका हुनेछन् । सबै घरधुरीमा शौचालयको सुविधा पुगेको हुनेछ। दीर्घकालिन रूपमा पिउने पानीको ब्यवस्था तथा दूषित फोहोर पानीको प्रशोधन, निष्कासन र विसर्जन गर्ने कार्य प्रारम्भ भएको हुनेछ ।

जलवायु परिवर्तन जन्य प्रकोप, स्रोतको अभाव, निजी-सार्वजनिक क्षेत्रको सहभागिता तथा खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्रमा दातृ संस्थाको सहयोग प्राप्त हुने नहुने प्रभाव जोखिम पक्ष हुन् ।

५.४ महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग

५.४.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान, अन्तर्राष्ट्रिय सन्धी, सम्झौता तथा प्रतिवद्धताले विकासको मूलप्रवाहमा आउन नसकेका, पछि परेका वा वञ्चितकरणमा परेका समुदाय वर्गलाई शसक्तिकरण गरी मूलप्रवाह ल्याउने काम स्थानीय तहको सरकारको एक मुख्य जिम्मेवारी स्पष्ट गरेको छ। बालबालिकाको गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, सुरक्षित पहुँच, लक्षित सार्वजनिक स्थलमा पहुँच, तथा बालसञ्जाल र बाल सहभागितालाई प्रवर्धन गर्न आवश्यक छ । त्यसैले यो योजना अवधिमा जानकी गाउँपालिकाले लैङ्गिक विभेदको अन्त्य गर्दै भेदभावविा समान हक, समानुपातिक सहभागितालाई जोड दिएको छ । महिला तथा पछिपरेका समुदायलाई श-शक्त बनाई कसैलाई पनि पछि नछोड्ने (No one leave behind) रणनीतिको पूर्ण कार्यान्वयन गर्ने किसिमले लैङ्गिक समानता, बाबालिकाको अधिकार सुरक्षित तथा महिला सशक्तिकरणका कार्यक्रम अघि सारेको छ ।

५.४.२ समस्या तथा चुनौती

महिलामाथि हुने विभेद नहट्नु, अशिक्षा, गलत अभ्यास लैङ्गिक विभेदकारी सामाजिक संरचना, विपन्न, पीडित तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायको कम्जोर/स्थिति हुन, महिला तथा बालविलकाहरूको यौन शोषण, जोखिम तथा

सामाजिक र पारिवारिक बहिष्करणमा परेका महिला तथा पुरुषको संरक्षण नहुन, पछि परेका समुदायलाई स-शक्तिकरण र सवावलम्बी बनाउन नसक्नु, बालबालिकाको शिक्षा, स्वास्थ्य र मनोरञ्जनमा पहुँच नहुन, बालसञ्जाल, बालसहभागिता तथा बालमैत्री वातावरण नहुने, बालश्रम विद्यमान हुनु आदि यस क्षेत्रका मुख्य समस्या हुन् ।

आर्थिक तथा सामाजिक जीवनमा लैङ्गिक समानता कायम गर्न मूल्यबाहिकरण गर्न, लैङ्गिक उत्तरदायी शासन पद्धति संस्थागत गर्न, महिलालाई घरभित्रको कार्यबोझको मूल्य कायम गर्न, महिलामाथि हुने सबै किसिमका दिक्षा तथा शोषणको अन्त्य गर्न, बालविकास मैत्री वातावरण सिर्जना गर्नु मुख्य चुनौति हुन् ।

५.४.३ संभावना तथा अवसर

महिला सशक्तिकरण, पिछडिएका समुदायको मूल प्रवाहिकरण गर्नु तथा बालविकासमैत्री वातावरण सिर्जना गर्न, सुशासन समावेशिकता तथा समानता जस्ता पक्षको शासन पद्धति, प्रकृया तथा नीतिगत सुधार गर्नु, परम्परागत रूपमा विकसित पारिवारिक एवं सामाजिक विभेदकारी मूल्य मान्यता बदल्न, आयआर्जनमा महिलाको सहभागिता अभिवृद्धि गर्नु, थारु, वादी, माक्षी, राझी आदि समुदायलाई आर्थिक, सामाजिक क्षेत्रमा सहभागिता वृद्धि गर्नु, बालविकास बजेट प्रणाली संस्थागत गर्न, विद्यालय शिक्षामा लैङ्गिक समदर कायम हुनु र राजनैतिक प्रणालीमा सबै वर्गको सहभागिता सुनिश्चित हुनु जस्ता यस क्षेत्रका अवसर हुन् । गाउँपालिकाले लैङ्गिक समानता, महिला श-शक्तिकरण तथा वञ्चितिकरणमा परेका वा पछि पारेका समुदायहरूको स्तरवृद्धि, सहभागिता एवं सम्मानजनक जीवनयापन गर्ने अवसर सिर्जना गर्ने सम्भावनाहरू छन् ।

५.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य :गाउँपालिकाको समग्र विकास तथा प्रभावकारी सेवा प्रवाहसँग सम्बद्य कार्यक्रम महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लक्षित समुदाय, र जेष्ठ नागरिकको सार्थक सहभागिता एवं सारभूत समानता कायम गर्दै सबै प्रकारका हिंसा, दुर्व्यवहार, शोषण बाट भै सम्मानित, सुरक्षित, व्यवस्थित र आत्म निर्भर जीवन यापनको सुनिस्चितता गर्ने

तालिका ६५: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	उद्देश्य	रणनीति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१.	लैङ्गिक उत्तरदायी स्थानीय शासनको संस्थागत व्यवस्थापन गरी महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लक्षित समुदाय, र जेष्ठ नागरिक, बालबालिका, किशोर,	आर्थिक र सामाजिक समानताको आधारमा गाउँपालिकाको विकास र सामाजिक रुपान्तरणको नेत्रीत्व गर्न सक्ने गरी महिलाहरूको क्षमता विकास गर्ने साथै पालिका क्षेत्र बाट महिला हिंसा, शोषण	• सम्ममा महिला अधिकार संरक्षण तथा सम्बर्द्धनका लागि आवश्यक स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार गर्ने • हाल स्थापित महिला बालबालिका तथा समाजकल्याण उपशुाखा गाउँ कार्यपालिकामा महिला अधिकार सम्पर्क ईकाई तथा हेल्प डेस्कको व्यवस्था गर्ने • २०८२/८३ सम्ममा महिलाअधिकार संरक्षण गाउँपालिका समिति को गठन गरी यसलाई संस्थागत स्वरुप प्रदान गर्ने • लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष लैङ्गिक हिंसा पिडित महिलाहरूको सहयोग र सहायताकालागि परिचालन गर्ने

	किशोरीको आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रमा सम्मान, सहभागिता तथा सशक्तिकरण गर्ने	तथा लैङ्गिक विभेदको अन्त्य गर्ने	● लैङ्गिक तथा महिला हिंसा निवारणकालागि स्थानीय प्रहरी प्रशासनको समेतको सहभागितामा सामुदायिक सेवा केन्द्रको स्थपना र__महिला नेतृत्व विकास, मानव बेचविखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण, मनोविमर्शकर्ता, जस्ता सामाजिक सशक्तिकरण सम्वन्धी तालिम, गोष्ठी तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● आ.व. २०७९/८० मा निर्वाचित महिला जन प्रतिनिधिहरू लाई नेतृत्व विकासर लैङ्गिक समानता सम्वन्धी क्षमता विकास तालिम दिने ● विद्यालय विमुख किशोरीहरूका लागि क्षमता अभिवृद्धि एवं सीप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● महिलाहरूको लागि लोक सेवा तयारी कक्षा संचालन गर्ने ● समान कामका लागि समान ज्याला को कानूनी व्यवस्थालाई व्यवहारिक रुपमा कार्यान्वयन गर्न सरोकारवाला संघ संस्था तथा निजी क्षेत्र सँग समन्वय गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ● महिला सीप तथा व्यवसायिक क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने साथै महिला पुरुष समविकास तालिम तथा महिलाहरूलाई नेत्रीत्व तथा क्षमता विकास तालिम प्रदान गर्ने ● महिला उद्यमी सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● जानकी गाउँपालिकाका सम्भाव्य सवै वडाहरूमा महिला सहकारीको माध्यम बाट वा स्वयं महिलाहरू बाटै प्रवर्द्धित व्यवसायीक तरकारी खेती, गाई, बाखा, बङ्गुर पालन, होमस्टे, कम्प्यूटर तालिम केन्द्र, सिलाईकटाई, ढाकाका समाग्रि निर्माण, मोवाईल मर्मत, ब्यूटिपार्लर, बुटिक, च्याउ खेती, लगायतका ५० हाजार देखि १ लाख सम्मका आन्मनिर्भर उन्मुख आय आर्जन र रोजगारमुलक व्यवसाय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न मापदण्ड निर्धारण गरी जम्मा लागतको ३० ५ सम्म बिउपूँजी उपलब्ध गराउने ● सामाजिक संस्कारहरूमा इच्छुक महिलाको उपस्थिति र सहभागितालाई सुनिस्चित गर्ने ● प्रदेश सरकारको सहयोगमा सेफ हाउस निर्माण गर्ने साथै सेफ हाउसमा आश्रय लिन आउने जोसुकैलाई पनि आयआर्जन कार्यक्रममा सहभागि गराउने ● महिला, दलित, अपाङ्ग, लैंगिक, अल्पसंख्यक, आदिवासी, जनजातिको उचित सम्बोधनका लागि सम्बन्धित पक्षसंग समन्वय र सहकाय गर्ने
२	बालबालिकाका नैसर्गिक अधिकारका रुपमा	बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन रणनतिक योजनाको	● बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन रणनीतिक योजना तथा कार्यविधिको पूर्ण कार्यान्वयन गर्ने ● बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन रणनीतिक योजना बमोजिमको समय सिमालाई पूर्ण पालना गर्ने गराउने

	स्थापित बाँच्न पाउने अधिकार, संरक्षणको अधिकार, विकासको अधिकार र सहभागिताके अधिकारको संरक्षण, संमर्द्धन र विकास गर्ने	माध्यम बाट बालमैत्री गाउँपालिकालाई बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा गरी पारिवारिक, संस्थागत तथा समुदाय स्तरमा बालमैत्री सोच, व्यवहार र आचरणको सुनिस्चिता गर्ने	• गाउँपालिका बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन रणनीतिक योजनाले निर्धारण गरेका बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बालविकास र बाल सहभागिता सँग सम्वन्धित सवै सूचकहरू पुरा गर्ने गरी निर्धारण गरिएको योजना तथा कार्यक्रमहरू समय तालिकाका आधारमा नियमित सञ्चालन व्यवस्थापन गर्ने • गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सवै विद्यालयले अनिवार्य बालमैत्री कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने • स्थापित बालकोषलाई थप प्रभावकारी र स्रोत युक्त बनाउने • कुपोषित बालबालिकाकालागि पोषण सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा पस्चात यसको दिगो विकास योजना समेत तयार पारी कार्यान्वयनमा ल्याउने
३.	जेष्ठ नागरिक सँग रहेको ज्ञान, सीपर अनुभवलाई गाउँपालिकाको समृद्धिमा सदुपयोग गर्ने	गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका जेष्ठ नागरिकहरूको ज्ञान, सीप र अनुभवको सदुपयोग र सामाजिक शुरक्षाकालागि जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र, कानूनी सहायता केन्द्र, स्वास्थ्य उपचार केन्द्र जस्ता केन्द्र तथा चौतारीहरूको निर्माण, व्यवस्थापन र सञ्चालन का साथमा उनिहरूको पारिवारिक, सामाजिक शुरक्षा र आत्मसम्मानको सुनिस्चितता गर्ने	• जेष्ठ नागरिक सामाजिक शुरक्षा सँग सम्बन्धित स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार गर्ने • जेष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप तथा अनुभव प्रवर्द्धन गाउँपालिका समितिको गठन र परिचालन गर्ने • जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्रका लागि आवश्यक जग्गा जमिन तथा स्थानको व्यवस्था गर्ने • प्रत्येक वडामा कम्तिमा १(१ वटा एकीकृत सेवा सुविधा (दिवा सेवा, स्वास्थ्य सेवा, कानूनी सेवा लगायतका सेवा सुविधा) सहितको अनुसूची ३ मा उल्लेख भएका समेत जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र तथा पाटी, पौवा तथा चौतारीको स्थापना, निर्माण र सञ्चालन गर्ने • असहाय जेष्ठ नागरिकहरूको एक्लोपनाको अन्त्यकालागि पारिवारिक वातावरण र सेवा सुविधा सहितको एकीकृत चौतारो निर्माण गरी सञ्चालन व्यवस्थापन गर्ने • जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य उपचार कोषको स्थापना गर्ने साथै असहाय जेष्ठ नागरिककालागि स्वास्थ्य उपचार तथा गरिव तथा विपन्न बर्गका जेष्ठ नागरिकहरूलागि निशुल्क औषधिको व्यवस्था मिलाउने • आफ्नो ज्ञान, सीप र अनुभवको सदुपयोग गरी सामाजिक तथा आर्थिक विकासमा पुऱ्याएको योगदानका आधारमा जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन व्यवस्थापन गर्ने • सामाजिक सुरक्षा भत्ता एवं परिचय पत्र वितरणलाई सहज र सर्वशुलभ वनाउने • जेष्ठ नागरिकहरूको लागि स्वास्थ्य अभ्यास (योग अभ्यास) केन्द्र स्थापना र सञ्चालन गर्ने

			- जेष्ठ नागरिकहरूलाई धार्मिक स्थल, पर्यटकीय स्थाल लगायतका स्थानमा निशुल्क भ्रमणको व्यवस्था मिलाउने - सार्वजनिक यातायातका साधनमा जेष्ठ नागरिकहरूलागि निशुल्क आवत जावतको व्यवस्था मिलाउने
४	अपाङ्गता भएका व्यक्तिको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरण गन	क्षमताका आधारमा अध्ययन अध्यापन, सीप विकास, व्यवासाय प्रवर्द्धन, पूर्वाधार विकास र सामाजिक सुरक्षा तथा अवसरको समेत व्यवस्थापन र श्रृजना गरी अपाङ्ग तथा फरक क्षमता भएकाहरूको आत्मसम्मान अभिवृद्धिको सुनिस्चिताका साथ जानकी गाउँपालिका अपाङ्ग तथा फरक क्षमता मैत्री गाउँपालिकाको रुपमा विकास गर्ने	- अपाङ्ग तथा फरक क्षमता भएकाहरूको सामाजिक शुरक्षा र सम्मान सँग सम्बन्धित गाउँपालिका स्तरीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार गर्ने - अपाङ्ग तथा फरक क्षमता भएकाहरूको क्षमता प्रवर्द्धनकालागि समितिको गठन गर्ने - अपाङ्गता वा फरक क्षमता भएका व्यक्तिको क्षमता पहिचान सहित तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने तथा परिचय पत्र वितरण गर्न - अपाङ्गमैत्री पूर्वाधारहरूको निर्माणलाई अनिवार्य गर्ने - अपाङ्ग तथा फरक क्षमता भएकाहरूको अधिकार र क्षमता उपयोगका विषयमा जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने - अपाङ्गहरूकालागि आवश्यक सहायक तथा सहयोगी सामग्री वितरण गर्ने - अपाङ्गता भएका व्यक्तिकालागि सीप विकास केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन गर्ने - अपाङ्गहरू बाट प्रवर्द्धित तथा सञ्चालित साथै अपाङ्गहरूले मात्र रोजगारी प्राप्त गर्ने गरी एक नम'ना उद्योग वा व्यापार वा व्यवशाय सञ्चालन व्यवस्थापनमा गाउँपालिकाले सहयोग र साझेदारी गर्ने - पूर्ण अपाङ्ग भई क्षमताको प्रयोग गर्न नसक्ने भएका व्यक्तिहरूकालागि पोषण सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने साथै स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था मिलाउने
५	पारिवारिक, आर्थिक र कानूनी संरक्षणको माध्यमबाट जेष्ठ नागरिकको हक अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने साथै अवस्थाका आधारमा आवश्यक सेवा	आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विकासको माध्यम बाट दलित, आदिवासी, जनजाती तथा पिछडा बर्ग लगायतका लक्षित समुदायकालागि सामाजिक न्याय र समानताको सुनिस्चितता गर्ने	- आदिवासी जनजाती, दलित तथा पिछडा बर्ग लगायतका सवै लक्षित समुदायलाई गाउँपालिकाविकासको मुल धारमा ल्याउन आवशयक गाउँपालिका स्तरीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार गर्ने - तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने - कानूनी अधिकार एवं सचेतनामूलक तालिम, अन्तरक्रिया तथा गोष्ठी जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने - लक्षित बर्ग र समुदाय समेतका अति बिपन्न परिवारका लागि खाना, आवास, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी समेतको न्यूनतम आवश्यकताको परिपूर्तिको व्यवस्थापन गरी सामाजिक सुरक्षाको सुनिस्चिता गर्ने साथै अतिविपन्न परिवारको आधारभुत आवश्यकताको परिपूर्तिकालागि अति विपन्न परिवार सामाजिक शुरक्षा कार्यविधि निर्माण

	सुविधा उपलब्ध गराउने		गरी उनिहरूको जीवन रक्षाको सुनिस्चितता गर्न अति विपन्न परिवार सामाजिक शुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● लक्षित बर्गका निम्ति विनियोजन हुने रकमलाई समेत सीप विकास सँग एकीकृत गरी सवै बर्ग, समुदायका विशेष रुपले पछाडि परेका तथा पारिएका महिला तथा यूवाहरूको सामाजिक, आर्थिक र राजनैतिक, सांस्कृतिक क्षमता र सीप विकासमा आधारित रोजगारी श्रृजना गर्ने ● ृद्धि एवं नेतृत्व विकास सँग सम्बन्धित तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● व्यावसाययीक कृषि विकास, पशुपन्छी पालन, घरेलु उद्योग, सिलाई कटाई, व्यूटिपार्लर, मुडा तथा ढाकाका कपडा, दारका ठेकी वनाउने लगायत सम्बन्धित व्यक्ति समुहले चाहेका सम्भाब्य सवै प्रकारका सीपविकास कार्यक्रम सँग सम्बन्धित कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● परम्परागत संस्कृति सँग जोडिएका व्यवसायहरूको प्रवर्धन गर्ने ● आर्थिक विकास कार्यक्रम सँग आवद्ध गरी वर्तमान निर्वाह तथा गुजारामुखी कृषि प्रणाली लाई प्रतिस्थापन गर्दै आधुनीक एवं व्यवसायिक कृषी कार्यक्रम संचालन गर्ने तथा आर्थिक तथा सामाजिक रुपले पछाडि परेका दलित, आदिवासी जनजाती, पिछडा वर्ग लगायतका लक्षित समुदाय द्वारा प्रवर्द्धित उद्योग, व्यापार तथा ब्यवशायको विकास, विस्तार र प्रवर्द्धनकालागि गाउँपालिकाको बिशेष अनुदान सहित सामुदायिक साझेदारी उद्यम व्यवसाय प्रवर्द्धन प्रणालिको विकास गर्ने ● सरकारी कार्यालय र निकायमा पहुँच वृद्धिकालागि लोक सेवाकालागि आधारभुत तयारी कक्षा संचालन गर्ने ● आवास विकास योजना सँग आवद्ध गरी सिमान्तकृत परिवारकालागि सामुहिक आवास गृह निर्माण गर्ने साथै फुसको छाना भएका गरिव तथा सिमान्तकृत सवै घरपरिवारको घरमा जस्तापाता उपलब्ध गराई सुरक्षित समेत गर्ने ● गरिव तथा विपन्न परिवारका दलित, आदिवासी जनजाती तथा पिछडा वर्गका जेहेन्दार विद्यार्थीहरूका लागि प्रतिभा विकास पुरस्कार एवं प्रोत्साहन शैक्षिक भत्ताको व्यवस्था गर्ने ● बालमैत्री स्थानीय शासन रणनीतिक योजना अन्तरगत दलित, आदिवासी जनजाती तथा पिछडा वर्गका कुपोषित बालबालिकाहरूका लागि पोषण सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने

			• गरिव तथा विपन्न परिवारका दलित, आदिवासी जनजाती तथा पिछडा वर्गका मानिस तथा परिवारका लागि स्वास्थ्य उपचारमा बिशेष छुटको ब्यवस्था गर्ने • गाउँपालिका क्षेत्रभित्र आर्थिक रुपले बिपन्न परिवारको रुपमा सूचिकृत भएका सवै परिवारको घरको फुसको छाना बिस्थापित गरी जस्तापाताको छाना लगाउने • लोपोउन्मुख जात जाती, भाषा भाषीहरूको संरक्षण एवं सम्बर्धन गर्ने साथै यसकालागि ईच्छुक बिद्यालको छनौट गरी भाषा शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने • विभिन्न सांस्कृतिक तथा साहित्यीक कार्यक्रम संचालन गरी कला र संस्कृतिको संरक्षण गर्ने
६.	विपन्न, सिमान्तकृत र पछि परेका समुदायहरुलाई विकासको मुल प्रभावहमा ल्याउनु	संङ्घी गणतन्त्र नेपाको सम्विधान स्थानिय सरकारको कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने सामाजिक विकासका रणनितिहरु अवल्मन गरिनेछ	• जातिय सद्भाव र सहकार्यको मान्यतालाई स्थापित गर्ने । • यौनिक अल्पसंख्यक तथा जातिय छुवाछुतमुक्त गाउँपालिका घोषणा गर्ने । • हत्या हिंसा बलात्कार तथा आत्म हत्याका घटना न्युनीकरणका लागि सुरक्षाकर्मी सहितको समन्वयमा सचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने । • थारु समुदायमा रहेको बरघर प्रथाको सामाजिक महत्वलाई स्थापित गर्ने • समुदाय स्थारमा शान्ति सुरक्षाको प्रत्याभुतिका लागि गाउँ सुरक्षा संयन्त्र बनाई पालिका प्रहरीको व्यवस्था गर्ने ।

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्:

तालिका ६६: वडागत विकास आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
२.४ महिला, वालवालिका तथा लक्षित वर्ग										
२.४.१ महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम (साक्षरता, सिपमूलक, नेतृत्व विकास, आयआर्जन)	जना	३००	३० लाख	वडाभरिका टोल		√	√	√		
२.४.२ बाल संरक्षण कार्यक्रम	जना	-	-	-						
२.४.३ बाल विकास कार्यक्रम (बाल क्लव, संजाल गठन, तालिम, विविध कार्यक्रम)	वटा	४ वटा	२५ लाख	वडाभरिका टोल	√	√		√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
२.४.४ अपाङ्ग स्वरोजगार कार्यक्रम	जना	२५ जना	१० लाख							
२.४.५ असहाय जेष्ठ नागरिक आश्रय स्थल निर्माण	सङ्ख्या	२ वटा	५० लाख	दुगौली, तोरैयापुर	√	√		√		
२.४.६ जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र निर्माणाधिन										
२.४ महिला, वालवालिका तथा लक्षित वर्ग										
२.४.१ महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम (साक्षरता, सिपमूलक, नेतृत्व विकास, आयआर्जन)	जना	२०० जना	१० लाख	प्रत्येक टोलदेखि १० जना	√	√		√		
२.४.२ बाल संरक्षण कार्यक्रम	जना	-	—	-						
२.४.३ बाल विकास कार्यक्रम (बाल क्लव, संजाल गठन, तालिम, विविध कार्यक्रम)	वटा	१००	१५ लाख	प्रत्येक टोलहरूबाट समावेश १० जना	√	√		√		
२.४.४ अपाङ्ग स्वरोजगार कार्यक्रम	जना	४० जना	२० लाख	प्रत्येक टोलबाट समावेश अपाङ्ग	√	√		√		
२.४.५ असहाय जेष्ठ नागरिक आश्रय स्थल निर्माण	सङ्ख्या									
वृद्धाआश्रम	सङ्ख्या	१	५० लाख	खरैनी		√	√	√		
३. वार्ड नं. ३										
२.४.१ महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम (साक्षरता, सिपमूलक, नेतृत्व विकास, आयआर्जन)	जना	१५०	३० लाख	वडाभरिका महिला टोल-टोलबाट		√	√			
२.४.२ बाल संरक्षण कार्यक्रम	जना	-	—	-						
२.४.३ बाल विकास कार्यक्रम (बाल क्लव, संजाल गठन, तालिम, विविध कार्यक्रम)	वटा	५	१५ लाख	भगतपुर, सुवर्णपुर	√	√				
२.४.४ अपाङ्ग स्वरोजगार कार्यक्रम	जना	५०	१५ लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√				
२.४.५ असहाय जेष्ठ नागरिक आश्रय स्थल निर्माण	सङ्ख्या	१	३० लाख	लायकपुरमा						

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
२.४.६ जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र निर्माणाधिन										
४. वार्ड नं. ४										
२.४.१ महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम (साक्षरता, सिपमूलक, नेतृत्व विकास, आयआर्जन)	जना	१२०० जना	५० लाख	मुनुवा, कञ्चनपुर गिरधरपुर, झोला	√	√		√		
२.४.२ बाल संरक्षण कार्यक्रम	जना	६०० जना	३० लाख	मुनुवा, बेलपुर, कञ्चनपुर		√	√	√		
२.४.३ बाल विकास कार्यक्रम (बाल क्लव, संजाल गठन, तालिम, विविध कार्यक्रम)	वटा	४ वटा	४० लाख	मुनुवा, बजार, बेलपुर कञ्चनपुर, झोला		√	√		√	
२.४.४ अपाङ्ग स्वरोजगार कार्यक्रम	जना	५० जना	१५ लाख	मुनुवा बजार		√	√			
२.४.५ असहाय जेष्ठ नागरिक आश्रय स्थल निर्माण	सङ्ख्या	२ ठाउँमा	५० लाख	मुनुवा, कञ्चनपुर		√	√		√	
२.४.६ जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र निर्माणाधिन										
५. वार्ड नं. ५										
२.४.१ महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम (साक्षरता, सिपमूलक, नेतृत्व विकास, आयआर्जन)	जना	५००	१५ लाख	टोल-टोलबाट वडाभरिबाट छनौट गर्ने						
२.४.२ बाल संरक्षण कार्यक्रम	जना	-	-	-						
२.४.३ बाल विकास कार्यक्रम (बाल क्लव, संजाल गठन, तालिम, विविध कार्यक्रम)		१० वटा	१० लाख	टोल-टोलबाट वडाभरिबाट छनौट गर्ने	√	√		√		
२.४.४ अपाङ्ग स्वरोजगार कार्यक्रम	जना	२०	१० लाख	पथरैया, अमौराअमौरी	√	√		√		
२.४.५ असहाय जेष्ठ नागरिक आश्रय स्थल निर्माण	सङ्ख्या	१	३५ लाख	अमौरी बजार		√				
२.४.६ जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र निर्माणाधिन										
६. वार्ड नं. ६										
२.४.१ महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम (साक्षरता,	जना	१५०	१० लाख	वडाभरिका टोलबाट समावेश गराउने	√	√			√	

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
सिपमूलक, नेतृत्व विकास, आयआर्जन)										
२.४.२ बाल संरक्षण कार्यक्रम	जना	-	—							
२.४.३ बाल विकास कार्यक्रम (बाल क्लव, संजाल गठन, तालिम, विविध कार्यक्रम)		५ वटा	५ लाख	वडाभरिका टोलबाट समावेश गराउने	√			√		
२.४.४ अपाङ्ग स्वरोजगार कार्यक्रम	जना	२० जना	१२ लाख	वडाभरिका टोलबाट समावेश गराउने	√			√		
२.४.५ असहाय जेष्ठ नागरिक आश्रय स्थल निर्माण	सङ्ख्या	१	२० लाख	सुवर्णपुर, जगतपुर		√		√		
२.४.६ जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र निर्माणाधिन										
७. वार्ड नं.७										
२.४.१ महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम (साक्षरता, सिपमूलक, नेतृत्व विकास, आयआर्जन)	जना	१५००	४० लाख	मिलनचोक वडा भरिका टोल भित्र		√		√		
२.४.२ बाल संरक्षण कार्यक्रम	जना	-	—							
२.४.३ बाल विकास कार्यक्रम (बाल क्लव, संजाल गठन, तालिम, विविध कार्यक्रम)	वटा	४ वटा	१५ लाख	प्रत्येक विद्यालय वडा भरिका		√		√	√	
२.४.४ अपाङ्ग स्वरोजगार कार्यक्रम	जना	५० जना	१० लाख	वडाभरिका अपाङ्ग मिलनचोक	√	√		√		
२.४.५ असहाय जेष्ठ नागरिक आश्रय स्थल निर्माण	सङ्ख्या	१ वटा	५० लाख	मिलनचोक			√	√		
८. वार्ड नं. ८										
२.४.१ महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम (साक्षरता, सिपमूलक, नेतृत्व विकास, आयआर्जन)	जना									
२.४.२ बाल संरक्षण कार्यक्रम	जना									
२.४.३ बाल विकास कार्यक्रम (बाल क्लव, संजाल गठन,										

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
तालिम, विविध कार्यक्रम)										
२.४.४ अपाङ्ग स्वरोजगार कार्यक्रम	जना									
२.४.५ असहाय जेष्ठ नागरिक आश्रय स्थल निर्माण	सङ्ख्या									
२.४.६ जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र निर्माणाधिन										
९. वार्ड नं.९										
२.४.१ महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम (साक्षरता, सिपमूलक, नेतृत्व विकास, आयआर्जन)	जना	५००	३० लाख	वडाभरिका टोलबाट महिलालाई	√	√		√		
२.४.२ बाल संरक्षण कार्यक्रम	जना	-	-	-	-					
२.४.३ बाल विकास कार्यक्रम (बाल क्लव, संजाल गठन, तालिम, विविध कार्यक्रम)		५०० जना	३० लाख	वडाभरिका टोलबाट महिलालाई		√	√	√		
२.४.४ अपाङ्ग स्वरोजगार कार्यक्रम	जना	५० जना	१५ लाख	वडाभरिका टोलबाट महिलालाई	√	√	√	√		
२.४.५ असहाय जेष्ठ नागरिक आश्रय स्थल निर्माण	सङ्ख्या	१	३० लाख	वडाभरिका टोलबाट महिलालाई		√	√	√		
२.४.६ जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र निर्माणाधिन				खैरीफाटा						

५.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलव्धि

जानकीगाउँपालिका भित्र महिला हिंसा र लैङ्गिक विभेदको अन्त्य भई आर्थिक तथा सामाजिक समानताको हिसावले महिलाहरू शसक्तिकरण भई समग्र गाउँपालिकाको विकास र सामाजिक रुपान्तरणको नेत्रीत्व प्रदान गर्न सक्ने क्षमताको विकास भएको हुनेछ साथै बालअधिकार संरक्षण र सम्बर्द्धनको पूर्ण प्रत्याभुति भएको हुनेछ ।

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन रणनतिक योजनाको माध्यम बाट बालमैत्री गाउँपालिकाको रुपमा घोषित भई पारिवारिक, सामुदायिक तथा संस्थागत रुपमा बालमैत्री व्यवहार र आचरण कायम हुने र यसले निरन्तरता पाउने दरिलो आधार तयार भएको हुनेछ

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका जेष्ठ नागरिकहरूको ज्ञान, शिप र अनुभवको सदुपयोग र सामाजिक शुरक्षाकालागि जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र, कानूनी सहायता केन्द्र, स्वास्थ्य उपचार केन्द्र जस्ता केन्द्र तथा चौतारीहरूको निर्माण, व्यवस्थापन र सञ्चालन भई जेष्ठ नागरिक तथा सिमान्तकृत परिवार समेतको सामाजिक शुरक्षा र आत्मसम्मानको सुनिस्चितता भएको हुनेछ

क्षमताका आधारमा अध्ययन अध्यापन, शिप विकास, व्यवासाय प्रवर्द्धन, पूर्वाधार विकास र सामाजिक सुरक्षा तथा अवसरको समेत व्यवस्थापन र श्रृजना गरी अपाङ्ग तथा फरक क्षमता भएकाहरूको आत्मसम्मान अभिवृद्धिको सुनिस्चिताका साथ जानकी गाउँपालिका अपाङ्ग तथा फरक क्षमता मैत्री गाउँपालिकाको रुपमा विकास भएको हुनेछ

अपाङ्ग तथा फरक क्षमता भएका व्यक्तिको आत्म सम्मानमा ठोस योगदान पुग्नुको साथै आत्मनिर्भरतामा अभिबृद्धि भएको हुनेछ ।

सामाजिक सुरक्षा, संरक्षण, न्याय र समानताको सुनिस्चितता गर्न जानकीगाउँपालिका क्षेत्र भित्रका दलित, आदिवासी जनजाती तथा पिछडा बर्ग लगायतका लक्षित समुदाय आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विकासको माध्यम बाट गाउँपालिकाविकासको मुलधारमा समावेश भएका हुनेछन् ।

ख. नतिजा/सूचक

- आ.व. २०७९/८० को चैत्र महिना भित्र महिलाअधिकार संरक्षण तथा सम्बर्द्धनका लागि आवश्यक स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार भएको हुनेछ
- आ.व. २०८०/८१ भित्र बालबिवाहको अन्त्य भएको हुनेछ
- वि.सं. २०८० साल भित्र घरपरिवार र समुदायबाट महिलाहिंसा, वेचविखन, शोषण, दुर्ब्यवहार जस्ता घरेलु हिंसा कम गर्ने कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ साथै यस प्रकारका गतिविधिमा ९० प्रतिशतले गिरावट आएको हुनेछ ।
- वि.सं. २०८२/८३ साल भित्र सवै सरोकारवालाहरू संघ सस्था कार्यालय,, उद्योगि, व्यापारी तथा व्यवसायीहरूले महिला अधिकार संरक्षण र सम्बर्धनमा प्रतिवद्धता जाहेर गरेका हुनेछन र आ(आफ्नो क्षेत्र बाट आचार संहिता निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका हुनेछन्
- आ.व. २०८२/८३ भित्र महिला सीप विकास र व्यवसाय सञ्चालन क्षमता विकास र व्यवस्थापनको हिसावले जानकी गाउँपालिका सशक्त भएको हुनेछ साथै महिलाहरूको आर्थिक आत्मनिर्भरताको मात्रामा ५० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ
- जानकी गाउँपालिकाकामा हाल प्रत्येक वडामा कम्तीमा ५ जना उद्यमी रहेकोमा तीनिहरुलाई थप सुदृढ बनाउने र आ.व. २०८०/८१ भित्र ४० जना महिला उद्यमीको विकास भएको हुनेछ
- यस आवधिक योजना अवधि भित्र महिलाको नाममा जग्गा जमिन हुने परिवारको सङख्या ५० प्रतिसतले बृद्धि भएको हुनेछ ।
- वि.सं. २०८० भित्र जानकी गाउँपालिका बालमैत्री गाउँपालिकाको रुपमा घोषित भई यसको दिगो पना व्यवस्थापनमा कृयाशिल भएको हुनेछ
- बालमैत्री गाउँपालिका घोषणाका बाँकी सूचकहरू आ.व. २०७९/८० भित्र पुरा भएका हुनेछन्
- आ.व. २०७९/८० को प्रारम्भ बाटै गाउँपालिका बालमैत्री गाउँपालिकाको रुपमा पूर्ण कृयाशिल भई निरन्तरता पाएको हुनेछ

- यस आवधिक योजना अवधिमा पारिवारिक, सामाजिक तथा संस्थागत रुपमा बालबालिका बिरुद्ध हुने विभेद, शोषण, बेचविखन, ओसारपासर, अपहेलना, अवमूल्यन लगायतका सवै प्रकारका नकारात्मक आचरण र व्यवहारको अन्त्य हुन गई सार्थक रुपमा बाल अधिकार संरक्षण र सम्बर्द्धनको दिगो आधार निर्माण भएको हुनेछ
- वि.सं. २०७९पौष मसान्त भित्र सामाजिक शुरक्षा सँग सम्बन्धित गाउँपालिका स्तरीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार भएको हुनेछ ।
- वि.सं. २०८१साल असार मसान्त भित्र प्रत्येक वडामा जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र, कानूनी सहायता केन्द्र, स्वास्थ्य उपचार केन्द्र जस्ता केन्द्र तथा चौतारीहरूको निर्माण, व्यवस्थापन र सञ्चालन भएका हुनेछन् ।
- आवधिक योजना अवधिमा जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्रको माध्यम बाट जेष्ठ नागरिकहरूसँग अन्तरनिहित शिप, अनुभाव र ज्ञानको सदुपयोगको गरी आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा योगदान पुग्न थालेको हुनेछ साथै जेष्ठ नागरिकहरूले सम्मानित जीवन यापन गर्ने वातावरणको सुनिस्चितता भएको हुनेछ
- वि.सं. २०८० चैत्र मसान्त भित्र अपाङ्ग तथा फरक क्षमता भएकाहरूको सामाजिक शुरक्षा र सम्मान सँग सम्बन्धित गाउँपालिका स्तरीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ ।
- आ.व. २०८१/८२ भित्र गाउँपालिकाका सवै निर्माण भैसकेका सार्वजनिक स्थल, विद्यालय, कार्यालयका भौतिक पूर्वाधारहरू अपाङ्गमैत्री वनेका हुनेछन साथै नयाँ निर्माण हुने भौतिक पूर्वाधारहरू अनिवार्य अपाङ्ग मैत्री वन्ने व्यवस्था गरिएको हुनेछ ।
- आ.व. २०८३/८४ भित्र सवै प्रकारका अपाङ्ग तथा फरक क्षमता भएकाहरूले आत्मसम्मानकासाथ जीवन यापन गर्न सक्ने वातावरणको विकास भएको हुनेछ साथै अपाङ्ग तथा फरक क्षमता भएकाहरू समेत क्षमता बामोजिमको आय आर्जन कार्यमा सम्लग्न हुने कार्यले सार्थक रुप लिएको हुनेछ
- वि.सं. २०८० पौष महिना भित्र दलित, आदिवासी जनजाती तथा पिछडा बर्ग लगायतका लक्षित समुदायलाई गाउँपालिकाविकासको मुल धारमा ल्याउन आवशयक गाउँपालिका स्तरीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ
- आ.व. २०८१/८२ भित्र गाउँपालिकाका सवै दलित, आदिवासी जनजाती तथा पिछडा बर्ग लगायत सम्पूर्ण लक्षित समुदाय गाउँपालिका विकासको मुल धारमा समावेश हुने कार्यमा ५० प्रतिशतले बढोत्तरी भएको हुनेछ
- आ.व. २०८२/८३ भित्र सिमान्तकृत तथा निरपेक्ष गरिवीको रेखा मुनि रहेका दलित, आदिवासी जनजाती तथा पिछडा बर्ग समेतका लक्षित समुदयाको साझेदारीमा प्रवर्द्धित गाउँपालिका क्षेत्र भित्र कम्तिमा २ वटा घरेलु उद्योग वा व्यापार व्यवसाय सञ्चालनमा आएका हुनेछन् साथै यसमा निरन्तर वृद्धि भएको हुनेछ
- आ.व. २०८३/८४ भित्र गाउँ भित्र रहेका सवै बर्ग र तहका घरबार बिहिन वा सुरक्षित आवस नभएका गाउँबासीकालागि सुरक्षित आवासको व्यवस्था भएको हुनेछ ।

५.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा गाउँपालिकाको लैङ्गिक विकास सूचाङ्क ०.९७५ को नजिक पुगेको हुनेछ । महिला हिंसा तथा विभेदकारी व्यवहार घटेर १० प्रतिशत तल झरेको हुनेछ । आय आर्जनमा महिलाको योगदान लेखाङ्कन भएको र बालविकास, लैङ्गिक समानता एवं महिला सशक्तिकरण शासन, बजेट र सेवा प्रवाहको संस्थागत विकास भएको हुनेछ ।

समाजको परम्परागत मूल्य तथा मान्यता, संस्थागत हुन अझै बाँकी रहेको समानता, सहभागिता तथा सम्मानजनक जीवनयापन गर्न पाउने नागरिक हक सम्बन्धी कानून नियमको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा आवश्यक बजेटस्रोतको उपलब्धता यसका जोखिम पक्ष हुन् ।

५.५ युवा तथा खेलकुद

५.५.१ पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाको समग्र विकासमा युवा वर्गको सहभागिता अभिवृद्धि गरी यो आवधिक योजनाले लक्षित गरेका उपलब्धी हाँसिल गर्ने सामाजिक, वातावरण सिर्जना गर्न कार्यक्रममा जोड दिएको छ । विद्यमान राजनैतिक, सामाजिक, संस्कृति र आर्थिक अधिकारको पूर्ण उपयोग गर्ने वातावरण तयार गरी युवाको चौतर्फि विकास, शसक्तिकरण, युवा उद्यमशीलता, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी लगायतका क्षेत्रमा युवालाइ प्रोत्साहित गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन योजना अवधिमा सञ्चालन गरिने छ । युवाको सर्वाङ्गिण विकासको अभिन्न अंग खेलकूदको सुविधा, राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय, अन्तर प्रदेशीय अन्तर पालिकास्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना युवाको सहभागिता तथा खेलकुद क्षेत्रलाई प्रवर्द्धन गर्ने क्रियाकलाप नियमितरूपमा सञ्चालन गर्न जरुरी छ ।

५.५.२ समस्या तथा चुनौती

गाउँपालिकाको वार्षिक कार्यक्रममा युवा लक्षित कार्यक्रमको न्यूनता तथा प्रभावकारी कार्यान्वयनको कमि, माग र जनशत्तिबिचको सामञ्जस्य नहुन, युवा तथा खेलकुद विकासको ठोस योजना नहुनु, युवा सम्बन्धित सूचना तथा तथ्याङ्कीय आधार नहुनु, युवाको सर्वाङ्गिण विकास, उद्यमशीलता र रोजगारीको अवसर सीमित हुनु, प्रवाशक्ति पलायन हुने प्रवृति बढ्नु, युवा विकास सम्बन्धि परम्परागत सौच तथा अभ्यास विद्यमान हुनु मुख्य समस्या रहेका छन् ।

युवा क्षमताको विकास गर्न, युवा प्रतिमा पलायनलाई रोक्नु, लक्षित उपयोगी, प्राविधिक, व्यवशायिक शिक्षा सर्वसुलभ रूपमा उपलब्ध गराउनु, पालिकास्तरमा रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्नु, युवामा सकारात्मक सोचको विकास गरी स्वावलम्बी ताथ स्वयंसेवी संस्कृति र श्रमको सम्मान गर्ने, संस्कृतिको विकास, वित्तीय स्रोतमा युवाको सहज पहुँच, युवा सशक्तिकरण एवां विद्यमान जनसांख्यिक संरचनाको लाभ लिन सक्नु मुख्य चुनौति हुन् ।

५.५.३ संभावना तथा अवसर

युवा विकासका लागि कानूनी एवं संवैधानिक व्यवस्था हुने, युवा विकासमा राष्ट्रिय तथा प्रदेश स्तरीय संरचनामा इच्छाशक्ति वृद्धि हुनु, विश्वव्यापिकरण तथा सूचना प्रविधिको विकासका अवसर प्राप्त हुनु, स्वदेश एवं स्थानीय तहमा रोजगार, स्वरोजगारका अवसर सिर्जना गर्न सरकारको उच्च प्राथमिकता रहनु र जान साँख्यिक संरचनाको उच्च लाभको अवस्था हुनु युवा तथा खेलकूद विकासका अवसर र सम्भावना हुनु ।

५.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य :युवा लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरी स्वस्थ, सकारात्मक सोच भएका, सीपयुक्त, उद्यमशील, सिर्जनशील र कर्तब्यनिष्ठ युवाशक्तिको उत्पादनशील क्षेत्रमाा सकृय सहभागि बनाउने तथा खेलकुदको विकास र विस्तारको माध्यम बाट गाउँपालिकालाई राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय स्तरमा परिचित गराउने ।

तालिका ६७: उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	उद्देश्य,	रणनीति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१.	यूवाशक्तिको पूर्ण सदपयोग हुने गरी उद्यमशील, स्वरोजार तथा रोजगार बनाइ यूवामा अन्तरनिहित क्षमता र दक्षताको अभिबृद्धि गर्नु	आर्थिक विकास योजना तथा कार्यक्रम सँग आवद्ध गरी रोजगारी श्रृजना, शिप विकास, स्वरोजगार अभिवृद्धि, आर्थिक स्रोतको सुनिस्चिता सहितको समग्र यूवा विकास कार्यक्रम सञ्चालन व्यवस्थापन गरी स्वस्थ, सकारात्मक सोच भएका, सीपयुक्त उद्यमशील, सिर्जनशील र कर्तब्य प्रति प्रतिवद्ध युवाहरूको उत्पादन सहित जानकी गाउँपालिका बाट रोजगारी र अवसरको खोजिमा विदेशिने यूवा यूवतीहरूको सङख्या घटाउने	• गाउँपालिका स्तरीय यूवा विकास ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार गर्ने • बेरोजगार यूवा यूवतीहरूको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने • स्थानीय तहको शासन सञ्चालन, नीति निर्माण र कार्यान्वयनमा युवा सहभागिता अभिबृद्धि गर्ने • वैदेशिक रोजगारी बाट आर्जन गरेको पूँजी, सीप र प्रविधिलाई पालिकाको आर्थिक समृद्धिका लागि परिचालन गर्ने • प्रधानमन्त्री रोजागार कार्यक्रम सँग आवद्धता गरी शिपमुलक, व्यवसायीक तथा प्राविधिक शैक्षिक कार्यक्रम संचालन गर्ने • परम्परागत प्रविधिको संरक्षण, विकास र विस्ताकालागि नयाँ प्रविधिसँग आवद्धताको विकास गर्ने • व्यापार व्यावसायय सञ्चालन व्यवस्थापनका लागि इच्छुक यूवा यूवतीहरूले सर्वशुलभ रुपमा न्यूनतम ब्यवजदरमा ऋण प्राप्त गर्न सक्ने व्यवस्थाकालागि बैंक तथा वित्तीय संस्था सँग साझेदारी गर्ने • आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा गाउँपालिका भित्रै अवसरको श्रृजना गरी बैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने युवायूवतीहरूलाई निरुत्साहित गर्ने • युवा यूवतीहरूमा व्यप्त लागुपदार्थको दुर्व्यसनी रोक्न सचेतना तथा उद्धार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • आर्थिक विकास कार्यक्रम सँग आवद्ध गरी वर्तमान निर्वाह तथा गुजरामुखी कृषि तथा पशुपन्छी पालन प्रणाली लाई प्रतिस्थापन गर्दै आधुनीक एवं व्यवसायीक कृषी तथा पशुपन्छी कार्यक्रम संचालन गर्ने तथा यूवायूवतीहरू बाट प्रवर्द्धित उद्योग, व्यापार तथा व्यवसायको विकास, विस्तार र प्रवर्द्धनकालागि परियोजनाको प्रभावकारिता पहिचान गरी गाउँपालिका बाट ५ लाख सम्मका परियोजनाकालागि बिउपूँजी स्वरुप मापदण्ड निर्धारण गरी १० देखि २० ५ सम्म बिशेष अनुदान उपलब्ध गराउने

			• युवामैत्री उद्यामशीलता सम्बन्धी परामर्श, पैरवी र प्राविधिक सहयोग सहित युवा उद्यमीहरू बाट उत्पादन भएका बस्तुहरूको सहज विक्रिवितरणकालागि बजार सूचना केन्द्र तथा बजार सञ्जलाको विकास गर्ने • व्यवसायिक शिक्षामा आधारित सामुदायिक युवा पुस्तकालय तथा युवा सुचना केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने
२.	स्थानीय सरकार, सामाजिक, साँस्कृतिक र आर्थिक समृद्धि निर्माणका कृयाकलापमा युवाको सहभागता सार्थक र प्रभावकारी बनाउने	युवा सम्मान तथा यूवा स्वयंसेवी संस्कृतिको विकास बाट गाउँपालिकाको समग्र विकास र सेवा प्रवाहमा गतिसिलता ल्याउने	• रोजगारमुलक कार्य गर्ने यूवा यूवतीलाई लक्षित गरी यूवा प्रतिभा पुरस्कारको स्थापना गर्ने साथै सफल व्यवसाय सञ्चालन व्यवस्थापन गर्ने यूवा यूवतीहरूलाई उद्यमी युवा प्रतिभा पुरुस्कार बाट सम्मानित गर्ने • निस्चित तह निर्धारण गरी उक्त तह उतिर्णगरेका युवालाई गाउँपालिकाको समग्र आर्थिक विकासका कार्यमा निस्चित समय सम्म स्वयंसेवीको रुपमा परिचालन गर्ने • प्रदेश सरकारको सहयोग र सहकार्यमा स्काउटको आधारभूत मूल्य र मान्यतालई विद्यालय स्तरमा प्रवाहित र व्यवस्थित बनाउने
३	पालिका स्तरमा खेलकुद पूर्वाधरहरूको निर्माण विकास गरि व्यवसायिक खेलाडि उत्पादन गर्नु	गाउँपालिकाको समग्र खेलकुदको विकासकालागि व्यवस्थित तथा सुविधा सम्पन्न मापदण्ड बमोजिमको गाउँपालिका स्तरीय खेलमैदान तथा कभर्डहल साथै सबै वडाहरूमा वडा स्तरीय खेलमैदान र बिद्यालयहरूमा बिद्यालय स्तरीय खेलमैदानको निर्माण व्यवस्था गरी व्यवसायिक खेलाडिको	• गाउँपालिका खेलकुद विकास समितिको गठनरपुनरगठन गरी खेलकुद विकासको क्षेत्रमा कृयाशिल गराउने • खेलकुद विकाससँग सम्बन्धित स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार गर्ने • अनुसूचि ३ मा प्रस्ताव गरिएका खेलमैदानहरूको निर्धारित प्राथमिकता क्रम अनुसार निर्माण विकास गर्ने • प्रत्येक सामुदायीक तथा संस्थागत विद्यालयहरूमा न्यूनतम मापदण्ड बमोजिमको खेलमैदान निर्माण तथा व्यवस्था गर्ने • उपयुक्त स्थानको छनौट र व्यवस्थापन गरी सामुदायीक कभर्डहलको निर्माण गर्ने • सबै विद्यालयहरूले बालविकासकालागि अति आवश्यक अतिरिक्त कृयाकलाप कार्यक्रमहरू अनिवार्य सञ्चालन गर्ने गराउने • गाउँपालिकाको नेत्रीत्व र जिल्ला खेलकुद विकास समिति समेतको सहायेग र साझेदारीमा प्रत्येक वर्ष फुटबल, भलिवल, ब्याड्मिण्टन लगायतमा स्थानीय स्तरमा ख्याति कमाएका तथा नेपाली संस्कृति र परम्परामा स्थापित

		उत्पादनका साथ राष्टिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा गाउँपालिकाको पहिचान स्थापित गर्ने	रहेका खेल सहित गाउँपालिका स्तरीय अध्यक्ष कप प्रतियोगिता सञ्चालन गर्ने ● विभिन्न किसिमका खेलहरूको प्रवर्द्धन एवं प्रतिशपर्धात्मक वनाउने ● उत्कृष्ट खेलाडीलाई प्रोत्साहन एवं पुरस्कृत गर्ने साथै रोजगारीको सुनिस्चितता गर्ने ● गाउँपालिका क्षेत्रमा स्थायी बासोबास भई राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय पुरष्कार प्राप्त गर्न सफल खेलाडीका २ जना सम्म छोरा वा छोरीलाई निशुल्क अध्ययन अध्यापनको व्यवस्था गर्ने ● विशेष योजनाका साथ दक्ष एवं व्यवसायीक खेलाडी उत्पादन गर्ने
४.	खेलकुदको क्षेत्रलाई स्थानीय स्तरबाटै प्रतिस्पर्धी बनाइ खेलकुदका सवै आयामहरूलाई स्थानीयकरण गर्नु	खेलकुद क्षेत्रको विकासमा निजी क्षत्र, समुदय तथा संभ संस्थाको सहभागित र साझेदारी अभिबृद्धि गर्ने	● सार्वजनिक निजी साझेदारी साथै सार्वजनिक निजी तथा सामुदायिक साझेदारीमा खेलकुद पूर्वाधारहरूका निर्माण विकास गर्ने ● व्यवसायीक खेलाडि उत्पादनमा निजी क्षेत्रको योगदान स्थापित हुने गरी स्थानीय सम्यन्त्रको निर्माण विकास गर्ने ● खेलकुद सँग सम्बन्धित संघ संस्थाहरूको संस्थागत क्षमता विकसकालागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ● साहासिक, पर्यटकीय, मनोरञ्जनात्मक र व्यवसायिक खेलकुदलाई स्थापना, विकस र प्रवर्द्धन गर्ने

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्

तालिका ६८: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र		इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१.	वार्ड नं. १					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
२.५.१	युवा उद्यमशीलता कार्यक्रम	जना	१०० जना	३० लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
२.५.२	युवा क्षमता विकास कार्यक्रम	जना	१०० जना	३० लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
२.५.३	लोकसेवा कक्षा सञ्चालन	सङ्ख्या	१०० जना	३० लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
२.५.४	खेलकुद विकास	पटक	१०० जना	३० लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
कार्यक्रम										
२.५.५ दुर्वेसन नियन्त्रण कार्यक्रम	जना	१५० जना	२५ लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
२. वार्ड नं. २										
२.५.१ युवा उद्यमशीलता कार्यक्रम	जना	१०००	४० लाख	वडाभरिका युवा		√	√	√		
२.५.२ युवा क्षमता विकास कार्यक्रम	जना	१०००	४० लाख	वडाभरिका युवा		√	√	√		
२.५.३ लोकसेवा कक्षा सञ्चालन	सङ्ख्या	१०००	३० लाख	वडाभरिका युवा		√	√	√		
२.५.४ खेलकुद विकास कार्यक्रम	पटक	१०००	३० लाख	वडाभरिका युवा		√	√	√		
२.५.५ दुर्वेसन नियन्त्रण कार्यक्रम	जना	५००	३० लाख	वडाभरिका युवा		√	√	√		
३. वार्ड नं.३										
२.५.१ युवा उद्यमशीलता कार्यक्रम	जना	१५०	५० लाख	वडाभरिका टोलबाट		√				
२.५.२ युवा क्षमता विकास कार्यक्रम	जना	१३५	३० लाख	वडाभरिका टोलबाट		√				
२.५.३ लोकसेवा कक्षा सञ्चालन	सङ्ख्या	२००	४० लाख	वडाभरिका टोलबाट		√				
२.५.४ खेलकुद विकास कार्यक्रम		२००	५० लाख	वडाभरिका टोलबाट		√				
२.५.५ दुर्वेसन नियन्त्रण कार्यक्रम		२५०	३० लाख	वडाभरिका टोलबाट		√				
४. वार्ड नं.४										
२.५.१ युवा उद्यमशीलता कार्यक्रम	जना	२००० जना	१५ लाख	मुनुवा, बेलपुर कञ्चनपुर		√	√			
२.५.२ युवा क्षमता	जना	२००० जना	३० लाख	मुनुवा बेलपुर कञ्चनपुर		√	√			

विषय क्षेत्र		इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
	विकास कार्यक्रम										
२.५.३	लोकसेवा कक्षा सञ्चालन	सङ्ख्या	२ ठाउँ	१० लाख	मुनुवा, कञ्चनपुर		√	√			
२.५.४	खेलकुद विकास कार्यक्रम	पटक	२ ठाउँ	३५ लाख	मुनुवा, कञ्चनपुर		√	√			
२.५.५	दुर्वेसन नियन्त्रण कार्यक्रम	जना	३ ठाउँ	१० लाख	मुनुवा, स्वास्थ्य, कञ्चनपुर		√			√	
५.	**वार्ड नं.५**										
२.५.१	युवा उद्यमशीलता कार्यक्रम	जना	७०	५ लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
२.५.२	युवा क्षमता विकास कार्यक्रम	जना	१००	१० लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
२.५.३	लोकसेवा कक्षा सञ्चालन	सङ्ख्या	५००	१५ लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
२.५.४	खेलकुद विकास कार्यक्रम	पटक	१५०	१० लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
२.५.५	दुर्वेसन नियन्त्रण कार्यक्रम	जना	२००	१० लाख	वडाभरिका टोलबाट	√	√		√		
६.	**वार्ड नं.६**										
२.५.१	युवा उद्यमशीलता कार्यक्रम	जना	१००	१० लाख	वडाभरिका युवालाई	√	√		√		
२.५.२	युवा क्षमता विकास कार्यक्रम	जना	१००	१० लाख	वडाभरिका युवालाई	√	√		√		
२.५.३	लोकसेवा कक्षा सञ्चालन	सङ्ख्या	२००	१५ लाख	वडाभरिका युवालाई	√	√		√		
२.५.४	खेलकुद विकास कार्यक्रम	पटक	५०	५ लाख	वडाभरिका युवालाई	√	√		√		
२.५.५	दुर्वेसन नियन्त्रण	जना	५०	५ लाख	वडाभरिका युवालाई	√	√		√		

विषय क्षेत्र		इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
	कार्यक्रम										
७.	वार्ड नं.७										
२.५.१	युवा उद्यमशीलता कार्यक्रम	जना	१०० जना	१५ लाख	मिलनचोक वडाभरिका		√				√
२.५.२	युवा क्षमता विकास कार्यक्रम	जना	१०० जना	१० लाख	मिलनचोक वडाभरिका		√			√	
२.५.३	लोकसेवा कक्षा सञ्चालन	सङ्ख्या	१५० जना	१० लाख	मिलनचोक वडाभरिका	√	√			√	
२.५.४	खेलकुद विकास कार्यक्रम	पटक	२५० जना	३० लाख	मिलनचोक वडाभरिका		√			√	
२.५.५	दुर्वेसन नियन्त्रण कार्यक्रम	जना	३०० जना	२० लाख	मिलनचोक वडाभरिका		√	√	√		
८.	वार्ड नं.८										
२.५.१	युवा उद्यमशीलता कार्यक्रम	जना									
२.५.२	युवा क्षमता विकास कार्यक्रम	जना									
२.५.३	लोकसेवा कक्षा सञ्चालन	सङ्ख्या									
२.५.४	खेलकुद विकास कार्यक्रम	पटक									
२.५.५	दुर्वेसन नियन्त्रण कार्यक्रम	जना									
९.	वार्ड नं. ९										
२.५.१	युवा उद्यमशीलता कार्यक्रम	जना	१०००	३० लाख	वडाभरिका टोल	√	√		√		
२.५.२	युवा क्षमता विकास कार्यक्रम	जना	१००	१० लाख	वडाभरिका टोल	√	√		√		
२.५.३	लोकसेवा	सङ्ख्य	५००	५ लाख	वडाभरिका टोल	√	√		√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
कक्षा सञ्चालन	।									
२.५.४ खेलकुद विकास कार्यक्रम	पटक	१००	१० लाख	वडाभरिका टोल	√	√		√		
२.५.५ दुर्वेसन नियन्त्रण कार्यक्रम	जना	१००	१५ लाख	वडाभरिका टोल	√	√		√		

५.५.४ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

आर्थिक विकास योजना तथा कार्यक्रम सँग आवद्ध गरी रोजगारी श्रृजना, शिप विकास, स्वरोजगार अभिवृद्धि, आर्थिक स्रोतको सुनिस्चिता सहितको समग्र यूवा विकास कार्यक्रम सञ्चालन भई योजना अवधि भित्र जानकीगाउँपालिका बाट रोजगारी र अवसरको खोजिमा विदेशिने यूवा यूवतीहरूको सङ्ख्यामा कम्तिमा ५० प्रतिशतले कमी आएको हुनेछ र पालिकाको निरपेक्ष गरिवीको बर्तमान मात्रा ४० प्रतिशतले घटेको हुनेछ ।

जानकी गाउँपालिकाको समग्र खेलकुदको विकासकालागि मापदण्ड बमोजिमका व्यवस्थित तथा सुविधा सम्पन्न गाउँपालिका स्तरीय खेलमैदान तथा कभर्डहल साथै सवै वडाहरूमा वडा स्तरीय खेलमैदान र बिद्यालयहरूमा बिद्यालय स्तरीय खेलमैदानको व्यवस्था भई खेलप्रेमी यूवा यूवती तथा बालबालिका लगायतले सहज रुपमा खेलकुद कार्यक्रममा सहभागि हुने अवसर सिर्जना हनका साथै गाउँपालिका स्तरीय जानकी गोल्डकप प्रतियोगिता सहितका गाउँपालिका तथा वडास्तरीय खेदकुद प्रतियोगितहरू सञ्चालनमा आएका हुनेछन् र क्रमिक रुपले व्यवसायिक खेलाडिको उत्पादन भएको हुनेछ ।

ख. नतिजा/सूचक

- आ.व. २०७९/८० पौष महिना भित्र यूवा विकास कार्यक्रम सँग सम्बन्धित स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ
- आ.व. २०८३/८४ भित्र बर्तमान रोजगारिको अवस्थामा २५ प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ
- आ.व. २०८३/८४ भित्र रोजगारी र अवसरको खोजीमा विदेशिने यूवा यूवतीको वर्तमान सङ्ख्यामा ५० प्रतिशतले कमि आएको हुनेछ
- आ.व. २०८३/८४ भित्र गाउँपालिकाबासीहरूको आयआर्जनमा वृद्धि भई वर्तमान निरपेक्ष गरिवी ४० प्रतिशतले घटेको हुनेछ
- आ.व. २०८१/८२ भित्र गाउँपालिका स्तरीय रङ्गशाला (खेलमैदान) को निर्माणकालागि जग्गको व्यावस्थ्या हुनुको साथै आवश्यक प्रकृय पुरा गरी निर्माण कार्यको प्रारम्भ भएको हुनेछ ।
- आ.व. २०८३/८४ भित्र गाउँपालिका स्तरीय रङ्गशाला (खेलमैदान) को निर्माण कार्य सम्पन्न भई सञ्चालनमा आएको हुनेछ ।

- आ.व. २०८२/८३ भित्र वडागत योजना तालिकामा समावेश भएका प्राथमिकता नं. एज्ञ मा रहेका वडास्तरीय समेतका खेलमैदान निर्माण भई सञ्चालनमा आएका हुनेछन
- आ.व. २०८३/८४ भित्र गाउँपालिका भित्रका सत प्रतिसत विद्यालयहरूमा न्यूनतम मापदण्ड बमोजिमका खेलमैदानको व्यवस्था भई सञ्चालनमा आएका हुनेछन्
- आ.व. २०८१/८२ बाट वार्षिक रुपमा गाउँपालिका स्तरीय **"जानकी रनिङ सिल्ड गोल्ड कप"** प्रतियोगिता सञ्चालनमा अएको हुनेछ
- योजना अवधिको अन्त्यसम्ममा व्यावसाययीक खेलाडी उत्पादनका साथ जानकीगाउँपालिका खेलकुद हवको रुपमा समेत विकास भएको हुनेछ र राष्ट्रिय स्तरमा पहिचान कायम गर्न सफल भएको हुनेछ ।

५.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

सीपमूलक तालिम, व्यवहारिक तथा व्यवसायिक शिक्षा र वित्तिय स्रोतमा युवाको पहुँच वृद्दि भइ गाउँपालिकाको उद्यम व्यवसाय तथा आय आर्जनका क्षेत्रमा युवा बर्गको संलग्नता बढेको हुनेछ । स्थानीय तहमै उत्पादनशिल रोजगार तथा स्व रोजगारको अवस्था र्सिजना भइ युवा शक्ति विदेशिने क्रम घटेको हुनेछ । शासन प्रणालीमा युवाको उल्लेख्य तथा अर्थपूर्ण सहभागितामा बृद्दि भइ सुशासनको सूचकमा टेवा पुगेको हुनेछ । गाउँपालिकाको विकास निर्माण शिक्षा स्वास्थ्य, कृषि वातावरण, विपद् व्यवस्थापन, र सामाजिक सुरक्षाका क्षेत्रमा युवा बर्गको परिचालन भएको हुनेछ ।

युवा वर्गको विकास सहभागिता तथा आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा दिन सक्ने योगदानको सुनिश्चितता गर्न यस आवधिक योजनामा प्रस्तावित कार्यक्रम संचालनमा आवश्यक पर्ने स्रोत साधन प्रवृधि नियम कानुन तथा नियामक निकायबाट प्राप्त हुने सहयोग असहयोग, तथा प्रकोपको असर यस क्षेत्रका जोखिम पक्ष हुन ।

तालिका ६९: कार्यक्रम तथा आयोजना खाका

उद्देश्य नं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार बर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित स्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)						प्रति एकाई लागत	जिम्मेवारी	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण
					पहिलो बर्ष	दाश्रो बर्ष	तेश्रो बर्ष	चौथो बर्ष	पाँचौ बर्ष	जम्मा			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१. **स्वास्थ्य तथा पोषण**					३८८	३००	४००	५००	५५०	२०८८	२६१		
१	स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधि तयर गर्ने	प्रतिशत	नभएको	१००%	१५	२५	५०	७५	१००	१००		गाउँ कार्यपालिका स्वास्थ्य शाखा सम्बन्धित अस्पताल तथा स्वस्थय केन्द्र तथा चौकीहरू	५.१.४.३ को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने	प्रतिशत	५०	१००	६०	७५	८०	८५	९५	१००			
३	सुरक्षित मातृत्व		४०	१००	४५	५०	७५	८५	१००	१००			
४	पाँच बर्ष मुनिको बाल मृत्युदर		४/१०००	२/१०००	३.५/१०००	३/१०००	२.५/१०००	२/१०००	२/१०००	२/१०००			
५	सुविधा सम्पन्न अस्पताल निर्माण	सङ्ख्या	नभएको	१	-	-	-	१	१	१			
६	स्वास्थ्य केन्द्र तथा चौकी, सामुदायिक स्वास्थय इकाई, गाउँघर क्लिनिक	सङ्ख्या	५	१०	६	८	९	९	९	१०			
७	स्वास्थ्य केन्द्र तथा	प्रतिशत	४०	१००	३५	५०	६५	८५	९५	१००			

	चौकीकालागि आवश्यक न्यूनतम भौतिक पूर्वाधाको निर्माण तथा जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने												
८	स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउने	प्रतिशत	५०	५५	६५	७५	८५	९५	९५	१००			
२. **शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन**			प्रतिशत		३६०	५००	६५०	७३०	८००	३०४०	५०६.६७		
१	गाउँपालिकाको गाउँ शिक्षा योजना तथा आवश्यक ऐन, नियम, निर्देशिका, तथा कार्यविधि निर्माण	प्रतिशत	सामान्य	१००	२०	२५	५०	७५	१००	१००	–	गाउँ कार्यपालिका शिक्षा शाखा सम्बन्धित सम्बन्धित विद्यालय व्यवस्थापन समिति	५.२.४.३ को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	बालमैत्री विद्यालयकालागि भौतिक पूर्वाधार, सेवा प्रवाह र गुणस्तर सुधार	प्रतिशत	सामान्य	८५	२५	३५	५०	७५	८५	८५			
३	विद्यालय उमेरका सवै बालबालिकाला	प्रतिशत	८५	१००	८७	९०	९३	९५	१००	१००			

	ई विद्यालय भर्ना गर्ने साथै बिचैमा विद्यालय छाड्ने दर घटाउने												
४	साक्षरता दर (१५ वर्ष माथि) बढाउने	प्रतिशत	९५	१००	९६	९७	९५	१००	१००	१००			
५	शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्ने	प्रतिशत	६०	९५	६५	७०	८०	८५	९०	९५			
६	प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षाको विकास र विस्तार	प्रतिशत	१०	६५	२०	३०	४५	५०	६०	६५			
३. खानेपानी तथा सरसफाई			प्रतिशत		२००	२५०	२६०	२००	२३०	१११०	२७७.५		
१	स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने	प्रतिशत	नभएको	१००	१५	२०	२५	५०	८०	१००		गाउँ कार्यपालिका सामाजिक विकास शाखा सम्बन्धित खानेपानी उपभोक्ता समिति	५.३.४.३ को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	भौतिक पूर्वाधार, सेवा प्रवाह र गुणस्तर सुधार गर्ने	प्रतिशत	६५	९०	७०	७५	८२	८८	९०	९०			
३	सरसफाईको दिगो	प्रतिशत	गणना हुन बाँकी	९५	१५	२५	५०	७५	८५	९५			

	व्यवस्थपन गरी पूर्ण सरसफाईको सुनिस्चिता गर्ने												
४	खानेपानी तथा सरसफाई सेवाको डिजाईन सहितको प्रारुप तथा निर्माणमा जलवायु परिवर्तन प्रभाव न्यूनिकरणका मूलभूत सिद्धान्तर र प्राविधिक पद्धती अवलम्बन गर्ने	प्रतिशत	गणना हुन बाँकी	१००	१५	२०	३०	४०	७५	१००			
४. महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग					१००.३८	११५	७०.४०	७०.०	९०.१९	४४८.९७	१११.४९		
१	स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार गर्ने	प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	१००	१०	२०	३०	५०	७५	१००		गाउँ कार्यपालिका, सामाजिक विकास शाखा, विद्यालय, बालक्लव, घरपरिवार,	५.४.४.३ को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन र दिगो व्यवस्थापन गर्ने	प्रतिशत	बलमैत्री गा.पा. घोषणाको तयारी भएको	१००	६०	८०	९५	१००	१००	१००			

३	जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएको व्यक्ति, लक्षित बर्ग तथा समुदाय लक्षित संरक्षण, प्रवर्द्धन र विकास सम्बन्धी कार्य गर्ने	प्रतिशत	सामान्य अवस्था	१००	५०	६५	७५	८०	८५	१००		सम्बन्धित सरोकारवाला	
४	क्षमता अभिवृद्धि एवं नेतृत्व विकास का कार्य गर्ने	प्रतिशत	सामान्य अवस्था	१००	३०	५०	७५	८५	९५	१००			
५	बलबालिकाको विकास				११०	१००	६९.९०	६०.०	१२१.८९	४६१.७९	१३८.९३		
५. युवा तथा खेलकुद					१८०	२००	२५०	३००	२५०	११८०	३९३.३३		
१	गाउँपालिका स्तरीय यूवा विकास ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार गर्ने	प्रतिशत	नभएको	१००	२०	३०	५०	८०	१००	१००		गाउँ कार्यपालिका, सामाजिक विकास शाखा, विद्यालय, बालक्लव, खेलकुद सँग सम्बन्धित क्लवहरू	५.५.४.३ को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	रोजगारमुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	सङ्ख्या	सामान्य	२५	५	५	५	५	५	२५			
३	प्रत्येक सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालय साथै	सङ्ख्या	समुदाय स्तरमा ५ वटा र विद्यालय	समुदाय स्तरमा ७ वटा र विद्यालय	६ २४	६ २६	७ २८	७ २८	७ २८	७ २८			

	वडा र पालिका स्तरमा खेलकुद पूर्वाधारहरूका निर्माण विकास गर्ने		स्तरमा २२ वटा	स्तरमा २८ वटा									
६.	**ऐतिहांसिक एवंम पूरात्व**				१००	९६.९४	६५.६४	४९.०२	४०.५०	३५२.०१	११७.३३		

तालिका ७०: कार्यक्रम तथा आयोजनाको सांकेतिकरण खाका

उद्देश्य नं.	कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण	स्थानीय दीर्घकालिन लक्ष्यररणनीतिक स्तम्भ सङ्केत	दिगो विकास लक्ष्य सङ्केत	दिगो राष्ट्रिय लक्ष्य सङ्केत	प्रदेश समृद्धि सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलबायु सङ्केत
१. **स्वास्थ्य तथा पोषण**		**५.१.४.३**	३		२.१		
१	आधारभुत स्वास्थ्य सेवाहरूको सन्तुलित विकास र विस्तार गर्ने			२	१		
२	स्वास्थ्य सेवमा सर्वसाधारण नागरिकको सहज पहुँच स्थापित गर्ने			२	१		
३	बाल तथा मातृ मृत्यू दर घटाउने			२	१		
४	स्वस्थ्य जीवनशैली कार्यक्रमको प्रवर्द्धन गर्ने			२	१		
२. शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन		**५.२.४.३**	४	२	१		
१	विद्यालय उमेरका सवै बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना गर्ने			२	२		
२	विद्यायल शिक्षालाई गुणस्तरीय, जीवनउपयोगि, प्रविधिमैत्री, बैज्ञानिक, नवप्रवर्तनात्मक, व्यवसायमूलक बनाउने			२	२		
३	विद्यालयलाई भौतिक पूर्वाधार युक्त, प्रविधि तथा बालमैत्री बनाउने			२	२		
४	सवै गाउँपालिकाबासिकालागि जीवन पर्यन्त शिक्षाको अवसर सिर्जना गर्ने			२	२		
३. खानेपानी तथा सरसफाई		**५.३.४.३**	६	३	२.१, ३.२		
१	असुरक्षित खानेपानी र अनियन्त्रीत फोहोरमैला बाट स्वास्थ्य क्षेत्रमा सिर्जना						

	हुन सक्ने सम्भावित जोखिम बाट गाउँपालिकाबासिलाई सुरक्षित राख्ने						
२	गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सवै गाउँपालिकाबासिले सहज रुपमा शुद्ध, स्वच्छ, सफा खानेपानी उपभोगको सुनिस्चिता गर्ने			६	१		
३	सवै घरपरिवार र सर्वजनिक स्थलहरूमा सुविधा सम्पन्न शौचालयको निर्माण गरी खुला दिसा मुक्त क्षेत्रको पूर्ण कार्यान्वयन गर्ने			७	१		
४	सरसफाईको दिगो व्यवस्थपन गरी पूर्ण सरसफाईको सुनिस्चिता गर्ने						
५	खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाहरूलई जलवायु अनुकूलत तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण हुने गरी दिगोपना कायम गर्ने						
४. महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग		**५.४.४.३**	५	६	२		
१	महिलाहरूको क्षमता विकास गरी पालिका क्षेत्र बाट महिला हिंसा, शोषण तथा लैङ्गिक विभेदको अन्त्य गर्ने			६	२		
२	गाउँपालिकालाई बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा गरी पारिवारिक, संस्थागत तथा समुदाय स्तरमा बालमैत्री सोच, व्यवहार र आचरणको सुनिस्चिता गर्ने			५	२.२		
३	जेष्ठ नागरिक लाई सामिाजिक सुरक्षा प्रदान गरी उनिहरूको ज्ञान, सीप तथा अनुभवको सदुपयोग गर्ने		१६	५	१		
४	अपाङ्ग तथा फरक क्षमता भएकाहरूको आत्मसम्मान अभिवृद्धिको सुनिस्चिता गर्ने		१६	६	१, २		
५	दलित, आदिवासी, जनजाती तथा पिछडा बर्ग लगायतका लक्षित समुदायकालागि सामाजिक न्याय र समानताको सुनिस्चितता गर्ने		१६	६	१		
५. युवा तथा खेलकुद		**५.५.४.३**	१६	२	१.२		
१	सीपयुक्त उद्यमशील, सिर्जनशील र कर्तब्य प्रति प्रतिवद्ध युवाहरूको उत्पादन सहित जानकी गाउँपालिका बाट			४	१		

	रोजगारी र अवसरको खोजिमा विदेशिने युवा युवतीहरूको सङ्ख्या घटाउने						
२	खेलकुद क्षेत्रको विकासका माध्यम बाट व्यवसायिक खेलाडि उत्पादन गर्ने			३	२		

तालिका ७१: नतिजा खाका

नतिजा तह	नतिजा	सूचक	एकाई	आधार बर्षको अवस्था	योजना अवधिको लक्ष्य (आर्थिक बर्ष र कुल)						पुष्ट्याइका आधार	जोखिम पक्ष र अनुमान
					पहिलो बर्ष	दाश्रो बर्ष	तेश्रो बर्ष	चौथो बर्ष	पाँचौ बर्ष	जम्मा		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१. **स्वास्थ्य तथा पोषण**												
प्रभाव	गाउँपालिका स्वास्थ्य ऐन, तथा कार्यविधि तयार भई कार्यान्वयनमा आउने	१	प्रतिशत	सामान्य	७५	१००	१००	१००	१००	१००	कार्यपालिका र गाउँसभाको निर्णय अभिलेख	गाउँपालिका, अस्पताल र स्वास्थय केन्द्र तथा चौकीको सकृयता र क्षमतामा बृद्धि हुनेछ स्रोत र साधनको पर्याप्तता रहनेछ ।
	१५ सैयाको जानकी आधारभूत अस्पताल निर्माण भई सञ्चालनमा आउने	२	सङ्ख्या	नभएको	०	१	१	१	१	१	प्रगति प्रतिवेदन तथा स्थलगत अवस्था	
	आधारभुत स्वास्थ्य केन्द तथा चौकी हरूमा बर्थिङ सेन्टरको समेत सुविधा थप भई सेवा विस्तार हुने	३	प्रतिशत	मध्यम अवस्थामा रहेको ५० प्रतिसत	७०	७५	८०	८५	९०	९०	प्रगति प्रतिवेदन तथा स्थलगत अवस्था	
	महिला तथा बालबालिकाले पूर्ण रुपमा खोप प्राप्त गरेका हुने	४, ५	प्रतिशत	७५	९०	१००	१००	१००	१००	१००	प्रगति प्रतिवेदन	
	जन्मेको ६ महिना सम्म बालबालिकाले आमाको दुध मात्र खाएका हुने	६	प्रतिशत	अभिलेख नभएको	७५	८०	८५	९०	९५	९५	प्रगति प्रतिवेदन	

असर	स्वास्थ्य सेवामा सवै स्थानीयबासिको पहुँच बृद्धि गर्नु		प्रतिशत	५०	७५	१००	१००	१००	१००	१००	प्रगति प्रतिवेदन	विपद जोखिमको आवस्था न्यून रहनेछ साथै आवश्यक स्रोत साधनको पर्याप्तता र चेतनामा अभिबृद्धि हुनेछ।
	सुरक्षित मातृत्वको सुनिस्चित गर्नु		संख्य	९०.५१	९१.५	९२.५	९३.५	९४.५	९५.५	१००	प्रगति प्रतिवेदन	
	बालमृत्यु दर घटाउनु		प्रतिशत	४.४८	४	३.५	३	२	१	१	प्रगति प्रतिवेदन	
	महिला तथा बालबालिकाकालागि खोपको सुनिस्चितता हुनु		प्रतिशत	५०	९०	१००	१००	१००	१००	१००	प्रगति प्रतिवेदन	
	आमाहरूको चेतनामा अभिबृद्धि हुनु		प्रतिशत	३०	७०	८०	९०	१००	१००	१००	स्थालगत सर्वेक्षण	
प्रतिफल	स्थानीय ऐन कानून कार्यान्वयनमा आएको हुनेछन्		प्रतिशत	४५	७५	१००	१००	१००	१००	१००	कार्यपालिकाको अभिलेख	स्वास्थ्य सेवाको विकास र विस्तार साथै जनचेतनामा अभिबृद्धि भएको हुनेछ
	स्वास्थ्य संस्थामा स्थानीयबासीको पहुँच सुनिस्चित भएको हुनेछ		प्रतिशत	५०	६५	७५	८०	९०	९५	१००	प्रगति प्रतिवेदन तथा समिक्षा प्रतिवेदन	
	सुरक्षित मातृत्वको सुनिस्चितता भएको हुनेछ		प्रतिशत	७५	८०	८५	९०	९५	१००	१००	प्रगति प्रतिवेदन तथा समिक्षा प्रतिवेदन	
	बाल मृत्यूदर घटेको हुनेछ		प्रतिशत	४.४८	४	३.५	३	२	१	१	प्रगति प्रतिवेदन तथा समिक्षा प्रतिवेदन	
प्रमुख कार्यक्रम	स्थानीय ऐन कानून निर्माण गर्ने		प्रतिशत	नभएको	५०	७५	९०	१००	१००	१००	पालिका स्तरीय दस्तावेज	स्रोत र साधनको पर्याप्तता रहने छ।
	अस्पताल निमाण गर्ने		सङ्ख्या	नभएको	०	१	१	१	१	१	कार्यक्रम विवरण तथा स्थलगत सर्वेक्षण, आर्थिक सर्वेक्षण	
	स्वास्थ्य केन्द्र तथा चौकीका स्तरोन्नती गरी सेवा सुविधा थप गर्ने		सङ्ख्या	६	७	८	८	९	९	९		
	खोप कार्यक्रमलाई नियमिति गर्ने		प्रतिशत	७५	९५	१००	१००	१००	१००	१००		
	जनचेतना अभिबृद्धि गर्ने		प्रतिशत	४०	७०	८०	९०	१००	१००	१००		
२. शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन				प्रतिशत								
प्रभाव	गाउँपालिका स्तरीय शिक्षा योजना तथा स्थानीय ऐन कानून कार्यान्वयनमा आउने	१.१	प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	५०	७५	१००	१००	१००	१००	गाउँ सभा र कार्यपालिकाको अभिलेख	गाउँपालिका तथा सम्बन्धित विद्यालय, शिक्षक तथा अभिभावको

	बालमैत्री विद्यालयकालागि भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा सेवा प्रवाह र गुणस्तरमा सुधार हुने	१, १.१	प्रतिशत	५०	७०	७५	८५	९०	१००	५.२.५ मा उल्लेख भए बमोजिम	प्रगति प्रतिवेदन, स्थलगत अवस्था	सकृयतामा बढोत्तरी हुने, स्रोत र साधनको पर्याप्ता र मूल्य स्थिरता कायम रहनेछ
	विद्यालय उमेरका सवै बालबालिका विद्यालयको पहुँचमा पुग्ने	२	प्रतिशत	८५	९०	९५	१००	१००	१००	१००	प्रगति प्रतिवेदन तथा स्थानीय सर्वेक्षण	
	गाउँपालिकाबासी सवै साक्षर हुने	२	प्रतिशत	८५	९०	९५	१००	१००	१००	१००	स्थानीय सर्वेक्षण	
	प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षाको विकास र विस्तार हुने	२, ३	प्रतिशत	२०	३०	४०	४५	५५	६५	६५	प्रगति प्रतिवेदन	
असर	विद्यालय उमेरका सवै बालबालिकाकालागि विद्यालयको पहुँच सुनिस्चित गर्नु		प्रतिशत	८५	९०	९५	१००	१००	१००	१००	स्थानीय सर्वेक्षण तथा प्रगति समिक्षा प्रतिवेदन	स्थानीय बासिको चेतनामा अभिबृद्धि भएको हुनेछ
	बालमैत्री वातावरणमा पठान पाठन र शैक्षिक वातावरणको सुनिच्तिता गर्नु		प्रतिशत	६०	७०	७५	८५	९०	१००	१००		
	निरक्षरताको अन्त्य गर्नु		प्रतिशत	५	३	०	०	०	०	०	स्थलगत अवस्था	
प्रतिफल	विद्यालय उमेरका सवै बालबालिकाले आधारभुत तहको विद्यालय शिक्षा पाएको हुनेछन		प्रतिशत	८५	९०	९५	१००	१००	१००	१००	विद्यालयको अभिलेख तथा प्रगति प्रतिवेदन	विद्यालयको शैक्षिक वातावरण बालमैत्री र गुणस्तरीय हुनेछ साथै स्रोत र साधनको पर्याप्ता रहेको हुनेछ
	माध्यमिक तथा उच्च शिक्षा प्रतिको आकर्शणमा अभिबृद्धि भई विचैमा विद्यालय छाड्ने दर घटेको हुनेछ		प्रतिशत	३०	२५	२०	१५	१०	५	०	विद्यालयको अभिलेख तथा प्रगति प्रतिवेदन	
	शैक्षिक ज्ञान र सीपको अभावमा आर्थिक तथा सामाजिक जिम्मेवारी बाट बाहिर रहनु पर्ने परिस्थितिको अन्त्य भएको हुनेछ		प्रतिशत	१५	१०	५	०	०	०	०	आर्थिक सर्वेक्षण	

	व्यवसायिक र व्यवहारिक शिक्षको पहुँच विकास र विस्तार भएको हुनेछ।		प्रतिशत	२०	३०	४०	४५	५५	६५	६५	प्रगति विवरण तथा प्रगति समिक्षा	
प्रमुख कार्यक्रम	स्थानीय ऐन कानून निर्माण गर्ने		प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	५०	७५	१००	१००	१००	१००	गाउँ सभा र कार्यपालिकाको अभिलेख	अन्तर सरकार समन्वयमा विस्तार, गाउँपालिका तथा विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सकृयतामा बृद्धि,, शिक्षकहरूको दक्षता र सीप साथै स्रोत र साधनको पर्याप्तता रहने छ।
	५.२.५ मा उल्लेख भए बमोजिमका भौतिक पूर्वाधार निर्माण विकास गर्ने		प्रतिशत	६०	७०	७५	८५	९०	१००	५.२.५ मा उल्लेख भए बमोजिम	गाउँ पालिका र सम्बन्धित विद्यालयकाय अभिलेख तथा प्रगति प्रतिवेदन	
	शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्ने		प्रतिशत	५०	७०	७५	८५	९०	१००	१००	विद्यार्थीको परिक्षा फल तथा नतिजा साथै प्रथति प्रतिवेदन	
३. ३. खानेपानी तथा सरसफाई												
प्रभाव	खानेपानी पूर्वाधारको विकास भएको हुने	१	प्रतिशत	६०	६५	७५	८०	८५	९०	९०	प्रगति प्रतिवेदन तथा पालिकाको अभिलेख	गाउँपालिका र उपभोक्ता तथा उपभोक्ता समिति र टोल सङ्गठनको सकृयता बढेको हुने साथै स्रोत र साधनको पर्याप्ता रहने
	स्थानीयबासीले शुद्ध र स्वस्थ पानी उपभेग गर्न पाउने	१	प्रतिशत	६५	७०	७५	८०	८५	९०	९०	स्थानीय सर्वेक्षण तथा प्रगति प्रतिवेदन	
	पारिवारिक तथा सार्वजनिक शौचालयको निर्माण र प्रयोग बाट खुला दिशामुक्ता पालिकाको दिगोपनाको विकास भएको हुने	२	प्रतिशत	४०	५५	६५	७५	८५	९५	पारिवारिक शौचालय सतप्रतिसत र सार्वजनिक शौचालय ५ वटा	स्थानीय सर्वेक्षण, प्रगति प्रतिवेदन तथा स्थलगत अवस्था	
असर	स्थानीय पालिका बासीको स्वास्थ्य रक्षा गर्नु	१.५ / २.३	प्रतिशत	सामान्य	७०	७५	८०	९०	९५	९५	स्थानीय सर्वेक्षण तथा प्रगति समिक्षा प्रतिवेदन	प्राकृतिक प्रकोप तथा विपदको अवस्था न्यून भएको हुनेछ
	स्थानीयबासीको चेतना अभिबृद्धि गर्नु	१, २, ३	प्रतिशत	सामान्य	७५	८०	८५	९०	१००	१००	स्थानीय सर्वेक्षण	
	असुरक्षित पानीको प्रयोग, खुला सौच साथै सरसफाईका क्षेत्रमा रहेका	१	प्रतिशत	उल्लेख्य तथा गणना नभएको	७०	७५	८०	९०	९५	९५	स्थानीय सर्वेक्षण तथा प्रगति समिक्षा	

	कमि कमजोरीको अन्त्य गरी यसैका कारण हुन माहामारी को प्रकोपमा कमि ल्याउनु										प्रतिवेदन र अवस्था विश्लेषण	
प्रतिफल	खानेपानी पूर्वाधार र शौचालयका निर्माण भएको हुनेछ		प्रतिशत	५०	६०	७०	८०	९०	१००	१००	पालिकाको योजना पुष्तिका र स्थालगन अवस्था	पूर्वाधार निमाण विकास समेतमा स्रोत र साधनको पर्याप्तता साथै मूल्यमा स्थिरता र चेतनामा विकास भएको हुने
	स्थानीयबासिको स्वास्थ्यमा सुधार आएको हुनेछ		प्रतिशत	३०	७०	७५	८०	९०	९५	९५	स्थानीय सर्वेक्षण	
	महाँमारी र सरुवा रोगको प्रकोप बाट स्थानीयबासी सुरक्षित भएका हुनेछन्		प्रतिशत	सामान्य	७५	८०	८५	९०	९५	९५	स्थानीय सर्वेक्षण तथा अवस्था विश्लेषण प्रतिवेदन	
	स्थानीबासिको आनिवानिमा सुधार आएको हुनेछ		प्रतिशत	सामान्य	७०	७५	८०	९०	९५	९५	स्थानीय सर्वेक्षण	
प्रमुख कार्यक्रम	खानेपानिको स्रोत संरक्षण गर्ने तथा पूर्वाधार निर्माण विकास गर्ने		सङ्ख्या	नार्ण्य	५	१२	१७	१९	२०	२५	गाउँ सभा र कार्यपालिकाको निर्णय अभिलेख, स्थलगत अवस्था र प्रगति प्रतिवेदन	अन्तर सरकार समन्वयमा विस्तार, गाउँपालिकाको सकृयतामा बृद्धि, भएको हुनेछ
	पारिवारिक तथा सार्वजनिक शौचालयको निर्माण र सरसफाईको सुनिस्चिता गर्ने		सङ्ख्या	७२ घर परिवरको नभएको सार्वजनिक शौचालय १ वटा रहेको	पा. ७५ स. २	सा. ३	सा. ४	सा. ५	सा. ५	पारिवारिक शौचालय सतप्रतिसत र सार्वजनिक शौचालय ५ वटा	कार्यक्रम तथा स्थानीय सर्वेक्षण साथै प्रगति प्रतिवेदन	
	जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने		सङ्ख्या	सामान्य	५	७	९	१२	२५		कार्यक्रम प्रतिवेदन	
४. महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग												
प्रभाव	लैङ्गिक विभेद तथा हिँसाका घट्नामा कमी आएको हुने	नतिजा सूचकका सवै	सङ्ख्या	५५	४५	३५	२५	१५	५	०	कार्यपालिकाको अभिलेख तथा प्रगति समिक्षा	गाउँपालिका, गैरसरकार संघ संस्था, सामाजिक अगुवा र समुदायको
	बाल अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धन भएको हुने		प्रतिशत	बल मैत्री पालिका घोषणाको तयारीमा	१००	१००	१००	१००	१००	१००	स्थानीय सर्वेक्षण तथा प्रगति समिक्षा	

	सवै प्रकारको बालश्रमको अन्त्य भएको हुने		सङ्ख्या	३४६	१५०	७५	२५	०	०	०	प्रगति समिक्षा	सकृयतामा बृद्धि हुनेछ
	लक्षित बर्ग र समुदायको सम्मान र सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति भएको हुने		प्रतिशत	मापन नभएको	७५	८०	८५	९०	१००	१००	स्थानी सर्वेक्षण	
असर	महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग साथै लक्षित वर्गले सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूत गर्नु		प्रतिशत	मापन नभएको	७५	८०	८५	९०	१००	१००	प्रगति समिक्षा	सामाजिक चेतनाको अभिबृद्धि र स्थानीय सरकोकारवाला को सहभागितामा अभिबृद्धि भएको हुनेछ
	स्थानीय स्तरमा हुनै सवै प्रकारका सामाजिक हिंसा, अपहेलना र विभेदका घट्नामा कमि ल्याउनु		सङ्ख्या	५५	४५	३५	२५	१५	५	५	स्थानीय सर्वेक्षण तथा पालिकाको अभिलेख	
	पारिवारिक र सामाजिक वातावरणलाई समधुर बनाउनु		प्रतिशत	सर्वेक्षण नभएको	७५	८०	८५	९०	९५	१००	स्थानीय सर्वेक्षण	
प्रतिफल	महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग साथै लक्षित वर्गले सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूत भएको हुनेछ		प्रतिशत	मापन नभएको	७५	८०	८५	९०	१००	१००	गा.पा.को अभिलेख तथा प्रगति समिक्षा	स्थानीयबासिको चेतानमा अभिबृद्धि भएको हुने साथै समाजिक सशक्तिकरण भएको हुने
	स्थानीय स्तरमा हुनै सवै प्रकारका सामाजिक हिंसा, अपहेलना र विभेदका घट्नामा कमि आएको हुनेछ		प्रतिशत	५५	४५	३५	२५	१५	५	५	गा.पा.को अभिलेख तथा प्रगति समिक्षा	
	पारिवारिक र सामाजिक वातावरणमा सुधार आएको हुनेछ		प्रतिशत	७५	८०	८५	९०	९५	९५	९५	स्थानीय सर्वेक्षण	
प्रमुख कार्यक्रम	आवश्यक स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार गर्ने		प्रतिशत	७५	१००	१००	१००	१००	१००	१००	गाउँ सभा तथा कार्यपालिकको निर्णय अभिलेख	अन्तर सरकार समन्वयमा विस्तार, गाउँपालिकाको सकृयतामा बृद्धि,, स्थानीय सरकोरवाला र
	सामाजिक सशक्तिकरण सम्वन्धी तालिम, गोष्ठी तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने		सङ्ख्या	सामान्य	२५	२५	२५	२५	२५	१२५	कार्यक्रम, प्रगति समिक्षा साथै स्थालगत अवस्था	

	बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन गर्ने		प्रतिशत	घोषणा र कार्यान्वयन	१००	१००	१००	१००	१००	१००	र कार्यक्रम, प्रगति समिक्षा साथै स्थालगत अवस्था	निजी क्षेत्रको सकृयता साथै स्रोत र साधनको पर्याप्तता रहने छ।
	सीप विकास, सामाजिक शुरक्षा र सामाजिक सचेतना सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने		सङ्ख्या		२०	२०	२०	२०	२०	१००		
५. युवा तथा खेलकुद												
प्रभाव	युवाहरूमा सकारात्मक सोच सीप, उद्यमशीलता, सिर्जनशीलता साथै कर्तब्य प्रतिको प्रतिवद्धमा बढोत्तरी भएको हुने	१	प्रतिशत	सामान्य	४५	५५	६५	७५	८५	८५	प्रगति प्रतिवेदन तथा स्थानीय सर्वेक्षण	गाउँपालिका, स्थानीय क्लव, साथै बालबालिका र युवा युवतिको सकृयतामा बृद्धि हुनेछ
	सवै विद्यालयमा मपदण्ड बमोजिमका खेलकुद पूर्वाधारहरू निर्माण भएको हुने	२	सङ्ख्या	सामान्य स्तरकार २२ वटा	२२	२२	२४	२६	२८	२८	विद्यालयको अभिलेख, प्रगति प्रतिवेदन तथा स्थलगत अवस्था	
	समुदाय स्तरका खेलकुद पूर्वाधारहरू निर्माण भएको हुने	२	सङ्ख्या	५	६	७	८	९	१०	१०	पालिका तथा समुदायको अभिलेख तथा प्रगति प्रतिवेदन र स्थलगत अवस्था	
	बाल विकासको अधिकारको सुनिस्चित भएको हुने	२	प्रतिशत	सामान्य	८०	८५	९०	९५	१००	१००	गाउँ सभा तथा कार्यपालिकाको निर्णय अभिलेख र प्रगति प्रभिवेदन	
	व्यवसायिक खेलाडि उत्पादनमा सहायोग पुगेको हुने	२	सङ्ख्या	नभएको	२	२	२	२	२	१०	प्रगति समिक्षा तथा प्रतिवेदन	
असर	सकारात्मक सोच सीप, उद्यमशीलता, सिर्जनशीलता साथै कर्तब्य प्रतिको प्रतिवद्ध युवाहरूको विकास गर्नु	१	प्रतिशत	सामान्य	३०	५५	६५	७५	८५	९५	स्थानीय प्रभाव सर्वेक्षण	नियमिति रुपमा खेलकुदका कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने
	बालबालिका र खेल प्रेमिहरूकालागि खेल मैदानको सुनिस्चितता गर्नु	२	सङ्ख्या	सामान्य	९	१२	१५	१५	१५	१५	स्थालगत अवस्था र प्रगति समिक्षा	

	पालिका स्तरमा व्यवसायिक खेलाडिहरूको उत्पादन गरी राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय रुपमा पालिकाको पहिचान बढाउनु	२	सङ्ख्या	नभएको	२	२	२	२	२	१०	स्वदेश तथा विदेशका प्रतियोगितात्मक कार्यक्रममा भएको सहभागिता साथै प्रगति प्रतिवेदन र सञ्चार स्रोत	
	शारीरिक दन्तुरुष्ति बढाएर बालबालिका र युवा युवतिलाई स्वस्थ्य बनाउनु	२	प्रतिशत	सामान्य	२०	५०	७०	८०	९५	१००	स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण तथा स्थालगत अवस्था	
प्रतिफल	युवाहरूको सहभागिता र सामजिक परिवर्तनमा योगदान पुगेको हुने	१	प्रतिशत	गण्ना नभएको							प्रगति समिक्षा प्रतिवेदन	स्थानीय आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक र व्यवसायिक काममा युवा युवतिको सकृयता र सहभागितमा बढोत्तरी भएको हुने
	विद्यालय तथा समुदाय स्तरीय खेलमैदानको निर्माण भएको हुनेछ	२	सङ्ख्या	१०	१२	१५	१८	१८	१८	१८	स्थलगत अवस्था तथा प्रगति प्रतिवेदन र समिक्षा	
	बालबालिकाले सहज रुपमा खेल्न पाएको तथा व्यवसायिक खेलाडिको उत्पादन भएको हुनेछ	२	सङ्ख्या	सामान्य अवस्था साथै व्यवसायिक खेलाडि नभएको	२	२	२	२	२	१०	प्रगति समिक्षा तथा पालिका तथा स्थानीय क्लवहरूको अभिलेख	
	खेलको माध्यम बाट राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय रुपमा पालिकाको पहिचानमा बढोत्तरी भएको हुनेछ	२	प्रतिशत	नभएको	१०	१५	२५	५०	६०	६०	निमन्त्रण पत्र तथा सहभागिताको विवरण	
	बालबालिका र युवा युवतिको स्वास्थ्य तथा तन्दुष्तिमा बढोत्तरी भएको हुनेछ ।	१, २	प्रतिशत	गण्ना नभएको	५५	६०	६५	७०	७५	७५	स्थानीय सर्वेक्षण साथै स्थानीय कार्यक्रमहरू भएको सहभागिता	
प्रमुख कार्यक्रम	युवा विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	१	सङ्ख्या		६	६	६	६	६	३६	गाउँपालिकाको अभिलेख	अन्तर सरकार समन्वयमा विस्तार, गाउँपालिकाको सकृयतामा बृद्धि, स्थानीय क्लवहरूको सकृयता
	खेलमैदान पूर्वाधारको निर्माण विकास तथा स्तरोन्नती गर्ने	२	सङ्ख्या	१०	१२	१५	१८	१८	१८	१८	प्रगति समिक्षा तथा प्रतिवेदन	
	खेलकुदका प्रतियोगिता सञ्चालन	२	सङ्ख्या		२	२	२	२	२	१०	प्रगति समिक्षा तथा प्रतिवेद	

परिच्छेद ६: पूर्वाधार क्षेत्र

६.१ वस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण

६.१.१ पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाका सबै व्यक्तिको सुरक्षित उपयुक्त र वातावरण मैत्री आवास तथा आधुनिक सुविधायुक्त एकिकृत बस्ती विकास मार्फत् आवासको सुविधा व्यवस्थ ागर्ने, आवासविहिनलाई आवास सुविधाको व्यवस्था गर्ने एवं गाउँपालिका क्षेत्रमा निर्माण हुने व्यक्तिगत भवन तथा सार्वजनिक निर्माणमा राष्ट्रिय भवन संहिता अनुरुप भवन निर्माण कार्यलाई नियमन गर्नु मुख्य कार्यभार हो । यस योजनाले गाउँपालिकामा अव्यवस्थित तथा छरिएर रहेका बस्ती बसोबासलाई एकिकृत बस्ती विकासको मापदण्ड बमोजिम व्यवस्थित गर्ने, गाउँपालिकाभित्र सुरक्षित, सुविधायुक्त तथा वातावरण मैत्री आवासको व्यवस्था गर्दै जाने र पालिकाभित्र निर्माण हुने भवनहरूलाई प्रकोप प्रतिरोधि एवं मापदण्ड बमोजिम निर्माण गर्न राष्ट्रिय भवन संहिताको कडाइका साथ लागु गर्ने कार्यक्रमलाई प्राथमिकतामा राखेको छ । त्यस्तै विपन्न, लोपोन्मुख तथा सिमान्तकृत वर्गलाई सङ्घीयसरकारको जनता आवास अन्तर्गत सुरक्षित आवास तथा आवासका लागि जस्तापाता, काठ खरिदका लागि अनुदान दिने लक्ष्य राखेको छ ।

६.१.२ समस्या तथा चुनौती

गाउँपालिका स्तरमा एकिकृत तथा योजनावद्ध बस्तीविकासका बारेमा आम जनचेतना विकास नुहुनु, पर्याप्त सहजीकरण का काम नहुनु, उच्च प्रकोप जोखिम, कमजोर आवास संरचनाका कारण वर्षेनि ठूलो धनजनको क्षति हुनु, व्यक्तिगत प्रयासबाट आवास निर्माण कार्य बढी खर्चिलो हुनु, सामुहिक आवास कार्यक्रमप्रति आकर्षण नहुनु, राष्ट्रिय भवन संहिता पालनामा सरोकार वर्गको रुचि कम हुनु तथा राष्ट्रिय भवन निर्माण संहिता कार्यान्वयन गर्ने पर्याप्त प्राविधिक जनशक्तिको अभाव यस क्षेत्रका मुख्य समस्या हुन् ।

विकट, विपद् जोखिमयुक्त असुरक्षित एवं वातावरणीय दृष्टिले संवेदनशील स्थानमा रहेका बस्तीलाई वैज्ञानिक भू-उपयोग वर्गिकरणमा आधारित बसोबास क्षेत्रमा एकिकृत बस्ती विकास गर्न, राष्ट्रिय भवन संहिताको कडाईका साथ कार्यान्वयन गर्नु, स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित कम लागतका आवास निर्माण गर्न, आवासविहिन गरिब वर्गका लागि आवास सुविधा उपलब्ध गराउन तथा सामुहिक आवास कार्यक्रममा निजी क्षेत्रलाइ् आकर्षित गर्नु प्रमुख चुनौति रहेका छन् ।

६.१.३ संभावना तथा अवसर

आवास अधिकार सम्बन्धी ऐन २०७५ लागु हुनु, अति विपन्न, लोपोन्मुख तथा सिमान्तकृत वर्ग समुदायका लागि सुरक्षित नागरिक आवास र जनता आवास सञ्चालन हुनु, जोखिमयुक्त स्थानमा छरिएर रहेका बस्तीलाई वातावरणमैत्री एकिकृत, सुरक्षित एवं आधुनिक सुविधायुक्त बस्ती विकास कार्यक्रम लागु हुनु, भू-उपयोग ऐन २०७९ अनुसार बसोबास क्षेत्रमा बस्ती विकास गर्नु प्रकोपरहित आवास निर्माणमा जनचेतना अभिवृद्धिका साथै प्राविधिक क्षमता वृद्धि हुनु, निजीक्षेत्र जग्गा विकास तथा आवास निर्माणमा लगानी गर्न आकर्षित हुनु पेशागत विविधता तथा विप्रेषणको कारण आम्दानीमा भएको वृद्धिलेबस्ती विकासका सम्भावना बढ्दै गएका छन् । उपरोक्त सम्भावनाको यस आवधिक योजनामा समाविष्ट कार्यक्रमको नियोजित ढङ्गले कार्यान्वयन गरेमा गाउँपालिकाले जग्गा विकास, एकिकृत बस्ती विकास, सुविधायुक्त आवास निर्माण कार्यमा उल्लेखनीय प्रगति हाँसिल गरी गाउँपालिकाको आर्थिक-सामाजिक विकासमा फड्को मार्ने अवसर विद्यमान छ ।

६.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : पालिका क्षेत्र भित्र योजनाबद्ध एकीकृत बस्ती विकास, सुरक्षित, आकर्षक, वातावरणमैत्री आवास र प्रकोप प्रतिरोधी किफायती भवन निर्माण गरी दिगो र सुविधायुक्त बस्ती विकासको सुनिश्चितता गर्ने

तालिका ७२: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	उद्देश्य	रणनीति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१.	गाउँपालिकाबासिको आवश्यकता र चाहाना बमोजिमका सुविधायुक्त, सुरक्षित, वातावरणमैत्री, सुलभ र उत्थानशील आवस निर्माण गरि वर्तमान आवास व्यवस्थापनको स्तरोन्नती गर्नु	गाउँपालिका क्षेत्रको भौगोलिक बनोट र अवस्थालाई आधार मानी भू(उपयोग योजना तर्जुमा गरी भौगालिक रुपमा विपद्को उच्च जोखिम युक्त क्षेत्र तथा स्थानमा रहेका बस्तीहरूलाई एकीकृत वस्ती विकास गरी वा सामुहिक आवस गृह निर्माण व्यवस्थापन गरी स्थानान्तरण गर्ने	• बर्तमान भू(उपयोगलाई आधार मानी वर्तमान आवश्यकता र दिगो विकास लक्षलाई हांसिल गर्न गाउँपालिकाको भू(उपयोग नीति तथा योजना निर्माण गरि सोको कार्यान्वयनकालागि आवश्यक ऐन, निमय, निर्देशिका वा कार्यविधि तयार गर्ने • आवधिक योजनाले औल्याएका सम्भाब्य सवै खाले भुमिको उपयोगितका आधारमा आवास क्षेत्र, कृषि तथा पशुपालन क्षेत्र, ग्रामिण बजार तथा शहर उन्मुख क्षेत्र, औद्योगिक क्षत्र, पर्यटन क्षेत्र, वन क्षेत्र लगायतका भू(उपयोग क्षेत्रको बैज्ञानिक बर्गिकरण गर्ने • आवश्यकता अनुसार जग्गा विकास (ल्याण्ड पुलिङ) समेतको नीति अवलम्वन सहित भू(उपयोग नीति, योजना र कार्यक्रम तर्जुमा गरी कृषि योग्य जग्गा जमिनको अनावश्यक र अनुपयुक्त खण्डिकरण र उपयुगितामा आएको ह्रासलाई (बाँझो छाड्ने प्रचलनलाई समेत) रोकेर व्यवस्थित र दिगो गाउँपालिका विकासको आधार तयार गर्ने
२.	सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार साथै विकास साझेदारको सहयोग र साझेदारीमा एकीकृत वस्ती विकास गर्नु	गाउँपालिकाबासिको आर्थिक हैसियत समेतलाई केन्द्रमा राखेर वातावरणीय हिसावले उपयुक्त, लागतको हिसावले किफायती, प्रविधिको हिसावल सुरक्षित र व्यवस्थित एकीकृत वस्तीहरूको निर्माण विकास गर्ने साथै उक्त वस्तीमा कमजोर आर्थिक अवस्था भएका लक्षित बर्ग र समुदायका परिवारलाई विशेष अवसर	• एकीकृत बस्ती विकास का लागि जग्गाको एकीकरण तथा जग्गा विकास कार्यक्रमको तर्जुमा र व्यबस्थापन गरि एकीकृत आवास विकास योजना कार्यान्वयन गर्ने • गउँपालिकाको प्शासकिय भवन, वडा कार्यालय भवन (५,६,७), आधुनिक सुविधायुक्त सभाहल र खेलमैदान निर्माण गर्ने • कमिक रुपले प्राथमिकताका आधारमा गाउँपालिकाका गौरवका आयोजना भित्र समेटिएका मूख्य बजारको व्यवस्थित शहरीकरण,बिद्यमान अवस्थामा

		प्रदान गरी सुरक्षित आवसको सुनिस्चितता गर्ने	गाउँपालिकाका ग्रामिण क्षेत्रमा रहेका बजारहरूलाई क्रमस (स्याटलाईट स्मार्ट ग्रामिण बजार समेतका बस्ती विकास सम्वन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तथा सो सम्वन्धी योजना तर्जुमा, आयोजना पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने ● गाउँपालिकाका सम्भाब्य वडाहरूमा जग्गा एकीकरण, निर्देशित जग्ग विकास तथा निर्देशित योजनाबद्ध विकास मध्ये कुनै एक वा मिश्रीत योजना लागू गर्ने ● सुकुम्बासी समस्या समाधान, घरजग्गा नहुनेकालागि आवस क्षेत्रको व्यवस्थापन र अव्यवस्थित बसोबास व्यवस्थापन लगायतकालागि आधारभूत आवास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ● आर्थिक अवस्था कमजोर भएका सवै बर्ग र तहका व्यक्ति तथा परिवारका सुरक्षित आवस उपलब्ध गराउने
३.	आधुनिक माग बमोजिम उपयुक्त प्रविधि, नयाँ निर्माण सामाग्रिको प्रयोग र स्थानीय वस्तुकलाको मिश्रण बाट सुरक्षित, टिकाउ, सुलभ र किफायती भवनहरूको निर्माण बाट जोखिम न्यूनिकरण गर्नु	साष्ट्रिय भवन संहिताको पूर्ण सहित वर्तमानमा रहको सवै प्रकृतिक घर तथा भवनहरू अनिवार्य अभिलेखिकरण र नयाँ बन्ने घरको निर्माण इजाजत अनिवार्य लिनुपर्ने व्यवस्थालाई कडाइकासाथ कार्यान्वयनमा ल्याउने	● भवन निर्माण सम्वनधी नीति, कानून, मापदण्ड तथा सो सम्वन्धी योजना तर्जुमा गर्ने ● राष्ट्रिय भवन संहिता तथा मापदण्ड लाई स्थानीयकरण गरी भवन निर्माण अनुमति र नियमन गर्ने ● गाउँपालिका भित्र निर्माण हुने सवै खाले भवन निर्माणका लागि तहगत नक्शा स्वीकृति, संशोधन, नियमन गर्ने ● पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, सम्बर्द्धन र पुनःनिर्माणलाई प्राथमिकता दिने ● सरकारी भवन, विद्यालय, सामुदायिक भवन, सभागृह तथा अन्य सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण र मर्मत संभार गर्ने ● एकीकृत बस्तिविकास योजना अन्तरगत कम लागतका भुकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माणलाई प्रोत्साहनका साथ कार्यान्वयनमा ल्याउने ● खर वा फुसको छाना भएका घरहरूको छानालाई जस्तापाताले प्रतिस्थापन गर्ने

४	गाउँपालिका भित्रका सबै बस्ती तथा आवास क्षेत्रलाइ आधुनिक घरसचिकरण प्रणालीमा व्यवस्थित गर्न	गाउँपालिका क्षेत्रका सवै घरहरूमा घर नम्बर को अनिवार्य व्यवस्था गरी सूचन तथा सेवा प्रवाहमा सहजता ल्याउने	• विस्त्रित लागत अनुमान सहितको परियाजना प्रस्ताव तयार गर्ने • प्राविधिक जनशक्ति सहित स्रोत साधनको व्यवस्थापन गर्ने • सफट्वयरको निर्माण गर्ने • गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सवै घरहरू लाई सूचनामा आधारित घर नम्बर प्रदान गर्ने

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्

तालिका ७३: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं.१										
३.१.१ सार्वजनिक शौचालयको निर्माण	सङ्ख्या	७ वटा	७० लाख	धर्मपुर, तलो, न्यमिडीक	√	√		√		
३.१.२ एकिकृत वस्ती विकास	सङ्ख्या	२०० घरधुरी	१ करोड	हुलरियो वेट		√	√	√		
३.१.३ बजार व्यवस्थापन	सङ्ख्या	१	३० लाख	ध्रुगौली बजार		√	√			
३.१.४ वडा कार्यालय भवन/जग्गा, पूर्वाधार	सङ्ख्या									
जग्गा भएको		१		दुगौली						
भवन		१		दुगौली						
खानेपानी		१		दुगौली						
३. वार्ड नं.३										
३.१ वस्ती, आवास भवन तथा सार्वजनिक निर्माण										
३.१.१ सार्वजनिक शौचालयको निर्माण	सङ्ख्या	१५ वटा	१ करोड	वडाभरिका टोलहरूमा		√	√		√	
३.१.२ एकिकृत वस्ती विकास	सङ्ख्या	४ वटा		खैरेनी, परागीपुर, गौडी				√		
३.१.३ बजार व्यवस्थापन	सङ्ख्या	-	–	-				√		
३.१.४ वडा कार्यालय भवन/जग्गा, पूर्वाधार	सङ्ख्या									
भवन			५० लाख	खैरेनी	√	√		√		
कम्पाउण्ड घेरावार		१	१५ लाख	खैरेनी	√	√		√		
खानेपानी		१	१५ लाख	खैरेनी	√			√		
प्रतिक्षालय		१	१५ लाख	खैरेनी	√			√		
पार्किङ्ग		१	१५ लाख	खैरेनी	√			√		
उच्च भवन (बाढी	१ वटा	१३	५० लाख	कटघर	√	√		√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
आउँदा)		घरधुरी								
४. वार्ड नं. ४										
३.१ वस्ती, आवास भवन तथा सार्वजनिक निर्माण										
३.१.१ सार्वजनिक शौचालयको निर्माण	सङ्ख्या	१२ वटा	१ करोड	मुनुवा, कञ्चनपुर, बेलपुर		√	√	√		
३.१.२ एकिकृत वस्ती विकास	सङ्ख्या	×								
३.१.३ बजार व्यवस्थापन	सङ्ख्या	१		मुनुवा बजार	√	√			√	
३.१.४ वडा कार्यालय भवन/जग्गा, पूर्वाधार	सङ्ख्या	१	१५ लाख	मुनुवा	√	√		√		
प्रतिक्षालय		१	१५ लाख	मुनुवा	√	√		√		
सभाहल		१	१५ लाख	मुनुवा	√	√		√		
भवन		१	१५ लाख	मुनुवा	√	√		√		
५. वार्ड नं.५										
३.१ वस्ती, आवास भवन तथा सार्वजनिक निर्माण										
३.१.१ सार्वजनिक शौचालयको निर्माण	सङ्ख्या	१० वटा	८० लाख	पथरैया अमौरा अमौरी	√	√		√		
३.१.२ एकिकृत वस्ती विकास	सङ्ख्या	-								
३.१.३ बजार व्यवस्थापन	सङ्ख्या	-								
३.१.४ वडा कार्यालय भवन	सङ्ख्या									
जग्गा भवन		५ कठ्ठा	५० लाख			√		√		
भवन		१ कठ्ठा	१ करोड			√	√	√		
खानेपानी		१ कठ्ठा	१५ लाख		√			√		
शौचालय		१ कठ्ठा	१५ लाख		√			√		
पार्किङ्ग		१ कठ्ठा	१५ लाख		√			√		
६. वार्ड नं.६										
३.१ वस्ती, आवास भवन तथा सार्वजनिक निर्माण										
३.१.१ सार्वजनिक शौचालयको निर्माण	सङ्ख्या	६ वटा	६० लाख	जगतपुर, सुवर्णपुर, धर्मापुर	√	√		√		
३.१.२ एकिकृत वस्ती विकास	सङ्ख्या	-	–							
३.१.३ बजार व्यवस्थापन	सङ्ख्या	१	१० लाख	जगतपुर		√		√		
३.१.४ वडा कार्यालय	सङ्ख्या									

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
भवन/जग्गा, पूर्वाधार										
जग्गा			३० लाख	जगतपुर	√	√		√		
भवन			५० लाख	जगतपुर	√	√	√	√		
खानेपानी			१५ लाख	जगतपुर	√	√		√		
शौचालय			१० लाख	जगतपुर	√			√		
पार्किङ्ग			१० लाख	जगतपुर	√			√		
घेरावार			१० लाख	जगतपुर	√			√		
७. वार्ड नं.७										
३.१ वस्ती, आवास भवन तथा सार्वजनिक निर्माण										
३.१.१ सार्वजनिक शौचालयको निर्माण	सङ्ख्या	४	५० लाख	मकुरी, मिलनचोक	√	√		√		
३.१.२ एकिकृत वस्ती विकास	सङ्ख्या	७० घरधुरी	१ करोड	जबलपुर, फरैला			√	√		
३.१.३ बजार व्यवस्थापन	सङ्ख्या	१		मिलनचौराह मिलनचोक						
३.१.४ वडा कार्यालय भवन/जग्गा, पूर्वाधार	सङ्ख्या									
३.१.५ जग्गा			५० लाख	मिलनचोक	√	√		√		
३.१.६ भवन			१ करोड	मिलनचोक	√	√	√	√		
३.१.७ खानेपानी			१० लाख	मिलनचोक	√			√		
३.१.८ शौचालय			१० लाख	मिलनचोक	√			√		
३.१.९ पार्किङ्ग			१० लाख	मिलनचोक	√			√		
८. वार्ड नं.८										
३.१ वस्ती, आवास भवन तथा सार्वजनिक निर्माण										
३.१.१ सार्वजनिक शौचालयको निर्माण	सङ्ख्या	१० वटा		जाहुपर, जबलपुर, पहाडीपुर		√	√			
३.१.२ एकिकृत वस्ती विकास	सङ्ख्या	१५० घरधुरी		टाङटुटली, जादुपुर जबलपुर		√	√			
३.१.३ बजार व्यवस्थापन	सङ्ख्या									
३.१.४ वडा कार्यालय भवन/जग्गा, पूर्वाधार	सङ्ख्या									
३.१.४ भवन										
३.१.५ खानेपानी										
३.१.६ पार्किङ्ग										
३.१.७ प्रतिक्षालय										

विषय क्षेत्र		इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
९.	**वार्ड नं.९**										
३.१	**वस्ती, आवास भवन तथा सार्वजनिक निर्माण**										
३.१.१	सार्वजनिक शौचालयको निर्माण	सङ्ख्या	१० वटा	१ करोड	कटासे अमरावति पावर लाइन सडक	√	√		√		
३.१.२	एकिकृत वस्ती विकास	सङ्ख्या	१५०	६० लाख	धनुवाफाट, गैरिखेत	√	√		√		
३.१.३	बजार व्यवस्थापन	सङ्ख्या	३	३० लाख	खैरीफाटा अमरावति		√		√		
३.१.४	वडा कार्यालय भवन/जग्गा, पूर्वाधार	सङ्ख्या	१	१ करोड ५० लाख	खरीफाटा	√	√	√	√		

६.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलव्धि

जानकी गाउँपालिकाको सम्पूर्ण भू(भागलाई भौगोलिक अवस्थिति र उपयोगको अवस्थाका आधारमा आवासीय क्षेत्र, कृषि तथा पशुपन्छी पालन क्षेत्र, उद्योग व्यापार तथा व्यवसाय क्षेत्र, पर्यटकीय क्षेत्र, वन क्षेत्र, कार्यालय तथा सेवा प्रवाह क्षेत्रहरूमा बर्गिकरण गरि निर्माण व्यवस्थापन हुनु पर्ने आवासीय तथा बजार क्षेत्र यातायात सञ्जालकालागि आवशयक पुल पुलेस सहितका सडक, ढल तथा नाला , स्वास्थ्य, खानेपानी, विद्युत, सञ्चार तथा मनोरञ्जन, हरियाली विकास लगायत बस्ती विकास, भवन र सार्वजनिक निर्माणका कार्यहरू कायान्वयनमा आएका हुनेछन् र जग्गाको कित्ताकाट समेत भू-उपयोग योजना तथा नीतिका आधारमा कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ।

जानकी गाउँपालिकाको आफ्नै भवन हुनेछ। जानकी गाउँपालिकाको बृहत योजना तयार गरी भौतिक विकास निर्माणका कार्य संचालन गरिनेछ।सबै वडाका बाटोघाटो - पुलपुलेसाको निर्माण तथा स्तरोन्नति समान हिसाबले गरिनेछ। पुल तथा कल्भर्टका कारण आवतजावतमा भएको समस्यालाई मध्यनजर गरी पुल तथा कल्भर्टहरु निर्माण गरिनेछ। जानकी गाउँपालिकाको चक्रपथको अवधारणलाई मुर्त रुप दिइनेछ । नक्साङ्कन भएका सडकहरु प्राथमिकतामा आधारमा प्रदेश र संघिय सरकारसग समन्वय गरी निमार्ण गरिनेछ ।

राष्ट्रिय भवन संहिता पूर्ण रुपले स्थानीयकरण भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ र पालिका भित्र बन्ने सरकारी, निजी तथा संस्थागत नयाँ भवनहरू सतप्रतिसत भूकम्प प्रतिरोधी मापदण्ड बमोजिम निर्माण भएका हुनेछन । जोखिमयुक्त पुरानाघरहरू मापदण्ड बमोजिम पुनरनिर्माण भएका हुनेछन्।

ख. नतिजा/सूचक

१ आ.व.२०७९/८० को मध्यसम्ममा जानकी गाउँपालिकाको भूमिको उपयोगिताका विषयमा आवश्यक नीति तथा योजना निर्माण भएका हुनेछन् र सोहि नीति र योजनाका आधारमा आवासीय क्षेत्र, कृषि तथा पशुपन्छी पालन क्षेत्र, शहरी तथा ब्यापारिक क्षेत्र, औद्योगिक क्षत्र, पर्यटन क्षेत्र वन तथा हरियाली क्षेत्र, चरन क्षेत्र,

लगायतका भू(उपयोगको निस्चित मापदण्ड सहितका क्षेत्रहरूमा बर्गिकरण सतप्रतिसत गुगोल नक्सामा समावेश भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ ।

२ आ.व. २०७९/८० भित्र भू(उपयोग क्षेत्रको बर्गिकरणका आधारमा नीति निर्माण भई उक्त नीतिमा आधारित पुल पुलेसा सहितका सडक, ढल तथा नाला , स्वास्थ्य, खानेपानी, विद्युत, सञ्चार, खेल तथा मनोरञ्जन, धार्मिक तथा सांस्कृतिक लगायत आवास, शहरी, कृषि, उद्योग, व्यापार तथा व्यवशायका लागि आवश्यक मापदण्ड सहितको भौतिक विकास गुरुयोजना तयार भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ ।

३ एकीकृत वस्ती विकासका माध्यम बाट अति जोखिम अवस्थामा रहेका घरपरिवार सुरक्षित स्थनमा स्थानान्तरण भएका हुनेछन् ।

४ योजना अवधिको अन्त्य सम्ममा न्यूनतम १०० परिवारकालागि एकीकृत आवस निर्माण भएका हुनेछन् साथै सुरक्षित आवसमा बसोबास गर्ने परिवारको सङ्ख्या सतप्रतिसतले बृद्धि भएको हुनेछ ।

५ आ.व. २०७९/८० भित्र सार्वजनिक, संस्थागत तथा व्यक्तिगत भौतिक पूर्वाधार निर्माणका लागि भवन निर्माण संहिता स्थानीयकरण भई पूर्णरुपले कार्यान्वयन अएको हुनेछ ।

६ आ.व. २०७९/८० को प्रारम्भ बाटै योजनाबद्ध आवासीय क्षेत्रको विकास र बढोत्तरी, भुकम्प प्रतिरोधी सार्वजनिक तथा नीजि घरहरूको निर्माणमा परिमाणात्मक र गुणात्मक परिवर्तन आउने क्रमको सुरुवात भएको हुनेछ ।

७ आ.व.२०८०/८१ बाट गाउँपालिकाको वडा नं. १ बाट सुरु गरी बढीमा २ वर्ष भित्र सवै वडाका सवै घरहरू लाई सूचनामा आधारित घर नम्बर प्रदान गर्ने कार्य पुरा भएको हुनेछ ।

८ आ.व.२०८२/८३ भित्र गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवन, वडा कार्यालय भवन निर्मा भइ सञ्चालनमा आएको हुनेछन् ।

६.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यस योजना अवधिको अन्त्यमा गाउँपालिका भित्र बसोबास गर्ने सबै व्यक्तिको सुरक्षित आभास हुनेछ। राष्ट्रिय भवनसंहिता पूर्णतः कार्यान्वयन भएको हुनेछ। एकिकृत बस्ती विकासको क्षेत्र निर्धारण, आधारभूत पूर्वाधार निर्माण भै पालिकाभित्रका जोखिमयुक्त स्थानकाा बस्तीहरू एकिकृत हुने प्रकृयामा हुने छन् । पालिकाभित्रका विपन्न लोपोन्मुख र सिमान्तकृत समुदायको लागि सुरक्षित नागरिक आवास उपलब्ध भएको हुनेछ।

राष्ट्रिय भवन संहिताको सबै सरोकारवर्गले कार्यान्वयन गर्ने, भू-उपयोग ऐन अनुसार बसोबासक्षेत्रमा एकिकृत बस्ती प्रणालीमा जनताको सक्रियता तथा सुरक्षित जनता आवास लगायत बस्ती विकासका लागि आवश्यक आर्थिक-प्राविधिक सहयोग तथा जलवायु परिवर्तन जन्य प्रकोपको असर यसका जोखिम पक्ष हुन् ।

६.२ सडक, पुल तथा यातायात

६.२.१ पृष्ठभूमि

योजनाको आधारवर्षमा गाउँपालिकामा झण्डै २२ किमि पक्की सडक, १८१ किमि ग्राभेल सडक र र १८.१२.१८ कि.मि कच्ची सडक गरी जम्मा ३२१.१८ कि.मि सडक सुविधा पुगेको छ। गाउँपालिकामा चक्रपथको निर्माण कार्य द्रुतरगतिमा बढेको छ भने, थोरै सङ्ख्यामा पक्की पुल, कल्वर्ट निर्माण भएको छ । गाउँपालिका केन्द्रसँग सबै वडाहरूलाई सडक सञ्जालबाट जोड्न, सडक यातायातको स्तरउन्नति गर्न तथा सडक सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माणका लागि गाउँपालिकाले यातायात गुरुयोजना (TMP) निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने कुरालाई यस आवधिक योजनाले पहिलो प्राथमिकतामा

राखेको छ । त्यस्तै सार्वजनिक यातायात ब्यवस्थित सर्वसुलभ भरपर्दो, दुघर्टना जोखिम न्यून बनाउन तथा अत्याधिक भार भएका पारबहानबाट सडक जिर्ण तथा विग्रने प्रविधिलाई न्यूनिकरण गर्न विशेष पहल गर्न आवश्यक छ ।

६.२.२ समस्या तथा चुनौती

सडक यातायातको मात्र प्रबल सम्भावना रहेको यस गाउँपालिकामा यातायात पूर्वाधार को अपेक्षित विकास नहुनु, सडकक्षेत्राधिकार मापदण्ड बमोजिम सडकको विकास नहुनु, मापदण्ड, अध्ययन विना आयोजना छनोट हुनु, अपरिपक्व हिसाबमा आयोजना कार्यान्वयनमा लैजान, दक्षजनशक्ति तथा श्रमिकको उपलब्धतामा कमि, गुणस्तरीय निर्माण सामाग्रीको कमि तथा मापदण्ड बमोजिम गा.पा. क्षेत्रभित्रको नदीजन्य पदार्थको उपयोग व्यवस्थित नहुनु आदि यस क्षेत्रका मुख्य समस्या हुन् । त्यस्तै संस्थागत, व्यवस्थापकीय तथा प्राविधिक संशाधन क्षमतामा अपेक्षाकृत वृद्धि नहुनु, सडकप्रति सर्वसाधारणको अपनत्व नहुनु, आयोजना ब्यवस्थापनमा सुशासनका उपायहरूको प्रयोग कम हुनु, ठेक्का ब्यवस्थापन तथा पर्याप्त स्रोतको कमि थप समस्या देखिन्छन् ।

सीमित लगानीका कारण सडक पूर्वाधार निर्माण कार्यमा अपनाइने प्रविधि, लागत, गुणस्तरमा सन्तुलन कायम गर्नु, सानातिना आयोजना कार्यान्वयन गर्नुपर्ने दवावका कारण रणनैतिक महत्वका आयोजना कार्यान्वयन कार्य पछि पर्न, यातायात गुरुयोजना तर्जुमा गरी मापदण्ड बमोजिम सडक क्षेत्राधिकार, सडकसञ्जाल निर्माण गर्ने, निजी-सार्वजनिक-साझेदारी मार्फत लागनी आकर्षित गर्नु, सन्तुलित, सुरक्षित, दीगो, वातावरण मैत्री एवं गुणस्तरीय सडक पूर्वाधार निर्माण गर्नु, बनिसकेका सडक, पुल पुलेसा तथा कल्वर्टको मर्मत-सम्भार गर्न, सडक सम्पत्तिको सुरक्षामा सबै पक्षको पर्याप्त ध्यान तथा लगानी सुनिश्चित गर्नु, प्राकृतिक प्रकोप एवं जलवायु परिवर्तनको अनुकूलतालाई ध्यानमा राखि सडक संरचना निर्माण गर्नु र सार्वजनिक यातायातलाई व्यवस्थित, सर्वसुलभ, सुरक्षित, जोखिम रहित बनाउनु मुख्य चुनौति रहेका छन् ।

६.२.३ संभावना तथा अवसर

यातायात गुरुयोजना तर्जुमा मार्फत सडक सञ्जालको विकास गर्न, सडक पूर्वाधार गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोचको मुख्य पक्ष हुनु, उत्तर तथा दक्षिणमा अवस्थित छिमेकी नगरपालिकाको सडक, ब्यवसाय, व्यापार सञ्जालको विस्तार हुनु, निजी क्षेत्र तथा द्विपक्षीय, बहुपक्षीय विकास साझेदारको सङ्घीयसरकारमार्फत सडक पूर्वाधारमा लगानी आकर्षित हुन सक्ने स्थिति हुनु । संघ प्रदेश तथा गाउँपालिकाको सहकार्यमा सडक सम्पत्ति संरक्षण तथा पूर्वाधार निर्माण गर्ने सहज वातावरण बन्नु यस क्षेत्रका मुख्य अवसर हुन् । कृषि सडक, अन्तरपालिका सडक, चक्रपथ लगायत टीकापुर लम्की चुहा नपाहरूको संयोजनको रूपमा जानकी गाउँपालिकाले सडक सञ्जाल विस्तार गर्ने प्रबल सम्भावना छ ।

६.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : गाउँपालिका क्षेत्र भित्र बाह्रै महिना यातायात साथै ढुवानी र निर्माण उपकरणहरूको सहजरुपमा आवत जावत हुन सक्ने गरी सडक, पुल, कलभर्ट सहितको गुणस्तरीय यातायात पूर्वाधार सञ्जालको निर्माण गरी पालिकाको आर्थिक समृद्धि हाँसिल गर्ने ।

तालिका ७४: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

१.	गाउँपालिकका सवै वडाका महत्वपूर्ण क्षेत्र र स्थानमा न्यूनतम ग्राभेल सडक र अधिकतम कालोपत्रे सडक निर्माण गरी गाउँपालिकाको सन्तुलित विकासको आधार निर्माण गर्नु	राष्टिय यातायात गुरु योजनाका मापदण्ड बमोजिम गाउँपालिका स्तरीय गुरु योजना तर्जमा गरि सडक सञ्जाल निर्माण गर्ने	● सडक गुरु योजना निर्माण गर्ने ● सङ्घीयतथा प्रदेश सरकारको मापदण्ड बमोजिमका सडक क्षेत्राधिकार बमोजिम गाउँपालिकाले मापदण्ड निर्धारण गर्नु पर्ने सडकहरूको हकमा न्यूनतम चौडाई सेडब्याक बाहेक देहाय बमोजिम कायम गर्ने क. क्लास ए सडक १५ मिटर ख. क्लास बि सडक १० मिटर ग. क्लास सि सडक ९ मिटर घ. क्लास डि सडक ८ मिटर ● मापदण्डका आधारमा क्रमिक रुपले प्राथमिकता क्रम अनुसार सञ्चालनमा आउने सडक, ढलरनाला, पुल तथा कलभर्ट पूर्वाधारहरूको बृस्त्रित परियोजना प्रस्ताव (डिपिआर) तयार गर्ने ● सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार साथै विकास साझेदार निकाय र संघ संस्था सँग समन्वय गर्ने ● सडकको साईड क्लियर गर्ने ● गाउँपालिकाको चक्रपथ रेखांकन गरि योजना अवधिमा निमौण कार्य सम्पन्न गर्ने ● वडा न.२ को प्रगति नगरदेखि अमौरी (२ किमि), फायरलाइन सडक (३ किमि), धमरैया देखि खैरिफांटा (३ किमि), दुगौलि देखि हिक्मतपर (२ किमि०, उच्च गोलौरी देखि जानकीनगर सम्म (४ किमि) र महेनद्र शिश माबिदेखि सवर्णैपर सम्म (२ किमि० सडक कालो पत्रे गर्ने ● वडाहरुबाट प्रस्ताव भएका योजनाहरूको प्राथमिकता क्रम बमोजिम बिशेष प्राथमिकता क्षेत्र निर्धारण गरी सोहि बमोजिम ढलरनाला, पुल तथा कलभर्ट पूर्वाधार निर्माण कार्यको कार्यान्वयन तालिका तयार गर्ने ● प्रचलित कानूनको अधिनमा रहि गाउँपालिका दर रेट निर्धारण तथा अध्यावधिक गर्ने ● गाउँपालिकाको आन्तरिक सार्वजनिक खरिद कार्यविधि र खरिद योजना तयार तथा अध्यावधिक गर्ने ● सडक पूर्वाधार निर्माणकालागि आवश्यक यन्त्र उपकरण र निर्माण सामाग्रिको उपलब्धताको सुनिस्चितता गर्ने ● सडक, ढलरनाला, पुल तथा कलभर्ट पूर्वाधार निर्माणको जिम्मेवारी प्राप्त निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समिति ले तोकिएको समय सिमा भित्र निर्धाारित गुणस्तर बमोजिमका कार्य सम्पन्न गर्न गराउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी वनाउने

			● निर्धारित समय सिमा भित्र कार्य सम्पन्न गर्ने निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समितिलाई प्रोत्साहित गर्ने ● सडक, ढलरनाला, पुल तथा कलभर्ट पूर्वाधार निर्माण अन्तरगतका योजना तथा कार्यक्रमको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनकालागि दिगो आधार तयार गर्ने ● पानी निकासको सुनिस्चितता सहितका पक्कि तथा न्यूनतम कच्ची सतह नाला निर्माण भएका सडकहरू मात्र कालोपत्रे गर्ने ● पुल तथा कलभर्ट निर्माण सँग सम्बन्धित वडाबाट प्रस्ताव गरिएका योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता क्रम अनुसार कार्यान्वियन गर्ने ● सडकको नामाङ्कनका आधारमा न्एक सहितको सडक सञ्जाल सूचना प्राप्त गर्न सक्ने गरी मार्ग चित्र निर्धारण गर्ने ● सफ्टवेरमा आधारित सडक सूचना सञ्जाल निर्माण विकास गर्ने
२.	यातायात तथा ढुवानी लागत खर्च घटाएर स्थानीयबासीको जनजीवन सञ्चालन व्यवस्थापनलाई सहज र प्रभावकारी बनाउनु	सडक, नाला, पुल तथा कलभर्टको डिजाईन, निर्माण, मर्मत सम्भार समेतमा आधुनिक प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गर्ने साथै स्रोत साधनको प्रयोगमा क्रमस परनिर्भरता घटाउनकालागि संस्थागत क्षमता अभिबृद्धि गर्ने	● आधुनिक प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गरी पालिकाको भौगोलिक अवस्थिति र स्वरुप बमोजिम सडक, नाला, पुल तथा कलभर्टको डिजाईन गर्ने ● सडक पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत सम्भार लागत घटाउन भढि टिकाउ हुने कम लागतका साथै उपभोक्ताको सार्थक सहभागिता हुने योजनालाई उच्च प्राथमिकता दिने ● निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्तालाई आधुनिक प्रविधि, आधुनिक प्रविधि र परम्परागत प्रविधि विचको फरक साथै त्यसले गुणस्तर र लागतमा पार्ने प्रभाव समेतका विषयमा क्षमता विकास गर्ने ● क्षमता विकास योजना तयार गरी पालिकाका प्राविधिक जनशक्तिको कार्य क्षमता र प्रविधिप्रतिको ज्ञान र जागरुकता अभिबृद्धि गर्ने ● आन्तरिक आय बृद्धिका बैकल्पिक उपयहरूको खोजी गरी स्रोत व्यवस्थापन गर्ने
३		प्राकृतिक प्रकोप बाट हुन सक्ने सम्भावित हानि नोक्सानीलाई न्यूनिकरण गर्ने	● सडक, ढल र नाला, पुल तथा कलभर्ट निर्माण मापदण्डका आधारमा गर्ने ● सडक समेतका पूर्वाधार निर्माणकालागि न्यूनतम गुणस्तर मापदण्ड निर्धारण गरि सर्वसाधारणलाई जानकारी गराउने ● अनुगमन मूल्याङ्कन कार्यविधि सहित चेक लिष्ट तयार गर्ने ● प्राकृतिक प्रकोप बाट हुन सक्ने सम्भावित जोखिम न्यूनिकरणकालागि स्थानीय उपभोक्ता सडक सचेतना समूह निर्माण गर्ने

			• बाढी, पहिरो तथा सडक दुर्घटनाका कारण सडक बन्द हुन सक्ने सम्भावनालाई न्यूनिकरण गर्न सम्बन्धित सचेतना समूह मार्फत बैकल्पिक उपायहरू खोजी कार्यान्वयन गर्ने
४.	सडक, पुल, कलभर्ट लगायतका संरचनाको सुरक्षा, संरक्षण र मर्मत सम्भार गरी सहज र सुरक्षित सवारी तथा ढुवानीका साधनको आवत जावतको सुनिस्चतता गर्नु	गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने सवै प्रकारका सवारी तथा ढुवानीका साधनकालागि आवश्यक पार्किङ स्थलको व्यवस्था गर्ने साथै ट्राफिक व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउने	• यातायात व्यवस्थापन ऐन तथा कार्यविधि निर्माण गर्ने • सवै प्रकारका सवारी तथा ढुवानीका साधनको सुरक्षित पार्किङकालागि आवश्यकता बमोजिम जग्गा खरिद तथा प्राप्ति गर्ने • पार्किङ स्थलको विस्त्रित परियोजना प्रस्ताव तयार पार्ने • क्रमिक रुपले पार्किङ स्थल निर्माण व्यवस्थापनकालागि कार्ययोजना तर्जुमा गर्ने • एकीकृत पार्किङ स्थलको सञ्चालन ब्यवस्थपनकालागि सार्वजनिक निजी साझेदारी वा सार्वजनिक सामुदायीक साझेदारी प्रकृया र पद्धती अवलम्वन गर्ने • मुख्य बजार क्षेत्रको ट्राफिर्के व्यवस्था मिलाउने • मूख्य बजार क्षेत्र भित्र प्रत्येक पसल वा व्यवसाय स्थलको अगाडि सवारिका साधन पार्किङ गर्ने कार्यको अन्त्य गर्ने • सडक मार्किङ तथा सवारीका साधनको व्यवस्थित सञ्चालनकालागि ट्राफिक कार्यालय र ट्राफिक प्रहरी सँग समन्वयात्मक साझेदारी गर्ने • मुख्य सडक तथा राजमार्ग साथै सहायक सडकका निस्चित स्थानमा मात्र रोक्न पाउने गरी बस लगायतका सवारिका साधनको स्टेसन सुनिस्चित गर्ने • मुख्य बजार तथा सडकका निस्चित स्थानमा मात्र आवधिक रुपमा रोक्न पाउने गरी ढुवानीका साधन रोक्ने स्थानको सुनिस्चित गर्ने • बालबालिका, जेष्ठ नागरिक लगायतका सवै खाले पैदल यात्रीको सुरक्षाकालागि मुख्य बजारको मुख्य सडकमा जेब्रा क्रसिङको व्यवस्था मिलाउने साथै सडकको विच तथा किनारामा मार्क लगाउने • ट्राफिक व्यवस्थापनकालागि मुख्य सडकककका चौकहरूमा ट्राफिक आईल्याण्ड निर्माण गर्ने • सार्वजनिक भवन, स्थल र स्थानको निर्माण गर्दा पर्याप्त पार्किङ स्थलको समेत व्यवस्था गर्न अनिवार्य गर्ने

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्:

तालिका ७५: वडागतका विकास आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र		इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१.	**वार्ड नं. १**					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
३.२.१	कालोपत्रे सडक	कि.मी.									
३.२.२	ग्राभेल सडक	कि.मी.									
३.२.३	सोलिङ्ग गरिएको सडक	कि.मी.									
३.२.४	झोलुङ्गे पुल निर्माण	सङ्ख्या	१	३५ लाख	डोङ्गगिरीया टोल	√	√		√		
३.२.५	पक्की पुल निर्माण	सङ्ख्या	-								
३.२.६	कल्भर्ट निर्माण	सङ्ख्या	३	५० लाख	सोलारपुर मोहीनकुला ओमराइस मिल	√	√		√		
३.२.७	दुर्गौली बजार देखि मुनुवा सिमाना सम्म	कि.मी.		४ करोड	कालोपत्रे			√			
३.२.८	कुलरिया पुल टोल नं. २ देखि लम्की टीकापुर रोड सम्म	कि.मी		२ करोड	कालोपत्रे			√			
३.२.९	तोरमापुर देखि धर्मापुर सम्म	कि.मी		२ करोड	कालोपत्रे			√			
३.२.१०	उच्च भवन १ र सार्वजनिक शौचालय २			१ करोड ५० लाख				√			
३.२	**सडक, पुल तथा यातायात**										
३.२.१	कालोपत्रे सडक	कि.मी.									
३.२.२	ग्राभेल सडक	कि.मी.									
३.२.३	सोलिङ्ग गरिएको सडक	कि.मी.									
३.२.४	झोलुङ्गे पुल निर्माण	सङ्ख्या									
३.२.५	पक्की पुल निर्माण	सङ्ख्या									
३.२.६	कल्भर्ट निर्माण	सङ्ख्या									
३.२.७	जानकी नगर टोलमा पुल पक्कि		१ पुल	१ करोड	जानकीपुर		√	√	√		
३.२.८	परागीपुरमा पुल पक्कि		१ पुल	५० लाख	परागीपुर		√	√	√		
३.२.९	कटघरमा पुल पक्कि		१	५० लाख	कटघर		√	√	√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
		पुल								
३.२.१० मनुवादेखि उत्तर कञ्चनपुर बढरिया, खरैनी खरगौडी थापापुरसम्मको सडक (कृषि रोड) लम्बाई- ५ कि.मि. चौडाई २० मि. निर्माणाधिन कालोपत्रे गर्ने			४ करोड			√	√	√		
३.२.११ खैरेनीदेखि परागीपुर हुँदै नवलपुर धनचैया कुलोसम्मको सडक (सेती लोक मार्ग हाल २० मि. ग्रावेल पिच गर्ने ५ कि.मि.			४ करोड			√	√	√		
३.२.१२ वडा नं. ४ को सिमानादेखि जयपार्वती विद्यालय परगीपुर हुँदै वडा नं. २ को सिमानासम्मको सडक हाल १.२ मि. ग्रावेल कालो पत्रे लम्बाई २ कि.मि.			१ करोड				√		√	
३.२.१४ खरगौलीदेखि प्रगतिनगर हुँदै नगर टोल हुँदै प्रदेशसम्मको सडक हाल १२ मि. ग्रावेल अब गर्ने, नाली निर्माण पिच २ कि.मि.			२ करोड		√				√	
३.२.१५ गौडीदेखि थापापुरसम्मको सडक हाल १२ मि,			१ करोड			√	√		√	

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
ग्रावेल लम्बाई २ कि.मि., अब गर्ने नाली निर्माण पिच										
३.२.१६ भुरडाँडाटोलदेखि लम्की चुहा दहरदानीसम्मको सडक हाल लम्बाई ३२ १५ मि, ग्राबेल अब गर्ने नाली निर्माण, पिच			५०,०००			√		√		
३.२.१७ बढरिया टोलदेखि खरैनीसम्मको सडक हाल १२ मि., कच्चि लम्बाई २ कि.मि.			१ करोड		√	√	√			
३.२.१८ बढरियादेखि जानकी नगरसम्मको सडक हाल १३ मि, ग्राबेल लम्बाई ६ कि.मि. अब गर्ने नाली निर्माण, पिच नाली निर्माण लागत			३ करोड			√	√	√		
३.२.१९ टोल नं. २ जनक चौधरीको घर देखि पूर्व लम्की टीकापुर रोड जोड्ने			२ करोड	कालोपत्रे			√			
३.२.२० टोल नं. ५ को सुन्दर कथरीयाको घर देखि मुनुवा जाने रोड सम्म			२ करोड	कालोपत्रे			√			
३. वार्ड नं.३										
३.२.१ कालोपत्रे सडक	कि.मी.									
३.२.२ ग्राभेल सडक	कि.मी.									
३.२.३ सोलिङ्ग गरिएको सडक	कि.मी.									
३.२.४ झोलुङ्गे पुल निर्माण	सङ्ख्या	२	१ करोड	जमराकुला	√	√	√			

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
		वटा								
३.२.५ पक्की पुल निर्माण	सङ्ख्या	-		-						
३.२.६ कल्भर्ट निर्माण	सङ्ख्या	१	१५ लाख	भगतपुर	√	√			√	
३.२.७ नयाँ लायकपुरमा कल्भट		१		नयाँ लायकपुर						
३.२. ८ होम पाइप		५० पिस	५ लाख	वडा भरि	√	√			√	
३.२.९ ट्रान्सफर आवश्यकता										
३.२.१० ढुङ्गाना पसलदेखि वनदेखि पुलसम्मको सडक (डुढेभ्कारी फायरलाइन सडक चौडाई ७ मि. पिच विस्तार गर्नु पर्ने ३ कि.मि लम्बाई			५० लाख			√	√	√		
३.२.११ भगतपुर प्रतिक्षालयदेखि लायकपुर, सुवर्णपुर हुँदै वडा नं. ६ जोड्ने सडक चौडाई ६ मि. कालोपत्रे लम्बाई ३ कि.मि. चौडाई विस्तार गर्नुपर्ने			१ करोड			√	√	√		
३.२.१२ भगतपुरदेखि कैलाशेश्वर सामुदायिक वनको सिमानासम्मको विजनगर सडक हाल चौडाई ६ मि बनाउनु पर्ने लम्बाई ४ कि.मि.			३ करोड			√	√		√	
३.२.१३ कृष्णचौधरीको घरदेखि करुणा बोंडिङहुँदै वडा नं.			१ करोड			√	√		√	

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
१ बेतिनी जाने सडक चौडाई ६ मि. लम्बाई २ कि.मि. पिच बनाउने										
३.२.१४ पश्चिम टोलको प्रतिक्षालयदेखि धर्मराज ढकालको घर हुँदै छिमेकी बचत तथा ऋण सहकारी संस्थासम्मको सडक चौडाई ७ मि, लम्बाई २ कि.मि. पिच बनाउने			१ करोड			√	√			√
३.२.१५ नयाँ लायकपुर राम ब. चौधरीको घरदेखि कृषि भवनसम्म लम्बाई १ कि.मि. चौडाई १० मि. लागत ५०,०००।-						√	√			√
३.२.१६ भगतपुरदेखि रामपुर गोलौरी जाने सडकसम्मको सडक चौडाई ६ मि. ग्राबेल अब पिच बनाउने लम्बाई १.५ कि.मि.,			५० लाख			√				√
३.२.१७ नर ब. वलीको घरदेखि डुढेभारी रोड जोड्ने सडक चौडाई ६ मि. ग्राबेल लागत			५० लाख			√			√	
३.२.१८ शिवमन्दिरदेखि जगतपुर जोड्ने			२ करोड				√			

विषय क्षेत्र		इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१.	**वार्ड नं. १**					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
	सडक लम्बाई ४ कि.मि. चौडाई ७ मि.										
५.	वार्ड नं.५										
३.२.१	कालोपत्रे सडक	कि.मी.									
३.२.२	ग्राभेल सडक	कि.मी.									
३.२.३	सोलिङ्ग गरिएको सडक	कि.मी.									
३.२.४	झोलुङ्गे पुल निर्माण	सङ्ख्या									
३.२.५	पक्की पुल निर्माण	सङ्ख्या									
३.२.६	कल्भर्ट निर्माण	सङ्ख्या									
३.२.७	सडकपुरदेखि मुनुवा, कञ्चनपुर, कञ्चनपुर डाडाँटोल, दुगौली गाऊँसम्मको सडक (कृषि सडक) लम्बाई- ६ कि.मि. चौडाई आधा ६ मि. आधा १० मि. अब गर्ने कालोपत्रे ४ कि.मि. गर्ने निर्माणाधिन			२ करोड			√	√	√		
३.२.८	बेलपुरदेखि मुरसोसम्मको सडक (टिकापुर जोशिपुर लिङ्क रोड) लम्बाई ३ कि.मि., चौडाई ६ मि., कालोपत्रे ३० मि. चौडाई बनाउनु पर्ने			२ करोड			√	√		√	
३.२.९	मुनुवादेखि दुगौलीसम्मको सडक (लम्बाई २ कि.मि., चौडाई ४ मि., अब गर्ने			१५ लाख		√	√			√	

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
चौडाई १० मि. ग्रावेल										
३.२.१० मुनुवादेखि कटघरसम्मको सडक लम्बाई ३ कि.मि., चौडाई ३ मि. अब गर्ने १० मि. ग्राबेल			२० लाख		√	√			√	
३.२.११ मुनुवा खा.पा देखि नहर टोल हुँदै फुलबारी कञ्चनपुरसम्म हाल ३ मि. चौडाई लम्बाई १ कि.मि. ग्राबेल बनाउने			१५ लाख		√	√			√	
३.२.१२ कञ्चनपुरदेखि परागीपुरसम्मको सडक हाल ६ मि., लम्बाई १ कि.मि. अब गर्ने ग्रावेल			१५ लाख		√	√				
३.२.१३ कञ्चनपुरदेखि जानकी २ नं वडा खैरेनीसम्मको सडक २ कि.मि. चौडाई ६ मि. अब गर्ने ग्राबेल			२५ लाख		√	√				√
३.२.१४ कञ्चनपुरदेखि जानकी २ कटाघरसम्मको सडक ३ मि. चौडाई लम्बाई १.५ कि.मि. ग्रावेल गर्ने पर्ने			३० लाख		√	√			√	
३.२ सडक, पुल तथा यातायात										
३.२.१ कालोपत्रे सडक	कि.मी.									
३.२.२ ग्राभेल सडक	कि.मी.									
३.२.३ सोलिङ्ग गरिएको सडक	कि.मी.									
३.२.४ झोलुङ्गे पुल निर्माण	सङ्ख्या									

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
३.२.५ पक्की पुल निर्माण	सङ्ख्या	१	५० लाख	बढोरपुरुवा हुलरिया		√		√		
३.२.६ कल्भर्ट निर्माण	सङ्ख्या	३	१ करोड	बोक्सी खोला पथरैया		√		√		
३.२.७ गुजेरुवा दक्षिणदेखि पथरैया, अमौरा अमौरीसम्मको सडक लम्की टिवापुर सडक चौडाई, लम्बाई ३.५ कि.मि., निर्माणाधिन पिच हुँदै ४ लेन सडक			५ करोड				√			
३.२.८ पथरैयादेखि वडा नं. परागीपुरसम्मको सडक चौडाई ६ मि, ग्रावेल गर्नुपर्ने लम्बाई १ कि.मि., लागत ५० लाख गा.पा.					√	√			√	
३.२.९ पथरैया प्रतिक्षालयदेखि पश्चिम फरेदा हुँदै मटगौरा ताल, हुँदै अमौरी पिपल चौतारा हुँदै अमौरी फते चौधरीको घरसम्म हाल चौडाई १० मि., पिच बनाउनु पर्ने लम्बाई ४ कि.मि.			३ करोड				√	√		
३.२.१० अमौरीबजारदेखि पश्चिम थापापुर जाने सडक गेटसम्म लम्बाई १ कि.मि चौडाई १० मि.			५० लाख		√	√			√	
३.२.११. अमौरीबजारदेखि पूर्व लम्की चुहा जोड्ने सडक हाल लम्बाई १ कि.मि. पिच गर्नुपर्ने चौडाई १०			५० लाख						√	

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
मि.										
३.२.१२ अमौरादेखि फरेदा जोड्ने सडकसम्म चौडाई १२ मि. पिच बनाउने १.५ कि.मि.,			७५ लाख		√	√				√
३.२.१३ अमौरादेखि अमौरीको सदघरुवा हुँदै पिपल चौतारीसम्मको सडक १२ मि. पिच बनाउनुपर्ने			५० लाख		√		√			√
३.२.१४ अमौरादेखि पूर्व वडा नं. ८ जोड्ने सडक हाल १० मि. लम्बाई २ कि.मि.,			७५ लाख		√		√			
३.२.१५ पथरैया पिपल चौतारादेखि पूर्व वडा नं. ६ को सिमानासम्मको सडक लम्काई २ कि.मि. चौडाई १२ मि. पिच बनाउने			७५ लाख		√	√			√	
६. वार्ड नं.६										
३.२.१ कालोपत्रे सडक	कि.मी.									
३.२.२ ग्राभेल सडक	कि.मी.									
३.२.३ सोलिङ्ग गरिएको सडक	कि.मी.									
३.२.४ झोलुङ्गे पुल निर्माण	सङ्ख्या									
३.२.५ पक्की पुल निर्माण	सङ्ख्या									
३.२.६ कल्भर्ट निर्माण	सङ्ख्या	१	५० लाख	धर्मापुर कटान		√		√		
३.२.७ महेन्द्र शिशु मा.विदेखि पूर्व, सुवर्णपुर, जगतपुर, जगतपुर सामुदायिक वन, मिलन चौराहा			२० करोड				√	√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
हुँदै सुवर्णपुर पक्कि डुरसम्मको वडा नं ६ को रिङरोड लम्बाई १२ कि.मि. चौडाई ६ मि. देखि १४ मि.सम्म हाल भएको अब पिच बनाउनु पर्ने										
३.२.८ जगतपुर बडका पुरुवादेखि बालज्योति विद्यालय हुँदै मिलन चौराहा सम्मको सडक लम्बाई १ कि.मि. चौडाई ८ मि. पिच बनाउनु पर्ने			१ करोड			√			√	
३.२.९ लम्की पुरुवा टोल हाब्रे पुलसम्मको सडक हाल १.५ कि.मि. चौडाई ६ मि. पिच बनाउने			२ करोड		√	√	√			
३.२.१० विधुतको ट्रान्समिटरदेखि साँकी टोलसम्मको सडक हाल ६ मि. लम्बाई १ कि.मि अब पिच बनाउने			१ करोड			√	√	√		
३.२.११ धर्मापुर कटान चौराहादेखि लडकनेसम्मको सडक लम्बाई ५०० मि.			५० लाख		√	√				√
३.२.१२ मिलन चौराहादेखि सुवर्णपुर सा.उ.व को कार्यालयसम्मको सडक लम्बाई ७०० मि. चौडाई ६ मि.			७५ लाख			√	√			

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
पिच बनाउने										
३.२.१३ मिलनचोकदेखि वडा नं. ३ जोड्ने सडक लम्बाई १.४ कि.मि. चौडाइ ६ मि.			२ करोड			√	√			
३.२.१४ धर्मापुर कटानको विनटोलदेखि कालिका मन्दिर सम्मको सडक लम्बाई ७०० चौडाई ६ मि.										
३.२.१५ (क) मिलनचोकदेखि कैलाशेश्वर शवदाहस्थल जाने सडक लम्बाई २.५ कि.मि. चौडाई १५ मि. पिच बनानउने			४ करोड			√	√			
(ख) कैलाशेश्वर क्षेत्रमा आधुनिक शवदाह गृह निर्माण			३ करोड				√			
७. वार्ड नं.७										
३.२.१ कालोपत्रे सडक	कि.मी.									
३.२.२ ग्राभेल सडक	कि.मी.									
३.२.३ सोलिङ्ग गरिएको सडक	कि.मी.									
३.२.४ झोलुङ्गे पुल निर्माण	सङ्ख्या									
३.२.५ पक्की पुल निर्माण	सङ्ख्या	१	१ करोड	गोलौरी			√	√		
३.२.६ कल्भर्ट निर्माण	सङ्ख्या	७	१ करोड १० लाख	लोउवस्ता मकरी			√	√		
३.२.७ हिम्मतपुरदेखि दक्षिण मिलनचोक, गोलौरी हुँदै रामपुर चौडाइसम्मको सडक कालाहुन्डा डोराझारी			३ करोड			√	√	√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
सडक अब पिच गर्ने नाली, निर्माण,										
३.२.८ मोतिनगर टिकापुर सिमानादेखि मिलनचोक हुँदै मुनुवासम्मको सडक जोसीपुर सडक विस्तारसहित पिच लम्बाई ४ कि.मि. पिच			५ करोड				√	√		
३.२.९ गोलौरी पिच रोडदेखि खल्ला गोलौरी, शङ्करपुर हुँदै वडा नं. ४ को वडा कार्यालयसम्मको सडक पिच कालोपत्र लम्बाई ४ चौडाई १० मि.			४ करोड ५० लाख			√		√		
३.२.१० सन्तपुरमन्दिरदेखि ओखरपुर गाउँ हुँदै लटकनिया सिहारसम्मको पिच नाली निर्माण गर्नुपर्ने लम्बाई ३ कि.मि. चौडाई १० मि.			२ करोड			√	√			
३.२.११ ओखरपुरको सामुदायिक भवनदेखि V.F.P टोल मोति मा.वि. शिवशक्ति टोल हुँदै रेल वय सडकसम्मको सडक चौडाई १० मि. लम्बाई २ कि.मि. पिच गर्नु पर्ने			१ करोड			√	√			√
३.२.१२ रामपुर चोकदेखि मकरी हुँदै टिकापुर वडा नं. ३ को			७५ लाख			√	√			

	विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१.	वार्ड नं. १					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
	सिमानासम्मको सडक										
८.	वार्ड नं.८										
३.२.१	कालोपत्रे सडक	कि.मी.									
३.२.२	ग्राभेल सडक	कि.मी.									
३.२.३	सोलिङ्ग गरिएको सडक	कि.मी.									
३.२.४	झोलुङ्गे पुल निर्माण	सङ्ख्या									
३.२.५	पक्की पुल निर्माण	सङ्ख्या	१ वटा	५० लाख	आमपुर		√			√	
३.२.६	कल्भर्ट निर्माण	सङ्ख्या	१	३० लाख	आमपुर	√	√		√		
३.२.७	खैरीपुरदेखि बोक्सी, जबलपुर, महेरा, पालबजारसम्मको सडक चौडाई १५ मि. पिच बनाउनुपर्ने लम्बाई ४ कि.मि.			४ करोड			√	√	√		
३.२.८	खैरीपुरदेखि बन्दीपुर, भगरैया, बढका भगरैया वडा नं. ९ जोड्ने सडक खैरीपुर बन्दीपुर हुँदै भगरैया वडा नं. ९ जोड्ने सडक चौडाई १५ मि., पिच गर्नुपर्ने ५ कि.मि.			५ करोड			√	√	√		
३.२.९	टिकापुर हुँदैझारी सडक चौडाई १५ मि. पिच निर्माणाधिन सडक लम्बाई १.५ कि.मि			२ करोड		√	√	√			
३.२.१०	मटरादेखि लम्की चुहा वडा नं. ३ ब्यवस्थित नगर जोड्ने सडक लम्बाई १ कि.मि. चौडाई १५ मि.			७५ हजार			√	√			

	विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१.	वार्ड नं. १					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
	ग्रावेल गर्नु पर्ने										
३.२.११	खैरीपुरदेखि वडा नं. ५ वृद्धि जोड्ने सडक हाल चौडाई १५ मि., ग्रावेल बनाउने लम्बाई १ कि.मि., लागत १ करोड					√	√				√
३.२.१२	खैरीपुर सिमलको रुखदेखि कुलरिया कुल्ला हुँदै वडा नं. ५ जोड्ने सडक हाल २० मि. ग्राबेल बनाउने १ कि.मि.			५० लाख			√		√		
३.२.१३	भोक्सी चौराहादेखि पाहाडीपुरसम्मको सडक चौडाई १५ मि., लम्बाई २ कि.मि., ग्रावेल बनाउने			५० लाख		√	√			√	
३.२.१४	भगरैया पिचम्नापुर हुँदै हिमालय मा.वि जोड्ने सडक चौडाई १५ मि., ग्रावेल बनाउने लम्बाई १.५ कि.मि.			५० लाख		√	√	√			
९.	वार्ड नं.९										
३.२.१	कालोपत्रे सडक	कि.मी.									
३.२.२	ग्राभेल सडक	कि.मी.									
३.२.३	सोलिङ्ग गरिएको सडक	कि.मी.									
३.२.४	झोलुङ्गे पुल निर्माण	सङ्ख्या									
३.२.५	पक्की पुल निर्माण	सङ्ख्या	२	८० लाख	सुकुम्बासी, जमरानदी		√	√	√		
३.२.६	कल्भर्ट निर्माण	सङ्ख्या									
३.२.७	जानकी गा.पा. ८ नं. वडा जबलपुरदेखि पूर्व अमरावति,			४ करोड			√	√	√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
खैरीफाँटा, पूर्व खैरिफाटा हुँदै रानिकुला कर्णालीसम्मको सडक (फायर लाइन सडक) चौडाई १२ मि., लम्बाई ४ कि.मि., पिच बनाउने										
३.२.८ महेन्द्रराजमार्गको बल्लचौरदेखि कटासे पूर्व खैरीफाट, मुरातिया हुँदै टिकापुरसम्मको सडक (नयाँ सडक) लम्बाई १० कि.मि. चौडाई १२ मि., पिच बनाउने १० करोड			१० करोड				√	√		
३.२.९ महेन्द्रराजमार्गदेखि कटासे हुँदै खैरीफाटा चौराहा फायर लायनसम्मको सडक लम्बाई ७ कि.मि, चौडाई १० मि, लागत ७ करोड कालोपत्रे गर्ने			७ करोड		√	√			√	
३.२.१० महेन्द्र राजमार्गदेखि अमरावति हुँदै टिकापुरसम्मको सडक डुडेभ्फारी टिकापुर सडक लम्बाई ८ कि.मि. चौडाई १० मि. निर्माणाधीन			५ करोड			√				
३.२.११ क्टासेदेखि वकलहवा जनता आ.वि हुँदै डुडेभ्फारी टिकापुरसम्मको			३ करोड		√	√				√

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
सडक लम्बाई ३ कि.मि. चौडाई १५ मि. पिच बनउने										
३.२.१२ फायर लायन सडक पूर्व खैरीफाटादेखि जानकी ६ जोड्ने सडक लम्बाई ३ कि.मि. चौडाई १० मि. कालोपत्रे बनाउने			३ करोड			√			√	
३.२.१३ अमरावति डडेल्धारी टिकापुर सडकदेखि हिमालय, राष्ट्रिय मा.वि. हुँदै कटासे जोड्ने सडक लम्बाई ५ कि.मि., चौडाई १० मि. पिच बनाउने			४ करोड			√	√			√
३.२.१४ अमरावति कुलरिया कुला देखि नेपाल जातीय संग्राहलय जोड्ने सडक लम्बाई २ कि.मि., चौडाई १२ मि. पिच बनाउने			२ करोड		√	√				√
३.२.१५ फायर लायन सडक पूर्व खैरीफाटादेखि चिउरी टोल जोड्ने सडक लम्बाई ३ कि.मि., चौडाई १० मि., पिच बनाउने			३ करोड		√	√				√
३.२.१६ गाउँघर खोप केन्द्रदेखि मुरतिया चौराहा जोड्ने सडक लम्बाई २३ कि.मि. १० मि., पिच बनाउनु पर्ने			२ करोड		√	√				√

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
३.२.१७ पूर्व खैरिफाटा टिकापुर जोड्ने सडकदेखि मुरतिया पिपल चौतारासम्म ४ कि.मि. लम्बाई चौडाई १२ मि.			४ करोड				√		√	

६.२.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

जानकी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र प्रस्तावित प्राथमिकता क्रम बमोजिमका सडक, ढलरनाला, पुल तथा कलभर्ट पूर्वाधारहरूको निर्माण विकास भई ३० मिनेट सम्मको दुरीमा यातायातको पहुँच पुगेको परिवार ८५ प्रतिसत पुगेको, कालोपत्रे सडक २२.६ कि.मि. बाट ५० कि.मि., ग्राभेल सडक १८१ कि.मि. बाट २५० कि.मि. र नयाँ ट्र्याक खोलिएका समेत माटोको सतह भएका पूर्ण कच्ची सडक १०० कि.मि. पुगेको हुनेछ । वडागत योजनामा प्रस्ताव भएका पुल तथा कलभर्टहरू मध्ये ९० प्रतिसतको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको हुनेछ भने आर्थिक पूर्वाधारका प्रमुख सम्बाहक कृषि तथा पशुपालन र पर्यटन साथै तीनमा आधारित उद्योग, व्यापार र व्यवसायको प्रवर्द्धन र विकासमा बढोत्तरी हुने तथा रोजगारीको श्रृजना र आय आर्जन बाट योजना अवधिमा समग्र गाउँपालिकाबासीको बर्तमान आयमा ३५ प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ र त्यसपछि पनि क्रमिक वृद्धि हुने गरी दिगो आधार निर्माण भएको हुनेछ ।

ख. नतिजा/सूचक

- आ.व. २०७९/८० भित्र यस आवधिक गाउँपालका विकास योजनामा प्रस्ताव गरिएका सडकहरूलाई समावेश गरी सडक गुरु योजना तर्जमा भएको हुनेछ
- आ.व. २०७९/८० देखि २०८३/८४ भित्र जानकी गाउँपालिकाका वडागत योजनामा प्रस्ताव गरिएका प्राथमिकता नं. "P1" मा परेका कम्तिमा ८० प्रतिशत सडक प्रस्ताव गरिए बमोजिम कालोपत्रे, ग्राभेल, सोलिङ, स्तरोन्नती, कटिङ गर्ने तथा ट्र्याक खोल्ने कार्य सम्पन्न भई यातायात पूर्वाधारमा गुणात्मक तथा परिमाणात्मक सुधार तथा वृद्धि भएको हुनेछ
- प्राथमिकता नं. "P1" मा परेका सडकहरूको बर्गिकृत क्षेत्र मध्ये मुख्य शहरी सडक, कृषि र पर्यटन प्रवर्द्धन र गाउँपालिकाका गौरवका आयोजना साथै स्याटलाईट स्मार्ट ग्रामिण बजारहरूलाई जोड्ने कार्यमा योगदान पुऱ्याउने सडकहरूलाई बिशेष प्राथमिकतामा राखि निमार्ण कार्य सम्पन्न गरिएका हुनेछन्
- यस आवधिक योजनामा सम्पन्न हुने नसकेका प्राथमिकता "P1" का बाँकी तथा प्राथमिकता "P2" र "P3" का सडकहरूलाई यस पछि अध्यावधिक हुने आवधिक गाउँपालिका विकास योजनामा बिशेष र प्रथम प्राथमिकतामा राखि कार्यान्वयनमा आउने प्रकृयाको सुनिस्चितता हुनेछ
- आ.व. २०८३/८४ भित्र जानकी गाउँपालिकाको आवधिक गाउँपालिका विकास योजना, २०७८ अन्तरगतका सडक पूर्वाधार विकास बाट गाउँपालिकाको समग्र आर्थिक, सामाजिक तथा सास्कृतिक विकासमा गुणात्मक वृद्धि भई वर्तमान ग्रामिण गरिवी ४० प्रतिशतले घटेको हुनेछ

- वि.सं. २०७९ साल चैत्र मसान्त सम्ममा नामाङ्कन हुन बाँकी रहेका सडकहरूको नामाङ्कन पुरा भएको हुनेछ
- आ.व.२०८३/८४ सम्ममा सडकको नामाङ्कनका आधारमा GPS सहितको सडक सञ्जाल सूचना प्राप्त गर्न सक्ने गरी मार्ग चित्र निर्धारण गर्ने कार्यको थालनि भएको हुनेछ ।
- आि.व.२०८०/८१ भित्र गाउँपालिकाको मूख्य बजार क्षेत्रको ढल निकास र अन्य क्षेत्र समेतको पानी निकासाकालागि ढल तथा सतह नाला निर्माण विकासको गुरु योजना तयार भएको हुनेछ ।
- आ. व. २०७९/८० देखि २०८३/८४ भित्र जानकी गाउँपालिकाका वडा वडामा निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन हुने सङ्घीयतथा प्रदेश स्तरीय, गाउँपालिका स्तरीय र वडा स्तरीय प्राथमिकता नं. "P1" मा रहेका सडक किनारामा निकास सहितको पक्कि ढल/सतह नालाको निर्माण भएको हुनेछ
- आ.व. २०८३/८४ भित्र सम्पन्न हुन नसकेका जानकी गाउँपालिकाका प्राथमिकता नं. "P1" का बाँकी रहेका साथै "P2" र "P3" मा परेका सडक हरूमा निर्माण गरिनु पर्ने सतह नाला तथा ढल यस पछिको आवधिक योजनाको प्रथम प्राथमिकतामा राखि कार्यान्वियनमा आएका हुनेछन्
- आ.व. २०७९/८० भित्र प्राथमिकता एज्ञ मा परेका अति आवश्यक स्थानमा पक्कि, झोलुङ्गे पुल निर्माणकालागि ड्रईङ डिजाइन र लागत अनुमानको कार्य सम्पन्न भएको हुनेछ
- आवधिक योजना अवधि भित्र प्राथमिकता P1 मा परेका योजनाहरू सम्पन्न भई सञ्चालनमा आएका हुनेछन्
- बढी लागत लाग्ने तथा गाउँपालिकाको मात्र बजेटले नपुग्ने योजनाहरूको हकमा प्राथमिकता प्राप्त सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार साथै अन्य साझेदार संघ संस्था वा कार्यालयको प्रत्यक्ष लगानी र साझेदारीमा पुल तथा कलभर्टहरूको निर्माण कार्य सम्पन्न भई सञ्चालनमा आएका हुनेछन्
- भौतिक पर्वाधार निर्माण कार्यका लागि वातावरणीय परिक्षण तथा वातावरणीइ प्रभाव मल्यांकन पदतलिाइ अनिवार्य रुपमा कार्यान्वियन गर्ने परिपाटिको विकास भएको हने छ ।
- यस आवधिक योजना अवधिमा सम्पन्न नभएका प्राथमिकता प्राप्त योजनाहरू कमिक रुपले आगामि आवधिक योजनामा प्रथम प्राथमिकता भित्र आवद्ध हुँदै गएका हुनेछन
- आ.व. २०८३/८४ भित्र जानकी गाउँपालिकाको उपयक्त ठांउमा गाउँपालिका स्तरीय बस पार्कको निर्माण कार्य सञ्चालनमा आएको हुनेछ
- आ.व. २०८१/८२ भित्र गाउँपालिका क्षेत्र भित्र ढुवानीका साधन पार्किडकालागि आवश्यक जग्गाको व्यवस्थापन भएको हुनेछ
- योजना अवधिमा वडास्तरीय बस पार्क तथा स्टेसनकालागि उपयुक्त स्थानको पहिचानका साथ प्राथमिकता निर्धारण गरी बस तथा अन्य सावारी तथा ढुवानीका साधनको पार्किङ तथा स्टेसन स्थल निर्माण प्रकृया अघि बढेको हुनेछ
- आवधिक योजना को अन्त्यमा प्रस्तावित स्याटलाईट स्मार्ट ग्रामिण बजारको पूर्वाधार विकास अन्तरगत उपयुक्त बसपार्क तथा टर्मिनल भवनको निर्माण कालागि आवश्यक जग्गा खरिद वा प्राप्ति भएको हुनेछ ।
- बसपार्क तथा टर्मिनल भवनको निर्माण सम्पन्न भए पस्चात आगामि आवधिक योजनामा समावेश गरी अन्य सावारी तथा ढुवानीका साधनकालागि आवश्यक पार्किङ स्थालन निर्माण गरिनेछ
- मुख्य बजार क्षेत्रमा आवागमन लाई सहज वनाउन सडक किनाराका निस्चित स्थानमा निस्चित समय सिम सम्म मात्र पार्किङ गर्न पाउने गरी बजार ट्रफिक व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

६.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो योजना अवधिमा गाउँपालिकाको जम्मा ३२१.१८ कि.मि. सडकको १००% वृद्धि भै कूल सडक लम्बाई ६४० कि.मि. पुगेको हुनेछ । अधिकांश सडक पक्की भैसकेको हुनेछ । यातायात गुरुयोजना तर्जुमा भै पूर्णतः कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ । सडक क्षेत्राधिकार निर्धारण भै सडक सम्पत्तिको संरक्षणमा सबैको सक्रियता वृद्धि हुनेछ । सार्वजनिक, यातायात व्यवस्थित तथा भरपर्दो भएको हुनेछ ।

सडक आयोजना कार्यान्वयनमा आवश्यक स्रोत परिचालन, निजी-सार्वजनिक क्षेत्रको साझेदारीमा लगानी प्रवाह, दातृ निकायबाट प्राप्त हुने संयोगको सुनिश्चितता एवं प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने क्षति, नोक्सानी यसका प्रमुख जोखिम पक्ष हुन् ।

६.३ जलस्रोत, विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा

६.३.१ पृष्ठभूमि

जानकी गाउँपालिका कर्णाली नदीको तल्लो पश्चिमी तहमा अवस्थित हुने गाउँपालिका भित्र ९ वटा नदी/खोला, ४ ताल, तलैया, पोखरी र ३ वटा सिमसार क्षेत्र हुनुले गाउँपालिकाको खानेपानी, सिंचाइ, साना जलविधुत् आयोजनाबाट विद्युत उत्पादन गर्ने जलस्रोत उपलब्ध छ । रानीजमरा सिँचाई आयोजना, परम्परागत कुलो सिंचाई, भूमिगत जल खानेपानीको रूपमा प्रयोग भैरहेको र ३ वटा सिमसार क्षेत्रले जल संरक्षण एवं जलको आधार निर्माण गरेको छ । जलविद्युत उत्पादनको सभावना उच्च भएता पनि योजनाको आधारवर्षसम्म गाउँपालिकाको वार्ड नं. ९ मा एक जलविद्युत आयोजना निर्माणाधिन आवश्यकता छ । त्यस्तै वैकल्पिक उर्जा प्रयोगको हिसाबले यहाँ बायोग्या र सोलार प्रणाली प्रयोग गर्ने अनुपात नयून वा नगण्यमात्रामा छ । विद्युतको प्रयोग प्रायः सबै घरपरिवारको पहुँचमा पुगेको छ । गाउँपालिका दीगो उर्जा व्यवस्था, हरित ग्यास उत्सर्जनमा कमि, हरित अर्थतन्त्रको अभ्यासका लागि जलविद्युत लगायत बैकल्पिक उर्जा प्रयोगमा प्रोत्साहित गर्न आवश्यक छ ।

६.३.२ समस्या तथा चुनौती

गाउँपालिकाभित्र उपलब्ध जलस्रोतको संयोजनात्मक रूपमा प्रयोग नहुनु, सतहगत तथा भूमिगत जलको क्षमता तथा आपूर्ति मात्रामा क्रमिक ह्रास हुनु, वैकल्पिक उर्जा प्रयोगमा कम आकर्षण हुनु, विद्युत सेवाको नियमितता तथा औद्योगिक कार्य तथा कृषि कार्यका लागि सहज र सर्वसुलभ उपलब्ध नहुनु, विद्युत वितरण प्रणाली सुदृढीकरण नहुनु, विद्युत तथा उर्जा विकास क्षेत्रमा निजीक्षेत्रको लगानी कम हुनु, विद्युत उत्पादन तथा वितरण प्रणालीमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रभावकारी नहुनु यस क्षेत्रका मुख्य समस्या हुन् । लम्की-चुहा-टिकापुर कोरीकोर तथा कर्णाली चिसापानी टिकापुर जोड्ने डँडेभारी सडक क्षेत्रमा विस्तार हुने औद्योगिक क्षेत्र, व्यपारिक प्रतिष्ठान तथा अन्य उद्यम व्यवसायलाई आवश्यक विद्युतको माग पूरा गर्न सरोकारवाला निकायबिच समन्वय र प्रभावकारी नियमनको व्यवस्था गर्नु प्रसारण तथा वितरण प्रणालीमा सुधार गर्न, जलविद्युत उत्पादनमा निजी-सार्वजनिक-सहकारी साझेदारीमा लगानी अभिवृ४ि गर्न, र संस्थागत संरचनामा सुधार गर्न यस क्षेत्रका प्रमुख चुनौति हुन् ।

६.३.३ संभावना तथा अवसर

जलस्रोतको बहुआयमिक विकास गर्ने उपयुक्त भौगोलिक अवस्था र जलस्रोत (सतह र भूमिगत) को उपलब्धता हुन, औद्योगिक विकास, कृषिक्षेत्रको आधुनिकीकरण एवं गाउँपालिकाको आर्थिक गतिशिलताको क्षेत्रमा जलविद्युत उत्पादन सिचाइ सुविधा विस्तार सम्वाहकको रूपमा रहनु, जलस्रोत विकासमा निजी क्षेत्रको आकर्षण हुनु, दीगो उर्जा विकास तथा हरित अर्थतन्त्रको विकासको राष्ट्रिय लक्ष्य हुनु, जलविद्युत उत्पादनमा स्थानीय सरकारको स्पष्ट अधिकार र जिम्मेवारी किटान हुनु यस क्षेत्रका अवसर हुन् ।

गाउँपालिकाको औद्योगिक विकास, कृषि आधुनिकीकरण तथा समग्र गाउँपालिकाको आर्थिक क्षेत्रलाई चलायमान, उत्पादनशील एवं दीगो विकासका लक्ष्य अनुरुप आथिृक विकासका सूचक हाँसिल गर्न सक्ने सम्भावना जलस्रोत विकासमा रहेका छन् ।

६.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : लघु जलविद्युत आयोजना, बैकल्पिक नवीकरणीय उर्जा सञ्चालन व्यवस्थपनका साथै राष्ट्रिय विद्युत प्रसारणलाई व्यवस्थित बनाउँदै योजना अवधिमा गाउँपालिकाका सवै घरपरिवार, उद्योग, व्यापार तथा व्यवसायिक क्षेत्र र प्रतिष्ठान लगायतमा विद्युत तथा उर्जा सेवा सहज, सरल, नियमित र पर्याप्त रुपमा वितरणको व्यवस्था मिलाउने ।

तालिका ७६: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	उद्देश्य	रणनीति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१.	लघु जलबिद्युत आयोजनाको स्तरोन्नती गरी उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउने	सम्भाब्य लघु जलबिद्युत आयोनजाहरू स्थापना, सञ्चालत तथा व्यवस्थापनकालागि निजी क्षेत्र तथा समुदाय वा स्थानीय उपभोक्त सँग समन्वय र साझेदारी गरी विद्युतको स्थानीय उत्पादन बढाउने	• लघु जलविद्युत आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने • सम्भाव्य लघु जलविद्युत आयोजनाको विस्त्रित परियोजना (वातावरणी प्रभाव मूल्याङ्कन सहित) प्रस्ताव तयार गर्ने • सार्वजनिक निजी तथ सामुदायिक साझेदारी मार्फत लगानीको सुनिस्चिता सहित परियोजना कार्यान्वयन गर्ने
२.	गुणस्तरयुक्त र भरपर्दो रुपमा गाउँपालिका क्षेत्रका सवै घरपरिवार र आर्थिक उपर्जन सँग सम्बन्धित क्षेत्रमा विद्युत सेवाको पहुँच विस्तार गर्ने	गाउँपालिका क्षेत्रमा विद्युत आपूर्ति प्रणालीलई सुद्रिढ, प्रभावकारी र पर्याप्त बनाउने	• विद्युत उत्पादन, उपयोग र वितरण सम्बन्धी आवश्यक बिबरण अध्यावधिक गर्ने • जनसङ्ख्याको वृद्धि र चाप, उद्योग, व्यापार, व्यवसाय लगायत औद्योगिक, ब्यापारिक तथा सामाजिक कृयाकलापको बढोत्तरी र प्रवाह समेतको अध्ययन गरी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र विद्युतको बर्तमान आवश्यकता र माग, उपलब्धता र यस गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच र लक्षका आधारमा हुने विकास निर्माण लगायत शिक्षा, स्वास्थ्य साथै आर्थिक गतिविधिका आधारमा भविश्यको आवश्यकताको मात्रा निर्धारण गर्ने

			• नेपाल बिद्युत प्राधिकारणको सहयोगमा बिद्युत वितरण तथा व्यवस्थापन गुरु योजना तर्जुमा गर्ने • गुरुयोजना बमोजिमको बिद्युत प्रवाहको सहज व्यवस्थापनकालागि गाउँपालिका, विद्युत प्राधिकरण र सरोकारवाला बिच समन्वयात्मक कार्य सञ्चालन व्यवस्थापन सञ्जाल निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने • तत्कालै ट्रास्सफरमरको आवश्यकता रहेका स्थानमा ५० केभिए र १०० केभिएका ट्रास्सफरमरको जडानकालागि बिद्युत प्राधिकरण सँग समन्वय र साझेदारी गर्ने • बिद्युत सेवा नपुगेका गाउँपालिकाका वडाहरूमा समेत बिद्युत प्राधिकरण सँगको समन्वय र साझेदारीमा विद्युत पोल तथा ट्रान्सफरमरको व्यवस्था गरी वडा वडामा ग्रामिण बिद्युतिकरणको माध्यम बाट बिद्युत सुविधा उपलब्ध गराउने
३.	बिद्युत सेवा विस्तार र व्यवस्थापनमा कठिनाई रहेको स्थान र क्षेत्रमा बैकल्पिक र नवीकरणीय उर्जा उत्पादन मार्फत सेवा विस्तार गर्ने	नवीकरणीय तथा बैकल्पिक उर्जा (बायो, बायु तथा सौर्य उर्जा) को उत्पादन बृद्धि गरी स्थानीयबासीको सहज पहुँच स्थापित गर्ने	• सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने • स्थानीय उपभोक्ता तथा समुदायको सहभागितमा सौर्य, वायु तथा बायोग्याँस आदीमा आधारित बैकल्पिक उर्जाको विकास र विस्तार गर्ने • बैकल्पिक उर्जा उत्पादन र व्यवस्थापनमा निजी क्षेत्र सँग साझेदारी विकास गर्ने • बनजङ्गलको कटानी र फडानीलाई निरुत्साहित गरी वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्ने

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्:

तालिका ७७: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	**इकाई**		**अनुमानित लागत (रु. हजार)**	**स्थानगत विवरण/टोल/वडा**	**सम्पन्नगर्ने निकाय**			**प्राथमिकीकरण**		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
३.३.१										
३.३.२										
३.३.३										
३.३.४										
३.३.५										

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
३.३.६										
३.३.७										
३.३.८										
३.३.९										
२. वार्ड नं.२										
३.३.१										
३.३.२										
३.३.३										
३.३.४										
३.३.५										
३.३.६										
३.३.७										
३.३.८										
३.३.९										
३. वार्ड नं.३										
३.३.१										
३.३.२										
३.३.३										
३.३.४										
३.३.५										
३.३.६										
३.३.७										
३.३.८										
३.३.९										
४. वडा नं.४										
३.३.१										
३.३.२										

विषय क्षेत्र	इकाई	अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १				आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
३.३.३									
३.३.४									
३.३.५									
३.३.६									
३.३.७									
३.३.८									
३.३.९									
५. वार्ड नं.५									
३.३.१									
३.३.२									
३.३.३									
३.३.४									
३.३.५									
३.३.६									
३.३.७									
३.३.८									
३.३.९									
६. वार्ड नं.६									
३.३.१									
३.३.२									
३.३.३									
३.३.४									
३.३.५									
३.३.६									
३.३.७									
३.३.८									

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
३.३.९										
७. वार्ड नं.७										
३.३.१										
३.३.२										
३.३.३										
३.३.४										
३.३.५										
३.३.६										
३.३.७										
३.३.८										
३.३.९										
८. वार्ड नं.८										
३.३.१										
३.३.२										
३.३.३										
३.३.४										
३.३.५										
३.३.६										
३.३.७										
३.३.८										
३.३.९										
९. वार्ड नं.९										
३.३.१										
३.३.२										
३.३.३										
३.३.४										
३.३.५										

विषय क्षेत्र	इकाई	अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १				आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
३.३.६									
३.३.७									
३.३.८									
३.३.९									

६.३.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

जानकी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र लघु जलविद्युत आयोजना, बैकल्पिक तथा नवीकरणीय उर्जा उत्पादन र विकास र रष्ट्रिय विद्युत प्रसारण अन्तरगत ३३ केभिए, ११ केभिए साथै साधारण घरेलु बिद्युत प्रवाह लाईन विकास र बिस्तरा भई सतप्रतिसत घर परिवारले उर्जा र उज्यालोको पहुँच प्राप्त गरेका हुनेछन् साथै उद्योग, कृषि, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य तथा अन्य सेवा प्रवाहको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यमा सहजता आउन गई आर्थिक विकास सँग सम्बन्धित क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्वमा दोब्बरले वृद्धि भएको हुनेछ ।

ख. नतिजा/सूचक

१ आवधिक योजनाको पहिलो बषृमा जानकी गाउँपालिकाको विद्युत उत्पादन, वितरण तथा व्यवस्थपन गुरुयोजना तयार भएको हुनेछ

२ आ.व. २०८१/८२ भित्र बिद्युत सेवा नपुगेका सबै वडाका टोल बस्ती, समुदाय तथा परिवारले सहज रुपमा विद्युत सेवा उपभोग गरेका हुनेछन

३ आ.व. २०८२/८३ भित्र गाउँपालिकाको कृषि तथा पशुपालन क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र, पर्यटन क्षेत्र लगायतका आर्थिक उपार्जनका सँग सम्बन्धित महत्वपूर्ण क्षेत्र र स्थानमा पर्याप्त बिद्युत सेवा प्रवाह हुन सक्ने वातावरणको विकास भई उद्योग, व्यापार तथा व्यवसायको विकास र बिस्तारले गति प्राप्त गरेको हुनेछ

४ आवधिक योजनाको अन्तइसम्ममा जानकी गाउँपालिकाको उर्जाको आन्तरिक आवश्यकता र खपतको कम्तिमा १५ प्रतिशत हिस्सा बैकल्पिक उर्जा (शौर्य, बायु तथा बायोग्याँस) ले ओगटेको हुनेछ ।

६.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो योजनाको अन्त्यमा गाउँपालिकाका सतप्रतिशत घरधुरीमा विद्युत सुविधा पुगेको हुनेछ । विद्युत प्रसारण तथा वितरण प्रणाली सुदृढीकरण भै विद्युत उपलब्धतामा नियमितता कायम भएको हुनेछ । विद्युत खपत वृद्धि भएको हुनेछ । औद्योगिक क्षेत्र, कृषि आधुनिकीकरण तथा व्यपारिक प्रतिष्ठानहरूमा पर्याप्त विद्युत आपूर्ति हुनेछ । उर्जा उपभोगमा वैकल्पिक उर्जाको प्रयोगमा आकर्षण बढेको हुनेछ । नदी, खोला, ताल, पोखरी तथा सिमसार क्षेत्रको दीगो संरक्षण गर्ने संस्थागत कार्यप्रणालीको विकास भएको हुनेछ । हरित अचेतनाको अवधारणा क्रमिक रूपमा प्रयोग भएको हुनेछ ।

विद्युत क्षेत्रको लगानीको सुनिश्चितता, संस्थागत सुदृढीकरण, जलवायु परिवर्तन जन्य प्रकोपको असर, संध, प्रदेश र गाउँपालिका बिच जलस्रोत विकासमा आवश्यक समझदारी, सहकार्यको सुनिश्चितता र निजी क्षेत्रको सहभागिताको सुनिश्चितता नहुनु यस क्षेत्रका मुख्य जोखिम रहेका छन् ।

६.४ सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि

६.४.१ पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाको आर्थिक विकास तथा सामाजिक रूपान्तरणको सम्वाहक एवं उत्प्रेरकको रूपमा सञ्चार, सूचना तथा प्रविधिलाई विकास गर्नुपर्ने कुरामा यस योजनाले जोड दिएको छ । सूचना तथा प्रविधिको विश्वव्यापीकरणबाट विकास तथा सकारात्मक परिवर्तनमा उल्लेखनीय योगदान दिन गाउँपालिकाले सूचना प्रविधिको क्षेत्रलाई अत्याधुनिक विधि, प्रविधि, औजारको प्रयोगमा ताजगीकरण कायम राख्ने, मर्यादित व्यसायिक सक्षम सबल बनाउने कुरामा लगानी केन्द्रित गर्नुपर्छ ।

इन्टरनेटको पहुँच तथा डिजिटल साक्षरता अभिवृद्धि तथा विद्युतीय सेवा प्रवाहलाई योजना अवधिमा प्रभावकारी बनाइ दीगो विकासका लक्ष्य हाँसिल गर्न र गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहलाई सुदृढ गर्नुपर्छ । तसर्थ गाउँपालिकाले यो योजनाको आधार वर्षमा भएको सूचना प्रविधि तथा सञ्चार गत अवस्थालाई व्यापक सुधार गरी सूचना प्रविधि सम्बन्धी ज्ञान, सीप र क्षमताको विकास गरी योजना अवधिमा सुशासनको प्रत्याभूति दिन सक्षम हुनुपर्छ । किनकी सूचना प्रविधि तथा सञ्चार जगतलाई गाउँपालिकाको आर्थिक विकासको महत्वपूर्ण हिस्साको रूपमा विका गर्न जरुरी छ ।

६.४.२ समस्या तथा चुनौती

आमसञ्चार जगतको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, मर्यादित, जिम्मेवार जवाफदेही, उत्तरदायी र विश्वसनीय हुन नसक्नु, विद्युतीय एवं दूर सञ्चारमा सबैको पहुँच पुग्न नसक्नु, सूचना प्रविधिलाई स्थानीय विकास मैत्री बनाउन नसक्नु, सार्वजनिक सेवामा सूचना प्रविधिको न्यून प्रयोग हुनु, विज्ञापन व्यवसाय लगायत सार्वजनिक सञ्चारका माध्यम व्यवस्थित हुन नसक्नु, इन्टरनेटको पहुँच सबैमा नपुग्नु यस क्षेत्रका मुख्य समस्या हुन् ।

सूचना प्रविधि तथा सञ्चार क्षेत्रलाई विश्वसनीय एवं विकासको सम्पादक बनाउनु, इन्टरनेट, मोबाइल प्रयोगकर्ता सङ्ख्यामा वृद्धि गर्न, सार्वजनिक सेवामा नागरिकको पहुँच वृद्धि गर्न र तथ्यपरक सूचना प्रवाहको विकास गर्न यस क्षेत्रमा विद्यमान चुनौति हुन् । सूचना प्रविधि दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था तथा विद्युतीय सूचना प्रणालीबाट गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह तथा अभिलेखिकरणलाई चुस्त दुरुस्त राख्न थप चुनौति रहेका छन् ।

६.४.३ संभावना तथा अवसर

प्रेस स्वतन्त्रता, वाक स्वतन्त्रता, सञ्चार तथा सूचनाको हकको प्रत्याभूति दिनु, “डिजिटल नेपाल” को अवधारणाले महत्व पाउन, शिक्षा क्षेत्रमा आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग हुनु, सूचना क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको लगानी कृषि हुनु, युवा वर्गको यस क्षेत्रमा आकर्षण बढ्नु, रोजगारीका अवसर सिर्जना हुनु, सूचना प्रविधि आर्थिक विकासको सम्बाहकको रूपमा आउन, सूचना प्रविधि जस्तै इन्टरनेट, मोबाइलको प्रयोगमा वृद्धि हुनु, तथ्यमा आधारित दुर सञ्चार सेवा, सार्वजनिक सेवामा सर्वसाधारणको पहुँच वृद्धि हुँदै जानु सूचना प्रविधिको प्रयोगले सेवा प्रवाहको लागतमा कमि आउनु, डिजिटल साक्षरता वृद्धि हुनु, नविनतम प्रविधिको विकास हुनु यस क्षेत्रका अवसर हुन् ।

गाउँपालिकाले सूचना प्रविधि तथा सञ्चार क्षेत्रले स्थानीय तहमा सिंर्जना गरेका माथि उल्लेखित अवसरलाई यो योजना अवधिमा उपयोग गरी गाउँपालिकाको आर्थिक विकासको सम्वाहकको रूपमा विकास गर्ने सम्भावना रहेको छ ।

६.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगलाई सर्वसुलभ, प्रभावकारी व्यवस्थापन र प्रयोग बाट गाउँपालिकाबासिको जीवनस्तरमा गुणात्मक परिवर्तन ल्याउने ।

तालिका ७८: कार्यक्रम तथा आयोजनाको ढाँचा तथा कार्यक्रम तथा आयोजनाको सांकेतिकरण

क.सं	उद्देश्य	रणनीति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१	गाउँपालिकाबासी, पर्यटक, उद्योगि, व्यापारी, व्यवसायी लगायत सवैमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सेवाको पहुँच स्थापित गर्नु साथै उपयोगको विभिदिकरण र विस्तार गनु	सवै गाउँपालिकाबासिमा सूचनाको हक स्थापित गर्ने	• सवै गाउँपालिकाबासीमा सूचनाको पहुँच स्थापित गर्न आवश्यक संस्थागत तथा नीतिगत व्यवस्था गर्ने • उपयुक्त जग्गा र स्थानको व्यवस्था गरी गाउँपालिका सहित सवै वडाकार्यालयको समन्वयमा सम्बन्धित दुरसञ्चार सस्थाहरू (नेपाल टेलिकम तथा एनसेल लगायत) सँग समन्वय गरी सम्बन्धित दुरसञ्चार सस्थाकै लगानिमा दुरसञ्चार टावर निर्माण तथा दुर सञ्चार सेवा बिस्तार गर्ने • मुख्य बजार केन्द्र, सार्वजनिक स्थल, सरकारी तथा गैरसरकारी कार्यालय लगायत गाउँपालिकाका गौरवका आयोजना भित्र समेटिएका प्रस्तावित स्याटलाईट स्मार्ट ग्रामिण बजारका प्रस्तावित केन्द्रहरूमा नेट ईन्टरनेटको सेवालाई प्रभावकारी बनाउने • संचारका माध्यमहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने
२.	सूचना प्रविधिको सेवालाई सर्वसुलभ, भरपर्दो र गुणस्तरीय बनाउन सम्बन्धित सेवा प्रदायक संघ संस्थालाई सहयोग गर्नु	गाउँपालिकाका सवै टोल बस्तीमा सूचना तथा सञ्चार स्रोतको पहुँचको सुनिस्चित गर्न सञ्चार सेवाको संरक्षण र सम्बर्द्धनकालागि सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार सँग समन्वय र साझेदारी गर्ने	• सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार र हुलाक सेवा कार्यालय सँग समन्वय गरी गाउँपालिकाको ग्रामिण स्याटलाईट ग्रामिण बजार केन्द्र निर्माण विकास हुने मुख्य बजार केन्द्रमा सुविधायुक्त हुलाक सेवा सञ्चालन गर्ने • गाउँपालिकाले आफ्नै रेडियो सञ्लनमा ल्याउन सञ्चार माध्यम सँग साझेदारीको नीति अवलम्बन गर्ने • आम रुपमा सुचनाको सहजताका लागि गाउका चिराकी, बरघर र संचार माध्यमको प्रयोगलाई सुद्रिण गरी सुचनामैत्री गाउँपालिका बनाउने जिम्मेवार एवंम जवाफदेही काम गर्ने

३.	सूचना र सञ्चार प्रविधि मैत्री उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा सेवाको विकास र विस्तार बाट रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गरि याउपालिप्रति स्थानीयबासीको विश्वास र भरोसा र्‍ै प्रगाढ बनाउनु	गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालन तथा व्यवस्थापन हुने सवै प्रकृति र प्रकारका विकास निर्माण , लगायत आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृति, वातावरणीय तथा वित्तीय व्यवस्थापनका कार्य साथै सेवा प्रवाहलाई डिजिटल प्रविधिमा आवद्ध गरी आन्तरिक आय आर्जनमा गुणात्मक परिवर्तन ल्याउने साथै विज्ञापन सेवालाई समते व्यवस्थित बनाउने	• गाउँपालिका भित्रका सवै सामुदायिक तथा संस्थागत बिद्यालयमा अनिवार्य नेट ईन्टरनेट सेवा जडान गर्ने • सर्वसाधारण गाउँपालिकाबासी लगायत विद्यालय, स्वास्थ्य केन्द्र, उद्योगि, व्यापारी, व्यवसायी लगायत सवै सरोकारवालालाई नेट ईन्टरनेट सेवाको पहुँच सुनिस्चित गर्ने • गाउँपालिकाको वित्तीय व्यवस्थापनलाई सूचना प्रविधि सँग आवद्ध गरी कर तथा गैरकर राजश्व सङ्कलन तथा व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउने • गाउँपालिका बाट हुने लेखा व्यवस्थापन तथा भुक्तानीलाई डिजिटाईज गर्ने • सूचना प्रविधिको माध्यम बाट स्थानीय भाषा, कला, संस्कृति तथा मौलिकताको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्:

तालिका ७९: वडागत विकासका आयोजनाहरू:

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं.१					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
३.४.१ ल्याण्डलाइन टेलिफोनको विस्तार	सङ्ख्या	-	—	-						
३.४.२ फ्री वाइफाई क्षेत्र निर्धारण गर्ने	सङ्ख्या	१	२ लाख	दुर्गौली	√					
३.४.३ एफ.एम. रेडियो सञ्चालन	सङ्ख्या	-								
३.४.४ विकास बुलेटिन प्रकाशन	सङ्ख्या	-								
३.४.५ जनप्रतिनिधि सेवा ग्राही संवाद कार्यक्रम	सङ्ख्या									
२. वार्ड नं.२										
३.४.१ ल्याण्डलाइन टेलिफोनको विस्तार	सङ्ख्या	-	—							
३.४.२ फ्री वाइफाई क्षेत्र निर्धारण गर्ने	सङ्ख्या	-	—							
३.४.३ एफ.एम. रेडियो सञ्चालन	सङ्ख्या	-	—							
३.४.४ विकास बुलेटिन प्रकाशन	सङ्ख्या	-	—							

३.४.५ जनप्रतिनिधि सेवा ग्राही संवाद कार्यक्रम	सङ्ख्या	१	–							
३. वार्ड नं.३										
३.४.१ ल्याण्डलाइन टेलिफोनको विस्तार	सङ्ख्या									
३.४.२ फ्री वाइफाई क्षेत्र निर्धारण गर्ने	सङ्ख्या									
३.४.३ एफ.एम. रेडियो सञ्चालन	सङ्ख्या									
३.४.४ विकास बुलेटिन प्रकाशन	सङ्ख्या									
३.४.५ जनप्रतिनिधि सेवा ग्राही संवाद कार्यक्रम	सङ्ख्या									
इन्टरनेट र टावर		१	३० लाख	नयाँ लायकपुर	√	√		√		
४. वार्ड नं.४										
३.४.१ ल्याण्डलाइन टेलिफोनको विस्तार	सङ्ख्या	×								
३.४.२ फ्री वाइफाई क्षेत्र निर्धारण गर्ने	सङ्ख्या	३ वटा	१५ लाख	मुनुवा, बेलपुर, कञ्चनपुर	√	√				
३.४.३ एफ.एम. रेडियो सञ्चालन	सङ्ख्या	×								
३.४.४ विकास बुलेटिन प्रकाशन	सङ्ख्या	×								
३.४.५ जनप्रतिनिधि सेवा ग्राही संवाद कार्यक्रम	सङ्ख्या	१		मुनुवा वडा कार्यालय						
५. वार्ड नं.५										
३.४.१ ल्याण्डलाइन टेलिफोनको विस्तार	सङ्ख्या	-								
३.४.२ फ्री वाइफाई क्षेत्र निर्धारण गर्ने	सङ्ख्या	-								
३.४.३ एफ.एम. रेडियो सञ्चालन	सङ्ख्या	-								
३.४.४ विकास बुलेटिन प्रकाशन	सङ्ख्या	-								
३.४.५ जनप्रतिनिधि सेवा ग्राही संवाद कार्यक्रम	सङ्ख्या									
६. वार्ड नं. ६										
३.४.१ ल्याण्डलाइन टेलिफोनको विस्तार	सङ्ख्या	-								
३.४.२ फ्री वाइफाई क्षेत्र निर्धारण गर्ने	सङ्ख्या	-								
३.४.३ एफ.एम. रेडियो सञ्चालन	सङ्ख्या	-								
३.४.४ विकास बुलेटिन प्रकाशन	सङ्ख्या	-								

३.४.५ जनप्रतिनिधि सेवा ग्राही संवाद कार्यक्रम	सङ्ख्या									
७. **वार्ड नं.७**										
३.४.१ ल्याण्डलाइन टेलिफोनको विस्तार	सङ्ख्या	-	–							
३.४.२ फ्री वाइफाई क्षेत्र निर्धारण गर्ने	सङ्ख्या	१	१० लाख	मिलनचोक		√	√	√		
३.४.३ एफ.एम. रेडियो सञ्चालन	सङ्ख्या	-	–							
३.४.४ विकास बुलेटिन प्रकाशन	सङ्ख्या	-	–							
३.४.५ जनप्रतिनिधि सेवा ग्राही संवाद कार्यक्रम	सङ्ख्या	-								
८. **वार्ड नं.८**										
३.४.१ ल्याण्डलाइन टेलिफोनको विस्तार	सङ्ख्या	-		जबलपुर		√				
३.४.२ फ्री वाइफाई क्षेत्र निर्धारण गर्ने	सङ्ख्या									
३.४.३ एफ.एम. रेडियो सञ्चालन	सङ्ख्या									
३.४.४ विकास बुलेटिन प्रकाशन	सङ्ख्या									
३.४.५ जनप्रतिनिधि सेवा ग्राही संवाद कार्यक्रम	सङ्ख्या									
९. **वार्ड नं. १**										
३.४.१ ल्याण्डलाइन टेलिफोनको विस्तार	सङ्ख्या	-								
३.४.२ फ्री वाइफाई क्षेत्र निर्धारण गर्ने	सङ्ख्या	-								
३.४.३ एफ.एम. रेडियो सञ्चालन	सङ्ख्या	-								
३.४.४ विकास बुलेटिन प्रकाशन	सङ्ख्या	-								
३.४.५ जनप्रतिनिधि सेवा ग्राही संवाद कार्यक्रम	सङ्ख्या	-								

६.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग साथै स्थानीय स्तरमा हुलाक तथा दुरसञ्चार सेवाको क्षमता बिस्तार, विकास र सहज पहुँच सहितको सुविधाले शिक्षा, स्वास्थ्य, उद्योग, व्यापार, ब्यावसाय तथा प्रशासनिक सेवा प्रवाहमा बढोत्तरी हुनुको साथै सर्वसाधारण गाउँपालिकाबासी, आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक, अध्ययन तथा अनुसन्धान कर्ता लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालालाई सूचना ग्रहण र प्रवाहमा सहजता भएको हुनुको साथै राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय घट्ना परिघट्नाका बारेमा सहज जानकारी उपलब्ध गर्न सकिने अवस्थाको श्रृजना भई आर्थिक, सामाजिक र सास्कृतिक जीवन, जीवन

पद्धती तथा जीवन स्तरमा सकारात्मक प्रभाव परेको हुनेछ र योजना अवधिमा पालिकाका ९५ प्रतिसत स्थानीयबासिले सूचना तथा सञ्चारको पूर्ण पहुँच प्राप्त गरेका हुनेछन् ।

ख. नतिजा/सूचक

१ सङ्घीयसरकारको लगानीमा आ.व. २०८२/८३ भित्र जानकी गाउँपालिकाका ग्रामिण स्याटलाईट ग्रामिण बजार निर्माण हुने बजार केन्द्रमा व्यवस्थित हुलाक सेवा सञ्चालन भएका हुनेछन्

२ सम्बन्धित दुरसञ्चार सस्थाहरू (नेपाल टलिकक तथा एनसेल समेत) सँग समन्वय गरी सम्बन्धित दुरसञ्चार सस्थाकै लगानिमा गाउँपालिका क्षेत्रका सवै वडाका आवश्यक स्थानमा दुरसञ्चार टावर निर्माण भई आगामि ५ बर्ष भित्र वडाका सवै स्थनमा दुर सञ्चार तथा नेट ईन्टरनेट सेवाको सहज पहुँच पुगेको हुनेछ

३ अवधिक योजना अवधिमा गाउँपालिकाका सवै वडाका टोलबस्तीमा टेलिफोन तथा नेट ईन्टरनेटको सेवा बिस्तार भई वडाकार्यालय, सरकारी तथा गैरसरकारी लगायत निजी क्षेत्र सँग सम्बन्धित संघ संस्था, कार्यालय लगायत बिद्यालयको पठन पाठन समेतका आफ्ना सम्पूर्ण गतिविधि नेट ईन्टरनेटको सेवा प्रयोग मार्फत सञ्चालन भएका हुनेछन् र स्थानीयबासिले जानकी एप को माध्यम बाट गाउँपालिकालाई तिर्नु बुझाउनु पर्ने कर तथा राजश्व घर तथा आफ्नै कार्यस्थलमा बसी तिन तथा बुझाउने सक्ने व्यवस्था भएको हुनेछ।

६.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो आवधिक योजनाको अन्त्यमा गाउँपालिकामा इन्टरनेट सुविधा प्रयोग गर्ने जनसङ्ख्या ७० प्रतिशतभन्दा बढी भएको हुनेछ । डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क कार्यान्वयनमा आएको हुने, टेलिभिजन, मोबाइलको पहुँच सबैमा पुगेको र एकिकृत सार्वजनिक सेवा प्रसारणको संस्थागत विकास र सञ्चालन भएको हुनेछ । गाउँपालिकाले प्रदान गरिने सबै सार्वजनिक सेवा विद्युतीय माध्यमबाट भएको हुने र सञ्चार क्षेत्रमा समेत रोजगारीको अवसर सिर्जना भएको हुनेछ ।

सञ्चार तथा सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा लगानीको सुनिश्चितता, निजी क्षेत्रको सहभागिताको इच्छा अन्तरसरकारी सहयोग र समझदारीको स्थिति एवं प्राकृतिक प्रकोप, नविनतम प्रविधिको प्रयोग र उपलब्धता यसका जोखिम पक्ष रहेका छन् ।

तालिका ८०: कार्यक्रम तथा आयोजना विवरण खाका

उद्देश्य नं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार बर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित स्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)						प्रति एकाई लागत	जिम्मेवारी	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण
					पहिलो बर्ष	दाश्रो बर्ष	तेश्रो बर्ष	चौथो बर्ष	पाँचौ बर्ष	जम्मा			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१. **बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण**					१८०	३२५	३३९.१२	४७०.९९	५४९.५८	१८६४.६९	३७२.९२		
१	भू (उपयोग नीति तथा योजना निर्माण गर्ने	प्रतिशत	तर्जुमा भएको कार्यान्वयन नभएको	१००	१५	२५	५०	७५	१००	१००		गाउँ सभा, गाउँ कार्यपालिका योजना तथा पूवौधार शाखा स्थानीयबासी	६.१.४.३ को को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	एकीकृत वस्ती विकास गरी भौगालिक रुपमा विकट, विपद्को उच्च जोखिम युक्त क्षेत्र तथा स्थानमा रहेका बस्तीहरूलई स्थानान्तरण गर्ने	सङ्ख्या	अभिलखिकरण नभएको परिवार सङ्ख्या	अति जोखिममा रहेका परिवार १५०	–	२	६	७	१	१५			
३	भवन संहिताका आधारमा घर तथा भवनहरू को निर्माण इजाजत अनिवार्य गर्ने	सङ्ख्या		नभएको	–	५०	१००	१६०	२००	३००			
३	गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सवै घरहरू लाई सूचनामा आधारित घर नम्बर प्रदान गर्ने	प्रतिशत	०	९५	१५	२५	६०	८०	९५	९५			
४	सामुदायिक भवन निर्माण सम्पन्न तथा स्तरोन्नती गर्ने	सङ्ख्या	-	१५	–	२	५	८	१५	१५			
५	कार्यालय भवन निर्माण तथा स्तारोन्नती गर्ने	सङ्ख्या		३	–	१	२	३	३	३			
२ सडक, पुल तथा यातायात					४०३.२०	६०९.७९	७७५.२८	९३२	१११५	३८३५.२७	७६७.०५		
१	१.गाउँपालिकाका सवै वडा, वस्ती र टोलमा बषै भर सहज आवगमन गर्न सकिने गरी सडक निर्माण गर्ने	प्रतिशत	१५	९८	२५	६०	८०	९०	९८	९८		गाउँ कार्यपालिका, योजना तथा पूवौधार शाखा, स्थानीयबासी,	६.२.४.३ को को रणनीति तथा कार्यक्रम
१	१.१ कालोपत्रे सडक	कि.मि.	२२	४४	५	७	३	३	४	४४			

१	१.२ ग्राभेल सडक	कि.मि.	११८	१६०	१२५	१३०	१४०	१५०	१६०			निर्माण व्यवसायी सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार र विकास साझेदार	स्तम्भमा सम्लग्न
१	१.३ माटोको सतह भएको सडक	कि.मि	१८	१८	१५	७	१	१	१	०	१८		
१ र ३	पुल निर्माण गर्ने	सङ्ख्या	२	–	–	१	–	–	२	२			
१ र ३	कलभर्टको निर्माण गर्ने	सङ्ख्या	४८	६०	२	१	१	१	३	६०			
३ जलस्रोत, विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा					१७०	२३०	३७७	४७५	५८०	१८३२	४५८०	लागत	
१	लघ जलविद्युत आयोजनाको स्तरोन्नती गरी क्षमता बृद्धि गर्ने	कि.वाट		५००	५०	७५	१००	२५०	३००	५००		गाउँ सभा, गाउँ कार्यपालिका, योजना तथा पूर्वाधार शाखा, स्थानीयबासी, सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार र विकास साझेदार	६.३.४.३ को को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	विद्युत सेवाको पहुँच विस्तार गर्ने	सङ्ख्या	९९	सतप्रतिसत	९९								
३	बैकल्पिक र नवीकरणीय उर्जा उत्पादन मार्फत सेवा विस्तार गर्ने	सङ्ख्या	५००	१५००	७००	९००	११००	१३००	१५००	१५००			
४	इन्धनको रुपमा प्रयोगकालागि बनजङ्गलको कटानी र फडानीलाई निरुत्साहित गरी वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्ने		पर्याप्त	९० % ले घटाउने	२०	४०	६०	८०	९०	९०			
४ सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि					१९०	२५०	३९५	४८०	५.८५	१९००	४७५		
१	१. सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सेवाको पहुँच विस्तार गर्ने											गाउँ सभा, गाउँ कार्यपालिका, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि शाखा, स्थानीयबासी, सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार र विकास साझेदार	६.४.४.३ को को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
	१.१ नेट ईन्टरनेट सेवा												
	घरपरिवारमा टेलिभिजन	घर परिवार		४० प्रतिशत	१५	२०	२५	३०	४०	४०			
	घरपरिवारमा कम्प्यूटर को पहुँच	घर परिवार		३० प्रतिशत	५	१०	१५	२०	३०	३०			
	मोवाइलको पहुँच	सङ्ख्या	-	६००००	४००००	४५०००	५००००	५५०००	६००००	६०००			
२	सूचना प्रविधिको सेवालाई सर्वसुलभ, भरपर्दो र गुणस्तरीय बनाउने	प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	९५	२०	३०	५०	६०	९५	९५			

३	सेवाको विकास र विस्तार बाट रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्ने	प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	५००	५०	१००	१५०	१००	१००	५००			
४	सूचना प्रविधिको प्रयोग बाट पालिका स्तरका विकास निर्माण र सेवा प्रवाहलाई जनता सँग प्रत्यक्ष जोडिने अवस्थाको विकास गर्ने	प्रतिशत	सामान्य एसएमएस सेवा मात्र	७५ प्रतिशत	२५	४५	६०	७०	७५	७५			

तालिका ८१: कार्यक्रम तथा आयोजनाको साकेतिकरण खाका

उद्देश्य नं.	कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण	स्थानीय दीर्घकालिन लक्ष्य र रणनीतिक स्तम्भ सङ्केत	दिगो विकास लक्ष्य सङ्केत	दिगो राष्ट्रिय लक्ष्य सङ्केत	प्रदेश समृद्धि सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलबायु सङ्केत
१. **बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण**							
१	भू(उपयोग नीति तथा योजना तयार गर्ने	६.१.४.३	११	८	१		
२	एकीकृत आवास विकास (House Pooling) जस्ता योजना कार्यान्वयन गर्ने	६.१.४.३	११	२.१	२.१		
३	राष्ट्रिय भवन संहिता तथा मापदण्ड लाई स्थानीयकरण गर्ने	६.१.४.३	११		१०		
४	सूचनामा आधारित घर नम्बर प्रदान गर्ने	६.१.४.३					
२ सडक, पुल तथा यातायात							
१	सडक गुरु योजना अध्यावधिक गर्ने साथै सडक पूर्वाधार निर्माण गर्ने	६.२.४.३	९	३.१	३.१		
२	सडक, ढलरनाला, पुल तथा कलभर्ट निर्माण गर्दा मापदण्डका आधारमा गुणस्तर कायम गर्ने	६.२.४.३	९	३.१	३.१		
३	यातायात व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउने	६.२.४.३	९	३	३		
३ जलस्रोत, विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा							
१	लघु जलविद्युत आयोजनाको स्तरोन्नती गरी उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन	६.३.४.३	७	४	१		
२	विद्युत सेवाको पहुँच विस्तार गर्ने	६.३.४.३	७				
३	बैकल्पिक र नवीकरणीय उर्जा उत्पादन मार्फत सेवा विस्तार गर्ने	६.३.४.३	७	७	३.३		

४ सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि							
१	सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सेवाको पहुँच विस्तार गर्ने	६.४.४.३	९	३	१.३		
२	सूचना प्रविधिको सेवालाई सर्वसुलभ, भरपर्दो र गुणस्तरीय बनाउने	६.४.४.३	९	३	१,३		

तालिका ८२: नतिजा खाका

नतिजा तह	नतिजा	सूचक	एकाई	आधार बर्षको अवस्था	योजना अवधिको लक्ष्य (आर्थिक बर्ष र कुल)						पुष्ट्याइका आधार	जोखिम पक्ष र अनुमान
					पहिलो बर्ष	दाश्रो बर्ष	तेश्रो बर्ष	चौथो बर्ष	पाँचौ बर्ष	जम्मा		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१. **बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण**												
प्रभाव	आवासीय क्षेत्र, कृषि तथा पशुपन्छी पालन क्षेत्र, शहरी तथा ब्यापारिक क्षेत्र, औद्योगिक क्षत्र, पर्यटन क्षेत्र वन तथा हरियाली क्षेत्र, चरन क्षेत्र, समेतको भू(उपयोगको मापदण्ड तयार भई कार्यान्वयनमा आउने	१	प्रतिशत	तर्जुमा भएको कार्यान्वयन नभएको	५	२५	६०	८०	१००	१००	गाउँ सभा, कार्यपालिकाको निर्णय अभिलेख साथै प्रकासित दस्तावेजहरू	गाउँ पालिकाको सकृयता र व्यवस्थापन दिगो भएके हुने
	एकीकृत वस्ती विकासका माध्यम बाट अति जोखिम अवस्थामा रहेका घरपरिवार सुरक्षित हुने		परिवार सङ्ख्या	नभएको	५०	१००	१००	१५०	१००	५००		
	राष्ट्रिय भवन संहिता तथा मापदण्ड लाई स्थानीयकरण हुने	५, ६	प्रतिशत	सामान्य अवस्थमा	१५	२५	४०	७५	१००	१००	गाउँ सभा, कार्यपालिकाको निर्णय अभिलेख, सम्बन्धित शाखा साथै स्थानीयबासी	
	सूचनामा आधारित घर नम्बर बाट स्थानीय सेवा प्रवाहमा सहजता आउने	७	प्रतिशत	नभएको	५	३०	६०	८०	९५	९५		
असर	भूउपयोग योजनाका माध्यम बाट जमिनको अनावश्यक खण्डिकरण रोकी जग्गाको बैज्ञानिक उपयोगलाई सुनिस्चित गर्नु		प्रतिशत	सामान्य	१०	२०	४०	८०	९०	१००	कार्यपालिका, सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार साथै स्थानीय सरकोकारवाला	भूउपयोग योजना तथा नीत पूर्ण रुपले कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ
	प्राकृतिक विपती र जोखिम बाट मानिसको जीवन रक्षा गर्नु		प्रतिशत	सामान्य	२०	३०	५०	७५	१००	१००		
	स्थानीय सेवालाई प्रभावकारी बनाउनु		प्रतिशत	सामान्य	३०	५०	७५	८०	९०	१००		

प्रतिफल	भूउपयोग योजनाका माध्यम बाट जग्गा जमिनको उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिबृद्धि भएको हुनेछ		प्रतिशत	गणना नभएको	१०	१५	२०	२५	३०	३०	योजना शाखा, स्थानीय कृषक, उद्योगि, व्यापारी र व्यवसायीहरू	स्थानीबासीको सहभागिता र सहयोगमा अभिबृद्धि भएको हुने साथै स्रोत र साधनको पर्याप्ताता र मूल्य स्थिर रहेको हुने
	जोखिम अवस्थामा रहेका मानिसहरू सुरक्षित भएको हुनेछन्		सङ्ख्या	२५०	३००	३५०	५००	८००	१०००	१०००		
	स्थानीय सेवाको गुणस्तरमा सुधार भई गाउँपालिका प्रतिको विश्वासमा बढोत्तरी भएको हुनेछ		प्रतिशत	सामान्य अवस्थमा	१५	२५	४५	६५	९५	१००		
प्रमुख कार्यक्रम	भूउपयोग योजना को कार्यान्वयन र स्थानीय ऐन कानून तर्जुमा गर्ने		प्रतिशत	भूउपयोग योजना तयार भई कार्यान्वयन नभएको तथा ऐन कानून निर्माण नभएको	१०	२०	५०	८०	९०	१००	गाउँ सभा, गाउँ कार्यपालिका	भूउपयोग योजना अध्यावधिक भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ
	एकीकृत वस्ती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने		वस्ती सङ्ख्या	नभएको	१	६	६	१	१	१५		
	स्थानीय सेवाको प्रभावकारिता बृद्धि गर्ने		प्रतिशत	सामान्य अवस्थमा	५%	१५%	२५%	३०	३५	३५		
२. सडक, पुल तथा यातायात												
प्रभाव	१. सडक तथा नाला निर्माण बाट आवागमनमा सहजताका साथ आर्थिक कृयाकलाप र गतिविधिमा आधारित कार्यमा बढोत्तरी हुने	१, २									गाउँ कार्यपालिका, सम्बन्धित शाखा, निर्माण व्यवसायी साथै स्थानीयबासी र सरोकारवाला	स्रोत र साधनको पर्याप्तता भएको हुने मूल्य स्थिरता रहेको हुने
	१.१ कालो पत्र सडक		कि.मि.	२२	५	७	३	३	४	४४		
	१.२ ग्राभेल सडक		कि.मि.	११८	१२५	१३०	१४०	१५०	१६०	१६०		
	१.३ कच्ची सडक (माटोका सतह भएका)		कि.मि	१८	१८	२५	२८	३०	३२	३६		
	पुल तथा कलभर्ट निर्माण बाट एक स्थान बाट अर्को स्थानमा	३	सङ्ख्या	पुल=२	५	–	–	१	–	१		
				कलभर्ट=४८	६०	१	३	३	३	६०		

	सहज रुपमा आवत जावतको सुनिस्चितता हुने											
	यातायात व्यवस्थापन का कारण ट्राफिक व्यवस्थापनमा सहजता आउने	४	प्रतिशत	गण्ना नभएको	५	१५	२५	३०	३५	३५		
असर	सडक तथा पुल पूर्वाधारको विकास बाट आर्थिक कृयाकलापमा बढोत्तरी ल्याउनु		प्रतिशत	गण्ना नभएका तर ५० प्रतिसतको अनुमान	५	८	१२	१८	२५	२५	कार्यपालिका आर्थिक विकास संग सम्बन्धित शाखा, स्थानीय कृषक, उद्योगि, व्यापारी तथा व्यवसायी तथा ट्राफिक प्रहरी र सरोकारवाला	स्थानीयबासिको सकृयता भढेको हुने ट्राफिक व्यवस्थापन नियमित र प्रभावकारी भएको हुने
	यातायातको व्यवस्थापन बाट सडक दुर्घटनामा कमि ल्याउनु		प्रतिशत	गण्ना नभएका	२५	३०	६०	७०	८०	८५		
प्रतिफल	गाउँपालिका क्षेत्र भित्र बर्षैभरी सहज रुपमा आवतजावतको सुनिस्चितता भएको हुनेछ		प्रतिशत	करिव ५० प्रतिसत	८०	८५	९०	९५	९७	९९	कार्यपालिका, योजना शाखा, यातायात व्यवसायी, सम्बन्धित सरोकारवाला	बर्षैभरी सहज आवत जावत हुने गरिका सडक पूर्वाधारको निर्माण बिकास भएको हुने आर्थिक कारोवार र सामाजिक साथै सांस्कृतिक कृयाकलापमा बढोत्तरी भएको हुने
	कृषि तथा पशुपन्छी जन्य बस्तुको कारोवार साथै व्यापार व्यवसायमा बढोत्तरी भएको हुनेछ		प्रतिशत	सामान्य अवस्थमा	६०	७०	८०	९०	१००	१००		
	सडक दुर्घटनामा कमि आएको हुनेछ		प्रतिशत	गण्ना नभएका	६०	७०	८०	९०	९५	९५		
प्रमुख कार्यक्रम	सडक सुविधा नपुगेका स्थानमा सडक निर्माण, कच्चि सडक ग्राभेल तथा ग्राभेल भएका सडक कालोपत्रे गर्ने			प्रभाव खण्डमा उल्लेख गरे बमोजिम	५०	५५	६५	७५	८०	८०	नगर कार्यपालिका, सम्बन्धित शाखा, निर्माण व्यवसायी र स्थानीयबासी	स्रोत र साधनको पर्याप्तता कार्यक्रम सञ्चालनमा सहजता र सहयोग पुगेको हुने
	प्रस्तावित भएका पुल तथा कलभर्टहरू निर्माण गर्ने				१५	२०	२५	४०	४५	४५		
	यातायातको सुविधामा विस्तार र विकास गर्ने		प्रतिशत		६०	७०	८०	९०	९५	९५		
३. जलस्रोत, विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा												
प्रभाव	लघु जलविद्युत आयोजनाको क्षमता विस्तार भएको हुने		कि.वा.	नभएको	१००	१००	१००	१००	१००	५००		स्रोत र साधनको सहज

	बैकल्पिक तथा नविकरणीय उर्जाको थप विकास र प्रयोग भएको हुने		घर परिवार सङ्ख्या	५००	५५०	६००	८००	१०००	१२००	१५००	कार्यपालिका, स्थानीय समुदाय तथा निजी क्षेत्र	उपलब्धता भएको हुनेछ स्थानीयबासिको सहयोग र निजी क्षेत्रको सम्लग्नता र सकृयता बढेको हुनेछ
	उर्जामा पहुँच बृद्धि भई उद्योग, व्यापार तथा व्यवसायमा समेत बृद्धि भएको हुने		प्रतिशत	५०	६०	७०	८०	९०	१००	१००		
असर	आर्थिक कृयाकलप र गतिविधिमा बढोत्तरी ल्याउनु		प्रतिशत	३०	५०	६०	९०	९०	९०	९०	कार्यपालिका र स्थानीयबासी	स्थानीय सरकोकारवाला को सकृयतामा बृद्धि भएको हुनेछ
	इन्धन र उर्जामा आत्म निर्भर बनाउनु		प्रतिशत	५०	६०	७०	८०	९५	१००	१००		
प्रतिफल	लघु जलबिद्युत आयोजनाको क्षमता विस्तार भएको हुनेछ		कि.वा.	५००	–	२५०	३००	४००	४५०	५००	कार्यपालिका र स्थानीयबासी	सरकोकारवाला को सकृयतामा बृद्धि भएको हुनेछ
	उर्जाको प्रयोगमा स्थानीयबासीको पहुँच सहज पर्याप्त भएको हुनेछ ।		प्रतिशत	५०	६०	७०	८०	९०	१००	१००		
	कृषि तथा पशुपन्छी जन्य उत्पादन र उत्पादकत्वमा बृद्धि साथै व्यापार व्यवसायमा बढोत्तरी का कारण गाउँपालिका आत्म निर्भरता तर्फ उन्मुख भएको हुनेछ ।		प्रतिशत	२०	२५	३५	४५	५०	५५	५५		
प्रमुख कार्यक्रम	लघ जलविद्युत आयोजनाको स्तरोन्नती गरी क्षमता बृद्धि गर्ने		कि.वा	-	३०	४०	१०००	१२५	१०५	२००	गाउँपालिका, निजी क्षेत्र र स्थानीय समुदाय साथै उपभोक्ता समिति	स्रोत र साधनको उपलब्धता रहेको हुने प्राकृतिक प्रकोपमा कमि भएको हुनेछ
	विद्युत सेवाको पहुँच विस्तार गर्ने		प्रतिशत	६०%	७०	७५	७८	८०	९०	१००		
	बैकल्पिक र नवीकरणीय उर्जा उत्पादन मार्फत सेवा विस्तार गर्ने		सङ्ख्या	सामान्य	३००	४००	५००	८००	१२००	१५००		
४. सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि												
प्रभाव	सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सेवाको पहुँच विस्तार भएको हुने	१, २ र ३	प्रतिशत	कार्यक्रम खाकामा उल्लेख	७०	७५	८०	९०	१००	१००	कार्यपालिका, सूचना प्रविधिमा सम्लग्न संघ संस्था र निकाय, स्थानीयबासी	स्रोत र साधनको सहज उपलब्धता हुनेछ
	सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग बाट आर्थिक, सामाजिक,		प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	५०	५५	६०	७०	८०	८०		

	सांस्कृतिक गतिविधिमा बढोत्तरी भएको हुने											स्थानीयबासीको सकृय सहायेग रहनेछ
असर	सूचना र सञ्चार प्रविधिको सकारात्मक प्रयोगलाई प्रभावकारी बनाउनु		प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	५५	६५	७५	८५	९५	९५	कार्यपालिका, सूचना प्रविधिमा सम्लग्न संघ संस्था र निकाय, स्थानीयबासी	सरोकारवालाको साथ र सहयोगि नियमित रहनेछ आर्थिक कृयाकलापमा सम्लग्न सरोकारवालाको सकृयता दिगो भएको हुनेछ
	सूचना र सञ्चार प्रविधिको पूर्ण प्रयोग बाट सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक कृयाकलाप साथै सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनु		प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	२५	३०	३५	४०	५०	५०		
प्रतिफल	सवै गाउँपालिकाबासिले सूचना र प्रविधिको सहज रुपमा पूर्ण सदुपयोग गरेका हुनेछन्		प्रतिशत	गुणात्मक सुधारको अवस्थामा	६०	७०	८०	९०	१००	१००	स्थानीय सरोकारवाला	स्थानीयबासीको सकृयता निरन्तर र दिगो रहेको हुने
	आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक कृयाकलाप साथै सेवा प्रवाहको गुणस्तरमा प्रभावकारिता बढ्न गई स्थानीयबासिको आय आर्जन र आर्थिक समृद्धिमा गुणात्मक परिवर्तन आएको हुनेछ		प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	२५	३०	३५	४०	५०	५०		
प्रमुख कार्यक्रम	सूचना प्रविधिका पूर्वाधारहरू पालिकाका सवै टोल बस्ती सम्म पु्याउने		प्रतिशत	सामान्य	७०	७५	८०	९०	१००	१००	गाउँ कार्यपालिका सूचना प्रविधि सँघ सम्बन्धित संघ संस्था, निजी क्षेत्र, दुर सञ्चार प्राधिकरण	स्रोत र साधनको सहज उपलब्धता रहेको हुनेछ प्राकृतिक प्रकोपमा कमि आएको हुनेछ
	सूचना प्रविधिको सेवालाई सर्वसुलभ, भरपर्दो र गुणस्तरीय बनाउने		प्रतिशत	सामान्य	६०	७०	८०	९०	१००	१००		
	सेवाको विकास र विस्तार बाट रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्ने		प्रतिशत	सामान्य अवस्थामा	२५	३०	३५	४०	५०	५०		

परिच्छेद ७: वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

७.१ वन तथा जैविक विविधता

७.१.१ पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल मध्ये १७.३२ प्रतिशत ओगटेको वन क्षेत्र महत्वपूर्ण प्राकृतिक सम्पदा हो । वन, वनस्पति, वन्यजन्तु, जैविका विविधता, चरनक्षेत्र, झाडी समेट्ने यो क्षेत्र गाउँपालिकाको कृषि, पशुपालन, स्वच्छ वातावरण, जलाधार एवं जलासाय व्यवस्थापन, पर्या-पर्यटन, वन उद्यम तथा जडिबुटीसँग जोडिएको छ । वनक्षेत्रबाट प्राप्त हुने काठ, दाउरा, जडिबुटी, हरित उद्यम, प्राङ्गरिक कृषि, र पर्यटन गाउँपालिकाको आर्थिक विकास तथा समृद्धिका आधार हुन् । त्यस्तै स्वच्छ वातावरण, हरियाली, जैविका विविधता, प्राकृतिक सौन्दर्यले समुन्नत जलासय, प्राकृतिक सैात व्यवस्थापनमा स्थानीय समुदायको सहभागिता, पहुँच र लाभको न्यायोचित वितरण गाउँपालिकाबासीको विकासको मुख्य सूचक हुन् । करिब २० को सङ्ख्यामा सञ्चालन भएका सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको व्यवस्थापनमा रहेको अधिकांस वन, वुट्यान, झाडी षेत्र गाउँपालिकाको प्रत्यक्ष नियमनमा सञ्चालन भै उपलब्ध स्रोत तथा जडिबुटीको अध्ययन, अनुसन्धान, अभिलेखिकरण तथा गुण पहिचान गरी तुलनात्मक लाभ लिन सक्ने प्रबल सम्भावना छ । उष्ण तथा उपोष्ण प्रदेशीय हावापानीको मिश्रण अवस्था, कर्णाली नदीको तल्लो बेसिनको जैविक स्रोतको वासस्थान तीनवटा सिमसार क्षेत्र, निजी खेतबारीमा अभ्यासरत कृषि वन आदीको कारण गाउँपालिका जैविका विविधतामा धनी छ र उपयुक्त प्रकृतिमा जैविका विविधता संरक्षण गरी गाउँपालिकाले प्राकृतिक स्रोत जल, जमिन र जंगल बीचको सांकेतिक (Symbolic) सम्बन्धलाई व्यवस्थित गरी सन्तुलित विकास र सुरक्षित स्रोत सुरक्षित एवं स्वच्छ वातावरणबाट प्रत्यक्ष-परोक्ष लाभ लिन सक्ने सम्भावना रहेका छन् । यस आवधिक योजनाले वनसम्पदा जैविक विविधताको उचित संरक्षण व्यवस्थापन तथा परिचालनबाट गाउँपालिकाको आर्थिक विकास र समृद्धि हासिल गर्ने कुरामा जोड दिएको छ ।

७.१.२ समस्या तथा चुनौति

गाउँपालिकाको वनक्षेत्र तथा वन स्रोतबाट उल्लेख्य रूपमा आर्थिक लाभ तथा स्वच्छ वातावरणमा योगदान पुग्ने गरी स्रोत पहिचान, संरक्षण, व्यावसाययिक व्यवस्थापन र उपयोग हुन नसक्नु, सामुदायिक वन उपभोक्त समूहबाट प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रुपमा पुऱ्याएको योगदान गाउँपालिकाको लेखा प्रणलाी समावेश नहुनु, पूर्वाधार विकास तथा स्रोत उपयोगमा पर्यावरणीय प्रणाली योजनावद्ध तरिकाले सन्तुलन कायम गर्न नसक्नु, वन अतिक्रमण वन्यजन्तु चोरी शिकार, अवैद्य व्यापार, वन्यजन्तु, घरपालुवा पशु र मानवबिचको द्वन्द्वलाई प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण गर्न नसक्नु, वन सम्पादनको संरक्षण, व्यवसायिक उपयोग तथा गाउँपालिकाको नियमन बमोजिम सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह परिचालन नहुनु यस क्षेत्रका प्रमाव समस्या हुन् ।

उपलब्ध वन, वनस्पति, वन्यजन्तु तथा जैविक विविधताको पूर्ण क्षमतामा संरक्षण, व्यवस्थापन र उपयोग गर्नु, वन जैविक विविधता, नदी क्षेत्र संरक्षण, जलासय क्षेत्रको व्यवस्थापनमा, गाउँपालिका, वन समूह र निजी क्षेत्रबिच प्रभावकारी समन्वय र सहकार्यको वातावरण निर्माण गर्नु, उपलब्ध जडिबुटीको संरक्षण, प्रशोधन र बजारीकरण गर्नु, पर्यावरणीय प्रणाली र भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा सन्तुलन कायम गर्न निर्देश गर्ने प्रारम्भिक वातावरण परिक्षण तथा वातावरण

प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न, प्राकृतिक सम्पदा र स्रोतको पहुँच र लाभ बाँडफाँड गर्न आवध्यक कानून, निमय निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नु, वन, वातावरण र जैविक विविधता क्षेत्रको सेवा विस्तार तथा लाभको समन्याविक बाँडफाँड गर्नु प्रमुख चुनौति रहेका छन् ।

७.१.३ संभावना तथा अवसर

गाउँपालिकाको प्राकृतिक स्रोत, वन, जलस्रोत, जलासय, जैविकि विविधिता गाउँपालिका बाँसीको जीविकोपार्जनसँग प्रत्यक्ष रुपमा जोडिएको हुँदा भू-उपयोग वर्गिकरणको मापदण्ड सहित यी स्रोतहरूको दिगो व्यवस्थापन मार्फत आयआर्जन रोजगारी वृद्धि गर्ने सम्भावना रहेको छ । गाउँपालिका तथा स्थानीय समुदायको क्रियाशिलतामा वनसम्पदा, संरक्षण र व्यवस्थापनमा स्रोत साधन सहज उपलब्धता हुने र स्रोत माथि समुदायको अपनत्व विकास हुने, समावेशी सहभागिता हुने, वनमा आधारित उद्यम, व्यावसाययको विकास हुने, जलवायु परिवर्तनको असर अनुकुलन तथा समयानुकूलन, वन विकास मार्फत कार्वन संरक्षण र सञ्चितिबाट अन्तरार्ष्ट्रिय भुक्तानीमा पहुँच पुऱ्याउन सक्ने अवसर रहेको छ। सामुदायिक वन तथा कृषि वनमा पर्यटन विकास र गाउँपालिकामा पाइने वन्यजन्तुको राष्ट्रिय अभिलेखीकरण हुने, बहुमूल्य जडिबुटीको अभिलेखिकरण, संकलन प्रशोधन र बजारीकरणबाट आयआर्जन गर्न सक्ने सम्भावना रहेको छ ।

योजनावद्ध रुपमा वातावरण व्यवस्थापन तथा आर्थिक विकासको दर वृद्धि गर्न वन स्रोतको उचित परिचालन गरी गाउँपालिकाले हरित अर्थतन्त्र, सन्तुलित विकास र स्वच्छ पर्यावरण निर्माण गर्ने अवसर छ ।

७.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : पालिका क्षेत्र भित्र उपलब्ध बन तथा जैविक विभिदताको संरक्षण र विकास गर्न सहभागितामूलक व्यवस्थापन मार्फत वातवरणीय सन्तुलन, बनजन्य उद्यम तथा पर्यटनको विकास गरि गरि जीवनस्तरमा गुणात्मक सुधार ल्याउने

तालिका ८३: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	उद्देश्य	रणनीति	कृयाकलाप (कार्यक्रम तथा आयोजना)
१	गाउँपालिका क्षेत्रको बन तथा जैविक विविधताको संरक्ष, सम्बर्द्धन र विकासका साथमा उत्पादन, उत्पादकत्व र वातावरण सुद्रिढिकरणमा अभिबृद्धि गर्ने	यस पालिका क्षेत्रका सवै प्रकृतिका वनजङ्गलको संरक्षण, सम्बर्द्धन, विकस र व्यवस्थापन गरी बहुउपयोगि बनाउँदै स्थानीयबासीको जीवनस्तर उठाउने बन तथा जैविक विविधताको दिगो व्यवस्थापन र उपयोग गर्ने वातावरण सिर्जना गन	• हरियाली प्रवर्द्धन तथा बातावरण संरक्षण र विकास गुरु योजना तयार गर्ने • वन को महत्व र वातावरणमैत्री व्यवहार, आचरण र जविनशैलीको बारेमा जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको बन क्षेत्रको दीगो व्यवस्थापनका लागि गाउँपालिका भित्रका सबै सामदागिक बन उपभोक्ता समहलाइ गाउँपालिकाको नियमन भित्रल्याइ नियमित अनगमन गर्ने • वडा नं. ९ मा सञ्चालनमा रहेका करिब १८ वटा सामुदायिक वनको संरक्षण, सम्बर्द्धन र आवश्यकताका आधारमा बृक्षारोपण र घेराबारा समेत गर्ने • बृक्षारोपण हुन सक्ने तथा गर्न सकिने सम्भाव्य क्षेत्र र स्थानको विवरण तयार पारी सम्बन्धित स्थानमा अनिवार्य वृक्षारोपण गर्ने तथा आयमुलक तथा

			आयआर्जनमा आधारित बृक्षारोपणको कार्यलाई विशेष प्राथमिकता दिने ● सार्वजनिक ऐलानी, पर्ती जग्गा, खालि स्थान, नदि किनारा छेउ, राजमार्ग तथा सडक किनाराको दुवै तर्फ सेड ब्याक छाडेर बृक्षारोपण गर्ने ● सम्भाव्य सवै वडामा नर्सरी स्थापना गरी आवश्यक विरुवाको व्यवस्थापन गर्ने ● दिगो वन व्यवस्थापन अवलम्वन गर्ने तथा खाली तथा नाङ्गो रहेका सरकारी, पर्ति तथा निजी जग्गामा वृक्षारोपण गर्ने गराउने ● निजी वन लगाउने लाई प्रोत्साहित गर्ने साथै अवस्था हेरि सहुलियत प्रदान गर्ने ● बिभिन्न जङ्गली जनावर तथा पशुपंक्षी नियन्त्रण, संरक्षण तथा व्यवस्थापन गरी पर्यटन गन्तब्यको रुपमा समेत विकास गर्ने ● सिमसार तथा पोखरीको वरिपरी बृक्षारोपण सहित संरक्षण सम्बर्धन तथा प्रबर्द्धनमा जोड दिने ● लोपोन्मुख र सङ्कटाग्रस्त बनस्पती र बन्यजन्तुको संरक्षण र विकास गर्ने ● वनमा आधारित उधम संचालनमा जोड दिने साथै सम्भाव्य स्थानमा वन पैदावर प्रशोधन उद्योगको स्थापना गरी हरित रोजगारमा वृद्धी गर्ने ● सडक छेउ किनाराका विरुवाहरूकालागि नियमित सिँचाई र कटिङ तथा ट्रिमिङको व्यवस्था मिलाउने ● रूख तथा बोट बिरुवा बाट झर्ने पात पतिङ्गरको प्रयोग गरी कम्पोष्ट मल निर्माण कारखानको विकास गर्ने ● वनजङ्गललाई डढेलो बाट जोगाउन अग्नि सुरक्षाको व्यवस्था गर्ने साथै वडा वडामा पोखरी पोखरी निमार्ण तथा पाइप खरिद गरी भएको पानीलाइ संञ्चीत गरी पाइप बाट आगलागी, ढडेलो नियन्त्रण गर्ने
२	बन तथा जैविक विविधताको दिगो व्यवस्थापन र उपयोग गर्ने वातावरण सिर्जना गन	विद्यामान वन क्षत्रेमा रहको वन तथा वनस्पती, वन्यजन्तु र जैविक विभिदताको अध्ययन अनुसन्धान गरी जनतेतना अभिबृद्धि गर्ने	● सम्बन्धित विश्वविद्यालय, अध्ययन संस्थान, स्थानीय विद्यालय साथै सम्बन्धित सरोकारवाला संघ संस्था सँग साझेदारीमा विद्यामान वन क्षत्रेमा रहको वन तथा वनस्पती, वन्यजन्तु र जैविक विभिदताको अध्ययन अनुसन्धान गर्ने ● पालिका स्तरको विद्यालय पाठ्यक्रममा स्थानीय वन, वन्यजन्तु तथा जैविक विभिदतालाई समावेश गर्ने
३	वन, वनपैदावर र जैविक विभिदतामा हुने गरेको	वन क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापनकालागि सङ्घीयतथा प्रदेश	● वातावरण संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा प्रवर्द्धन सँग सम्बन्धित गाउँपालिका स्तरीय ऐन, कानून तथा कार्यविधि निर्माण गर्ने

	अतिक्रमण र चोरी निकासी नियन्त्रण र निरुत्साहित गरी सार्थक सदुपयोगकको वातावरण तयार गर्ने	सरकार सँग समन्वय गरी आवश्यक कानून निर्माण र कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने	• पालिका क्षेत्र भित्रका सामुदायिक वन लगायत समुदायमा आधारित तथा सरकारद्वार व्यवस्थित बन समेतमा उद्यम विकास गर्ने साथै निजी वन बाट उत्पादित वन पैदावारको सङ्कलन, ओसार(पसार, प्रशोधन, विक्रिवितरण र बजारीकरणलाई सरलीकरण गर्न, संस्थागत तथा व्यक्तिगत रुपमा हुने चोरी निकासी, वन डढेलो नियन्त्रण गर्न, मिचाहा प्रबृतिका बोट विरुवा वा प्रजातिको नियन्त्र र व्यवस्थापन गर्न, स्रोत साधन माथिको पहुँच र लाभको बाँडफाँडलाई न्यायोचित बनाउन, सरोकारवाला निकायको आचरण र व्यवहारमा सुधार गरी पारदर्शीता कायम गर्न साथै अनुगमन र नियमनका कार्यमा तीनै तहका सरकारको स्पष्ट जिम्मेवारीको व्यवस्थपन गर्ने गरी कानून निर्माण गर्न सङ्घीयतथा प्रदेश सरकर सँग समन्वय र साझेदारी गर्ने
४	भौतिक पर्वाभार विकासका कार्यक्रम पर्यावरणीय प्रणालीको प्रतिकल नहने गरि ाातावरण परिक्षण तथा वातावरण प्रभाव मल्यांकन लाइ सशक्त रुपमा कायौन्वयन गर्ने र बन तथ जैबिम विविधता क्षेत्र बाट प्राप्त लाभको न्यायोचित वितरण गर्न सहयोग गर्ने	भौतिक पूर्वाधार निर्माण विकासकालागि वनक्षेत्रको उपयोग गर्दा एकीकृत प्रणालीका माध्यम बाट यसको संरक्षण र विकासमा एकीकृत सोच बनाउने साथै स्थानीय स्तरका भौतिक पूर्वाधार निर्माण विकास गर्दा हरियाली प्रवर्द्धनलाई विशेष प्राथमिकताका साथ अघि बढाउने	• संघीय, प्रादेशिक साथै स्थानीय स्तरको भौतिक संरचना निर्माणकालागि बन क्षेत्रको उपयोग गर्दा वा वनक्षेत्र भएर जाने पूर्वाधारको हकमा वातावरण तथा पर्यावरणमा गम्भिर क्षति नपुग्ने गरी निस्चित क्षेत्रको व्यवस्थापन हुने तर्फ आवश्यक व्यवस्था गर्न वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी र व्यवहारिक बनाउने साथै • उपभोक्ता समिति, निर्माण व्यवसायी लगायत गाउँपालिका आफैंले गर्ने विकास निर्माण सँग सम्बन्धित कार्यमा सम्भाव्य सवै सडकको दुवै किनारामा वृक्षारोपण गर्ने कार्यलाई डिजाईन तथा लागत इस्टिमेटमा आवद्ध गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने • घना वस्तीमा तर साँघुरो क्षेत्रफलमा बनेका सवै घरमा कम्तिमा २(२ वटा विरुवा अनिवार्य रोप्ने कार्यलाई गाउँपालिका तथा वडा कार्यालय बाट प्रवाह हुने सेवा सुविधा संग अवद्ध गर्ने

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्:

तालिका ८४: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्न गर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**			
४.१ वन तथा जैविक विविधता										
४.१.१ वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	समूह	-								
४.१.२ वन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम	समूह	-								
११.३ वृक्षरोपण	कि.मि.	-								
११.४ वन क्षेत्रमा तारबार	कि.मि.	-								
२. वार्ड नं.२										
४.१ वन तथा जैविक विविधता										
४.१.१ वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	समूह	-	—	-						
४.१.२ वन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम	समूह	-	—	-						
४.१.३ वृक्षरोपण	कि.मि.	-	—	-						
४.१.४ वन क्षेत्रमा तारबार	कि.मि.	-	—	-						
३. वार्ड नं. ३										
४.१ वन तथा जैविक विविधता										
४.१.१ वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	समूह									
४.१.२ वन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम	समूह	टोटल								
४.१.३ वृक्षारोपण	कि.मि.	८०० हेक्टर	१ करोड	लायकपुर, सुवर्णपुर कैलासेश्वर			√			
४.१.४ वन क्षेत्रमा तारबार	कि.मि.									
कैलाशेश्वर सामुदायिक वनमा सबदाह गृह बली		१		रानिकुला						
४ वार्ड नं.४										
४.१ वन तथा जैविक विविधता										
४.१.१ वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	समूह	×								
४.१.२ वन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम	समूह	×								
४.१.३ वृक्षरोपण	कि.मि.	२ वटा २५ कठ्ठा	२० लाख	मुनुवा, कञ्चनपुर	√	√			√	
४.१.४ वन क्षेत्रमा तारबार	कि.मि.	×								
५. वार्ड नं.५										
४.१ वन तथा जैविक विविधता										
४.१.१ वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	समूह									
४.१.२ वन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम	समूह	४२२ हेक्टर जनकल्याण	५० लाख	अमौरी, लम्कीथुहा		√	√	√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्न गर्ने निकाय		प्राथमिकीकरण			
		र ११ हेक्टर शिवपार्वती								
४.१.३ वृक्षरोपण	कि.मि.									
४.१.४ वन क्षेत्रमा तारबार	कि.मि.									
६. वार्ड नं.६										
४.१ वन तथा जैविक विविधता										
४.१.१ वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	समूह	टोटल वन		जगतपुर,		√	√	√		
४.१.२ वन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम	समूह									
४.१.३ वृक्षरोपण	कि.मि.	८०० हेक्टर	१ करोड	कैलाशेश्वर, सुवर्ण, जगतपुर						
४.१.४ वन क्षेत्रमा तारबार	कि.मि.									
७. वार्ड नं.७										
४.१ वन तथा जैविक विविधता										
४.१.१ वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	समूह	-	–							
४.१.२ वन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम	समूह	-	–							
४.१.३ वृक्षरोपण	कि.मि.	-	–							
४.१.४ वन क्षेत्रमा तारबार, तटबन्धन	कि.मि.	५ विगा	३० लाख	जबलपुर			√	√		
८. वार्ड नं. ८										
४.१ वन तथा जैविक विविधता										
४.१.१ वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	समूह									
४.१.२ वन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम (ऐसुपे सा.उ)	समूह	२०५ हेक्टर		पालबजार		√				
४.१.३ वृक्षरोपण	कि.मि.									
४.१.४ वन क्षेत्रमा तारबार	कि.मि.									
९. वार्ड नं. ९										
४.१ वन तथा जैविक विविधता										
४.१.१ वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	समूह		१ करोड	९ वटा सामुदायिक		√	√	√		
४.१.२ वन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम	समूह			९ वटा सामुदायिक						
४.१.३ वृक्षरोपण	कि.मि.			९ वटा सामुदायिक						
४.१.४ वन क्षेत्रमा तारबार	कि.मि.			९ वटा सामुदायिक						

७.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

जानकी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सरकारी, सामुदायीक, तथा निजी क्षेत्रका वनको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकास हुनु भै बृक्षारोपणको माध्यम बाट गाउँपालिका क्षेत्र थप हरियाली तथा हराभरा भई वातावरण संरक्षण र सम्बर्द्धनमा उल्लेख्य योगदान पुगेको हुनेछ **र** वनजन्य उद्यम र पर्यापर्यटनको विकास बाट स्थानीयबासीको जीवनस्तर र पालिकाको आन्तरिक आयमा गुणात्मक योगदान पुगेको हुनेछ।

ख. नतिजा/सूचक

१ आ.व. २०७९/८० भित्र हरियाली प्रवर्द्धन तथा बातावरण संरक्षण र विकास सँग सम्बन्धित गाउँपालिका स्तरीय ऐन, नियम तथा कार्यविधि साथै गुरु योजना तयार भएको हुनेछ साथै संघय, प्रादेशिक र स्थानीय कानून विच सामान्जस्यता विकास भएको हुनेछ।

२ गाउँपालिका क्षेत्रका प्रत्येक घर परिवारले आ(आफ्नो घर आगनमा कम्तिमा २ (२ वटा विरुवा (अनिवार्य लागौका हुनेछन्

३ सङ्घीयतथा प्रदेश सरकारको समेत सहयोग र साझेदारीमा आ.व. २०८१/८२ भित्र गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका प्राथमिकता नं. p1 मा परेका वनजङ्गलको पूर्ण संरक्षण भएको हुनेछ र सबै सामुदायीक बन उपभोक्ता समह गाउँपालिकाको नियमनमा सञ्चालन भएका तथा वनको क्षेत्रको कुल मात्रामा न्यूनतम १५ प्रतिसत बृद्धि भएको हुनेछ

४ सरकारी तथा सामुदायिक वनलाई डढेलो वा आगलागि बाट जोगाउन अन्य आधुनिक प्रविधि र यन्त्र उपकरणको व्यवस्था नहुँदा सम्म बिभिन्न स्थानमा पक्की पोखरी निर्माण र पाईपको व्यवस्था गरिएको हुनेछ

५ सरकारी, सामुदायिक तथा निजी वनमा पशुआहारका लागि उपयुक्त बिरुवाहरूको बृक्षारोपण गरी डाले घाँसको विकास गरिनेछ भने बर्तमानका झाडि र बुट्यान खाली रहेका क्षेत्रहरू पशु चरनको रुपमाा विकास गरिएको हुनेछ साथै पात पतिङ्गर बाट कम्पोष्ट मल वनाउने कार्यको विकास भएको हुनेछ

६ वनजङ्गलको संरक्षण र सम्बर्द्धनका साथै वनयजन्तुको समेत संरक्षण गरी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र को बनलाई पर्यटन गन्तब्यवको रुपमा समेत बिकसित गरिएको हुनेछ

७ आ.व. २०८०/८१ भित्र सार्वजनिक तथा सामुदायीक स्थल, खोला किनारा, नहरको दायाँवायँ, विद्यालय, सडक पेटी किनारा, सडक आइल्याण्ड लगायतका सम्भाब्य सवै स्थान र क्षेत्रमा बृक्षारोपण भई जानकी गाउँपालिका हरित गाउँपालिकाको रुपमा स्थापित र बिकसित भएको हुनेछ

८ हरित गाउँपालिकाको विकास बाट बायुमण्डलमा रहेका तथा रहने कार्वन तथा क्लोरोफ्लोरो कार्वनको मात्रा साथै बायुमण्डलीय तापकम लाई कमी पार्न गणनायोग्य सहयोग पुगेको हुनेछ

९ वन तथा वनपैदावारमा आधारित उद्यम व्यवशाय सञ्चालन भै कम्तिमा २५० जनाले प्रत्यक्ष रोजगारी प्राप्त गरेका हुनेछन्।

७.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा गाउँपालिकाभित्र भएका सबै सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह गाउँ पालिकाको नियमनमा सञ्चालन भएका हुनेछन् र सामुदायिक वनको आय आर्जन तथा कार्यक्रम गाउँपालिका लेखा प्रणालीमा अभिलेखीकरण गएको हुनेछ। उपलब्ध जडिबुटीको पहिचान, प्रशोधन तथा बजारीकरण भएको हुनेछ। वन डँढेलो, नियन्त्रण भएको हुनेछ। चोरी शिकार तथा गैर कानूनी वन पैदावर संकलन तथा ओसारपसार, वन अतिक्रमण नियन्त्रण

भै वन संरक्षणमा सुधार भै जैविक विविधता, जलाधार तथा जलासय क्षेत्र सिमसार क्षेत्र, नदी किनारी क्षेत्र व्यवस्थित भएको हुनेछ ।

वनमा आधारित हरित उद्यम तथा कार्वन सञ्चितिकरण अन्तर्राष्ट्रिय भुक्तानीमा पहुँच पुगेको, जल, जमिन र जंगलको एकिकृत पारिस्थितिक प्रणालीको स्वास्थ्य स्थिति सिर्जना भएको र कर्णाली नदीको एकीकृत जलासाय व्यवस्थापन, कार्य प्रारम्भ भएको हुनेछ । वन्यजन्तु, घरपालुवा पशु तथा मानव बिचको द्वन्द्व समुदायको सक्रियतामा समाधान भएको हुनेछ । वन, वातावरण तथा पूर्वाधार निर्माणमा पर्यावरणीय प्रणाली बिच समन्वय गरी निर्माण कार्य गर्ने प्रचलन गाउँपालिकाले स्थापित गरेको हुनेछ । यो आवधिक योजनाको अन्त्यमा वन सम्पदाबाट गाउँपालिकाको राजस्व संकलनमा ठूलो योगदान पुगेको हुनेछ । काठ, दाउरा खपतमा कमि आएको हुनेछ । सार्वजनिक क्षेत्र, नदी किनारा, सडक किनारामा हरियाली कायम भएको हुनेछ । कृषि वन कार्यक्रम, पर्या-पर्यटन र उद्यम विकासमा निर्दिस्ट स्रोतको उपलब्धता, संघ, प्रदेश र गाउँपालिकाको सहकार्य समुदायको सक्रिय र सकारात्मक सहभागिता, प्राकृतिक प्रकोपको जोखिम असर तथा वनक्षेत्र सुधार एवं सुदृढीकरणमा आवश्यक वनमैत्री स्थानीय नियम कानूनको व्यवस्था भएन भने प्रस्तावित योजनाका लक्षित सूचक हाँसिल नहुने जोखिम छन् ।

७.२ भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन

७.२.१ पृष्ठभूमि

आन्तरिकृत गरिएका दिगो विकास लक्ष्य गाउँका स्तरमा हाँसिल गर्न भू-साधन (Land resources) तथा जल स्रोत (Water resources) को दीगो, वैज्ञानिक र नागरिक विज्ञान (Citizen science) को एकिकृत पद्धतिबाट दीगो व्यवस्थापन गर्न जरुरी छ। गाउँपालिकाको झन्डै ८० प्रतिशत जनसङ्ख्या भू-साधन तथा जलसाधनसँग निर्भर भएकाले वैज्ञानिक भू-साधन व्यवस्थापन उपयोग तथा परिचालन गर्न यो योजनाले विशेष जोड दिएको छ। कर्णाली नदी जलाधार क्षेत्रको तल्लो वेसिनको जलभण्डार (सतहगत र भूमिगत) को एकिकृत एवं संयोजनात्मक उपयोग गर्न केन्द्रित हुन सके गाउँ पालिकाको आर्थिक समृद्धिमा ठूलो योगदान पुग्ने प्रबल सम्भावना छ । अवैज्ञानिक कृषि प्रणाली, रासायनिकरण तथा कृत्रिम बीउ बालीको प्रयोगबाट भू-साधन वा माटोको उर्वरतालाई न्यूनिकरण गरी प्राङ्गारिक खेती प्रणाली एवं रैथाने बीउ, विजनको प्रयोगमा समुदायलाई प्रोत्साहित गर्ने कार्यक्रमबाट गाउँपालिकाको भू-साधनको संरक्षण, उत्पादकत्व वृद्धि र उपलब्ध जलस्रोत (सतहगत-नदी, ताल, सिमसार र भूमिगत) को मात्रा तथा गुण दुबैमा अभिवृद्धि गर्ने काम गर्न आवश्यक छ। यसका लागि भू-उपयोग ऐन बमोजिम भू-वर्गीकरण गरी भू-उपयोग नक्साको कडाइका साथ प्रयोग गर्न जरुरी देखिन्छ।

७.२.२ समस्या तथा चुनौती

भू-उपयोग ऐन अनुसार भू-वर्गिकरण गरि भू-साधन व्यवस्थापन तथा भू-प्रशासन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउनु, भू-तथा जलस्रोत सम्बन्धी सम्पूर्ण तथ्य तथ्याङ्क डिजिटाइज गरी एकीकृत सूचना प्रणाली लागु गर्न, जल तथा भू-साधनमा जलवायु परिवर्तनका कारण परेको प्रतिकूल असरलाई न्यूनिकरण गर्न जलवायु परिवर्तन प्रतिकूल असरबाट पानीको उपलब्धता कम हुनु, बाढी, डुवान, नदी कटानबाछ माटोको मात्रा र गुण दुबै ह्रास हुनु, अधिक रासायनिक कारण एवं खाद र किटनासक औषधिको प्रयोगबाट माटोको उर्वरता ह्रास हुँदै जानु, वर्षेनि कर्णली नदीको बाढी र डुवानबाट भू-साधन क्षय हुनु र पानीका स्रोतमा ह्रास आउनु प्रमुख समस्या रहेका छन् । त्यस्तै भू-साधन संरक्षण तथा व्यवस्थापन संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार बमोजिम वैज्ञानिक व्यवस्थापनमा गाउँपालिकाको जनशक्तिको अभाव, भूमि प्रशासनको आधुनिकीकरण एवं भू-सूचना प्रणाली (विद्युतीय) को कार्यान्वयन गर्नु आधुनिक प्रविधि गरी भू-साधन व्यवस्थापनलाई दीगो बनाउनु र जलाशय संरक्षण, जलस्रोतको एकिकृत प्रयोग गर्ने परिपाटीको विकास गर्नु यस क्षेत्रका मुख्य चुनौति हुन्।

७.२.३ संभावना तथा अवसर

भू-संरक्षण तथा भू-व्यवस्थापन गाउँपालिका लगायत प्रदेश र सङ्घीयसरकारको साझा अधिकार क्षेत्र हुनु, भू-साधनको दीगो परिचालनका लागि भू-उपयोग ऐन २०७९ बमोजिम गाउँपालिकाले भू-वर्गिकरण सहित भू-उपयोग योजना बनाउने कानूनी प्रावधान हुनु, वैज्ञानिक भू-व्यवस्था सम्बन्धी जनचेतना वृद्धि हुँदै जानु, भू-साधन सम्बन्धी अनलाईन सेवा कार्यान्वयनमा आउनु उपलब्ध जलस्रोतको समुचित बहुआयमिक र समन्वयात्मक उपयोग सहित एकिकृत जलाधार व्यवस्थापन गर्ने परिपाटी शुरु हुनु, जलवायु परिवर्तनको असलाई न्यूनिकरण गर्न जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा समयानुकुलन प्रकृयाबाट जलस्रोतको उपयोग तथा जलउत्पन्न प्रकोप एवं क्षेति तथा जलाधार क्षेत्र क्षतिकरणलाई रोकथाम तथा नदी किनाराको संरक्षण गर्नु र जलाधार तथा जलासय क्षेत्र अन्तर निकाय एवं अन्तरसरकारी समन्वयको माध्यमबाट व्यवस्थापन गर्नु यस क्षेत्रका अवसर हुन्।

कर्णाली नदीको तल्लो तर वेसनिको जलाधार एवं जलासय क्षेत्र एवं भू-साधनको वैज्ञानिक व्यवस्थापन, उपयोग तथा परिचालन गरी उपलब्ध प्राकृतिक स्रोत (जलजमिन र जंगल) को समुचित विकास गर्ने सम्भावना छ।

७.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : गउँपालिका भित्रको जल, जमिन र जंगल विचको Symbolic सहसम्बन्धलाइ निरन्तरता दिन भ साधन, जलसाधन र बन साधानको उचित संरक्षण तथा व्यवस्थापन गरि गाउँपालिकाको आय आर्जनमा गणनायोग्य योगदान पुऱ्याउने।

तालिका ८५: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	**उद्देश्य**	**रणनीति**	**क्रयाकलाप (कार्यक्रम तथा आयोजना)**
१.	भू-संरक्षण तथा जलाधार एवं जलासय व्यवस्थापनको माध्यम बाट उर्वर भूमिको क्षति न्यूनिकरण गन	भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापनलाई दिगो बनाउनुको साथै डुवान साथै बाढिपहिरो जन्य जोखिमको दिगो एवं भरपर्दो व्यवस्थापनकालागि संरचनागत तथा गैर संरचनागत प्रविधिको उपयोग गर्ने	• जोखिमयुक्त क्षेत्रको लगत सङ्कलन गर्ने • आवश्यक ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधि निर्माण गर्ने • भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धी एकीकृत गुर योजना निर्माण गर्ने • गाउँपालिका स्तरीय जलाधार संरक्षण तथा व्यवस्थापन समितिको निर्माण गर्ने • गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका खोलानालामा प्राथमिकता प्राप्त स्थानमा प्राथमिकताका आधारमा आवश्यक तटवन्ध निर्माण गर्ने • खोला किनाराका आवश्यक स्थनमा बृक्षारोपण गर्ने
२.	जलउत्पन्न प्रकोपबाट पालिका क्षेत्रमा भईरहेको तथा सम्भावित आर्थिक तथा सामाजिक क्षति न्यूनिकरण गर्ने	भूसंरक्षण र जलाधार व्यवस्थापनकालागि जनचेतना अभिबृद्धि गर्नुको साथै स्थानीय साझेदारीको विकास र व्यवस्थापन गर्ने	• भू-क्षय र जलाधारको व्यवस्थापन साथै खोलानालाको अनाधिकृत दोहन बाट निम्तन सक्ने जोखिमका बारेमा जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • सहायोगि र साझेदारहरूको पहिचान गरी सहभागि गराउने साथै जलाधार संरक्षण र व्यवस्थापनकालागि सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार सँग समन्वय गर्ने • विद्यमान जलासयलाई पालिकाको प्रमख प्राकृतिक स्रोतका रुपमा स्थापित गर्न सवै सरोकारवालाको साझेदारी स्थापित गर्ने

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्:

तालिका ८६: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वडा नं.१					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
४.२ भूसंरक्षण तथाजलाधार व्यवस्थापन										
४.२.१ सामुदायिक नर्सरी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	हेक्टर	–								
४.२.२ पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम	स्थान	-								
४.२.२ पानी मुहान संरक्षण	स्थान	-								
४.२.३ खहरे खोला नियन्त्रण	स्थान									
कुलरिया खोला	दुगौली		३० लाख	तटबन्धन	√	√		√		
बिजुलिया खोला	दुगौली									
२ वडा नं.२										
४.२.१ सामुदायिक नर्सरी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	हेक्टर	–	–	-						
४.२.२ पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम										
४.२.२ पानी मुहान संरक्षण										
४.२.३ खहरे खोला नियन्त्रण (बाढी नियन्त्रण)										
कालिकापुर गौरी, जानकी नगर तटबन्धन		१५ कि.मि.	५ करोड	वडाभित्रका टोल	√	√	√			
३. वडा नं.३										
४.२.१ सामुदायिक नर्सरी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	हेक्टर									
४.२.२ पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम	स्थान									
४.२.२	स्थान									
४.२.३	स्थान									
४. वार्ड नं.४										
४.२.१ सामुदायिक नर्सरी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	हेक्टर	×	×	×						
४.२.२ पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम	स्थान	×	×	×						
४.२.२ पानी मुहान संरक्षण	स्थान	×	×	×						

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
४.२.३ खहरे खोला नियन्त्रण	स्थान	×	×	×						
५. वडा नं.५										
४.२.१ सामुदायिक नर्सरी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	हेक्टर									
४.२.२										
४.२.२										
४.२.३										
६. वार्ड नं.६										
४.२.१ सामुदायिक नर्सरी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	हेक्टर									
४.२.२										
४.२.२										
४.२.३										
७. वार्ड नं.७										
४.२.१ सामुदायिक नर्सरी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	हेक्टर	–	–	-						
४.२.२ पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम	स्थान	-								
४.२.२ पानी मुहान संरक्षण	स्थान	-								
४.२.३ खहरे खोला नियन्त्रण (बाढी)	स्थान	-								
४.२.४ जबलपुर, परेला सडकपुर मकरी		५ कि.मि.	५० लाख	जबलपुर			√	√		
८. वार्ड नं.८										
४.२.१ सामुदायिक नर्सरी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	हेक्टर									
४.२.२ पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम	स्थान									
४.२.२ पानी मुहान संरक्षण	स्थान									
४.२.३ खहरे खोला नियन्त्रण	स्थान									
९. वार्ड नं.९										
४.२.१ सामुदायिक नर्सरी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	हेक्टर	५०० H	५० लाख	शिवसति पूर्व खैरीफाटा कटास, अमरावति		√	√	√		
४.२.२ पहिरो नियन्त्रण										

विषय क्षेत्र	इकाई	अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय	प्राथमिकीकरण
कार्यक्रम					
४.२.२ पानी मुहान संरक्षण					
४.२.३ खहरे खोला नियन्त्रण					

७.२.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजना अवधि भित्र पालिका भित्रका जोखिमयुक्त जलाधार क्षेत्रमा आवश्यक तटबन्ध र बृक्षारोपण समेतको कार्य भई वर्तमान भू(क्षयको तथा नदी कटान दर ६० प्रतिसतले घटेको हुने र बाढी डबानबाट मानव तथा मावनवस्तीमा हुने क्षति ८५ प्रतिशतले घटेको हुनेछ ।

ख. नतिजा/सूचक

१. सम्भावित भूक्षय हुन सक्ने जोखिम युक्त स्थानको पहिचान गरी विवरण अध्यावधिक भएको हुनेछ

२. आ.व. २०८०/८१ भित्र भूसंरक्षण तथा जलाधार संरक्षण कोष सञ्चालन व्यवस्थापन कार्यविधि समेत तयार भई कायान्वयनमा आएको हुनेछ

३. आ.व. २०८१/८२ भित्र भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन गुरु योजना तयार भएको हुनेछ

४. आ.व. २०८३/८४ सम्ममा सम्भावित बाढीको तथा डबान प्रकोप हन सक्ने मुख्य स्थानीय खोला किनारी भागमा बृक्षारोपण सहित सङ्घीयतथा प्रदेश सरकारको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमाा अति आवश्यक स्थानमा तटवनध निर्माण गरिएको हुनेछ ।

५. बाढीका र डबानका कारण हुने जोखिमय न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापनको हिसावले जानकी गाउँपालिका क्षेत्रका गाउँबासीले सुरक्षाको प्रत्याभुति पाएका हुनेछन ।

७.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यस योजना अवधिमा भू-साधन सम्बन्धी नक्सा तथा स्रेस्ता डिजिटलाइज भै अनलाइन प्रणालीबाट सहज सेवा उपलब्ध भएको हुनेछ। गुणस्तरीय भौगोलिक सूचना पूर्वाधारको विकास भै सहज र प्रभावकारी ढङ्गले भू-व्यवस्थापन, भू-संरक्षण तथा भू-उपयोग ब्यवस्थित भएको हुनेछ। भू-क्षय नियन्त्रण, नदीकटान नियन्त्रण तथा जलाधार क्षेत्र संरक्षणमा कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ। त्यस्तै एकीकृत जलस्रोत विकास नीति तर्जुमा भै जलस्रोतको संयोजनात्मक उपयोग भएको, कर्णाली नदीवेसिन क्षेत्र लगायत पालिका भित्रका नदीखोलाहरूको किनारी भाग हरियाली एवं तटबन्धन भएको हुनेछ। बाढी, डुवान तथा कटान क्षेत्रको पहिचान गरी जोखिम क्षेत्रको डिजिटलाइज नक्सा तयार गरि जोखिम विपद् व्यवस्थापन कार्य भएको हुनेछ। भू-संरक्षण तथा जलाधार (जलासय) क्षेत्रको दीगो व्यवस्थापनमा, अन्तरसरकारी समन्वय एवं निजी-सार्वजनिक सहकारी क्षेत्रको साझेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालन भएका हुनेछन् ।

भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन क्षेत्र तीनै तहको साझा अधिकार क्षेत्रको विषय भएकाले तिनै तहको प्रभावकारी समन्वय, आवश्यक आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगको सुनिश्चितता, जनसहभागिता एवं जलवायु परिवर्तन जन्य प्रकोप एवं संकटासन्ताको अवस्था यो क्षेत्रको प्रस्तावित कार्ययोजना लक्ष्यमा पुग्ने कुरामा अड्चन सिर्जना गर्ने जोखिम पक्ष हुन् ।

७.३ वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन

७.३.१ पृष्ठभूमि

वातावरण तथा फोहोर व्यवस्थापन मानव स्वास्थ्य र सुख समृद्धिसँग प्रत्यक्ष जोडिने विषय भएकाले यस योजना अवधिमा गाउँपालिका बासीलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा जीवनयापन गर्ने अवसर सिर्जना गर्न जोड दिएको छ । गाउँपालिकाभित्र भू-उपयोग वर्गिकरण अनुसार एवं भू-क्षमता अनुसार भौतिक पूर्वाधार निर्माण, र सञ्चालन गर्न साझा यातायात सञ्जाल, वातावरणमैत्री उद्यम, व्यावसायय, व्यापार तथा अवास, अस्पताल, सार्वजनिक क्षेत्र, पार्क, उद्यान, वाटिका टारिट लेन आदिको व्यवस्थापन गर्न आवश्यक छ। उद्योग तथा व्यापारिक क्रियाकलाप वृद्धि सँगै बढ्दो चुम्बकीय एवं विद्युतीय उपकरण विषादी र रासायनिक पदार्थको विसर्जन तथा व्यवस्थापन गर्न जरुरी छ। बढ्दो औद्योगिकरण, व्यापारिकरण र रासायनिकीकरण असर न्यूनिकरण गरी वायु, जल तथा जमिन प्रदुषणबाट गाउँपालिकाका सम्बन्धित क्षेत्रलाई सुरक्षित बनाउन विशेष ध्यान दिन आवश्यक छ। त्यस्तै समुदाय तहमा वातावरण क्षमता हाँसिल गर्न जलवायु अनुकुलन गाउँ बनाउन, वातावरण सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि फोहोरमैला व्यवस्थापन, नदी सडक किनारामा हरियाली प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक छ।

७.३.२ समस्या तथा चुनौती

वतावरण व्यवस्थापन एक जटिल, बहुक्षेत्रीय र बहुआयमिक विषय भएकाले व्यक्ति, समुदाय, संस्था तथा सरकारी संयन्त्रको सहकार्य नहुनु, वातावरण र विकासको एकिकृत योजनाबद्ध कार्यक्रम सञ्चालन नहुनु, अव्यवस्थित उद्योग व्यवसाय र बस्ती, पूर्वाधार विकास र वातावरण बिच पर्यावरणीय प्रणाली अनुसार समन्वयन र सन्तुलन नहुनु, उद्योग, स्वास्थ्य क्षेत्रबाट निस्कासन हुने रासायनिक पदार्थ, विद्युतीय उपकरण लगायत रासायनिक मल र विषादी को वृद्धि, चाप, ध्वनी, जल जमिनमा प्रदुषण बढ्दै जानु, र वातावरण व्यवस्थापनमा सरोकारवाल सबै पक्षसँग समन्वय र सहकार्य नहुनु यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या हुन् ।

स्थानीय तहमा वातावरण स्वच्छ राखी स्वास्थ्य जीवनयापन गर्ने नैसर्गिक अधिकारको प्रत्याभूत हुने नीति, कानून निर्माण र कार्यान्वयन नहुनु, वातावरणीय स्वच्छता सम्बन्धी सबै निकाय ताथा वर्गसँग समन्वय र सहकार्य नहुनु, यातायात, औद्योगिक क्षेत्र, व्यापारी प्रतिष्ठान, स्वास्थ्य क्षेत्र र कृषि क्षेत्रमा हुने मानवीय व्यवहार र क्रियाकलापबाट हुने जल, जमिन, वाफ प्रदुषण नियन्त्रण गर्नु, प्लाष्टिकजन्य पदार्थको प्रयोगमा न्यूनिकरण, फोहोरमैला व्यवस्थापन, वातावरण र विकासबिच सन्तुलन कायम गर्नु, वातावरण संरक्षण सम्बन्धी आम नागरिकको दायित्व बोध, अध्याय-अनुसन्धान साझेदारी एवं सहकार्य जुटाउन मुख्य चुनौति रहेका छन् ।

७.३.३ संभावना तथा अवसर

स्वच्छ तथा स्वास्थ्य वातावरण व्यवस्थापन गरी हरित अर्थतन्त्र, सफा बस्ती र उर्जा, एवं पर्यावरणीय सन्तुलन सहितको नमुना हरित गाउँपालिका बनाउन सक्ने मुख्य अवसर हो। वातावरण संरक्षण, जलवायु अनुकुलन, जोखिम व्यवस्थापन क्षमता विकास गर्ने कार्ययोजना तथा कार्यढाँचा तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नु, जनचेतना वृद्धि हुँदै जानु, राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय चासो रहनु, वातावरणसँग सम्बन्धी सन्धी, महासन्धी तथा संझौताको नेपाल पक्ष राष्ट्र हुनु, जैविक विविधता प्राकृतिक स्रोत एवं सन्तुलित पर्यावरण आर्थिक विकासको मेरुदण्ड भएको अनभूत हुनु, सरकार, प्राज्ञिक क्षेत्र, समुदाय सबैको वातावरण व्यवस्थापनमा आ-आफ्नो सहयोग योगदान हुने परिस्थिति बन्दै जानु यस क्षेत्रमा मुख्य अवसर हुन् ।

भौगोलिक अनकूलता, सरकारी समुदायको सक्रियता तथा विश्वव्यापी अभियानलाइ आत्मसात गरी गाउँपालिकाले वातावरण व्यवस्थापनमा नमूना कार्य गरी स्वच्छ वातावरण, समृद्ध जीवन को प्रत्याभूति दिने सम्भावना रहेको छ ।

७.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : गाउँपालिका क्षेत्र भित्र स्वच्छ, स्वस्थ हरियाली वातावरणको सिर्जना तथा फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापनको सुनिस्चिता गर्ने ।

तालिका ८७: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

(क.सं	उद्देश्य	रणनीति	कृयाकलाप (कार्यक्रम तथा आयोजना)
१.	वातावरण संरक्षण,जलवाय उत्थानशीलता विकास र प्रदुषण नियन्त्रणकालागि अवाश्यक स्थानीय ऐन कानूनको निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन	वतावरणमैत्री विकास र बसोबास, स्रोत व्यवस्थापन, जलवाय उत्थानशीलता क्षमत विकास तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि नविन प्रविधिको प्रयोग सहित निजी क्षेत्रको सहभागितालाई प्रोत्साहन गर्ने	• वातावरण संरक्षण, जलवाय उत्थानशीलता विकास तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक स्थानीय ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधि एवं नीति निर्माण गर्ने • जलवाय परिवर्तन जन्य प्रको ल्यनिकरण तथा जलवाय अनुकुलन क्षमता विकासलाइ मलप्रवाहिकरण गर्ने गरुयोजना तर्जमा गरि गाउँपालिकालाइ जोखिम रहित बनाउने • गाउँपालिका क्षेत्र भित्र दैनिक रुपमा उत्पादन हुने फोहोर र तीनको प्रकृतिको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने • वातावरण संरक्षण, फोहोरमैला व्यवस्थापन र प्रदुषण नियन्त्रण गुरु योजना तयार गर्ने • फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रकालागि आवश्यक जग्गा जमिनको व्यवस्थपन, स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनकालागि निजी क्षेत्र तथा सामुदायिक संघ संस्थाहरू संग समन्वय र साझेदारी गर्ने • फोहोरमैलाको प्रकृतिका आधारमा प्रशोधनकालागि आवशयक मेसिन तथा उपकरणको व्यवस्थापन गर्ने साथै फोहोरमैला प्रशोधन गरी सम्भाव्य वस्तुको उत्पादन गरी बजारिकरण गने • सडक किनारा, सार्वजनिक स्थल, खाली रहेका जग्गा जमिन, नदी/खोला किनार, पोखरी, पार्क, तलाउ, सिमसार क्षेत्रमा हरियाली कायम गनॆ तथा फोहोर फाल्न प्रतिवन्ध लगाउने • स्थानीय खोला नालामा हुने गरेको फोहोरको नियन्त्रण गरी खोलामा बग्ने पानीलाई उपयोग योग्य वनाउने • फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा यसको उपादेयता सम्वन्धी जनचेतनामुलक तालिम, गोष्ठी तथा प्रशिक्षण सेमिनारहरू सञ्चालन गर्ने

			● सवै घरपरिवार, तथा सार्वजनिक स्थल लगायत व्यवसायिक र व्यापारिक प्रतिष्ठानमा फोहोरमैला लाई प्रकृति अनुसार कुहिने नकुहिने र पुनचक्र हुने नहुने गरी अलग अलग राख्ने तथा छुट्याउने व्यवस्था मिलाउने ● फोहोरमैला प्रशोधनको कार्य सञ्चालन नहुँदा सम्म गाउँपालिकाका सम्भाव्य सवै वडाहरूमा (बिशेषत मुख्य बजार केन्द्र) सामुदायिक कम्पोष्ट पलान्टको स्थापना र विकास गर्ने साथै कृषि उत्पादनमा कम्पोष्ट मलको प्रयोगलाई अनिवार्य गर्ने ● बजार क्षेत्र बाहेकका स्थानमा सहयोगि सस्था सँगको साझेदारी तथा समन्वयमा घरघरमा कम्पोष्ट तथा खाल्डे कम्पोष्ट प्रविधिको प्रयोग गर्ने साथै फोहोरको उत्पादनमानै कमि ल्याउने ● उपयुक्त स्थानमा ल्याण्डफिल साईड वा डम्पिङ साईडको व्यवस्था गर्ने ● गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका मुख्य बजार क्षेत्रमा समय तालिकाका आधारमा सवै घरधुरी, व्यापारिक तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठान बाट फोहोरमैला सङ्कलन, सुरक्षित ढुवानी र विसर्जन गर्ने साथै सडक सफाई लाई नियमित र व्यवस्थित गर्ने ● सफाई कामदारको व्यवस्थापन गर्ने ● आफुले उत्पादन गरेको फोहोरमैलाको व्यवस्थापन आफै गर्नु पर्ने व्यवस्था मिलाउने ● फोहोरमैला उत्पादनका आधारमा सफाई शुल्कको व्यवस्था गरी तोकिएको क्षेत्र र स्थान बाहेकका ठाउँमा जथाभावी फोहोरमैला फाल्नेलाई आवश्यक दण्डजरिवानाको व्यवस्था गर्ने ● फोहोरमैलाको सुरक्षित ढुवानीकालागि मुख्य बजार केन्द्रलाई लक्षित गरी प्रत्येक वडामा कम्तिमा १(१ वटा उपयुक्त फोहोरमैला ढुवानीका साधन खरिद गरि सञ्चालनमा ल्याउने ● ५ के.जी भन्दा माथिको खाद्यान्नको प्याकिङमा अनिवार्य जुट तथा कपडाको थैलीको प्रयोग गर्नुपर्ने साथै २० माइक्रोन भन्दा कमका प्लाष्टिका झोला तथा थैलाको प्रयोगमा पूर्ण प्रतिवनध लगाउँने ● प्रत्येक घरपरिवार, विद्यालय र सार्वजनिक तथा पर्यटन स्थल, वसपार्कहरूमा फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि विशेष अभियान सञ्चालन गर्ने ● अस्पताल तथा स्वास्थ्य चौकी वा केन्द्र जन्य फोहोरमैलाको उपयुक्त र सुरक्षित व्यवस्थापनकालागि

			इन्सिनरेटरको प्रयोगमा अन्य स्थानीय तह वा स्वास्थ्य संस्थाहरू संग समन्वय र साझेदारी गर्ने ● ढल तथा नाला निर्माण गर्दा अनिवार्य ढक्कनको व्यवस्था गर्ने साथै खुल्ला ढल तथा नालालाई अनिवार्य ढक्कन लगाउने तथा सुरक्षित र वातावरण मैत्री वनाउने ● औधोगिक भवन तथा सामुदायिक र संस्थागत भवनको नक्सा पास गर्दा फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा वातावरण संरक्षण कार्यविधिमा भएको व्यवस्था बमोजिम मात्र जाँच पास गर्ने ● पुर्ण सरसफाई र वातावरण मैत्री टोल तथा वडा को थप व्यवस्थापन गरी समग्र गाउँपालिकालाई वातावरण मैत्री गाउँपालिकाको रुपमा स्थापित गर्ने ● सवै वडाका मुख्य केन्द्रमा एक एक वटा सुविधा सहितका पशु बधस्थलको निमार्ण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गने ● प्लाष्टिकको विकल्पमा दुना टपरी तथा माटाका भाडा प्रयोगमा जोड दिने ।
२	प्रदुषण नियन्त्रण सहितको पालिका स्तरीय वातावरण व्यवस्थापनकालागि स्थानीय स्तरका सवै सरोकारवालाको प्रतिनिधित्व रहने गरी प्रभावकारी संरचना निर्माण गर्ने	राष्ट्रिय मापदण्डका आधारमा जल, वायु, ध्वनी, विकिरणजन्य तथा घातक फोहोरमैला नियन्त्रण गरी प्रदुषणको रोकथाम गर्ने	● गाउँपालिकाको मुख्य बजार केन्द्रमा वायु प्रदुषण मापन यन्त्रको जडान गर्ने र नियमिति परिक्षणको व्यवस्थाप मिलाउने ● खोलानाला, पोखरी तथा तलाउ साथै सिमसार क्षेत्रको पानी परिक्षणको व्यवस्था गर्ने ● यातायातका साधनवाट हुने वायु तथा ध्वनी प्रदुषण नियन्त्रण गर्ने साथै नियमित प्रदुषण निरिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने तथा वातावरण सुरक्षित स्टिकर अनिवार्य गर्ने ● गाउँपालिकाका सवै वडामा गरिव तथा बिपन्न बर्ग तथा समुदायका परिवारलाई विशेष सहुलियत प्रदान गरी सुधारिएको चुलो बितरण गर्ने तथा वायो ग्यास प्लाण्ट निमार्णमा जोड दिने ● विद्यालय तथा शिक्षालयको वरिपरि, सार्वजनिक स्थान, अस्पताल, मन्दिर, गुम्बा लगायतका स्थान तथा स्थल साथै भोज भतेर र विवाह र उत्सवमा अन्य सर्वसाधारण, छिमेकी तथा बालबालिकालाई असर गर्ने गरी प्रेसर हर्न, माईक साथै गाउँपालिका क्षेत्र भित्र डिजे बाजाको प्रयोगमा प्रतिवन्ध लगाउने ● गाउँपालिका क्षेत्र भित्र आपतकालिन अवस्थामा बाहेक साईरन बजाउन प्रतिवन्ध लगाउने ● प्रदुषण रहित इर्लेक्ट्रिक यातायातका साधनहरूको प्रयोगमा गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्र भित्र रहि विशेष सहुलियत प्रदान गर्ने

			• गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका उद्योगका चिम्निका कारण उत्पन्न भएको वा हुने वातावरणीय प्रभावलाई नियन्त्रण गर्ने साथै सम्बन्धित पक्षलाई व्यवस्थापनमा अग्रसर गराउने • उद्योगहरूले प्रयोग गर्ने चिम्नीको न्यूनतम उचाइ सम्वन्धी नियम तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने • उद्योगहरूमा स्वच्छतर उत्पादन तथा वातावरण व्यवस्थापन प्रणालि कार्यान्वयनमा ल्याउन • वडा वडामा पृथ्वी दिवस, पानी दिवस, वातावरण दिवस तथा सरसफाई दिवस मनाउने • वातावरण संरक्षण तथा व्यवस्थापनका विषयमा सरोकारवालाको क्षमता विकास गर्ने • गाउँपालिकाले निर्धारण गरेको क्षेत्र, स्थान र समय सिमा बाहेकका जथाभावि फोहोर गर्ने वा फाल्नेलाई कारवाहि गर्ने साथै यस प्रकारको सूचना दिनेको हकमा गोपनियता कायम गरी पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने
३.	पालिका क्षेत्र भित्रका सवै प्रकृति र स्वरुपका भौतिक पूर्वाधार निर्माण विकास र प्राकृतिक वातावरणवीच सन्तुलन कायम गर्ने	पूर्वाधार निर्माण र वातावरणबीच सन्तुलन कायम गर्न पालिका क्षेत्र भित्र वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कनलाई पूर्वाधार निर्माणको अभिन्न अङ्ग बनाउने	• सबै प्रकारका भौतिक संरचना निर्माण अघि वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन अनिवार्य गर्ने • हरियाली प्रवर्द्धनकालागि बृक्षारोपण गर्ने तथा पुष्प बाटिका निर्माण व्यवस्थपन गर्ने • सामुदायिक वन क्षेत्र बाट कुने एक रुख तथा विरुवा काटेमा वा हटाएमा त्यसको सट्टामा थप दुइ वटा रुख तथा विरुवा रोप्नै पर्ने बाध्यकारी व्यवस्था गर्ने • सम्बन्धित सरोकारवालाको क्षमता विकास गर्ने • अनुगमन तथा मूल्याङ्कन विधि र प्रकृयालाई प्रभावकारी बनाउने • रासायनिक मल, विषादीको न्युनीकरण गर्दै जैविक/प्राङ्गारिक मलको प्रयोगमा जोड दिने ।

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्:

तालिका ८८: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	**इकाई**		**अनुमानित लागत (रु. हजार)**	**स्थानगत विवरण/टोल/वडा**	**सम्पन्नगर्ने निकाय**			**प्राथमिकीकरण**		
१. वडा नं.१					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
४.३ वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन										
४.३.१ गाउँटोल सरसफाइका लागि वडास्तरीय प्रतिस्पर्धात्मक कार्यक्रम (	घरधुरी	११११९	१५ लाख	वडाभरि प्रत्येक वडाको घरमा डस्टबिन आवश्यक	√	√		√		

	प्लाष्टिक निषेध, फोहोरमैला वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन)										
४.३.२	बजार क्षेत्रका लागि ल्याण्डफिल साइटको सम्भाव्यता अध्ययन/निर्माण	सङ्ख्या	-								
४.३.३	कृषि भूमिमा जैविक मल प्रवर्द्धन	वडा	-								
४.३.४	संस्थागत रूपमा उत्सर्जन हुने फोहोर व्यवस्थापन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
	डस्टबिन एक घर एक	१११९			वडा नं १ भरि						
२.	**वार्ड नं.२**										
४.३.१	गाउँटोल सरसफाइका लागि वडास्तरीय प्रतिस्पर्धात्मक कार्यक्रम (प्लाष्टिक निषेध, फोहोरमैला वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन)	घरधुरी	१००० घरधुरी	१५ लाख	वडाभित्र रहेका सम्पूर्ण घरहरूमा	√	√		√		
४.३.२	बजार क्षेत्रका लागि ल्याण्डफिल साइटको सम्भाव्यता अध्ययन/निर्माण	सङ्ख्या	-	–							
४.३.३	कृषि भूमिमा जैविक मल प्रवर्द्धन	वडा	१२ वटै		१२ वटै टोलहरूमा	√	√		√		
४.३.४	संस्थागत रूपमा	सङ्ख्या									

	उत्सर्जन हुने फोहोर व्यवस्थापन कार्यक्रम										
	प्रत्येक घरधुरीलाई फोहर व्यवस्था डस्टबिन		१०००	१५ लाख	वडाभित्र रहेका सम्पूर्ण	√	√		√		
३.	**वार्ड नं.३**										
४.३.१	गाउँटोल सरसफाइका लागि वडास्तरीय प्रतिस्पर्धात्मक कार्यक्रम (प्लाष्टिक निषेध, फोहोरमैला वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन)	घरधुरी	२०००	३० लाख	वडाभरिका टोलमा एक घर एक डस्टबिन		√	√	√		
४.३.२	बजार क्षेत्रका लागि ल्याण्डफिल साइटको सम्भाव्यता अध्ययन/निर्माण	सङ्ख्या	-	–	सुवर्णपुर						
४.३.३	कृषि भूमिमा जैविक मल प्रवर्द्धन	वडा	३	३० लाख	लायकपुर भगतपुर	√	√		√		
४.३.४	संस्थागत रूपमा उत्सर्जन हुने फोहोर व्यवस्थापन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
४.	**वार्ड नं.४**										
४.३.१	गाउँटोल सरसफाइका लागि वडास्तरीय प्रतिस्पर्धात्मक कार्यक्रम (प्लाष्टिक निषेध, फोहोरमैला वर्गीकरण तथा	घरधुरी	१२००	१० लाख	मुनुवा बजार गिरिधरपुर, बेलपुर कञ्चनपुर	√	√			√	

	व्यवस्थापन)										
४.३.२	बजार क्षेत्रका लागि ल्याण्डफिल साइटको सम्भाव्यता अध्ययन/निर्माण	सङ्ख्या	×								
४.३.३	कृषि भूमिमा जैविक मल प्रवर्द्धन	वडा	१		मुनुवा बजार						
४.३.४	संस्थागत रूपमा उत्सर्जन हुने फोहोर व्यवस्थापन कार्यक्रम	सङ्ख्या	४	१५ लाख	मुनुवा, बेलपुर कञ्चनपुर	√	√				
५.	**वार्ड नं.५**										
४.३.१	गाउँटोल सरसफाइका लागि वडास्तरीय प्रतिस्पर्धात्मक कार्यक्रम (प्लाष्टिक निषेध, फोहोरमैला वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन)	घरधुरी	११००	१० लाख	एक घर एक डस्टबिन आवश्यक	√	√		√		
४.३.२	बजार क्षेत्रका लागि ल्याण्डफिल साइटको सम्भाव्यता अध्ययन/निर्माण	सङ्ख्या	-	–							
४.३.३	कृषि भूमिमा जैविक मल प्रवर्द्धन	वडा	-	–							
४.३.४	संस्थागत रूपमा उत्सर्जन हुने फोहोर व्यवस्थापन कार्यक्रम	सङ्ख्या	-	–							
६.	**वार्ड नं.६**										
४.३.१	गाउँटोल सरसफाइका लागि	घरधुरी	९००	१० लाख	वडाभरिका प्रत्येक घरधुरीलाई डस्टविन	√	√		√		

	वडास्तरीय प्रतिस्पर्धात्मक कार्यक्रम (प्लाष्टिक निषेध, फोहोरमैला वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन)										
४.३.२	बजार क्षेत्रका लागि ल्याण्डफिल साइटको सम्भाव्यता अध्ययन/निर्माण	सङ्ख्या	-	–	-						
४.३.३	कृषि भूमिमा जैविक मल प्रवर्द्धन	वडा	१	३० लाख	जगतपुर	√	√		√		
४.३.४	संस्थागत रूपमा उत्सर्जन हुने फोहोर व्यवस्थापन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
७.	**वार्ड नं.७**										
४.३.१	गाउँटोल सरसफाइका लागि वडास्तरीय प्रतिस्पर्धात्मक कार्यक्रम (प्लाष्टिक निषेध, फोहोरमैला वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन)	घरधुरी	१३४४	५ लाख	वडाभरिमा एक घर एक डस्बिन आवश्यकता	√	√			√	
४.३.२	बजार क्षेत्रका लागि ल्याण्डफिल साइटको सम्भाव्यता अध्ययन/निर्माण	सङ्ख्या	-	–							
४.३.३	कृषि भूमिमा जैविक मल प्रवर्द्धन	वडा	-								
४.३.४	संस्थागत रूपमा उत्सर्जन हुने फोहोर	सङ्ख्या	-								

	व्यवस्थापन कार्यक्रम										
८.	**वार्ड नं.८**										
४.३.१	गाउँटोल सरसफाइका लागि वडास्तरीय प्रतिस्पर्धात्मक कार्यक्रम (प्लाष्टिक निषेध, फोहोरमैला वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन)	घरधुरी	२६००								
४.३.२	बजार क्षेत्रका लागि ल्याण्डफिल साइटको सम्भाव्यता अध्ययन/निर्माण	सङ्ख्या	-	–	-						
४.३.३	कृषि भूमिमा जैविक मल प्रवर्द्धन	वडा									
४.३.४	संस्थागत रूपमा उत्सर्जन हुने फोहोर व्यवस्थापन कार्यक्रम	सङ्ख्या									
९.	**वार्ड नं.९**										
४.३.१	गाउँटोल सरसफाइका लागि वडास्तरीय प्रतिस्पर्धात्मक कार्यक्रम (प्लाष्टिक निषेध, फोहोरमैला वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन)	घरधुरी	१८६१	डस्विन २५ लाख	वडाभरिका टोलहरू	√	√		√		
४.३.२	बजार क्षेत्रका लागि ल्याण्डफिल साइटको सम्भाव्यता अध्ययन/निर्माण	सङ्ख्या	-								
४.३.३	कृषि भूमिमा	वडा	-								

	जैविक मल प्रवर्द्धन										
४.३.४	संस्थागत रूपमा उत्सर्जन हुने फोहोर व्यवस्थापन कार्यक्रम	सङ्ख्या	-								

७.३.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजना अवधिमा गाउँपालिका क्षेत्र भित्र फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रको स्थापना भई फोहोरमैलाको उपयुक्त प्रशोधन बाट वस्तुको उत्पादन, रोजगारीको सिर्जना भएको हुनेछ । यत्रतत्र फालिने फोहोरमैला बाट गाउँपालिका ९० प्रतिसत बासिन्दा मुक्त भएको हुनेछ । फोहोरमैलाका कारण उत्पन्न हुने रोगव्याधिमा ७५ प्रतिसतले कमि आएको हुनेछ र गाउँपालिका क्षेत्र भित्र जल, वायु तथा ध्वनी प्रदुषणमा कमि आइ प्रदुषणका कारण गाउँपालिकाबासी तथा पशुपन्छी र वनयजन्तुको स्वास्थ्यमा पर्न जाने प्रतिकुल असर बाट जीवजन्त लगायत सबै पर्यावरणीय अवस्था सुरक्षित भएको हुनेछ ।

ख. नतिजा/सूचक

१ आ.व. २०७९/८० भित्र समग्र गाउँपालिकाको वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन गुरु योजना तयार भएको हुनेछ

२ आ.व. २०८०/८१ भित्र फोहोरमैला प्रशोधन तथा व्यवस्थपनकालागि आवश्यक जग्गा जमिनको सुनिस्चितता भई डिपिआर तयार भएको हुनेछ

३ आ.व. २०८१/८२ भित्र तयार भएको डिपिआर बमोजिम फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रका लागि आवश्यक मेसिनरी तथा उपकरणहरूको खोजि र व्यवस्थापन भएको हुनेछ साथै आवश्यक पूर्वाधारको निर्माण विकास गर्ने कार्य प्रारम्भ भएको हुनेछ

४ आ.व. २०८२/८३ भित्र फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रमा आवश्यक मेसिनरी जडान गरी परिक्षण उत्पादन समेत पुरा भई वस्तु उत्पादनको कार्य प्रारम्भ भएको हुनेछ र वर्तमान रोजगारीको अवस्थामा १० प्रतिशत तथा गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा कम्तिमा ५ प्रतिशत बृद्धिको योगदान पुगेको हुनेछ भने गाउँको फोहोरमैला व्यवस्थापन खर्चमा ६५ ५ ले कटौति भएको हुनेछ ।

५ फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रको स्थापना भई पूर्ण कार्यान्वयनमा नआउँदाका बखत सम्म अस्थाई फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि २०७९/८० साल भित्र व्यवस्थित र सुरक्षित ल्याण्डफिल साईडहरू वा डम्पिङ साईडहरूको व्यवस्थापन भई कार्यान्वयनमा अएको हुनेछ ।

६ फोहोरमैलाको उचित र उपयुक्त ब्यवस्थस्थापन बाट गाउँपालिका स्वास्थ, सफा र ब्यवस्थ्ति भएको हुनेछ र सडक पेटी किनारामा फोहोरमैला फाल्ने प्रकृया र पद्धतीको अन्त्य भएको हुनेछ ।

७ आ.व. २०८०/८१ भित्र जल, बायु तथा ध्वनी प्रदुषण नियन्त्रण गुरु योजना तयार भएको हुनेछ

८ आ.व. २०७९/८० भित्र खाना पकाउने इन्धनको रुपमा दाउराको प्रयोग गरिरहेका सम्पूर्ण घर परिवारले सुधारिएको चुलोको प्रयोग गरेका हुनेछन

९ वि.सं २०८१/८२ भित्र गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सवै खोला, पोखरी तथा नालामा जल प्रदुषण सम्वन्धी समस्यामा कमि आई सफा पानीको प्रवाह हुनुको साथै जल तथा थल चर पशुपन्छीकालागि पिउन योग्य पानीको प्रवाह भएको हुनेछ

१० आ.व. २०८१/८२ भित्र गाउँपालिका क्षेत्र भित्र स्थापित भई सञ्चालनमा रहेका तथा स्थापना हुने ठूला तथा साना उद्योग, कलकारखाना तथा सवारीका साधनमा स्वच्छतर उत्पादन तथा वातावरण व्यवस्थापन प्रणाली कार्यान्वयन भई गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको विद्यमान बायु प्रदुषणमा कमि आएको हुनेछ साथै बायु प्रदुषणका कारण गाउँपालिकाबासीको स्वास्थ्यमा परिरहेको नकारात्मक असरमा ७५ प्रतिसतले कमि आएको हुनेछ

११ वि.सं. २०८०/८१ भित्र गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सबै खाले ध्वनी प्रदुषण सँग सम्बन्धित वस्तु तथा साधनको प्रयोगमा रोक लागेको हुनेछ साथै ध्वनी प्रदुषणका कारण मानिसको मुटुमा तथा सुन्ने शक्तिमा पर्ने असर लगायत बालबालिकाको पठन पाठनमा पुग्न गएको क्षती न्यूनिकरण भएको हुनेछ

१२ आ.व. २०८३/८४ भित्र गाउँपालिकाको समग्र वातावरणीय अवस्थामा सकारात्मक प्रभाव परेको हुनेछ ।

७.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो योजनाको अन्त्यमा वातावरण संरक्षण, फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा पर्यावरणीय प्रणालीसँग सन्तुलित पूर्वाधार विकास सम्बन्धी आवश्यक नीति, कानून कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ। फोहोर मैला व्यवस्थापन डम्पिङ साइट र प्लान्टको स्थापना, वनसंरक्षण, वन विस्तार, वन उद्यान, पार्कस्थापना नदी/खोला र सडक किनारामा हरियाली, खुलाक्षेत्र तथा गा.पा.को झण्डै २५ प्रतिशत भूभाग हरियालीले ढोकेको हुनेछ । जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन कार्ययोजना एकिकृत रुपमा कार्यान्वयन भएको हुनेछ।

७.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता

७.४.१ पृष्ठभूमि

जलवायु परिवर्तनको असर गाउँपालिकाको कृषि, खाद्यान्न, जल, जमिन र जेष्ठ, जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, सिँचाइ, खानेपानी, बसोबास तथा पूर्वाधारका क्षेत्रमा परेको देखिन्छ । बाढी, डुबान, खडेरी, डँडेलो, शितलहर, महामारी आदि जलवायु परिवर्तन जन्य प्रकोप तथा विपदबाट ठूलो धनजनको क्षति र जीविकोपार्जनमा प्रतिकूल असर परि जोखिमयुक्त ठाउँका मानिसहरू बसाई सर्न बाध्य छन् ।

वर्षेनी हुने क्षतिबाट बच्न र जोखिम व्यवस्थापन समुदायस्तरमा क्षमता विकास गर्ने हेतुले अघि सारिएको राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (NAP), स्थानीय अनुकूल कार्ययोजना (LAPA) तथा राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनिकरण व्यवस्थापन (NDRRM) कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी जलवायु परिवर्तनजन्य विपद् जोखिम न्यूनिकरण व्यवस्थापनमा स्थानीयलाई सबल सक्षम बनाउन यस योजनाले जोड दिएको छ । प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपबाट हुने जोखिम न्यूनिकरण गर्न, पूर्व सूचना तयारी, उद्धार, राहत एवं पुनर्स्थापना सम्बन्धी नीति, कानुन, तर्जुमा गरी विपद् व्यवस्थापन गर्ने कुरामा गाउँपालिका स क्षम हुने गरी विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानामूलताका कार्यक्रम प्रस्तावित गरिएका छन् ।

७.४.२ समस्या तथा चुनौती

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन क्षमता विकास तथा उत्थानशीलता बहुपक्षीय विषय भएकाले सरोकार सबै पक्षबिच समन्वय तथा बुझाइमा एकरुपता नहुनु, तीनै तहका सरकारको मूलप्रवाहिकरणमा नपर्न, अध्ययन अनुसन्धान तथा तथ्याङ्कीय आधार नहुनु, प्राकृतिक वा गैर-प्राकृतिक विपद् जोखिम सम्बन्धी ज्ञान र चेतनाको कमि हुनु, जोखिम न्यूनिकरण र विकास निर्माण कार्य बिच आवश्यक तालमेल नहुनु, विपद् उत्थानशील विकास तथा विपद् व्यवस्थापनको मूल प्रवाहिकरण सँगै सबै विषयगत क्षेत्रमा विपद् जोखिमको पहिचान तथा नक्साङ्कन हुन नसक्नु, पर्याप्त लगानीको कमि हुनु, सूचकमा आधारित सूचना प्रणालीको अभाव हुनु, आपतकालीन स्रोत, साधन, प्रविधिको कमि हुनु यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या हुन् ।

विकास आयोजनाको प्रारम्भिक चरणदेखि नै विपद्, जोखिम जलवायु परिवर्तनको असर वातावरण मूल्याङ्कनलाई समावेश गर्नुपर्ने प्रावधान, विपद् जोखिम तथा जलवायु परिवर्तन उत्थानशीलताका क्षेत्रमा लगानी जुट्ने परिस्थिति बन्नु, विकट, संवेदनशील तथा जोखिमयुक्त क्षेत्रमा बसोबास गर्ने समुदायलाई जलवायु परिवर्तन उत्थानशील एवं जोखिम न्यूनिकरण क्षमता विकास गर्ने तथा सुरक्षित ठाउँमा बसोबासको व्यवस्था गर्ने, सरोकारवालासँग समन्वय र सहकार्य विपद् व्यवस्थापन कोष निर्माण गर्ने, एकिकृत जलवायु परिवर्तन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सूचना प्रणाली विकास र सञ्चालन गर्ने र उत्थानशक्ति समाज निर्माण गर्न यस क्षेत्रका मुख्य चुनौति हुन् ।

७.४.३ संभावना तथा अवसर

जलवायु परिवर्तन उत्थानशीलता विकास, विपद् जोखिम न्यूनिकरण व्यवस्थापन सम्बन्धी रणनैतिक योजना, नीति र कानुनी व्यवस्था हुनु राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (NAP, 2019) तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनैतिक कार्ययोजना (२०१८-२०३०) को खाकाले स्थानीय सरकारलाई सक्रिय बनाउनु, निजी क्षेत्र तथा समुदायस्तरमा विपद् जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धी चेतनाको विकास हुनु राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाको सक्रियता रहनु, प्रज्ञिक

तथा अध्ययन अनुसन्धान क्षेत्रको संलग्नता बढ्दै जानु र आधुनिक प्रविधिमा पहुँच एवं विस्तार हुनु यस क्षेत्रका अवसरका रुपमा रहेका छन् ।

जलवायु परिवर्तको असर तथा विशेष भौगोलिक अवस्थिति तथा सामुदायिक बसोबास क्षेत्र भएको यस जानकी गाउँपालिकाले जोखिम क्षेत्र पहिचान नक्साङ्कन समुदायको उत्थानशीलता विकास गरी वातावरण संरक्षण, प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन र जोखिम न्यूनिकरणलाई मूल प्रवाहिकरण गर्न सक्ने सम्भावना रहेको छ ।

७.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः गाउँपालिका भित्र सम्भावित सवै प्रकारका प्रकृतिक गैर प्राकृतिक प्रकोप तथा विपत्ती वा घट्ना बाट हुने ने मानवीय, भौतिक, आर्थिक, समाजिक, सांस्कृतिक र वातावरणीय क्षति न्यूनिकरण गर्ने ।

तालिका ८९: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	उद्देश्य	रणनीति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१.	गाउँपालिका क्षेत्र भित्र विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापनकालागि विपद् उत्थानमैत्री स्थानीय शासन पद्धती र प्रणालीको विकास, व्यवस्थापन तथा सुद्रिढिकरण गर्ने	विपद् उत्थानमैत्री स्थानीय शासन पद्धतीको विकास र व्यवस्थापन गर्न नीतिगत, संस्थागत र प्रकृयागत व्यवस्था गर्ने	• विपद् जोखिम न्यूनिकरण र उत्थानमैत्री स्थानीय शासन पद्धतीको विकास र व्यवस्थापनकालागि आवश्यक नीति, स्थानीय ऐन, नियम, कार्यविधि तर्जुमा गर्ने • गाउँपालिका स्तरीय प्राकृतिक प्रकोप उद्धार समितिको निर्माण गर्ने • अन्तर सरकार समन्वयलाई प्रभावकारी बनाउने • विपद् जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धी योजना तथा आयोजना साथै कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा लक्षित वर्ग र समुदायमैत्री बनाउने • गाउँ कार्यापलिका तथा वडा कार्यालयहरूमा कार्य प्रवाह तालिका निर्माण गर्ने • दमकल तथा एम्बुलेन्स खरिद गर्ने वा नजिकका पालिका तथा संघ संस्था सँग साझेदारी र समन्वय विस्तार गर्ने • प्रत्येक वडामा आकस्मिक स्वास्थ्य उपचार कक्षको व्यवस्था मिलाउने • प्रकोप उद्धारकालागि मुख्य मुख्य ठांउमा दिर्घकालिन खुला क्षेत्र तथा पोखरीको व्यवस्थापन गर्ने • विपद् व्यवस्थापनकालागि राहत तथा उद्धार सामाग्रि भण्डारण गृहको

			निर्माण गर्ने साथै उक्त भण्डार गृहमा अत्यावश्यक उद्धार सामाग्रि तयारी अवस्थामा राख्ने ● गाउँपालिका क्षेत्र भित्र खर तथा परालको छाना भएका घरको ककैटपतता बाट प्रतिस्थापन गर्ने ● प्राकृतिक प्रकोप बाट निम्तन सक्ने जोखिमका बारेमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने
२.	विपद जोखिम नक्साङ्कन, पूर्वानुमान, सूचना प्रणाली, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुनरलाभ सम्बन्धी कार्यमा पालिका साथै स्थानीय सरकोकारवालाके क्षमता विकास गर्ने	विपद् जोखिम न्यूनिकरण गर्न साथै उत्थानशीलता अभिबृद्धि गर्न सार्वजनिक, निजी, सामुदायिक साझेदार तथा सहकार्य अभिबृद्धि गर्ने	● विपद् जोखिम न्यूनिकरणकालागि विषयग विकास प्रकृयाको अनुगमन प्रकृया र प्रणालीलाई सूचकमा आधारित बनाउने ● सम्भावित जोखिमलाई न्यूनिकरण गर्न साथै थप जोखिम हुन नदिन गाउँपालिका, निजी क्षेत्र र समुदाय स्तरमा विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन पद्धतीको विकास गर्ने, जीवन तथा निर्जीवन विमा, सामाजिक सुरक्षा लगायतका विधि र प्रकृयाहरु स्थापना र प्रवर्द्धन गर्ने ● विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापनकालागि सार्वजनिक, निजी, सामुदायिक साझेदार तथा सहकार्यलाई सुद्रिढ र प्रभावकारी बनाउने
३	विपद् जेखिम सम्बेदनशील योजना तथा पूर्वाधार निर्माण प्रकृयालाई सुनिस्चित गर्ने	जोखिम नक्साङ्कन, आँकलन तथा पूर्वानुमान, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य, पुनरलाभ सम्बन्धी आवश्यक भौतिक पूर्वाधार, संरचना, जनशक्ति साथै प्राविधिक क्षमताको विकास र व्यवस्थापन गर्ने	● विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापनकालागि आवश्यक ज्ञान र सीपको अभिबृद्धि र व्यस्थापन गर्ने ● सवै सरोकारवालाको क्षमता विकास गर्ने ● विपद् जोखिम न्यूनिकरण, प्रतिकार्य तथा व्यवस्थापनका सम्पूर्ण प्रकृया पद्धती साथै साझेदारहरूको पहिचानको जानकारी अनलाई प्रविधि सँग आवद्ध गर्ने ● बाढि प्रकोप न्युनिकरणका साथै बाढीग्रसत क्षेत्रमा विशेष कार्यक्रम लागु गर्ने
४	सार्वजनिक, निजी तथा सामुदायिक	विपद् जोखिम न्यूनिकरण कोषलाई बजबुत र पर्याप्त पर्ने	● विपद् जोखिम न्यूनिकरण कोषको स्थापना र विकास गर्ने

	लगानीमा मार्फत स्रोत र साधनको व्यवस्थापन गर्ने		• सहयोगि तथा साझेदार व्यक्ति, संघ संस्था, निजी क्षेत्र, सरकारी निकाय वा कार्यालय साथै तालुक सरकारबाट प्राप्त नगद तथा जिन्सि आय, स्थानीय स्तरमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोग बाट प्राप्त हुने आयको एक निस्चित प्रतिसत लगायत यस क्षेत्रको नियमन गर्ने कार्य बाट प्राप्त आय लाई विपद् जोखिम न्यूनिकरण कोषमा जम्मा गरी एक द्वार प्रणाली मार्फत सञ्चालन व्यवस्थापन गर्ने • विपद् न्यूनिकरण कोषमा गाउँपालिकाको आन्तरिक आयको १० ५ रकम जम्मा गर्ने व्यवस्था मिलाउने • विपद् जोखिम न्यूनिकरण गरी सम्भावित मानवीय, आर्थिक, भौतिक, सांस्कृति, वातावरणीय समेतका सम्भाव्य सवै प्रकृति र प्रकारका क्षेति कम गर्न विपद् न्यूनिकरण कोष सञ्चालन व्यवस्थापन वित्तीय रणनीति तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने • पालिका स्तरमा व्यापक जनचेतना अभिबृद्धि गर्दै विपद् पस्चातको पुन:निर्माण, पुनरस्थापना, पुनरलाभ र नवनिर्माणको कार्यलाई सवल र उत्थानशील बनाउने

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्:

तालिका ९०: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वार्ड नं.१					आफै	प्रदेश	संघ	१	२	३
४.४.१ वडास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा	२	३० लाख	दुगौली	√	√		√		
४.४.२ वडास्तरमा आपतकालिन उद्दार सामग्री भण्डारण	स्थान	दुगौली	३० लाख	दुगौली	√	√		√		
४.४.३ सामुदायिक	वटा	२	१५ लाख	दुगौलीमा	√	√		√		

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
आपत्कालिन आश्रयस्थल भवन निर्माण										
४.४.३ आपतकालिन राहत उद्दार कोषको स्थापना	रकम रु.									
बाढीपीडित, कोभिड महामारी			५० लाख	दुगौली वडा		√	√	√		
२. वार्ड नं.२										
४.४.१ वडास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम कटघरमा उच्च घर (भवन १)	वटा	१३ घरधुरी	५० लाख	कटघरमा		√	√	√		
४.४.२ वडास्तरमा आपतकालिन उद्दार सामग्री भण्डारण	स्थान	१ वटा	२० लाख	खैरेनी						
४.४.३ सामुदायिक आपत्कालिन आश्रयस्थल भवन निर्माण	वटा	१ वटा	३० लाख	खैरेनी						
४.४.३ आपतकालिन राहत उद्दार कोषको स्थापना	रकम रु.									
४.४.४ बाढीपीडित, कोभिड महामारी										
बाढी पीडित		२० लाख		खैरेनी						
ढलनिकास आ.व.		२५ लाख		खैरेनी						
३. वार्ड नं.३										
४.४.१ वडास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा	१	१५ लाख	वडा कार्यालय	√	√				
४.४.२ वडास्तरमा आपतकालिन उद्दार सामग्री भण्डारण	स्थान	लायकपुर	१० लाख	वडा कार्यालय	√	√				
४.४.३ सामुदायिक आपत्कालिन आश्रयस्थल भवन निर्माण	वटा									
४.४.३ आपतकालिन राहत उद्दार कोषको स्थापना	रकम रु.		३० लाख	लायकपुर	√	√				
बाढीपीडित	१			लायकपुर		√				
महामारी	१		२० लाख		√	√				
४. वार्ड नं.४										

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
४.४.१ वडास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा	३	४० लाख	मुनुवा, बेलपुर	√	√			√	
४.४.२ वडास्तरमा आपतकालिन उद्दार सामग्री भण्डारण	स्थान	१	२० लाख	मुनुवा बजरा	√	√			√	
४.४.३ सामुदायिक आपत्कालिन आश्रयस्थल भवन निर्माण	वटा									
४.४.३ आपतकालिन राहत उद्दार कोषको स्थापना	रकम रु.	५० लाख		वडा कार्यालय	√	√				
५. वार्ड नं.५										
४.४.१ वडास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा	१	१० लाख	वडा कार्यालय	√	√		√		
४.४.२ वडास्तरमा आपतकालिन उद्दार सामग्री भण्डारण	स्थान	१	१५ लाख	वडा कार्यालय	√	√		√		
४.४.३ सामुदायिक आपत्कालिन आश्रयस्थल भवन निर्माण	वटा	१	२५ लाख	वडा कार्यालय	√	√		√		
४.४.३ आपतकालिन राहत उद्दार कोषको स्थापना	रकम रु.									
४.४.४ बाढीपीडित, कोभिड महामारी			५० लाख	वडा कार्यालय	√	√		√		
६. वार्ड नं.६										
४.४.१ वडास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा	१ वटा	३० लाख	जगतपुर	√	√		√		
४.४.२ वडास्तरमा आपतकालिन उद्दार सामग्री भण्डारण	स्थान	१ वटा	४० लाख	जगतपुर	√	√		√		
४.४.३ सामुदायिक आपत्कालिन आश्रयस्थल भवन निर्माण	वटा	१ वटा	४० लाख	जगतपुर	√	√		√		
४.४.३ आपतकालिन राहत उद्दार कोषको स्थापना	रकम रु.	५० लाख		जगतपुर	√	√	√	√		
४.४.४ बाढीपीडित, कोभिड महामारी										
७. वार्ड नं. ७										

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
४.४.१ वडास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा	३	१५ लाख	जबलपुर, खोला, संकरपुर		√	√	√		
४.४.२ वडास्तरमा आपतकालिन उद्दार सामग्री भण्डारण	स्थान	१	३० लाख	जबलपुर			√			
४.४.३ सामुदायिक आपत्कालिन आश्रयस्थल भवन निर्माण	वटा									
४.४.३ आपतकालिन राहत उद्दार कोषको स्थापना	रकम रु.	५० लाख		वडा कार्यालय	√	√		√		
४.४.४ बाढीपीडितलाई										
८. वार्ड नं.८										
४.४.१ वडास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा									
४.४.२ वडास्तरमा आपतकालिन उद्दार सामग्री भण्डारण	स्थान									
४.४.३ सामुदायिक आपत्कालिन आश्रयस्थल भवन निर्माण	वटा									
४.४.३ आपतकालिन राहत उद्दार कोषको स्थापना	रकम रु.									
४.४.४ बाढीपीडित, कोभिड महामारी										
९. वार्ड नं.९										
४.४.१ वडास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा	१	३० लाख	खरिफाँटा	√	√		√		
४.४.२ वडास्तरमा आपतकालिन उद्दार सामग्री भण्डारण	स्थान	खरिफाट	४० लाख	खरिफाँटा	√	√		√		
४.४.३ सामुदायिक आपत्कालिन आश्रयस्थल भवन निर्माण	वटा	१	४० लाख	खरिफाँटा	√	√		√		
४.४.३ आपतकालिन राहत उद्दार कोषको स्थापना	रकम रु.			खरिफाँटा						
४.४.४ बाढीपीडित, कोभिड महामारी		५० लाख		खरिफाँटा		√	√	√		

७.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित उपलब्धि

विपद् जोखिम न्यूनिकरण योजना, कार्ययोजना तर्जूमा भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ र प्राकृतिक प्रकोप तथा विपत्ती बाट भइरहेको वर्तमान मानवीय, भौतिक, सांस्कृतिक, वातावरणीय क्षति ७५ प्रतिसतले घटेको हुनेछ।

ख. नतिजा/सूचक

१ आ.व. २०७९/८० भित्र प्राकृतिक प्रकोप न्यूनिकरण गुरु योजना तयार भएको हुनेछ्।

२ आ.व. २०७९/८० भित्र भवन निर्माण संहिता पूर्ण रुपले कार्यान्वनयमा आएको हुनेछ र लक्षित समुदाय वा परिवारका फुसको बेरा तथा छाना भएका घरहरूको स्थानमा आवश्यक मापदण्ड सहितका सुरक्षित घरहरूको निर्माण तथा व्यवस्थापन हुने कमले थप तिब्रता पाउने र सम्बन्धित परिवारकालागि सुरक्षित बासको व्यवस्था हुने कार्यले थप गति प्राप्त गरेको हुनेछ् ।

३ आ.व. २०८०/८१ को भाद्र महिना भित्र प्राकृतिक प्रकोप उद्धार कोष स्थापना तथा कोष सञ्चालन व्यवस्थापन कार्यविधि समेत तयार भई कायान्वयनमा आएको हुनेछ्।

४ आ.व २०८१/८२ भित्र कम्तिमा १ थान दमकल र १ थान एम्बुलेन्सको व्यवस्था भएको हुनेछ्।

५ आ.व. २०८३/८४ सम्ममा सम्भावित बाढीको प्रकोप रहन सक्ने मुख्य स्थानीय खोला किनारामा बृक्षारोपण सहित सङ्घीयतथा प्रदेश सरकारको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमाा अति आवश्यक स्थानमा तटवनध निर्माण भएको हुनेछ्।

७.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो योजनाको अन्त्यमा गाउँपालिकाले सूचना तथा तथ्यम आधारित विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन र उत्थानशीलता विकास कार्ययोजना तर्जुमा गरी जोखिम क्षेत्र पहिचान, नक्साङ्कन, समुदायको क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरेको हुनेछ। समुदायस्तरमा जलवायु अनुकूलन तथा समयानुकूल क्षमता वृद्धि भै जोखिम रहित, सुरक्षित जीवनयापन गरको हुनेछ। विपद घटनाबाट, धनजनको क्षति कम भएको हुनेछ। पूर्वाधार विकासमा दिगोपन आएको हुनेछ । जोखिम व्यवस्थापनमा सबै तहका सरकारी-निकाय, निजी तथा सार्वजनिक क्षेत्रको सहभागीता लगानी र उत्तरदायित्व वृद्धि भएको हुनेछ। प्रकोप र विपद् जोखिमको पूर्वानुमान, सूचना संप्रेषण, खोज तथा उद्धार, प्रतिकार्य, पुर्नलाभलाई प्रभावकारी बनाउने सूचना प्रणालीको विकास भएको हुनेछ । विपद्जन्य घटनाबाट भएको मानवीय, नोक्सानी, भौतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक तथा वातावरणीय क्षति र असर कम भै विपद् उत्थानशील विकास भएको हुनेछ।

प्रस्तावित कार्यक्रमको स्रोतको उपलब्धता, सबैतहका सरकारी संस्था तथा समुदायको सहकार्यको स्थिति, प्राकृतिक प्रकोपको असर र प्रभाव, राजनैतिक स्थिरता आदि यस क्षेत्रका जोखिम पक्ष हुन्।

तालिका ९१: कार्यक्रम तथा आयोजना विवरण खाका

उद्देश्य नं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार बर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित स्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)						प्रति एकाई लागत	जिम्मेवारी	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण
					पहिलो बर्ष	दाश्रो बर्ष	तेश्रो बर्ष	चौथो बर्ष	पाँचौ बर्ष	जम्मा			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१	**वन तथा जैविक विविधता**				१७५.९२	२१२.२२	३.00	३७५	४५०	१५१३.१४	५०४.३८		
१	वनजङ्गलको संरक्षण, सम्बर्द्धन, विकस गर्ने	बर्ग कि.मि.	१.७	२.00	०.३	०.४	०.४	०.४	०.४	२.00		गाउँ सभा, गाउँ कार्यपालिका सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार र बन उपभोक्ता समिति	७.१.४.३ को को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	वन तथा वनस्पती, वन्यजन्तु र जैविक विभिदताको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने	प्रतिशत	सामान्य	१००	५०	६०	६५	७५	५०	१००			
३ र ४	वन क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापनकालागि सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार सँग समन्वय र साभ्केदारी गर्ने	प्रतिशत	सामान्य	१००	३०	५०	७०	८०	९०	१००			
२	**भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन**				१००	२००	२५०	३५५	४४०	१३४५	४४८.३३		
१	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय कानून तथा एकीकृत गुर योजना निर्माण गर्ने	प्रतिशत	नभएको	१००	२०	३०	४०	८०	१००	१००		गाउँ कार्यपालिका, योजना तथा पूर्वाधार शाखा, स्थानीयबासी, निर्माण व्यवसायी सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार र विकास साभ्केदार	७.२.४.३ को को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
१	आवश्यक तटवन्ध निर्माण गर्ने	मिटर	सामान्य	३८००	३००	१२००	१८००	२५००	३८००	३८००			
२ र ३	खोला किनाराका आवश्यक स्थनमा बृक्षारोपण गर्ने तथा जनचेतना अभिबृद्धि गर्ने	सङ्ख्या	सामान्य	२५	३	७	१२	१८	२५	२५			
३	**वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन**				९०	२००	२७०	३५०	४००	१३१०	३२७.५		
१ र २	वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	प्रतिशत	नभएको	१००	१५	२५	५०	७०	१००	१००			७.३.४.३ को को

	सम्बन्धी आवश्यक स्थानीय ऐन, कानून निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने											गाउँ सभा, गाउँ कार्यपालिका, योजना तथा पूर्वाधार शाखा, स्थानीयबासी, सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार र विकास साझेदार	रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
३	फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रको निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने	सङ्ख्या	नभएको	१	–	–	–	–	–	१	१		
५	गाउँपालिकाको मुख्य बजार केन्द्रमा वायु प्रदुषण मापन यन्त्रको जडान गर्ने	सङ्ख्या	नभएको	१	–	–	–	–	–	१	१		
४ र ५	खोलानाला, पोखरी तथा तलाउ साथै सिमसार क्षेत्रको पानी परिक्षण गर्ने	प्रतिशत	नभएको	८५	१०	१५	३०	७०	८५	८५			
४	**विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता**				२००	२३६.७०	३११.८३	३३४.७९	४०७.७५	१४९१.०७	४९७.०		
१	विपद् जोखिम न्यूनिकरण र उत्थानमैत्री स्थानीय शासन पद्धतीको विकास र व्यवस्थापनकालागि आवश्यक नीति, स्थानीय ऐन, नियम, कार्यविधि तर्जुमा गर्ने	प्रतिशत	कानून निर्माण र योजना भएको	१००	१५	२५	५०	७०	१००	१००		गाउँ सभा, गाउँ कार्यपालिका, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि शाखा, स्थानीयबासी, सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार र विकास साझेदार	७.४.४.३ को को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२ र ३	सम्भावित जोखिमलाई न्यूनिकरण गर्न साथै थप जोखिम हुन नदिन गाउँपालिका, निजी क्षेत्र र समुदाय स्तरमा विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन पद्धतीको विकास गर्ने,	प्रतिशत	नभएको	१००	१०	३०	६०	८०	९०	१००			
३ र ५	विपद जोखिम नक्साङ्कन, पूर्वानुमान, सूचना प्रणाली, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुनरलाभ सम्बन्धी कार्यमा पालिका साथै स्थानीय सरकोकारवालाको क्षमता विकास गर्ने	प्रतिशत	नभएको	८५	१५	२५	५०	७५	८५	८५			

तालिका ९२: कार्यक्रम तथा आयोजनाको सांकेतिकरण खाका

उद्देश्य नं.	कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण	स्थानीय दीर्घकालिन लक्ष्यररणनीतिक स्तम्भ सङ्केत	दिगो विकास लक्ष्य सङ्केत	दिगो राष्ट्रिय लक्ष्य सङ्केत	प्रदेश समृद्धि सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलबायु सङ्केत
१. वन तथा जैविक विविधता		७.१.४.३	१५	२.३	३.१		
१	वनजङ्गलको संरक्षण, सम्बर्द्धन, विकस	७.१.४.३		७	१		
२	वन तथा वनस्पती, वन्यजन्तु र जैविक विभिदताको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने	७.१.४.३		७	१		
३ र ४	वन क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापनकालागि सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार सँग समन्वय र साझेदारी गर्ने	७.१.४.३		७	३, १		
२ भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन		७.२.४.३	१५	७	४		
१	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धी एकीकृत गुर योजना निर्माण गर्ने	७.२.४.३		७	४		
१	आवश्यक तटवन्ध निर्माण गर्ने	७.२.४.३		१०	१		
२ र ३	खोला किनाराका आवश्यक स्थनमा बृक्षारोपण गर्ने तथा जनचेतना अभिबृद्धि गर्ने	७.२.४.३					
३ वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन		७.३.४.३	१३, १५	७	१		
१ र २	वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक स्थानीय ऐन, कानून निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने	७.३.४.३		७	१		
३	फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रको निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने	७.३.४.३		७	१		
५	गाउँपालिकाको मुख्य बजार केन्द्रमा वायु प्रदुषण मापन यन्त्रको जडान गर्ने	७.३.४.३		७	१		
४ र ५	खोलानाला, पोखरी तथा तलाउ साथै सिमसार क्षेत्रको पानी परिक्षण गर्ने	७.३.४.३					
४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता		७.४.४.३	१५	१०	२.५		

१	विपद् जोखिम न्यूनिकरण र उत्थानमैत्री स्थानीय शासन पद्धतीको विकास र व्यवस्थापनकालागि आवश्यक नीति, स्थानीय ऐन, नियम, कार्यविधि तर्जुमा गर्ने	७.४.४.३		१०	१		
२ र ३	सम्भावित जोखिमलाई न्यूनिकरण गर्न साथै थप जोखिम हुन नदिन गाउँपालिका, निजी क्षेत्र र समुदाय स्तरमा विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन पद्धतीको विकास गर्ने,	७.४.४.३		१०	१		
३ र ५	विपद जोखिम नक्साङ्कन, पूर्वानुमान, सूचना प्रणाली, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुनरलाभ सम्बन्धी कार्यमा पालिका साथै स्थानीय सरकोकारवालाको क्षमता विकास गर्ने	७.४.४.३		१०	१		

तालिका ९३: नतिजा खाका

नतिजा तह	नतिजा	सूचक	एकाई	आधार बर्षको अवस्था	योजना अवधिको लक्ष्य (आर्थिक बर्ष र कुल)						पुष्ट्याइका आधार	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम बर्ष	दाश्रो बर्ष	तेश्रो बर्ष	चौथो बर्ष	पाँचौ बर्ष	जम्मा		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१. वन तथा जैविक विविधता												
प्रभाव	वनजङ्गलको संरक्षण सम्बर्द्धन भएको हुने	१-६	प्रतिशत	१७.३२	१७.८०	१८.०	१८.२५	१९	२०	२०	सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार र गाउँ सभा, कार्यपालिकाको निर्णय अभिलेख साथै प्रकासित दस्तावेजहरू	गाउँ पालिका, सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार साथै स्थानीय उपभोक्ताको सकृयता र व्यवस्थापन दिगो भएको हुने
	वन तथा वनस्पती, वन्यजन्तु र जैविक विभिदताको संरक्षण र प्रवर्द्धन भई वातावरण सन्तुलनमा योगदान पुगेको हुने	७, ८	प्रतिशत	सामान्य	१५	२५	४०	६०	८०	१००		
	बनजन्य उद्योग धन्दाको विकास र रोजगारीको श्रृजना भएको हुने	९	सङ्ख्या	गणना नभएको	५०	७५	१००	१००	२५०	२५०	गाउँ सभा, कार्यपालिकाको निर्णय अभिलेख,	

											सम्बन्धित शाखा साथै स्थानीयबासी	
असर	वन जङ्गलको संरक्षण बाट वातावरणमा सन्तुलन स्थापित गर्नु		प्रतिशत	मापन नभएको	१५	२५	४०	८०	८५	१००	कार्यपालिका, सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार साथै स्थानीय सरकोकारवाला	भूउपयोग योजना तथा नीत र वनजङ्गल संरक्षण योजना पूर्ण रुपले कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ
	बन बन्यजन्तु तथा जैविक विवधताको संरक्षण बाट दिगो वातावरणी सन्तुलन र स्वच्छता कायम गर्नु		प्रतिशत	गणना नभएका	२०	४०	७०	८०	९०	९०		
	स्थनीयबासिको आयमा बढोत्तरी गरी गरिवी न्यूनिकरण गर्नु		प्रतिशत	गणना नभएको	५%	१०%	१२%	१५	१५	१५		
प्रतिफल	वतमान बनजङ्गल पूर्ण रुपले संरक्षण र प्रवर्द्धन भएको हुनेछ		वर्ग कि.मि.								सम्बन्धित उपभोक्ता समिति, गाउँ कार्यपालिका, योजना शाखा, स्थानीय उपभोक्ता र व्यवसायीहरू	उपभोक्ता समिति, स्थानीबासीको सहभागिता र सहयोगमा अभिबृद्धि भएको हुने साथै स्रोत र साधनको पर्याप्ताता र मूल्य स्थिर रहेको हुने
	जैविक विभिदताको संरक्षण, विकास र प्रवर्द्धन भई वातावरण अनुकुलन कायममा योगदान पुगेको हुनेछ		प्रतिशत	सामान्य	७	१२	१८	२८	४०	४०		
	रोजगारीको श्रृजना बाट गरिवी न्यूनिकरणमा योगदान पुगेको हुनेछ ।		सङ्ख्या	गणना नभएको	५	५	८०	८०	८०	२५०		
प्रमुख कार्यक्रम	वनजङ्गलको संरक्षण, सम्बर्द्धन, विकस गर्ने		सङ्ख्या		१०	१५	१५	१५	१८	२०	गाउँ कार्यपालिका वान तथा वातावरण संरक्षण शाखा, स्थानीय	भूउपयोग योजना अध्यावधिक भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ
	वन तथा वनस्पती, वन्यजन्तु र जैविक विभिदताको संरक्षण र प्रवर्द्धनकालागि चेतना मूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने		सङ्ख्या	सामान्य	५	५	५	५	५	२५		

	वन क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापनकालागि सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार सँग समन्वय र साझेदारी गर्ने		प्रतिशत	सामान्य	१५	२५	४०	८०	१००	१००	उपभोक्ता, प्रदेश तथा सङ्घीयसरकार	
२. भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन												
प्रभाव	नीति, योजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारीता बाट भू(संरक्षण र जलाधार व्यवस्थापनमा सहयोग पुग्ने	१–३	सङ्ख्या	सामान्य						२५	गाउँ सभा, गाउँ कार्यपालिका, सम्बन्धित शाखा, निर्माण व्यवसायी साथै स्थानीयबासी र सरोकारवाला	स्रोत र साधनको पर्याप्तता भएको हुने मूल्य स्थिरता रहेको हुनेछ, प्राकृतिक प्रकोपको असर कम हुनेछ
	आवश्यक तटवन्ध निर्माण भई प्राकृति विपत्ती बाट हुन सक्ने आर्थिक तथा मानवीय क्षति कम हुने		मिटर	गणना नभएको	५००	१२००	१८००	३२००	३०००	३८००		
	बृक्षारोपणको माध्यम बाट भूक्षयमा कमि आई वन क्षेत्र तथा कृषियोग्य जग्गा जमिन संरक्षित भएको हुने		प्रतिशत	मात्रा किटान नगरिएको	१५%	२५%	४५	७५	१००	१००		
असर	नीति, योजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु		प्रतिशत	सामान्य	२०	४०	६०	८०	१००	१००	कार्यपालिका वातावरण विकास सँग सम्बन्धित शाखा, स्थानीय सरोकारवाला, प्रदेश तथा सङ्घीयसरकार	स्थानीयबासिको सकृयता भढेको हुने प्राकृतिक प्रकोपको असर कम भएको हुने
	प्राकृति विपत्ती बाट हुन सक्ने आर्थिक तथा मानवीय क्षति कम गर्नु		प्रतिशत	वस्तविक विवरण लिनु पर्ने	१५	२५	३०	६०	८५	९५		
	वन क्षेत्र तथा कृषियोग्य जग्गा जमिन संरक्षिण गर्नु		प्रतिशत	विवरण लिनु पर्ने	२०	३०	६०	८०	८५	८५		
प्रतिफल	नीति तथा योजना साथै कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको हुनेछ		प्रतिशत	सामान्य	१५	३०	७०	८०	१००	१००	कार्यपालिका, वातावरण शाखा साथै	प्राकृतिक प्रकोपको मात्रा कम हुनेछ ,

	प्राकृति विपत्ती बाट हुने आर्थिक तथा मानवीय क्षतिमा गणनायोग्य कमि आएको हुनेछ		प्रतिशत	विवरण अध्यावधिक गर्नु पर्ने	१०	२०	४०	८०	९५	९५	योजना शाखा, सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार लगायत स्थानीय सरकोकारवाला	पूर्वतयारीका कार्यहरू प्रभावकारी भएका हुनेछन, सरोकारवाला विच समन्वय र साझेदारीको विकास भएको हुनेछ ।
	वनजङ्ग, कृषियोग्य जग्गा जमिन साथै बन्यजन्तु संरक्षित भएका हुनेछन्		प्रतिशत	विवरण अध्यावधिक गर्नु पर्ने	१५	३०	६०	८०	८५	८५		
प्रमुख कार्यक्रम	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धी एकीकृत गुर योजना र स्थानीय कानून निर्माण गर्ने		प्रतिशत	नभएको	२०	४०	६०	८०	१००	१००	गाउँ सभा, कार्यपालिका, सम्बन्धित शाखा, र स्थानीयबासी	स्रोत र साधनको पर्याप्तता कार्यक्रम सञ्चालनमा सहजता र सहयोग पुगेको हुनेछ
	आवश्यक स्थानमा तटवन्ध निर्माण गर्ने		प्रतिशत	३००	६००	१२००	२०००	२८००	३८००	३८००		
	खोला किनाराका आवश्यक स्थनमा बृक्षारोपण गर्ने तथा जनचेतना अभिबृद्धि गर्ने		प्रतिशत	सामान्य रुपमा हुने गरेको र यथार्थ विवरण नभएको	१५	२५	४०	८०	१००	१००		
३.वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन												
प्रभाव	ऐन, कानूनको कार्यान्वयन बाट स्थानीबासिमा चेतना अभिबृद्धि भई वातावरणको संरक्षण र प्रवर्द्धन हुने साथै फोहोरमैलाको सहज व्यवस्थापन हुने	१, २	प्रतिशत	नभएको	१०	३०	६०	८०	९०	१००	गाउँ सभा, कार्यपालिका, स्थानीय समुदाय तथा निजी क्षेत्र	स्रोत र साधनको सहज उपलब्धता भएको हुनेछ

	फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रको सञ्चालन खेर गईरहेका बस्तु बाट मानवउपयोगि बस्तुको उत्पादन हुने तथा रोजागरीमा बृद्धि हुने	२, ३, ४	१	नभएको	–	–	१	१	१	१		स्थानीयबासिको सहयोग र निजी क्षेत्रको सम्लग्नता र सकृयता बढेको हुनेछ
	फोहोरमैलाको व्यवस्थापन बाट सम्भावित जोखिम न्यूनिकरण हुने	५, ६	प्रतिशत	गणना नभएको	२०	३०	६०	८०	९०	९५		
	खोलानाला, पोखरी तथा तलाउ साथै सिमसार क्षेत्रको पानी सुरक्षित भई सवै प्रकृतिका जीवले जीवन सुरक्षित हुने	५, ६	प्रतिशत	नभएको	४५	५५	६५	७५	८५	८५		
असर	वातावरणको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्नु		प्रतिशत	सामान्य	२०	४५	६५	७५	८५	९५	गाउँपालिका, सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार, स्थानीयबासी र सम्बन्धित सरोकारावाला	स्थानीय सरकोकारवाला को सकृयतामा बृद्धि भएको हुनेछ
	फोहोरमैलाको उपयुक्त व्यवस्थपन गर्नु		प्रतिशत	नभएको	१५	३०	६०	८०	१००	१००		
	सम्भावित जोखिम न्यूनिकरण गर्नु		प्रतिशत	जोखिम रहको	५०	६०	७०	८०	८५	९५		
प्रतिफल	वातावरणको संरक्षण र प्रवर्द्धन भएको हुनेछ		प्रतिशत	सामान्य	१५	३०	७०	८०	८५	९५	गाउँपालिका, सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार, स्थानीयबासी र सम्बन्धित सरोकारावाला	स्थानीय सरकोकारवाला को सकृयतामा बृद्धि भएको हुनेछ
	प्रशोधन केन्द्रको सञ्चालन बाट फोहोरमैलाको उपयुत्त व्यवस्थापन भएको हुनेछ		प्रतिशत	नभएको	१०	१५	४०	७५	८५	८५		
	रोजागरी श्रृजना भएको हुनेछ		सङ्ख्या	नभएको	२०	६५	७५	८५	२५	२५०		
	फोहोरमैलाका कारण हुने सम्भावित जोखिम कम भएको हुनेछ		प्रतिशत	सामान्य	१०	२०	४०	६०	८०	९५		
प्रमुख कार्यक्रम	वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी		प्रतिशत	नभएको	२०	४०	६०	८०	१००	१००	गाउँपालिका, निजी क्षेत्र र	स्रोत र साधनको

	आवश्यक स्थानीय ऐन, कानून निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने										स्थानीय समुदाय साथै उपभोक्ता समिति, टोल सङ्गठन	उपलब्धता रहेको हुनेछ, प्राकृतिक प्रकोपमा कमि भएको हुनेछ
	फोहोरमैला प्रशोधन केन्द्रको निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने		सङ्ख्या	नभएको	–	–	–	१	१	१		
	गाउँपालिकाको मुख्य बजार केन्द्रमा वायु प्रदुषण मापन यन्त्रको जडान गर्ने		सङ्ख्या	नभएको	–	–	–	–	१	१		
	खोलानाला, पोखरी तथा तलाउ साथै सिमसार क्षेत्रको पानी परिक्षण गर्ने		प्रतिशत	नभएको	१०	२५	४५	६५	८५	८५		
४.विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता												
प्रभाव	आवश्यक नीति, स्थानीय ऐन कानूनको कार्यान्वयन बाट विपद् जोखिम न्यूनिकरण र उत्थानमैत्री स्थानीय शासन पद्धतीको विकास र व्यवस्थापन भएको हुने	१ देखि ५	प्रतिशत	कानून निर्माण र योजना भएको	४५	६०	७५	८५	९५	१००	गाउँ सभा, कार्यपालिका,	गाउँपालिकाको सकृयतामा बृद्धि भएको हुनेछ साथै सङ्घीयर प्रदेश सरकारको समन्वय र साझेदारी प्राप्त भएको हुनेछ
	जोखिम हुन नदिन गाउँपालिका, निजी क्षेत्र र समुदायको साझेदारी बलियो हुने,		प्रतिशत	सामान्य	२५	५०	७५	८५	१००	१००		
	गाउँपालिका र स्थानीय सरकोकारवालाको क्षमता विकास भएको		प्रतिशत	सामान्य	४०	६०	८०	९०	९५	९५		
असर	उत्थानमैत्री स्थानीय शासन पद्धतीको विकास र व्यवस्थापन बाट विपद् जोखिम न्यूनिकरण गर्नु		प्रतिशत	सामान्य	२०	३०	४०	६०	८०	८०	गाउँपालिका, प्रदेश सरकार, सङ्घीयसरकार साथै सरोकारवाला संघ संस्था	सरोकारवालाको साथ र सहयोगि नियमित रहनेछ,
	जलवायु उत्थानशिल कार्यकालागि गाउँपालिका, निजी क्षेत्र र समुदायको साझेदारी		प्रतिशत	सामान्य	२५	५०	७५	८०	८५	८५		

	बलियो बनाउनु साथै क्षमता विकास गर्नु											
प्रतिफल	आर्थिक तथा मानवीय र जैविक क्षतिमा कमि आएको हुनेछ		प्रतिशत	क्षति हुने गरेको तर यकिन विवरण नभएको	२०	४०	६०	७५	८५	९५	कार्यपालिका, प्रदेश तथा सङ्घीयसरकार साथै स्थानीय सरोकारवाला	स्थानीयबासीको सकृयता निरन्तर र दिगो रहेको हुने
	ऐक्यवद्धता र साझेदारी बाट स्थानीय सरोकारवालाको क्षमता विकास भई सम्भावित जोखम बाट सुरक्षाको सुनिस्चितता भएको हुनेछ			सामान्य अवस्थमा रहेको	५५	६५	७५	८५	९५	९५		
प्रमुख कार्यक्रम	विपद् जोखिम न्यूनिकरण र उत्थानमैत्री स्थानीय शासन पद्धतीको विकास र व्यवस्थापनकालागि आवश्यक नीति, स्थानीय ऐन, नियम, कार्यविधि तर्जुमा गर्ने		प्रतिशत	कानून निर्माण र योजना भएको	२०	४०	६०	८०	१००	१००	गाउँ कार्यपालिका , सम्बन्धित संघ संस्था, निजी क्षेत्र	स्रोत र साधनको सहज उपलब्धता रहेको हुनेछ, प्राकृतिक प्रकोपमा कमि आएको हुनेछ
	सम्भावित जोखिमलाई न्यूनिकरण गर्न साथै थप जोखिम हुन नदिन गाउँपालिका, निजी क्षेत्र र समुदाय स्तरमा विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन पद्धतीको विकास गर्ने,		प्रतिशत	नभएको	१०	२५	४५	६५	७५	८५		
	विपद जोखिम नक्साङ्कन, पूर्वानुमान, सूचना प्रणाली, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुनरलाभ सम्बन्धी कार्यमा पालिका साथै स्थानीय सरकोकारवालाको क्षमता विकास गर्ने		प्रतिशत	सामान्य	१५	३०	४५	७५	८५	८५		

परिच्छेद ८: संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र

८.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन

८.१.१ पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाको वार्षिक तथा अवाधिक विकास योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वियन, अवाध्यक कानून, नीति, निर्देशिका तथा कार्यविधि तर्जुमा गरी विकासमैत्री र जनउत्तरदायी सर्वाजनिक सेवाको प्रत्याभूति दिन संस्थागत क्षमता तथा दक्ष जनशक्तिको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । गाउँपालिकाले सञ्चालन गर्ने विकास निर्माण तथा वातावरण व्यवस्थापनका कार्यहरू, सेवाग्राहीलाई सहजरूपमा सेवा प्रवाह, सुदृढ सूचना तथा अभिलेखिकरण प्रणाली आजको जनमुखि प्रशासनका लागि कार्यरत जनशक्तिको दक्षता र उत्तरदायी भूमिका, संस्थाको कार्य पद्धति तथा सेवा व्यवस्थापन तथा शासन प्रणालीको पारदर्शिता, जवाफदेहिता जस्ता पक्षबाट संस्थाको कार्यक्षमता तथा कार्यकुशलतालाई बढी उत्पादनशील, प्रभावकारी बनाउने भएकाले यस योजनाले जानकी गाउँपालिकाको संस्थागत सुदृढीकरण, जनशक्तिको कार्य कुशलता एवं दक्षता र शासन प्रकृयाको प्रभावकारीता अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रममा जोड दिएको छ । सक्षम, दक्ष तथा संस्थाप्रति उत्तरदायी कर्मचारीतन्त्र, जनप्रतिनिधिको निर्णय प्रकृया तथा पारदर्शी, भ्रष्टाचाररहित सेवा प्रवाहबाट संस्थाको व्यवस्थापन पक्ष चुस्त र स्रोत पहिचान एवं परिचालनमा सक्रिय हुने कुरामा ध्यानकेन्द्रित गर्न जरुरी छ ।

८.१.२ समस्या तथा चुनौती

सङ्घीयसंरचना अनुसार गाउँपालिकाले सम्पादन गर्नु पर्ने नागरिक केन्द्रित सेवा तथा विकास केन्द्रित प्रशासनको प्रत्याभूति नहुनु, गाउँपालिकाको स्वच्छ, प्रशासन, सेवा र विकास सम्पन्न तथा प्रकृयाका लागि आवश्यक नीति, कानुन, रणनीति योजनाको तर्जुमा तथा तदअनुरुप कार्यान्वयनमा नआउनु, सार्वजनिक वित्तीय अनुशासन वा बजेट र योजना विच मेल नखानु, आन्तरिक नियन्त्रण, अन्तरसरकारी अनुदान सञ्चालन, खरिद प्रकृयामा कमजोरी हुनु, तथ्यमा आधारित सूचना प्रणालीको डिजिटलाइज हुन नसक्नु, विद्युतीय सुशासन सञ्चालनमा प्राविधिक क्षमता नहुनु, बजेट तयारी तथा वार्षिक योजना तर्जुमामा विपन्न तथा सिमान्तकृत समुदायलगायत सरोकारवालाको संलग्नता कम्जोर हुनु, शाखा-शाखा बिच समन्वय तथा कार्य सम्पादनमा सहायकता (Subsidiarity) भन्दा निश्चित (Residuality) सिद्धान्तमा आधारित कार्य विभाजन र कार्य संरचना हुनु, खरिद प्रकृया (परामर्श तथा ठेकेदार) छिटो, छरितो, पारदर्शीता नहुनु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या हुन् ।

कम्जोर संस्थागत क्षमता हुनु, अपर्याप्त मानव संसाधन, तथ्यमा आधारित सूचना प्रणाली डिजिटलाइज नहुनु, आवश्यक कानून, वित्त नीति, निर्देशिकाको कम्जोर स्थिति हुनु, परामर्श ठेक्कादर आदि खरिदमा Joint venture को प्रयोग हुनु कार्य सम्पादनमा ढिलाई हुनु, कमसल कार्य हुनु, सुशासन सञ्चालनमा प्राविधक क्षमताको कमि हुनु, न्यूनतम कार्य सम्पादन शर्त (MCPM) मापन तथा वित्तीय अनुदानमा तालमेल नहुनु, विकास निर्माण कार्यलाई सहजीकरण, कार्यप्रणाली स्पष्टता नहुनु यस क्षेत्रका मुख्य चुनौति हुन् ।

८.१.३ संभावना तथा अवसर

नागरिक-केन्द्रित सेवाप्रवाह, समुदाय, गाउँपालिका र निजीक्षेत्रको सहकार्यमा विकास मैत्री प्रशासन, तथ्यमा आधारित सूचना प्रणाली डिजिटलाइज गर्ने, विद्युतीय सुशासनको कार्यान्वयन गर्ने, वित्तीय अनुशासन कायम गरी अन्तरसरकारी अनुदान सञ्चालन, स्थानीय स्रोत परिचालन, न्यूनतम कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन तथा अनुदानमा तालमेल मिलाउने, पर्याप्त मानव संसाधनको विकास, कृषि, वन, जलस्रोत, शिक्षा, उर्जा, स्वास्थ्य याताया आदि क्षेत्रगत शासनलाई जनमुखि तथा उत्पादनशील बनाउने, सहकार्य तथा साझेदारी मोडलमा “सहभागिता, आवाज र उत्तररदायित्व” को बोध गराउने सेवा प्रवाह प्रणाली विकास गर्ने, गाउँपालिकाको संस्थागत सम्बन्ध सामाजिक क्षेत्रसँगसुदृढ गरी स्वशासित सुव्यवस्थित प्रशासन तथा सेवाको प्रत्याभूति दिने आवश्यक नीति, कानून, नियम निर्देशिका तर्जुमा, परिमार्जन गरी नतिजामूखी प्रशासन र नागरिककेन्द्रित सेवाप्रवाहको नमूना गाउँपालिका बनाउने अवसर छन् ।

पर्याप्त र दक्ष जनशक्ति, आवश्यक ऐन, नियम कानून तथा नियमावली तर्जुमा तथा लागु गरी प्रभावकारी नागरिक सेवा प्रवाह, अधिकतम स्रोत परिचालन वित्तीय अनुशासन, छिटोछरितो, गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, भ्रष्टाचारयुक्त गाउँपालिका बनाउने संभावना रहेका छन् । तथ्यमा आधारित सूचना प्रणाली र सहभागिता, आवाज र उत्तरदायित्वमा गतिशक्ति विकास कार्यक्रमको नमूना (Model) बन्ने र बनाउने सम्भावना छन् ।

८.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : स्थानीय शासनको प्रभावकारिता, पारदर्शिता, जवाफदेहिता, उत्तरजायित्व, सक्रियता र आधुनिक प्रविधिमा पहंच सहित गाउँपालिकाको समग्र शासन, प्रशासन र सेवा प्रवाहलाइ अभिबृद्धि गरि विधिको शासन सुद्रिढ बनाउने

तालिका ९४: उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं	उद्देश्य	रणनीति	कार्यक्रम तथा आयोजना
१.	गाउँपालिकको राजनैतिक एवं प्रशासनिक नेत्रीत्व सक्षम, विश्वासिलो र प्रभावकारी बनाउनु	नयां जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारिको क्षमता विकासका विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरि सेवा प्रवाहलाइ प्रभावकारी बनाउने । गाउँपालिका बाट प्रवाह हुने सेवा तथा प्रशासनिक कार्यको क्षमता धान्न सक्ने गरी गाउँपालिका नव निर्मित कार्यपालिका भवन सुविधा सम्पन्न बनाउने साथै आफ्नै कार्यालय भवन पर्याप्त र व्यवस्थित नभएका वडा	• क्षमता विकास योजना तयार गरी जनप्रतिनिध लागयत कार्यपालिका तथा वडा कार्यलय समेतका सम्पूर्णका कर्मचारीहरूलाई आन्तरिक तथा बाह्य रुपमा समेत विषयगत तालिम तथा प्रशिक्षण मार्फत क्षमता विकास गर्ने • गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवालाइ प्रभावकारी तथा जनमैत्री बनाउन कार्येरत कर्मचारी, तथा जनप्रतिनिधिहरुको क्षमता अभिबृदि गर्ने तालिम, गोष्ठि प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चललन गर्ने • गाउँपालिकाका सवै वडा अध्यक्ष, विभाग वा शाखाका जिम्मेवार कर्मचरीहरूलाई जिम्मेवारीका आधारमा कम्प्यूटर, नेटवर्क लगायतका सेवा प्रवाहका साधन उपलब्ध गराई थप जिम्मेवार बनाएर सेवा प्रवाहका कार्यमा थप गति प्रदान गर्ने • कार्यालय भवनको भवन निर्माण गर्ने

		५ ६ र ७. का वडा कार्यालयका कार्यालय भवन समेत पर्याप्त हुने गरी निर्माण, पुननिर्माण, स्तरउन्नती गर्ने	● कार्यालय भवन निर्माण, पुन निर्माण तथा स्तरोन्नतीका लागि आवश्यक ड्रईङ डिजाईन र लागत ईष्टिमेट (डिपिआर) तयार गर्ने ● कार्यालय भवनहरूलाई शौचालय, शुद्ध र सुरक्षित खानेपानी, प्रतिक्षालय, स्तनपान कक्ष, अपाङ्गमैत्री, अध्ययन कक्ष, पर्याप्त पार्किङ स्थाल लगायतका सेवा सुविधायुक्त बनाउने ● गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय भवन तथा वडा कार्यालय भवनहरूमा आवश्यक फर्निचर, कम्प्यूटर, प्रिण्टर, सर्वर, विद्युतीय सामान लगायत कार्यालयको व्यवस्थित सञ्चालनका लागि आवश्यक आधारभुत सामाग्रिहरूको खरिद गर्ने तथा व्यवस्थापन गर्ने ● विकास निर्माण तथा सेवा प्रवाहका कार्य सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा भौतिक संरचना सहित हेलप डेस्क राख्ने
२	स्थानीय शासन प्रणालीको सन्तुलित र दिगो विकासमा सहयोग पुर्‍याउनु	पालिकाको सांगठनिक संरचनाको पूर्ण कार्यानवयन बाट विकास निर्माण र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी र विश्वासिलो बनाउने गाउँ कार्यपालिका तथा वडाकार्यालयहरूकालागि आवश्यक फर्निचर, यन्त्र उपकरण, सवारीका साधन, दमकल, एम्बुलेन्स लगायतका साधनहरूको व्यवस्था गरी सेवा प्रवाहको गुणस्तर र प्रभावकारितामा बढोत्तरी गर्ने सबै सेवा ग्राहिले पालिका बाट प्राप्त गर्नु पर्ने सेवा सर्वशुलभ, व्यवस्थ्ति, पारदर्शी, समयबद्ध र प्रभावकारी रुपमा प्राप्त गर्ने कुराको सुनिस्चित गर्ने	● सङ्गठन विकास तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण मार्फत तयार भएको सङ्गठन संरचनालाई कार्यान्वयन गर्ने ● गुणस्तर र क्षमताको पहिचानका साथ कनूनी प्रकृया पुरा गरी आवश्यक फर्निचर, यन्त्र उपकरण, सवारीका साधन, फोहोरमैला सङ्कलन गर्ने, दमकल, एम्बुलेन्स लगायतका साधनहरू खरिद गर्नेरव्यवस्था गर्ने ● सेवा प्रवाहका स्रोत र साधनले नियमित सेवा प्रवाह गर्न सक्ने गरी दुरुस्त राख्ने ● प्रणालीको विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने ● संस्थागत सञ्जाल समन्वय समितिको निर्माण तथा व्यवस्थापन गर्ने ● आधुनिक प्रविधि तथा नेट ईन्टरनेटको पूर्ण सुविधा र मोवाइल एप्स सहितको सुचना केन्द्रको थप व्यवस्थापन र क्षेत्र बिस्तार गर्ने ● सबै वडाकार्यालयहरू बाट हुने सेवा प्रवाह विवरण तथा घट्ना दर्ता विवरणलाई सफ्टवयर र सूचना प्रणलीको माध्यम बाट कार्यपालिकाको केन्द्रमा नियमित प्रवाह र प्रविष्ट हुने व्यवस्था मिलउने ● पत्र पत्रिका , स्थानीय एफ.एम. रेडियो लगायतका सञ्चारका साधनको प्रभावकारी प्रयोजन गरी सूचना प्रभाह गर्ने ● त्रैमासिक रुपमा गाउँपालिका विकास सूचाङ्कहरू प्रकाशन गर्ने ● विकास निर्माण र सेवा प्रवाहका कार्यको परिमाणात्मक उपलब्धिकालागि नियमित समिक्षा, सार्बजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण र सामाजिक परिक्षण नियमित र प्रविधिमैत्री बनाउने

			● गुनासो सुन्ने र व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई थप प्रभावकारी पार्ने
३.	सुद्रिढ साङ्गठनिक संरचना, दक्ष र क्षमतावान जनशक्ति, नवीन प्रविधि, प्रविधियुक्त यन्त्रउपकरण लगायतको व्यवस्थापनका साथ गाउँपालिका बाट सम्पादन गरिने विकास निर्माण र सेवा प्रवाहका कार्य छिटो, छरितो, निस्पक्ष, गुणस्तरीय, नतिजा तथा परिणाममूखि र प्रभावकारी बनाउने	संबिधानले निर्दिष्ट गरको क्षेत्राधिकार भित्र रहि आफ्नो कार्य जिम्मेवारी बमेजिम संघय तथा प्रदेश कानून सँग नबाझिने गरी स्थानीय कानून निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने	● बिधायन समितिलाई पूर्ण कृयाशिल बनाउने ● संबिधान तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले निर्दिष्ट गरको विषयगत क्षेत्रका बन्न बाँकी रहका आवश्यक ऐन, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिकाको सूची तयार पार्ने ● स्थानीय सरकोकारवाला सँग स्थानीय कानून निर्माण गर्ने सिलसिलामा पर्याप्त छलफल तथा परमर्श गरी सुझाव सङ्कलन गर्ने ● सूचि बमोजिमका आवश्यक ऐन, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिका निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ● स्थानीय कानूनहरूका बारेमा सबै सरोकारवालालाई सूचना तथा सञ्चारका माध्यम बाट जानारी गराउने ● गाउँपालिकाका सबै कार्यक्रमहरु संचालन गर्दा भ्रष्टचारमा शून्य सहनशीलताको नीति लिने ● पारदर्शीता र जवाफदेहिताका लागि गुनासो सुन्ने र समाधान गर्ने प्रणालीको विकास गर्ने
४.	गाउँपालिका बाट प्रवाह हुने विकास निर्माण र सेवा प्रवाह समेतका सम्पूर्ण कामकारवाहीलाई पारदर्शी, जवाफदेही, सदाचारयुत्त र प्रविधिमैत्री बनाएर जनसहभगिता र जनविश्वासमा अभिबृद्धि गर्ने	जनशक्ति व्यवस्थापनका लागि पालिकाको सांगठनिक संरचना बमोजिम आवश्यक न्यूनतम जनशक्ति व्यवस्थापन गरी सेवा प्रवाहका कार्यमा थप प्रभावकारिता र गुणस्तरियतामा बृद्धि गर्ने	● सांगठनिक संरचना बमोजिम गाउँ कार्यपालिका, विषयगत शाखा, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी वा केन्द्र तथा वडा कार्यालयका लागि आवश्यक दरबन्दी सिंर्जना गर्ने ● विषयगत कार्यालय वा समायोजन बाट आएका कर्मचारिहरूलाई पूर्ण जिम्मेवारी प्रदान गर्ने ● आवश्यकताका आधारमा दरबन्दि बमोजिमका कर्मचारीहरूको प्रचलित कानून बमोजिम स्थायी, तथा करारमा पदपुर्ती गर्दै जाने ● स्रोत व्यक्तिहरूको रोष्टर तयार गर्ने ।

वडागत गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरू निम्न अनुसार राखिएका छन्:

तालिका ९५: वडागत विकासका आयोजनाहरू

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
१. वडा नं. १					**आफै**	**प्रदेश**	**संघ**	**१**	**२**	**३**
५ संस्थागत विकास तथा शुसान क्षेत्र										
५.१ कानून, नीति तथा सुशासन										
५.१.१ ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिका निर्माण, प्रवोधीकरण तथा प्रकाशन	सङ्ख्या									
५.१.२ स्थानीय सरकार शासकीय सुधार तथा व्यवस्थापन परीक्षण कार्यक्रम	पटक									
५.१.३ सुशासन तथा जबाफदेहिता प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक									
५.१.४ सूचना प्रविधिमैत्री शासन प्रवर्द्धन	पटक									
२. वडा नं. २										
५.१ कानून, नीति तथा सुशासन										
५.१.१ ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिका निर्माण, प्रवोधीकरण तथा प्रकाशन	सङ्ख्या	१ वटा	१० लाख	वडा कार्यालय	√	√		√		
५.१.२ स्थानीय सरकार शासकीय सुधार तथा व्यवस्थापन परीक्षण कार्यक्रम	पटक	१ वटा	५ लाख	वडा कार्यालय	√	√		√		
५.१.३ सुशासन तथा जबाफदेहिता प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	१ वटा								
५.१.४ सूचना प्रविधिमैत्री शासन प्रवर्द्धन	पटक	१ वटा								
५.१.५ विवाद मध्यस्थता, कानूनी साक्षरता, तथा मेलमिलाप	पटक									

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
कार्यक्रम										
३. वडा नं.३										
५.१ कानून, नीति तथा सुशासन										
५.१.१ ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिका निर्माण, प्रवोधीकरण तथा प्रकाशन	सङ्ख्या									
५.१.२ स्थानीय सरकार शासकीय सुधार तथा व्यवस्थापन परीक्षण कार्यक्रम	पटक									
५.१.३ सुशासन तथा जबाफदेहिता प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक									
५.१.४ सूचना प्रविधिमैत्री शासन प्रवर्द्धन	पटक									
५.१.५ विवाद मध्यस्थता, कानूनी साक्षरता, तथा मेलमिलाप कार्यक्रम	पटक									
४. वडा नं. ४										
५.१ कानून, नीति तथा सुशासन										
५.१.१ ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिका निर्माण, प्रवोधीकरण तथा प्रकाशन	सङ्ख्या	१		वडा कार्यालय						
५.१.२ स्थानीय सरकार शासकीय सुधार तथा व्यवस्थापन परीक्षण कार्यक्रम	पटक	१		मुनुवा बजार						
५.१.३ सुशासन तथा जबाफदेहिता प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	१		मुनुवा, बजार						
५.१.४ सूचना प्रविधिमैत्री शासन प्रवर्द्धन	पटक	×								
५.१.५ विवाद मध्यस्थता, कानूनी साक्षरता, तथा मेलमिलाप	पटक	१	५ लाख	मुनुवा	√	√				

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)		स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण	
कार्यक्रम										
५ वडा नं.५										
५.१ कानून, नीति तथा सुशासन										
५.१.१ ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिका निर्माण, प्रवोधीकरण तथा प्रकाशन	सङ्ख्या									
५.१.२ स्थानीय सरकार शासकीय सुधार तथा व्यवस्थापन परीक्षण कार्यक्रम	पटक									
५.१.३ सुशासन तथा जबाफदेहिता प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक									
५.१.४ सूचना प्रविधिमैत्री शासन प्रवर्द्धन	पटक									
५.१.५ विवाद मध्यस्थता, कानूनी साक्षरता, तथा मेलमिलाप कार्यक्रम	पटक									
६. वडा नं. ६										
५.१ कानून, नीति तथा सुशासन										
५.१.१ ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिका निर्माण, प्रवोधीकरण तथा प्रकाशन	सङ्ख्या									
५.१.२ स्थानीय सरकार शासकीय सुधार तथा व्यवस्थापन परीक्षण कार्यक्रम	पटक									
५.१.३ सुशासन तथा जबाफदेहिता प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक									
५.१.४ सूचना प्रविधिमैत्री शासन प्रवर्द्धन	पटक									
५.१.५ विवाद मध्यस्थता, कानूनी साक्षरता, तथा मेलमिलाप	पटक									

विषय क्षेत्र	इकाई		अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय			प्राथमिकीकरण		
कार्यक्रम										
७. वडा नं. ७										
५.१ कानून, नीति तथा सुशासन										
५.१.१ ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिका निर्माण, प्रवोधीकरण तथा प्रकाशन	सङ्ख्या									
५.१.२ स्थानीय सरकार शासकीय सुधार तथा व्यवस्थापन परीक्षण कार्यक्रम	पटक									
५.१.३ सुशासन तथा जबाफदेहिता प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक									
५.१.४ सूचना प्रविधिमैत्री शासन प्रवर्द्धन	पटक									
५.१.५ विवाद मध्यस्थता, कानूनी साक्षरता, तथा मेलमिलाप कार्यक्रम	पटक	१	१० लाख	मिलनचोक	√	√		√	√	
८. वडा नं.८										
५.१ कानून, नीति तथा सुशासन										
५.१.१ ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिका निर्माण, प्रवोधीकरण तथा प्रकाशन	सङ्ख्या									
५.१.२ स्थानीय सरकार शासकीय सुधार तथा व्यवस्थापन परीक्षण कार्यक्रम	पटक									
५.१.३ सुशासन तथा जबाफदेहिता प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक									
५.१.४ सूचना प्रविधिमैत्री शासन प्रवर्द्धन	पटक									
५.१.५ विवाद मध्यस्थता, कानूनी साक्षरता, तथा मेलमिलाप	पटक									

विषय क्षेत्र	इकाई	अनुमानित लागत (रु. हजार)	स्थानगत विवरण/टोल/वडा	सम्पन्नगर्ने निकाय	प्राथमिकीकरण
कार्यक्रम					
९. वार्ड नं.९					
५.१ कानून, नीति तथा सुशासन					
५.१.१ ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिका निर्माण, प्रवोधीकरण तथा प्रकाशन	सङ्ख्या				
५.१.२ स्थानीय सरकार शासकीय सुधार तथा व्यवस्थापन परीक्षण कार्यक्रम	पटक				
५.१.३ सुशासन तथा जबाफदेहिता प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक				
५.१.४ सूचना प्रविधिमैत्री शासन प्रवर्द्धन	पटक				
५.१.५ विवाद मध्यस्थता, कानूनी साक्षरता, तथा मेलमिलाप कार्यक्रम	पटक				

८.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

क. अपेक्षित प्रतिफल तथा उपलब्धि

१ गाउँपालिका बाट प्रवाह हुने सेवा तथा प्रशासनिक कार्यको क्षमता धान्न सक्ने गरी जानकी गाउँपालिका नव निर्मित प्रशासकीय भवन सुविधा सम्पन्न हुनुको साथै आफ्नै कार्यालय भवन पर्याप्त र व्यवस्थित नभएका वडा नं. ५,६ र ७ का वडा कार्यालयका कायालय भवन समेत पर्याप्त हुने गरी निर्माण, पुननिर्माण, स्तरउन्नती समेत आवधिक योजनाका अन्तसम्ममा व्यवस्थित रुपमा सञ्चालनमा आएका हुनेछन् ।

२ जानकी गाउँपालिका कायौलय तथा वडा कार्यालय लागि आवश्यक फर्निचर, यन्त्र उपकरण, सवारीका साधन, दमकल, एम्बुलेन्स लगायतका साधनहरूको आ.व ०८३/८४ भित्र खरिद तथा व्यवस्थापन भई सवै प्रकारका सेवा प्रवाह र सामाजिक सुरक्षा सँग सम्बन्धित विषयमा गुणस्तरीयता र प्रभावमा बढोत्तरी भएको हुनेछ ।

३ संबिधान तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन लगायतका प्रचलित ऐन कानून निर्दिष्ट गरेका कार्यक्षेत्रको व्यवस्थित कार्य सञ्चालन गर्ने प्रयोजनकालागि सङ्गठन विकास तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण मार्फत तयार पारिएको साँगठनिक संरचना पूर्ण रुपले कार्यान्वयनमा आएको हुँनेछ

४ सवै सेवा ग्राहिले पालिका बाट प्राप्त गर्नु पर्ने सेवा सर्वशुलभ, व्यवस्थित, पारदर्शी, समयबद्ध र प्रभावकारी रुपमा प्राप्त गरेका हुनेछन्

५ पालिकाको सांगठनिक संरचना बमोजिम आ.व. २०८३/८४ भित्र आवश्यक न्यूनतम जनशक्ति व्यवस्थापन भई बिकास निर्माण र सेवा प्रवाहका कार्यमा थप प्रभावकारिता र गुणस्तरियतामा बृद्धि भएको हुनेछ

६ आ.व २०८/८३ मा जानकी गाउँपालिकाकालागि अति आवश्यक सवै प्रकारका स्थानीय ऐन, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका तयार भई पूर्ण रुपले कार्यान्वयनमा आएका हुनेछन ।

ख. नतिजा/सूचक

गाउँपालिकाको आफ्नै स्वमित्वमा रहेको जग्गामा करिव ६००० बर्ग फिट क्षेत्रफलको गाउँकार्यपालिका कार्यालय भवनको नयाँ निर्माण कार्य आ.व. २०७९/०८० बाट सञ्चालनमा आइ भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माण कार्य आ.व. २०८२/८३ भित्र पुरा भई सुविधा सम्पन्न भएको हुनेछ

- कम्तिमा आगामि २० बर्षको आवश्यक्ता धान्न सक्ने गरी आफ्नो कार्यालय भवन नभएका वा साँगुरो भएका वडा नं. ५,६ र ७ वडा कार्यालय भवनहरूको भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा स्तरोन्नती भई आ.व. २०८३/८४ भित्र पूर्ण क्षमताका साथ सेवा प्रवाहका कार्यहरू सञ्चालन गरेका हुनेछन
- नयाँ निर्माण हुने तथा स्तरोन्नती हुने गाउँ कार्यपालिकाको कार्यलय भवन तथा वडा कार्यालय भवनहरू सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक घेराबारा, शौचालय, खानेपानी, प्रतिक्षालय, फर्निचर, कम्प्यूटर तथा इन्टरनेट लगायतका सवै सेवा प्राप्त हुने गरी आ.व. २०८३/८४ भित्रै पूर्ण रुपले व्यवस्थित भएका हुनेछन्
- गाउँ कार्यपालिका तथा वडा कार्यालयको हाता भित्र सवारीका साधनहरू पार्किङकालागि छाना सहितको पार्किङ स्थालको निर्माण कार्य आ.व. २०८०/८१ मा पुरा भएको हुनेछ र ब्यवस्थित पार्किङ स्थलका कारणसेवा ग्राहिहरूका सवारीका साधन सुरक्षित भएका हुनेछन्
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको विद्युत सेवा को निरिक्षण तथा अनुगमन, विस्तार विकास समेतका कार्यकालागि १ वटा सवारीको साधनको व्यवस्थाभैसकेको हुनेछ
- गाउँपालिकाले प्रवाह गर्नु पर्ने अत्यावश्यक सेवा भित्र रहेका कम्तिमा १ वटा दमकल र १ वटा एम्बुलेन्स आ.व. २०८३/८४ भित्र खरिद भई वा सहयोग प्राप्त गरी सञ्चालनमा आएका हुनेछन
- शाखागत कार्य विवरणका आधारमा सम्बन्धित शाखामा काम गर्ने कर्मचारीहरूको सेवा प्रवाह कार्यमा गुणत्मक सुधार भएको हुनेछ
- पालिकाका सवै कर्मचारीहरूले सेवा प्रवाह, जिम्मेवारी र दायीत्वका विषयमा आ.व. २०८०/०८१ भित्र तालिम प्राप्त गरेका हुनेछन्
- आ.व. २०८२/८३ भित्र मोवाइल एप्स सञ्चालनमा आउने तथा GIS प्रणालीको विकास र नेट ईन्टरनेटको पूर्ण व्यवस्थापन भई सेवा प्रवाहका सवै अङ्ग सूचना प्रणली भित्र आवद्ध भएका हुनेछन
- आ.व. २०८३/८४ सम्ममा पालिका क्षेत्रका सवै सरोकारवाला क्षेत्र, निकाय तथा अंगहरू समन्वयात्मक कार्य प्रणाली भित्र आवद्ध भई सेवा प्रभावमा प्रभावकारिता आएको हुनेछ
- गाउँपालिका स्तरीय बिधायन समिति थप कृयाशिल भएको हुनेछ
- गाउँपालिकाले निर्माण गर्नु पर्ने ९५ प्रतिशत ऐन कानून यस आवधिक योजना भित्र निर्माण भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछन् ।
- आ.व. २०८३/८४ भित्रमा कमिक रुपले आवश्यकताका आधारमा आर्थिक स्रोतले धान्न सक्ने गरी आवश्यक कर्मचारीहरू नियुक्ति भई वा समायोजन मार्फत प्राप्त भई सांगठनिक संरचना बमोजिम को दरबन्दि पदपुर्ति हुन गई सेवा प्रवाहले गति प्राप्त गरेको हुनेछ ।

८.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

यो आवधिक योजनाको अन्त्यमा जानकी गाउँपालिका सुशासन, संस्थागत क्षमता विकास, विकासमैत्री शासन र नागरिक-केन्द्रित सेवा प्रवाहलाई स्थापित गरी सुदृढ भएको हुनेछ । तथ्यमा आधारित सूचना प्रणाली डिजिटलाइज भइसकेको, विद्युतीय शासन सञ्चालनमा आएको, बजेट तथा योजनामा तालमेल भएको, न्यूनतम कार्यसम्पादन शर्त मापन सूचक र अनुदान अनुपातबिच मेल खाएको, आन्तरिक स्रोत परिचालन तथा उपयोगमा नियन्त्रण कायम भएको, पर्याप्त दक्ष जनशक्तिबाट सेवा प्रभाव भएको हुनेछ । समाजका सबै वर्ग समुदायको विकास योजना छनोट, बजेट तर्जुमा, विकास योजना कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा संलग्नता भएको हुनेछ । अन्तरसरकारी निकाय, निजी क्षेत्र सर्वाजनिक संघ संस्था नागरिक समाज तथा समुदायसँग्को सहकार्य, साझेदारी एवं अन्तरसम्बन्ध स्थापना भएको हुनेछ । शिक्षा, स्वास्थ्य, यातायात, उर्जा, वातावरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी सेवा प्रवाहमा सुधार आई समग्र क्षेत्रको उत्पादनशीलता तथा उत्पादकत्व अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।

आवश्यक कानुन, नियम तथा नियमावलीको तर्जुमा परिमार्जन तथा कार्यान्वयन, मानव संसाधन विकासको अवसर, प्रशासन सुधार तथा संस्थागत विकासको लागि पर्याप्त स्रोत व्यवस्था तथा प्रकोपको असर आदि यस क्षेत्रका जोखिम पक्ष हुन् ।

तालिका ९६: कार्यक्रम तथा आयोजना विवरण खाका

उद्देश्य नं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार बर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित स्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)						प्रति एकाई लागत	जिम्मेवारी	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण
					पहिलो बर्ष	दाश्रो बर्ष	तेश्रो बर्ष	चौथो बर्ष	पाँचौ बर्ष	जम्मा			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१. संस्थागत विकास तथा सुशासन					१४५	२००	२४५.२३	३००	३४३	११४३.२३	२८५.८०		
१	पूर्वाधार विकास र व्यवस्थापन साथै क्षमता विकास कार्यक्रम मार्फत गाउँपालिकको राजनैतिक एवं प्रशासनिक नेत्रीत्व सक्षम, विश्वासिलो र प्रभावकारी बनाउने	सङ्ख्या	क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्न बाँकि रहेको	क्षमता विकास योजना तयार गरी योजना अवधिमा ५० वटा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	१०	१०	१०	१०	१०	५०		गाउँसभा, गाउँ कार्यपालिका, सामान्य प्रशासन शाखा, सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार	८.१.४.३ को को रणनीति तथा कार्यक्रम स्तम्भमा सम्लग्न
२	संबिधान तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले निर्दिष्ट गरको विषयगत क्षेत्रका बन्न बाँकी रहेका आवश्यक ऐन, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिकाको सुची तयार पार्ने	सङ्ख्या	३२	थप ३५ वटा	७	९	१०	५	३	५७			
३	सङ्गठन विकासका साथमा स्वीकृत दरबन्दी बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने	सङ्ख्या		२००	१११	१३०	१५०	१६५	१८०	२००			
३ र ४	विकास निर्माण र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी र विश्वासिलो बनाउने	प्रतिशत	४०	१००	५०	६०	७५	८०	८५	१००			

पूर्वाधार विकास सम्बन्धी लागत सोहि विषय शिर्षकमा समावेश रहेको छ।

तालिका ९७: कार्यक्रम तथा आयोजनाको सांकेतिकरण खाका

उद्देश्य नं.	कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण	स्थानीय दीर्घकालिन लक्ष्यररणनीतिक स्तम्भ सङ्केत	दिगो विकास लक्ष्य सङ्केत	दिगो राष्ट्रिय लक्ष्य सङ्केत	प्रदेश समृद्धि सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलबायु सङ्केत
१. संस्थागत विकास तथा सुशासन			१६	८	२.३		
१	गाउँपालिकको राजनैतिक एवं प्रशासनिक नेत्रीत्व सक्षम, विश्वासिलो र प्रभावकारी बनाउने	८.१.४.३		८	७		
२	संबिधान तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले निर्दिष्ट गरको विषयगत क्षेत्रका बन्न बाँकी रहका आवश्यक ऐन, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिकाको सूची तयार पार्ने	८.१.४.३		८	१		
३ र ४	विकास निर्माण र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी र विश्वासिलो बनाउने	८.१.४.३		८	७		

तालिका ९८: नतिजा खाका

नतिजा तह	नतिजा	सूचक	एकाई	आधार बर्षको अवस्था	योजना अवधिको लक्ष्य (आर्थिक बर्ष र कुल)						पुष्ट्याइका आधार	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम बर्ष	दाश्रो बर्ष	तेश्रो बर्ष	चौथो बर्ष	पाँचौ बर्ष	जम्मा		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१. संस्थागत विकास तथा सुशासन												
प्रभाव	प्रशासनिक र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन कार्यपालिका र वडाकार्यालयहरू भौतिक पूर्वाधार निर्माण विकास हुने	१	सङ्ख्या		३	पूर्वाधार विकास अन्तरगत समावेश गरिएको					गाउँ सभा, गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय अभिलेख, सामान्य प्रशासन शाखा साथै	गाउँ पालिकाको निर्णय र कार्यान्वयन क्षमतामा बढोत्तरी भएको हुनेछ साथै
	गाउँपालिका बाट प्रवाह हुने सेवा सुशासनयुक्त, पारदर्शि, मितव्यी र प्रभाकारी हुनुको	२	प्रतिशत	४०	६०	७५	८०	८५	१००	१००		

	साथै स्थानीबासिको सहज पहुँच स्थापित भएको हुने									सम्बन्धित शाखा, उपशाखा तथा इकाईहरू साथै स्थानीयबासी	संस्थागत सम्यन्त्रले प्रभावकारी रुपमा कार्य गर्ने वातावरण विकास भएको हुनेछ संघीयय तथा प्रदेश सरकार को साथ सहयोग दिगो भएको हुने
	स्थानी ऐन कानूनको निर्माण भई स्थानिय तहका काम कर्तव्य र अधिकारको पूर्ण र व्यवस्थित रुपमा कार्यान्वयन हुने	३	सङ्ख्या	३५	७	७	७	७	७	३५		
	सङ्गठन संरचनाको विकास र सो बमोजिमको जनशक्ति व्यवस्थापन बाट सेवा प्रवाह र विकस निर्माणका कार्यमा प्रभावकारीता बढ्ने	४	सङ्ख्या	२५	३०	४०	८०	८५	१००	१००		
असर	प्रशासनिक तथा सेवा केन्द्रहरू भौतिक पूर्वाधार युक्त बनाउने		संख्या	पर्वाधार विकास खण्डमा समावेश							कार्यपालिका, सङ्घीयतथा प्रदेश सरकार साथै स्थानीय सरकोकारवाला	भूउपयोग योजना तथा नीत र वनजङ्गल संरक्षण योजना पूर्ण रुपले कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ
	सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माण सुशासनयुक्त, पारदर्शि, मितव्यी र प्रभाकारी बनाउनु		प्रतिशत	७०	७५	८०	८५	९०	९५	१००		
	बलियो सङ्गठन र दक्ष तथा सीपयुक्त जनशक्तिको परिपुर्ति गर्नु		सङ्ख्या	१५०	१६०	१८०	१९०	२००	२००	२००		
प्रतिफल	गाउँ कार्यपालिका भवन, वडा कार्यालयहरू साथै अस्पताल र स्वास्य केन्द्र तथा चैकीहरू न्यूनम रुपमा भौतिक पूर्वाधार युक्त भएका हुनेछन्		सङ्ख्या	पर्वाधार विकास खण्डमा समावेश							सम्बन्धित उपभोक्ता समिति, गाउँ कार्यपालिका, योजना शाखा, स्थानीय उपभोक्ता र व्यवसायीहरू	उपभोक्ता समिति, स्थानीबासीको सहभागिता र सहयोगमा अभिबृद्धि भएको हुने साथै स्रोत र साधनको
	गाउँपालिकाका सवै निकाय तथा शाखा, उपशाखा र इकाई बाट प्रवाह हुने सेवा सुविधा सुशासनयुक्त, पारदर्शि,		प्रतिशत	५०	६०	७०	८०	९०	१००	१००		

	मितव्यी र प्रभाकारी भएका हुनेछन्											पर्याप्ताता र मूल्य स्थिर रहेको हुने
	दक्ष र क्षमतावान कर्मचारीको व्यवस्थापन बाट सङ्गठन बलियो र क्षमतावान भएको हुनेछ		सङ्ख्या	१५	१८	२०	२३६	२४	२५	३०		
प्रमुख कार्यक्रम	पूर्वाधार विकास र व्यवस्थापन साथै क्षमता विकास कार्यक्रम मार्फत गाउँपालिकको राजनैतिक एवं प्रशासनिक नेत्रीत्व सक्षम, विश्वासिलो र प्रभावकारी बनाउने		सङ्ख्या	क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्न बाँकि रहेको	२०	२२	२४	२८	२९	३०	गाउँ कार्यपालिका वान तथा वातावरण संरक्षण शाखा, स्थानीय उपभोक्ता, प्रदेश तथा सङ्घीयसरकार	भूउपयोग योजना अध्यावधिक भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ
	संबिधान तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले निर्दिष्ट गरको विषयगत क्षेत्रका बन्न बाँकी रहेका आवश्यक ऐन, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिकाको स”ची तयार पार्ने		सङ्ख्या	३२	४०	४५	५५	६०	६५	६७		
	सङ्गठन विकासका साथमा स्वीकृत दरबन्दी बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने		सङ्ख्या	१११	१३०	१५०	१७०	१८०	२००	२००		
	विकास निर्माण र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी र विश्वासिलो बनाउने		प्रतिशत	१५	२५	४०	७०	८०	९५	१००		

परिच्छेद ९: कार्यान्वयन व्यवस्था

९.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२ को प्रस्तावनामा उल्लेखित दीगो शान्ती, सशासन, विकास र समृदिको नेपाली आकांक्षा परा गर्न राज्यको पनृसंरचना पछि स्वायत्त तथा सार्वभौम स्थानीय सरकारका लाइ जनमखि तथा विकास अभियानमा गतिशील बनाउन प्रशासनिक संयन्त्रको महत्वपर्ण भमिका रहेको स्पस्ट उल्लेख छ। समग्र विकास र परिवर्तन एवं रुपान्तरणका लागि कशल, दक्ष जनशक्ति एवं सदृण, व्यवस्थित पारदर्शि संस्थागत प्रयासबाट मात्र विकास योजनाको सहि कार्यान्वयन हन सक्छ र विकासको प्रतिफल जनता समक्ष पग्न सक्छ। त्यसैले विकास योजनाको तोकिएको सिमाअवधि भित्र मितब्ययी रुपमा सम्पन्न गर्न तथा नतिजा सचक प्राप्त गर्न सकिन्छ। तसर्थ यो आवधिक योजना जानकी गाउँपालिकाको समग्र विकास, रुपान्तरण, सुधार, स्तारोनतिलाई दिशानिर्देश गर्ने एक संकेतात्मक (Symbolic) एव निर्देशक योजना (Indicative plan) को रुपमा कार्यान्वयन हनेछ। यहाँ आवधिक योजनाका लक्ष्य, विभिन्न क्षेत्रगत लक्ष्यहरू प्राप्त गर्न निकालिएका नतिजा हाँसिल गर्न सहभागितात्मक पद्धतिबाट प्राथमिकीकरण गरिएका योजना, कार्यक्रम गतिविधि योजनाले निर्दे गर`बमोजिम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने हुन्छ। यी योजनाहरूबाट गाउँपालिकाले मध्यकालीन एवं दीर्घकालीन प्रकृतिका योजनाहरूको सूचि तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने कानूनी प्राबधान छ। तसर्थ योजना दस्तावेजमा समावेस गरिएका कार्यक्रमहरूलाई योजना तथा क्रियाकलापको वार्षिक योजना तथा क्रियाकलापको ढाँचा तयार गरी वार्षिक योजना तथा विषयगत योजनाहरूमा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ।

९.२ संस्थागत व्यवस्था तथा मानव संशाधन योजना

यस आवधिक योजनाको समष्टिगत लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्त गर्न र निर्धारित रणनीति तथा कार्यनीति अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गरि स्थानीय विशेषता, आवश्यकता र प्रमुख कार्यक्रम सञ्चालन कार्यबोझको आधारमा गाउँपालिकाको संस्थागत व्यवस्था तथा प्रभावकारि कार्यौन्वयनका लागि आवश्गक मानब संसाधन तथा प्रशासन सङ्गठन प्रस्ताव गरि जनशक्तिको प्रक्षेपण गरिएको छ। सङ्गठन तथा व्यवस्थापन र मानब संसाधनको प्रस्तावित सङ्गठन संरचना स्थानिक (Spatial) विशेषताा, आवश्यकता र आवधिक योजना तथा कार्यक्रमको प्राथमिकता अनुसार नीति, योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि आवश्यक मानव संशाधनको पहिचान, अभिलेखीकरण र वर्गीकरण समेत गरी मानव संशाधनको प्रक्षेपण गरिएको छ। मानव संशाधनको प्रक्षेपण गर्दा मौजुदा मानव संशाधनको अवस्था, नयाँ सङ्गठन संरचना, आवश्यकता, नीति तथा कानून अनुसारको प्रशासनिक खर्चको सीमा र स्थानीय तहको अधिकारका विषय क्षेत्रलाई समेत ध्यानमा राखेर मानव संशाधनको प्रक्षेपण तालिका मा दिएअनुसार गरिएको छ।

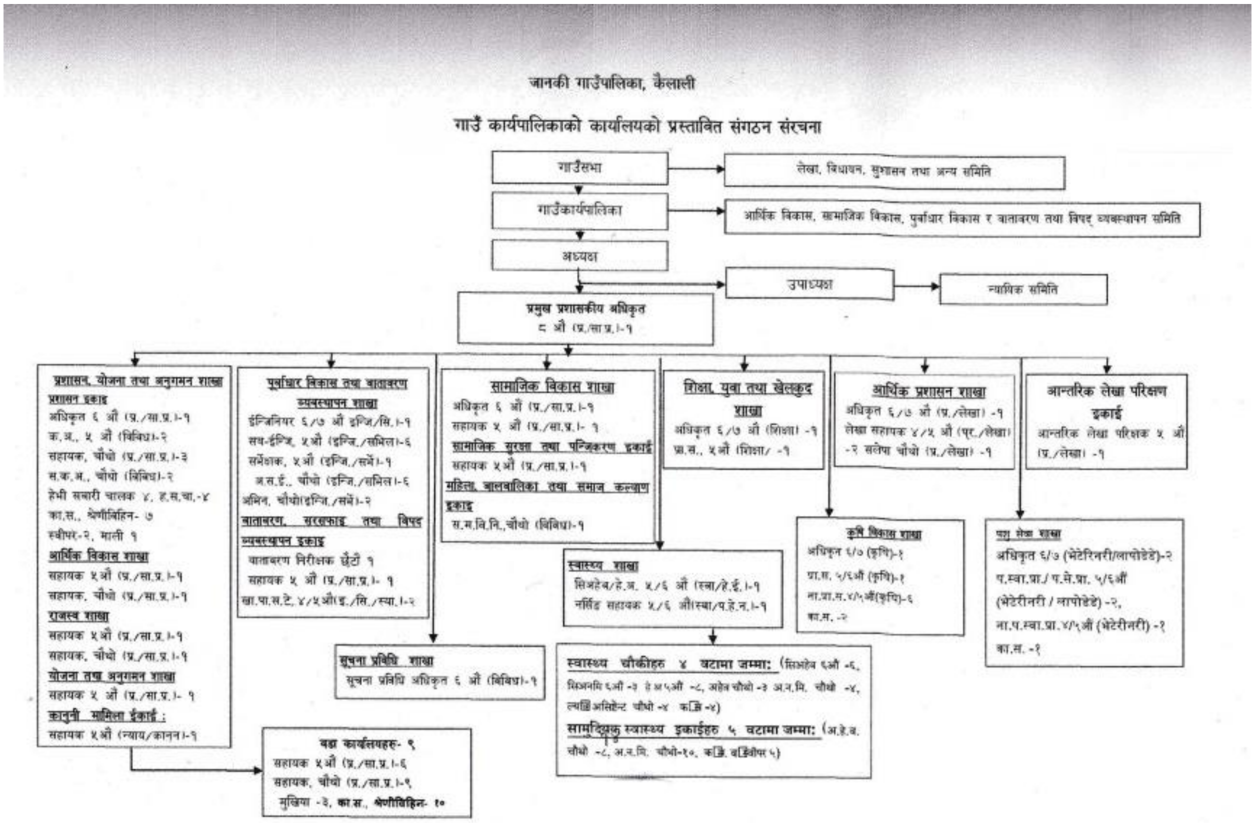

चित्र १२: गाउँपालिकाको सांगठनिक संरचना

तालिका ९९:गाउँपालिका कार्यालयको प्रस्तावित दरबन्दी

विषय क्षेत्र/ महाशाखा/ शाखा/एकाइ	सेवा/ समूह	स्तर अनुसार आवश्यक मानव संशाधन (जना)								
		अधिकृत दशौं	अधिकृत नवौं	अधिकृत आठौं	अधिकृत सातौं	अधिकृत छैटौं	सहायक पाँचौं	सहायक चौथो	अन्य	जम्मा
गाउँ कार्यपालिका -प्रमुख प्रशासकीय अधिृकत)	प्रशासन			१						१
१.सामान्य प्रशासन शाखा						**१**	**३**	**१**	**३**	**८**
१.१ शाखा प्रमुख	प्रशासन					१				१
१.२ स्थानीय सेवा तथा जनशक्ति विकास उपशाखा	प्रशासन						१			१
१.३ जिन्सी व्यवस्थापन तथा खरीद उपशाखा	प्रशासन						१			१
१.४ कानून शाखा	न्याय प्र.						१			१
१.५ आन्तरिक व्यवस्थापन इकाइ	प्रशासन							१		१
१.६ गाउँप्रहरी इकाइ	प्रशासन								३	३
२. वित्तीय व्यवस्थापन शाखा						**१**	**२**	**१**		**४**
२.१ शाखाको प्रमुख	लेखा					१				१
२.२ आर्थिक प्रशासन उपशाखा	लेखा						१			१
२.३ राजश्व उपशाखा	प्रशासन						१			१
२.४ सहकारी विकास ईकाइ	प्रशासन							१		१
३. योजना शाखा						**१**	**२**			**३**
३.१ शाखाको प्रमुख	इन्जिनियरिङ					१				१
३.२ योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन उपशाखा	इन्जिनियरिङ						१			१
३.३ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन इकाइ	प्रशासन						१			१

४. भूमि व्यवस्थापन शाखा						१	२	२		५
४.१ शाखाको प्रमुख	इन्जिनियरिङ					१				१
४.२ मालपोत उपशुाखा	प्रशासन						१	१		२
४.३ नापी उपशुाखा	इन्जिनियरिङ						१	१		२
५. पूर्वाधार विकास तथा प्राविधिक शाखा						१	२	१		४
५.१ शाखा प्रमुख	इन्जिनियरिङ					१				१
५.२ भवन, घर नक्सापास उपशुाखा	इन्जिनियरिङ						१			१
५.३ पूर्वाधार विकास उपशुाखा	इन्जिनियरिङ							१		१
५.४ खानेपानी तथा सरसफाई उपशुाखा	इन्जिनियरिङ						१			१
६. सामाजिक विकास शाखा						१	१	३		५
६.१ शाखा प्रमुख	प्रशासन					१				१
६.२ महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण उपशुाखा	प्रशासन							१		१
६.३ सङ्घसंस्था परिचालन तथा समन्वय उपशुाखा	प्रशासन							१		१
६.४ पञ्जीकरण तथा सामाजिक सुरक्षा ईकाई	प्रशासन							१		१
६.५ सूचना प्रविधि ईकाइ	सूचना प्रा.						१			१
७. शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा						१	१			२
८. कृषि विकास शाखा						१	१	२		४
८.१ शाखा प्रमुख	नेपाल कृषि					१				१
८.२ बाली विकास उपशुाखा	नेपाल कृषि						१	१		२
८.३ बागवानी विकास उपशुाखा	नेपाल कृषि							१		१
९.पशुसेवा शाखा						१	२	१		४
९.१ शाखा प्रमुख	नेपाल कृषि					१				१
९.२ पशु विकाश उपशुाखा	नेपाल कृषि						१			१

९.३ पशु स्वास्थ्य उपशाखा	नेपाल कृषि						१	१		२
१०. स्वास्थ्य शाखा						**१**	**१४**	**१९**		**३४**
१०.१ शाखा प्रमुख	स्वास्थ्य					१				
१०.२ स्वास्थ्य चौकी २ वटा	स्वास्थ्य						४	६		
१०.२ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ २ वटा	स्वास्थ्य						४	६		
१०.३ आधारभूत स्वास्थ्य केन्द ३ वटा	स्वास्थ्य						४	६		
१०.४ बर्थिङ सेन्टर २ वटा	स्वास्थ्य						२	१		
११. आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा							१			१
१२. वडा कार्यालयहरू	**प्र.रप्रा.**						**४**	**१४**		**१८**
१३. निजी सचिव	**प्रशासन**							**१**		**१**
१४. सवारी चालक	**श्रेणी विहिन**								**२**	**२**
१५. कार्यालय सहयोगि	**श्रेणी विहिन**								**१५**	**१५**
जम्मा				**१**		**१०**	**३५**	**४५**	**२०**	**१११**

तालिका १००: मानव संशाधन विकास योजना

क.सं.	कार्यक्रम तथा कार्ययोजना	योजना अवधि बर्ष				
		प्रथम	दाश्रो	तेश्रो	चौथो	पाँचौ
१	जनशक्ति क्षमता विकास योजना तर्जुमा					
२	प्रस्तावित जनशक्तिको दरवन्दी स्वीकृति					
३	प्रस्तावित जनशक्तिको पदपूर्तिकालागि लोकसेवा आयोगमा प्रस्ताव					
४	प्रस्तावित जनशक्तिको पदपूर्ति					
५	क्षमता विकास योजना सञ्चालन व्यवस्थापन					

९.३ विषयक्षेत्र अनुसार अनुमानित बजेट

तालिका १०१: क्षेत्रगत कार्यक्रमको अनुमानित बजेट (रु. लाखमा)

क्र.सं	कार्यक्रम	२०७९/०८०	२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८२/०८३	२०८३/०८४	कूल जम्मा
		बजेट	बजेट	बजेट	बजेट	बजेट	
(क)	आर्थिक विकास क्षेत्र	**१०८६.५६**	**१४४८.७५**	**१८१०.९४**	**२१७३.१२**	**२५७३.१२**	९०९२.४९
१.	पर्यटन	१००	१५०	२१०	२५०	३१०	१०२०
२.	उद्योग	१२५	२३०	२५०	२६५	३०२	११७२
३.	घरेलु तथा साना उद्योग	११५	२००	२२०	२६०	३१०	११०५
४.	वाणिज्य तथा व्यापार	१००	१४०	२१०	२३०	३१६	९९६
५.	पशु सेवा कार्यक्रम	९१.५	२२०	२४०	२६५	३२०	११३६.५
६.	कृषि विकास कार्यक्रम	३५०	२३८.७५	२६०.९५	४१३.१२	३६२.३१	१६२५.१३
७.	साना सिंचाई र मल, बीउ,	१०५	१५०	२१०	२४०	३१०	१०१५
८.	सहकारी विकास	१००	१२०	२१०	२५०	३०५	९८५

क्र.सं	कार्यक्रम	२०७९/०८०	२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८२/०८३	२०८३/०८४	कूल जम्मा
		बजेट	बजेट	बजेट	बजेट	बजेट	
(ख)	वन तथा वातावरण	**५६५.९२**	**८४८.८८**	**११३१.८३**	**१४१४.७९**	**१६९७.७५**	५६५९.१७
१.	वन	१७५.९२	२१२.२२	३००	३७५	४५०	१५१३.१४
२.	वातावरण	९०	२००	२७०	३५०	४००	१३१०
३.	जेखिम विपद व्यवस्थापन	२००	२३६.७०	३११.८३	३३४.७९	४०७.७५	१४९१.०७
४.	जलवाय परिवर्तन अनुकुलन क्षमता विकास तथा जैविक विविधता संरक्षण	१००	२००	२५०	३५५	४४०	१३४५
(ग)	भौतिक पूर्वाधार विकास	**९४३.२०**	**१४१४.७९**	**१८८६.४०**	**२३५७.९९**	**२८२९.५८**	९४३१.९६
१.	सडक	२६३.२०	३२९.७९	३९८.२८	४७२	५६०	२०२३.२७
२.	पुल निर्माण तठबन्धन	१४०	२८०	३७७	४६०	५५५	१८१२
३.	संचार	१९०	२५०	३९५	४८०	५८५	१९००
४.	जलविद्युत्	१७०	२३०	३७७	४७५	५८०	१८३२

क्र.सं	कार्यक्रम	२०७९/०८०	२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८२/०८३	२०८३/०८४	कूल जम्मा
		बजेट	बजेट	बजेट	बजेट	बजेट	
६.	भवन तथा आवास जग्गा, वस्ती विकास	१८०	३२५	३३९.१२	४७०.९९	५४९.५८	१८६४.६९
(घ)	सामाजिक विकास	**१३८८.३८**	**१५६१.९४**	**१७३५.९४**	**१९०९.०२**	**२०८२.५८**	८६७७.८६
१.	शैक्षिक विकास	३६०	५००	६५०	७३०	८००	३०४०
२.	खेलकुद	१८०	२००	२५०	३००	२५०	११८०
३.	स्वास्थ्य	३३८	३००	४००	५००	५५०	२०८८
४.	खानेपानी तथा सरसफाई	२००	२५०	२३०	२००	२३०	१११०
५.	महिला विकास	१००.३८	११५	७०.४०	७०	९०.१९	४४५.९७
६.	बालबालिका विकास	११०	१००	६९.९	६०	१२१.८९	४६१.७९
७.	ऐतिहासिक तथा पूरातात्विक सम्पदा	१००	९६.९४	६५.६४	४९.०२	४०.५०	३५२.१
(ङ)	संस्थागत तथा वित्तीय विकास	५८८.५५	७८४.७४	९८०.९२	११७७.११	१३७३.३०	४९०४.६२
१.	संस्थागत विकास	१४५	२००	२४५.२३	३००	३४३	१२३३.२३

क्र.सं	कार्यक्रम	२०७९/०८०	२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८२/०८३	२०८३/०८४	कूल जम्मा
		बजेट	बजेट	बजेट	बजेट	बजेट	
२.	मानब संसाधन विकास	१४८.५५	१९५	२६०.३०	१९५	३४५	११४३.८५
४	सेवा प्रणलि सधार	१४५	१७९.७४	२४५.३९	३८२.११	३४०	१२९२.२४
३.	भौतिक तथा सम्‍माजिक पूर्वाधारविकास	१५०	२१०	२३०	३००	३४५.३०	१२३५.३
	कूल जम्मा	९१४५.१६	१२११८.२४	१५०९२.०७	१८०६४.०६	२१०७४.८५	७५४९४.३८

९.४ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण

तालिका १०२: गाउँपालिकाको सञ्चित कोषबाट हुने सार्वजनिक खर्चको अनुमान तथा क्षेत्रगत अनुपात विवरण आ.व. २०७८/०७९ को मूल्यमा

लगानी क्षेत्र	२०७९/८०	२०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	जम्मा (रु.)	बार्षिक वृद्धिदर %
चालु खर्च पूँजीगत खर्च	१६१६.८७ ६०३६.३०	२४२५.२९ ६७९०.८४	३२३३.७३ ७५४५.३७	४०४२.१६ ८२९९.९०	४८५०.६० ९०५४.४४	१६१६८.६५ ३७७२६.८५	५ २
खर्चको क्षेत्रगत बाँडफाँड							
आर्थिक क्षेत्र	१०८६.५६	१४४८.७५	१८१०.९४	२१७३.१२	२५३५.३१	९०५४.६८	४
सामाजिक क्षेत्र	१३८८.३८	१५६१ .९४	१७३५.९४	१९०९ .०२	२०८२.५८	८६७७.४०	२
वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र	५६५.९२	८४८.८८	११३१.८३	१४१४.७९	१६९७.७५	५६५९.१७	५.
पूर्वाधार विकासको सुशासन, संस्थागत विकास र सेवा प्रवाह क्षेत्र	९४३.२० ५८८.५५	१४१४.७९ ७८४.७४	१८८६.४० ९८०.९२	२३५७.९९ ११७७.११	२८२९.५८ १३७३.३०	९४३१.९६ ४८०४.६२	५ ४
जम्मा	१२२२५.७९	१५२७५.२२	१८३२४.६६	२१३७४.१०	२४४२३.५६	९१६२३.३५	

आर्थिक क्षेत्र अन्तर्गत प्रक्षेपित जम्मा खर्च रु ९०५४.६८ करोड कृषि तथा पशुपालन, पर्या-पर्पटन, सहकारी, कृषि व्यवसायिक उत्पादन, उपक्रम तथा उद्यम, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति सेवा, वित्तीय क्षेत्र र उत्पादनमूलक रोजगारी प्रवर्द्धनसँगका कार्यक्रममा खर्च गरिने छ । त्यस्तै सामाजिक विकास क्षेत्र अन्तर्गत प्रक्षेपित जम्मा खर्च रु. ८६७७.४० आधारभूत तथा माध्यमिक र प्राविधिक शिक्षा, स्वास्थ्य, जनसङ्ख्या, पोषण, युवा तथा खेलकूद, खानेपानी तथा सरसफाइ, लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशीकरण एवं संरक्षण तथा सुरक्षाका क्षेत्रका कार्यक्रममा खर्च गरिने छ ।

त्यस्तै पूर्वाधार विकास अन्तर्गत प्रक्षेपित जम्मा खर्च रु. ९४३१.९६करोड यातायात, पूर्वाधार, कृषि सडक, चक्रपथ सडक, सिंचाइ, विद्युत र उर्जा, भवन निर्माणविकास तथा जग्गा विकासका कार्यक्रममा खर्च गरिने छ । वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र अन्तर्गत, वन विकास, वन संरक्षण, वन उद्यम विकास, प्रकृतिक प्रकोप नियन्त्रण, जोखिम व्यवस्थापन क्षमता विकास, जलवायु परिवर्तन अनुकूल र कार्ययोजना तर्जुमा, समुदायको विपद् व्यवस्थापन क्षमता विकासका कार्यक्रममा रु ५६५९.१७ करोड खर्च गरिने छ। त्यस्तै सुशासन, संस्थागत विकास एवं सेवा प्रवाहका क्षेत्रमा रु.४९०४.६२ करोड संस्थागत, प्रणालीगत तथा व्यक्तिगत क्षमता विकासका कार्यक्रममा खर्च गरिने छ ।

९.५ स्रोत परिचालन रणनीति

जानकी गाउँपालिकामा सहकारी, सामुदायिक तथा निजी क्षेत्रको लगानी क्षमता सबल नभैसकेको परिस्थितिमा यस आवधिक योजनामा बढीभन्दा बढी सार्वजनिक स्रोतहरू नै परिचालन गर्नुपर्ने स्थिति छ। तसर्थ गाउँपालिकाले सार्वजनिक क्षेत्रबाट परिचालन हुने वित्तीय स्रोतहरूको परिचालनतर्फ आन्तरिक राजस्वका स्रोतहरू एवं संकलन हुन सक्ने राजस्वको अनुदानलाई अधिकतम परिचालन गर्न आवश्यक देखिएको छ। यद्यपि आन्तरिक राजस्वका स्रोतबाट आवधिक योजनाको कूल लगानीको ४ प्रतिशत भन्दा कम योगदान दिन सक्ने स्थितिमा अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणमाथि निर्भर हुनु पर्ने हो ता पनि योजना अवधीमा आन्तरिक राजस्वका नयाँ स्रोत पहिचान र परिचालन गरी वित्तीय हस्तान्तरण माथिको निर्भरतालाई कम गर्दै लैजानु पर्नेछ । संघ र प्रदेश गाउँपालिकाको बजेट संरचना सदावाहर प्रत्यायोजन कार्यक्रमको रूपमा विषयत मन्त्रालयहरूबाट प्राप्त हुने रु ५२९८५.५० करोड परिचालन हुने अनुमान गरिएको छ।

सरकारी क्षेत्रबाट स्रोत परिचालन

जानकी गाउँपालिकाको यस आवधिक योजना अवधिमा क्षेत्रको योगदान महत्वपूर्ण हुने अपेक्षा गरिउको छ। विधिवद्ध सम्बन्धित निकयायमा दर्ता भै गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सक्रिय सहकारीको सङ्ख्याहरू छ। गाउँपालिकामा सञ्चालनमा रहेका सहकारीमध्ये ७ वटा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था २-७ वटा कृषि सहकारी, २३ वटा ग्रामीण विद्युत सहकारी र ४१८ बहुउद्देश्यीय सहकारी तथा ७ वटा अन्य सहकारी क्रियाशील भएको देखिन्छ। बचत तथा ऋण सहकारीको औषत वार्षिक आम्दानी करिब ५०.०७ हजार, कृषि सहकारीको ५.३२ हजार बहुउद्देश्यीय सहकारीको १०.८० हजार, ग्रामिण विद्युत सहकारीको ६.९० हजार र अन्य सहकारीको औषत वार्षिक आम्दानी ३.२० हजार रहेको देखिन्छ। वार्षिक रु. १० करोडको लगानी तथा मूल्य अभिवृद्धिमा सहयोग पुगेका देखिन्छ। त्यसैले सहकारी क्षेत्रको गाउँपालिका क्षेत्रमा गरेको लगानी तथा स्रोत परिचालनलाई उच्च कदर गर्दै सहकारी क्षेत्रको लगानीका लागि सहकारी मैत्री वातावरण तथा गाउँपालिका केन्द्रदेखि वडासम्म गुणस्तरीय सडक सञ्जाल, विस्तार, कृषि आधुनिकीकरण एवं व्यवसायीकरण, पशु, माछा, फलफूल (केरा), जडिबुटी प्रशोधन, लघु तथा घरेलु उद्योग विकासमा सहकारी क्षेत्रको उल्लेखनीय योगदान रहेको देखिन्छ। तसर्थ गाउँपालिकाले सहकारी क्षेत्र विचारबाट उपभोग्य वस्तुको आपूर्ति सहज बनाउन र स्थानीय उत्पादनको बजारिकरणमा विशेष योगदान दिन सहकारी क्षेत्रको पूरक लगानीमा वृर्धि हुनेछ। आधारवर्षमा सहकारी क्षेत्रको मौज्दात न्यून भएता पनि आवधिक योजना अवधिमा सहकारी क्षेत्रको स्रोत परिचालनबाट झन्डै रु १०७ करोड लगानी हुने देखिन्छ।

निजी क्षेत्रको स्रोत परिचालन

यस गाउँपालिका लगायत सुदूरपश्चिम प्रदेश लगायत राष्ट्रिय विकास लक्ष्य हाँसिल गर्न निजी क्षेत्रको स्रोत परिचालन महत्वपूर्ण लगानी भनिएको छ। मुलुकले अंगिकार गरेको टिन खम्वे अर्थ नीतिले समेत सबै तहका सरकारको विकास योजनामा निजी क्षेत्रको लगानीलाई उच्चस्थान दिए अनुरुप यस जानकी गाउँपालिकाको अवस्थिति एवं गाउँपालिकाको उत्तर तथा दक्षिणी सिमानामा नगरपालिका रहेकाले यस गाउँपालिकामा निजी क्षेत्रको विशेष आकर्षण बढ्दै गएको छ। यस गाउँपालिकामा दर्ता भएका वित्तीय संस्था, साना-ठूल व्यापारिक प्रतिष्ठान, स्थापना भएका उद्योग तथा पसल, होटेल, रेष्टुरेन्ट आदिबाट गाउँपालिका क्षेत्रमा रोजगारको अवसर तथा आय आर्जनमा ठूलो योगदान पुग्ने सम्भावना देखिन्छ। तसर्थ यस योजना अवधिमा हाल स्थापना तथा सञ्चालनमा रहेका एवं थप स्थापना हुने वित्तीय संस्था, उद्योग, व्यापारिक प्रतिष्ठान, पर्यटन, कृषि व्यवसायिकरण, जडीबुटी तथा वनजन्य उद्यम लगायतका आर्थिक क्षेत्रमा निजी

क्षेत्रबाट लगानी बढाउने सबल पक्ष रहेका छन् । गाउँपालिका भित्र वैदेशिक रोजागारीबाट प्राप्त आम्दानी समेतलाई योजना अवधि गाउँपालिकाको क्षेत्रमा लगानीका लागि आकर्षण गर्न सकिने सम्भावना छन् । प्रचुर मात्रामा रहेको निजी क्षेत्रको लगानीलाई परिचालन गर्न आवधिक सिप तथा उद्यमशीलताको विकास करमा सुविधा लगायत प्रयासबाट लगानीको वातावरण सिर्जन ागर्ने कार्ययोजनामा जोड दिइएको छ । गाउँपालिका क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको लगानी वृद्धि गर्न उद्योग, व्यापार व्यवसाय प्रवर्द्धनका सम्भावनाहरूलाई विश्लेषण गर्दा निजी क्षेत्रबाट यस आवधिक योजना अवधिमा लगभग रु. ३५० करोडको लगानी योगदान हुने अनुमान छ ।

गैर-सरकारी संस्था, सामुदायिक संघ र जनसहभागिताबाट स्रोतको परिचालन

यस गाउँपालिकाको आर्थिक सामाजिक विकासमा सरकारी, सार्वजनीक लगानी का साथै राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था, विकास साझेदारहरू, सामुदायिक वन, धार्मिक प्रतिष्ठान, सामाजिक संस्था, स्थानीय कल्ब समूह, नागरिक समाज अधिकार वित्तीय स्रोत परिचालन हुने सम्भावना छ । गाउँपालिको विशिष्ट भौगोलिक अवस्थिति, संस्कृति एवं सामाजिक विशेषण आदिका कारण विभिन्न दातृ निकाय, साझेदार, गैर स रकारी संस्थाहरूले लगानी गर्ने सम्भावना छन् । त्यस्तै यस गाउँपालिकामा झण्डै १८ वटा सामुदायिक वन रहेका छन् । आ.व. २०७७/७८ मा यस क्षेत्रबाट खासै लागानी भएको देखिदैन तर आगामी वर्षहरूमा यस क्षेत्रबाट लगानी अभिबृदि हने सम्भावना रहेकाले योजना अवधिमा लगभग रु. ११३ करोड लगानी हुने अनुमान गरिएको छ ।

९.६ आवधिक योजना कार्यान्वयन

जानकी गाउँपालिकाको यो आवधिक योजना पर्ण सहभागितामूलक प्रक्रिया अपनाई तयार गरि अन्तिम दस्तावेजलाई गाउँ कार्यपालिकाबाट विधायिकी प्रक्रिया पूरा गरी स्वीकृत प्राप्त गर्नेछ । यसरी स्वीकृत योजना कार्यान्वयनका लागि प्रकाशन गरी गाउँपालिकाका सम्बन्धित महाशाखा/शाखा, वडा कार्यालय, सहयोगी निकाय, गैर सरकारी तथा अन्य स्थानीय सङ्घ/संस्था र सरोकारवालालाई उपलब्ध गराइनेछ । स्वीकृत आवधिक योजनालाई गाउँपालिकाले वार्षिक बजेट तथा योजनाका माध्यमबाट कार्यान्वयन गर्नेछ । यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवधिक योजनामा समाविष्ट आयोजना बैंकका आधारमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्न पर्ने छ । आवधिक योजनामा सचिकृत कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको संभाव्यता अध्ययन तथा विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरि आयोजनाको अवधारणा पत्र तयार र प्राथमिकता निर्धारण गरी आयोजना बैङ्क तयार गर्नुपर्दछ । मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरी कार्यक्रम तथा आयोजनामा स्रोत सुनिश्चित गर्नुपर्दछ र सोही बमोजिम वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपर्दछ । यस प्रकार आवधिक योजनालाई आयोजना बैङ्क तथा मध्यमकालीन खर्च संरचना मार्फत वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रममा जोडेर आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

९.७ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना

जानकी गाउँपालिकाले आवश्यकताका आधारमा विभिन्न संरचना खडा गरी वा नगरी सम्बन्धित कर्मचारी वा पदाधिकारी मार्फत नियमित नियमन, अवलोकन, निरिक्षण तथा अनुगमन गर्ने कानूनी प्रावधान छ । यो आवधिक विकास योजना कार्यान्वयन को प्रत्येक चरणमा गाउँपालिकाको अनुगमन अनिवार्य अंगको रुपमा लिइएको छ । नियमित अनुगमन प्रकृयाले कार्यान्वयन भएका योजनाहरूको परिमाणात्मक र गुणात्मक लाभ-लागतका बारेमा तथ्यगत (Data-base) जानकारी लिन र नतिजा हाँसिल गर्न सहज बनाउने छ । अनुगमनका साथै विभिन्न चरणका बैठक, गोष्ठि, अन्तर्क्रिया,

जनगुनासो सुनुवाइ, आवधिक प्रगति विवरण माथि छलफल आदिबाट आवधिक विकास योजनाका कार्यक्रम, आयोजना तथा क्रियाकलापहरूको नियमित अनुगमन गरी लक्षित उपलब्धी हाँसिल गर्न सकिने छ।

गाउँपालिका क्षेत्रमा सञ्चालन हुने लागत र परिणामका दृष्टिकोणले मध्यम तथा साना योजनाहरूको कार्यान्वयन प्रकृया निर्माण प्रगति, गुणस्तर, उपभोक्ता वा ठेकेदारको आर्थिक एवं प्राविधिक क्षमता, प्राविधिक मापदण्ड आदिजस्ता विषय-वस्तु समेटेर नियमित रूपमा गरिने कार्यहरू अनुगमनभित्र पर्दछन्। अनुगमन गरिने योजनाहरू पूर्वाधार निर्माणका साथै सामाजिक पूँजी निर्माण, वातावरण व्यवस्थापन एवं सेवा प्रवाहका कार्यक्रम पनि पर्दछन्। यस्तो अनुगमन प्रणाली गाउँपालिकाको कार्यपालिका बैठकबाट निर्धारण गरी आवधिक योजनाको नियमित अनुगमन गर्नुपर्ने हुन्छ।

सूचक, प्रकृया, समायावधि, कार्यप्रगति, जिम्मेवारी र अनुगमन प्रतिवेदन को ढाँचा स्पस्ट गर्नुपर्छ। योजनाको अवस्था र अगाडि चाल्नुपर्ने कदम बारे सबै विषय समावेश गरी तयार गरिएको अनुगमन मूल्याङ्कन ढाँचा प्रयोग गरी आवधिक योजना कार्यान्वयनको अनुगमन मूल्याङ्कन ढाँचा प्रयोग गरी आवधिक योजना कार्यान्वयनको अनुगमन मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ। आ.पो. को अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा तलको तालिकामा दिएको छ।

तालिका १०३: आवधिक योजनाको अनुगमन, मुल्यांकन ढाँचा

क्र.सं.	योजनाको विवरण	सूचक	क्रियाकलाप	समयावधि	प्रगति	जिम्मेवारी	अनुगमन परिवेश
१.	जानकी गा.पा. को चक्रपथ निर्माण	गा.पा. को चक्रपथ बनिसकेको हुन्छ	सर्वेक्षण लागत इष्टिमेट कच्ची सडक निर्माण ग्राभेल पक्कि	३ वर्ष	के-के भयो ?	जा.ना.पा प्राविधिक शाखा/पदाधिकारी	१.आन्तरिक २.वाह्य
२.	जानकी गा.पा. को सभाहल निर्माण	गा.पा. भित्र एक सुविधा सम्पन्न ५०० जना क्षमता भएको सभाहल बनेको हुनेछ	-	३ वर्ष			
३							

आवधिक योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा वा योजना (Plan) निर्धारण गर्दा गाउँपालिकाको कार्यपालिकाले माथि उल्लेखित ढाँचा (तालिका) मा समावेश, विषयवस्तु समावेश गरी बनाउनुपर्छ। यसरी अनुगमन-मूल्याङ्कन ढाँचा तयार गर्दा योजनाको समयावधिका आधारमा सञ्चालित क्रियाकलापको प्रगति यथेष्ट उल्लेख गर्नुपर्छ। त्यस्तै अनुगमन प्रतिवेदनले योजना कार्यान्वयनको स्पष्ट चित्रण गरी गा.पा. आन्तरिक प्रतिवेदन र बाह्य सरोकार संघ-प्रदेश एवं सहयोगी संस्थालाई बाह्य प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित निकायमा बुझाउनुपर्छ।

समिक्षा तथा प्रतिवेदन

आवधिक योजनाको वार्षिक समिक्षा गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्तो समिक्षाले प्रत्येक वर्षको तय गरिएको कार्ययोजना, यसको कार्यान्वयन अवस्था, अपेक्षित नतिजा तथा योजना सम्पन्न गर्न चाल्नु पर्ने रणनैतिक आधार तय गर्न सघाउँछ । समिक्षाको पद्धति एवं प्रकृया र ढाँचा गाउँपालिकाले अवलम्बन गरेको समिक्षाप४ति अनुसार हुनेछ ।

प्रतिवेदनको हकमा आवधिक योजनाको नतिजा सूचक लगानी (Input), प्रगति (Progress) तथा लक्ष्य (Target) सहितको स्पष्ट चित्रण गर्न प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्छ । प्रतिवेदन प्रणाली गाउँपालिकाको कार्यपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ । मासिक तथा अर्ध वार्षिक प्रतिवेदन आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायका लागि तयार गर्न सकिन्छ । तर वार्षिक प्रतिवेदन भने गाउँपालिका विभिन्न शाखा-उपशाखाबाट सम्पादित भएका कार्यहरू र अन्य निकायको सहयोग वा साझेदारी, र समन्वयमा सम्पन्न भएका कार्यहरूको प्रगति समेत एकीकृत गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्दछ र एकिकृत प्रतिवेदन तयारीको जिम्मेवारी कुनै अधिकृत वा शाखालाई दिनुपर्छ ।

आवधिक योजनाको मूल्याङ्कन

आवधिक योजनाका आयोजना तथा क्रियाकलापको कार्यान्वयनबाट निर्दिष्ट लक्ष्य, उद्देश्य हाँसिल भए नभएको विश्लेषणात्मक चित्रण गर्ने कार्य मूल्याङ्कन भएकाले मूल्याङ्कन कार्यमार्फत् लक्षित उद्देश्य प्राप्त भए नभएको एवं योजनाको कार्यान्वयनबाट लक्षित जनसङ्ख्या, वर्ग तथा समुदाय लाभान्वित भए भएन, अपेक्षित लाभ फाइदा पाए, पाएनन्, योजनाको दीगोपना के कति छ जस्ता पक्षको गहन विश्लेषण गरी अन्तिम निचोडलाई अन्तिम मूल्याङ्कन मान्न सकिन्छ । मूल्याङ्कनबाट प्राप्त निष्कर्ष एवं सिकाइलाई आगामी योजना तर्जुमाको लागि पृष्ठपोषण (Feedback) को रूपमा ग्रहण गर्नुपर्छ । मूल्याङ्कन खास गरेर योजना सञ्चालन अवधि समाप्त भएपछि निर्धारित परिमाणात्मक एवं गुणात्मक लक्ष्य प्राप्ति भए नभएको अन्तिम मूल्याङ्कन स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ९४ बमोजिम तेस्रो पक्षबाट गराउनुपर्छ । आवधिक योजनाको मूल्याङ्कन मुख्यतया दुईपटक गर्नुपर्छ । पहिलोपटक मध्यावधि र दोस्रो पटक अन्तिम मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ ।

मध्यावधि मूल्याङ्कन

मध्यावधि मूल्याङ्कन सामानयतया आवधिक योजना कार्यान्वयनको मध्यावधि समय (दुईवर्ष) पूरा भएपछि गर्नुपर्छ । मध्यावधि मूल्याङ्कन तेस्रो पक्ष वा स्वतन्त्र विज्ञ समूह वा संस्थाद्वारा गराउनुपर्छ । मूल्याङ्कन गर्ने समूह/टोली वा संस्थाले आवधिक योजनाका लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, नतिजा सूचक, अवधि र लगानीलाई आधारमानी मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ । आवधिक योजनाको मूल्याङ्कन सम्बन्धी थप विधि, प्रक्रिया तथा ढाँचा गाउँपालिकाको कार्यपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ । आवधिक योजनाको मूल्याङ्कन सूचना तथा तथ्यमा आधारित सहभागितात्मक पद्धतिबाट गर्नुपर्छ ।

अन्तिम मूल्याङ्कन

आवधिक विकास योजना कार्यान्वयनको पाँच वर्ष पुरा भएपछि अन्तिम मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ । अन्तिम मूल्याङ्कनका लागि तेस्रो पक्ष वा विज्ञ समूह/तोली वा संस्था छनोटबाट गर्नुपर्छ । विज्ञ संस्था वा व्यक्ति समूह छनोट प्रकृया स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन ७४ को दफा ९४ बमोजिम गाउँपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ । विज्ञ समूह/टोली वा स ंस्थाले योजनाको अन्तिम मूल्याङ्कन गर्दा मध्यावधि मूल्याङ्कन गर्दाको विधि प्रकृया पूरा गरी मूल्याङ्कन गर्न अन्तिम मूल्याङ्कन प्रतिवेदन बुझाउँनुपर्नेछ ।

९.७.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको आवश्यकता

आवधिक योजनाले निर्धारित गरेको लक्ष्य, उद्देश्य तथा अपेक्षित प्रतिफलहरू हासिल उन्मुख भए नभएको निगरानी गर्न र लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्तिको लेखाजोखा गर्न अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ । आवधिक योजनाको कार्यान्वयनका लागि वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीको स्थापना गरी योजनाले निर्धारण गरेका लक्ष्य, असर र प्रतिफल हासिल गर्ने दिशातर्फ भएको प्रगति आवधिक रूपमा मापन गर्नुपर्दछ ।

यसका लागि योजना कार्यान्वयनका दौरान आइपर्ने समस्याहरूको समाधान एवम् गरिएको लगानी तथा स्रोतसाधनको प्रवाह आशातीत ढङ्गबाट भए नभएको जानकारी समेत प्राप्त गर्नुपर्ने हुन्छ । तसर्थ गाउँ/नगरपालिकाले आवधिक योजनाको आधारमा वार्षिक योजना तर्जुमा गरी सोको कार्यान्वयनको लागि वार्षिक कार्यान्वयन कार्यतालिका समेत तयार गर्नुपर्दछ । यसरी तयार भएको कार्यान्वयन कार्यतालिकामा अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका कार्यहरूसमेत निर्दिष्ट गर्ने एवम् सो अनुसार अनुगमन गर्ने र उद्देश्य प्राप्तिको अवस्था लेखाजोखा गर्न मूल्याङ्कन गर्ने कार्यप्रणाली स्थापित गर्नुपर्दछ ।

९.७.२ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी

स्थानीय तहको आवधिक योजनाको प्रभाव, असर, प्रतिफलको नतिजा मापन तथा सञ्चालित कार्यक्रमको प्रक्रिया अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने काम योजनाको अभिन्न अंग हो । आवधिक योजनाको अनुगमन तथा प्राप्त नतिजाको मापन र मूल्याङ्कन गर्ने जिम्मेवारी कार्यपालिकाको र कार्यपालिकाले निर्धारित मापदण्ड बमोजिम नियक्त विज्ञ समह वा विज्ञ संस्थाको हुनेछ । यस कार्यमा वार्षिक विकास कार्यक्रमको अनुगमन, सुपरीवेक्षण र प्रतिवेदनको लागि गठित अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समितिलाई परिचालन गर्नुपर्नेछ । आवधिक योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा गाउँ कार्यपालिका, अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समिति, विषयगत समिति विषयगत महाशाखा/शाखा, उपशाखा, एकाइ, परियोजना, सङ्घ/संस्था नागरिक समाज , संस्था र प्कृयागत नियक्त गरेको तेश्रो पक्ष ।

९.७.३ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया

आवधिक योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको प्रक्रिया निम्नअनुसार नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना तयार गरी आवधिक योजना तथा वार्षिक योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था कार्यपालिकाले मिलाउनु पर्दछ । आवधिक योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि निम्नलिखित विधि तथा प्रकृया प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

- स्थलगत अनुगमन
- कार्ययोजना (लक्ष्य) र प्रगतिबीच तुलना
- नागरिक निगरानी तथा अनुगमन
- नतिजामा आधारित वार्षिक समीक्षा
- नतिजामूलक ढाँचाअनुसार सहभागितामूलक मध्यावधि मूल्याङ्कन (तेश्रो पक्षबाट)
- नतिजामूलक ढाँचाअनुसार सहभागितामूलक अन्तिम मूल्याङ्कन (तेश्रो पक्षबाट)
- आवधिक योजनाको अनुगमन र मूल्याङ्कन ढाँचा तालिका मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १०४: आवधिक योजनाको अनुगमन र मुल्यांकन ढाँचा

क्र.सं.	मूल्याङ्कनको किसिम	पुस्ट्याइका आधार	समय	विधि	जिम्मेवारी
१	योजना कार्यान्वयनको प्रतिफल लेखाजोखा	- प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन - अध्ययन, सर्वेक्षण - मध्यावधि समिक्षा	योजनाको .... - मध्यावधि २ वर्षपछि	- नतिजा अनुगमन खडा - बैठक समिक्षा	गा.पा. तेस्रोपक्ष
२.	कार्यक्रम/आयोजनाको प्रकृया, प४तिविधि	- मासिक, त्रैमासिक प्रतिवेदन - गुणस्तर अनुगमन	- पटके चौमासिक वार्षिक	- स्थलगत अध्ययन - गा.पा.का बैठक समिक्षा	गा.पा. तेस्रोपक्ष
३	योजनाको असर, प्रभाव मापन	- मध्यावधि समिक्षा प्रतिवेदन - अल्प अनुगमन प्रतिवेदन समिक्षा, प्रोफाइल	- वार्षिक मध्यावधि - अन्तिम	- जग्गा प्रतिवेदन - समिक्षा प्रतिवेदन - आयोजना प्रतिवेदन	तेस्रो पक्ष वा विज्ञ टोली
४	कार्यक्रम आयोजनाको जग्गामा तथा सुपरिवेक्षणको .... विश्लेषण	- प्रतिवेदन - अध्ययन/सर्वेक्षण - समीक्षा	- वार्षिक - मध्यावधि - अन्तिम वर्ष	- नतिजामूलक अनुगमन प्रतिवेदन अध्ययन/सर्वेक्षण (बैठक समिक्षा)	तेस्रो पक्ष वा विज्ञ टोली

यसरी नतिजामूलक अनुगमन प्रणाली तथा प्रभावकारी मूल्याङ्कन पद्धतिको माथि उल्लेखित खाका (नमूना तालिका) को प्रयोग गरी प्रस्तावित सूचकअनुसार लक्ष्य हाँसिल भए नभएको स्पष्ट लेखाजोखा गर्दा योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, प्रतिकूल र कार्यक्रम सबै तहमा समेट्नु पर्छ। यसका लागि गाउँपालिकाले आवश्यकता र उपलब्ध तथ्यगत विवरणका आधारमा अनुगमन तथा प्रतिवेदन प्रणालीको विकास गर्नुपर्छ। यसका अतिरिक्त गाउँपालिकाले तथ्याङ्क व्यवस्थापन र प्रयोगको लागि राष्ट्रिय प्रणालीसँग आवद्ध सूचना र प्रतिवेदन प्रणाली स्थापना गर्नुपर्छ। यही प्रणाली अनुसार आवधिक योजनाको प्रभाव, असर, प्रतिकूल र कार्यक्रम तहमा गरिने नतिजामूलक अनुगमन प्रणालीअनुसार प्रकृया तथा हाँसिल नतिजाको मापन गरी सोको प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्छ। यसरी तयार गरिएको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन माथि विषयगत समिति, कार्यपालिका, र सभामा छलफल गर्न र आवश्यकता अनुसार प्रदेश तथा सङ्घीयसरकार समक्ष तालिका-मा देखाइएको ढाँचा अनुसार पेश गर्नुपर्छ।

तालिका १०५: अनुगमन तथा मुल्यांकन प्रतिवेदन गर्ने ढाँचा

नतिजा श्रृङ्खला	कार्यसम्पादनका सूचक			भौतिक लक्ष्य	प्रगति (भौतिक र वित्तीय)	लक्ष्य र प्रगति बिचको अन्तर	कारण	समाधानका रणनीति
	विवरण	एकाई	आधार तथ्याङ्क					
लक्ष्य								
असर								

१.								
२.								
प्रतिकूल								
१.१								
२.१								
प्रमुख कार्यक्रम								
१.१.१								
२.१.१								
३.१.१								

नोटः दिगो विकास लक्ष्य तथा अन्तरसम्बन्धित विषयक्षेत्रहरू जस्तै बालमैत्री स्थानीय शासन, विपद् जोखिम न्युनीकरण र व्यवस्थापन, वातावरणमैत्री स्थानीय शासन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण आदिलाई सम्बन्धित विषय क्षेत्रको स्थिति विश्लेषण, सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यक्रममा समाहित गरी मुलप्रवाहमा लैजानु पर्नेछ ।

सन्दर्भ सामाग्री

- अर्थ मन्त्रालय. (२०७९). आर्थिक सर्वेक्षण २०७८/७९ । काठमाण्डौं: नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय ।
- अर्थ मन्त्रालय. (२०७५).अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ । काठमाण्डौं: नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय ।
- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, (२०७८). राष्टिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक नतिजा । काठमाण्डौं: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।
- नेपाल कानून आयोग, (२०७२). नेपालको संविधान । काठमाण्डौः नेपाल कानून आयोग ।
- नेपाल कानून आयोग, (२०७४). स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ । नेपाल कानून आयोग, काठमाण्डौं ।
- राष्ट्रिय योजना आयोग. (२०७६).पन्ध्रौं पञ्च वर्षिय योजना (२०७६/७७-२०८०/८१) । काठमाण्डौं, नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग.
- राष्ट्रिय योजना आयोग. (२०७८). स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन,२०७८। काठमाण्डौं, नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग.
- राष्ट्रिय योजना आयोग. (इ.स.२०१७). नेपालमा दिगो विकासको लक्ष्यको अवस्था तथा मार्गचित्र : (२०१६-२०३०)। काठमाण्डौं, नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग.
- राष्ट्रिय योजना आयोग. (इ.स.२०१७). दिगो विकास लक्ष्य स्थानीयकरण स्रोत पुस्तिका । काठमाण्डौं, नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग.
- सङ्घीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, (२०७८). वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूप, २०७८ । काठमाण्डौं: सङ्घीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय ।
- सङ्घीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, (२०७७). गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको योजना तथा बजेट तर्जुमा हातेपुस्तिका,२०७७ । काठमाण्डौं: सङ्घीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
- सङ्घीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, (२०७७).स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वःमूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७७ । काठमाण्डौं: सङ्घीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
- सङ्घीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, (२०७७).स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७७ । काठमाण्डौं: सङ्घीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय ।
- सङ्घीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, (२०७४). गाउँ नगर वस्तुस्थिति विवरण तयारी कार्यविधी २०७५। काठमाण्डौं: सङ्घीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय ।
- सङ्घीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, (२०७४ वि.सं.) । स्थानीय तहको बजेट तथा योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ । काठमाण्डौं: सङ्घीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय ।
- वातावरण मन्त्रालय (२०६८). स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना, २०६८ । काठमाण्डौं: जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन महाशाखा, वातावरण मन्त्रालय, नेपाल सरकार

- World Bank Group & UNDP. (2019), Nepal: Capacity needs assessment for the transition to federalism. Georgia: International Center for Public Policy in the Andrew Young
- School of Policy Studies, Georgia State University.
- UNFPA, Nepal. (2017). Population situation analysis of Nepal (With Respect to Sustainable Development). Kathmandu: United Nations Fund for Population Actions.
- WWF Nepal (2016). Building back safer and greener: A guide to sound environmental practices for disaster recovery in Nepal. Kathmandu: Hariyo Ban Program/WWF Nepal.

अनुसूचि १: गाउँपालिकाको प्रस्तावित दरवन्दी

जानकी गाउँपालिका, कैलाली

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यलय र अन्तर्गतिका निकायहरुको प्रस्तावित दरवन्दी

क.सं.	पद	तह	सेवा	समूह	मौजुदा दरबन्दी	प्रस्तावित दरबन्दी		कूल कायम हुने	कै.
						थप	घट		
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	८ औं	प्रशासन	सा.प्र.	१			१	-
२	इन्जिनियर	६/७ औं	इन्जि.	सिभिल	१			१	
३	अधिकृत	६/७ औं	शिक्षा	शि.प्र.	१			१	
४	अधिकृत	६/७ औं	प्रशासन	लेखा	१			१	
५	अधिकृत	६ औं	प्रशासन	सा.प्र.	२			२	
६	सूचना प्रविधि अधिकृत	६ औं	विविध			१		१	करार
७	वातावरण निरीक्षक	६ औं	विविध			१		१	करार
८	आन्तरिक लेखापरीक्षक	५ औं	प्रशासन	लेखा	१			१	
९	सहायक	५ औं	प्रशासन	सा.प्र.	४	१		५	
१०	सहायक	५ औं	न्याय	कानुन		१		१	
११	कम्प्युटर अपरेटर	५ औं	विविध		१	१		२	
१२	लेखा सहायक	५ औं	प्रशासन	लेखा	१			१	
१३	प्रा. स.	५ औं	शिक्षा	शि. प्र.	१			१	
१४	हे. अ.	५/६ औं	स्वास्थ्य	हे. ई.	१			१	
१५	नर्सिङ सहायक	५/६ औं	स्वास्थ्य	नर्सिङ	१			१	
१६	सव-इन्जिनियर	५ औं	इन्जि.	सिभिल	२	४		६	
१७	सर्भेक्षक	५ औं	इन्जि.	सर्भे		१		१	
१८	अ.सव.इन्जिनियर	चौथो	इन्जि.	सिभिल	१	५		६	
१९	सह लेखापाल	चौथो	प्रशासन	लेखा		१		१	
२०	सहायक	चौथो	प्रशासन	सा.प्र.		५		५	
२१	स. महिला विकास निरिक्षक	चौथो	विविध		१			१	
२२	अमिन	चौथो	इन्जि.	सर्भे	१	१		२	
२३	सहायक कम्प्युटर अपरेटर	चौथो	विविध			२		२	
२४	खा.पा.स.टे.	चौथो/पाचौं	इन्जि.	सिभिल	२			२	
२५	हेभी सवारी चालक	श्रेणी विहिन				४		४	करार
२६	ह स चा	श्रेणी विहिन			२	२		४	करार
२७	का स	श्रेणी विहिन			३	४		७	करार
	वडातर्फको दरबन्दी								
१	सहायक	५ औं	प्रशासन	सा.प्र.	४	२		६	
२	सव-इन्जिनियर	५ औं	इन्जि.	सिभिल	४		४	०	
३	सहायक	चौथो	प्रशासन	सा.प्र.	५	४		९	
४	अ. सव-इन्जिनियर	चौथो	इन्जि.	सिभिल	५		५	०	
५	मुखिया	तेस्रो			३			३	
६	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन				१०		१०	करार
	कृषि/पशु सेवा इकाइको दरबन्दी							०	
१	कृषि अधिकृत	६/७ औं	कृषि	कृषि	१			१	
२	पशु विकास अधिकृत	६/७ औं	कृषि	लापोडेडे		१		१	
३	पशु चिकित्सक	६/७ औं	कृषि	भेटेरिनरी	१			१	
४	प्रा. स.	५/६ औं	कृषि	कृषि	२		१	१	
५	प्रा. स.	५/६ औं	कृषि	पशु/ला.	२			२	
६	ना.प्रा.स.	४/५ औं	कृषि	कृषि	१	५		६	३ करार
७	ना.प्रा.स.	४/५ औं	कृषि	पशु/ला.	२		२	४	४ करार
८	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन				३		३	करार
	स्वास्थ्य तर्फका दरबन्दीहरु							०	
१	सिअहेव	छैटौं	स्वास्थ्य	हे. ई.	६			६	
२	सिअनमि	छैटौं	स्वास्थ्य	नर्सिङ	३			३	
३	हे. अ.	५/६ औं	स्वास्थ्य	हे. ई.	८			८	
४	अ.हे.व.	४/५ औं	स्वास्थ्य	हे. ई.	३			३	
५	अ.न.मि.	४/५ औं	स्वास्थ्य	नर्सिङ	४			४	
६	ल्याब असिस्टेन्ट	४/५ औं	स्वास्थ्य	मेल्पाटे	४			४	
७	अ.हे.व.	४ औं	स्वास्थ्य	हे. ई.	८			८	करार
८	अ.न.मि.	४ औं	स्वास्थ्य	नर्सिङ	१०			१०	करार
९	कार्यालय सहयोगी/स्वीपर				९			९	करार
	जम्मा				११३	५५	१२	१६१	

अनूसुची २: जानकी गाउँपालिकाका गौरवका योजना तथा स्याटेलाइट बजार केन्द्रहरू

क. जानकी गाउँपालिकाका गौरवका योजनाहरू

क.स.	विषयगत क्षेत्र	योजनाको नाम	गौरबका योजनामा पर्नुपर्ने कारण	अनुमानित लागत	प्रथमिकता क्रम
१	सामाजिक विकास	१५ शैयाको आधारभुत अस्पताल लाई आवश्यक कर्मचारीको व्यवस्थापन गरी संचालनको प्रकृया अगाडी बढाउने	गा.पा.को आधारभुत स्वस्थ्य सेवा क्षेत्र सुधार गर्नुपर्ने	२० करोड	P1
२	आर्थिक विकास	औधोगिक ग्राम निर्माण	स्थानिय आय आर्जनको सम्भावना बढाउन, रोजगारीको सम्भावना बढाउन	५ करोड	P1
३	भौतिक तथा भौतिक पुर्वाधार	प्रशासकीय भवन र चकपथ	गा.पा.को वडा नं. १ देखी ९ सम्म यातायात पुर्वाधारबाट एकिकृत हुने	१५ करोड	P1
४	आर्थिक विकास	कृषि तथा पशु पालन व्यवशायिकरण, पर्यटन पुर्वाधार विकास	पर्यटन प्रवर्द्धन भई आन्तरीक आम्दानी बृद्धि हुने रोजगारीको सम्भावना बढाउन सकिने	३ करोड	P2
५	सामाजिक विकास	खानेपानी आयोजना	सबै वडा का लागी गुणस्तरीय र शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था	८ करोड	P2
६	सामाजिक विकास	विज्ञान तथा प्राविधिक शिक्षा सञ्चालन गर्न विद्यालयहरुमा प्रभवकारी व्यवस्थापन सञ्चालन	शैक्षिक गुणस्तर सुधार	५ करोड	P2
७	भौतिक विकास	विभिन्न खोलामा तटबन्धन	नदि कटान तथा मानवीय र भौतिक क्षती नियन्त्रण	७ करोड	P2
८	सामाजिक विकास	गउँपालिकास्तरीय खेलकद मैदान निर्माण	खेलकुद क्षेत्रमा उल्लेखनिय प्रगती हुने अनुमान, आन्तरीक पर्यटन क्षेत्रमा टेव पुग्ने	१० करोड	P3
९	सामाजिक विकास	एकिकृत वस्ति विकास योजना	विकास साझेदारको खोजि गरी यस कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सकेमा गा. पा. को एकिकृत वस्ति विकास गर्न सकिने	५ करोड	P3
१०	भौतिक विकास	१५ किमि सडक कालो पत्रे	१२ महिन यातायान सुचारु हुने	२५ करोड	P2
११	वातावरण विकास	वडा नं. ९मा रहेको बनलाई पर्यटन वनको रुपमा विकास गर्ने	एकिकृत वन विकास योजना कार्यान्वयनको चरणमा जाने, बन	३ करोड	P3

			विनास र चोरी निकासीमा क्रमिक सुधार हुने		
१२	भौतिक पुर्वधार विकास	वडा नं. ६ जगतपूर सामुदायिक वन देखि वनघुस्रा बर्रदिया जाडर्ने पुल	पक्कि पुल निर्माण गरि कैलालि, टिकापुर क्षेत्र र बर्दिया बिचको आवागमन लाई सहजिकरण गर्ने ।	३ करोड	P3

ग्रामिण स्याटलाईट बजार केन्द्रहरू

क्र.स.	बजार केन्द्रको नाम	स्थान	आवश्यकता	अनुमानित लागत	प्रथमिकता नं.
१	दुगौली बजार	वडा नं. १ दुगौली	खानेपानी, सार्वजानिक शौचालय, स्टलहरू, संकलन केन्द्र, विधुत विस्तार, वाल स्याहार केन्द्र, व्यापारिक केन्द्रहरूको विस्तार, खाद्य भण्डारण केन्द्र, चिश्यान भण्डार, Free WIFI Zone	२ करोड	P1
२	मुनुवा बजार	वडा न ४ मुनुवा .	खानेपानी, सार्वजानिक शौचालय, स्टलहरू, संकलन केन्द्र, विधुत विस्तार, वाल स्याहार केन्द्र, व्यापारिक केन्द्रहरूको विस्तार, खाद्य भण्डारण केन्द्र, चिश्यान भण्डार, Free WIFI Zone	१.५ करोड	P1
३	सुवर्णपुर बजार	वडा न ३ सुवर्णपुर	खानेपानी, सार्वजानिक शौचालय, स्टलहरू, संकलन केन्द्र, विधुत विस्तार, वाल स्याहार केन्द्र, व्यापारिक केन्द्रहरूको विस्तार, खाद्य भण्डारण केन्द्र, चिश्यान भण्डार, Free WIFI Zone	२ करोड	P1
४	मिलन चौक बजार	वडा नं. ६ मिलन चौक	खानेपानी, सार्वजानिक शौचालय, स्टलहरू, संकलन केन्द्र, विधुत विस्तार, वाल स्याहार केन्द्र, व्यापारिक केन्द्रहरूको विस्तार, खाद्य भण्डारण केन्द्र, चिश्यान भण्डार, Free WIFI Zone	३ करोड	P2
५	मोतिपुर बजार	वडा नं. ७ मोतिपुर	खानेपानी, सार्वजानिक शौचालय, स्टलहरू, संकलन केन्द्र, विधुत विस्तार, वाल स्याहार केन्द्र, व्यापारिक केन्द्रहरूको विस्तार, खाद्य भण्डारण केन्द्र, चिश्यान भण्डार, Free WIFI Zone	२ करोड	P2
६	कटाक्षे बजार	वडा नं. ९ कटाक्षे	खानेपानी, सार्वजानिक शौचालय, स्टलहरू, संकलन केन्द्र, विधुत विस्तार, वाल स्याहार केन्द्र,	३ करोड	P2

			व्यापारिक केन्द्रहरूको विस्तार, खाद्य भण्डारण केन्द्र, चिश्यान भण्डार, Free WIFI Zone		
७	जवलपुर बजार	वडा नं. ८ जवलपुर	खानेपानी, सार्वजानिक शौचालय, स्टलहरू, संकलन केन्द्र, विधुत विस्तार, वाल स्याहार केन्द्र, व्यापारिक केन्द्रहरूको विस्तार, खाद्य भण्डारण केन्द्र, चिश्यान भण्डार, Free WIFI Zone	२ करोड	P3
८	अमौरी बजार	वडा नं.५ अमौरी	खानेपानी, सार्वजानिक शौचालय, स्टलहरू, संकलन केन्द्र, विधुत विस्तार, वाल स्याहार केन्द्र, व्यापारिक केन्द्रहरूको विस्तार, खाद्य भण्डारण केन्द्र, चिश्यान भण्डार, Free WIFI Zone	२ करोड	P3
९	आदर्श खर्गौली बजार	वडा नं. २ आदर्श खर्गौली	खानेपानी, सार्वजानिक शौचालय, स्टलहरू, संकलन केन्द्र, विधुत विस्तार, वाल स्याहार केन्द्र, व्यापारिक केन्द्रहरूको विस्तार, खाद्य भण्डारण केन्द्र, चिश्यान भण्डार, Free WIFI Zone	२ करोड	P3

अनुसूचि-३:निर्देशक समिति तथा बिषयगत समितिहरुको विवरण

पाना नं. ५

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय जानकी गाउँपालिका दुर्गौली, कैलाली सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

प्रस्ताव नं.१ :- जानकी गाउँपालिकाको बिषयगत समिति (कार्यसञ्चालन) कार्यविधि, २०७९ सम्बन्धमा ।

निर्णय नं.१ :- प्रस्ताव नं. १ मा छलफल गर्दा यस जानकी गाउँपालिकाको बिषयगत समिति (कार्यसञ्चालन) कार्यविधि, २०७९ माथि व्यापक दफावार छलफल गरियो र पारित गर्ने निर्णय गरियो ।

प्रस्ताव नं. २ :- आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशक समिति सम्बन्धमा ।

निर्णय नं. २ :- प्रस्ताव नं. २ मा छलफल गर्दा मिति २०७९।०२।१४ मा आवधिक गाउँपालिका विकास योजना तर्जुमा अभिमुखिकरण तथा पूर्व योजना कार्याशाला गोष्ठीको निर्णय नं. १ बाट गठित आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशक समिति अनुमोदन तथा समर्थन गर्ने निर्णय गरियो ।

प्रस्ताव नं. ३ :- विषयगत समिति गठन सम्बन्धमा ।

निर्णय नं. ३ :- प्रस्ताव नं. ३ मा छलफल गर्दा यस जानकी गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिका (कार्यसम्पादन) नियमावली, २०७४ को नियम १५ र जानकी गाउँपालिकाको बिषयगत समिति (कार्यसञ्चालन) कार्यविधि, २०७९ को परिच्छेद २ दफा ३ को प्रवधान अनुसार तपसिल बमोजिम विषयगत समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो ।

तपसिल :-

१. सामाजिक विकास समिति

क.सं.	समिति गठन सम्बन्धी भएको व्यवस्था	नाम थर	पद	कैफियत
१.	कार्यपालिकाले तोकेको सम्बन्धित विषयक्षेत्र हेर्ने सदस्य	श्री कमल महतो	संयोजक	
२.	अध्यक्षले तोकेको कार्यपालिका सदस्यहरुमध्ये महिला, दलित वा अल्पसंख्यक समेतको प्रतिनिधित्व हुनेगरी दुई जना	श्री चक्र बहादुर विष्ट श्री लक्ष्मी चौधरी	सदस्य सदस्य	
३.	विषयगत शाखाका प्रमुखहरु (क) शिक्षा, यूवा तथा खेलकुद शाखा (ख) स्वास्थ्य शाखा (ग) महिला, बालबालिका शाखा (घ) खानेपानी तथा सरसफाई	१. श्री धर्मानन्द कपाडी २. श्री जित बहादुर चौधरी ३. श्री यमुना बिष्ट ४. खा.पा.स.टे. श्री मदन बडुवाल	सदस्य सदस्य सदस्य सदस्य	
४.	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले खटाएको विषयगत शाखाको प्रमुख	श्री हिरालाल चौधरी सामाजिक विकास शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव	

प्रमाणित

२०७९।०३।०२

नारायण बहादुर बिष्ट
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

२०७९।०३।०२

गणेश चौधरी
अध्यक्ष

गौरीगंगा गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
उर्मा, कैलाली
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

२. पूर्वाधार विकास समिति

क्र.सं.	समिति गठन सम्बन्धी भएको व्यवस्था	नाम थर	पद	कैफियत
१.	कार्यपालिकाले तोकेको सम्बन्धित विषयक्षेत्र हेर्ने सदस्य	श्री इन्द्र चौधरी	संयोजक	
२.	अध्यक्षले तोकेको कार्यपालिका सदस्यहरुमध्ये महिला, दलित वा अल्पसंख्यक समेतको प्रतिनिधित्व हुनेगरी दुई जना	श्री सुरेश कुमार चौधरी श्री पवित्रा विश्वकर्मा	सदस्य सदस्य	
३.	विषयगत शाखाका प्रमुखहरु (क) सूचना तथा सञ्चार प्रविधि शाखा (ख) भवन तथा भवन संहिता एवम् निर्माण ईजाजत सम्बन्धी (ग) जग्गा नाम नक्सा, घरजग्गा धनीपूर्जा सम्बन्धी	श्री जसोदा कुमारी कठरिया अमिन श्री दिनेश न्यौपाने	सदस्य सदस्य	
४.	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले खटाएको विषयगत शाखाको प्रमुख	श्री योगेन्द्र शाही पूर्वाधार शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव	

३. आर्थिक विकास समिति

क्र.सं.	समिति गठन सम्बन्धी भएको व्यवस्था	नाम थर	पद	कैफियत
१.	कार्यपालिकाले तोकेको सम्बन्धित विषयक्षेत्र हेर्ने सदस्य	श्री सुरेस चौधरी	संयोजक	
२.	अध्यक्षले तोकेको कार्यपालिका सदस्यहरुमध्ये महिला, दलित वा अल्पसंख्यक समेतको प्रतिनिधित्व हुनेगरी	१. श्री भिम बहादुर चौधरी २. श्री इन्द्रा सोप बि.क.	सदस्य सदस्य	
३.	विषयगत शाखाका प्रमुखहरु (क) सहकारी शाखा (ख) पशु सेवा शाखा (ग) रोजगार सेवा केन्द्र	१. श्री हिरालाल चौधरी २. श्री नर कार्की ३. श्री तप्त अधिकारी	सदस्य सदस्य सदस्य सदस्य	
४.	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले खटाएको विषयगत शाखाको प्रमुख	श्री लालबिर चौधरी कृषि विकास शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव	

प्रमाणित
२०८१/०३/०२
नारायण बहादुर बिष्ट
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

२०८१/०३/०२
गणेश चौधरी
अध्यक्ष

पाना नं. ८

४. वन, वातवारण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति

क्र.सं.	समिति गठन सम्बन्धी भएको व्यवस्था	नाम थर	पद	कैफियत
१.	कार्यपालिकाले तोकेको सम्बन्धित विषयक्षेत्र हेर्ने सदस्य	श्री तिर्थराज उपाध्याय	संयोजक	
२.	अध्यक्षले तोकेको कार्यपालिका सदस्यहरुमध्ये महिला, दलित वा अल्पसंख्यक समेतको प्रतिनिधित्व हुनेगरी	श्री नर बहादुर कुमाल श्री पार्वती चौधरी	सदस्य सदस्य	
३.	विषयगत शाखाका प्रमुखहरु (क) वातावरण पर्यावरण एवम् जालाधार क्षेत्र संरक्षण (ख) फोहरमैला व्यवस्थापन (ग) विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशिलता ।	श्री योगेन्द्र शाही श्री लालबिर चौधरी	सदस्य सदस्य	
४.	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले खटाएको विषयगत शाखाको प्रमुख	श्री नेत्र प्रसाद जैशी विपद् फोकल पर्सन	सदस्य सचिव	

५. सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्र.सं.	समिति गठन सम्बन्धी भएको व्यवस्था	नाम थर	पद	कैफियत
१.	कार्यपालिकाले तोकेको सम्बन्धित विषयक्षेत्र हेर्ने सदस्य	श्री दिपेन्द्र कुमार कठरिया	संयोजक	
२.	अध्यक्षले तोकेको कार्यपालिका सदस्यहरुमध्ये महिला, दलित वा अल्पसंख्यक समेतको प्रतिनिधित्व हुनेगरी	१. श्री खकेन्द्र भण्डारी २. श्री राधा भुल	सदस्य सदस्य	
३.	विषयगत शाखाका प्रमुखहरु (क) सेवा प्रवाहको मापदण्ड सम्बन्धी (ख) न्याय, कानूनी मामिला शाखा (ग) आन्तरिक र अन्तिम लेखापरीक्षण सम्बन्धी (घ) राजश्वज नीति तथा प्रशासन सम्बन्धी	१. श्री जसोदा कठरिया २. श्री राज कुमार चौधरी ३. श्री मेवालाल चौधरी डगौरा ४. श्री बासु देव पन्त ५. श्री खेम बहादुर कठरिया ६. श्री गंगाराम चौधरी	सदस्य सदस्य सदस्य सदस्य सदस्य सदस्य	
४.	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले खटाएको विषयगत शाखाको प्रमुख	श्री दिनेश माझी आर्थिक प्रशासन शाखा	सदस्य सचिव	

प्रमाणित ।

२०७५/०३/०२
नारायण बहादुर बिष्ट
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

२०७५/०३/०२
गणेश चौधरी
अध्यक्ष

अनुसूचि-४:आवधिक योजना तर्जूमा कार्यशाला गोष्ठिका वैठका निर्णयहरु

अनुसूचि-५:आवधिक योजना तर्जूमा कार्याशाला गोष्ठिका झलकहरु

३.क प्रथम कार्यशाला गोष्टीका सहभागीहरु

३.ख दीर्घकालीन सोच निर्धारण तथा विकास योजना प्राथमिकिकरण कार्यशाला गोष्टीका सहभागीहरु